VITAE SANCTORUM EX SELECTISS.S ORTHODOXIS PATRIB.S...

Zacharias Lippeloo, Cornelius Grass, ...

NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
14
29 A
16

VITAE,
siue
RES GESTAE SANCTORVM;

STVDIO ET OPERA F. ZACHARIAE LIPPELOO, Carthusiæ Col. alumni collectę: & nunc recens recognitæ, ac vitarum aliquot accessione locupletatæ per Fr. CORNELIVM GRASIVM, eiusdem Carthusiæ professum.

TOMVS QVARTVS:

ADIECIMVS HISTORIAM SS. VRSVLAE, ET Sociarum Virginum; cum annotationibus, in quibus veritas eiusdem inuestigatur.

PER R. D. HERMANNVM FLEIEN, S. Theologiæ Doctorem, S Cuniberti Decanum, Sanctarumq́; Virginum Coloniæ Canonicum.

COLONIAE AGRIPPINAE:
Sumptibus BERNARDI GVALTHERII
Anno M. DCIII.
Cum gratia & priuileg. Sac. Cæsar. Maiest.

APPROBATIO.

QVARTVM hunc Tomum, quem de vita, siue rebus gestis Sanctorum, ex probatis Scriptoribus, F. Zacharias Lippeloo Carthusianus Coloniensis breui compendio collegit: & nũc recens F. Cornelius Grazius, eiusdem Carthusiæ professus, magno studio recognouit: ex speciali commissione legi, & magno cum pietatis fructu in lucem mitti posse iudicaui.

Tilmannus Vosmerus
S. Theol. Licent.

PLVRIMVM

REVERENDO IN CHRISTO PATRI AC DOMINO, D. BRVNONI D'AFFINGVERES, MAIORIS

Carthusiæ Priori dignißimo, totiusque S. Ordinis Carthusiensis supremo moderatori vigilantißimo prudentißimoque: cum debita obedientia,

S. D. P.

SVmmus ac sapientissimus ille omnium (vt ita loquar) entium Conditor, DEVS OPTIM. MAX. Reuerende admodũ in eodem Pater, priusquam vllas formaret creaturas, nullius rei indigus, totius bonitatis ac plenariæ consummationis abundantiã, omnis excellentiæ supereminentiam, cunctorum denique existentium modum perfectissimè in se complectebatur.

Cum autem boni proprietas hæc sit, vt sese alijs benignè impertiatur, Orbem hunc terrarum diuersas rerum species continentem, in quibus ipse mundi fabricæ opifex, Diuinæ Maiestatis suæ virtutes gloriosè manifestaret, creare voluit. Et primùm quidem Cælos fecit; in quibus duo luminaria magna, Solem quippè in potestatem diei, Lunam verò & stellas in potestatem noctis admiranda sanè imposuit harmonia. *Psal. 135.* Angelicos quoq; spiritus tribus Hierarchijs diuisos, ac nouem Ordinibus egregiè discretos produxit; in quibus sanè ineffabilis ac immensæ bonitatis suæ specimen exhibuit; dum eos oẽs esse voluerit administratores Spiritus: in ministerium eorum qui hæreditatem capient salutis. *Hebr. 1.* Quatuor insuper creauit elementa; ignem nimirùm, aërem, pontum & aridam; in quibus animantia quæque; Hominem quoque; solùm quidem ad imaginem & similitudinem suam formatum instituit. Porrò ne plasma suum ali-

monijs destitutum inedia interiret, omnigenosq; aquis pisces, omnigena terris animalia, vberrimos arboribus fructus, virentia agris olera & campis gramina producere mandauit. Eoque modo factum est, vt mundus hîc ita ex amussim & præclarè concinnatus sit: vt congruentius haud potuerit.

Proindè creaturas omnes, specialiter vtique rationales, ad Conditoris sui agnitionem, cultum, amorem & timorem summo iure obligari exploratissimum est; quinimò & ad eiusdem in humanum genus bonitatis infinitæ pro viribus, æmulationem. Quò dona quippè spiritalia & corporalia, quæ gratis desursùm à patre luminum accepêre: gratis quoque ac gnauiter alijs communicent; ne in tremendo illo examine, cum seruo nequam & inerti, ob talentum in terra absconsum, ob bonas horas malè collocatas tenebris adiudicentur sempiternis. Multam vtique malitiam docuit otiositas. Sed enim sicuti per rimā sentinæ aqua latenter intrat, & excrescit, donec nauis per nautarum incuriam demergitur, ita ex otio atq; inertia cogitationes prauæ & concupiscentiæ malæ augentur, donec nauis mentis eis succumbēs multiplici peccato periclitetur. Porrò quemadmodum oues in pascua dimissæ, minimè apud pastorem suum gloriantur vespere, multo se pastas gramine, sed lac ci affatim, vellusque præbent, ita nec quisquam prudens prædicârit quantum didicerit: verùm quid didicerit afferet in medium.

Iacob.1. *Matth.25.* *Eccl.33.* *Simile.* *Aliud.*

Et ego quidem memoratis potissimùm rationibus permotus, laborem istum, cui 4. hoc Tomo supremam (immortales Deo gratiæ) iam manum impono, suscepi; non autem gloriolæ captandæ studio, vel vt mihi nomen indè parem; cum nihil eo semper duxerim ingenuo & religioso homine indignius, nihil turpius: animique magis angusti & parui. Quid enim? cum indies penè ipsa edoceamur experientia, homines quod inpræsentiarū laudauerint, post modicum vituperare, inuidere & carpere; etsi hoc minimè fecerint, nihil tamen illi penitùs prodesse: quem

laudant. Nouimus vt in scena sibi personas imponāt histriones; quā præclaras, quā honestas: quàm ad extremam, quàm ad exactissimā formæ diligentiā effectas. Attamen nemo prouidus eas aliquādo adamârit. Quare? Quoniā huiusmodi adspectus non est verus. Inanes etenim cùm sint, imitātur solùm decorē: verùm null⁹ ibi solidus decor; Soluto namq; theatro, sublatisq; personis: vnusquisq; quod est, id quoq; videtur. Ita sanè & gloria inanis est; imitatur quidem gloriā: at vera gloria non est. Optimè igitur commonet Tullius, *Si* (inquiens) *quis ad gloriam assequendam laborat, talem se efficiat, qualis vult haberi. Quod si ostentatione inani, & ficto sermone vel vultu, stabilem se gloriam assequi opinatur, vehementer errat. Vera enim gloria radices agit; ficta aūt omnia celeriter tanquam flosculi decidunt: neq; simulatum quicquā potest esse diuturnū.* Quocircà inter verba laudantium siuè vituperantium ad interiora iugiter recurrendū est; & si ibidem non inuenitur bonū quod de nobis dicitur: summoperè cōtristari debemus; & rursum, si inibi non reperitur malū quod de nobis spargunt homines: in Domino plurimum gloriari. Quid enim, si non oēs laudant, & cōscientia liberos nos demonstret? Habemus vas electionis, gentiumq; doctorē dicentem: *Gloria nostra hæc est: testimonium conscientiæ nostræ. Sicut autem in conspectu hominum gratiosa est facies venusta: Sic in oculis Dei speciosa est conscientia munda.*

Ex hom. 17. Chrysost. ad Rom.

Teste Greg. Pap. lib. 18. moral. c. 3.

2. Cor. 1.

Chrys. hom. 6 oper. imperf.

Qui verò externa bona materiam insolescendi sibi faciant, voluntq; ob ea dūtaxat coli, & plus alijs æstimari, perindè faciunt, ac si asellus aureis phaleris ornatus, generoso equo præferri ob ea ornamenta vellet. Haud aduertētes miseri, non solū hæc cum brutis ac ratione carentibus animalibus sibi esse cōmunia: verùm etiā homines ijsdē ꝑsæpè ab illis superari. Sed .n. gloriatur quis de magna corporis mole? quāta est quæso, si cū elephātis mole cōparetur? De fortitudine & audacia? à leone lōgo interuallo separatur. Fortissimus siquidem bestiarum; ad nullius pauet occursum.

Teste Isodo. orat. de Humil. tom. 1.

Prou. 30.

ſum. De cantu & vocis modulatione? opponuntur Cygnus, Luſcinia,& plurimæ aliæ vocales aues. De multiplici arte? quid in hac re apibus eſt præſtantius? quarum opera quis pictor, quis geometra poſſit imitari? De acuto viſu? nonne caprea & aquila acutiori præditæ? Turpe igitur (vt ſummatim perſtringam) homini in ijs gloriari: in quibus à volatilibus cæli & beſtijs terræ longè ſuperari conuincitur. Quamobrē mediū tenere præclarè admodùm docet D. Hieron. Epiſt. ad Euſtoch. *Nec ſatis religioſa velis videri* (aiens) *nec plus humilis quàm neceſſe eſt; negligentiam fugiendo quæras; plures enim in hoc ipſo cupiunt placere; quod placere contemnunt. Et mirum in modum laus dum vitatur: appetitur.*

Ea propter quid in recognitione, expurgatione, ac locupletatione Quarti huius Tomi ac præcedentium præſtitum ſit: candidi Lectoris iudicio æſtimandum relinquo; vt qui opellæ noſtræ buccinatores eſſe nolimus.

Ceterùm cum certò proſpicerem huic volumini ex celeberrimi nominis veſtri inſcriptione multum vtique decoris & ornamenti acceſſurum: idipſum R. P. V. nuncupare omninò viſum fuit; quò & tanti Patris ſuffultum patrocinio, liberius in publicū prodeat: atque potenti eius virtute à Sycophantarum calumnijs obtrectationibusque egregiè vindicetur. Quod autem ad hunc vſque diem huiuſmodi mei officij exhibitio dilata ſit, id vtique haud negligenti inconſideratione, verùm prouida procraſtinatione actum: vt opportuniore quippè factam tempore, eam gratiorem ſuſciperes. Sermo ſiquidem opportunus (vt ſacris edocemur Prouerbijs) eſt optim⁹: & vt mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore ſuo. Sedenim expectaui vt exoptato occurrerem in via hac, primò quidem diuiniſſimis illis Nobiliſſimæ Frācorum gentis ac ſacratiſſimis Apoſtolis, Dionyſio martyre ac Rhemigio Antiſtite; eorumque ſucceſſoribus ſanctiſſimis ac præſtantiſſimis

Prouerb. 15. & 23.

Galli-

Gallicanæ Ecclesiæ Præsulibus, Marcellino, inquam, Nicasio, Gatiano, Martino, Eucherio, alijsque complurimis hoc volumine contentis; quorum indefesso studio (vt ex eorum rebus præclarè gestis videre est) illustrissimum illud Francicum siuè Gallicanum Regnũ sacrosanctis Christianæ fidei mysterijs plenariè imbutum & excultum est. Deindè S. Ordinis nostri fulgidissimo sydere B. Hugone Lincolniensi posteà Pontifice. Demùm verò & potissimùm, ipso Almæ Domûs Vestræ, atque adeò Instituti nostri S. Initiatore ac fundatore D. BRVNONE: cuius vti & nomen, ita & officium tenes. Ex quo sanè, tanquã primaria radice, tot meritorum vtique ac virtutum insignes, eiusdem sublimis propositi spirituales Oliuæ, succedentibus temporibus, per totum penè Orbẽ Christianum prodiere; Cuius Cęlestis disciplinæ Domicilijs adeò etiamnùm is nobilitatur, exornatur, decoratur, vt haud immeritò de ijsdem occinat quisque illud propheticum; *Quam pulchra tabernacula tua Iacob & tentoria tua Israel? vt valles nemorosæ; vt horti iuxtà fluuios irrigui; vt tabernacula quæ fixit Dominus: quasi cedri propè aquas.* Accedit & numeri haud incongruens conuenientia. *Num. 24.*

Sicuti namque Tomus hic in ordine existit Quartus, ita & Quadriennium iam agitur, quo æternæ sapientiæ, quæ attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter, placuit R. V. P. ad sublimem illam totius nimirum S. Ordinis nostri Præfecturæ Generalis dignitatẽ euehere. Ex quo & te post IESVM CHRISTVM Pastorum omnium supremum Principem, post toties memorati S. Cætûs nostri Patriarcham B. BRVNONEM, post Christi in terris Vicarium, Apostolicæ sedis Pontificem Maximum, te, inquam, in ordine Quartum Generalem Pastorẽ nostrum confitemur, amplectimur, congratulabundique veneramur. Et quidem haud immeritò; quippè qui id cures potissimùm, vt cultui Diuino, Religionique nostræ suus seruetur honos, sua integri- *Sap 8.*

tegritas,sua gloria atque dignitas;ac proinde cũ Propheta Regio,decorem domus Dei,locumque habitationis gloriæ eius vnicè diligere certò comprobetis.

Psal.25.

Sic olim vtique Moyses;sic Iosue;sic Dauid;sic Salomon;Ita deniq; oēs in vniuersum Israelitici populi moderatores id in votis gesserunt, idq; factis præclarissimis reipsa ostenderunt; vt demandatam Dei legem, sancitas illas ceremonias,perq; maiores & receptas & obseruatas haudque illaudatas consuetudines ita seruarent,ita & augerent: vt ad se erant propagatæ,vt à patribus religiosè ac sanctè institutę. Quorum exemplum, haud pauci ethnicorum quanquam longo interuallo imitati sunt,apud Romanos; Græcos,aliasq; à Deo alienas nationes. Quæ quamuis idololatriæ deditissimæ,id tamen iugiter procurârũt, vt eorum dijs ac simulacrorum portentis, suus & haberetur honos & gloria immunis Hinc templa, hinc sacrificia,hinc varius cultus, varia ministrorum munia designata. Alij siquidem Ioui,alij Aesculapio, alij Dianæ, alij Deæ Vestæ, denique alijs alij & dicati erant:& sacrificia dependerunt. Verumenimuerò cũ obscuratum esset insipiens cor eorum,euanuerunt in cogitationibus suis, mutantes gloriam incorruptibilis Dei, in similitudine corruptibilis hominis,& volucrum,& quadrupedum; & serpentium; colentes & seruientes creaturæ potius quàm creatori. Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in passiones ignominiæ,in reprobum sensum: vt faciant ea quæ non conueniunt &c.

Rom.1.

Plebs porrò Iudaica id omnimodis factitabat, vt nihil non magnificè ageretur cum templi ministris, cultu ceremonijsq;. Adeoque solicitè curatum est,vt quam splendidè omnia agerentur, vt si quando vel latum digitum ab ijs dimouerent,quę sanctè,quæ iustè instituta erant, mox vel ipsi inter se,vel numen illud cæleste in temeratores animaduertebat. Et ad eũ quidem modum ætas illa tum florebat: tumque admini-

mini-

ministrabatur. Quam & succedente tempore secuti sunt Christianæ Religionis professores cum Ecclesiastici, tum profani; tanto animi feruore, vt se suaq; omnia pro Orthodoxæ fidei defensione, pro maiorum placitis, decretis, ac traditionibus haud dubitarint exponere; rectè quidem ac iustissimè censentes, se benè feliciterque præesse haud posse: nisi prius supremi Monarchæ, hoc est CHRISTI regnum, Ecclesiam, fidem, Diuinumque cultum serta tecta seruarent atque defenderent.

Quàm verò strenuè eosdem imitati sint S. Instituti nostri Patres primarij, in promptu videre est; in eo quidem potissimum, quod inter tot præstantissimos Cænobiticæ vitæ Ordines, vnicus noster (quod aliorum bona venia dictum velim) sit reperiri, qui hactenus præstiterit infractus, præstiterit immobilis, constansque: neque à pristino suo rigore notabiliter diuerterit. Quorum vestigijs cum non modo insistere, sed & inuicta animi magnitudine præcellere omnimodis cùm contendas, haud sanè mirum, si indies omnib⁹ charior, venerabilior ac spectatior euadas. Vt etenim aliquis ingressus vineam, vitesq; contẽplatus pãpinis conantes, fructu grauidas, macerijs ac septis vndiq; munitas, minimè desiderat cuiusquam qui demõstret vinitoris industriam, ac dexteritatẽ, & Agricolæ virtutẽ; Itidẽ & Almã Domum vestrã, Primariã (inquam) Carthusiã, si quis ingressus conspiciat vites vestras spiritales, earumq; fructũ contẽpletur, nihil opus habuerit, vt ex cuiusquã oratione discat: qualis sit eiusdẽ Præpositus. Fidelis autem Dominus in verbis suis; qui quærentibus primùm Regnũ Dei & iustitiam eius: reliqua abundè adijcienda spospõdit. Possem equidem cõplura alia singulatim huc cõgerere, ex multiplicibus præclarissimis donis R. P. V. cælit⁹ impertitis, quæ laudem ac nomen vestrum haud parùm illustrarent; nisi id maligni & inuidi quiq; assentationi tribuerent asscriberentque. Solent namque ij, cuncta quæ vident, deprauato oculo conspicere; vndè *Matth. 6.*

occa-

Teste Paulo Orosio de Ormesta lib. 4.

peccæcati tenebris nequitiæ in id cadunt, vt minus videndo plus videant; cum tamen id, quod est ita, vt est, videre non possint. Adeò siquidem possessam mentem obliquat inuidia: vt quod rectũ est natura haud cernere queat. Malui proindè temperare sermonem, ac tempori potius seruire: quàm mihi adulationis notam inurere.

Ceterùm DEVS OPT. MAX. quod in vobis, vestroque prouido regimine insigniter vtique cæpit, ad sempiternam suæ Maiestatis gloriam, ad certum Ecclesiæ commodum, ad lætum S. Ordinis nostri rerum successum, magis ac magis secundare dignetur. Ex Carthusia vestra Agrippinensi, Anno à CHRISTI Incarnatione 1603. pridie Exaltationis S. Crucis.

Reuerend. V. P.

humillimus ac obsequentissimus filius

Fr. Cornelius Grasius.

INDEX

INDEX SS. QVARTO HOC TOMO CONTENTORVM.

A.

Menses.	Dies.		
October.	1	*ANaniæ Apostoli*	29
	5	*Attalini Episc. Lamorensis*	98
	17	*Andreæ Cretensis Martyris*	262
	19	*Aquilini Episcopi Ebroicensis*	275
	24	*Arethæ martyris*	327
Nouemb.	2	*Acyndini & Sociorum martyrum*	409
	4	*Agricolæ & Vitalis martyrum*	421
		Amantij Episc. Ruthenorum	400
	17	*Aniani Episc. Aurelianensis*	525
		Aciscli & Victoriæ martyrum	540
	20	*Agapij martyris*	567
	30	*Andreæ Apostoli*	623
December.	4	*Annonis Archiepisc. Coloniensis*	651
	6	*Asellæ virginis*	685
	7	*Ambrosij Episc. Mediolanensis*	688
	13	*Autberti Episcopi Cameracensis*	733
	25	*Anastasiæ martyris*	776

B.

Menses.	Dies.		
October.	1	*Bauonis Confessoris*	19
	6	*Brunonis Carthusian. Patriarchæ*	104
	11	*Brunonis Archiep Coloniensis*	203
	14	*Burchardi Episcopi Herbipolensis*	226
	16	*Bercharij Abbatis & mart.*	260
Nouemb.	1	*Benigni presbyteri & martyris*	307
	13	*Brictij Episcopi Turonensis*	505
	19	*Barlaam mart.*	554
	20	*Berwardi Episcopi Hildesemensis.*	570
December.	3	*Birrini Dorcestrensis Episcopi*	639
	4	*Barbaræ virginis & martyris*	642

C. *Cha-*

Menses.	Dies.	C.	
Octobr.	5	*Charitinæ virginis & martyris*	94
	10	*Cerbonij Episcopi Populoniensis*	173
	14	*Calixti Papæ ac sociorum martyrum*	217
	20	*Caprasij ac Fidei mart.*	280
	25	*Crysanthi & Dariæ mart.*	341
		Crispini & Crispiniani mart.	356
Nouemb.	1	*Cæsarij Diaconi & martyris*	394
	8	*Claudij ac sociorum mart.*	460
	12	*Cuniberti Episcopi Coloniensis*	501
	21	*Columbani Abbatis*	574
	22	*Cæciliæ virginis ac mart.*	583
	23	*Clementis Papæ ac martyris*	594
	25	*Catharinæ virginis & mart.*	606
	26	*Conradi Episcopi Constantiensis*	615
December.	8	*Conceptionis B.MARIAE virginis*	705
	31	*Columbæ virginis & mart.*	855
		D.	
Octobr.	8	*Demetrij martyris*	134
	9	*Dionysij Areopagitæ martyris*	149
		Domnini ac sociorum mart.	161
	13	*Danielis ac aliorum Franciscan. mart.*	214
	14	*Dominici Loricati*	230
December.	5	*Dalmatij Episcopi & mart.*	669
	6	*Dionysiæ, Datiuæ ac aliorum martyrum*	683
	11	*Danielis Stilitæ*	715
	31	*Dedicatio Ecclesiæ*	862
		E.	
Octobr.	3	*Ewaldorum duorum martyrum*	45
	16	*Eliphij martyris*	244
	24	*Euergisli Episcopi Coloniensis*	323
	29	*Ermelendis virginis*	370
	31	*Epimachi martyris*	376
	4	*Emerici Hungarorum Regis filij*	422

Engel-

Menses.	Dies.	Sanctorum.	
	5	*Engelberti Archiepisc. Coloniensis*	441
	15	*Eugenij Episc. Toletani & martyris*	521
Nouemb.	16	*Eucherij Episcopi Lugdunensis*	522
	19	*Elizabeth Regis Hungarorum filia*	556
	20	*Eadmundi Regis Angliæ & mart.*	562
	1	*Eligij Episcopi Nouiomensis*	631
	9	*Eulaliæ virginis & martyris*	709
December.	12	*Eustratij & sociorum martyrum*	727
	13	*Epimachij Alexandri & sociorum martyrum.*	719
	25	*Eugeniæ, Philip. patris eius, & aliorũ mart.*	782
	28	*Euthycij & Florentij Monachorum*	824
		F.	
	4	*Francisci fundatoris Ordinis Minorum*	60
October.	14	*Fortunati Episcopi*	224
	24	*Felicis Episc. Tibirensis*	320
	28	*Faronis Episc. Meldensis*	364
Nouember.	2	*Fidelium Animarum*	404
	7	*Florentij Episc. Argentinensis*	449
		G.	
	3	*Gerardi Abbatis*	47
October.	9	*Gisleni Monachi*	163
	10	*Gereonis & sociorum mart.*	168
	11	*Gummaci Confessoris*	194
	16	*Galli Abbatis*	249
	5	*Galationis & Epistemis martyrum*	429
Nouemb.	8	*Godefridi Episc. Ambianensis*	464
	17	*Gregorij Thaumaturgi*	528
	23	*Gereonis inuentio & Translatio*	603
December.	18	*Gratiani primi Episc. Turonensis*	752
	24	*Gregorij Spoletani martyris*	769
		H.	
October.	14	*Hedwigis Ducissæ Poloniæ*	233
	21	*Hilarionis Abbatis*	285
	3	*Huberti Episc. Leodiensis*	414

Hiero-

Menses.	Dies.		
Nouember.	7	*Hieronis & sociorum martyrum*	441
	13	*Hemoboni Confessoris*	512
	17	*Hugonis Episc. Lincoln. Carthusiani*	541
		I.	
October.	18	*Iusti siue Iustini martyris*	240
Nouemb.	9	*Imaginis Saluatoris*	472
	27	*Iacobi Incercisi martyris*	518
December.	13	*Iudoci filij Regis Britonum Confessoris*	735
	27	*Ioannis Apostoli & Euangelistæ*	793
	28	*Indes & Domnæ & sociorum mart.*	810
		Innocentium	806
		L.	
October.	2	*Leodegarij Augustod Episc. & martyris*	35
	16	*Lulli Archiepisc. Moguntini*	258
	18	*Lucæ Euangelistæ*	236
Nouemb.	6	*Leonardi Confessoris*	433
	12	*Liuini Archiepisc. & martyris*	499
	14	*Laurentij Archiepisc. Dublinẽsis*	516
December.	13	*Luciæ virginis & mart.*	723
		M.	
October.	5	*Marcellini Archiepisc. Rauennat.*	97
		Meinulphi Diaconi	101
	21	*Malchi monachi captiui*	303
	24	*Maglorij Episcopi Dolensis*	337
	25	*Miniatis militis & mart.*	352
	30	*Marcelli Centurionis & filiorum mart.*	372
Nouemb.	1	*Marcelli Parisiensis Episcopi*	391
	11	*Mennæ Aegyptij mart.*	480
		Martini Episcopi Turonensis	483
	18	*Maximi Episc. Moguntini.*	555
	25	*Mercurij martyris*	605
	27	*Maximi Episc. Regiensis*	616

Mennæ

Menses.	Dies.	Sanctorum.	
December.	10	*Mennæ & sociorum martyrum*	718
	31	*Melaniæ iunioris*	857
		N.	
October.	1	*Nicetij Treuirorum Episcopi*	31
	22	*Nunilonis & Atodiæ virg. & mart.*	312
	29	*Narcisci Episcopi Hierosol.*	367
	31	*Noitburgis virginis*	388
December.	6	*Nicolai Myrensis Episcopi*	671
	14	*Nicolai Episc. Rhemen. ac soc. mart.*	748
	25	*Natiuitatis CHRISTI Solennitas*	771
		O.	
October.	7	*Osithæ virginis ac martyris*	130
	15	*Oswaldi Episcopi VVigorinensis*	238
Nouember.	1	*Omnium Sanctorum*	400
		P.	
October.	4	*Petronij Episcopi Benoniensis*	55
	5	*Placidi ac sociorum mart.*	85
	8	*Pelagiæ peccatricis nuncupatæ*	140
Nouember.	21	*Præsentatio B. MARIAE virginis*	581
December.	2	*Petri Chrysologi Archiepisc. Rauennatis*	637
		Q.	
October.	31	*Quintini martyris*	378
Nouemb.	13	*Quinctiani Aruernens. Episcopi*	508
		R.	
October.	1	*Remigij Archiepisc. Rhemensis*	1
	26	*Rogatiani & Felicissimi martyrum*	360
Nouemb.	18	*Romani martyris*	549
	29	*Radbodi Episcopi Traiectensis*	621
		S.	
October.	6	*Sergij & Bacchi martyrum*	123
	23	*Seruandi & Germani martyrum*	313
		Seuerini Episc. Coloniensis.	314

Simo

Menses.	Dies.	Index Sanctorum.	
	28	*Simonis & Iudæ Apostolorum*	362
Nouember.	29	*Saturnini Episcopi Tholosani & mart.*	619
December.	4	*Sabæ Monachi*	663
	14	*Spiridionis Archiepisc. Cypri*	739
	26	*Stephani protomartyris*	789
	30	*Sabini Episcopi Spoletani ac sociorum mart.*	844
	31	*Syluestri Papæ*	846
		T.	
October.	2	*Thomæ Episc. Herefordensis*	42
	11	*Tharaci ac sociorum mart.*	175
Nouemb.	9	*Theodori tyronis mart.*	469
	10	*Theotistes Lesbiæ*	477
	23	*Trudonis presbyteri & Confessoris*	599
December.	21	*Thomæ Apostoli*	752
	23	*Theoduli ac sociorum mart.*	766
	29	*Thomæ Archiepisc. Cantuariensis*	826
		V.	
October.	12	*VVilfridi Episcopi Eboracensis*	208
	21	*Vrsulæ ac sociarum martyrum* in fine libri.	869
	27	*Vincentij, Sabinæ & Christetæ mart.*	361
	31	*VVolffangi Episc. Ratisponensis*	384
Nouemb.	3	*VVenefridæ virg. & mart.*	417
	6	*VVinoci Abbatis*	437
	7	*VVillebrordi Episcopi Traiectensis*	444
	8	*VVillehadi primi Episcopi Bremensis*	462
December.	16	*Valentini ac sociorum mart.*	751
	23	*Victoriæ martyris*	764
		Z.	
October.	30	*Zenobij & Zenobiæ mart.*	378

F I N I S.

OCTOBER.

VITA S. REMIGII, ARCHIEPISCOPI RHEMENSIS: FRANCORVM APOSTOLI:

Ex ea quam Hincmarus æquè Rhemensis Archiepiscopus conscripsit: additis & emendatis quibusdam ex C. Baron. Obijt sacratissimus Antistes nonagenarius sexennio maior Anno Salutis quingentesimo quadragesimo quinto, sedente Vigilio Papa.

Vide C. Baron in Notat. ad Martyr. Roman. & Tom. 6 Annal. 1. Octob. quæ est dies translationis eius: Natalis autem Idib. Ianuar.

POST terribilem illam scelerum vindictam, quæ Galliarum cæde facta est à Domino, prosequente VVandalorum crudelitate, Gallia mirabili Remigij natiuitate rursus recreata fuit. Erat venerabilis quidam, ac professione sua non minus quàm nomine dignus Montanus monachus; qui in vita solitaria, à prophanorum hominum congressu ac familiaritate penitùs seclusus, cælestibus sæpè & angelicis fruebatur alloquijs. Is cùm nocte quadam in oratione peruigil anxiè pro pace sanctæ Ecclesiæ, quæ multis ac diuersis apud Galliarum & Belgicarum prouincias calamitatib. affligebatur, laboraret, & indefessis precibus omnipotentis Dei clementiam exoraret: tandem leni, præ nimia lassitudine, oppressus sopore, subitò angelorũ choris & beatissimarũ animarũ visus est sibi interesse cœtibus;

Montanus monachus insignis.

Eius ecstasis.

qui humanæ salutis auidi, de Gallicanæ ecclesiæ deiectione queritabantur. Cumque varia inter se crebro sermone cōferrent, subitò vox à superioribus intonans adytis, gratulabunda huiusmodi suauissimè promulgabat sententiā: Dominus prospexit de excelso sancto suo, Dominus de cælo in terram aspexit; vt audiret gemitus compeditorum, vt solueret filios interemptorū: vt annuncietur nomen eius in gentibus; in conueniendo populos in vnum: & reges vt seruiant ei. Cilinia in vtero concipiens, filiū pariet, nomine Remigiū; cui à me saluandus popul⁹ cōmittetur. Erat Cilinia insigni admodū pietate matrona: q̃ licet corpore in terris, mente tamē in cælis versabatur; pepereratq; in flore iuuētutis de vnico viro suo Aemylio Principium, Suessionum ciuitatis posteà sanctum episcopum: & fratrem eius, B. Lupi episcopi eiusdem Principij successoris patrem: vtrumque haud vulgari sanctitate conspicuum. Vir autem ille venerabilis, tanta consolatione accepta, Ciliniæ diuinum oraculum deuota mētis hilaritate innotuit. At illa cum marito suo AEmylio, ambo genere nobiles, sed effœto corpore steriles, & ab omni concipiendæ spe prolis prorsus exclusi, audito Montani fausto nuntio hæsêre animis: ægreque nimis dictis eius fidem commodare potuerunt. Tum verò Montanus, qui vtroque lumine orbatus erat, vt, inquit ad Ciliniam, vera me nunciare scias, tu ablactato infante, oculos meos tuo lacte perunges, & ego eiusdem infantis meritis pristinam videndi facultatem recipiam. His auditis, pij parentes gaudio & exultatione repleti haud

Psalm. 101.

Ciliniæ matris Remigij laus.

AEmylius pater eius. Principius Suessionum Episcopus eius frater.

Montanus cæcus.

ti haud dubia spe prolem expectârunt: quam deinde Cilinia debito peperit tēpore: cui Remigij nomē in sacro fonte imposuit. Natus est aūt in pago Laudunensi anno Domini 449. alto parentum sanguine; multiplicib. à Deo meritis per Spiritus sancti gratiā decoratus. Nam ablactatus vatis sui oculos lacte matris, obstetricāte matre, perungens, lumen illi diuina gratia restituit. Nec à mysterio vacare putandū est, ꝙ in chartis recenti tēpore post illius obitum, & post plura annorū curricula, de reb. Rhemensi Ecclesiæ cōscriptis, Remediū fuisse nominatū legimus. Porrò primùm disciplinarū capax factus est, studijs à pijs parentibus adhibitus, non modò natu maiores, ingenij fœlicitate, discēdiq; ardore, sed & morū maturitate singulari, excelluit; cunctosq; admiranda cordis beneuolentia sibi cōcilians, silentij & quietis amator præcipuus, populorū vitabat frequentiam: in castro Lauduno prudēter delitescens; vt solitarius addisceret, quod postmodum in cathedra populo prędicaret. Igitur cùm in sancto silentio iustus adolescens Domino militaret, iāque ad annum ætatis suæ secundum & vicesimum peruenisset, defuncto per id tēpus * Bennadio Rhemensi Archiepiscopo, fuit repentè omniū votis ad pontificij culmen nō tam electus, quam violenter raptus. Et quidem quod ad ætatem eius minorem attinet, accidisse interdum cognoscitur: vt cum in aliquo eminentissima virtus atque scientia egregia cerneretur, de eadem ratio minimè haberi soleret: vti videre est in S. Ioāne Chrysostomo: qui non nisi fuga sibi consulere potuit, nè eiusdem

Natiuitas S. Remigij ex parentib. nobilissimis.

Montanus recipit visum.

Remigius alias Remedius dictus.

Puer degit solitarius.

** al. Gennadio.*

Huius vitā habet lector 14. Septēb.

Adolescens rapitur ad pontificatũ: anno Domini 471.

ætatis Episcopus ordinaretur. Is verò his subitò depressus angustijs, cùm nihil non moliretur vt tantum onus declinaret, pariterque antiqui hostis veritus insidias fugam cogitaret, placuit omnipotenti Deo manifestis indicijs, suum de eo monstrare iudicium. Nam cunctis, qui aderant, videntibus, subitò noui luminis super ipsius verticem descẽdit radius: quo diutius eum illustrante, sensit demùm ipse suo capiti cælestem quendam infusum liquorem. Talibus igitur ac tantis diuinitùs acceptis auspicijs, diutius voluntati cælesti reluctari nefas esse existimans, posthabita omni dubitatione, ancipitique submota sententia, infulis se sacerdotalibus indui, atque in cathedra honoris collocari patitur.

Eius electio diuinitus approbatur.

Diuinitùs vngitur.

Eximiæ eius virtutes.

Ea dignitate sublimatus, quo ordine cõmissum sibi officium, curamque animarum administrauerit, quis ꝓ dignitate explicare queat? Inediæ & vigiliarum ipse patientissimus, antè omnia pauperũ inopiam larga manu subleuabat. Pabulum diuini verbi sedulus vbique & omni tempore administrabat; profundis ignorantiæ & peccatorum tenebris miserè occæcatos, singulari ratione pietatis & doctrinæ illustrabat: denique omnibus omnia factus omnes pariter consolari, omnes ad æternæ vitæ gaudia secum adducere studebat. Cùm die quodã pastorali solertia ex more diœcesim suam peragraret, in vico fortè Calmaciaco inuenit hominem miserè quidem oculorum lumine priuatum, sed longè miserius occulti dæmonis infestatione, qui eum inuaserat, vexatum. Ibi vir sanctus, qui totus misericordiæ operibus deditus

tus erat, mox in terram prostratus, ac Domino pijs lachrymis supplex factus, & pristinum lumen cæci oculis reddidit, & pestem immundi spiritus ab eo depulit, & opes vitæ degẽdæ necessarias pauperi assignauit. Alio quoque tempore in domo Sobrinæ suæ Celsæ, vasculũ penè vacuum, signo S. Crucis & oratione, vino abundare fecit. Hæc verò tam eximia viri sancti ergà quemuis proximum charitas, quam fuerit Deo accepta, non erit abs re miraculis alijs, quibus eum Dominus in hac vita illustrauit, declarare.

Cæci dæmoniaci curatio.

Cùm aliquando Rhemorum ciuitas, surgentibus subitò flammarum globis, incendio vastaretur, iamque tertiam ferè partem, fauillis extantibus, concrematio peracta consumpsisset, victrixque flamma obuia quæque depasceret, Rhemigius antistes rei calamitosæ nuncio excitatus, mox ad orationem in beati Nicasij pontificis & martyris basilica (ibi namq; morabatur) se prostrauit. Surgensq; deindè ab oratione, concito cursu per gradus petrarum, ciuitatem petijt; statimq; extensa contra ignem dextera, cum Christi nominis inuocatione, signũ sanctæ Crucis expressit, totumq; illud incendiũ, fracta & cõcisa atq; in sese relisa virtute, mirabiliter fugauit. Porrò in ipsis petris impressa fuêre viri sancti vestigia: q̃ hodieque ibi ad memoriã diuini miraculi demonstrantur.

Incendium Rhemorũ.

Signo Crucis profligat incendium.

En rem miram.

Porrò ijsdem ferè temporibus regnabat in Gallia Aquitania Alaricus Gothorum Rex; qui quantumlibet Arianus esset, tamẽ sanctos Antistites Catholicæ communionis coluit & frequentauit officijs; eos præsertim quos editione

miraculorum Deo gratissimos sentiebat: inter alios sanctissimum hunc Antistitem Regiũ. Ad eum siquidem cuiusdam benedicti, sui regni nobilis viri filiam, dæmonio sæuo & tetro obsessam curandam misit: quam sacer præsul non solum à dæmone diuina virtute liberauit, sed & iam defunctam ad vitam reuocauit.

Curat dæmoniacam & mortuam excitat.

Eodem aũt tempore quo vir sanctus cũ magna sanctitatis laude populũ sibi creditũ pascebat, Clodoueus Regni Franciæ gubernacula tractabat; qui licet paganus & à Christi fide cũ exercitu suo alienus multas deuastaret ecclesias, Remigium tamen ob celebrem miraculorum famam reuerebatur; eumq́ue attentis sępè auribus de virtutum pulchritudine vitiorumq́ue fœditate disserentem audiebat. Quodam verò die secùs Rhemorum ciuitatem castra mouens, regio edicto seuerè cauit, ne quis ciuitatem ingredi tẽtaret; solicitus videlicet, ne quid Ecclesia viri Dei detrimenti vel incommodi ab infideli populo pateretur. Accidit autem vt quidam, spreta disciplina militari, eandem ciuitatem intrarent, & inter alia ornamẽta sacrilego ausu abrepta, vrceum miræ magnitudinis atque pulchritudinis tollerent. Sanctus autem Remigius ea re haud mediocriter tristatus, ilicò suos ad Regem destinauit legatos, vt si alia eclesię vasa recipere non mereretur, saltem vel vrceum illum reddere iuberet. Rex hæc audiens legatos ad Suessionum vsque ciuitatẽ exercitum sequi iubet, illic haud dubiè, quod postularent, recepturos. Eò verò vt peruentum fuit, vniuersa præda in medium allata, Rex vrceum istũ sibi donari postulauit.

Clodouei adhuc pagani reuerentia erga S. Remigium.

Fuit

Fuit eius postulato, vt par erat, summa militũ voluntate & reuerentia factum satis. Interim eorum vnus, incertum qua mentis temeritate, eleuata subitò bipenni vrceum illum indignabundus percussit, dicens: Neque tu rex hinc quidquam accipies, nisi quod tibi sors vera donauerit. Eo hominis facto omnibus obstupefactis, rex pręter opinionem iniuriam tulit patientissimè; acceptumq; vrceum nuntio ecclesiastico reddidit: ac dissimulata ira vindictam in tempus reseruauit. Transacto aũt anno Clodoueus rex exercitus sui delectũ habiturus, cùm vires singulorum armaque lustraret, venit ad hominem illum qui pręterito anno bipennem in vrceum defixerat, aitque ad eum; Quid tu solus hic armis adeò incultis ac sordidis appares? Neque clypeus, neque lancea, neq; bipennis vtilis est. Simulque arreptam eius bipennem proiecit in terram. Cùm autem ille inclinato corpore eam humi leuare tentaret, rex eleuata manu bipennem suam in caput eius validè defixit dicens: Quod tu anno superiori vrceo fecisti, hoc ipsum & ego nunc facio tibi. Nescio quid hic prius quidve magis in hoc rege admirari debeam; an eximiam beneuolentiam, qua rex ethnicus virum sanctum prosequebatur: an verò rarum patientiæ documentum, quo illatam à vilissimo milite iniuriam anno integro dissimulauit.

Militis cuiusdam temeritas.

Nota supplicium hominis sacrilegi.

Post hæc Clodoueus decimo anno sui regni, Thuringiam sibi prouinciam subiugauit: indeque * Gundebaldi regis Burgundionũ neptim, nomine Crotildẽ, insigni corporis specie puellam, & Christiana religiõe egregiè imbutam,

** Gundebardi.*

Clodoueus Crotildem ducit vxorẽ.

interueniente Aureliano consiliario suo, stabili sibi matrimonio copulauit. Illa verò grauida facta, cùm filium enixa esset, velletque illum modis omnibus Christiano ritu lustratũ, rex totis viribus reluctabatur: sed regina orando, obsecrando, & Christum illi assiduè prædicando tandem obtinuit, vt natus infans expiaretur. Qui baptizatus & * Ingomirus de nomine vocatus in Albis vita functus est. Vndè rex tristitia pariter & ira repletus, mortis causam reginæ imputabat; impio mentis errore sibi persuadens, irata deorum numina infantem, quod Christo nomen dedisset, ea pœna mulctasse. At regina nullo animi dolore ex morte filij, quem ad cælestia regna translatum sciebat affecta, posteà aliam genuit prolem, cui similiter sacro fonte lustratæ Clodomiri nomen imposuit. Is verò Clodomirus paulò post haud leui infirmitate correptus sopitum patris renouabat dolorem, stimulabatque acriter, vt Christum maledictis insectaretur: ac si ab eo & mors & morbus in filios deriuassent. Cæterùm pientissima regina Domini misericordiam instanter implorans, breui laboranti filio sanitatem impetrauit; regemque deinde opportunè importunè admonuit, obsecrauitque, vt tandem aliquandò Christum indueret: cumque verum & solum cæli terræq; Dominum agnosceret. Sed non poterat regis animus ad fidem commoueri, donec tandem aliquãdo extrema belli, quod contra Alemannos Sueuosque mouerat, calamitate oppressus, omnique auxilio destitutus, ab ipsomet Christo opem flagitare est coactus.

Ingomirus Clodouei primogenit. filius moritur.

Nota, in Albis.

** Ingomer.*

Clodomirus nascitur.

Factum

Factum est enim vt Franci cum Alemannis & Sueuis bello decertātes, spectante sanè magno cū animi sui dolore rege, fœdè terga verterent, hostilique ferro concisi ruerent. Cumq; ex inops consilij de fuga cogitaret, Aurelianus eum intuens: Quin, inquit, Domine mi rex credis in Christum, quem tibi regina assiduè prædicat? certus præsens tibi ab eo affuturum auxilium? Ille verò eleuatis in cælum oculis, commotus in lachrymas ait: Iesu Christe, quē Crotildis filium Dei viui prædicat, tuum adiutorium deuotus postulo: spondens me tuo ex animo crediturum nomini, si fusis fugatisque hostibus victoriam dederis. Cumque hæc lachrymabundus oraret, Alemāni in fugam versi, terga dederunt; cæsoque rege suo, Clodouei potestati se subdiderunt.

Bellum inter Francos & Alemannos.

Clodoneli adhuc pagani ad Christum preces.

Tunc verò regina Clodoueum regem cælesti ornatum victoria, lætabūda excipiens, hortari instantius vt Christi potentiam agnoscat, illique confestim salutare fidei obsequium exhibeat. Nec diutius recusauit rex; quin potius supplex à Remigio salutis monita postulans, ipsum quoq; populum sibi subditum ad Christiana inuitauit sacra; cunctosque permouit, vt excusso infelici dæmonum iugo, Christo, libēbenter sua nomina darent. Igitur rege iam tota mente in Christianam religionem propenso, Remigius pridie illius diei, quo rex sacro fonte lustrandus erat, regij cubiculi ostiū pulsaturus accessit: quo benignè admisso, mox pōtifex, vt per alta silentia noctis, regi, alijs curis absoluto, liberius sacra diuini verbi committeret mysteria, eum cum regina paucisque familia-

Alemanni succumbunt.

Clodouei conuersio.

Franci credunt.

Vox cælitus auditur, lumen itẽ apparet & odor suauissimus percipitur.

miliaribus in oratorium Principis Apostolorum, quod regio cubiculo contiguum erat, introduxit. Ibi positis sedilibus, cùm verba salutis magna cum pietatis significatione exorsus esset, repentè lux copiosa totam repleuit Ecclesiam, & è luce vox pariter intonans: Pax, inquit, vobis; ego sum, nolite timere: manete in dilectione mea. Et post hæc verba, luce ab oculis omnium sublata, incredibilis odor suauitatis eadem in domo remansit: prorsus vt auctorem pacis ac lucis illuc venisse, nemo dubitaret.

Nota reueventiam.

Rex verò & Regina salutari timore perculsi, mox pedibus venerandi antistitis prostrati, magno cum gemitu cõsolationem eius requirunt. Quibus ille optimè sperare iussis, multa prophetico spiritu futura prædixit; diligentissimeque interim regem catheccsi instruxit. Indè vbi dies baptismo designatus adfuit, rex cum suis, pompa regia magnificentia ac tanto gaudio dignissima, ad fontem deductus fuit. Ibi tunc nutu plane diuino chrisma deesse cõpertum est. Nam, ne tam præclara regis conuersio miraculo careret, cùm Clericus qui chrisma deferebat, à populo interceptus ad fontem venire nequiret, ac propter populi pressuram nulli omninò egressus ingressusque pateret Ecclesiæ, Põtifex oculis ac manibus in cælum protensis, tacitè cum lachrymis orare cœpit. Et eccè subitò columba niue candidior, attulit in rostro ampullam, chrismate sancto incredibilis fragrantiæ repletam: quam simulac sanctus antistes in manibus sumpsit, species columbæ euanuit; cunctisque

S. Remigius prophetico spiritu clarus.

Chrisma cælitus adfertur.

que populus ad rei nouitatem vehementer obstupuit. Rex verò viso tanto miraculo venerabundus ad fontem processit: expiatusque lauacro, sacro chrismate pariter ad luctam spiritalem est inunctus. Eius exemplo cæteri prouocati, tria virorum millia de exercitu eius, exceptis paruulis & mulieribus, eodem die lustrata sunt. Alboflедis quoque & * Landehildis regis sorores eandem baptismi gratiã perceperunt.

Rex baptizatur. Vngitur Chrismate.

Item tria hominum millia & sorores Regis.

** Lanthildis*

Baptismate lustratus Rex, mox in Remigium munificus, plurimas per varias prouincias ei tradidit possessiones; quas vir sanctus ne attingere quidem voluit, sed diuersis assignauit Ecclesijs, prudenti vtique consilio; ne ex Christi Euangelio, turpis lucri cupidus, non animarum salutem, sed diuitiarum iniquitatem quærere videretur. Cuncta quoque quæ fuerant belli tempore Ecclesijs ablata restitui curauit: assignauitque ijsdem alia magni pretij bona Rex iam factus Christianus. Ijs igitur possessionibus Ecclesiam S. Mariæ in castro Laudunensi inprimis locupletauit, bonisque omnibus mirificè efflorentem reddidit. Administrabat autem eam parochiam Genebaldus, vir cum generis dignitate, tum diuinarum humanarumque rerum cognitione valdè conspicuus; qui ducta prius in matrimonium nepte ipsius Remigij, vitam deindè religiosam, magno vtique coniugis consensu, expetierat, & Laudunẽsem parochiam antistes administrandam susceperat. Sed accidit vt is idem, parum de vitandis hostis insidijs solicitus, post sanctum diuortium, eandem quasi pro

Existimant nonnulli Clodoueum Regem in Baptismo dictũ esse Ludouicum.

Historia Genebaldi Episcopi notatu digna.

pro instructione salutarij frequentius se visitare permitteret: sicque demum vxoris delinitus blanditijs ad carnalem copulam rediret, filiũque ex coniuge susciperet. Postmodum verò conscientia stimulis doloris concitata, gemẽs dolensque factum damnauit; & quia nimio se pondere premi cernebat, tandem archipræsulem Remigium aduocauit, vt, quemadmodum prætendebat, exortas Lauduni causas quasdam grauiores per se diffiniret. Adfuit mox vocatus Remigius, debitaque cum reuerentia à Genebaldo exceptus, intellexit protinùs ex viri lachrymis & singultibus, quod enormi aliquo esset delicto obstrictus. Cumque Genebaldus penè desperabundus crimen protulisset, Remigius ne abundantiori tristitia pœnitens absorberetur, mirabili lenitate medicam illi manũ porrexit; hortatusque pœnitentiam, tuguriolum ei cum lecto instar sepulchri assignauit: claustroque reuinctum septem annorum pœnitentiam damnauit. Intereà Remigius Ecclesiæ eius cura in se suscepta, vtrique populo diuini verbi pabula administrabat; & vna quidem Dominica Rhemis, altera verò Lauduni Missarum celebrabat solennia.

Nota pœnitentiam tanti viri.

Cæterum septimo iam indictæ pœnitentiæ anno, pridiè illius diei, qua Ecclesia Dominicę cœnæ recolit memoriam, cum Genebaldus pernox in oratione profusis lachrymis delictũ suum deploraret, adest subitò angelus Domini, admirabili fulgore coruscans; ac humi prostratum pœnitentem his verbis solatur: Exauditæ sunt pro te patris tui Remigij orationes. Dimissum est peccatum tuum. Surge igitur, & assum-

Ecce pœnitẽtiæ virtutẽ.

ssumpto Episcopali ministerio, Domino pœnitentes reconcilia, Genebaldus nimio terrore perculsus, cum rursus angeli voce animaretur tandem ait: Non possum hinc egredi, quia pater meus Remigius ostium hoc suo muniuit sigillo. Et rursus ad eum angelus: Vt, inquit, nō dubites, me à Domino missum, sicut patet tibi cælum, sic & ostium istud patebit. Et statim saluo sigillo ac sera, ostium reseratum est. Tunc Genebaldus in modum crucis in limine prostratus, cum lachrymis exclamans ait: Etiamsi ipse Dominus meus Iesus Christus ad me peccatorem venire dignatus fuerit, pedem foras non efferam, donec ille, qui me in in eius nomine, hoc ergastulo conclusit, aduenit. *Nota eximium contriti cordis exemplum.*

Dum hæc fierent beatus Remigius pernox Rhemis in precibus, ab eodem angelo paulò pòst rem totam est edoctus, admonitusque vt Laudunum peteret, & Genebaldum pristinæ dignitati atque officio restitueret. Nec mora. Gaudio incredibili perfusus, confestim eò tetendit, cunctaque ex mandato angeli fideliter peregit: & Genebaldus deinceps cum magna sanctitatis laude munus suum administrauit. *Genebaldus restituitur sedi suæ.*

Cæterum Rex Clodoueus (quem alij in fonte salutari Ludouici nomē assumpsisse volunt) indigno ferens animo Gothos Arianos optimā Galliarum partem occupare; religionis zelo permotus, eos è regno exturbare cogitabat. Ipso autem expeditionis exordio, prudenti consilio Reginæ vsus, insignem basilicam in honorem Apostolorum Petri & Pauli Parisijs curauit *Pietas Clodouei Regis.*

curauit ædificari; pugnaturus siquidem aduersus hæreticos, iure sibi Principis Apostolorum eo munere conciliandos putauit: vtpote validissimos, aduersus impios propugnatores Ecclesiæ. Hortamine quoque beati Remigij * Aurélijs Episcoporum Synodum conuocauit: in qua multa Ecclesijs vtilia constituta fuêre. Demum ad debellandos hostes pergens: benedictionem à sacro Antistite petijt. Quam cum Regi beatus Remigius largitus esset, & victoriam in verbo Christi spopondisset, dedit & illi vtrem vino à se benedicto plenum: præcipiens illi, vt tam diu ad bellum procederet, quàm illi & suis, quibus indè dare vellet, vinum de vasculo non deficeret. Bibit ergò indè Rex ac regalis familia, & numerosa turba populi; & ex indè vberrimè satiantur; & vasculum vini detrimentum non patitur: sed benedictione Dei per beatum Præsulem indita, more fontis inundatione repletur.

* Aureliani. En humilitatem tanti Regis.

En insigne miraculum.

Gothi victi à Clodoueo Rege.

Inito itaque prælio cum Gothis, ijsdem fugatis, & Alarico eorum Rege interfecto, multisque ciuitatibus suæ ditioni subiugatis, Clodoueus Rex cum opimis spolijs & glorioso triumpho tandem ad propria redijt.

Munificentia Regis Clodouei Hormisdam Papam creatum.

Multo verò post tempore sanctissimo Papa Symmacho felicissimè vita functo, Hormisda summa cleri Romani concordia ad Cathedram Pontificalem sublimatus est. Quod cùm beato Remigio innotuisset, Christianissimo Regi persuasit, vt nouo Pontifici coronam auream cum gemmis (quæ regnum appel-

appellari solet) ad honorem beati Petri, dirigeret. Sed & ipse S. Remigius literis suis nouum Romanæ Ecclesiæ salutauit Pontificem. Ad quem idem rescribens; illi ob præclaram, meritorum excellentiam & nobilissimæ sedis prærogatiuam, vt in Francorum regno vicem gereret ipsius Romani Pontificis, dedit: excellens sanè amplissimæ dignatis munus & præfectura. *Excellens dignitas collata S. Remigio ab Hormisda Papa.*

Et quidem Hormisdæ acceptis literis S. Remigius nihil cunctatus, generalem Synodum colligendam curauit: ad quam conuenêre Episcopi Galliæ ac diuersarum prouinciarum. Erant autem Gallicanæ Regiones ob Gothos Arianos, qui ibi regnârant, nonnihil eius hæresis labe conspersæ: quamobrem sanctissimi Episcopi in illud præcipuè incubuerunt, vt fidem Catholicam ab ea contagione liberam conseruarent. Coacto igitur Rhemis sacro Patrum conuentu, accidit vt inter filios Dei (vt est in Iob) & satan quoque assistere præsumpserit; nimirum Arianus Episcopus: qui tanquam nouus Goliath, exprobans agminibus Dei viuentis, prouocansque eos ad singulare certamen, strenuus perfidiæ propugnator, superbiaque inflatus, Catholicis omnibus insultabat. Sed exurrexit ex aduerso non iuuenis rursus aspectu vt Dauid, verum veneranda canicie sanctissimus senex Apostolicus vir Remigius; eiusque fastum mirabiliter compressit, atq; victum ad Christi fidem perduxit. *Synodus Gallicana.* *Iob.1.* *1.Reg.1.*

Cum

Mirabilis conuersio cuiusdam Ariani Episcopi.

Cum siquidem Episcoporum Concilium ingrederetur, & à multitudine Patrum expectãtium, assurgentes omnibus reuerenter; sicut Angelus Dei susciperetur S.Remigius; vnicus ille nimis elatus hæreticus; & malè de viro Dei sentiens dedignatus est ei assurgere. Et quidem ille, simulac sanctus Præsul antè eum trãsijt, ita obmutuit, vt nec verbum quidem vllũ effari potuerit. Magnum planè miraculum, garrulam linguam & petulantem, quæ Dei filium iugiter blasphemârat, solo transitu compressisse, vinculis inuisibilibus obligasse: atque intrà dentium claustra arcto carcere obserasse. Expectantibus etenim omnibus, vt post allocutionem B.Remigij hæreticus ille aliquid diceret, nihil potuit loqui: sed ad vestigia sãcti viri pronus cadens nutibus veniam petijt. Cui sanctus dixit; In nomine Domini nostri Iesu Christi verè filij Dei viui, si ita de eo ratè sentis, loquere: & de illo sicut Catholica credit Ecclesia, crede & confitere. Ad cuius vocem antè superbus hæreticus, humilis iam & Catholicus, Catholicam fidem de sancta & inseparabili Trinitate, & de Christi incarnatione Catholicè confessus est; & in eadem confessionis fide se permansurum professus est: Sicque animo per infidelitatem perdito & corporali voce propter superbiam condemnato, virtute diuina S. Remigius & animæ & corporis reddidit sanitatem.

S. Remigius ad tempus cæcus.

Ceterùm post præmissas & alias multas admirandas operationes S. Pontifex, oculorum corporalium lumine à Domino est priuatus: vtique vt mentis oculis intentius quæ superna

sunt

ſunt(ad quæ toto anhelabat deſiderio) cõtemplari valeret: quod tamen lumen vir ſummæ patientiæ antè mortem iterum à Domino recepit; gratus Deo in omnibus tam aduerſis quam proſperis: vtpotè quem nulla calamitatis tempeſtas vel latum vnguem ab amore diuino dimouere poterat. Recepto lumine non multo poſt cùm iter illud ad cæleſtem patriam ſibi optatiſſimum inſtare intelligeret, condito teſtamento & rebus Eccleſiæ ſuæ ritè ordinatis, omnibus ſacroſancto Miſſę ſacrificio, ac ſacræ cõmunionis largitio-ie pacẽ & ſalutem à Domino poſtulãs, ex cor-oris ergaſtulo fœliciter emigrauit: poſtquam n Epiſcopatu annos ſeptuaginta quatuor ſan-tiſſime exegiſſet. Corpus eius fuit in ſacello . Chriſtophori (nam alio moueri non po-:rat) vbi eſt altare ſanctæ Genouefæ ſacrum, :uæ huic ſanctiſſimo Præſuli familiariſſima ttitit, honorificè tumulatum. Sepulto ibi-:m aliquamdiu corpore, cum in eadem Ec-eſia multa & ſtupenda eius meritis coruſ-rent miracula, viſum eſt cunctis ſtructu-n illam nouo opere dilatare, modiſque o-ıibus in honorem ſancti antiſtitis adorna-. Exſtructa iam & adornata Eccleſia cùm in :uam cryptam retrò altare, ſanctiſſimũ cor-: trãsferre vellẽt, nullaq; id, vt prius, vi, ſuo o mouere poſſent; tandem nocte, cũctis al-opore oppreſſis, inuẽtum eſt ſubitò Ange-s manibus ibidem decenter poſitum.

Recipit lumen antè mortem.

Fœliciter decedit nonagenarius ſexennis.

Locus ſepulturæ eius.

S. Genouefæ vitam reperiet lector 3. Ianuar.

Claret admirandis ſignis poſt obitum S. Remigius.

Translatio corporis eius hoc die ab Angelis facta.

Ceterum trecentis plus minus annis poſt :, anno nimirum Incarnationis Domini-52. ſecunda ſacri huius Antiſtitis corporis

translatio facta est: adhuc ampliata ipsa Ecclesia. Cumque de loco cryptæ prioris, sepulchrum vna cum B. Remigij corpore transferretur in cryptam maiori & pulchriori opere factam, ipsum sanctissimum corpus omninò incorruptum inuentum est; ac in locello argenteo transpositum; sepulchro marmoreo in quo antè iacuerat superpositum: etiam tunc sicuti & antè multis & insignibus miraculis coruscans.

Secunda translatio S. Remigij quandò & qualis.

Quod ad lucubrationes eius attinet, eas excellentis admodum fuisse styli, videre est ex testificatione Sidonij Apollinaris viri doctissimi ac istius seculi Gallicanorum scriptorum ornamenti. Verùm (proh dolor) nobis ijsdem haud frui licet; eò quod viuens vir sanctus præ animi summissione eas obliuione potius obruere voluit, quàm perpetuitati dicare.

Lib. 1. Epist. 7. Lucubrationes S. Remigij periêre.

Versus inscripti sepulchro S. Remigij.

Hic famulus Hincmar Domini, sacra membra locauit
Dulcis Remigij: ductus amore pio.
Qui prius est sanctus, mundo quàm matre creatus:
Et magnus dictus cælitus ore Dei.
Bis denos binosq; gerens feliciter annos,
Sorte Dei sumpsit pontificale decus.
Sexaginta simul bis septem manserat annis,
Istius vrbis honor, præsul & orbis amor:
Vitam defunctis reddens; quoque lumina cæcis:
Egerat & viuens plurima mira satis.

Nam

Nam domuit fera corda animo pius, ore profusus, *Epitaphium S. Remigij.*
Sicambræ gentis Regia sceptra sacrans
Nonaginta quidem sex cum compleuerat annos:
Splendida lux nostras deseruit tenebras.
Idus iam plenas cum Ianus mensis haberet;
Emeritus miles præmia digna capit.

** al. Alloinus.*

VITA S. BAVONIS, QVI PROPRIO nomine dictus est Alloynus. Ex ea quã Theodoricus Abbas S. Trudonis conscripsit. Migrauit è corporè anno Domini 631. Honorij Papa 6.*

Vide 8. Tom. C. Bar. Annal. & Not Martyr. Roman. Item Ioan. Molen. in Ind. SS. Bellgij. 1. Octob.

GLORIOSVS Dei athleta Alloyn⁹, cognomento Bauo, in Gallia Belgica pago Hasbaniensi oriundus, patrem habuit* Eilolphum Hasbaniç, Comitem fratrẽ patruelem Carolomanni matrẽ Adelthrudẽ: parẽtes claro inprimis stemmate & diuitiarum gloria valdè illustres. Tale igitur generatus stirpe Alloynus, Austrasiorum Ducũ hæres, cum adoleuisset primũ militauit sub Imperatore Mauritio, deindè sub Regib. Frãciç & Austrasiç. Porrò vxorẽ duxit nobilissimis æquè ortã natalibus, Comitis Adilionis videlicet filiam; quæ grauida facta filiam enixa est, insigni postmodum castitate virginem, Algethrudem nomine; quæ admiranda sua sanctitate ipsis quoque parentibus sanctioris vitæ viam aperuit.

** Agilulphi. Patria & parẽtes eius.*

Agletrhudis filia Bauonis.

Nam eius potissimum exemplo prouocatus Alloynus pater, animũ à terrenarum rerũ curis ad cælestia paulatim inflectere: prorsus tandem virtutum pulchritudine suauitate allectus, mũdum eiusq; gloriã penitus dejiceret, totaq; mentis auiditate ad Antoniorũ

En mutatione dextera excelsi in Bauone.

Macariorumque eremũ aspiraret. Sed hæc eius cælestis viæ desiderium tardabant coniunx nimirum, filiaq;; quas nullo sanctioris vitæ proposito sinè scelere deserere poterat.

Obitus coniugis eius.

At verò hæc die nocteque meditantem coniunx tandem salutari mortis interuentu deseruit, maritumque præcedens, multò ardẽtius ad cælestem patriam totis viribus expetẽdam inflammauit. Ea tempestate B. Amãndus vir Apostolicus* Gandã accessit; populo isti, nescio quo impietatis furore ebrio, Euangeliũ annũciaturus. Qui nõ semel ab impia gente contumelia affectus, exturbatusq; ;cum nihilonimus in gentium salute statuẽda firmandaq;, inuicta virtute perseuerat, tãdem præsente Christi numine, locum, in quem totius penè orbis dæmonia, quasi in sentinã confluxerant, verbo veritatis expugnauit; populoq; baptismate lustrato, Ecclesias cõstituit. Ea viri sancti fama quasi quodam odore suauissimo, lõgè lateq; diffusa, Alloynus protinùs excitatus, Gandam, per longa viarũ dispẽdia, aduenit; totumq; sese, regni cęlestis cupidus, Amando in disciplinã tradidit. Et licet Mauritius lege lata prohibuisset, ne quis ex seculari militia ad monasticam vitam transiret, in proposito tamen constanter perstitit, suffultus fauore Clotarij & Dagoberti Regum; animatus quoq; à Gregorio magno Papa: qui militum pium studium aduersus Mauritij edictum defendebat. B. Amandi itaq; salutari doctrina plenius informatus, mox mũdo eiusque põpis valere iussis, possessiones suas omnes solenni donatione, Ecclesijs pauperibusque erogauit; impositaq; humeris suis

** Gandauũ. S. Amandus Gandaui prædicat: cuius vita habetur 6. Februarij.*

Venit ad S. Amandum Bauo.

Chri-

Christi Cruce, lætus sanctorum viam calcare incipiens S. Amando promotore Gandaui in honorem S. Petri monasterium construxit, egregieque dotauit: quod ab eo posteà denominatum est. Et quidem ne victus aliquando mentis humanæ inconstantia pedem ab ingressu itineris retraheret, sacris se initiari voluit; vt hoc modo vel necessitate salutari coactus, vsque spiritum sanctioris vitæ ad extremum propositum exequeretur. Gauisus S. Amandus viri alacritate, multa prius diaboli machinamenta prudenter prætendere; grauem esse, quem vellet arripere, ascensum de casu timere: inceptum quidem facilem, finem verò prædicabat esse difficilem. At verò Alloynus nihil rerum difficultate perculsus, in proposito perstabat immobilis; obsecrabatque Amãdum, vt se armis omnibus internis externisque ad spiritale bellũ perfectè muniret. Tũ verò vir diuinus non diutius cunctandũ ratus, Alloynum tãquam filium amplexatur charissimum; eumque antè aram B. Petri in Gandensi * ecclesia quam ædificârat Christianã militiã profitentem suscipit: & barba ac capillis tonsum in Clericatum assumit. Ibi tunc ornamentis illis decoratus Alloynus, statim quasi nauim corporis optata iã collocasset in littore; omnium bonorum, quas olim collegerat, merces exponere; humilitatem ostendere; patientiam exercere; charitatis latum mandatum ex præcepto Dei ad inimicum vsque extendere: solus ipse omnibus seruire; gloriam virtute superare; denique loca sanctorum viciosque cœnobitas circuire; vt instar Antonij

Renunciat mundo: & construit cænobium.

Asciscitur in clerum & tondetur.

* *monasterio.*

Sedulo studet proficere Bauo.

virtutum flores vndecunque colligeret, & in aluearium melliti cordis sedulus comportaret.

Beilam Eremum petens degit in arbore.

Inter hæc studio virtutũ anachoretis haud inferior, eremum ceu paradysum vehementer concupiscebat. Nec mora, capta temporis & loci opportunitate, saltum, quem Beilam nuncupant, ingressus, inuenit in remotiori diuexæ vallis latere, annosam fagum; cuius spatiosa altitudo, in modum fornicis camerata, hominem in aluo erectum sustinere poterat. Hoc quasi habitaculum diuinitus sibi præparatum tanta cum iucunditate est ingressus velut si totius orbis delicias angusto secum in pariete clausisset. Cumq; aliquãdiu ibidem latitasset, virtus eius, quæ diu occulta esse non poterat, populi frequentiam ilicò allexit; qua animi quietem se perdere cernẽs, nocturno silentio indè migrauit: seseque in vastam & penè inaccessam condidit eremum, Medmedung nomine, duobus à Ganda milliaribus distantem. In ea, vepribus sarculo hinc indè erutis, vile exstruxit tuguriolum; in quo, quasi sepultus sub protectione Dei, cęli, iucundè morabatur. Cibos ei saltus nucum pomorumque ferax ministrabat; potum amnis. Ibi cum aliquamdiu gratissimum iucundissimumq; pariter Deo famulatum exhibuisset, iterum fama eius hinc indè dispersa, loco illo cedere est coact⁹, si vellet frequentem populi vitare cõcursum. Igitur comperto, quod beatus Amandus amotis clericis monachos in Gandensi Ecclesia substituisset & iisdem ad monasterium suum venerabilis vitæ Florebertum præfecerat Abbatem, illicò ad

Populi frequentem fugiens visitationẽ, Megmedung eremum petit.

Reuertitur Gandauum.

:ofessionis suæ locum redijt; vt ibidem in tio Deo deinceps famularetur.

eceptus à fratribus, cum singulari amoris :neuolentiæ significatione, mox cellulam nis studijs aptissimã ædificari curauit, qua dificatione omnipotẽs Deus electi sui men præclaro ostẽdit miraculo. Erat Artinus lam qui sabulum lapidesque plaustro ad-:bat. Is cum quadã vice insano canũ latra-npediretur, grauiusque vrgeretur; ore pro-murmurare, & nescio cuius susurrij ma-cta in sanctum virum euomere: permissus olus, qui fana dirui, & Sanctorum Eccle-erigi dolebat, hominẽ vehiculo proturba-, mole desuper ponderis & iumentorũ in-u reliquit mortuũ. Euocatus populus, ca-er conclamatum in nauim imponũt, fune-necessaria non sinè miseratione præparãt. nterea Bauo, vt de hominis interitu certior factus, dolore gemituq; repletus, reatũ suũ usare, defuncti sanguinẽ sibi imputare, to-; ad Deum visceribus conuersus misero Ar-o vitam postulare. Vix trium horarũ spatio rymis gemitibusq;, pro defuncti salute, in-uerat, cùm eccè Artinus vitæ restitutus sur-e, ac tandem ambulare; populo ad miraculi ntatẽ multum stupescente. Mirum specta-um, & ad roborandos nascentes Ecclesiæ fi-; congruum: qui in huius resurrectione spe-i, cogebantur non hæsitare de sua & omni-resurrectione generali.

Cellulam in Abbatia curat exstrui.

Mortuum suscitat S. Bauo.

Ad alia vt transeamus: quadam die de habi-ulo egressum, obuiũ contigit habere seruu-n, quem aliquando neglecta re familiari

caussa supplicij venalē iusserat exponi. Quem vt vidit, mox amarissimis perfusus lachrymis, ac si ipsum in mortem vendidisset Christum, pedibusque illius prostratus, petita humiliter ab eo venia, forpicem ei flagellumque obtrusit: sacris eum obtestans verbis, vt duris iustisque verberibus in venditorem Christiani sanguinis vindicaret. Cumq; seruus reluctans hoc ipsum deprecaretur, Alloynus mira nolentis animum expugnans eloquentia, hominem impulit, vt eam crudelitatem in dominum exerceret, quæ vel saxis pias lachrymas excutere potuissent. Ligatis enim manibus pedibusque vir sanctus, totum se flagellis concidendum, caputque detundendum, latronum instar, tradidit. Nec eo supplicio contentus, cùm ex hoc eculeo ad cellulam delatus esset, vt peccatorum rubiginem, quamuis raram, ardentiore tribulationis fornace decoqueret, in neruo, quem vulgò cippum vocant, pedes suos arctari præcepit. In quo totos quatuor desudans menses, cùm quotidiè penè moreretur, pœnam tamen pro delicijs reputabat.

Ecce miram pœnitentiam ob venditū olim seruum nexium susceptam.

His verò pietatis exercitijs, ignitus Christi amor tantum in eius pectore crescebat, vt non modò pedum, sed & totius macerati corpusculi integram reclusionem à S. Præsule Amando & Abbate Floreberto peteret, & vix aliquādo impetraret: Et quidem arctam specum medio cellulæ æquore, ad capacitatem erecti hominis sibi effoderat: quæ introgressum non nisi stantem sustineret: & quasi Crucifixi corporis suspensum vultum in neutram partem deflecti permitteret. Eam orationis crucem sibi præparaue-

Recluditur in cellula.

rauerat: in ea inter canonicas horas suspendi magis quàm stare elegerat. In eam fuit vir diuinus ab Amando pontifice & Abbate Floreberto, Clero populoque cum hymnis & Crucibus prosequente, quinto Idus Nouemb. anno Domini 629. introductus: ac in cellula reclusus. Ab eo igitur tempore antè omnia dirissimum ventri suo indixit bellum; prorsus vt pane infermentato aquaq; ad mensuram præbitis, eum spiritui integrè deseruire cogeret. Vigilię semper vsque ad defectionem: Somnus erat talis, vt vix pertingeret vsque ad refectionem: ac magis eum aliqua meditari, quàm dormire putares. Lectisternia, humus & cinis inspersus. Defesso capiti lapis orarium: tegumentum erat Cilicium. Nec aliorum interim curam, salutemque, animarum negligebat: sed optimam hanc sibi hominum iniunxerat prouinciam, vt discordes in pacem conciliaret; diffidentesque animos firmissimo charitatis nexu coniungeret. Sal verò terræ cùm esset infatuatorum defricabat stultitiam; animorum quotidiè putredines resecans, neminem non salutari pœnitentiæ medicamento curans. Confluebat ad eum tota penè vicinia; nobilis & ignotus; doctus & indoctus: homines vtriusque sexus, integros dies noctesque pro foribus excubabant. Nunquam sinè egeno mensa, nunquam sinè hospite fuit eius cellula. Præterea, quæ extrinsecus erant instantia, quotidiana eius solicitudo omniũ Ecclesiarum: super quas ita inuigilabat, ita se afficiebat, tanquam si solus ipse pro eis debitor Domino rationem redditurus esset. Hæc aliaq; admirãdæ

Oratorium eius quale.

Summus eius vitæ rigor.

In cellula degens etiã saluti animarum inuigilat.

Multi ad eũ confluunt.

Hospitalitatem sectatur.

Pia eius solicitudo.

ſanctitatis opera quãquam eum omni populo mirè celebrem redderent, ipſe tamen humanæ fragilitatis probè conſcius, nunquam ab affligendo corpuſculo ceſſabat: nè remiſſior quandoque factus, hoſtili impetu, inſidijſve obrueretur. Hinc ad alios labores corporiſque moleſtias, illud quoque poſtremò adiecit, vt inter frequentes genuflexiones, & perpetuas preces, immani põdere lapidem brachijs teneret: quo ſeſe aſſiduè laſſabat, mortificabatque.

Iugiter corpus ſuum caſtigat.

Cæterùm tortuoſus ille ſerpens, cuius ſunt mille mæandri, æſtuans inuidia, iam ſenem, & emeritum Chriſti militem in pugnam euocare nõ dubitauit. Cellulam igitur die quadam, turbinis inſtar, aggreſſus, furores eiaculatur: ſtygios minatur ignes. Sed Chriſti ſeruus, oppoſito fidei ſcuto, hoſtis facilè diſſipauit inſidias, turbinemque precibus extinxit. Turbine ceſſante, rurſus iniquitatis exercitus, in variarum animantium, tetrarumque beſtiarum apparuit formis: ſerpentinos pariter & ferales oſtentans motus: vt inuictum Chriſti athletam, quemadmodũ ſperabant, inani formidine proſternerent. Sed nihil eo terrore motus vir ſanctus filium iniquitatis intus irridebat, ſubſannabatque grandi cum fiducia: vtpotè qui ex Chriſti promiſſione, imperterrito pede, dæmonia calcare didicerat.

Tentatur à dæmonibus.

Lucæ 9.

Inter hos verò tribulationis ſcopulos, & quotidiani martyrij ſyrtés, cùm die quodam leui oppreſſus ſopore ardentiùs ad conditoris ſui aſpiraret deſiderium, Angelus in ſpecie columbæ adfuit: tantaque odoris fragrantia totam cellulam repleuit, vt ſe paradiſi delicijs inter-

Angelus ei in ſpecie columbæ apparet.

intereſſe exiſtimaret. Ablata ab oculis viſione, cùm ſibi redditus, vigilanti animo cauſam diſcuteret, tanto diuini ſpiritus amore deindè ſuccenſus eſt, vt nihil aliud dies noctesque, quàm corporis ſui diſſolutionem, deſideraret. Nec diſtulit eum Dominus longis certaminibus fatigatum clementer conſolari, & glorioſo ſanè miraculo de æternæ beatitudinis corona ſecurum reddere. Eccè enim die quodam, ſole in medio centro æſtuante, admiranda viuificæ Crucis figura, ſpectante populo ſuper viri iuſti caput deſcendit, eumque mirificè illuſtrauit: lætitiaq; incredibili affecit: prorſus vt deinceps, omni proturbato mœrore, ſecurus de ſua remuneratione in Crucifixi conſideratione exultaret.

Item Christus in Crucis ſpecie.

Intereà imminente tempore quo ad beatam immortalitatem euocandus erat, incidit in lectum ægritudinis: ac languore ſenſim ingraueſcente, cum iam iam migrare pararet familiarem ſibi inprimis Domlinum, Thurholenſis Eccleſiæ presbyterum requirebat. Is cùm, propter iter prolixum, vaſtam ſolitudinem, nemus denſiſſimum, aliaque, quæ facilem negabant tranſitum, haberi non poſſet: & famulus ad accerſendũ eum feſtinare iuſſus, domini ſui imperium, quanquàm viarum prorſus ignarus, non recuſaret: eccè Angelus Domini derepentè comes illi factus, iter non modò oſtendit, ſed a Thurholt vſque deduxit, & ſaluum gaudentemque vnà cum presbytero reduxit.

Morbo corripitur vir ſanctus.

En rem miram.

a propè Brugas in Flandria.

Præſente Domlino vir ſanctus depromens ſecretò pectoris ſui arcanis, mox manibus,

bus,oculis, & toto denique corporis habitu, ad cælum erectis,conciues ſuos angelos recognoſcens, eorumque dulci delectatus præſentia;Vale,ait,ſeruorum Dei Eccleſia: Chriſtus adeſt: egredere in occurſum eius anima mea. In hæc verba ſpiritum de luto fæcis huius efflans, corpus ſanctis monachis luctu lachrymiſque oppletis,terræ mandandum reliquit. Fertur verò ſanctiſſima illius anima,in ipſa exitus ſui hora,virgini apparuiſſe Gertrudi, mandaſſeque vt linteamina condendo funeri neceſſaria,mitteret. Aderat in funeris curatione, præter aliam turbam innumerabilem, pauperum multitudo; quæ patre amiſſo, orphana,veſtes & ſolatia,quæ de manibus eius acceperant, oſtendebat; totamque Eccleſiam inconſolabili luctu replebat:glorioſis interim miraculis ſanctum ſuum Deus illuſtrauit. Cæterùm expletis, quæ neceſſaria erant funeri,cum lampadibus & cereis & pſallentium choris, ex Eccleſia B.Petri Apoſtoli, vbi ad pernoctandum pridiè delatum fuerat, in locum agonis ſui, recluſionis nimirum cellulam reportatur:ibique ex officio S.Amandi ſepelitur.

Præſentes cernens Angelos fœliciter expirat animam.

Apparet anima eius S. Gertrudi.

Claruit miraculis poſt obitum.

Sepultura eius.

Porrò Anno 1010. à Chriſti Incarnatione ſacræ eius reliquiæ multo antè tempore Gandauum translatæ: ab Eremboldo Abbate in præſtantiorem thecam tranſpoſitæ in Cathedrali Eccleſia SS Bauonis & Ioannis Baptiſtæ collocatæ ſunt.

Tranſlatio eius.

MARTY-

MARTYRIVM SANCTI ANANIAE *Christi discipuli: Ex eo quod est apud Metaphrasten.*

ANANIAS qui fuit septuaginta Christi discipulorum vnus diuina quadam virtute & oculto numinis instinctu, Antiochia, vbi Christiani prima ditatus fuerat appellatione, venit Damascũ, vt eam quoque Euangelicæ veritatis doctrinæque suæ radijs illustraret.

Vide Tom. 1. Annal. C. Baron. & Not. in Martyr. Roman. 25 Ianuarij. 1. Octob. iuxtà Græcos: Latini verò agunt 25. Ianuarij.

Ananias vnus ex septuaginta Christi discipulus.

Eodem verò tempore Saulus Iudaicæ doctrinæ strenuus æmulator, magno in Christi discipulos furore concitatus, obtentis à Pontifice literis, acerrimam in eos mouebat persecutionem: cunctosque, quos poterat, Christianæ pietatis cultores, vinctos in custodiam, varijs excarnificandos supplicijs tradebat. Cum verò ea propter Damascum quoque pergeret, plenusque minarum, non paucis stipatus satellibus, ciuitati appropinquaret, eccè subitò cælesti circundatus lumine, à Domino humi prosternitur, increpaturque; Saule, Saule, quid me persequeris? Saulus ea Christi Iesu voce totus tremefactus, supplicem se protinùs ei exhibet; & quid fieri à se velit, tremebundus rogat. Cui Dominus: Vade, inquit, in ciuitatem, diceturq; tibi, quid te facere oporteat. Eodem illo tempore monuit Ananiam Dominus visione cælesti, vt rectà ad Saulum pergeret, impositisque manibus caliginem ab oculis eius abstergeret. Hac visione admonitus Ananias, aliaq; omnia, quæ prolixè in Actibus compræhenduntur, edoctus, venit ad Saulum; tersa-

Actor. 9. Saulus persequitur Ecclesiam.

Christus apparet Saulo, & monetur vt ad Ananiam vadat.

Ananias Saulum in vtroque homine illuminat.

tersaque ab oculis ac mente caligine, videndi facultatem ei restituit: eumque deindè diuinis rebus præclarè instructum, ad prædicandum gentibus Euangelium misit.

Hoc munere, magna cum Christi gloria, ergà Paulum functus Ananias, cum ibidē Ecclesiam collegisset, iter suū Eleutheropolim versus instituit: sparsoque ibidem & alibi Euangelij semine, haud pœnitendos fructus collegit. Intereà cùm prospero rerum successu vberem animarum segetem in horrea Domini referret, quidā egregij dæmonis satellites, quorū erat munus Christianos venari, præter alios, hunc quoq; præcipuum Christi athletam, iniectis vinculis, ad * Lucianum Præsidem protraxerūt. Præses, quanquam incredibili in nomen Christianum odio flagraret, multosque inaudita crudelitate tormētis subiecisset, visa tamen Ananiæ animi corporisque pulchritudine, simulata benignitate à Christi eum confessione auocare conatus est. At verò Ananias, occulta hominis feritate, fraudeque probè perspecta, impietatem illius constanter redarguit: dixitque fieri nō posse, vt vllis vel blāditijs vel tormentis, à Deo suo, cęli terræq; conditore, auelleretur. Hæc audiens Lucianus, laxatis iræ suæ habenis, protinùs martyris dorsum plagis conscindi iubet. Sed cùm martyr tormentis minisque cunctis esset superior, rursus à supplicijs ad blanditias conuersus Præses: Quin tu, inquit, parcis tuæ pulchritudini? An tibi iucundū videtur, tot tantisque tormentis fatigari, & non potius sacrificijs deorum benignitatem deprecari? Ad quæ Christi discipulus: At ego,

Vinctus ducitur ad Lucianum Præsidem Ananias.

* *Licinium.*

Lucianus ei blanditur.

Flagellatur Ananias.

Ananiæ eximia constantia.

ego, inquit, dijs non modo non ſacrificabo, ſed quacunque via modoque poſſum, omnes ad eandem Chriſti Ieſu ſalutarem cõfeſſionem inuitabo.

Propter hæc ira percitus Iudex, iuſſit nudatum martyris corpus ferreis dilacerari vngulis, aduriique lampadibus: ac tandem in Chriſti confeſſione conſtanter permanentem lapidibus obrui. Ea mortis prolata ſententia, diſcipulus Chriſti lætabũdus ad certaminis locum extrà ciuitatem perrexit: protenſiſq; in cælum manibus, tanquam alter Stephanus, Deo, lapidibus obrutus, ſpiritum tradidit: cuius corpus in paterno ſolo Damaſcenorum regione ſplẽdidè conditum iacet. *Dirè cruciatur.* *Obruitur lapidibus.*

VITA S. NICETII TREVIRORVM, 31. Epiſcopi: Ex ea quam Gregorius Turonenſis conſcripſit. Lib. de vita Patrum cap. 17. & de gloria Confeſſorum cap. 94. ex certa relatione Aredij Abbatis vrbis Lemouicinæ, ab ipſo Nicetio enutriti & clericatus ordinem ſortiti: nec non miraculis clari. Quo tempore vixerit, patet infrà. *Vide Tom. 7 Annal. C. Baron. & Not. in Martyr. Roman. 5 Decemb.*

NICETIVS Epiſcopus ab ipſo ortus ſui tempore diuinis quibuſdam ſignis in ſortem Domini electus fuiſſe videtur. Nam cùm partu effuſus, aliorum inſtar infantium capillis nudus in lucem prodiret, in circuitu tamen capitis tenuis pilorum ordo aptè diſtinctus apparuit; haud ſecùs ac ſi clericali corona ex arte ornatus fuiſſet. Exindè à ſtu- 1. Octob. *Ado vero & alij nonnulli 5. Decemb.* *En rem miram in nato S. Nicetio.*

à studiosissimis nutritus parentibus, literisque imbutus, Abbati cuidam sanctioribus informandus disciplinis commendatur quo in loco breui tam insigni morum apud omnes candore enituit, vt migrante Abbate, ipse vnus omnium qui succederet dignissimus haberetur. Iam verò assumpto Abbatis officio, tantum se ac talem exhibuit, vt omnium moribus ad seueriorem disciplinam prudenter ac modestè reuocatis, ipsum etiam Theodoricum regem à multis vitijs criminibusque abstraheret: cui ea propter inprimis adeò charus erat, vt decedente Treuericæ vrbis Sacerdote, ab eodem ad pontificiam dignitatem administrandam euocaretur. Veruntamen cùm à Regis legatis honorificè esset adducendus, & illi, occidente sole, fixis haud procul ab Vrbe tentorijs, laxatos per segetes pauperum dimitterent equos, vir sanctus misericordia ergà pauperes motus, ipsis legatis fulmen excommunicationis, ni protinus equos reuocarent, interminatus est. At illi hominis magnanimitatē vehementer admirantes, indignantesque: Et tu, inquiunt, Episcopalem cùm nondum adeptus sis apicem; itanè intrepidè cælestes nobis iras minaris? Cui vir sanctus magna sanè constantia respondens ait: Scio quidem Regem me huic oneri destinasse; & fiet quidem voluntas Dei: sed nullius voluntas in malis actibus, me obsistente, adimplebitur.

Fit Abbas.

Ordinatur Episcopus Treuirorū.

Non respicit personam hominis.

In cathedram igitur pontificiam collocatus, quanta animi constantia, quantaque seueritate iustitiam sanxerit, sanctamque inuiolatam seruari voluerit, exemplo patebit. Cùm defuncto

Theo-

Theodorico rege, filius eius Theodobertus in regni gubernacula successisset, & is libertatis amans, sæpius à viro sancto iniquitatis argueretur, accidit vt die quodam Dominico, multis à pontifice anathemate ictis stipatus, ecclesiam ingrederetur. Quibus visis antistes Nicetius, oblatis iam muneribus, Missarum solennia cessare iussit: donec omnes illi communione priuati ecclesia excederent. At Rege renitente pontificisque mandatum spernente, eccè subitò vnus de plebe, arreptus à dæmone puer iuuenis, valida, inter torturæ suæ supplicia, voce exclamans, sancti viri virtutes, Regisq; crimina confiteri; & eum quidem sanctum, sacerdotiò impollutum, Christi spiritu humilem, dicere: illum verò adulterum, gloria regni superbum, ideoque ab auctore sceleris velociter elidendum pronunciare.

Seuerum se exhibet in peccatis coercendis.

Nota rem admirandam.

Cumque Rex timore concussus energuminum ab ecclesia eijci præciperet, contrà episcopus constanter asseruit, vt ipse omnes illos sententia sua damnatos prius exire mandaret, si vellet os hominis obstructum iri. Quibus expulsis, dæmoniacus foras pariter extrahi iussus, nulla vi à columna, quam mordicus appræhenderat, auelli potuit: donec Christi Sacerdos, expressa in eum Crucis figura, integra eum sanitate donaret: qua donatus nunquàm deindè post acta solennia reperiri potuit. Creditum est, eum à Domino missum, vt Regis cõuersationem, ad sui emendationem: & Sacerdotis opera ad multorum profectũ, reuelaret. Nam & ipse Rex, orante pro eo antistite, melioris deindè vitæ de se frugem præbui ; & Ni-

Signo Crucis sanat dæmoniacum.

cetius maiore auctoritate animarum salutem promouit.

Non poterat eius constantia vllis Regum minis vel mortis timore infringi: quinimò martyrij vehementer cupidus, vltrò sese percussoribus obtulit; & exerto gladio ceruicem præbuit: Cùm Clotarius rex pro iniustis operibus ab ecclesiæ communione ab eo sæpius segregatus esset, mulctauit eum exilio, ratus eo terrore viri iusti cōstantiam fractam iri. Cumque ab omnibus derelictus, vnicum tantū diaconum sequentem se cerneret; Quid tu, inquit, agis? Quin sequeris fratres tuos, vt tibi, sicut & illi, ad libitum consulas? Cui Diaconus: Viuit, inquit, Dominus Deus meus, non te deseram, quamdiu spirit⁹ hos regit artus. Tum antistes: Quia hæc dixisti, dicam & ego tibi, quæ Domino reuelante cognoui. Cras hac hora Ecclesiæ meæ cum honore restituar, desertoresque magno cum pudore ad me confugient. Præstolante eam promissionem attonita cogitatiōe diacono, eccè crastina illucescente subitò Regis Sigeberti aduenit legatus, a Clotariū nuncians mortuum, Sigebertumq; legitimum regni successorē, cum episcopi charitate ac benedictione gubernacula suscipere velle. His auditis, cuncti qui ab eo desciuerant, pudore suffusi, se illi supplices exhibuēre: quos ille nequaquam auersatus, magna beneuolentiæ significatione, recepit. His alijsque cùm virtutibus tum miraculis præclarè vir sanctus in vita adornatus, postremò ab ipso Apostolo Paulo & Ioanne Baptista secundū quietem ad regna cælestia est inuitatus. Qua visione de transitu suo certior factus

Clotarius rex ab eo excommunicatus.

Fidelitas cuiusdā eius Diaconi.

Prophetia eius.

a *Obijt anno Domini 565.*

Benignitas eius.

Fæliciter obijt.

factus, paucis pòst dieb⁹, in febrim incidit; qua aliquamdiu exercitus, tandē beatum Deo spiritū tradidit; corpus verò in basilica Maximini antistitis, suis curandū reliquit, inclytis admodùm glorificatū signis: vincti siquidē soluti; obsessi liberati: & cæci ad tumulū eius illuminati. *Coruscat miraculis post obitum.*

MARTYRIVM S. LEODEGARII: Episcopi Augustodunensis: Ex eo quod Vrsinus, iubente Ansoaldo Pictauorum Episcopo conscripsit. Coronatus est anno Domini 685. sub Theodorico Francorum Rege. *Vide Tom. 8. Annal. C. Baron.*

BEATVS Leodagarius ex nobilissima Frācorū progenie ortus, in primis ętatis initijs à parentib. in regiā Clotarij adductus ab eo Rege paulò post; Didoni Pictauensis vrbis præsuli literarū studijs imbuēdus est traditus. Is aūt Præsul eum cuidā sacerdoti, egregia morū honestate & eruditionis laude præstāti, erudiendū tradidit; qui eum multis annis magna cura docuit, probeq; institutum episcopo deindè reddidit. Receptum aūt Episcopus suo cubiculo sub disciplinę custodia adhibuit; frequenterq; admonuit, vt, quemadmodum ille, virginitatē ad extremū vitæ spiritū illibatam cōseruaret. Habebat inprimis in votis episcopus, vt eum post se muneri episcopali admoueret; cui sanè cùm aptū & idoneū cerneret, annos ferè natum 20. Diaconum ordinauit. Deindè non multo pòst tempore Archidiaconus effectus, omnibus eius dioecesis ecclesijs ab eodem pontifice præfectus atque prælatus est. Erat enim multis magnisque & animæ & corporis dotibus ornatus, & rara quadam facun- *2. Octob. Patria & Stēma eius. Traditur Didoni Episcopo instituendus. Sacris initiatur.*

dia præditus, & diuinarum literarum apprimè eruditus. Defuncto autem per id tempus sancti Maxentij Abbate, iussu eiusdem Pontificis illud monasterium regendum suscepit. Quod sex ferè annos, tanta prudentiæ ac pietatis opinione administrauit, vt famæ eius fragrantia in omnes partes dimanante, & Regis etiam aulam adimplente, ipse Rex Clotarius iunior, qui tunc temporis regni Franciæ habenas cum matre Batilde moderabatur, eum ad se accersierit ac paulò post, perspecta viri virtute ad Augustodunensem episcopatum promouerit. Quo munere postquàm decem annis strenuè functus est, Clotarius vita functus Childericum Austrasiorum regem adolescentem regni successorem reliquit. Porrò Ebroinus, qui sub Clotario rege Maior domus fuerat, contentione Theodoricum Childerici fratrem Clotario substituere nitebatur: sed cùm nomē eius apud Francos esset odiosum, reiecto Ebroini consilio, Childericus summo procerum omniū consensu electus fuit Tunc verò Ebroinus timore correptus, ne id sibi apud Regem fraudi foret, quasi aulicarum rerum pertæsus, in Luxouiense monasteriū Deo deinceps militaturus concessit, & Leodegarius in eius locum Maior domûs substitutus est.

Præficitur monasterio S. Maxentij.

Creatur Augustoduni episcopus.

Ebroinus fit monachus.

S Leodegarius fit Maior domus Franciæ.

Ea potestate antistes accepta, Regem adolescentem ijs breui informauit moribus, vt cūcti sibi talem tamque facilem, & benignū Regem habere gratularentur. Interim cùm hæc annis ferè tribus, multo cum decore agerētur, quidam facibus inuidiæ à dæmone incensi, inter Regem & antistitē discordias seminârunt adeò

Seminantur discordiæ inter Regem et Leodegariū.

adeò pestiferas, vt ipse Rex viro sancto exitiũ machinaretur. Cognitis autem insidijs, antistes habito cum suis consilio, vna nocte, Rege cunctisque regni proceribus, & mundi opibus relictis, iter ad Luxouiense monasterium suscepit, vt ibidem pauper Christi effectus, in silentio & quiete Deo seruiret. Eo tempore Leodegarius Ebroinum clericum inuenit, eumque modis omnibus sibi conciliauit, & veniam, si quid in eum peccasset, humiliter petijt. Fuêre tamen ab Abbate seiuncti, vt contracta quondam, per cõtentionem in Regis electione, odia dignis pœnitentię operibus expiarent. Intereà ipsi, inter monachorum contubernia, tam strenuè se gerebant, vt nullis vnquã vel prosperis vel aduersis à monastico instituto auelli posse viderentur. Sed, vt dici solet, gaudetur vbi bene se habent principia, sed exitus acta probant.

Leodegarius se confert in Luxouiense cœnobium.

Per id tempus sublato ex humanis Childerico rege, Theodoric⁹ ad regni sceptra peruenit. Ibi tunc vtriusq; amici ingenti studio & fauore eos ad propria reuocarũt; & antistitem, populo mirificè gratulante, in sedem suam restituerunt. Porrò Ebroinus pristini honoris titillatus blanditijs, nocte fugam capessens, ab vrbe recessit, & Austrasios, quos olim sibi aduersarios habuerat, sibi amicos asciuit. Indè, laxatis scelerum omnium habenis, cùm flagitiorũ socijs Francorum fines populabundus inuasit, & multis stragibus passim editis, multis vastitatibus vbique illatis, tandem in Theodorici Regis conspectum venit: à quo peramanter exceptus, in pristinum gradum restitutus est.

Mortuo Childerico succedit Theodoricus, & Ebroinus cum Leodegario ex monasterio ad pristinas dignitates reuertuntur.

Ebroini summa impietas & scelera.

Ita ergò præfectus palatij & Maior domûs effectus, cogitare cœpit de vlciſcendis inimicis, qui eum ſubregulum, id eſt, Maiorē domûs habere recuſauerant. Igitur bellum horrēdum & exitioſum cunctis, qui olim aduerſus eum egerant, indixit; eorumque opes ferro & flamma conſumpſit. Cumque inſtar leonis rugientis cuncta vaſtaret, nullisque cædibus crudelitas eius ſatiari poſſet, eò impietatis tandē prorupit, vt ipſum quoq; antiſtitem Leodegarium crudeliſſimo ſupplicio interemptum vellet. Nec mora: adhibitis in conſilium nequiſſimis hominibus: Didone & Guaimero maximè auctoribus, Auguſtodunum copioſo exercitu obſedit: qui & vrbem circa mœnia vaſtare cœpere. Id cernens vir Dei, ne commiſſam ſibi plebem, propter ſe vnum, illorum furori exponeret, Chriſti exemplo animam ſuam pro ouibus ſuis ponere paratus, cum Clero totius ciuitatis, reliquijs, crucibus, & pſallentium choris, obuiam illis proceſſit, ſponteque ad martyrij certamen ſeſe obtulit.

Ebroinus obſidet Auguſtodunum vt S. Leodegarius interficiatur.

At illi, nulla moti reuerentia, eum comprehenderunt, atque extra vrbem ductum ſtatim eum, vt Ebroinus iuſſerat, crudeli ferro oculorum lumine ſpoliarunt; indeque in quoddam cęnobium abdiderunt: vbi toto ferè biennio admirandū patientiæ & humilitatis de ſe documentum præbuit. Eodem tempore Gairinus frater eius, Ebroini perſecutione cum alijs quoq; procerib. profligatus, iuſſu Regis Theodorici & principis Ebroini ad regiam redire compulſus eſt: Adductus fuit ex monaſterio etiam Leodegarius, contumelijs vtiq; & opprobrijs

Spoliatur oculis vir ſanctus.

** al. Gerinus Gairinus frater S Leodegarij.*

brijs ab Ebroino afficiendus. Cumque vir iniquus eorum calamitatibus impiè insultaret, illi inuicta virtute subsistentes, petulantiam illius constanter redarguerunt, cælestemq; vindictam breui affuturam denunciarunt. Vndè magno correptus furore Ebroinus, iussit alterum ab altero separari; ne mutuis sermonibus supplicia lenirent. Auulsus à fratre Gairinus, eiusq; verbis ad spem futurę glorię pręclarè animatus, mox lapidum imbre obrutus fuit: ꝙ ille supplicium ea virtutis & pietatis significatione pertulit, vt nemo dubitaret, quin ex corporis ergastulo martyr ad cælos euolaret. *Gairinus lapidatur martyr.*

Et quidem B. Leodegarius cum fratre sanguinem profundere cupidus, atrocioribus multò supplicijs reseruatus fuit. Primò enim nudis plantis per quandam piscinã, acutis, clauorum instar, petris constratam ambulare iussus est. Indè humi prostratus, lingua & labijs incisis, & corporis virib. omni ex parte eneruatis, ad blasphemiam Deo inferendã, pro scelus, prouocatus est. At ille in omni supplicio inuictus, diuinũ tacitus implorabat auxiliũ: clarissimũque de Tyranni impietate suo spiritu triumphum agebat. Post hæc Ebroinus eum cuidam VVaningo, in monasterio virginum, quod Fiscanum vocant, custodiendum tradidit: vbi diuinitùs recepto linguæ vsu, salutaria admodũ documenta magno cum fructu in populo sparsit. Porrò Diddo & Guaimerus hoc tandem à Theodorico & Ebroino impietatis suæ recepere præmium: vt hic quidem capite damnatus vitam finierit: ille verò cæsus flagellis ac laqueo suspensus interierit. *Diris cruciatur supplicijs S. Leodegarius.* *Diuinitùs ei loquela datur.* *Persecutores viri sancti male pereũt.*

Cæterùm Leodegarius post multa sanctitatis suæ documenta, in monasterio virginum exhibita, postremò fuit cuidam Chrodoberto in custodiam traditus: qui eum in domum suam ducturus, illustri sanè miraculo sanctitatē eius cognoscere meruit. Cùm enim ex itinere fessū potu refocillari mandaret, priusquam pincerna ad eum veniret, ingens lux cælitùs descendens, caput eius, instar circuli, circundedit: & spectantium animos in tantam pietatem permouit, vt tota domus istius familia haud secus ac sanctum eum veneraretur: eiusque sermones, vt diuina oracula, deinceps exciperet. At verò Ebroinus qui modis omnibus illustrem viri sanctitatem obscurare nitebatur, nimia inuidia contabescens, tandem vltimæ crudelitatis suæ misit satellites: qui eum neci darent. Illi ergò veloci cursu ad custodiæ locum tendentes, acceptum eum è domo viri, per ignota loca abduxerunt. Cumque ad certum quendam locum deuentum esset, ille martyrij auidus, Non est opus, inquit, filij, vt diutiùs vos fatigetis. Cuius causa huc venistis, id ociùs perpetrate, vt voto vestro fiat satis. Erant quatuor ad cædem eius missi; è quibus tres sceleris conscientia victi, ad eius pedes se prouoluerunt, audaciæ impietatisque veniam postulantes. Quartus verò superbè erectus, districto gladio ad perpetrandam cædem paratus procumbentem in preces Sacerdotem capite trūcauit. Peregit hoc certamen martyr in loco Atrebatensis territorij, qui nunc dicitur Sylua S. Leodegarij. Ferunt autem corpus sese post necem protinùs erexisse, & quasi horæ spatio

Leodegarij sanctitas & innocentia cælitus demonstratur.

Impius Ebroinus modis omnibus eam obscurare nititur.

Detruncatur S. Leodegarius.

Hæc Molanus, in indiculo SS. Belgij.

spatio substitisse. Id conspicatus percussor eius, pede eum trusit, vt citius in terram corrueret. Sed miser ille non diu post à dæmonibus arreptus, menteque captus, tandem in ignem se præcipitem dedit, atque expirauit. Corpus verò beati viri iussu coniugis Chrodoberti in villam Sarcingensem magno omnium luctu à ministris deportatum, in exiguo oratorio sexto Nonas Octobris sepultũ est: vbi annis duobus & dimidio multis admodum miraculis clarum quieuit.

Miserandus interitus interfectoris viri sancti.

Claret miraculis post obitum.

Interim cùm fama sanctitatis & miraculorũ eius longè lateque manans, ad Ebroini quoque notitiam peruenisset, misit continuò ad tumulum eius nuncium, vt rei veritatem diligenter exploraret. Is verò nuncius propè tumulum consistens, pedeque per contemptum, humum percutiens: En, inquit, mortuum, nulla virtutum signa efficientem. His dictis indè abijt; sed ante quam ei, è quo missus fuerat, nũciare posset, in ipso itinere martyris virtutem experiens, miser animam efflauit. Tribus verò indè elapsis annis, omni lachrymarum fonte plangẽdus Ebroinus, gladio percussus interijt.

Vltio diuina in contemptorem viri sancti.

Ebroinus trucidatur.

Postquàm autem miser ille viuẽdi finem fecit, rerum earum rumor, quem impius inuidia tabescens, opprimere semper conatus fuerat, cum multa laude in regiam penetrauit. Aderat tum illic magna Episcoporum & procerũ frequentia: qui cũ inter se de sancto martyre conferrẽt, pia fuit trium episcoporũ de sacro eius corpore contentio. Ansoaldus Pictauẽsis antistes illud sibi monasterij & consanguinitatis priuilegio vendicare volebat: Hermencharius

En quanti fecerit antiquitas SS. Reliquias.

S. Vindiciani vitam inueniet Lector 11. Martij.

Augustodunensis iure episcopatûs illud suum esse asserebat. Sanctus verò Vindicianus Præsul Atrebatensis, nullo modo id sibi auferri patiens, locum martyrij & sepulchri in sua diœcesi esse contestabatur. Fuit tandem vna omnium Episcoporum sententia, vt ieiunijs & orationibus pium illum conflictum dirimerent. Facta igitur communi oratione, Pictauensi Episcopo sanctum corpus donandum ex indicijs declaratum est: sicque cum debita reuerentia & stupendis per viam virtutibus atque miraculis in nouum amplissimum in B. Martyris honorem extructum templum translatum & sepulturæ mandatum est: propè B. Maxentij monasterium.

Transfertur S. Corpus eius ad Pictauiēse solum.

VITA S. THOMAE HEREFORDENsis in Anglia Episcopi. Ex ea quam, teste a *Baronio, Surius ex Anonimo fidelissimè conscripsit. Migrauit ex humanis anno Domini 1287. Relatus à Ioanne Papa XXII. in numerum sanctorum.*

a In Notationibus ad Martyr. Roman.

2. Octob. *Patria & parentes.*

S. Thomas Herefordensis antistes, in Britannia maiori, quam Angliam vocant, claris natalibus, patre VVilhelmo de Cantilupo, matre Milicenta Comitissa Ebroicensi, ortus est. In ipsa pueritia, cùm literarum studijs traditus esset, haud vulgarem de se pietatem præbuit, ætatem moribus transcendens, quotidiè preces, quas horas Canonicas vocant, dicere; & Missæ interesse solebat. Studiorum causa primò ad Oxoniensem Academiam, indè Lutetiam se contulit: vbi logicæ operam dans, & Philosophiæ secreta rimatus magi-

Pietas adhuc pueri.

magisterij titulo ornatus est. Posteà Oxoniam reuersus, Iuris Pontificij Doctor & Academiæ Cancellarius creatus, ea animi prudentia causas discussit; vt fama increbrescente, Henricus tertius Angliæ Rex eum quanquam inuitum sibi in suo regno Cancellarium asciuerit. Eo honore à Rege decoratus, mores, qui tunc in alijs præcipuè diffluere solent, multò magis composuit, suasque actiones arctiori virtutis præscripto deuinxit. *Fit Cancellarius Regis Angliæ.*

Postquam verò Henricus Rex in viuis esse desijt, vir sanctus Oxoniam repetens, animum ad Theologiæ studia appulit, Doctorisque insignibus affectus, tanta deuotione & pietate rebus diuinis operā dabat, vt intuentiū fidem & mores informaret: tanto lachrymarum imbre Missæ sacrificiū peragebat, ac si Christū coram se in humana carne patientem videret. Cùm alia vitia omnia vehementer detestaretur, tum obtrectationes cane peius & angue detestabatur: cunctosque ab eo crimine reuocare nitēs, si quos obtrectantes audiret, seueriter illos castigabat. Mentis & corporis eius integritas & mundities tam fuit rara, vt Robertus Cantuariensis Archiepiscopus, deindè Portuensis Episcopus Cardinalis, qui ei à pueritia confitenti aures præbuerat, Oxoniæ publicè de eo fateretur: tantam illius & corporis & animi castitatem esse, quanta maior in infante non fuerat. *Mortuo Rege confert se ad studium Theologicū.* *Odit vehementer detractores.* *Admiranda illius castitas.*

Corpus suum vigilijs & ieiunijs, asperoque cilicio permultis annis secretius macerauit. Cùm autem Heresfordensis Ecclesia suo esset pastore orbata, omnium votis ad eam functionem *Fit Episcopus.*

Benignitas eius in pauperes.

nem electus est. Tum verò longè etiam magis quàm anteà vigil ad curam factus, & suauis ad mores, sedulò inprimis pauperibus subuenit; præstantique benignitate ac liberalitate inopiam eorum subleuauit. Magna laboris instantia in eam incumbebat curam, vt ecclesiæ iura tueretur, & quæ alij sibi præter ius fasque vendicârant, ab iniustis possessoribus ablata ecclesiæ restitueret. Ea causa cùm grauis extitisset contentio, Romanum pontificem adire decreuit, vt ab illo tantis molestijs opportuna remedia impetraret. Eo igitur tam longo & difficili itinere non sinè multo labore & corporis sui detrimento suscepto atque confecto, Romã venit, & à Martino Pontifice honorificè acceptus, rebusque & negocijs, quorũ causa eò venerat, pro voto expeditis, dũ in patriam redire contendit, morbo oppressus, apud Florentinos iuxta Flasconis montem è vita excedit, sexto Nonas Octobris. Intereà sex diebus corpus eius exanime asseruabatur, odorem spirãs suauissimum. Deindè caro ab ossibus separata, in Ecclesia S. Seueri honorificè sepulta est: ossa verò per tam longinqua terrarum ac maris spatia in Angliam ad sedem eius apportata sunt.

Migrat ad Dominum in itinere constitutus.

Sacra eius ossa in Angliam translata

Præclarum miraculum.

Cumque obuiam illis venisset Gilbertus de Clara Comes Glouerniæ, qui ob iura ecclesiæ beatum virum fatigauerat, mox ab eis sanguis copiosissimus manauit; ita vt vasa, in quibus ferebantur, sanguine tincta viderentur. Quo sanè miraculo concussus Comes, iura omnia Ecclesiæ restituit; & ea, quę temerè egerat, pœnitudine expiauit. Porrò inter alia eius, quæ scri-

ſcriptis de eo mandata inueniuntur, miracula, ſexaginta mortuos excitaſſe legitur; quadraginta & vnum cæcos illuminaſſe; quinquaginta duos contractos ſanaſſe; viginti & vnum paralyticos reſtituiſſe; cæcis & mutis viginti tribus lumen reddidiſſe.

Multa eius & admiranda miracula.

MARTYRIVM DVORVM * EVVALdorum Presbyterorum. *Ex hiſtoria Angelorum Venerabilis Bedæ. Lib. 5. Cap. 11. a Paßi ſunt anno Domini 693. iuxtà Chroni. Sigeberti.*

** Heuualdorum.*

a Teſte C. Baron. in Notat. Martyr. Rom. & Tom. 8. Annal. 3. Octob.

QVo tempore VVitbertus in Friſia, fruſtrà diu multumque in opus Euangelij deſudabat, Ecgbertus vir Domini quia ipſe propriæ Eccleſiæ neceſſitate retentus, ad prædicandum gentibus proficiſci nô poterat, tentauit adhuc in opus verbi alios egregia ſanctitate & Chriſtianæ facundiæ laude præſtantes viros mittere: in quibus eximius Vvillebrordus presbyterij gradu & merito præfulgebat. Qui cùm à Pipino Francorum duce gratanter ſuſcepti, & in citeriorem Friſiam, ad prædicandum miſſi, haud pœnitendos operæ fructus facerent, multoſque ab infando idolorum cultu ad Chriſti fidem conuerterent: duo presbyteri, ex Anglia oriundi, qui in Hybernia multo tempore pro fide ac religione exulauerant, horum exemplo prouocati, pariter ad prouinciam antiquorum Saxonum venere; ſi fortè aliquos ibidem prædicando Chriſto lucrari poſſent. Erat vtrique nomen Evvaldus ea tamen diſtinctione, vt pro diuerſa capillorû ſpecie, vnus niger, alter albus Evvaldus diceretur. Quorum vterque pietate religionis imbu-

S. VVillebrordi vitā reperiet lector 7. Nouemb.

Patria Euualdorum.

imbutus; sed niger Evvaldus magis sacrarũ literarũ erat scientia instructus. Qui veniẽtes in prouinciã, diuerterũt ad villici cuiusdã hospitiũ; obnixè ab eo petentes, vt ad Satrapam (neque enim Regem antiqui Saxones habebant) legationem suam exposituri trãnsmitterẽtur.

Suscepit eos benignè satis villic⁹, fouitq; diebus aliquot, spondens se postulata facturũ. Inter ea verò cogniti à barbaris, quod Christiana essent religione imbuti (nã hymnis & psalmis quotidianisq; precib⁹ sedulò vacabãt & sacrificium salutaris victimæ Deo offerebant) sinistra apud eos suspicione laborare cœperunt, quòd Satrapam à deorum Cultu auertere, & ad Christi fidẽ traducere intẽderent. Itaq; mutuis sermonib⁹, pestiferisq; cohortationib. excitati, subitò, in eos impetu facto, nefarias illis manus intulêre; albũ quidem Euualdũ gladio interimentes: nigellum verò longo suppliciorum cruciatu, & horrenda membrorum omnium discerptione gloriosa morte afficientes.

SS. Euualdi crudeliter necantur.

Porrò Satrapas, cognita peregrinorũ internecione, immani ira excandescẽs vicanos illos omnes ferro flammaq; deleuit, vicumq; incendio penitùs consumpsit. Corpora autem ab homicidis illis in Rhenum proiecta, cõtrà impetum fluuij decurrẽtis per quadraginta ferè passuum millia, ad loca, vbi eorum erant socij radio lucis permaximo desuper fulgẽte, transuecta sunt. Postremò vnus martyrum istorum, viro cuidam illustri, cui nomen Tilmon, in visione nocturna apparuit; monuitque ibidem eorum corpora esse, vbi splendor ille cælestis fulgebat. Itaq; Tilmon, qui ex milite seculari

Satrapas vlciscitur necem eorum.

En insigne miraculum.

Chri-

Christianæ militiæ monachus nomen dederat, socijs suis eam visionem aperuit; inuentaque eorum corpora digno martyribus honore sepeliri curauit. Quo comperto, gloriosus Dux Francorum Pipinus, adducta ad se sanctorum corpora, splendidè admodum honorificeque in Ecclesia Coloniensi condidit. Postremò S. Anno secundus Coloniensis Archiepiscopus, anno Dominicæ incarnationis millesimo septuagesimo quarto, quinto Nonas Octobris, ex loculis propter præcedentium ignorantiam admodum vilibus (vt ipse vir sanctus consignatis manu propria literis testatum reliquit) transtulit.

Ea Ecclesia hodiè S. Cuniberti vocatur. S. Annonis vitam reperiet lector 4. Decemb. Vide Tom. 10. Annal. C. Baron. & eius. In Martyr. Rom. Notat.

*VITA S. GERARDI ABBATIS: EX EA quam Gregorius Episcopus Tarracinensis, ad *Gunterum* Broniensem Abbatem conscripsit. Obijt anno Domini 958.*

**al. Guntherum & Gontir.*
** Bromiensem.*

VIR Domini Gerardus claris quidē natalibus illustris, sed morum vitęque integritate illustrior apud Stallerelbas Lomacēsis territorij vicum, patre AEtantio ex prosapia Haganonis Austrasiorū Ducis, matre Electrude, quæ Stephani Tungrorum Episcopi germana fuisse memoratur, procreatus est. Is à teneris vnguiculis pietatis studio mirè deditus, prauorum deuitans consortia, animum assiduis precibus, monitisq; salutaribus erudiebat: quæ, sacrarum ædium terens limina, illic à diuini verbi præconibus hauriebat.

3. Octob.
Patria & parētes eius.
Spiritalis profectus eius.

Ea tempestate Comes Berengarius Namurcensis castri dominus hunc iuuenem in suā asciuit familiā: eiusque opera magno rei familiaris

Asciscitur in familiam Comitis Berengarij.

Eximiæ virtutes S. Gerardi.

liaris cõmodo vtebatur. Præſtabat enim Gerardus non militia tantùm ſed & conſilio: prorſus vt ea propter pręcipuum apud Comitem & amicitiæ & familiaritatis locum obtineret. Eximia oris facundia, ſingularis morum comitas, perſpicax animi prudentia, mira in colloquijs ſuauitas, cæteræque haud vulgares corporis animique dotes eum cunctis gratũ reddebant: Comiti vero adeò charum vt ei præ cęteris difficiliora quæque magiſque arcana cõmitteret. Lætabatur tanti viri conuictu & contubernio; raroque eum à ſua præſentia abeſſe patiebatur. Hinc cùm die quodam pro nobilium conſuetudine cum ſuis venatum iret, è re ſua arbitratus eſt fore, ſi hunc quoque ſanctum virum ſecum educeret. Poſt eum igitur venandi laborem, cum iam prandendi hora Comitẽ cum ſua familia domum inuitaret, Gerardus ſpiritualia corporalibus anteponens, propinquam Bronij adijt eccleſiam; quæ cum quibuſdam prædijs adiacentibus ad ipſum ſucceſſione hæreditaria deuoluta erat. Cum hic eſſet vir Dei cœpit diuinis vacare contemplationibus, donec acceſſitus veniret ſacerdos, qui diuina perageret myſteria. Dum verò longas nectit moras ſacerdos, diuinitus ſopore in eum irruente, didicit in viſione à B. Petro Apoſtolo locum formamque oratorij, quod poſtà exędificauit.

Quanti fecerit eum Comes Berengarius.

Cœlitus docetur oratorium conſtruere.

Eo verò oratorio conſtructo, & copioſis ex prędiorum ſuorum redditibus ditato, multum cogitare cœpit qua ratione beati Eugenij Epiſcopi & Martyris ſacro corpore potiri poſſet: quod Apoſtolorum princeps ei in viſione pro-

Huius B. Antiſtitis vita reperiet lector 15. Nouembris.

promiserat. In ea cogitatione crebrò illo versante, Comes Berengarius, oblata occasione, legatos in Gallias ad Comitem Robertum, quem posteà ad regni Frãcorum sceptra peruenisse cõstat, mittere decreuit. Itaque accito ad se Gerardo eam legationẽ obeundam commisit: qui nihil cunctatus paucos intrà dies Lutetiam venit. Cumque vergẽte ad occasum sole, tardior hora vlterius progredi non sineret, dato quibusdam è suis inquirendi opportunũ hospitium negotio, ipse cum paucis, beatorum Dionysij & sociorũ eius, optata imploraturus patrocinia, ecclesiam petijt. Ibi cùm inter alia sanctorum suffragia, Eugenij quoq; cõmemorationẽ fieri audiret, protinùs optatissimi martyris mentione exhilaratus absolutis demùm vespertinis precibus, quosdã ex primis fratribus seorsum abducit, eosque peramanter, vt sibi sancti istius martyris cõcederent reliquias, rogauit. At illi postulatum hoc admirãtes primò renuunt fieri posse, vt talis ac tãti martyris infinitis miraculorũ signis per Gallias celeberrimi corpus transferatur. Sed cùm inter verba vltrò citroque instituta eximiã viri prudentiã atque animi pietatem magis magisque cognoscerent, tandem spem faciunt, vt votis fortassis suis potiri posset, si hoc eodem in loco cælestis militiæ stipendia facere vellet.

Mittitur legatus in Franciam Gerardus.

Visitat S. Dionysium & socios martyres.

Innumera S. Eugenij in Gallijs miracula.

Suadetur ei vt monachus fiat.

Hoc à fratribus illis percepto cõsilio, cœpit æstuare animo; & nunc quidem diuino amore inflãmatus ad castra spiritalis militiæ aspirare, nunc blandientis mundi delicijs atq; diuitijs ab ea mẽte auocari. Cumq; hisce cogitationibus secũ luctans, nunc in hanc nunc ru[...]s in

Varij in animo Gerardi conflictus de eligendo vitæ genere.

illã flecteretur sententiam, tãdem sub ipsa nocte manante ab oculis lachrymarum imbre, in has aduersum se prorupit voces: Quid, agimus, anima? quid tãto amore vanitatem sectamur? Ecquid tãdem mundi huius gloria, quid pompa, quid fastus emolumenti habent? An nõ friuola hæc, & caduca omnia, instar fumi & vmbræ citò euanescunt? An non hæc eadẽ infinitis vndiq; periculis circũuenta, dominos suos immani seruitutis iugo premunt? Quid igitur salutarius, quid prudentius fieri potest, quã spretis labentibus & caducis cælestia atque æterna sectari? Hęc aliaque flens lachrymansq; athleta Dei dum secum tractat, sol, rubescẽre cęlo terris lucem refundẽs, cœpto eum cogit pergere itinere. Rebus autem ex sententia confectis nõ multò pòst ad Comitẽ regressus est. Cui postquàm cuncta ordine exposuit, totus cęlestis vitæ desiderio æstuans, cõscientiæ suę arcana pariter aperuit. Tũ verò Comes subortis lachrymis, & crebro singultu respondens: Itane, inquit, amicorum amicissime, amicum prorsus vnanimem deserturus es? Ecquid verò tibi in me displicuit? In te eheu, hactenus securè recumbebam; in mutua inter nos concordia atq; animorum conspiratione acquiescebã. Ideoq; sanè nisi diuinitùs isthuc fieri existimarẽ; quis te à meo posset complexu diuellere? Ast nunc cum tibi cęlitùs hunc animum adspirari haud dubitem, fiat voluntas Dei.

Intentionem suam manifestat Comiti.

Consentit tãdem Comes.

Talia effatus Comes fraternis oscula labris impressit; lachrymisque faciem irrigans: permisit abire gemẽtem. Itaque vir Dei indè recedẽs, rectà ad Tũgrensem Episcopũ Stephanũ tetendit,

tendit,

tendit, vt eius munitus benedictione paratior ad pugnã procederet. Eius igitur Antistis oratione armatus, cum spiritali gaudio ad beati Dionysij monasterium concessit; & capite barbaque rasis monasticum habitum induit; seseque totùm in disciplinam cælestem tradidit: eique monasterio, quæ iuris ipsius essent in Lotaringia, donauit. Et primò quidem, nè ab inerti ocio periculũ immineret, statim, literarum planè rudis, ad prima elementa instar quinquennis pueri ediscenda se contulit; ac tãdem paucos intrè dies nõ ea solum, sed & totũ psalterium memoriæ commendauit. Indè pari animi virtute atque alacritate ad sacros codices gradum faciens, diuinis præclarè est eruditus dogmatibus: ac tandem, nono à conuersione sua anno, post alios ordines iam antè susceptos sacerdotio initiatus.

Relictis omnibus Gerardus fit monachus Parisijs.

Discit prima literarum elementa prouectæ ætatis vir Gerardus.

Initiatur sacris.

Interea vir sanctus cunctis virtutibus egregiè ornatus, opportunum petendi sentiens adesse tempus, & beati Eugenij Martyris sacras impetrandi reliquias, conuocatis in vnum fratribus, pia & luculenta oratione visionis suo seriem exposuit: neque difficile à fratribus suis, quod petebat, obtinuit. Eo igitur potitus thesauro, incredibili delibut⁹ gaudio, ad Broniensem Ecclesiam, assumptis secum quibusdam professionis suæ monachis, cum eo properauit. Et quidem B. Martyr, vt quondam in Gallia, ita etiam Bronij miraculorum illustribus signis coruscauit, atque virtutibus. Porrò vir Dei Gerardus de bono ad meliora contendens, & Broniẽsem Ecclesiã in cunctis prouehere volens, remoto ea ex Clerico-

Obtinet reliquias S. Eugenij, & vadit ad Broniensem Ecclesiam.

B. Eugenius Bronij miraculis celebris.

ricorum instituto , quod initio ipse eò introduxerat, monasticum illi substituit. Cumque aliquandiu strenuissimi præfecti munus in eo monasterio esset executus, nec ferre posset eò cōfluentis populi strepitū, electis Prioribus ipse in remotiorem cellulam diuinæ contemplationi perpetuò vacaturus, sese recepit.

Abdicato Præfecti officio abdit se in cellam.

Ea tempestate Vrsidongi Cellenses Clerici (quo in loco S. Gisleni corpus quiescebat) regularis disciplinæ prors⁹ ignari, partim rei familiaris inopia cōpulsi, partim auaritiæ morbo incitati, sacra beati confessoris ossa suis humeris per vicos & plateas cātādo quæstûs causa solebāt circumferre. Qua iniuria sanctus iustè offensus, Gisleberto Lotaringiæ Duci secūdum quietē apparuit, monuitq; vt eas cōtumelias quotidianas amoueri, & Gerardū idoneū monasterij sui pastorem substitui curaret. Dux ea visione incitatus Tietdonem Cameracēsem Episcopum & Raginerum Hainoënsem Comitē accersijt, eosq; ad inquirendū Gerardum & curæ Ecclesiæ istius præficiendū mittit. Abeūt illi & virū Dei in suo latitantē ergastulo, prodire, & Vrsidongensis monasterij curā suscipere ex Ducis legatione rogāt. Is primò modis omnibus reluctās, cū illud onus declinare non posset, admissa Abbatis dignitate, Vrsidungum cum eis profectus est: & quia iam anteà teter malæ famæ Clericorū istorum odor ad ipsum perlatus erat protinùs omnibus clericis ab illa ecclesia exclusis, in eorū locum dignā Deo monachorum sodalitatem substituit: & beati Gisleni reliquias, ex Melbodio , quo furtim perlatæ erant, Vrsidongum reduxit.

Ingens abusus SS. reliquiarum.

Monasticam disciplinam introducit Vrsidongum.

Ille

Ille ergo beatus pater pastorali hac cura suscepta, monastica apprimè edoctus disciplinā, omniū sibi ingenia, moresq; , mira quadā charitate deuinciebat, malens subditos amore ducere, quā timore cōpellere. Missarū ferè quotidiè celebrans mysteria, die quodam mulier ex vico Buxuto, qui Cellæ propinquus est, iampridem luminibus orbata , aqua illa qua vir sanctus manus in sacrificio abluerat, cæcas humectans pupillas lumen recepit: quod tamen vir diuinus non suis meritis, sed fidei mulieris & sacramenti virtuti tribuebat. Marchio quoque Arnulphus , qui per id tempus Flandriæ dominabatur , acerbissimis calculi laborans doloribus , cum nulla medicorum industria curari posset, ad beati viri confugiens auxiliū, tali remedio sanitatem ab eo percepit . Suadebat vir sanctus vt ex diuitijs suis, quibus abundabat , aliquid pauperibus erogaret, ac triduano pariter ieiunio Deum sibi propitiū redderet. Sequutus ille prompto animo salutare hoc consilium, cùm expleto ieiunio, ad Christi percipienda mysteria accederet , atque à viro Dei , peracto sacrificio, cælestem panem perciperet, protinùs reddendi lotij appetitu correptus , vna cum Vrina calculum reiecit, pristinamque sanitatem mirabiliter recuperauit . Eo tam insperato potitus beneficio Arnulphus, ingens auri & argenti pondus viro sancto obtulit , quod ille præcisè recusauit, asserens monachum peculium sibi in terris vendicantem, omnis religionis planè expertem esse. Attamen terribilibus Comitis obstrictus sacramentis, tandem omnium facultatum

Cæca curatur.

Arnulphus Marchio Flandriæ curatur à calculo.

En studium paupertatis in S. Gerardo Abbate.

eius decimas pauperibus diſtribuendas ſuſcipere debuit, quas pro ſua prudentia pie ac religiosè diſpenſauit. Nec hoc tamen contentus Comes, beati viri inſigni probitate & religione permotus, Abbatiarũ omniũ, quę eius ditione cõtinebantur, ei procurationem commiſit.

Blandinienſe monaſterium ab impijs occupatum reſtituit.

Hac ille ſanctus pater auctoritate fret⁹, mox creditas ſibi oues inuiſens, antè omnia Blandinienſe monaſterium, omni nõ ſolùm monaſtica religione nudatum, ſed & à ſceleratiſſimis quibuſdã clericis, inani nobilitatis titulo inflatis, occupatum, breui in priſtinum ſanctitatis ſtatum reſtituit: ac pręſenti mortis contempto periculo, quam nefandi illi Clerici ſtrictis mucronibus ei machinabãtur, omnibus pietatis & iuſtitiæ ornamẽtis decorauit. Nec minori cum laude S. Bertini aliquãdiu præfuit monaſterio, alijſq; numero octodecim; quæ omnia peruigili cura adminiſtrauit. Tandẽ diuini ſpiritûs reuelatione de obitûs ſui die edoctus, ſciens imminere diẽ illum, quo eſſet redditurus rationem villicationis ſuæ, in ſingulis cœnobijs ſub cura eius degẽtibus, paſtores ſingulos ſuo loco idoneos præfecit, ſicq; pauper ſpiritu ditioribus monaſterijs, quæ gubernârat, relictis, ad amicam Bronienſis monaſterij paupertatem ſe recepit. Vbi cùm omnia mira ſolertia diſpoſuiſſet, & fratrum pectora geminæ charitatis limpidiſſimo fonte vbertim irrigâſſet, iam prouectiori ætate prægrauatus, exitũ ſuum Corporis & ſanguinis Domini perceptione muniens, tandem è corpore ad immortalem vitam tranſmigrauit.

Omniũ monaſteriorum cura abdicata, Bronium repetit.

Migrat ad Dominum.

VITA S. PETRONII, BONONIENsis Episcopi: Ex ea quam Carolus Sigonius vir doctißimus ex vetustis monumentis excerpsit. Quo tempore floruerit, patet infrà.

Vide C. Baron. Not. in Martyr. Roman. & Tom. 5. Annal. 4. Octob.

PETRONIVS Bononiæ Episcopus, patre Petronio ciue Constantinopolitano viro clarissimo & homine literarum discipli- nis egregiè erudito natus est. Nam cum is prætorij præfecturam, quę dignitas apud Imperatores amplissima fuit, gessit, tum librum de Episcopi ordinatione, plenũ doctrinæ & Christianæ pietatis conscripsit. Hic igitur vt Græcè & Latinè doctus erat, sic filiũ Petronium erudiendum, Christianisq; moribus inprimis atq; optimarum artium doctrina instituendum curauit. Itaque puer breui in magna rerum cognitione progressus, in sanctè viuendi institutis ita profecit, vt frequenti ciuium sermone eius sanctitas celebraretur. Spiritu enim Dei ductus, cum rei omnis initiũ ab oratione fieri oportere intelligeret, nihil aggredi solebat, nisi primò Ecclesiam ingressus, sanctioribus precibus rei agendæ auxilium à Deo imploraret; ad eum vnum referens cogitationes, actiones & studia sua.

Patria & parẽtes eius.

Optimè instituitur à parente.

Cuncta sua ab oratione auspicatur.

Confirmata iam ætate, ardore quodam Christianæ religionis vehementius inflammatus, monachorum inprimis amore flagrauit; quorum eo tempore disciplina erat in AEgypti solitudinibus florentissima. Quarè, etsi quæcunque illi piè religioseque agerẽt ab alijs ipse cognôrat: tamen cum ad instituti sui rationem non satis esse putaret, ea auribus perce-

pisse, oculis perlustranda esse existimauit; tum loca, tum cætera omnia quæ studiosè audierat. Itaque intimam AEgypti eremum penetrans, singulorum colloquió vti non destitit, quoad planè sancta eorum instituta cognouit. Indè domum reuersus, illam disciplinam tam vehementer amauit, vt literarum monumentis tradiderit monachorum vitas: quas religiosè cõscriptas, valdeque probatas ijdem monachi amplexi sunt, quasi certas quasdam regulas, in quibus maximè eluceret omnis optima monastici instituti sui ratio.

[illegible] situr [illegible] Ægyptũ [illegible] castè [illegible] torũ mo- [illegible] horum [illegible] erat dis- [illegible] inas.

Omni igitur cura & cogitatione vir religiosus in sanctissimis Christianæ fidei institutis defixus, quô magis in dies contemplationi accederetur, AEgypti solitudine iam peragrata; Hierosolymam peregrinari statuit; vbi peractæ redemptionis nostræ vestigia Christus reliquit verus Deus & homo. Itaque cum ad eam vrbẽ venit, totus meditationis studio exardescens, Domini sepulchrum inprimis, cęteraque illius sacra rerum gestarum monumẽta sanctè & religiosè veneratus est: eorumque sitũ ac rationem, quò magis ad contemplationem fixa in animo hærerent singulari diligẽtia notauit. Quamobrem meritò quidem Theodosij iunioris; qui tùm imperabat, gloriosissimi principis gratiam & amorem sibi ità conciliauit, vt is sanctitatis opinione non minus auctoritatis apud illum obtineret, quàm pater rerum gestarum industria obtinuisset.

[illegible] sacra [illegible] Re- [illegible] [illegible] loca.

Nam pietate ad Dei religionem attentissimi viri & prudẽtia cognita, Theodosi⁹ eius potissimum opera, Nestoriũ Cônstantinopolitanũ Episco-

Episcopum, peruerso dogmate sanctissimam Catholicæ fidei doctrinam violare conantem, opprimere statuit. Itaq; princeps Theodosius eius rei causa vniuersæ Ecclesiæ pastorem Romanum Pontificem consulendum sibi existimans, Petronium Romam legatum misit, qui rem cum Cælestino Pōtifice diligenter ageret. Factum est autem Dei consilio vt eodem quoq; tempore Bononienses legati Romæ adessent, alium à Pontifice, in defuncti recèns Felicis Episcopi, qui intimus S. Ambrosij Mediolani Episcopi sodalis extiterat, antistitem petituri. Paulò autem antè, quàm ij legati Romam aduentassent, diuina voluntate à S. Petro Apostolo in somnis Cælestinus Pontifex admonitus est, vt quando Felix Bononiæ Episcopus è vita hac migrasset, Petronium qui legatus à Theodosio Imperatore missus, ad Vrbē propediem affuturus erat, Bononiensibus Episcopum præficeret. Qua quidem re commotus Pontifex, cùm iam Petronius simul & Bononienses adessent, ac sua vtriq; postulata exposuissent, quę per quietem acceperit, eis ostendit; atque Petronium idoneum Felicis successorem se dare pronunciauit. De re autem Nestoriana, quam ille Theodosij nomine retulerat, collaudata primùm religiosi illius principis pietate, priuatim ei respondit; se, nè ea pestifera hæresis latiùs serperet, œcumenicam, vt moris esset, Synodum indicturum: quæ Synodus Ephesi prior sequenti anno celebrata est, frequenti ducentorum Episcoporum conuentu.

Theodosius Imp. Romā eum Legatū mittit cōtra Nestorium hæreticum. Anno Domini 430 iuxta Baron. Tom. 5. Annal.

Cælestinus Pontifex diuinitus monetur, vt Petronium Bononiensem creet Episcopum.

Prima Synodus Ephesina œcumenica: de qua consule Tom. 5. Baron.

Diuinæ igitur voluntatis significatione declaratus à Pontifice Bononiæ Episcopus Petronius;

nius; cùm diuinitus sibi delatum munus deprecari non posset, Pontificis iussui necessariò obtemperauit, floruit autem is Romanę sedis eximius Pontifex Cælestinus Anno Christi 430. & alijs: Theodosio & Valentiniano Impp. Itaque datis, vt Pontifex iusserat, ad Theodosium literis de Synodo contra Nestorium Ephesi conuocanda, Bononiam Roma vnà cum legatis profectus est. Fuit ab effusa omnium ætatũ atque ordinum gratulantis ciuitatis multitudine honorificè exceptus, & in cathedram collocatus.

Creatur Pontifex Bononiensis, à Cælestino Papa: qui floruit anno Christi 430. &c.

Eo tempore quo Bononiam ad explendas optimi pastoris partes venit, Arianæ hæresis reliquiæ nondum prorsùs extinctæ erant: & Ecclesiæ multæ nefaria eorum impietate & Barbarorum simul, qui proximè in Italiam irruperant, immani feritate euersæ ac prostratæ iacebant. His malis inprimis occurrendum existimans, primùm doctrina & sanctæ vitæ officijs ciuitatem instruere, propositoque S. Ambrosij exemplo, fidem Catholicam, Ariana perfidia violatam, restituere summoperè contendit. Deindè templa Dei disturbata, atque euersa refecit; & alia item noua, quo maior ad Dei cultum in dies accessio fieret, summo Bononiensium studio ædificauit. Dum autem in construendis Ecclesijs opera & industria multorum sudarent, mirifici operis in Dei nomine edendi occasio ei est oblata. Nam faber quidam non tam viribus corporis, quàm ingenio fretus, obnixè columnam marmoream, operis & instrumentis adiuuantibus, erigebat: sed funibus, quibus columna tollebatur, effractis, ille repetina columnę ruina oppressus, interijt.

Ecclesias ab Arianis & barbaris disturbatas restaurat.

Ea

Ea re audita, beatus Petronius accurrit, orationeque ad Deum habita, fabrum, qui mortuus iacebat, ad vitam diuinitùs reuocauit; omnibus, qui præsentes aderant, cùm rei admirabilis spectaculo obstupescentibus, tum Petronij Episcopi sanctitatem certatim inter se collaudantibus. *Excitat mortuum.*

Ne verò quid officij, quod à se proficisci posset, erga populũ Bononiẽsem prætermitteret, Theodosij Imperatoris, cui charissimus erat, & ciuium Bononiensium, quos vnice in Christo diligebat, auxilio vsus, vrbis ambitum auxit. His igitur operibus perfectis, vir sanctus Constantinopolim reuersus, pro ea, qua multum apud Theodosium valebat, auctoritate, sacras multas ex ea vrbe alijsque locis reliquias trãsferendi facultatem impetrauit: quibus mox domũ indè regressus, erectas à se Ecclesias piè ac religiosè ornauit. *Exornat Ecclesias SS. Reliquijs.*

Cùm ergò aliquot annos exemplo vitæ pietatisque operibus Bononiensem Ecclesiam administrasset, & vrbi præclaro ornamento fuisset, demùm morbo correptus, cùm obitus sui tempus instare sentiret clericos ad suos vocauit, eiq; Ecclesiã ac fidem Orthodoxam quàm grauissima potuit oratione commendauit. Paulò pòst omnibus Ecclesiæ minutis sacramentis, Theodosio & Valentiniano Imperatoribus migrauit ad cælum: qui multis etiam post obitum miraculis clarus, vt præcipua à Bononiensibus coleretur religione promeruit. Eius corpus in Ecclesia S. Stephani sepultum est; quod multis pòst seculis diuino consilio ciuitati ignotum, Innocentio secundo Pontifice inuen- *Obitus eius.* *Operatus est miracula post mortẽ.* *Corpus eius inuenitur anno 1141.*

inuentum eſt, dum ſacras reliquias Henricus Epiſcopus recenſeret; quas in ea Eccleſia extare, à maioribus traditum erat: Vixit autem iiſdem ferè temporibus in Gallijs eiuſdem nominis Epiſcopus; anno nimirum Domini 452. Fortaſſe ille, ad quem extant duæ Sidonij Apollinaris epiſtolæ.

VITA BEATISSIMI PATRIS FRANciſci: Ex ea quam S. Bonauentura, Cardinalis & Epiſcopus Albanenſis doctiſſimus eiuſdem inſtituti ſectator conſcripſit. Migrauit ex humanis anno Domini 1226. Relatus inter ſanctos à Gregorio Papa nono, anno 1228. XVII. Kalend. Auguſti. Translatum eſt corpus eius anno 1230. VIII. Kal. Iulij: ad baſilicam in honore ipſius conſtructam.

Vide Notat. C. Baron. in Martyrol. Rom.

4. Octob.

Patria eius.

EGREGIVS planè vir Franciſcus, Aſſiſij ciuitate oriundus, omnibus extrà controuerſiam cæleſtis philoſophiæ ornamentis decoratus, admirabile planè ſuæ conuerſionis habuit initium. Etenim cùm inter vanos mundanoſque homines, in vanis iuuenili ætate fuerit enutritus, & poſt aliqualem literarum notitiam lucratiuis mercatorum negocijs deputatus, nequaquam tamen inter laſciuos iuuenes, quamuis effuſus ad gaudia, carnis ſeſe petulantijs tradidit; nec inter cupidos mercatores mentem in pecuniæ theſauros per fas perque nefas coaceruandos defixit. Inerat namque ei ardens quoddam pauperibus benignè faciendi ſtudium, & inſita quædam diuinitùs erga inopes & calamitoſos miſeratio: pror-

Optima eius indoles.

Eius benignitas in pauperes.

prorsus vt neminem pro Dei amore stipem petentem vacuum à se dimittere proponeret. Cũ autem quadam vice solis negociationis intentus tumultibus, præter insolitum morem pauperem à se repulisset, statim pœnitudine ductus, rapido cursu illum assecutus est, & eleemosyna clementer impensa, promisit Domino Deo nunquàm deinceps se pauperi pro facultate stipem pro amore Dei petenti negaturũ. Quod sanè ad extremum vitæ spiritum indefessa pietate vir sanctus obseruauit. Porrò animi lenitas cùm eximia morum elegantia coniuncta, cæteræque dotes, quibus bonæ indolis adolescens certis florere conspiciebatur indicijs, quædam videbantur esse præludia, quibus à Domino tandem ad summę perfectionis sanctitatisque culmen prouehendus erat. *Virtutes ei⁹ adhuc laici.*

Hinc vir quidam miræ simplicitatis à Deo, vt creditur, eruditus, cùm aliquando per ciuitatem eunti obuiaret Frãcisco, suum ipsius pedibus venerabundus strauit vestimentum; asserens eum omni reuerentia dignum; vtpotè qui breui magna facturus, ab vniuersa fideliũ plebe magnificè esset honorandus. Cęterùm Franciscus diuini erga se consilij ignarus, rerumq; cælestium adhuc rudis, mundanis sese oblectabat voluptatibus; donec à Patre misericordiarum diutinis afflictus languoribus ex afflictione corporis ad spiritalis vitæ intelligentiam paulatim excitari cœpit. Cùm itaque ex longa infirmitate resumptis viribus, solito more cultioribus se vestibus induisset, fortè obuium habuit militem generosa quidem animi virtute insignem, sed pauperem satis, sordibus mi- *Vaticinium cuiusdam de eo.* *In aduersis eruditur à Domino.*

sere

ferè squalentem: quem protinùs pio miseratus affectu, suo illum habitu donauit, & benignè admodùm eius penuriam subleuauit. Nocte

Visio eius.

verò sequenti, cùm se sopori dedisset, vidit regiam, speciosam & magnam, militaribus armis Christi Crucis signaculo insignitis, mirificè fulgentem, alijsque rebus splendidis ac preciosis ornatum. Cumque cunctabundus cuiusnam illa forent omnia, quęreret, audiuit ea sua futura, pro eleemosyna pauperi militi benignè impensa. Ea visione incredibiliter exultans Franciscus disposuit, vtpotè rerum diuinarum adhuc rudis, in Apuliam ad Comitem quendã liberalem admodùm se conferre; sperans se ibidem offensurum militiæ decus & gloriam ilicò adepturum. Cumque paulò pòst iter ag-

Vult se dare militiæ, sed diuinitus reuocatur.

gressus, ad proximam ciuitatẽ diuertisset, nocte audiuit familiari sibi sermone dicentẽ Dominum: Francisce, quisnam melius tibi facere potens est? Dominus an Seruus? Diues aut pauper? Cui cùm Franciscus promptè respõdisset: Vtique tam Dominum quàm diuitem melius facere posse, intulit statim: Cur ergò tu pro seruo Dominum: pro paupere homine diuitem Deum relinquere statuis? Reuertere igitur in terram tuam, spiritalibus à me opibus, non terrenis ditandus.

Mane itaque facto, cum festinatione Assisium reuersus, cœpit abdicato publicæ nego-

Aggreditur vitam spiritualẽ ab humilitate.

tiationis tumultu, diuinam attẽtiùs opem implorare: vt quid sibi facto opus esset, clariùs ostendere dignaretur. Itaq; frequenti orationis vsu cælestis desiderij flammam quotidiè accẽdens, à mundi cõtemptu suique ipsius victoriæ ini-

initium auspicatus est. Quadam die per planitiem, Assisio ciuitati subiacentem inequitans, fortè inopinato occurrit leprosus: qui prima fronte non paruum ei incussit horrorem. Sed mox propositi sui memor ad deosculandum eum, equo lapsus, accurrit. Cui cùm manū, quasi aliquid accepturus, leprosus protéderet, pecuniam cum osculo reportauit. Indè ascédens rursus equum cùm se circumquaque conuerteret, leprosum illum minimè vidit. Admiratione itaque repletus & gaudio, ardenti desiderio seipsū ad maiora excitauit: ac proindè solitaria loca mœroribus amica requirens, gemitibus inenarrabilibus Domini clementiam incessanter deprecatus est. Nec in vanum multiplicatæ preces. Nam die quadā nimio in Deū feruore absorptus, ipsum Saluatorem veluti cruci confixum conspicatus est: cuius aspectu adeò passionis Christi memoria cordi ipsius medullitus est impressa, vt à lachrymis gemitibusque ad primam eius recordationem deinceps sibi nunquàm temperare posset. Itaque vt Christi Saluatoris sui vestigijs viriliter insisteret, multò vehementiùs suijpsius contemptum expetere: paupertatem humilitatemque totis viribus sectari: leprosorum hominum consortia adamare: eisque humanitatis obsequia benefica pietate præstare.

Christum osculatur in leproso.

Vidit Christum crucifixum.

Cùm aliquando limina Apostoli Petri visitaret, cōspecta pauperum multitudine antè fores ecclesiæ, partim pietatis dulcedine ductus, partim paupertatis amore allectus, vni ex eis magis egēti proprias largitus est vestes: illiusque

Summus amor paupertatis.

que contectus semicinctijs, diem illum in medio pauperum cum insolita spiritus iucunditate transegit: spretoque secularis gloriæ fastu, quasi gradatim ad Euangelicam perfectionem conscendit. Et quia seruus altissimi nullo ductore doctoreve per ignotas semitas ambulabat, Christus Dominus en altera vice eum visitare dignatus est.

En insigne miraculum in imagine Crucifixi.

Cùm die quadam in S. Damiani, quæ præ nimia vetustate ruinam minabatur, antè Crucifixi imaginem nō sinè lachrymis prolixiùs oraret, vox de ipsa Cruce ad eum dilapsa; Vade, inquit, Frācisce & labantem domum meam restaura. Tremefactus ea voce Franciscus, mētisque excessu alienatus, cùm ad se tandem reuersus esset, surrexit; sumptisq; pannis venalibus Fulgineum abijt: ibique venditis, quæ portauerat, pariter & equo, cui insederat; assumpto precio, cuncta dereliquit. Rediensque Assisium pauperi cuidam sacerdoti in illa fortè ecclesia inuento pecuniam ad templi restauratione deuotus obtulit: & habitationem ad tēpus apud eum requisiuit. Acquieuit sacerdos petitioni ipsius, sed oblatam pecuniam timore parentū recusauit. Quam verus pecuniarū contemptor in quādam fenestram proijciens, abiectam velut puluerem vilipendit.

En pecuniarum contemptum.

Moram autem faciente seruo Dei cum sacerdote, parens animo perturbato ad locum venit. At ipse, auditis persequentium minis, occultam quandam in foueam diebus aliquot se abdidit: ac deindè damnata apud semetipsum pusillanimitatis ignauia, relicta fouea & abiecto pauore Assisium versus iter aggressus est.

Latitans quæritur à patre.

Quem

Quem cùm ciues facie squalidũ ac mente mutatum cernerent, ac per hoc à sensu alienatum putarent, luto platearum & lapidibus impetebant: & tanquam insano & dementi clamosis vocibus insultabant. Cumque clamorem huiusmodi audisset pater, statim accurrens, non ad liberandum, sed perdendum potiùs, omni miseratione subtracta, pertractum, domi primò verbis, deindè verberibus & vinculis angit. Ipse autem nulla fractus aut mutatus iniuria, ad exequendum opus Domini promptior validiorque reddebatur. *Multis iniurijs afficitur à ciuibus.* *Item à patre.* *Constantia eius.*

Post hæc patre è patria rei domesticæ causa discedente, mater eius à vinculis absolutũ abire permisit. Pater autem domum reuersus, eoque non inuento, illatis vxori conuicijs, fremens furensque eum inquisiuit: vt, si reuocare non posset, de prouincia effugaret. Franciscus verò Christi gratia confortatus, furenti se vltrò obtulit parenti, libera voce clamãs, se pro nihilo vincula & verbera ducere: insuper & contestans se pro Christi nomine gaudenter mala omnia subiturum. Videns itaque pater inflexibilem eius constantiam, ad extorquendam pecuniam se conuertit. Qua tandem in fenestella inuenta, aliquantulùm ipsius mitigatus est furor; auaritiæ siti vtcunque per haustum pecuniæ temperata. Tentauit deindè pater carnis, filium gratiæ pecunia iam nudatum ducere coràm Episcopo ciuitatis, vt in ipsius manibus facultatibus renunciaret paternis, & omnia redderet, quæ habebat. Ibi tunc Franciscus coràm Episcopo, continuò omnibus depositis vestimentis, restituit ea patri: Repertus *Contemnit vincula ac verbera.* *Renunciat omnibus facultatibus.*

En vt occulte carnem domabat. tus est autem vir Dei, cilicium habere ad nudam carnem sub vestibus delicatis. Insuper ex admirando feruore, spiritu ebrius, reiectis etiam femoralibus, planè denudatus, inquit ad patrem: Vsque nunc vocaui te patrem in terris: amodò autem securè dicere possum: Pater noster, qui es in cælis: apud quem omnem reposui thesaurum, & omnem spei fiduciam collocaui. *Denudatus a patre, iterum vestitur ab Episcopo.* Hoc cernens Episcopus & admirans tam excedentem in viro Dei feruorem, protinùs exsurrexit, & inter brachia sua cum fletu eum recolligens pallio, quo erat amictus, operuit: præcipiens suis vt aliquid ei darent ad membra corporis contegenda. Oblata est ei toga vilis & abiecta cuiusdam agricolæ Episcopo seruientis; quam ille gratanter suscipiens cœmento ad modum crucis consignauit.

Solutus exindè mundi contemptor à vinculis mundanarum cupidinum, ciuitate relicta, securus & liber secretum solitudinis petijt, vt solus & silens supernæ audiret alloquutionis arcanum. Dumque per siluam quandam iter faciens laudes Domino lingua Francorum, vir Dei Franciscus, cum iubilo decantaret: latrones ex abditis super eum irruentes, ferali animo, quis esset, interrogârunt. *Incidit in latrones.* Quibus ille confidentia plenus respondit: Præco sum magni Regis. At illi verberibus afflictum in defossum niuibus plenum proiecerunt locum, dicentes: Iace rustice præco Dei. Ipse verò, recedentibus illis, magno cum gaudio de fossa exiliens, altiori voce per nemora laudes creatori omnium personabat: Indè ad vicinum delatus cœnobium

nobium ſtipem petijt: quam, vt incognitus & deſpectus, recepit. Agnitus verò Eugubij à priſtino quodam amico, & humaniter ſuſceptus, paupere tunicula, vt Chriſti pauperculus eſt contectus. Exindè totius humilitatis amator ad leproſorum obſequia ſe totum contulit: lauans ipſorum pedes; vlcera ligans; plagarumque educens putredinem ſaniem abſtergebat. Inter ea admirãdæ humilitatis pietatiſque officia, quidã, cuius os & maxilla fœdo illo horribilique morbo depaſta penè erant, oſculo Franciſci ſanitatem recepit.

Franciſcus leproſorum ſeruus oſculo ſanat leproſum.

Hiſce tam profundis firmiſque humilitatis charitatiſque fundamentis præclarè poſitis, iterũ ſeſe Aſſiſium contulit, vt diuinæ voci obediens ſaltem mendicando Damiani Eccleſiam reſtauraret. Igitur depoſita omni verecundia, apud eos, inter quos abundare ſolebat, mendicitatem exercebat: effecitque mendicando, laborandoque (neq; enim attritum ieiunijs corpus ac debile, lapidum onerib. ſupponere verebatur) vt breui prædicta eccleſia reficeretur. Ea verò refecta, nè poſt laborem corpus torperet ignauia, tranſtulit ſe ad reparandam B. Petri eccleſiam longiùs à ciuitate diſtantem: qua ſimiliter conſummata peruenit ad locum, qui Portiuncula dicitur: in quo eccleſia Virgini Matri quondam ſacra, penitus deſerta videbatur. Eo in loco placuit pedem figere: quòd ſentiret Angelicarum ibidem viſitationum frequentiam: iuxta nomen ipſius eccleſiæ, quo ab antiquo, Sancta Maria de Angelis vocabatur. Hunc locum vir ſanctus præ cæteris mundi locis adamauit. Hîc etenim cœpit, hîc

Aſſiſij mendicat.

Tria templa inſtaurat.

Eligit locum S. Mariæ de Portiuncula.

virtuose profecit; hic fœliciter consummauit: hunc in morte fratribus, tanquam Virgini charissimum commendauit.

In ea igitur Ecclesia vir Dei, die nocteque precibus vacans, cum die quadam inter Missarũ solennia illud Euãgelici audiret, quo Christus discipulis ad prædicandum mittẽdis, formam viuendi euangelicam præscribit, nè videlicet possideant aurum vel argentum; nec in zonis pecuniam; nec peram in via: nec duas tunicas habeant: nec calceamenta deferant, neque virgam: protinus Apostolicæ paupertatis amicus, incredibili perfusus lætitia: Hoc est, inquit, quod cupio, hoc quod totis præcordijs concupisco. Soluit proindè calceamẽta de pedibus: deponit baculum: peram & pecuniam execratur: vnaque contentus tunicula, reiecta corrigia, pro cingulo funem sumit, Apostolicisque se regulis per omnia coaptat. Cœpit ex hoc vir Dei diuino instinctu Euangelicæ perfectionis æmulator existere, & ad pœnitentiam cæteros inuitare. Erant autem ipsius eloquia non inania nec risu digna, sed virtute Spiritus sancti plena: quæ cordis medullas penetrantia vehementem in stuporem conuertebant audientes. Cuius quidem simplicis doctrinæ veritas & vitæ sinceritas cùm multis paulatim innotesceret, cœpêre ipsius exemplo viri quidam ad pœnitentiam animari, eidemque, reiectis omnibus, habitu vitaque coniungi. Quorum primus vir venerabilis Bernardus extitit: tertius AEgidius: haud vulgari sanctitate præditus & celebri memoria dignus. Peruenit tandem eodem tempore ad septe-

Matth. 10.

Admirabile studiũ paupertatis.

Multos ad Dominum conuertit.

Bernardus primus eius socius.

Huius S. AEgidij vitam reperiet lector 23. Aprilis.

septenarium numerum benedicta viri Dei soboles.

Tunc pius pater de aliorum similiter salute vehementer solicitus, conuocatis ad se fratribus, plura ad illos de regno Dei, de mundi cõtemptu, de propriæ voluntatis abnegatione disseruit: ac postremò suum illis propositũ de mittendo eos in quatuor orbis partes aperuit. Et quidem sciens se illis in exemplum datum, vno sociorum sibi assumpto versus vnam orbis perrexit partem; reliquos sex ad modum Crucis alijs tribus mundi partibus deputauit. Cæterùm pro viatico singulis hoc psalmographi tribuebat, inculcabatque: Iacta cogitatum tuũ in Domino, & ipse te enutriet. Modico autem elapso post tempore, benignus pater charæ prolis exoptans præsentiam, cùm per se in vnum eos conuocare non posset, precibus suis à Domino obtinuit, vt omnes insperato non sine ipsorum admiratione pariter conuenirẽt: quo tẽpore, alijs viris quatuor cumprimis honestis illi adhærentibus, ad duodenarium numerum excreuerunt.

Mittit fratres suos ad prædicandũ.

Psalm. 54.

Cernens autem Christi famulus paulatim accrescere fratrum numerum; sibi suisque vitæ formulam simplicibus scripsit verbis: eamque Romam profectus, de sola confisus directione diuina ac cælesti visione oblata roboratus, Põtifici confirmandam obtulit. At Põtifex in palatio Lateranensi, altis occupatus meditationibus, deambulans, primò Christi famulũ tanquam ignotum repulit indignanter. Sed nocte sequenti diuina reuelatione edoctus, mandauit per vrbem sedulò eum inquiri: inuentumque

Conscribit Regulam.

Visio Pontificis.

que ad se confestim adduci. Præerat tunc Sedi Apostolicæ Innocentius tertius: vir vtique sapientia clarus; qui quanquàm tacitus, simplicis animi puritate Francisci perspecta, propositi constantiam ignitumque sanctæ voluntatis feruorem amore complecteretur; distulit tamen postulata probare: maximè quòd Purpuratis quibusdam Patribus nouum aliquid, & suprà humanas vires arduum proponere videretur. At verò Franciscus proposita parabola, Regis cum paupere, eaque formosa muliere, matrimonium ineuntis; Non est, inquit, formidandum, quod fame pereant æterni Regis filij & hæredes; qui ad imaginem Regis Christi per Spiritus sancti virtutem de paupere matre nati, & ipse per spiritum paupertatis sunt in religione paupercula generandi. Si enim Rex cælorum imitatoribus suis regnum promittit æternum, quãto magis illa subministrabit, quæ communiter largitur & bonis & malis? Hac audita parabola Christi Vicarius, cùm haud mediocriter miraretur, tum cælesti visione alia, ad postulata sine vlla dubitatione concedenda, admonitus est. Videbat namque in somnis Lateranensem Ecclesiam ruinæ iam proximam dorso cuiusdam pauperis, eiusque despecti, sustentari. Qua potissimùm visione excitatus, oblatam non modo à Francisco regulam approbauit, sed & alia cuncta, quæ vellet, benignè ac largè se facturum promisit. Porrò eandem Regulam vir sanctus postmodùm cóprehensius scriptam, ab Honorio Papa quoque confirmari curauit.

Proponit Pontifici parabolam.

Alia Pontifici exhibetur visio: & regulam S. Francisci approbat.

Fretus exindè Franciscus superna gratia &

Pon-

Pontificis auctoritate, iter versus Vallem Spoletanam arripuit. Cumque in via de perfectionis studio diutius inter se tractarent, iamque labore itineris fatigati & fama sitique exhausti in solitudine subsisterent, neque vlla alimoniæ spes præ manibus esset, eccè diuinitùs homo adfuit, qui tradito illis pane, subitò rursus euanuit. Eo diuinæ liberalitatis dono magis, quàm cibo exhilatati; statuerunt firmiter nullius inediæ, aut tribulationis impulsu à sanctæ paupertatis resilire proposito. Igitur ad Vallem Spoletanam reuersi cum fluctuarent animo, solitariane loca, an publica incolere deberent; Franciscus per orationis instantiam supernæ reuelationis impletus oraculo, intellexit ad hoc à Dño se missú, vt Christo lucraretur animas, quas diabolus conabatur auferre.

Panis ei & socijs diuinitus prabetur.

Igitur pusilli gregis pastor Franciscus, duodenarium illum fratrum numerum, ad S. Mariam de Portiuncula deduxit, vt vbi meritis Matris Domini, Minorum sumpserat ordo initium ipsius illic susciperet auxilijs incrementum. Ibi factus Euãgelicæ veritatis præco strenuus, ciuitates circuibat & castra; cunctos verbis factisque ad cælestia inflammans, & copioso fœtu societatem suam multiplicans: adeò vt ad extremos vsque orbis terræ fines, veri paupertatis professores peruenirent. Alij quoque quam plurimi vtriusque sexus omnis conditionis, prædicationis ipsius feruore succẽsi, secundũ formã à viro Dei acceptã nouis se penitẽtiæ legib. vinciebant: quorũ viuẽdi modũ idẽ Christi seruus ordinẽ fratrum de pœnitentia nominari decreuit. Et quidẽ inter illustres

Deducit suos ad S. Mariam de Portiuncula.

Mirifice Ordo multiplicatur.

Instituit Ordinem fratrũ de Pœnitentia.

Huius vita extat 12. Augusti.

virgines quæ ad perpetuum cœlibatum conuertebantur, virgo Deo chariſſima Clara, virtutũ meritis ac generis nobilitate clariſſima, ipſarum plantula prima, tanquam flos vernans & candidus odorem dedit, & tanquam ſtella præfulgida radiauit. Proceſſu verò temporis, multiplicatis iam fratribus, cũ in loco B. Virginis de Portiuncula generale vt vocãt, Capitulum indixiſſet, fratrumq́ue multitudo vltra quinque millia conueniret, diuina opitulante clementia, & victus ſufficientia ſuberat, & ſpiritualis iucunditas affluebat.

En diuinam prouidentiam.

Cùm autem vir ſanctus cerneret indies ſuo exemplo plurimos ad ſpiritalis militiæ caſtra trãſire, ipſe inſtar optimi ducis ad palmam victoriæ per culmẽ inuictæ virtutis ſuis præibat, tantaq́ue diſciplinæ rigiditate ſenſuũ cupiditates elidebat, vt vix corporis neceſſitati ſatisfaceret. Difficilè namq́ue fore dicebat, & naturæ neceſſitatibus facere ſatis, & pronitati ſenſuum non parere. Hinc ſanitatis tempore cocta raro admittebat cibaria: admiſſa verò aut cinere conficiebat, aut condimenti ſaporẽ aquę admixtione inſipidum reddebat. De potu verò quid dicã: cum & aqua frigida æſtuantẽ ſitis ardorem raro plenè extingueret. Nuda humus laſſato corpuſculo, vt frequentiùs, lectus erat: & ſæpiùs ſedens ligno vel lapide capiti ſuppoſito, dormiebat.

Auſteritas vitæ eius.

Porrò qua animi virtute, qua conſtantia hoſtium vel inſidias eluſerit, vel inſultus infregerit: hoc inſigni clariſſimè patet exemplo. Quotieſcunque ardentem libidinis flammã in ſuo corpore præſentiſceret, mox in foueam glacie plenam

plenam seipsum plerumque mergebat, vt cādidum pudoris vestimentum, à voluptatis incendio præseruaret. Aliquando verò cum vehementior carnis tentatio eum infestaret, primò deposita veste, funiculo seipsum seuerè castigauit: Indè admirādo spiritûs feruore animatus, aperta cella, foras in hortum prosiliens, nudum se planè in magnam demersit niuem; septemque ex ea plenis manibus compingens massas, suo sic exteriori homini loquebatur. Eccè hæc maior vxor tua Francisce; quatuor istæ, duo filij & duæ filiæ: reliquæ duæ, seruus & ancilla. Festina igitur omnes induere, quoniā frigore moriuntur. Si verò multiplex eorū solicitudo molestat, vni Domino solicitè serui. Hoc stratagemate & hostis ilicò fugatus est; & vir diuinus cum victoria ad cellam reuersus, nūquam deinceps à libidine impugnatus fuit. Non modò autem mortificari debere dicebat, vitia carnis, & eius incetniua frenari; verumetiam exteriores sensus, per quos mors intrat ad animam, summa viligantia custodiri. Mulierum familiaritates, colloquia & adspectus qui multis sunt occasio ruinæ solicitius euitari iubebat: asserens per huiusmodi debilem frangi, & fortem sæpè spiritum infirmari. Docuit insuper discretionem in omnibus sectandam, vt aurigam virtutum; non eam quidem quam caro suadet: sed quam edocuit Christus sacratissima vita sua.

Egregiè in se ardorem libidinis compescit.

Sensus custodiendi.

Hieremi. 9.

Fæminæ vitanda.

Ociū autem omniū malarum cogitationum sentinā, docebat summoperè fugiendū, & rebellem ac pigram carnem disciplinis cōtinuis & fructuosis laboribus edomandā. Vndè corpus

Ocium summoperè cauendum.

pus suum fratrem asinum appellabat;tanquam laboriosis subdendum oneribus, crebris cædẽdum flagellis, & vili pabulo sustentandum. Porrò licet iam esset adeptus cordis & corporis puritatem mirabilem, non cessabat tamen lachrymarum imbribus iugiter oculos expiare mentales, corporeorum luminum non ponderando iacturam. Cum enim ex continuo fletu infirmitatem oculorum incurrisset grauissimam,suadente sibi medico, quod abstineret ę lachrymis, si corporis visus cæcitatem vellet effugere, vir sanctus respondit: Non est, frater medice,ob amorem luminis quod habemus commune cũm muscis, visitatio lucis æternæ repellenda vel modicum: quia non spiritus propter carnem, sed caro propter spiritum beneficium lucis accepit. Malebat siquidem corporalis visûs lumen amittere: quam lachrymas,quibus oculus mundatur interior impedire. Humilitatem verò, quæ omnium virtutum custos est & decor, tanta contentione animique pertinacia sectabatur,vt frequenter omni seposito pudore,suos ipse defectus populo panderet; seque peccatorum omnium maximum pronunciaret.Cumque frater quidam hoc sana cõscientia eum dicere nõ posse assereret,ille: Immò inquit,si quantumcunque sceleratum hominẽ tanta fuisset Christus misericordia prosequutus,arbitror sanè,quòd multò quàm ego, Deo gratior esset.Laudantibus verò eum dicere solebat:Filios & filias adhuc habere possum,nolite laudare vt securum. Nemo laudandus, cuius incertus est exitus. Et ista quidem laudantibus;

Perpetuis lachrymis oculos valdè lædit.

En vt retudit superbiæ tumorem.

tibus; sibi verò hoc frequenter inculcabat: Latroni si tanta contulisset altissimus, gratior te foret, Francisce. Accidit vt semel infirmitate grauatus, rigorem abstinentiæ nonnihil relaxare cogeretur, Viribus autem corporis vtcunque resumptis, verus sui contemptor, Non est, inquit, conueniens, vt populus me abstinentem credat, & ego in occulto carni indulgeam. Moxque ligato ad collum fune, à fratribus ad sceleratam petram se pertrahi mandauit: ibique concionabundus inter alia populo nunciauit, se non tanquam spiritualem hominem honorandum, sed tanquam carnalem & glutonem ab omnibus contemnendum.

En exemplū summæ humilitatis & animi candoris.

Vt autē pluribus modis negociator hic Euangelicus lucraretur, ac totum præsens tempus conflaret in meritum; generalis cedens officio, Guardianum vt vocant, petijt; cuius voluntati per omnia subiaceret. Tam enim vberem asserebat sanctæ obedientiæ fructum, vt eis qui iugo ipsius colla submitterent, nil temporis sinè lucro transiret. Hinc fratri itineris sui cuiuscunque socio, semper obedientiam promittere ac seruare consueuerat. Cum verò vice quadam quæreretur ab eo, quis esset verus obediens iudicandus; corporis mortui similitudinem pro exemplo proposuit; Tolle (inquiens) corpus exanime, & vbi placuerit pone: videbis non repugnare motum, non murmurare situm, non reclamare dimissum. Quod si statuatur in cathedram, non alta sed ima respiciet; Si collo-

Submittit se alterius voluntati in omnibus.

Obedientiæ quale meritum.

Verè obediēs quis sit.

collocetur in purpura, duplò pallescet. Sic verus obediens, cur moueatur non dijudicat; vbi locetur non curat: vt transmutetur non instat. Euectus ad officium, solitam tenet humilitatē: plus honoratus, plus reputat se indignum. Dixit quoque aliquando socio suo: Non mihi videor frater minor, nisi in eo, quem tibi descripsero, statu inuenior. Eccè caput rectorq́; fratrum existens, concionabundus capitulum ingredior; prædico, & commoneo fratres. Illi in fine ineptum, elinguem, idiotam & indoctum me clamitant. Tandem eijcior; cum opprobrio vilipensus ab omnibus. Dico tibi, nisi eodem vultu, eadem mentis lætitia, & eodem sanctitatis proposito hæc verba excepero frater minor nequaquam sum. Et Addebat: In prælatione casus, in laude præcipitium, in humilitate subditi, animæ lucrum est. Cur ergò periculis plus, quam lucris attēdimus, cùm præsens hoc tempus ad lucrum acceperimus? Hac igitur de causa vir sanctus fratres suos Minores appellari voluit, Ordinisque sui prælatos Ministros: vt & verbis vteretur Euangelij, quod obseruare promiserat; & ex ipso nomine discerent discipuli, quod discendæ humilitatis ergò ad humilis Christi scholas venissent.

En quanta requiratur perfectio in Religioso.

Franciscani cur Minores dicti.

Matth. 20.

Porrò paupertatis Christi cum esset singularis sectator, in hoc maximè suus offendebatur adspectus, si quicquam videret in fratribus, quod paupertati non per omnia consonaret: hanc siquidem virtutum asserebat esse reginā, quia in Rege Regum & in Regina matre ipsius tam præstanter effulsit. Hanc spiritualem viam salutis tanquam humilitatis fomentum, perfectio-

Paupertas virtutum regina.

fectionisque radicem prædicabat. Hanc sui ordinis dicebat fundamentum: cui substrato primariè, sic omnis structura religionis innititur, vt ipsius firmitate firmetur, & euersione funditus euertatur. Ideoque non nisi expropriatos & nihil penitus retinentes admittebat ad ordinem: tum propter verbum sancti euangelij, tum etiam ne forent in scandalum loculi reseruati. Vndè & eleemosynis ostiatim quæsitis vtebatur multo libentius quàm oblatis. Si quãdò enim inuitatus à magnis personis, mensis esset profusioribus honorandus, prius per propinquas vicinorum domos panum fragmenta petebat, ac deindè sic ditatus inopia, discumbebat. Fratres quoque suos ad petendas eleemosynas sedulò hortabatur: Ite (inquiẽs) quoniam hac nouissima hora fratres minores cõmodati sunt mũdo, vt electi in eis impleant, vndè à Iudice commendentur, illud audiẽtes suauissimum verbum; Quamdiu fecisti vni ex fratribus meis minimis, mihi fecistis. Iucundum proindè dicebat, sub fratrum minorum titulo mendicare, quem in retributione iustorũ Euangelicæ veritatis magister ore suo tam signãter expressit.

Matth. 19.

Decet fratres suos mendicare

Matth. 25.

Pietas verò, quæ secundum Apostolum, ad omnia valet, adeò cor Francisci repleuerat ac penetrauerat, vt totum videretur seruum Dei in suum dominium vẽdicasse. Cùm autem per hanc, piè moueretur ad omnia, specialiter tamen animas Christi Iesu pretioso sanguine redemptas, cùm aliqua peccati sorde inquinari cerneret, tanta miserationis teneritudine deplorabat, vt eas tanquam mater in Christo quo-

1. Tim. 4.

Pietas eius eximia.

quotidiè parturiret. Afflictis quoque, qualicũque corporis molestia, miro pietatis affectu succurrebat, & si quid penuriæ, si quid defectûs in aliquo cerneret, pij cordis dulcedine regerebat in Christum. Detractionis quoque vitiũ, inimicum fonti pietatis & gratiæ, tãquam serpẽtinum abhorrebat morsum, & atrocissimam pestem; & pijssimo Deo abominabile fore dicebat: pro eo quod detractor animarum sanguine pascitur, quos gladio linguæ necat. Consideratione quoque primæ originis omnium, creaturas quantumlibet paruas, fratris vel sororis appellabat nomine: pro eo quod sciebat eas vnum secũ habere principium. Illas tamen viscerosius amplexabatur & dulcius, quę Christi mansuetudinẽ similitudine naturali prætẽdunt & scripturę significatione figurãt. Erat illi ingenita clementia, quam superfusa Christi pietas duplicabat. Haud vulgariter igitur de sanctissimi viri pietate est sentiendum: quæ tãtæ fuit dulcedinis atque virtutis, vt domaret ferocia, domesticaret syluestria, mansueta doceret, & brutorum naturam homini iam lapso rebellem, ad sui obedientiam inclinaret. Verè hæc est, quæ cunctas sibi creaturas confœderans, valet ad omnia, promissionem habens vitæ, quæ nunc est & futuræ.

Detestatur obtrectationes.

Pia eius affectio ergà creaturas.

1. Tim. 4

Porrò charitatem feruentem, qua sponsi amicus Franciscus ardebat, quis enarrare sufficiat? flagrabat sanè erga Sacramentum Dominici Corporis feruore omnium medullarum; stupore admirans permaximo illam dignationem charissimam, & charitatem dignantissimam. Sæpè communicabat, & tã deuotè, vt alios

Ergà Sacrosanct. Eucharistiam eius amor ingens.

alsos deuotos efficeret ;dũ ad immaculati agni degustationem suauem, quasi spiritu ebrius in mentis vt plurimùm rapiebatur excessum. Deiparam Virginem, Angelicos spiritus, denique sanctos omnes summo complectebatur amore. Saluti animarũ nihil præferendũ esse dicebat; eo maximè probans, quod vnigenitus Dei pro animabus dignatus fuerit in cruce pẽdere. Hinc sibi in oratione luctamẽ; in prędicatione discursus: & in exemplis dãdis excessus.

Item ergà Christi Matrem & sanctos omnes.

Item ergà mortalium animas.

Feruenti quoque charitatis incẽdio gloriosum sanctorum martyrum æmulabatur triumphum. Sexto namque conuersionis suæ anno, desiderio martyrij flagrans, ad partes Syriæ Saracenis & alijs infidelibus Christi Euangelium prædicaturus transfretare disposuit: sed fuit eius desiderium diuinitus bis impeditum, contrarijs nimirũ ventis, morboque interueniente præcisum; ne absens teneram adhuc Ordinis sui prolem planè deseruisse videretur. Tertio verò decimo conuersionis suæ anno ad partes Syriæ tertia iã vice intrepide pergens, multis se periculis cõstanter exposuit, vt Sultani Babyloniæ posset adire præsentiam. Erat enim Christianos inter & Saracenos implacabile bellum; exercituum castris hinc indè in cãpo cominus exaduerso locatis: vt via mutui trãsitûs sine mortis discrimine non pateret. Siquidem ipse Sultanus Byzantium aureum præmij loco, cuiuis proposuerat, qui Christiani hominis, incisa ceruice, caput adferret. Ea re ad certã martyrij spem excitatus Franciscus, alacriter assumpto socio ad Sultani castra perrexit: moxq; ab obuijs

Flagrans desiderio martyrij vult irè ad Saracenos, sed diuinitus retardatur.

A Saracenis malè tractatur.

obuijs militibus exceptus, primò multis conuicijs oneratus, indè verberibus crudeliter oneratus fuit: ac postremò Sultano oblatus, interrogatus à quibus & ad quid missus esset, intrepido corde Christi seruus respondit: Equidem non ab homine, sed à Deo altissimo missus sum, vt tibi tuoque populo salutis viam ostendam, & veritatis Euangelium annũciem. Sultano autem admirandum in viro Dei feruorem spiritûs virtutemque tacite considerante, Franciscus superno illustratus oraculo, Si, inquit, hæsitas legem Mahometi propter Christi fidem dimittere, iube copiosum accendi ignem, vt ego tuis cum sacerdotibus eum ingrediar; & sic tandem ignis ostẽdat, cuius certior sanctiorque fides habenda sit. Sultano hanc viri fiduciam magis magisque stupescente, & sacerdotibus ad eam conditionem trepidãtibus ac fugientibus; quin igitur, inquit Franciscus, solus ego flammas subibo, si modò spondere velis, te ad sanctissima Christi sacra transiturum, si ego illæsus supplicium euasero. Sultanus seditionem populi cum formidaret, hanc optionem accipere se non audere respondit: attamen protinùs ingentem pecuniæ vim ei obtulit, aliaque haud contemnenda munera; quæ vir diuinus constanter reiecit: asserens præter animarum salutem se in hoc mũdo desiderare nihil. Hæc tam admiranda viri virtus, ipsi etiam hosti virtutum omnium Sultano adeò grata acceptaque fuit, vt hominem arctiori quodam amoris vinculo complecteretur, tantisque prosequeretur honoribus, quantis alium neminem. At verò Christi seruus, qui

Studet modis omnibus conuertere Sultanum.

Contemnit munera Sultani.

non

non honores, sed sui cõtemptum ac ipsam pro Christo mortè venabatur, cernens segentis salute, & martyrij desiderio fraudari, ilicò, relicto Sultano, ad partes fideliũ, diuina reuelatione edoctus, remeauit. Porrò cũ iam ad terrena foris desideria per Christi charitatem totus esset insensibilis factus, ne foret absque consolatione dilecti, sinè intermissione orans, spiritum Deo contendebat exhibere præsentem, vndè & gratiam orationis viro religioso desiderandam super omnia firmiter asserebat: nullumque credens sinè ipsa in Dei prosperari seruitio, modis quibus poterat fratres suos ad eius studium excitabat. Ambulans siquidem & sedens, intus & foris, laborans & vacans, orationi adeò erat intentus, vt illi videretur, non modò quicquid erat in eo cordis & corporis, verum etiam operis & temporis, dedicasse. Suspendebatur multoties tanto contemplationis excessu vt suprà semetipsum raptus, vltraque humanum sensum aliquid sentiens, quid ageretur circa se exterius ignoraret. Ad loca verò solitaria pro intentione conseruanda recollectione oraturus nocte pergebat: Vbi dæmonum pugnas horribiles frequenter sustinuit, sensibiliter secũ confligentium, & ab orationis studio ipsum perturbare conantiũ: quos ille inuocato Christi numine eximia mentis constantia spreuit, ac confusos abscedere compulit. Visus est aliquãdò orãs manibus ad modum Crucis protẽsis, toto corpore subleuari à terra, & nubecula quadam fulgẽte circundari: vt illustrationis mirabilis intrà mentem, mira circà corpus perlustratio testis esset. Horas autem

Cum nihil proficeret apud Saracenos reuertitur ad suos.

Quàm fuerit assiduus in oratione.

Item in contemplatione.

A Dæmonibus infestatur.

En indicia feruentissimæ orationi.

En vt persoluerit horas canonicas.

tem Canonicas non minus timoratè quam deuotè Deo persoluebat: psalmos cum tanta mẽtis attentione recitans, quasi Deum pręsentem haberet.

Diuinitus edoctus intelligit Scripturas, & claret prophetiæ spiritu.

Et quidem ad tantam mẽtis serenitatẽ, indefessum orationis studium cum continua exercitatione virtutum, virum Dei perduxerat, vt quamuis nullam sacrarum literarũ per doctrinam haberet peritiam, æternæ tamẽ lucis irradiatus fulgoribus, scripturarũ profunda miro intellectûs scrutaretur acumine. Penetrabat enim purum ab omni labe ingenium mysteriorum abscondita; & spiritus eius superno illustratus lumine, futura prçuidebat; cordiũ contuebatur occulta; absentia quoque haud secus ac præsentia cernebat: & se præsentem absentibus mirabiliter exhibebat.

Quam potens fuerit in sermone & opere.

Ceterùm efficaciam concionũ eius ac miraculorum imbres quis enarrare sufficiat? Erat enim verbum eius velut ignis ardens penetrãs intima cordis: omniumq; mentes admiratione replẽs. Per diuersas itaq; regiones progrediẽs, euangelizabat ardẽtèr, Domino cooperãte & sermonẽ confirmante admirandis signis: simul sanctitatẽ corporibus reddens & cordibus. Eijciebat dæmonia; quacunque infirmitate detentos sanabat: In sceleribus obduratos ad saniorem mentem reducebat.

Genes. 28.

Distributio tẽporis eius.

Sed enim mos erat Angelico viro nunquam ociari à bono: quin potiùs instar supernorum spirituum in scala Iacob, aut ascendebat, in Deum, aut descendebat ad proximos. Nam tempus sibi concessum ad meritum ita prudẽter partiebatur, vt aliud lucris proximorum labo-

laboriosis impenderet, aliud contemplationis tranquillis excessibus dedicaret. Biennio itaque, ante quàm spiritum cælo redderet, diuina prouidentia duce, ad montem Aluernæ perductus est. Ibi cum ad honorem Archangeli Michaelis Quadragesimam ieiunare cœpisset, & Seraphicis desideriorum ardoribus sursum ageretur in Deum, quodam manè circa festum Exaltationis S. Crucis, vidit Seraph vnum de cælorum sublimitate descendere, sex alis non minùs ignitis quẽm splendidis coruscantem. Porrò inter alas, hominis Crucifixi apparebat effigies. Duę alę super caput ipsius eleuabãtur; duæ ad volandũ extẽdebãtur: duæ verò totum velabãt corp⁹. Hoc vidẽs vehemẽter obstupuit, mixtũmq; mœrore gaudiũ cor illius incurrit. Ea autẽ visione disparẽte, mirabilem protinùs sensit in corde ardorem; viditque statim manus & pedes atque latus suum sacrosanctis Christi stigmatibus signata. Cernens verò vir Dei ea vulnera carni tam luculenter impressa, & dexterũ latus quasi lancea transfixum tunicam ac femoralia sæpè sanguine respergere: nitebatur ille quidem modis omnibus ea occultare: sed Dominus ipse qui signacula illa secretè impresserat, miracula quædam apertè per ipsa edebat, vt illorũ occulta & mira vis stigmatũ manifesta pateret claritate signorum.

Apparet ei Christus crucifixus.

Inprimuntur ei quinque vulnera.

Christo igitur iam Cruci confixus, tam carne quam spiritu, non solum Seraphico in Deũ æstuabat amore, verum etiam animarum omnium salutem incredibili sitiebat ardore. Cũque propter excrescẽtes in pedibus clauos ambulare nõ posset, corpus emortuũ per ciuitates

Zelus ani-marum.

& castra circumuehi curabat; vt voce ad Christi Crucem ferendam cæteros animaret. Vt autem viro Dei cumulus meritorum accresceret, quæ omnia verò in patientia consummantur, cœpit tam vehementibus, ijsque continuis, excruciari morbis, vt consumptis iã carnibus sola cutis ossibus cohæreret. Cũ autẽ grauius dolorũ vrgeretur aculeis, duro casu debilia humi collidens ossa, exclamabat: Gratias tibi ago Domine Deus pro hisce doloribus; teq; rogo, vt centuplum, si placet, addas: nam tua mihi voluntas in omnibus gaudio & solatio est. Admirandum erat hoc fratribus spectaculum; virum sanctum tanquam alterum Iob acerbissimis passionum doloribus excruciatum, cernere in crescente carnis languore maiorem mentis vigorem sumere, & Deum multò ardentius glorificare.

Morbis continuis exercetur.

Patientia eius summa.

Cùm itaque toto ab impressione sacrorum stigmatũ biennio, anno videlicet à sua conuersione vicesimo, multis fuisset pœnarum angustijs excoctus, tandem obitûs sui haud ignarus, ad S. Mariam de Portiuncula se portari poposcit; vt vbi acceperat spiritum gratiæ ibi redderet spiritum vitæ. Eò perductus mox, vt ostenderet sibi nihil cum terrenis cupiditatibus esse commune, nudum se in nudam prostrauit humum; vt in extrema illa hora nudus cum nudo hoste luctaretur. Itaque tota mẽte ad res diuinas animo recolendas cõuersus; cùm præclarè multa de patiẽtia & paupertate & fide Romanæ Ecclesiæ seruandis ad fratres dissereret, tũ sacrosanctum Euãgelium cæteris institutis anteferendum cũctis edixit: ac postremò benedictione

Vide eximiam paupertatem.

S. Franciscus totus Euangelicus.

ctione peramanter ac piè impartita, omnibus alijs cogitationibus abiectis, locum Ioannis, quo Christi passionem exponit, sibi legi faciebat. Qua lectione cùm mirum in modum delectaretur, tandem voce, qua poterat, in Psalmum 141. erumpens, versu illo, Me expectant iusti, donec retribuas mihi, suauiter prolato, ex ergastulo corporis in cælum emigrauit. Porrò sicut vir iste beatus mirandis virtutum signis in vita claruerat, sic à die transitûs sui vsque in præsens per diuersas mundi partes præclaris miraculorum prodigijs, diuina se potentia glorificante, coruscat. Nam præter cæcos, surdos, mutos, claudos alijsque necessitatibus afflictos ipsius meritis curatos; complures & mortui mirificè fuere suscitati.

Ioan. 13.

Fœlicißimè migrat.

Eximijs claret miraculis post obitum.

VITA ET PASSIO SS. PLACIDI monachi, discipuli sancti Benedicti, & fratrum eius, Victorini, Eutychij ac sororis Flauiæ virginis, Donati, Firmati, Diaconi, ac Fausti & aliorum triginta, Ex actis, à Gordiano eiusdem Martyris famulo, iussu Iustiniani Imperatoris conscriptis. Tempus paßionis patet infrà.

Vide C. Baron. Annal. Tom. 7.

TEMPORE, quo Theodoricus 2. Gothorum in Italia Rex, in seniori Roma, in * noua verò Iustinus senior & Iustinianus Romani Imperij sceptra moderabantur, Tertullus vir nobilissimus, & in vtraque curia Romani Imperij post Augustos nulli secundus, ac patriciatûs honore in suo merito decoratus, tanta sapientiæ, fortitudinis atque

5. Octob.

** Constantinopoli.*

Eximia laus patris eius.

prudentiæ opinione apud omnes vigebat; vt ab omni populo Romano ipsisque imperatoribus pater patriæ vocaretur. Is ex Aniciorum sanguine præclaro inprimis atque illustri, genus ducens, ducta de Octauiæ gentis familia vxore, corpore ac moribus speciosissima, primũ ex ea filium suscepit Placidũ, secundum Eutychium, tertium Victorinum: quarto verò loco puellam; quam ea propter, quod ex Octauiorum & Flauiorum stirpe descenderet, Flauiam nominandam cẽsuit. Hac tam fœcunda à Deo ditati ornatique prole pij parentes, nihil in votis habuêre prius, nihil ardentius, quàm vt cuncti optimis sanctissimisque ornarentur moribus, virtutibusque: quô post breuem & caducum huius vitæ cursum æterno in cælis præmio affici mererentur. Nam ipse pater vir patricius licet assiduè penè regni negocijs implicitus esset, animum tamen semper ad cælestia erigebat, pulueremque ex humanis actionibus contractum frequenter per pias ardentesque orationes & meditationes in Ecclesijs ac monasterijs excutiebat.

a Anno Christi 523 Theodorici Regis 31 Iustini Imp. 6.

Placidus traditur S. Benedicto instituendus.

Studet sedulò proficere.

Eodem a tempore Benedictus sanctitatis opinione celeberrimus apud Sublacum velut Lucifer inter astra radiabat; totumque Imperium Romanum fama virtutum suarum replebat: qua, inter alios, Tertullus Patricius excitatus, ad eum contendit, suumque filium Placidum septennem, optimis disciplinis imbuendum tradidit.

Ea ætate puer, prompto hilarique animo ad castra Benedicti, Christo militaturus, accedens, mox summam vitæ sobrietatem, sacrasq; vigi-

vigilias amplexatus; semper ad ardua & sanctiora anhelare: die noctuque quæ Dei sunt quærere. Cumque feliciter admodum placideque vna cum beato Mauro sub signis Benedicti spiritalis militiæ stipendia faceret, & quibusdam sanctitatis à Deo præmijs ornaretur, quidam presbyter Florentius nomine, antiqui hostis veneno debriatus, cum sancti patris inuideret studijs, modis omnibus primò vitæ illius, ac deindè animarum perditioni sub eo militantium sceleratè insidiabatur. Quo sanè scelere offensus Pater, simulque diuinitus edoctus ad montem Cassinum fugibundus cum discipulis suis migrauit: ibidemque subuerso Apollinis templo, & idolo contrito Cassinense monasterium opera Placidi & Nauri præclarè fundauit.

Hæc latius habet Lector in vita S. Benedicti. 21. Martij.

Eo nuncio Tertullus, qui hæreditario iure Cassinum montē possidebat, incredibiliter gauisus, mox assumptis secū Boëtio, Symmacho, Vitaliano, Gordiano atq; Equitio, viris nobilissimis, ad Cassinum montem, Patrem Benedictum filiumque suū Placidū visurus perrexit. Quo vt peruenit, vt erat auro gemmisq; ornatus, humi se ad sanctissimi Patris vestigia proiecit; ac omni deindè cōgregatione peramāter deosculata, supplex se in eādem societatem asscribi postulauit. Fecit eius postulato satis Benedictus; hominemque peramanter amplexās vitæ suæ sanctimonia clarissimisq; cum suis tū discipulorū virtutib. adeò in instituti illius amorē pertraxit, vt Cassinū montem cū castris villis & possessionibus perpetuò possidendum Tertullus traderet. Neq; ea solū, sed & præter

Tertullus pater Placidi hæres montis Cassini.

Donat eum S. Benedicto.

alia bona amplissima, decē & octo patrimonij sui, quas in Sicilia habebat cortes possidendas, viro sancto detulit: modisque omnibus sanctissimum illud vitę institutum confirmare dilatare, atque ornare studuit.

Placidus sub S. Benedicto vitam agit angelicam.

Inter hæc cùm beatus Placidus robusta ætate vir angelicam in terris vitā præclarè æmularetur, accidit, vt quidā in Sicilia nefanda auaritia prouocati, per fas, perq; nefas collatas possessiones diriperent, suisque cupiditatibus aggregare vellēt. Quibus auditis venerabilis pater Benedictus, vt illorum fraudi obuiam iret, Christique patrimoniū à direptione defenderet, ilicò Placidū eò destinauit, mandauitque, vt pulsis fugatisque iniquis possessoribus, pietatem ac monasticam disciplinam sedulò amplificaret. Eo patris mādato vir summæ perfectęque obedientię instructus, iter suscepit, passimq; per loca, varijs coruscās miraculis, multos languoribus ac ęgritudinibus oppressos sanauit; cæcos illuminauit; dæmones ex obsessis corporibus fugauit, aliaque sanè admirandæ virtutis, quæ longum foret singulatim referre, opera edidit.

S. Placidus fulget miraculis.

Venit in Siciliam.

Cæterùm vbi Messanā Siciliæ ad vrbem deuenit, fuit à Messalino, ciue Romano, patris ei' Tertulli amicissimo, peramanter exceptus, ab eoque summo cum honore in hospitiū deductus. At verò beatus Placidus, quietis ac solitudinis amantissimus indecorū asserens, sanctissimoque Ordinis sui instituto contrarium, hominem religioni cōsecratum, in ædibus laicorū diuersare, mentemq; caligine mundanæ cōuersationis inuoluere, ilicò ad monasterium exstru-

Hæc obseruent Religiosi.

exstruendum animum adiecit, breuiq; operis- seruorum, quos numero septem millia ex paterna hæreditate habebat, adiutus, vna cum ecclesia S. Ioanni Baptistæ sacra ad tectum perduxit, ibidemque à turba & hominum cõgressu segregatus cælestib. disciplinis operam dedit. Intereà fama virtutum ac miraculorum eius longè lateque vagante, multi sese in eius disciplinam tradere, sanctissimumque institutum haud segniter æmulari. Quin etiam Eutychius & Victorinus germani eius, vnà cum sorore sua Flauia virgine, diuturno fratris desiderio incensi relicta vrbe Roma, in Siciliam venerunt, diesque aliquot cum fratre exigere decreuerunt.

Extruit monasterium.

Inuisitur à fratribus suis & sorore.

Eodem illo tempore, Barbari cum instructissima classe oras Siciliæ populabũdi, ingenti strage plurimis nostrorum illata, tandem ad S. Placidi peruenêre cœnobium: ac protinùs vi summa effractis foribus, fratres in nocturnis laudibus ac hymnis depræhensos, eorum Dux Mamucha vinculis arctissimè constringi iubet. Porrò Gordianus (qui cum Donato è Cassinensi cœnobio S. Patris comes extiterat) ad primum irruentis exercitus strepitum fuga per quandam domus posticam elapsus, cędem euasit: Donatus verò, quòd deuexa ætate vir esset, sinè vlla interrogatione, capite truncatus occubuit. Indè furore & amentia pręceps Mamucha, Placidum sibi vnà cum fratrib. Eutychio Victorino, & Flauia virgine, Fausto, Firmato Diacono simul cum monachis triginta catenis vinctos adduci præcepit. Quibus adductus & in Christi confessione, minitante furenteque

Barbari depopulantur Siciliam.

Irrunt in Monasteriũ.

Placidus cũ suis fustibus cæditur.

nequicquàm Mamucha, constanter persistentibus, tandem cunctos vestibus spoliatos, fustib. grauissimè cædi mãdauit. Sancti verò martyres ijs in supplicijs gaudio exultãtes, Christũ Saluatorẽ vno ore laudabant, q digni haberentur pro nomine Iesu cõtumeliam pati. Stupefactus ad ea crudelissimus arbiter, iussit multiplicari flagella, verbera verberibus addi, omniq; cruciatuũ atrocitate eorũ constantiã fatigari. Sed sanctis pari animi virtute sinè vlla timiditatis significatiõe ea supplicia perferentib⁹ Dux stupefactus præcepit oẽs, vinctis post terga manibus, ad carcerẽ recipi, & continua 7. dierũ inedia affligi. Indè cum barbari nihil immutatos martyres inuenirẽt, Duci renunciârũt, Placidũ cũ socijs absq; omni cibo potuq; sanos & incolumes Christi gloriã prædicare. Dux belluina rabie accẽsus, iussit oẽs pedib. ex alto suspẽsos, flagellis hinc indè crudelissimè laniari: & sub capite vniuscuiusq; horridũ tetrumq; fumum subministrari. Sãctis verò in ijs cruciatib. inuicta animi virtute persistẽtibus tandẽ pugillum hordei crudi & paululũ aquæ singulis præberi iussit: sicq; gloriosos martyres in ergastulũ detrudi. Post hæc nefand⁹ arbiter cernẽs se supplíciorũ atrocitate nihil pficere, statuit eorũ animos promissis ac munerib. blanditijsque delinire. Sed cum neq; illa fraus quidq̃ succederet, Dux maiore ira accensus, cuncta furoris sui instrumenta in mediũ proferri, & martyres mẽbris omnibus crudelissimè torqueri præcepit. Cumq; ministri iniquitatis, ducis iussa exequẽtes, post alios oẽs sęuissimis supplicijs excarnificatos. Flauiam incredibili decore micantem, pedi-

Mittuntur in carcerem.

Secundò acerrimè cæduntur.

Iterum carceri mancipantur.

pedibus in altum sustulissent, & Dux ea propositis tormentis à Christi cõfessione auocare conaretur: illa nihil truculenti hominis sæuitia exterrita respõdit: Nunquam adeò demens fui vt dij vestris in summi illius Domini & æterni Regis cõtemptum, honores deferrẽ: quare age nõ modò præsentem hãc nuditatis ignominiã, libens fero, sed etiã gladium & ignem, pro Dei mei amore, perferre parata sum. Dux eo tã generoso virginis respõso lacessitus: Citò, inquit ad ministros, fustibus hãc sine intermissiõe cædite. Frontẽ, mammillas & brachia torquẽtes dissipate. Fumũ acerrimũ subministrate, varijs tormentis corpus illius excruciando necate. Fuit, visu sane horrendũ, dies integra in talib. supplicijs virgini inferendis expensa; ac tandem omnes pariter eodem conclusi ergastulo.

Admiranda fortitudo Flauiæ virginis.

Horrendi cruciatus virginis.

Indè barbari ad alios similiter Christianos conuersi, inauditis ferè omnes supplicijs affecêre. Interim Placidus suos luculẽto sermone precibusque assiduis, ad cõstantiam adhortans sequenti die rursus cum fratrib. socijsque tribunali Mamuchæ oblatus est: vbi post multas blanditias, minasq; verborum frustrà intentatas, denuò ad priora tormẽta ventũ est. Cumq; in Placidum & duos fratres eorumq; sororem præcipua crudelitate virgarũ adeò diù grauiterque sęuitum esset, vt cuncti eos expirasse existimarent: Deus, cui cura est suorum, Angeli sui ministerio mox eos sanos & incolumes reddidit: abstersisque plagarum liuoribus, maiore quàm antè, pulchritudine decorauit. Ea re stupefacti pagani, impiè istius miraculi gloriam suo deo asscribere volebant. Sed Placidus eam

Rursus Placidus cum suis cruciatur.

Ab Angelo curantur.

impie-

impietatem nõ ferens, magna voce clamabat, Christum Iesum solum Deum, vt omnium virtutum, ita & istius miraculi auctorem esse. Qua confessione cùm Dux, tum alij irritati, sacrum illius os, arteriasque lapide confregerunt, linguamque radicitus præsciderunt. At verò Placidus præcisa lingua exclamans dixit: Benedictum nomen & virtus Domini nostri Iesu, qui liberat nos ab omni malo. Cumque fratres & soror Flauia respondissent, Amen: Dux præ nimio furore frendens dentibus, iussit eos iterũ grauissimis contundi fustibus: Flauiam verò lenonibus quibusdam, pro scelus, violandam tradi. At virgo diuinæ bonitati virtutiq; egregiè confisa, fusa ad Christũ oratione, corporis sui integritatem, stupentibus repentè brachijs eorum qui eam stuprare tentabant, conseruauit.

Os cõfringitur ac lingua Placido extrahitur: at nihilominus laudat Deũ.

Flauia diuinitus à stupro præseruatur.

Post hæc impius Mamucha tetra peccatorũ caligine circumseptus, tali eos supplicio die nocteque cruciari iussit. Anchoras immani pondere, martyrium tibijs impositas grauiori lapidum pondere depresserunt: vt hoc dolore compulsi Christum negarent. Interim pagani in tali supplicio constitutis, ingentem auri & argenti vim, lapidesque preciosos & splendida vestium ornamenta offerebant; maioraque promittentes, tota die ac nocte ad cultum idolorum blandè eos inuitabant. At Placidus cum suis omnibus Syrenarum voces psallẽdo orandoque depellens, in supplicijs inuictus permanebat: & interdum impios illos graui oratione increpabat: monitaque vicissim salutis præbebat.

Horrendum supplicium.

Respuũt sancti martyres oblata munera.

Qua

Qua constantia Mamucha sæuissimus in rabiem furoremque cõuersus capitis in eos sententiam protulit: corporaque lupis, ac canibus & volucribus cæli, obijcienda dictauit: Tunc ilicò nequissimi ministri eiectos de custodia sanctos flagellando ad littus vsque maris, vbi truncandi erant, perduxere. Ibi postremò minis blanditijsque frustrà eorum cõstantia breuiter tentata, cũ maiore alacritate Christi numen pariter prædicarent, celebrarentque: glorioso fine præclaram martyrij palmam gladio perceperunt, apud Siciliam in portu Messanæ ciuitatis: vbi diebus quatuor sacrę eorum reliquiæ inhumatæ iacuerunt.

Damnantur capitis.

Decollantur.

Intereà furor impietasque Mamuchi, fuso sanctorum sanguine necdum exatiata, monasterium solo tenus adęquari iussit: ne qua Christiani nominis memoria extaret: & quia sacra ædes ab eodem Placido vasta admodum & ampla extructa, facilè euerti nõ poterat, eam impij modis omnibus, quibus poterant, polluerunt, profanaueruntque. Indè verò quasi re præclarè ac gloriosè gesta, conscensis nauibus, fauente mari, Rhegyum petere accelerârunt. Et eccè, vix medio cursu prosperè ac tranquillè transacto, subitò ingens tempestas exorta, in apertam classis totius conspirans perniciem, fluctibus eam inuoluit, nauesque centum cum pugnatorum millibus admodùm sexdecim & octingentis ad ima depressit.

Monasteriũ S. Placidi diruitur.

Barbari omnes in mari submerguntur.

Rhegyum oppidum situ in margine Italiæ.

Corpora verò sanctorum, quę à feris intacta suauissimo referta odore eodem adhuc in loco iacebant, Gordianus religiosa animi pietate sepulturæ mandauit: Placidi quidem, Eutychij Victo-

Gordianus sepelit sanctorũ reliquias miraculis coruscantes.

Victorini, & Flauiæ in templo Ioannis Baptistæ priùs rite, vt potuit, emundato; reliquorum verò ibidem arena contexit: vbi præclara & admiranda beneficia, cæcis, claudis, paralyticis, alijsque morbis & calamitatibus oppressis, IESVS Christus meritis sanctorum suorum in hodiernum vsque diem præstare non desinit.

Passus est autem beatissimus martyr anno ætatis suæ vigesimosexto Iustiniani Imp. quinto decimo: qui fuit Christi Domini quingentesimus quadragesimus primus. Iuxta Baro. Tomo 7. hoc anno, 3. Nonas Octobris apud Messanam Siciliæ ciuitatem. Oblatus fuit à patre suo Tertullo patricio, anno ætatis suæ septimo S. Benedicto instituendus: Cum quo apud Sublacum annis habitauit quinque. In Cassinensi verò monasterio annis nouem. Indè missus in Siciliam cōdidit monasterium in patrimonio suo per annos quatuor: prçfuitque eidem anno vno. Natus anno Domini quingentesimo quintodecimo: Primus omnium, in Ordine Benedictino, martyrio coronatus quadragesimo primo ac quingentesimo.

S. Placidus protomartyr Ordinis Benedictini.

*MARTYRIVM S. ET GLORIOSAE Virginis * Charitines: Ex eo quod est apud Metaphrasten. alia est Charitina, quæ Romæ passa est, cum Iustino, & Charitone, &c. Passa est autem, de qua hic agimus, anno Domini trecentesimo octauo, Marcelli Papæ 5. Constantini Imp. 3. sub Maximino in Oriente Imperante.*

** Charitina.*

Vide C. Baron. Annal. Tom. 3. & Notat. in Martyr. Roman.

GENE-

GENEROSA virgo Charitina, cùm impietas & Imperatorum furor Christianos vbique ad necem inquireret, in intimo cubili studio religionis ac pietatis dedita, à Comite quodam comprehẽsa fuit: statimque plagis varijs & ferreo nexu tenerrimo collo impositis Consulari Iudici iniustissimo tradita. Qui perspecta generosa eius animi virtute: Miserere, inquit, tui antè quàm periculum facias suppliciorum, & dijs immortalibus sacrifica. Si feceris, sapienti vsa consilio, & deorum tibi potentiam reddes propitiam, & Imperatorum conciliabis beneuolentiam; & florentem iuuentutis tuę speciem multis magnisque honorum & diuitiarum præmijs exornandam, conseruabis illibatam.

5. Octob.

Comprehenditur virgo in cubili suo pietati vacans: & ilicò plagis afficitur.

Iudex ei blanditur.

His auditis, martyr, oculis insita pietate ad cælum erectis, formatoque Crucis signo in hęc verba respondit: Ego Christi Iesu gratiæ confisa, neque minis neque blanditijs tuis cedam vnquam. Non enim tu, quemadmodum speras, poteris promptum in me pro Christo patiendi emollire studium. Quin potiùs, si rectè tibi consultum velis, tu erroris tui pœnitudinem cape, & execrabili inanium deorum cultu relicto, ad Christum accede. Iudex hoc virginis accepto responso, vehemẽter incanduit: ac protinùs capillos eius superficie tenus radi iussit. Rasa verò virgo mox diuinitùs comata apparuit. Tunc Iudex acriori stimulatus furore, prunas ardentes capiti imponi, acetum infundi, doloresque intendi quàm maximè præcepit. Ea verò supplicia sancta martyre per continuum orationis studium inuicto animo per-

Signat se Cruce: & respondit Iudici fidẽter.

Capilli ei auferuntur & diuinitus restituuntur.

Acerbè cruciatur.

perferente, Iudex ferreos obeliscos igne candentes, vberibus eius infigi, & lampades lateribus admoueri fecit. Illa verò tota mente in Deum absorpta, supplicium sustinebat egregiè: prorsùs vt Iudex constantiæ magnitudine victus, eam in mare lapide ad collum ligato, præcipitem dari iuberet. Martyre autem orante, vincula protinus dissoluta sunt; & illa siccis plantis aquas inambulans rectà ad littus maris tetendit. Excepit eam stupore propemodùm oppressus Consularis: sed mente in scelere obdurata, Christi potentiam prestigijs adscribés, ilicò præstò iubet esse rotam, ignitis in circuitu carbonibus munitam, martyremque in ea, vinctis post tergum manibus, torqueri, vt contritis paulatim membris cum graui dolore è vita excederet. Et quidem machina dicto citiùs perfecta fuit: sed superno auxilio citiùs dissipata. Nam Angelus Domini, extincta primùm carbonum flamma, robur carnificum dissoluit, ità vt, admotis nequidquàm manibus, eam circumagere nequirent.

Mittitur in mare, & illæsa egreditur.

Horrendum supplicium cælitus impeditur.

Hinc animo perplexus & consilij ignarus Iudex, frendens manuum pedumque vngues ei euelli, dentesque crudelitate immani, extrahi iussit. Deinde purum eius corpus probro afficere cogitans sceleratus, ad ministros conuersus: Ite, inquit, & in excelsum eam deducite locum: & chorum impudicorum ex finitima regione per præcones auocate: qui eam probro, quo digna est, efficiant. At illa nihil vel suppliciorum immanitate, vel ludibrijs fatigata: Adest, inquit, mihi Christus, qui solo nutu omnia dissipare potest: qui etiã hodie, tuis, ô propha-

Vngues & dentes ei euelluntur.

ne.

ne, dispersis dissipatisque consilijs, meam suscipiet animam. Hæc cùm dixisset, fusa ad Christum cum admirãda pietate oratione, spiritum tradidit.

Inter preces suum Christo tradit Spiritum.

Consularis autem qui post eius mortẽ, immortalem apud se alere volebat insaniam, vt Christianos reliquiarum diuitijs & gloria priuaret, corpus eius sacco cum arenæ pondere insutum, in vndas maris præcipitari iubet. Sed Christo illud toto triduo in mari illæsum seruante, tandem propinquæ cuidam appulit terræ: vbi Claudius, vir quidam moribus mitis ac moderatus, cuius, ab infantia sancta virgo, disciplinis enutrita fuerat, illud sustulit: & raptim extructo sepulchro cum debita veneratione, condidit.

Corpus eius non potest submergi.

Sepelitur.

VITA S. MARCELLINI RAVENNATIS Archiepiscopi. *Ex ea quam Hieronymus Rubeus vir doctiß. Historiarum Rauennatum lib. 1. conscripsit anno 230.*

Teste C. Baron. in Notat. ad Martyr. Rom.

5. Octob.

AGAPITO Rauennatum decimo Archiepiscopo, Marcellinus successit, trigesimum circiter annum suprà ducentesimum ab ortu Christi: Vrbano Romanæ sedis pontificiam administrante dignitatẽ. Qui Marcellinus quadraginta & septẽ annis, tanta sanctitate atq; innocẽtia Rauennati Ecclesiæ præfuit, vt sola opinione homines à maleficio deterreret, & ad leges diuinas seruãdas colendasque inflãmaret. Sæpiùs cacodemonũ furorem (tanta in illo fuit magnitudo & præstantia bonitatis diuinæ) nullo labore compressit.

Marcellinus succedit Agapito.

Sedit 47. annis.

Compescit dæmones.

Cumq; virum ſanctum illi, vallatum tenerent, ac circumueniſſent: eo Deum ſuppliciter inuocante, ſtatim proſtrati, miſereque afflicti ſunt. Huius tempore Fuſca virgo nobilis, Idibus Februarij, ſub * Quintiniano Præſide, qui in Sicilia Agatham trucidauit, ob Chriſti religionem Rauennæ interfecta eſt: adeoque paſſim in Chriſtianos generatim ſæuitum eſt, vt pauciſſimæ eorum familiæ, nedum ciuitates, eius calamitatis expertes fuerint: Hoc itaque tempore Marcellinus Rauennatum Antiſtes, in tanta Chriſtianæ religionis perturbatione in fide Chriſti conſtans permanens, demum plenus dierum ac bonorum operum, ex mortalitatis huius ergaſtulo ad immortalem vitã migrauit. Eius corpus in extremo ſpiritu ſuauiſſimorum vnguentorum diuinum efflans odorem in D. Probi baſilica ſepultum eſt.

** Quinctiano S. Agathæ Martyrium habetur 5. Februa. quæ paſſa reperitur anno Chriſti 254. Decij Imp. 2. vndè & tempus obitus huius præſulis colligi poteſt. Moritur feliciter.*

VITA S. ATTALINI, EPISCOPI ZAmorenſis in Hiſpania: Ex ea quam Lucius Marineus Siculus, Regius Hiſtoriographus conſcripſit, de rebus Hiſpaniæ. lib. 5. Claruit circa annum Domini 820.

Teſte C. Baron. in Not. ad Martyr. Roman.

5. Octob.

ATTILANVS quinque & viginti annorum iuuenis, cùm multa de eximia Morerolæ monaſterij ſanctitate, quod à Samora non longè diſtabat, audiret, ilicò pietatis apprimè ſtudioſus ſe eò contulit. Vbi poſtquàm annos decem cæleſtis militiæ ſtipendia, ſub Floriani Abbatis diſciplina feciſſet, in eius monaſterij Priorem cõſtitutus eſt. Eo tempore

Ingreditur monaſteriũ.

Præficitur in Priorem.

cùm

cùm Zamorensis & Legionensis pontifices vitæ & dignitatis munere perfuncti essent, Attilanus in Zamorensi, & Florianus in Legionensi Episcopatu successerunt. Clarissima enim virtutum eorum fama per omnem regionem peruolabat.

Fit Episcopus.

Itaque Attilianus eo ministerio roboratus, strenuè non minus quàm piè commissum sibi nunus administrans; annos ferè decem contiuos, magna cum laude in omniũ salute procu andā desudauit. Interim anteactæ vitæ, crimiumq́ue quæ commiserat memor, Episcopatus ii redditib. pauperib. assignatis, peregrè procisci statuit. Igitur cum suis, non sinè difficulte, itineris istius necessitatem persuasisset, itim discessit. Cumq́ue ad pontem templo Laurentij vicinum venisset, annulum quem gito gestabat in flumen proiecit dicẽs: Hunc ando annulum reuisero, tũc ab omnipoten-Deo omnium delictorum meorum veniam omerebor. Indè autem discedens, vno comius amico, quem plurimùm diligebat, adeò inauit, vt eum in itinere defatigatum relirit. Solus itaque pannis se quàm vilissimis uit, & stipem annis duobus à nemine cotus mendicauit.

Post annos decem in Episcopatu exactos, relicta functione sacra, duram subit pœnitudinẽ.

ntereà totis viribus pristinis vitæ sordibus pœnitentiam eluẽdis intentus, nocte quain somnis, voce diuinitus allata, admoniuit, vt põtificatum repeteret: certus exauiam eius à Deo preces esse. Hoc præcepto ritus spem metumq́ue inter, itineri se act. Nocte itaque ad eremum, cui nomen à sancto Vincentio de Cornu, delatus,

Diuinitùs monetur, vt Pontificatũ repetat.

fuit à muliercula quadam cum marito suo exiguo hospitio mensaque sobria exceptus. Manè autem cùm pro consuetudine ad ædes Episcopi maritus vnà cùm vxore pisces petiturus abirent, Attilani custodiæ ædes commiserunt. Reuersi verò piscibus acceptis, eos similiter Attilano exenterandos tradiderunt; ipsi interim aqua & igni adferendis occupati. Cumque vir beatus piscem cæteris maiorem accepisset, exectis intestinis, reperit nō sine stupore, eundem illum annulum quem à ponte in flumen proiecerat. Tum verò gaudio incredibili exultans, mox, fixis humi genibus, Deo gratias agere; lachrymarum imbrem præ gaudio fundere: diuinam bonitatem sine fine mirari. Dum verò hæc fiunt, continuò campanæ sua sponte iubilantes, vniuersam ciuitatem ad spectandam rei nouitatem prouocarunt. Fit ingens populi cōcursus: lustrantur ædes: variaq; loca, num quid in ijs noui & admirandi latitet perscrutantur. Inuenitur tandem Attilanus mulierculæ incerto indicio, vili ac detrita veste contectus. Mirantur omnes: Fit noua exultatio: gratulantur cuncti sibi mutuo; gratulantur Episcopo; eumque cum magno ad sedem honore reducunt: quam deindè annos circiter octo cum eximia sanctitatis laude administrauit. Quem vita functum Vrbanus Pontifex Maximus in sanctorum numerum retulit: anno millesimo secundo: quo in Hispania Henricus regni gubernacula tractabat.

Nota rem miram & stupendam.

Restituitur sedi suæ. Adscribitur Catalogo Sanctorum. Iuxtà Genebrardi Chronicon sedit hoc tempore Ioannes 18. & 19. & regnauit in Hispania Alfonsus 5.

VITA

VITA S. MEINVLPHI DIACONI ET Confessoris: ex ea quæ est per Gobelinum Personam. Floruit anno salutis 816. &c. sub Lodouico Imperatore & eius prædecessore ac patre Carolo Magno.

Vide Tom. 9. Annal. C. Baron.

5. Octob.

SANCTVS Meinulphus propè Paderbornam, VVestphaliæ haud ignobile oppidũ oriundus, parẽtibus opulentis admodum ac illustribus, Christianaque religione initiatis progenitus est. Porrò mater eius VVictrudis nomine, viro iam victa functo, captata opportunitate ad Carolum magnum Imperatorem, qui tunc in illis partibus versabatur cum filiolo suo fidenter accessit, atque eius gratiam & beneuolentiam promereri studuit. At ille fœminam humaniter & piè accipiens, filium eius coram se curauit baptizari, eumque de sacro fonte suscipiens, Meinulphi nomen ei imposuit.

Patria ac parẽtes eius.

Baptizatur & accipit Carol. Mag. Imp. in patrinum.

Et quidem procedẽte tempore insignis puer apud Baduradum, Antistitem Paderbornensẽ secundum virum, multa virtute clarum literis addiscendis est admotus. Cumq; ætate & scientia plurimum proficeret, ab Episcopo, Ecclesię suæ Canonicis accuratè commendatur, vt sub instituto regulari, pietatis & bonorum morum acciperet incrementa. Vbi ille sanè cum ætatis accessione tantos habuit in vera pietate progressus, vt Præsul morũ eius grauitate & haud obscuris virtutum indicijs multiuarijs permotus, eum sibi peculiariter à secretis esse voluerit. Erat siquidem ingenio perspicax, corpore castus, mente pius ac Deo deuotus; iusti-

Imbuitur literis.

Est Badurado Paderbornẽsi Episcopo à secretis.

Eius virtutes.

tia pollens, instructus tẽperantia, cõsilio prouidus: fortis in aduersis, largus eleemosynis, sermone facundus, corporis forma decorus.

Fit Diaconus.

Deindè sacris initiatus, Diaconus ordinat⁹ est; in quo ordine ad supremũ vsque vitæ diẽ permansit. Accidit aũt vt quandoq; idem Baduradus Antistes in familiari colloquio circũstantibus quæstionem proponeret, quid sibi vellẽt ea saluatoris verba: Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet; & quidam ex eis responderet, Meinulpho audiẽte: Christus filius hominis, cordis nostri domicilium sibi expetit, sed peccata nostra eum inde excludũt. Quod responsum, Episcopo illud mox approbãte, Meinulphi animum tantum Christum in pectoris sui hospitio recipiendi accendit desirio, vt non satis putaret suum illi præparare pectus, sed etiam templum materiale illi construere modis omnibus peroptaret.

Matth. 8. Lucæ 9.

En quàm prosint colloquia bona.

S. Meinulph⁹ cõstruit monasterium Budicense.

Igitur trina cælesti visione, loco opportuno ad structuram tẽpli iam designato, summâ Antistitis sui cõgratulatione ac Lodouici Imperatoris (q̃ Carolo Patri iam in regno successerat) ratificatione, ibidẽ insigne Cœnobiũ cum Ecclesia ex patrimonij sui facultatib. condit: Ecclesiam dedicari curat, multaq; ex paternis bonis ei prædia largitur: instituitq; illic congregationẽ secularium, vt vocãt, Canonicarum. Ipsum verò locum dici voluit Saxonicè Nienbodeken, quod latinè possit reddi Nouum doliolum: idq; propterea, vt internosci posset à villa propinqua, quæ Bodeken tũc dicebatur, & postea, vetus Bodeken appellata est.

Inter

Inter hæc miraculorum signis illustris, ita vitæ actuosæ sese impendebat beatus Meinulphus, vt tamen contemplatiuæ quietem non amitteret: ita contemplationi cælestium vacãs, vt curam proximorum sibi minimè putaret omittendã. Sicq; demum plenus dierũ & bonorum operũ, ab his euocatus tenebris, lucidissimis Angelorũ ordinib. insertus est. Accidit verò protinus res admiratione digna. Nam cum corpus ei* exanime in feretro iaceret, reuixit: seq; erigens, apertis oculis ad circũstantes hæc inter cetera ait: Quandoquidẽ ego vobis præsentibus vita functus, rursus vitæ restituor, vos gratias agatis Deo, quorũ salutis causa id fit, & ego vt id fieret apud Dei Genitricem & virginem perpetuam impetraui. Nec mihi facilè videtur denuò oppetere mortem, tametsi non ita acerbam, vt fuit nuperrimè. Vos autem ite, quæso, ad Episcopum, & quot sudoribus mihi constiterit huius Cœnobij structura, ei indicãtes, petite ab illo, vt quæcunq; huius loci fuerit electa Abbatissa, etiamsi ancilla sit, non id interdicat: simulque dicite ei, me corpore exutum didicisse, quid de illis fieri oporteat, qui pastores ecclesiarum esse videntur. His dictis, clausit oculos, seq; reclinans in feretrum eo in loco composuit, vndè prius se erexerat. Sepultus est autem intra Ecclesiam illam quam ibi condiderat: multique ad eius cõfluxêre monumẽtum, alij fama præteritorũ, alij edendorum miraculorum spe inuitati.

Miraculis clarus medium tenet.

Feliciter excedit è vita.

Stupendum miraculum in defuncto loquente.

En quæ petat Episcopo significari.

Ceterùm quinquagesimo anno ab eius obitu, Imperante Arnulpho eleuatum est corpus S. Meinulphi à Bisone 4. Paderbornẽsi Episcopo:

Eleuatio reliquiarũ eius miraculis celebris.

atque in arca decenter conditum, reuerenter in ipsa Ecclesia collocatum: vbi protinus eximijs miraculis Dominus sanctum suum glorificauit. Porrò monasterium illud multo post tempore cum à primo illo suo splẽdore plane defecisset, ab Episcopo Diœcesano Canonicis regularibus datum est: & ab illis Deo adiuuante in statum pristinum reuocatum.

Canonicis datur eius monasteriũ.

VITA S. BRVNONIS, CARTHVSIENsis Ordinis Eximij Patriarchæ: Ex ea, quam V. P. Laur. Surius, ex RR. & Religiosis admodum Patribus Francisco de Puteo & Petro Blomeuenne paraphrasticos conscripsit. Vita functus est vir sanctissimus anno Domini 1101. Relatus verò in numerum Sanctorum à Leone 10. Romano Pontifice.

Vide C. Baron. Notat. in Martyr. Roman.

6. Octob.

BEATISSIMVS Bruno, sacri Carthusiensis instituti primus auctor & architectus, in insigni Colonia Agrippina oriundus, parentes habuit, & genere & virtute claros: quibus tamen ille, atque adeò toti familiæ suæ maiorem vitæ suæ sanctimonia attulit splẽdorem. Ab ipsis autem incunabilis, puer ætatem morum grauitate vincens, præclarũ quoddam quasi futuræ religionis de se præbebat specimen: egregia indole, illustri ingenio, memoria tenaci, voluntate denique tota ad optima quæque consectanda studiosè propensus. Itaque adolescens cunctis ferè naturæ gratiæque dotibus à Deo eximiè ornatus, Lutetiam Parisiorũ maximarum artium disciplinis erudiẽdus destinatur: vbi inter pręstãtes philosophos facilè

Patria & parẽtes eius.

Optima illi indoles.

Mittitur Lutetiam studiorũ ergo.

primas

primas tenens, magna cum laude magisterij titulo decoratus est. Indè ad sacræ Theologiæ studia se conferens, ingenij facilitate, ardoreque proficiendi perpetuo, Theologorum doctissimus ac celeberrimus euasit: ecclesiastico beneficio in Rhemensi ecclesia per id tempus honoratus.

Fit doctor Theologiæ celeberrimus.

Cùm igitur vir nobilis, & haud vulgari eruditione præditus Bruno, in huiusmodi studijs tota mente versaretur, essetque Lutetia & artium maximarum disciplinis, & candidatorũ frequentia sanè florentissima: accidit ijs temporibus, Gregorij videlicet Septimi Romani Pontificis, & Henrici Imperatoris Tertij, anno humanæ salutis millesimo octogesimo plus minus secundo, spectaculũ in ea vrbe horrendum & seculis omnibus memorandum: quod Carthusianæ vitæ instituendæ occasionem prębuit. Quidam enim Doctor, præ cæteris & eruditione, & eximia morum honestate conspicuus, in morbum incidit: ex quo, antè tamen omnibus, ritu Catholico, Ecclesiæ sacramentis munitus, vita functus est. Cumq; ei, recepta apud Christianos cõsuetudine, celebres pararentur exequiæ: funus, magna magistrorum, candidatorum, ciuiumque prosequente caterua, in templum, vbi sepulturæ mandandum erat, illatum est. Ibi verò, cùm sacerdotes, alijque sacris deputati ministerijs, solitum officium peragerẽt, precesque, quas Vigilias defunctorum vocant, recitarent: vbi ad eam lectionem ventum est; Responde mihi quãtas habeo iniquitates? subitò cadauer, eleuato paululum capite, cunctis videntibus, & audientibus, & ad tantam rei

Horrendum spectaculum Lutetiæ, de præstantissimo quodam Doctore defuncto.

1. *Clamat idem defunctus se accusatum.* nouitatem haud immeritò stupentibus, alta & horrenda voce dixit; Iusto Dei iudicio accusatus sum: & his dictis rursus in feretro caput deposuit. Qui verò funeri intererant eius voce, & gestibus non mediocriter perterrefacti, consultò quidem & proindè, sepulturam eius in crastinum diem differendam decreuerunt: tam inuisitatæ rei exitum suspēsis animis præstolantes.

Altera luce, cùm iam facti huius fama toto esset vrbe diffusa, innumera propè hominū vtriusque sexûs turba, ad eam confluxit ecclesiam. Tum verò denuò repetitis exequijs, postquàm supradictæ lectionis initiū recitari cœpit, idē defunctus erecto capite, ingenti rursus voce clamat; Iusto Dei iudicio iudicatus sum: moxque in feretrum se reponit. Corripiuntur adstātes omnes summa & incredibili admiratione: horrendumq; spectaculū stupore afficit vniuersos. Sed quia ea, quæ hactenus dixerat, apertam necdū habebant damnationis eius significationem; cunctis visum est, etiā in tertium diem protrahere sepulturam. Eo autē illucescente, tota ferè ciuitas, tam inusitati & terribilis Dei iudicij expectatione suspensa, eò certatim confluxit. Cumque eodem modo iterarentur exequiarum ritus, & ad lectionem, quam diximus, peruentum esset.

2. *Item se iudicatum.*

3. *Clamat defunctus se damnatum.*

Tū rursū exanimus feretro caput extulit alto,
Atq; infœlicem se contemplando, locutus;
Sic ait immenso luctu, grandiq; boatu:
Parcite funeribus, mihi nil prodesse valetis;
Heu infœlicem cur me genuêre parentes?

Ach

Ach miser æternos vado damnatus ad ignes.
Indeq; conticuit semper, iacuitq; supinus.

Ad eam vocem, quis est, qui non intimis sensibus exhorrescat? Penetrauit illa terribilis vox, Iusto Dei iudicio damnatus sum, ipsas ossium medullas omnium; videbanturque adstãtes, omnes penè exanimes, totis membris contremiscere. Quid enim? Si homo ille, nõ modò diuinarum rerum sciẽtia ornatus, sed & opinione omnium sanctitatis laude præditus, dãnatum se iusto Dei iudicio clamabat; quid putandum est eos sibi proposuisse, qui nullis virtutũ meritis instructi, aut grauioribus etiã delictis onerati, huic tam tremendo spectaculo intererant? Tandem ea omnium fuit sententia, vt doctor ille, ad eum vsque diem celeberrimus, & sempiterna memoria, vt putabatur, dignus, omni Ecclesiæ suffragio, & ecclesiastica quoque sepultura indignus censeretur: eiusque cadauer in sterquilinio sepeliretur.

In sterquilinio sepelitur vir celeberrimus.

Verumenimuerò cum tam inauditum miraculum multis efficax esset incitamẽtum ad vitam animumque corrigendum, tum ipse quoque venerabilis Bruno, qui præsens suis oculis auribusque omnia dicta factaque hauserat, nimium formidando obstupefactus exemplo, totus in lachrymas resolutus, profundius secum diuini iudicij seueritatem, & incertũ huius vitæ exitum perpendere cœpit. Territus ergò, & diuini iudicij compũctus aculeis, accersiuit ad se nonnullos ex sodalium suorum intimis: magistrum Laudunium; qui post eum primus fuit Carthusiæ præfectus; duos Stephanos; Burgensem

Permouetur S. Bruno eo spectaculo ad pænitentiam.

ſem & Dienſem; ambos S. Ruffi Canonicos; Hugonem, ſolum inter omnes ſacerdotio initiatum; & laicos duos, Andream & Guarinū: qui & ipſi huic ſpectaculo interfuerant; aitque lachrymabundus ad eos.

Oratio Brunonis ad Socios adhortatoria.

Vidimus per hos dies fratres & amici mei, vnicè mihi in Chriſto chari; vidimus, inquam, admiranda planè atque ſtupenda; quæ tamen magnæ nobis vtilitati eſſe queunt, ſi ita, vt par eſt, defuncti huius, modis omnibus infœliciſſimi, non periculum aut caſus dubius, ſed certiſſima damnatio, cautos nos & ſolicitos faciat, ad placandum Dominum; cuius manum effugere omninò poteſt nemo. Sed quis obſecro tam letali ſit ſomno vitiorum oppreſſus, vt infauſtis deplorati hominis huius clamoribus, immò & tonitruis, ad curādam ſalutem ſuam non excitetur? Nouimus hunc virum multa ſapientia præditum; moribus ornatum; caſtum, pudicum, prudētem: ab omnibus honoratum, & magno in precio habitum. At nunc ex ipſiuſmet ore audiuimus, iuſto eum Dei iudicio ſempiternis gehennæ flammis condemnatum. Qua voce, quid dici aut fingi terribilius poſſit? Quid eſt enim damnatum eſſe, quam in ea incidiſſe mala, quę nulla mens capere, nulla lingua explicare poteſt? Et quidē ſi ea finem quandoque haberent, poſſent ſaltem vtcunque videri tolerabilia: iam verò cùm ſint longè acerbiſſima, & in omni ſeculorum æternitate duratura, non poſſunt non omnium eſſe miſerrimi & infœliciſſimi, qui ad ea deuoluuntur. Videamus nunc quæſo, quid ei apud inferos tam multo parta labore ſcientia proſit, cùm illic ſem-

Qualis in viuis extiterit Doctor ille damnatus.

Æternitas ſemper ob oculos ponenda.

sempiterna laboret cæcitate & ignorãtia; quid opes & copiæ; cum nec vna ei suppetat aquæ gutta, qua possit æstuantis gehennæ ardoribus exustam refrigerare linguam: quid honores & deliciæ; cùm tot nunc in omnem æternitatem cogatur ferre tormenta, quot in mundo habuit oblectamenta. Vidimus corpus eius summa cũ ignominia in sterquilinio sepeliri: cogitemus animam eius sulphureis semper arsuram flammis, sepultam in inferno; vbi vermis eorũ non morietur, nec ignis extinguetur: vbi ignis sæuit intolerabilis, fœtor cruciat abominabilis, dolor vastat ineffabilis. Hæc serio, fratres mei charissimi, cogitãtes & in intimos animi recessus cõdẽtes, nobis quæso prospiciamus, ne etiã cum illo misero nos quandoque misere pereamus. Amplectamur vnicum, quod superest, pœnitentię remedium, ad quam sacra nos scriptura instanter hortatur. Sint nobis lachrymæ nostræ panes die ac nocte, & ijs diluamus peccatorum nostrorũ sordes: certi eas voces propter nos editas, quos adhuc diuina clementia longanimiter expectat. Non differamus quæso vitæ correctionem, de die in diem, cum nesciamus, qua hora Dominus noster vẽturus sit. Qui enim, vt ait beatus Pontifex Gregorius pœnitenti veniam spopondit, peccanti diem crastinum non promisit.

Isaia 66.

Inferorum horrenda pœna.

Psalm. 41.

Pœnitentia haud procrastinanda.

Matth. 24. & 25.

His verbis omnium animi ad pœnitentię rigorem inflammati sunt. Itaque Lauduino viro docto & pio, de modo & loco percunctanti, Bruno respondit: Spectaculum, quod vidimus, quod salubri nos mœrore affecit, quod conturbauit & exterruit nos, & pœnæ sempi-

ternæ

ternæ formidine ad pœnitentiam adduxit, id efficiat in nobis, vt spreto mundo, extra eum, quoad eius fieri potest, aufugiamus. Succurrat nobis, quod de se olim dixit S. Dauid contristatus in exercitatione sua & cõturbatus à voce inimici, & à tribulatione peccatoris: quando cor eius intra ipsum conturbatum fuit, & formido mortis cecidit super eum; timor quoque & tremor venerunt super eum, & contexerunt eum tenebrę; quæ omnia, vt nostis, nos quoq; experti sumus. Quis dabit mihi, inquit, pennas, sicut columbæ, & volabo & requiescã? Eccè elõgaui fugiens & mãsi in solitudine. Fugere nos admonet hominũ frequẽtiã & peccãdi occasiones, & degere in solitudine, quæ loc⁹ est agẽdæ pœnitentiæ opportunus, virtutũ doctrix, gloriæ reuelatrix. Eã ergò nos par est studiosissimè inquirere; in ea diligẽtissimẽ cõmorari; & virtutum operibus tota mẽte insistere. Habemus exempla in ipso Saluatore, quẽ constat sæpè deserta expetijsse loca, vt nos ad similia prouocaret. Ioãnes Baptista, quo inter natos mulierum nemo surrexit maior, in deserto ad vsque diem ostensionis suæ commoratus est. Longum sit, cæteros commemorare homines sanctissimos, qui, spretis mundi pompis, in intimas sese solitudines abdiderunt.

Psalm. 54.

Fugiendæ peccandi occasiones.

Encomion solitudinis.

Matth. 11.

Luc. 1.

Inter hęc cùm solitarię vitę desiderio vehementer incẽsi, de loco cogitarẽt, deq; viro bono & fideli inquirẽdo tractarẽt, qui locum opportunũ indicare posset, Stephani duo Burgensis & Diẽsis, S. Brunoni Hugonẽ Episcopũ Gratianopolitanum suggesserũt; virũ in omni virtutum genere probè exercitatum, & intima eis

fami-

familiaritate deuinctũ: ac laudibus humanitatis & benignitatis egregiè ornatũ. Cõfirmauit protinùs Stephanorũ sententiã Hugo sacerdos; dixitq; sibi virũ illũ probè cognitũ esse, animarũque salutis summopere studiosum, obuijs, quod aiũt, vlnis aduentũ eorũ excepturũ. Quid multis? Cuncti, pari animorũ concordia atque ardore in nouã Christi æterni Regis militiam coniurantes, amicis & notis omnibus valere iussis, lõgo & molesto ac duro itinere, ad beatissimum Hugonem Episcopum Gratianopolitanum se conferũt. In ipso autẽ itinere, ad quẽdã magnæ religionis eremitã diuertunt, vt ab eo tanquã experto, de vitæ solitariæ ratione exactè instruantur. Eius sermonibus & pijs adhortationibus mirificè exhilarati confirmatique, alacriter cœptum iter prosequuti sunt.

Conferunt se Gratianopolim ad Episcopum Hugonem.

Consulunt eremitam in itinere.

Per idem autem tempus Hugo antistes vidit secundum quietẽ, Deum in ea eremo, quæ Carthusia dicebatur, domũ suæ maiestati exædificantẽ; septem quoq; rutilo colore stellas in orbem depositas & à terra paululum subleuatas, ab illis cælestibus situ, motu, colore & splẽdore discrepantes, itineris ducatum sibi præstantes. Cumque eam visionem mente cogitabundus volueret, nunciatur ei septẽ viros stare prę foribus, qui eius colloquiũ humiliter expetãt. Cõfestim benignè admissi; eiusque pedibus reuerẽter prostrati, optata inprimis benedictione potiũtur. Cumque ab eo eleuati pariter cõsedissent, causamq; aduentûs Antistes diligenter inquireret; Sanctus Bruno, quid Parisijs vidissent, quid audijssent prudẽter grauiterq; cõmemorat; & quemadmodùm ipsi inter se, de vita

Visio S. Hugonis Episcopi: cuius vitã reperiet lector 1. April.

Excipiuntur humaniter ab Episcopo.

vita solitaria complectenda sanctè conspirassent; exponit: locumque pœnitentiæ aptum ab Episcopo postulat. At ille prę rei nouitate primùm obstupescit: sed tamen eorum cõuersionem, animi cõstantiam, & ardui propositi pluribus quandoque profuturi; & visioni suæ accommodati magnam vtilitatem accuratè contemplans, ingenti cum gaudio eos amplexatur. Deindè visionis suæ seriem referens, locũ quem expeterẽt sibi iam diuinitùs demonstratum dicit.

Hebr. 11.
S. Hugo egregiè eos hortatur ad perseuerantiam.

Veruntamen ad perseuerantiam eos vt hortaretur, proferens ex Apostolo locum illum: Sancti, quibus dignus non erat mundus, egentes, angustiati, afflicti; circuiêrunt in melotis; in pellibus caprinis; in solitudinibus errãtes, in mõtibus & spelũcis, & cauernis terræ: Horum, inquit, insistere vestigijs laudabile & valdè quidẽ salutare est; sed difficile certè, in his præsertim regionibus frigidis: quæ nihil cum Aegypto & Palestina commune habent. Vobis autem locus diuinitùs assignatus, est eremus quædam in altissimis mõtibus, quam Carthusiam vocant; ampla illa quidem, sed prorsus inculta, solisque feris peruia; hominibus verò & cæteris domesticis animantibus propter loci asperitatem pene incognita & inaccessa. Et vt verbo concludam, tanta est eius eremi asperitas, & horror tantus, vt carceris ciusdam potius, quam humanæ habitationis nomen mereatur. Nôstis autem vosipsi, fratres mei, quam turpè & probrosum sit, post missam ad aratrũ manum, retrò respicere. Nôstis vxorem Lot, vbi respexit, ibi constitisse, & in salis statuam con-

Horridus valdè locus Carthusia.

Luc. 9.

Genes. 19.

conuersam esse: vt suo prudentes condiret exemplo.

Hæc & pleraque alia cùm dixisset antistes; sanctus Bruno ita respondit. Posset quidem nos fateor, Reuerendissime Pater, locus ille sanè terribilis, facilè à constãtia deterrere, nisi huc tali accessissemus animo, quo omnia, Christi amore, perferre parati sumus. Et quanquam infirmi fragilesque, tantis ferẽdis laboribus impares videmur, diuina tamen freti misericordia, in sancto proposito, ad extremum vitę spiritum constantiam speramus. Tum verò antistes illorum proposito ex animo gratulatus, eremum Carthusiæ eis donauit; paucisque pòst diebus, quibus fessa ex longo itinere membra curabant, nouos eremi incolas ad Carthusiæ solitudinem deduxit. Annus tunc agebatur seculi istius millesimus octogesimus quartus; quo tempore: circà solennitatem S. Præcursori sacram, prima ecclesię (quę dicitur ad beatam Mariam de Casalibus) & domiciliorum cellularumque iacta sunt fundamenta. In singulis earum bini fratres degebant; qui secundum priscos illos AEgyptij monachos, silentio, orationi, & rerum diuinarum contemplationi sedulò vacabant. Atque vt suæ & inopiæ consulerent, & laborantem Ecclesiam quisque pro viribus adiuuarent, operi manuum, conscribẽdis præcipuè libris, strenuè viriliterque incũbebant: vt quandò verbum Dei ore non poterant, manibus saltem prædicarent.

S. Bruno respondet Hugoni Episc.

Donat eis Carthusiam Hugo.

Ecclesiam & cellulas ædificant.

Pia eorum exercitia.

Igitur post multas difficultates, casis, veriùs, quam cellis in ea solitudine extructis, cũ omnes inter se incredibili charitate deuincti,

H ange-

Encomium S. Brunonis.

angelicam in humanis corporibus exhiberent vitam, cum ipse Bruno, velut sol inter astra, inter alios vitæ sanctitate excellere videbatur. Sublimis enim & ardui instituti futurus architect⁹, singulari debuit cælestis gratiæ prærogatiua eminere. Nihil attinet hic eximias sãctissimi viri laudes commemorare; cuius sanctitas licet in vasta solitudine & præruptis esset inclusa mõtibus, diu tamẽ occulta latêre nõ poterat. Nam cum non totos sex annos in exigua illa quidem, sed sancta sodalitate exegisset, Pontifex Vrbanus secundus, qui olim beati viri discipulus fuerat, cùm ad illud sublimè præcipui honoris fastigium euectus esset, cuperetque tantum munus accuratè implere, non immemor egregiæ virtutis & illustris doctrinæ eius sui præceptoris, acciuit eum per literas ad sanctæ Ecclesiæ præstanda officia; grauiter præcipiens, ne venire ad Vrbem cunctaretur.

Euocatur à Pontifice ad Vrbem S. Bruno.

Illo Pontificis mãdato consternati sanè fratres, negabant se in vastà illa solitudine perdurare posse; si tanti patris præsentia orbarentur. Quorum lachrymis, incredibili mœstitia affectus Bruno, cum Pontificis mandatum sinè manifesto rebellionis scelere reijcere non posset, conatus est quidẽ modis omnibus, & paterna quadã cõsolatione illorũ lenire dolorẽ: sed persuadere nõ potuit, vt sinè eo in vasta illa solitudine permanerent. Tu enim, dicebãt, venerande Pater, post Deũ es spes nostra, tũ refugiũ nostrũ, tu consolatio & consiliũ nostrũ. Te ergo recedẽte quid nos facturi sumus? aut te absente, ad quem recurremus? Quamobrem si ad Pon-

Fratres nolunt sinè illo manere in Carthusia.

ad Pontificem te trahit obedientia, tecum nos vnà trahet supereminens charitas, quæ est in Christo Iesu; quam separare & conuellere non poterit, neque mors, neque vlla creatura. Audiens hæc beatus Bruno, cernensque eos nullam admittere consolationem, nec persuadere se illis posse, vt in Carthusia manerent, ne locus ille iam Deo dicatus ad prophanas laicasque rursus deuolueretur manus, cõmendauit eum tradiditque venerabili viro Siguino Abbati Casę Dei: qui vnus ex primis donatoribus tali eũ recepit conditione, vt reuertẽti cũ suis S. Brunoni eum restitueret. Peractis igitur omnibus, perceptaq; beatissimi Hugonis Episcopi benedictione, vrgente Pontificis mãdato Romã profectus est. Patet hinc luce meridiana clariùs, quam eximia fuerit virtute præditus Bruno, à quo sic toti pendebant religiosi fratres, vt vitam ipsam prorsus insuauem & molestam sibi putarent, si eius præsentia frustrari ipsos oporteret. *Proficiscitur Romam S. Bruno cum suis.*

Vbi autem ad Vrbem peruenit, Pontifex aduentu eius mirè exhilaratus, intimis eũ protinùs sociauit cõsiliarijs, & fidelibus amicis: nũquã nõ eius in arduis Ecclesię negocijs vtẽs cõsilijs. Fuêre aũt eò fratres omnes diuino haud dubiè spiritu delati; sed incredibili sanè dolore postmodũ affecti, quòd Carthusię solitudinẽ reliquissent. In mentẽ enim eis veniebant non carnes, aut cucumeres & pepones, vt illis quõdã Israeliticis in deserto murmuratoribus, sed sãctæ meditationes, feruẽtes orationes, studiosę lectiones, cęteręque spiritualis vitę delicię; quibus in Carthusiano deserto perfruiti erant: *A Pontifice humaniter excipitur.* *Numer. 11.*

nec poterant erumpētes cohibere lacchrymas, cum cernerent ex tam alta quiete & tranquillo silentio in molestissimos strepitus & varios rerum tumultus se coniectos. Itaque B. Bruno cùm recedendi copiam à Pontifice necdum impetrare posset, obtentis ab eo ad Abbatem Signinum literis, vt Carthusiæ eremum restitueret, præfectoque cæteris suo loco in Priorem Lauduino, eos ad Carthusiam præmisit, mox, vbi per Pontificem liceret, alacriter sequuturus.

Carthusiani fratres, relicta Vrbe, redeunt ad Carthusiam.

Postquā autē duce Lauduino in Carthusiam venêre, fuêre quidē peramanter à Signino Abbate excepti, & in eremi istius possessionē constituti, crebrisque S. Brunonis literis in arduo vitæ proposito confirmati; sed paulò pòst antiqui serpentis insidijs vehemēter oppugnati ac penè circumuenti. Præsentiens enim iam tunc tortuosus ille coluber, quāta ad ipsum, ex illo præclaro sublimis & Angelicæ vitæ instituto, reditura essent damna, ac detrimēta; immodicam illis fratribus pusillanimitatē & perplexitatem iniecit: adhibitis ad eam rem, tāquàm aptissimis instrumentis, quorundam malignorum hominū linguis, fraudulētis fallacibusq́; qui nouitatis eos insimulātes, aiebant illos in mortis discrimē sese coijcere. Et effectū est sanè, vt optimi patres, animis fluctuare inciperēt, quidnā facto opus esset; tum propter susceptæ vitæ austeritatē, tum propter deserti illius horrorē & vastitatem: in qua, illorum nequam hominum moti sermonibus, in vitæ periculū se venturos etiam ipsi iam formidabant. Cōtrà autem non parū verebantur, si indè recederēt, se Deum,

Mali homines eis magnos inijciunt scrupulos.

ſe Deum & ſtellas duces, quas ſanctus antiſtes viderat, offenſuros. Verùm in tantis tenebris ac procellis nutantibus & in magnum periculum adductis, peropportunè diuinæ bonitatis mox adfuit conſilium: quo diabolica fraude diſcuſſa, in ſuſceptæ vitæ propoſito planè confirmati fuêre. Cùm enim die quodam hiſce de rebus anxiè inter ſe colloquerentur; interuenit fortè vir quidam, vultu canitie, totoque corporis habitu venerabilis; qui huiuſmodi verbis conſilioque, abſterſa ab animis caligine atque anxietate, eos confirmauit: Perplexi eſtis animis, fratres, vtrum hanc eremum incolere, vel ex ea recedere expediat. At ego, omnipotentis Dei verbis vobis annuncio ſanctiſſimam Dei genitricem perpetuò, ſuo patrocinio, hoc in deſerto vobis affuturã, ſi eius in honorem Horarias preces quotidiè legere velitis. His dictis repentè ab eorum oculis ablatus ſenex, incredibili eos gaudio delibutos reliquit. Fuit vna omnium opinio hominem illum Apoſtolorum principem extitiſſe, quòd eius ſucceſſor Vrbanus ſecundus in Concilio Claremontenſi beatiſſimo matris Dei preces horarias à toto Clero dicendas inſtituit. Igitur hac viſione in Domino mirificè confortati, ſtatuerunt in ea ſolitudine ſub protectione Virginis matris & Præcurſoris Baptiſtæ ad extremum vitæ ſpiritum latitare.

Cæleſti viſione confirmantur.

Preces horaria beatæ Virginis à quo inſtitutæ.

Intereà B. Bruno Curiæ ſtrepitus & tumultus vehemẽter pertæſus, totis votis ad tranquillũ ſolitariæ vitæ portũ aſpirabat: obtinuitq́; tandem multa precum inſtãtia à Pontifice, ad ſuã recedẽdi eremũ; vel certè ſi ſic viſum eſſet, aliã

expetendi copiā & facultatē. Per id tēpus, annuente eodē Pontifice, electus fuit vir sanctissimus, Rheginensis ecclesiæ, quæ est prima totius Calabriæ metropolis, Archiepiscopus; multusque erat in eo Pontifex, vt eum in ea dignitate confirmaret; sed non ignorās ille, quot periculis, quot curis & molestijs eiusmodi ecclesiasticæ functiones obnoxię sint; noluit electioni præbere assensum, modestè humiliterq; eam dignitatem deprecans. Tandem summa Pontificis voluntate, à Curia discedens, deserta Calabriæ loca expetijt, adiūctis sibi aliquot eiusdem propositi viris, quos iā vitæ eius odor bonus, & feruentes exhortationes ad mundi cōtemptū adduxerāt. Didicerat.n. in Calabriæ regione multas esse solitudines agēdæ pænitētiæ & vitæ solitariæ consectandę aptissimas. Et quidē erat illi charior multò solitudo Carthusiæ; sed quia Pōtifex Maximus tūc tēporis cum sua curia Gallias petebat, (in quarum finibus Carthusia sita est) verebatur, si ipse quoque eò se conferret, ne aut Curiā declinare nō posset, aut illam nō relinquere, sed sectari videretur.

Recusat Archiepiscopatū Rheginensem S. Bruno.

Assumptis sociis aliquot, deserta Calabriæ expetit.

Ratio quarè non repetierit Carthusiam.

Igitur, quanquam incredibili fratres in Carthusia reuisendi teneretur desiderio, visum tamē est potius Calabriam petere nihil interim mutata voluntate Carthusiam optatissimam repetendi, compositis sedatisque rebus; sicut & declarant literæ quas ex Calabriæ solitudine Fratribus in Carthusia degentibus scripsit; in quarum calce sic habet: De me (inquit) Fratres, scitote quoniam vnicum mihi post Deum desideriū est veniendi ad vos & vos videndi: & quando potero, opere adimplebo, Deo adiuuante.

En feruens eius desiderium esse cū fratribus in Carthusia.

uante. Inuenit autem in eadem Calabria quandam eremum, cui nomen Turris, in diœcesi Squillacensi; vbi raptim humiles ac nullius penè precij casas excitauit: in ijsque, cum nouis suis eremi militibus, tanta animorum suauitate & cælestis vitæ dulcedine, degit, quantã ille ipse vir sanctus insigni eloquentia, in epistola ad Radulphum Rhemensis Ecclesiæ Præpositum, posteà episcopum, pro dignitate satis prædicare non potest.

In deserto Turrensi degit.

In ea autem Turrensi eremo vir sanctus vt primùm cum suis habitare cœpit, accidit die quodã vt Rogerius Calabriæ Comes, venationi deditus, ad eum locum, totius rei nescius perueniret. Cùm enim canes sagaciter ferarum explorarent vestigia, ad casas in quibus vir beatus commorabatur, accurrêre; atque illic subsistentes, magno latratu optimam se reperisse prędam domino suo indicabant. Aduolat ocius cum suis Comes; offendensque patres, erectis in cælum vultibus manibusque in speluncis suis Deum laudantes, ingenti admiratione repletus, protinus ab equo desilijt: & data acceptaque peramanter mutua salutatione, causam aduentûs eorum conditionemque requirit. Cognitis autem omnibus, maiori gaudio exultans, Deumque glorificãs, qui eum tali prędа dignum iudicasset dedit eis ecclesiam S. Mariæ & beati Stephani de eremo, vt quietius illic diutiusque permanere possent. Persuadebat enim sibi, se terramque suam eorum meritis & precibus apud Deum, adiutum & in pace conseruatum iri. Neq; sanè eum fefellit opinio. Nã eius beati viri meritis

Proditur latratu canũ.

Comes Calabriæ dat eis Ecclesiam B. Mariæ.

precibusq;,Dominus à præsentissimo periculo & structis ei insidijs illum liberauit: quod ipse Comes in Dei gloriam & ob diuulgandã vbiq; Brunonis sanctitatem, literis suis posteritati omni testatum reliquit in hæc verba.

Litera Rogerij Comitis Calabriæ & Siciliæ.

Ego Rogerius diuina misericordia Comes Calabriæ & Siciliæ nota esse volo, cunctis Christi fidelibus præclara beneficia meritis precibusq; reuerendi fratris mei Brunonis, pientissimi patris fratrum, qui habitant in ecclesijs S.Mariæ de eremo & S.Stephani protomartyris, à Deo mihi concessa. Cùm essem in obsidione Capuæ Kalendis Martij, & præfecissem Sergium natione Græcum, ducentis armigeris nationis suæ principem, exercitûsque excubiarum magistrum: is idem Principis Capuæ promissis, & ingenti auri argẽtique vi, ad proditionis scelus inuitatus; ad inuadendũ me meumque exercitum, noctu ipsi Principi aditum se præbiturum est pollicitus. Igitur vt constituta proditionis aduenit nox, Princeps Capuæ, eiusque exercitus ad cædem extitêre parati. Cumque me sopori dedissem interiecto aliquanto noctis spatio adstitit cubili meo quidam reuerendi vultûs senex: qui scissis vestibus, lachrymisque totus infusus, ploratum reprimere nequibat. Cui cùm in visu dicerem, quæ causa ploratûs & lachrymarum esset; visus est mihi durius lachrymari: Iteratò quærẽti mihi, quis esset ploratus, sic ait: Fleo Christianorum animas, teque cum illis simul deploro; Exurge quamprimũ, sume arma, si liberare te Deus permiserit, tuorumq; animas pugnatorum. Hic mihi per omnia visus est venerabilis

Visio eius.

bilis Bruno. Expergefactus igitur cum terrore grandi, ilicò sumpsi arma: militesque pariter & arma conclamans, visionem, si vera esset satagi probari. Ad quem strepitum clangoremq; tubarum Sergius cum sequacibus suis in fugam conuersus, & centum sexaginta duo, vulneratos inter & sanos, capti milites, veram fuisse visionem comprobârunt. Reuersus itaque sum Deo volente, vicesima nona mensis Iulij Squillacium occupata Capuæ ciuitate, in qua continuos quindecim dies infirmitate detetus sum. Venit verò ad nos venerabilis Bruno cum quatuor de fratribus suis, sanctis suis deuotisque colloquijs me consolaturus: cui cùm visionem referrem & gratias, vt par erat, agerem, ille non se, sed Angelum Dei, mihi adfuisse humiliter asseruit. Volui autem ea propter, multis eũ, rerum mearum, quæ in Squillacensi terra possideo, donis muneribusque afficere: sed ille summus paupertatis amator, vtpotè qui domum patris sui, meamque dimisisse se contendebat, quo liberius Deo diuinisque rebus vacaret, constanter quidquam admittere recusabat. Tandem rogando obtestandoque peruici, vt monasterium S. Iacobi cum castro & res, aliaque bona cum amplissimis libertatibus admitteret.]

Magno miraculo seruatur.

Et quidem ea Comitis liberalitate fretus vir sanctus, condidit ibidem primò Ecclesiam in honorem matris Dei apud specum quandã subterraneam, in qua ipse morabatur. Deindè extruxit & alteram haud procul ab illa distantem S. Protomartyri Stephano dicatam, cum monasterio illi coniuncto in quo cæteri fra-

S. Bruno duas condit Ecclesias.

tres sub cura & gubernatione tâti Patris Christo militabant. Cùm quibus vir sanctus ad supremum vsq; vitæ diem in ea viuendi ratione vitęque asperitate perseuerauit; quam anteà in Carthusia & dictis factisque professus fuerat: interim etiã solicitè curã eorũ gerens, qui ibidem sub Profecto Magistro Lauduino degebãt.

En vt se præparet ad mortem vir sanctus.

Post hęc beatissimus pater lethali correptus morbo, cùm sibi vltimum diem instare sentiret, conuocatis fratribus suis, ab infantia singulas ætates suas replicauit; totiusque vitæ cursum, scientia & sententia dignum, proclamauit. Posteà suam de Sanctissima Trinitate fidem, protracto profundoque sermone, professus; & sacramenta, quæ sancta credit & veneratur Ecclesia, ac nominatim veritatem corporis & sanguinis Domini sub panis viniqúe speciebus, integra fide amplexans: proximè indè Dominico die placidissimè animam efflauit, Pridie Nonas Octobris: Anno post Christum natum millesimo centesimo primo. Corpus eius fuit à fratribus non sine multis lachrymis in gaudio mixtis, in monasterio S. Stephani post summum altare honorificè tumulatum. Eius autem sanctissimam vitam mortemque preciosam multa sunt cõsecuta miracula: quæ ob eius præclara merita Christus edere dignatus est. Ad eius quidem sepulchrum fons viuus scaturijt: morbidis adeò salutaris, vt cæci visum, surdi auditum, manci mutiliq; membrorum integritatem, leprosi munditiem, & varij varijs oppressi languoribus perfectam sanitatem reciperent. Non debet autẽ cuiquam scrupulum mouere, si fons ille iam non cernatur

Fœlicissimè decedit S. Bruno.

Fons ad eius sepulchrum, admirandis miraculis gloriosus.

ad bea-

ad beati viri ſepulchrum. Fontes etenim miraculosè ebullientes, non ſemper perpetui ſunt: ſed interdum propter hominum demerita, eiuſmodi Dei beneficia ſubtrahuntur.

Ad eius verò ſepulchrum huiuſmodi Epitaphium appoſitum eſt.

Primus in hac, Chriſti fundator ouilis, eremo,
Promerui fieri: qui tegor hoc lapide.
Bruno mihi nomen; genitrix Germania: meq; Epitaphium B. Brunonis.
Tranſtulit ad Calabros, grata quies nemoris.
Doctor eram; preco Chriſti: vir notus in orbe.
Deſuper illud erat: gratia: non meritum.
Carnis vincla dies Octobris ſexta reſoluit:
Oſſa manent tumulo: ſpiritus aſtra petit.

MARTYRIVM SS. ET GLORIOSOrum Chriſti martyrum Sergij & Bacchi. Ex eo quod eſt per Metaphraſten.

TEMPORE Maximiani tyranni, cùm vniuerſus ferè orbis terræ profundis ignorantiæ tenebris immerſus nefario idolorum cultu inſaniret, Sergius & Bacchus, ambo Romani, pietatis fideique in Chriſtum operibus tanquam ſtellæ lucidiſſimæ, in regia fulgebant. Neque enim plebei erãt, aut obſcuri: ſed Sergius ſcholæ Centiliorum primicerius, Bacchus ſecundicerius multum apud Maximianũ Imperatorem & gratia & auctoritate pollebant. Sed à terrena cupiditate longè alieni, cœleſtibus perpetuò rebus intenti, cùm diuinas ſedulò ſcripturas voluerent, clariſſimiſque virtutum exercitijs ſceleratorum quorundam

7. Octob.

Patria SS. Sergij & Bacchi.

Accusantur ab æmulis. dam animos, vt fit, ad inuidiam prouocarent: fuêre ad Imperatorem delati, quod neglecto deorum cultu, ad Christianam religionem declinarent.

Ea accusatione stimulatus Imperator, statuit rei veritatem splendido quodam & magnifico sacrificio (sæpè enim solam inuidiam calumniæ fomitem subministrare non ignorabat) experiri. Itaque fanum cum multa multitudine ingressus, suo cunctos exemplo ad sacrificandum inuitabat: obseruatis interim Sergio & Baccho, num pari impietate prompti paratiq; sese contaminarent. At illi viri generosissimi non modò sacrificium, sed & templi adyta execrati, foris Christi numini vota nuncupabant: precibus lachrymisque impijs idolorum cultoribus cæleste lumen veramque à Deo fidem postulantes. *Recusant ingredi fanum idolorum.*

Porrò Maximianus solos illos absentes cōspiciens: veram esse accusationem ilicò intellexit. Vndè consueta animi sæuitia feritateque exardescens: Quid, inquit ad satellites, cunctamini? Ducantur execrandi, cum iussu terribili. Nihil à ministris cunctatum est: sed protinùs adducti martyres, Imperatori sublato supercilio toruoque eos intuenti oblati sunt. Qui vt se manifestos euasisse cognouerunt, rati oblatam fidei & pietatis profitendæ occasionem nequaquàm negligendam esse, magna dicendi libertate Christi potentiam ac diuinitatem extulerunt: inania verò simulachra verbis, quibuscunque potuêre, depresserunt. Cęterùm Imperatorem, honore quo par erat afficientes, ita compellabāt: Nos, ó Imperator, hoc solùm tibi debe- *Sistuntur Imperatori.* *Præclarè respōdent Imperatori.*

debemus, vt in hac terrena militia grato tibi animo inseruiamus: & munus, quod vtriq; mandatum fuit, promptè fideliterque impleamus. Surdis verò & inanimis dijs, in summi illius Dei & vniuersorum Domini iniuriam sacrificare, neque iustum est, neq; vllis vel minis vel supplicijs adduci possumus: vt tanto nos scelere obstringamus. Pietate enim cùm nihil sit fortius, tum pro ea pati nihil beatius.

His ad iram furoremque vehementiùs motus Maximianus, iubet statim magistratus spoliatos insignibus, muliebribus indui vestibus, colloque ferreis iniectis vinculis per mediam ciuitatem ad regiam duci. Postquàm eò, non sinè multorum in via contumelijs, peruentū est, Imperator quanquàm puniendæ eorum constantiæ cupiditate arderet; cum tamen ad eorū splendorem respiceret, verebatur talium virorum facere iacturam. Itaque habito cum suis consilio eos ad Antiochum, Orientis Ducem, transmisit: tum vt longi & laboriosi itineris molestia & ignominia, eorum frangeretur cōstantia; tum quòd sperabat Antiochum, crudelitate sua & industria, qua in puniendis Christianis valebat plurimum, haud dubia de illis victoria potiturū: At sancti in ipso itinere cælesti visione mirabiliter confirmati, & molestias cunctas inuicto animo deuorabāt, & vultu læto alacrique eum ingenti omnium admiratione, truculentum Antiochi conspectum sustinebant. Fuerat is Antiochus summū illum honoris gradum Sergij intercessione & gratia consecutus: vndè satis admirari non poterat, ad tantam eos animi processisse magnitudinē, vt &

Afficiuntur ignominia.

Antiochus Dux crudelissimus.

vt & supplicia, & minas, & gloriam, & Imperatorem, & ipsam deniq; mortem despicerent. Primò igitur in tutam eos custodiá recipi iussit; varia interim cum animo suo agitans consilia, vt à fidei Christianæ professione eos reuocaret, & sibi suisque maiorem apud Imperatorem eo facto gloriam compararet.

Mittuntur in custodiam Sancti.

Summo igitur manè sanctos precibus sedulò intentos, Dux blanditijs minisque egregiè instructus, ad tribunal suũ adesse præcepit. Ibi vafra primum & callida oratione verbisque magnificis accepta ab eis beneficia replicare, & quasi incredibili animi dolore affectus, casum eorum deplorare: deindè ni mandatis Imperatorijs obedirent; minas intentare: & nomina tormentorum eis enumerare. At illi nihil fraudulentis illis emolliti blanditijs neque minis deiecti tale fere Iudici responsum dedere. Qui Christum, ô Iudex, & quæ apud ipsum vitam absconsa est, diligunt, ijs præsentia curæ nõ sunt: non honor, non gloria, nõ potentia: nec aliquid deniq; eorũ, quæ homini in hac vita grata vel ingrata accidere possũt. Nos enim blanditias tuas æquè vt minas contemnimus. Cessa igitur eiusmodi antiqui serpentis insidias nostris ingerere auribus, quas tota mente auersamur.

Antiochus suis blanditijs & minis conatur eos seducere.

Martyrum memorabile responsum.

Dux cernẽs eos tanta libertate & animi magnitudine præditos, omissis verborum lenocinijs periculum, per tormenta, facere cõstituit. Igitur Sergio in custodiam recepto, Bacchum fortiter à quatuor extensum, boum neruis cædi crudeliter iussit. Et quidem sanctissimi martyris corpus flagellis fœdè concisum fuit, frustis

Adhibet tormenta Dux.

frustis carnium hinc indè per aërem dispersis, sanguinisque riuis in terram manantibus: sed mens in supplicijs inuicta, præclarum, omniũ in conspectu, triumphum agere videbatur. Lictores fessi, humi accumbebãt; cum Martyr ad cælestia gaudia vocatus animã in manus Creatoris deposuit. Corpus fuit iussu Tyranni feris obiectum; quæ tantùm abest, vt in illud sæuirent, vt etiam Christianos illud ad sepulchrum deferentes, tanquam satellitum munere fungentes, comitarentur.

S. Bacchus in supplicijs tradit animam.

Sergius autem cùm interim ingenti propter separationem afflictaretur molestia, tùm rursus propter expectationem lætitia exultabat: cùm eccè diuinus Bacchus, cõsueto habitu militari, noctu ei apparens, omnem discutit tristitiam animique ægritudinem: & firmiorem fortioremque ad subeunda pro Christo supplicia reddit. Die autem sequenti Dux fallaci rursus beneuolentia instructus adfuit; modisque omnibus athletam Christi ad deorum sacrificia inuitauit. Sed cùm eum & blanditijs & minis superiorem longè conspiceret, in furorem cõuersus, iussit Martyrẽ crepidis ferreis, clauis vndiq; cõfixis indui: indutumq; è ciuitate Rosaphorũ ad Tetrapyrgiam 70. stadia antè se currere. Fuit hoc crudele profecto & acerbũ supplicium; sed martyris constantia adeò cunctis inuicta apparebat, vt satis superque mirari nõ possent. Post quàm autem Tetrapyrgiam venisset, ilicò datus est in custodiam, omni solatio destitutus humano, quò faciliùs se supplicem, quemadmodum Dux sperabat, exhiberet. Sed Martyr Christo suo supplex factus, media

Apparet S. Bacchus Sergio.

Crudele supplicium in Sergium.

Angelus ei apparet & sanat eius vulnera.

media nocte Angelica visitatione non modò recreatus confirmatusque, sed & integræ sanitati restitutus.

Manè verò Dux martyrem è custodia ad tribunal deferri imperauit. Neque enim fieri posse credebat, vt pedibus consisteret. Cùm verò alacritate incredibili eum venientem conspiceret, stupore propemodùm oppressus: Quid est, inquit, quod tantos illi animos addit? Magia profectò: quæ ei priùs & apud Imperatorem tantam præbuit fiduciam, & nunc statim sopijt, acresque vulnerum obtudit dolores. Ex hinc igitur omni spe victoriæ de Sergio abiecta, sermonem cum martyre familiariter instituere, & ad priorem assentationem redire: si fortè eum sic allicere posset. Sed cùm Christi martyr certaminum auidus ad coronam æternam aspiraret, non potuit non omnia sua responsa ad Christum eiusque regnum dirigere, vanaque Antiochi solatia deridere. Ille itaque adhuc magis desperans, sanctum denuò transmittit in carcerem: dans interim operam mensarum lautitijs & lætitijs.

Dux eius curationem adscribit magia.

Rursus ei blanditur vt fallat.

Cùm autem tempus instaret, quo ad Rosaphorum præsidium euocabatur, athletam rursus prioribus calceatum crepidis, à Tetrapyrgia ad Rosapha vsque sequi iussit. Eo itinere, pari, vt priùs, alacritate confecto, Dux Antiochus omnes suos conatus irritos cadere cernens, capitis eum sententia damnauit: quam vir sanctus multis victorijs inclytus, post breuem pro se & suis persecutorib. fusam ad Dominum orationē, ingenti vtriusque sexus spectante multitudine, alacriter excepit. Ex ijs autem

Damnatur capitis.

Truncatur.

autem nonnulli, qui ad spectaculum conuenerãt, viri religione & pietate ornati, sacras eius reliquias apud ipsum locum martyrij honorificè ac magnificè condiderunt. *Sepelitur.*

Post longum verò temporis interuallũ, quidam pietate feruentiores à Surorũ præsidio, ad surripiendas martyris reliquias venerũt. Cumque tumulo appropinquantes iam iam se voti compotes sperarent, repentè ingens flamma furti index prorupit: qua ciues Rosaphorum excitati, rati adesse hostẽ, ad arma concurrunt: Surenosq; pios fures inopinato offendũt. Prohibent itaq; ne communem thesaurum proprium faciant: Rosaphorumq; ciuitatem præsidio martyris nudent. Surani autem ne frustrà eo contendisse viderentur, paruũ quoddam templum in loco sepulchri condiderunt: eoq; munere animum pietatis & religionis ergà martyrem plenissimum ostenderunt. Paulatim verò pietate in Saluatorem & Dominum Christũ Iesum augmentum capiente, antistites numero 15. Rosaphorum ciuitatem ingressi egregio opere templum sanctis extruxerunt: eorumq; reliquias in eo cũ summo honore ac reuerentia deposuêre. Cæterùm quàm præclaris deindè coruscarint miraculis, testis est a Euagrius Ecclesiasticæ Historiæ scriptor eximius: testis item b Nicephorus Callistus, qui insigne de puero Iudęo refert miraculum: testis postremò c Iustinianus Imperator: qui cùm Constantinopoli, tùm Ptolemaide egregias S. Sergio Martyri erexit basilicas.

En Surenorum feruorem pium.

Translatio reliquiarum SS. Martyrum in insigne templũ illis erectũ.

a *Lib. 4. cap. 27. & lib. 6. cap. 20.*
b *Lib. 15. ca. 23.*
c *Procop. lib. 1. & 5.*

VITA S. OSITHAE VIRGINIS ET Martyris: Ex ea quam fortè Albericus Veerus Regularis conscripsit. lib. 1. Catalog. Britannic. Tempus martyrij patet infrà.

Vide Tom. 8 Annal. C. Baron.

7. Octob.

Patria & parétes eius.

BEATA Ositha nobilissimis Anglorum orta natalibus, filia quippè Fritheuualdi Regis, & VVilteburgæ filiæ Regis Pendæ Merciorum, pręclaro meruit in Ecclesia Christi, martyrio coronari. Hæc cùm puella, sanctæ Moduuennæ Abbatissæ bonis esset informanda moribus tradita: illaque eam Edithæ virgini sanctitatis merito claræ, sanctarumque virginum matri commendasset; Editha die quodam pij cuiusdam codicis lectione mirificè refecta, vt Moduuennam salutaris lectionis participem faceret, misit Ositham cum eodem codice ad sanctam Abbatissam: vt eundem vitæ spiritalis succum abundè ex eo hauriret. At verò Ositha ligneum quendam pontem transitura, parum cautè vestigia firmans, vi ventorum impulsa, deorsum in flumen per præceps corruit, atque eius impetu rapta, momento temporis absorpta est.

Osita à flumine absorbetur.

Elapsis autem tribus diebus Angelus Domini Moduuennæ in cella oranti apparẽs, monuit eam, vt festina ad fluuium pergeret, remq; apprimè necessariam expediret. Moduuenna voci angelicæ obediens, vt eò peruenit, inuenit Editham, puellam Ositham anxiè quæritantẽ. Qua non inuenta, Moduuenna cum ea in vota precesque incumbens, post largum lachrymarum imbrẽ, Ositham è fluuio cum codice prodientem recepit, eamque magna cum exultatione

Vide mirabilem vim precum sanctarum virginum.

ione amplexans Edithæ restituit, domumque emisit. Locus autem ille ab euētu nomen sortitus, ab incolis Nunpole appellatur: quanquā illa nigro solùm pallio amicta, monialis tunc non fuerit.

Post decessum autem sanctæ Moduuennæ beata Ositha virtute & moribus ornatissima, ad ædes paternas reuocata fuit. Ibi cùm in studio virtutū quotidiè proficeret mirificè, iamque nubilis à Sigero Orientalium Saxonū Rege, in coniugem expeteretur, illa reiectis semper parentum blanditijs, animo & actione virginitatis sibi puritatem vnicè cordi esse declarabat. Attamen quamuis renitens & inuita, nuptijs regali apparatu instructis, Regi illi tradita est. Sed affectum & desideria sua cælesti spōso sedulò commendans, preces votaque Deo offerebat instanter, vt ipsam à viri cōtactu immaculatam conseruaret. Interim diebus multis, laudabili quadā fallacia, multarumque occasionum opportuno prætextu, represso Regis desiderio, tandem in secretius cubiculum Rex voti eius plarè ignarus, iussit eam introduci, vt diu optatis eius frueretur amplexibus. Ecce aūt nutu diuino adest nuncius, Regi iucundos adferens rumores, ceruū habitu & forma corporis spectabilē, præ foribus regiæ domûs discurrere. Ita Rex intactam deserens Reginā, adiunctis sibi venatoribus, ad persequendum ceruum perniciter aduolat. Ositha verò tanquàm è naufragio erepta, gratijs, vt par erat, liberatori suo Christo actis, mittit celeriter Oriētalium Anglorū Episcopis Eccæ & Beduuino viris religiosis literas, vt festino gressu veniētes

Inuita coniungitur Sigero Regi Ositha.

Diuinitus intacta seruatur.

Induit habitum monasticum. ipsam religionis habitu exornent, veloque imposito monialem consecrent. Adsunt illi dicto citiùs; cunctaque ex imperio Reginæ exequuntur.

Paucis verò post diebus rediens à venatione Rex, ad visitandam Reginam alacriter properat; cernensque eam sancto indutam habitu, & voto diuino obligatam, mœrore quidem afficiebatur: sed nolens amorem in odium commutare: constructis ædificijs religioni accommodatis, Chichēsem ei villam possidendam tradidit. *Rex id permittit & monasteriū ei condit.* Tum illa sacras sibi virgines adiungens, vitæ austerioris propositum aggreditur; morum disciplina, silentij rigore & censura continentiæ singulas informat, & tum verbo tum exemplo ad amorem cælestiū & mundi contemptum indesinenter accendit. Cumque in Dei famulatu aliquamdiu desudasset, humani generis inimicus, & virtutum exterminator diabolus, beatæ eius cōuersationi inuidit, & quam de die in diem proficere conspexit, à via sanctitatis auertere studuit. Itaque satellites suos ad sanctæ virginis euersionē misit, è Danorum finibus filios perditionis: Christianæ fidei & pietatis expertes; piraticis & Christianorū cędibus assuetos; rapinis inhiantes, & cunctis sceleribus impijsque facinoribus plus satis insignes.

Danorum feritas. Anno igitur Domini sexcentesimo quinquagesimo tertio, mense Octobri, gentilium caterua è Danorum partibus nauibus aduecta, apud Orientales Saxones ad villam Chichensem appulit; atque in terram exposita rapinis & incendijs in Christianos sæuire cœpit. Ille verò, qui

qui inter ſceleſtos illos primas obtinebat, conditione beatæ Oſithæ & religione comperta, precibus & munerib. eam ad idololatriā prouocare, minas etiā verberum vulnerumq́; intētare, niſi deorū, quos colebat, venerationi conſentiret. At virgo ſancta & blanditias contemnens, & minarū aſperitatem nihil reformidās, ſupplicia impendentia paruipendit. Quamobrem princeps ille, neque eius conſtantiam, neque deorum ſuorum iniuriam ferre ſuſtinens, capitali in eam lata ſententia, caput ſubmittere coëgit. Quod cùm amputatum ei eſſet, corpus mox ſeſe ſubrigens, apprehenſo humi capite, recto tramite, & firmis veſtigijs progrediens, ad Eccleſiam Apoſtolorū Petri & Pauli per tria ferè ſtadia illud detulit. Ad oſtium aūt Eccleſiæ obſeratum ſubſiſtens, manibus cruentatis fores pulſat, relictiſque ibidem ſanguinis veſtigijs, in terram corruit. Eo autem loco, vbi capitalem virgo ſancta ſubijt ſententiam, fons perſpicuus erupit, varijs morborum generibus præbens ſanitatem.

Dani populantur Anglos.

S. Oſitha decollatur & fert caput ſuum.

Miraculum ad locū eius Martyrij.

Porrò audito eius martyrio, parentes præcipuo eius deſiderio æſtuantes, vt vel truncati corporis pignore conſolari doloris iacturā redimerent, corpus ad ſe adferri curârunt: idq́ue in Eccleſia Ailesbirię, in plumbeo locello, honorificè collocârūt: vbi perpetratis multis miraculis, tandem ſacræ reliquiæ, cæleſti viſione quendam ad hoc opus excitante, ad Eccleſiam Chichenenſem translatæ ſunt; quas Mauritius Londoniēſis Epiſcopus in precioſo ſcrinio recondidit: & Roffenſis Epiſcopus, qui præſens aderat, à graui infirmitate curatus eſt.

Claret miraculis poſt obitum.

Vide Tom. 2 Annal. C. Baron. & Notat ad Martyrol. Roman.

CERTAMEN S. ET GLORIOSI MARtyris Demetrij Thessalonicensis: Ex eo quod est apud Metaphrasten. Coronatus est anno Christi 304. Marcelli Papæ 1. Const. & Galer. Imp. 1. vel circiter.

8. Octob.

Patria & genus eius illustre.

DEMETRIVS ciuitate Thessalonica oriundus, parentum stemmate & genere clarus, primam originē ab antiquis Macedonibus traxisse fertur. Sed hic tantus natalium splendor, quanquàm non contemnendus, tamen si ad illustria illius virtutum maximarum ornamenta conferre velimus, obscurus quodammodò earum respectu videri potest. Nam cùm eo tempore sęua & immanis Tyrannorum persecutio, Christianam pietatem vehementer oppugnaret, Demetrius, vnus inter omnes, nō fide tantùm, religione & pietate ornatissimus, sed & miraculorū gloria illustris, præclarum sanè certamen sustinuit. Quod qua ratione confecerit, non erit abs re per cunctas illius ætates describere.

Præclara illius indoles & ingeniū.

Cùm puer adhuc liberalibus disciplinis adhibitus esset, corporis animęq; nobilitate omnibus superior, singulari quodam ingenij acumine præditus erat: tum ad disciplinas imbuendas, tum ad mores colligendos & benignitate quadam admiranda condiendos. Vultus verò elegantia internum animi candorem sole meridiano clariùs, exprimebat. Optimis igitur moribus & instituto vitæ honestissimo, pueritiam pubertatemque transmittens, antequàm togam sumeret virilem, insigne aliquod mili-

Dat operam militiæ.

militaris gloriæ decus annorum exercitatione comparare sibi statuit: comparauitque, tanta cum sui nominis prædicatione ac celebritate, vt Imperator Maximianus ingenij eius animique magnitudine permotus, Græciæ Proconsulem eum crearet: & consularibus insignibus suis ipse manibus indueret. Ille verò nequaquàm, abiecto & pusillo animo, caduca sibi proponens, sed excelso planè & diuino æterna assiduè voluens paruam oblatæ dignitatis habebat rationem: Quin potiùs tota mente in suam & omniũ salutem vehementer intentus, intrepidè cunctis Christum annũciabat, nihilque ferè aliud præter Dei verbum in ore habebat. Neque frustrà sanè Christianæ facundiæ præstantiam exercebat, sed multos à densis errorum tenebris, ad dulce veritatis lumen adducebat. Ardebat interim magis quotidiè magisque incredibili desiderio salutis animarum omnium; summumque damnum reputabat, si non omnes, ad quos verba instituebat, ab infœlici dæmonum seruitute in Christi libertatem vindicaret.

Fit Græciæ Proconsul.

Christum prædicat: & multos ad eũ conuertit.

Zelus animarum.

Cùm autem totus in eo esset, suauissimaque doctrinæ suæ fluenta multorum auribus instillaret, quidam dæmonum satellites, qui ex Christianorum sanguine Imperatoris gratiam & fluxos mundi venabantur honores, eum die quodam palàm verba salutis facientem comprehendunt, vinctumque ad Imperatorem, spe præmij ingentis inescati, pertrahere parant. Cùm primùm ergò institutam aduersus eum audisset quæstionem Imperator, variè fuit affectus. Stupebat; dolebat,

Comprehenditur intentus concionibus.

timebat:irascebatur. Stupebat, propter rei nouitatem, quam audiebat. Dolebat, propter viri iacturam. Timebat, ne cùm talis esset, populum ad suam traheret religionem. Irascebatur, quòd honoris ei delati nullam duxisset rationem. Sed cùm solo auditui ægrè fidem accommodare posset: (nam quod qui nō vult, difficilè credere potest) voluit oculos rei auditæ testes adhibere. Iubet ergò virum ad se adduci.

Ducitur ad Imperatorē.

Is autem neque imperij magnitudinem expauescens, neque supplicia, quæ expectabātur formidans, neque Iudicis sæuitiam contremiscens, liberè fidei suæ edidit professionem: ac idolorum vanitatem constanter irrisit. Deindè orationem ad Imperatorem conuertens: Honores tui, inquit, ó Rex, & bona, ijs sunto, qui tibi parent; quique nihil, præter huius mundi gloriam & opes, sitiunt. Quomodò enim illa eum allicere poterunt, qui inuidiosam imperij tui coronam despicit atq; contemptui habet? Quod si mihi etiam mortem intuleris, tunc scias te mihi rem, vnam omnium optatissimam iucundissimamque præstare, vtpotè qui per eam ad Christum me transmittas, cuius aspectum vnicè desidero.

Eius animi magnitudo.

His auditis Maximianus eum in carcerem abripi præcepit; sperans temporis longinquitatem animi mutationem inducturam. At simulac carcerem subijt martyr, scorpius, è latebris prolerpens, pedem eius sublato puncturus stimulo properabat: quem sanctus martyr, edito Crucis signo, protinus interemit. Indè cùm CHRISTO iucunda psallens voce, moræ quo

Abducitur in carcerem.

Crucis signo perimit Scorpium.

ræ quodammodo impatiens, auidè ad certamen anhelaret, Angelus Domini ei consolator adfuit, pacem adferens: & animi robur sua præsentia confirmans. Et quidem Demetrius hoc modo in ergastulo conclusus, Christi gratia & misericordia fretus certamen expectabat.

Consolatur ab Angelo.

Maximianus autem gladiatorum spectaculis intẽtus, effusione humani sanguinis oculos animumque pascebat. Erat autem vir quidam barbarus patria Vandalus, ipsi Maximiano sanguine iunctus, corpore viribusque ad luctã validus: eaque de causa admodum ei gratus & existimatione virium facilè princeps. Nomen erat ei Lyæus. Is cum insolenter vires suas iactaret, cæterosque gladiatores gloriabundus ad certamen prouocaret, & multis humi stratis, multis etiã vita spoliatis, de omnibus palmam obtineret; quidam ætate admodum iuuenis, Nestor nomine, inclyto martyri Demetrio probè notus, æmulatione gloriæ Lyæi prouocatus, ad martyrem abijt, supplexque ab eo petijt, vt virtutem sibi à Deo impetraret, qua superbientem temerè Lyæum prosterneret. Demetrius haud ignarus quòd de Lyæo nõ modò, sed & de hoste animarum omnium teterrimo, victoria potiretur; ilicò frontem eius & pectus Crucis signo cõsignauit, suisque munitum precibus intrepidè in certamen descendere iussit.

Lyæus Vandalus, gladiator validissimus.

Nestor iuuenis, eius superbiam detestatur.

Crucis signo in fronte & corde à S. Demetrio armatus, venit in stadiũ contrà Lyæũ.

Statim igitur Nestor in stadium veniens, reiecta tunica, Lyæum ad singulare certamẽ prouocauit. At Imperator primò adolescentis stupefactus audacia, deindè nihil aliud esse opi-

natus, quàm ostentationem virtutis; ô inquit, adolescens, facilè colligo extremam pecuniæ inopiam te ad hanc tantam adigere audaciam, vt si viceris, opes ingentes consequaris, sin victus succumbas, paupertatem simul cum vita effugias. Sed æquo animo esto, ego & ætatis tuæ & pulchritudinis misertus: inopiæ malum larga manu à te propulsabo. Nam cùm Lyæo congredi, viro robustissimo, & omnibus victorijs inclito, est in apertam perniciem furibunda mente ruere. His auditis; Nestor neque munerum oblatione emollitus, neque prædicatione virium Lyæi exterritus, Minimè, inquit ad Imperatorem pecuniarum causa in certamen prodeo; sed virtutis tantum & gloriæ. Hæc Nestoris dicta cùm & Imperatorem & adstantes ad iram prouocarent, tum Lyæus verbis Imperatoris acriùs ad certamē stimulatus, impetu & audacia plenus, in circū descendit. At Nestor, precibus Demetrij confisus, oculos ad Christum sustulit, tacitusque illius numen deprecans, venientem aduersariū stricto acinace excepit: ac celeritate incredibili mortiferum vulnus ei inflixit. Et ille quidem statim concidit exanimis: Imperator verò dolore propemodum enecatus; ira & tristitia plenus, celeriter ad regiam abijt.

Nestor Lyæũ virum robustißimum prosternit.

Ibi cùm grauia apud se versaret, tum nihil non molitus est, vt Nestoris virtuté obscuritate inuolueret, Lyæumque magicis interfectum artibus diuulgaret. Nec longa mora. Vocatum ad se Nestoré iubet profiteri, qua arte, quibusve fraudibus inuicto robore Lyæum strauisset. Cui Nestor nihil territus; Est, inquit, solus Deus

Deme-

Demetrij;Deus inquam Christianorum, cuius virtute in hoc certamine superior euasi. Hoc Nestoris responso vehementer irritatus Imperator, dictum factum, proprio ense eum trãsfigi iussit. Et sic quidẽ Nestor martyrico sanguine expiari & sanctificari meruit. Cæterũ furor Imperatoris, propter Lyæi mortem, lõgius vagans, iubet quoque ipsum Demetrium in carcere constitutum lanceis confodi; & corpus inhumatum relinqui: quod non multo post tempore à Christianis noctu indè ablatum piè ac religiose sepultum fuit.

Nestor cæditur pro Christo.

Demetrius lanceis confoditur.

Hoc beato fine, Martyre coronato; quidã famulorum eius sacrum cruorẽ linteo excepit, annulumq; eius sanguine tinctum, magni thesauri loco, apud se habuit. Quę virtutis nequaquam expertia, stupenda patrabant miracula; morbos curabant; dęmones ex obsessis fugabãt corporibus; & totamdenique ciuitatẽ miraculorũ gloria replebant. Vndè cum neque Maximianum ea laterent, famulum ad se perductũ (is Lupus vocabatur) antè ipsum Tribunal capite plecti iussit. Procedente autẽ tẽpore, & signis ex loco, in quo latebat corpus Martyris, coruscantibus, & tũ Macedoniam, tum Thessaliam peruadentibus, quidã Leontius & gloria clarus, & Christi amore ardens, qui tunc erat Præfectus Illyrici, graui morbo detentus, vltimoq; languore, sinè vlla spe curationis, oppressus, Thessaliã ad Martyris ædiculam profectus est: vbi fusis ritè precibus, sanitatem repentè consecutus est. Quam adeptus, in grati animi significationẽ, nouum insigni opere templum in Thessalonica ciuitate à fundamentis excitauit;

Plurima facit miracula sanguis eius.

Lupus Demetrij famulus pro Christo occiditur.

Leontius Præfectus ad Martyris tumulum celeriter curatur.

Elegantissimum templũ condit S. Demetrio miraculis claro.

uit; quod pulchritudine & magnitudine sua nulli alij ex ijs cedit, quæ mouent oculos ad admirationẽ & voluptatem. Porrò multa miracula & curationes ad chlamidem martyris Syrmium à præfato præfecto translatam plurimi sunt consecuti.

VITA S. PELAGIAE, QVAE EX INsigni peccatrice, facta est perfectæ pœnitentiæ exemplar: Ex ea quàm Iacobus, Diaconus Heliopoleos cõscripsit. Vixit Temporibus Theodosij Iunioris: qui peruenit vsque ad annum Domini 450. inclusiuè.

8. Octob.

Errant qui hanc Pelagiã conuersam dicunt à Nonno Episcopo Portuẽsi, referuntq; eam ad tempora Numeriani vt latius docet Baron. in Martyr. Rom. Notat. & Tom. 6. Annal.

Fuêre Mænades, mulieres, quæ Bacchi sacra celebrabant, passis crinibus furentiũ more huc atque illuc cursitantes.

SACRATISSIMVS Antiochenæ ciuitatis Episcopus Maximus, cùm certã ob causam omnium vicinorum episcoporũ haberet conuentum, & inter alios Nonnus antistes Edissenus sanctitate & doctrina admirandus (nam ad illud honoris fastigium è Tabenẽsiotarum monasterio solitarius propter solam spectatæ vitę morumq́ue integritatem euectus erat) rogatus est vt sermonem ad ipsos de rebus diuinis institueret. Conuenerant pariter ad fores beatissimi Iuliani martyris, vbi vir sanctus cum luculentis sanè verbis ingenti omnium admiratione exorsus esset, eccè subitò, prima Mœnadum Antiochiæ, insignis meretrix asello insidens cum incredibili pompa & apparatu illac iter habuit. Erat autem vsqueadeò compta & ornata, vt nihil in eius vestibus præter aurum, margaritas, & gemmas, ingenti splendore micantes, cerneretur. Ipsi etiam pedes eius auro & margaritis tecti fulgebant. Stipabant verò eam ingens puerorum & puellarum

rum turba, cultis magnique precij induta vestibus. Ex ijs alij antecedebant, alij eam sequebantur; cuncti vestium & monilium fulgore coruscantes. Tanta autem erat eius formæ pulchritudo & elegantia, vt homines huic mundo dediti, nullo eius aspectu exatiari possent. Cúque limina templi præteriret, pigmentorum odorumque quibus delibuta erat, fragrantia & suauitas totum implebat aêrem. *Pelagia scortum insigne.*

Eam vt viderunt Episcopi impudẽter & inuerecundè, nihil velato capite, & nudis scapulis, omnium oculis petulãter expositis, prætereũtem, taciti ingemiscebant: & facies suas tanquam à re execrabili & immani scelere auertebant. At Nonnus fixo oculorum obtutu diu eam contemplabatur; ita vt abeuntem luminibus, quoad poterat, diligẽter sequeretur. Deindè vultu ad Episcopos, ea re stupefactos, conuerso, An non, inquit, affecit vos huius fœminæ tantus decor, tantaque venustas?

Illis nihil respondentibus, deposuit faciem in genua sua & sudarium, quod manibus tenebat; totumque sinum largo complẽs lachrymarum imbre, & ab imo pectore longa ducens suspiria, rursus ait ad Episcopos: Nihilnè delectati estis tanta eius pulchritudine? Illis tacentibus, Ego verò, inquit, mirificè delectatus sum. Eccè enim omnipotens Deus, ex hac fœmina, coram admirabili & tremendo suo tribunali nostrum iudicaturus est ministerium. Quot enim horas hæc mulier suo in cubiculo expẽdere putanda est, dum se comit, & ornat, tota mentis cogitatione & animi cura in id intenta, vt eximio suo decore & pulchritudine *Ex turpi fœmina capit occasionem pietatis vir sanctus Nonnus.*

tudine huius mundi amatoribus placeat, qui hodiè sunt, cras fortassis nusquam erunt? Et nos habentes patrem omnipotentem in cælis, Dominum immensæ maiestatis, sponsum immortalem, in quem desiderant Angeli prospicere, cuius pulchritudinem sol & luna mirantur, amplissima reponentem præmia ipsi fidem integram seruantibus; nihil studemus ornandis miseris animabus nostris, neque sordibus detergendis, culpisque quibus animæ turpissimè fœdantur, expiandis: sed patimur eas iacere supinas, ocio desidiaque marcescere.

Plangit sese comparatione meretricis illius.

His dictis apprehensa manu Diaconi sui ad suum abijt cubiculum; ibidemq; humi prostratus vim lachrymarum effundens, cœpit suam coram Deo detestari socordiã dicens: Ignosce Domine Iesu Christe, ignosce misero & indigno mihi peccatori. Ecce enim vnius diei ornatus, quem hæc fœmina adhibet componendo & excolendo corpori suo, vincit omnem ornatum animæ meæ. Qua ergo fronte te respiciam Deus meus, aut quibus me sermonibus in conspectu tuo iustificare potero? Væ mihi misero, qui assisto ad sanctum altare tuum, nec exhibeo tibi pulchram, sicut tu expetis, animã meam; Illa promisit, omnem se daturam operam, vt placeat mortalibus; statque promissis suis; ego verò pollicitus sum, totis animæ corporisque viribus annixum iri, vt oculis diuinæ maiestatis tuæ placeam: atqui turpiter mentitus, fidem desidia & pigritia mea fefelli.

Hæc illo dicente, & multum plorãte, ac eiulante, dies illa magna celebritate transacta est.

Adue-

Adueniēte autem Dominico die, post absolutas nocturnas preces, obtulit se illi somnium; quod haud mediocrē illi attulit perturbationem. Stanti namq; ad cornu altaris, visa est columba nigerrima multis sordibus cōspurcata, cuius fœtorem squaloremque ferre nullo modo poterat. At illa nihilominus, donec cathecumini dimitterētur, suo loco permansit. Nam simulatque diaconus ad cathecumenos proclamauit, Procedite, vel Abscedite, nusquam illa cōparuit. Porrò à Missa fideli, & peracto sacrificio, cūm dimissa esset Ecclesia, prodeūte Episcopo extra tēpli limina, rursus aduenit colūba, multis cōtaminata sordibus. Tum verò Nōnus extēsa manu apprehensam, proiecit in lauacrum, aqua plenū: in quā, omnibus sordibus integrè abstersis, instar niuis cādida exiuit, atque in sublime volans, prorsus ab eius se conspectu subduxit. Hoc somnum vt suo Diacono per ordinem retulit, ad sacram ædem cum cæteris episcopis abijt: vbi Antiochenus omnem populum adhortabatur. Cumque antistites consedissent in thronis suis, idem ciuitatis Episcopus sacrosanctum illi Euangeliorum porrexit codicem, cum mandato, vt verba ad populum faceret.

Visio S. Nonni.

Hæc est missa, vel missio cathecumenorum, qui à mysterijs sacrosanctis arcebantur.

Tum ille plenus Spiritusancto tanta cū gratia & auctoritate de peccatorum fœditate, extremo iudicio, & bonis sempiternis, cūctis Deum diligentibus, repositis disseruit, vt populus mirè compunctus vberrimis lachrymarū riuulis pauimentum rigaret. Accidit autem, diuina id agēte misericordia, vt ad eam ecclesiam etiam, hæc, quam diximus, meretrix iā cathecumena

Magna efficacia concionis Nonni Episcopi.

Pelagia resipiscit.

mena veniret; cùm antè illum diem neque ecclesiæ limina vnquam subijsset, neque minimã peccatorum suorum cogitationem instituisset. Itaque subitò, diuino adeò est compuncta timore, vt copiosum ex oculis funderet lachrymarum imbrem, nihilque prius aut posterius haberet, quam vt salutarem quamprimũ vulneribus suis medicinã adhiberet. Protinùs igitur iubet duos pueros, abeuntem sequi antistitem, sibique renunciari vbinam hospitium habeat. Id verò simulac iam nosset, mox maxima consequendæ salutis concepta spe, hunc in modum conscribit literas, easdemque ilicò per pueros episcopo mittit:

Scribit ad Nonnum Episcopum.

SANCTO DISCIPVLO CHRISTI, peccatrix & discipula diaboli.

1. Tim. 1.

Matth. 9.

Ioan. 4.

Audiui de Deo tuo, quod cælos inclinans, descenderit in terras; non propter iustos, sed vt peccatores faceret saluos; vsqueadeò se humilians, vt publicanis familiariter se adiunxerit, & is, in quem Cherubim nõ audent respicere, cum peccatoribus versatus sit. Et tu mi Domine, qui multa præditus es sanctitate, tametsi corporeis oculis non vidisti Christum, qui illi meritrici Samaritanæ se apud puteum exhibuit humanissimum: attamen verus illius cultor es, quemadmodum à Christianis accepi. Quòd si ita est, & illius Christi verus discipulus es, non me despicias, per te illius conspectũ desiderantem, eiusque sanctissimam faciem intueri cupientem. Ad hæc sanctissimus Nonnus ita rescripsit: Quæcunque tandem sis, manifesta es Deo, nec latet eum consilium & volun-

Rescribit S. Nonnus.

tas

humilitatem meam, qui sum homo peccator seruus omnipotentis Dei. Quòd si reuerà tenet te desiderium pertingēdi ad huius Dei virtutem & fidem, meque videre vis, sunt mecum alij episcopi, quibus præsentibus nō negabitur tibi copia me videndi: sed sola profectò non admitteris ad conspectum meum.

Hæc cū illa legisset, magna perfusa animi exultatione, cursu cōtendit ad Basilicā B. martyris Iuliani: ibidemque prono vultu episcopis se prosternēs, appræhēsis beati Nonni pedibus ait ad eum: Eccè ego pelagus flagitiorū & quædā iniquitatis abissus, rogo te, mi Domine, imitare magistrū tuum Dominum Iesum Christū & impertire mihi humanitaté, meq; Christianā effice. Cumq; vix ei persuasisset antistes, vt humi surgeret, sic illi locutus est: Sacri Episcoporū Canones vetant sacro fonte lustrari meretricē, nisi fideiussores adhibeat, qui fidē dēt, eam nō redituram ad anteactæ vitæ turpitudinem. Hac episcopi sentētia audita, rursus humi ad pedes eius se abijcit, eosque rigans lachrymarum imbre, capillis suis demum detergit, dicitque illi: Tu itaque iusto Iudici Deo pro anima mea rationē reddes, & tibi omnia scelera & flagitia mea imputabo, si distuleris mihi impurę & turpissimę salutaris lauacri impertiri beneficium.

Eccè puram meretricis cōfeßionem.

Tū verò Episcopi omnes & Clerici, qui cōuenerant, videntes illam insignem meretricē, flagitijs omnibus coopertā, magno Dei desiderio eiusmodi sermones promentē, tantoq; obtinēdæ salutis ardore flagrantem, cōmuni sententia baptismatis gratiam ei conferenda esse

tutẽ sæpiùs incusans, quod is spes omnes ei abstulisset: neophytamque Pelagiam infidelitatis arguens. Indè post biduum noctu dormientem cum Romana excitans Pelagiam, blanditijs eã delinire cœpit: maiora multò, quàm antè acceperat, promittens, si Christũ deserere vellet. Sed illa, à Nonno Crucem sibi imprimere edocta, salutari signo hostem vti prius in fugã conuertit.

Satan multis conatur ad se reuocare Pelagiam, sed frustrà.

Tertio deindè die à percepto baptismate, Pelagia cunctas suas opes & facultates Antistitis voluntati permisit; qui eas in pauperes, orphanos, & viduas erogari curauit: peccatricis opes, religiosè in iustitiç thesauros cõuertens. Pelagia intereà toto desiderio ad vera pœnitẽtiç & cælestis vitæ studia anhelans, octauo die, quo albam debuit deponere vestẽ, nocte, cũctis inscijs, cilicina se induit, relictaque Antiochia, Hierosolymã abijt: ibidemq; in monte Oliueti angusto pœnitentiæ cõstructo domicilio, certamen cum antiquo serpente resumpsit.

Pelagiæ facultates omnes pauperibus distribuuntur.

Clam fugit Hierosolymam.

Nõ diu post Antiochenus Episcopus, soluta cõgregatione, singulos ad sedes suas remisit antistites. Elapso autẽ indè quadriennij plus minus spatio, Iacobus antistitis Nonni diaconus, magno, loca sacra Hierosolymis visendi desiderio inflãmatus, obtenta ab Episcopo Nonno venia, eò profectus est: inuenitq; Pelagiã virili indutam habitu, in cellula vndiq; conclusa acerbos pœnitentiæ labores sustinẽtem. Parua tantũ in pariete ad colloquiũ erat fenestra; qua patefacta, Iacob⁹ à Pelagia cognitus eã minimè cognouit. Erat enim facies ei⁹, quç anteà incredibili pulchritudine nitebat, dira macie confecta

Nimio ieiunio confecta non agnoscitur.

fecta & lachrymis exesa; ita vt oculi intrà recondití concauã quandam fossam exhiberent. Porrò vt data acceptaque salutatione, cognouit eum ab Episcopo Nonno missum esse, nihil dixit aliud quàm vt se viri sancti orationibus commendaret: moxque occlusa fenestella preces Horæ Tertiæ psallere cœpit.

En preces horæ Tertiæ.

Quocircà Diaconus indè recedens cætera monasteria Hierosolymis perlustrauit, fratresque inuisit. Cũq; multa eaq; admiranda de fratris Pelagij audiret virtutibus, statuit rursus ad eam reuerti, vt de fontibus salutaris eius doctrinæ vberrimè hauriret. Reuersus autem cum fores pulsasset, nullumque eius respõsum acciperet, secundo item & tertio die perseuerauit pulsans. Sed cum nullam omninò vocem persentisceret, audacius per fenestram introspexit; viditque eam exanimen iacentem. Tum ille concito gradu Hierosolymam contendés, patres omnes fratresque ad exequias conuocauit. Qui cùm, patefacto cellulæ ostio, corpusculum aromatibus condire vellent, derepẽtè eam fœminam esse conspiciunt. Vndè admiratione pariter & gaudio repleti debitas Domino laudes concinunt, diemque illum magna festiuitate transigunt. Percrebescente interim longè lateque tam admirabili rumore, venerunt ex omnibus virginum monasterijs, tã quæ in Hiericho, quàm quæ ad Iordanem erant, cũ cereis, lampadibus, & hymnis: sacrasque Pelagiæ reliquias honorificè non minus quã splendidè condiderunt.

S. Pelagia passim virtutibus celebris.

S. Pelagiæ obitus.

In veste virili cũctis incognita egit penitẽtiam.

En antiquũ Christianorũ sepeliendi modum.

MAR-

MARTYRIVM SANCTI DIONYSII Areopagitæ: qui à S. Paulo Apostolo Atheniensium Archiepiscopus ordinatus est: Apostolica verò auctoritate B. Clementis Papæ, totius Galliæ constitutus Apostolus: Ex commentario Hilduini Abbatis: quod iussu Ludouici Pij Augusti, ex veteribus Græcorum monumentis cõtexuit. Passus est autem sanctissimus martyr & doctor Ecclesiæ diuinus, postremò tempore Traiani vel sub Hadriano Imp. circa annum Domini 120. anno ætatis suæ plus minus decimo suprà 100.

Vide C. Baron. Annal. Tom. 1. & 2. & Not. ad Martyr. Roman. vbi præter alias, eorum refutat opiniones, qui primum Parisiorũ Episcopum alium ab hoc Dionysio asserũt: quique eum sub Domitiano passum existimant. In quo & Hilduinus lapsus est.

ATHENAE ciuitas, quæ nihil habuit Græcia situ terrarum clarius, artium maximarum inuentrix; eloquentiæ nutrix; philosophorum & sapientium genitrix; in qua Apollo, Hypocrates, & Aristoteles, cæterique inuentores & totius peritiæ propagatores exorti sunt: temporibus Cecropis, qui eam condidisse fertur, & Menandri, Regumque succedentium, simulacrorum cultui ad insaniam vsque dedita erat. In ea, tempore illo, quo Paulus Apostolus face Euangelicæ lucis ad eam illustrandam accesserat vir quidam nobilis degebat; qui Symmystes, id est consecretalis Apollo Kronospagita (quoniam in eadẽ vrbe cæteros præcellebat) nominabatur; nobilissimi cuiusdã Apollinis Atheniensiũ principis prosapia genitus: cuius pater Nicolaus, vir magni ingenij, literarũ studio pollens, ciuis & Argolicæ artis Magister fuit. Huius igitur filius Apollo, dũ inter philosophorũ scholas clarus

9. Octob. Laus Athenarum.

Apollo Chronospagita.

haberetur, & authēticas bibliothecas studiosè reuolueret, deditusq; philosophię, vanis superstitionibus, ritu paganorum, cōflictaretur; audiuit Apostolum noua & inaudita anteà dogmata prædicantem; & idolorum cultum cæteraſque gentilium superstitiones vi veritatis refutantem; cuius quidem doctrinæ cum obuiam ire non posset, relicto detestabili inaniū deorum cultu, Apostolo manus dedit; eiuſque prouolutus pedibus, Christianis se sacris initiandum obtulit.

Apollo credit in Christum Paulo docente.

His ita gestis, cùm vocis nouitate Athenienses permoti, quadam die Paulum ad Areopagū duxissent, vt ibi examen suæ doctrinæ subiret, adorsus est Dionysiū qui ab opinione præstantis doctrinę, Theosoph⁹, & à regione vrbis, qua sedulò Iudicis officio fungebatur, Areopagita, genuino quasi vocabulo dicebatur: altissimo sanguine primi & magni Dionysij nō illius Semelæ vel Deucalionis, sed eius, qui vitis inuētor apud Athenas insignis est habitus, longissima & clara propagine genitus. Hic namq; annos quinque & viginti agens, omni penè genere doctrinæ instructus, ardēti studio excitus, vnà cū Apollophanio symmathite suo, astrologicæ disciplinæ ergò, Aegypti Heliopolim trāsmigrauit. Vbi cū tota mēte astrologiæ studio sedul⁹ incūberet, die illo, quo Christ⁹ Dominus pro humani generis salute ignominiosam Crucis mortem volūtariè subijt, animaduertens Solem lucis suæ radios in terræ noctis mutasse horrorē, atq; orbis climata tenebrarū obtexisse caligine, signo anteà inuiso & inaudito attonit⁹ exclamauit; Aut Deus naturæ patitur,

Dionysius dictus Theosophus item Areopagita. Genus S. Dionysij clarissimum.

Dionysius proficiscitur in Aegyptum studiorum causa.

Tenebræ Christo patiente.

tur, aut mũdi machina diſſoluetur. Vndè expletis, pro quibus venerat, fœliciter redijt; arciq; totius Vrbis, & Curiæ Areopagi præfectus, omnium negociorum ciuilium vt nobilior nobiliſſimis moderamina diſponebat, primuſque inter primos ſyllogiſtica doctrinarũ acumina, toga infulatus philoſophica ciuibus ac vndique ad id ſtudium confluentibus profundebat.

Hunc igitur tātę eruditionis opinione celebrē, Paulus interrogare cœpit, quid coleret, & quibus numinibus in tā ſpatioſo & venerabili loco inſeruiret. Cui reſpōdit Dionyſius; Deos, quos coluerũt patres noſtri, quorum virtute & ſolertia, mater terra cōtinetur, hos colimus & adoramus: Aras, quas vides, Martis & Herculis, Mercurij & Priapi. Dũ verò Apoſtolus ſingula altaria, & falsôrum deorum ſimulacra, perluſtraſſet, inter cæteras aras, vnam reperit, cui titulus erat, Ignoto Deo: Et conuerſus ad eum Paulus, interrogauit illum, quiſnam eſſet ille Deus incognitus. Ad quem Dionyſius: Adhuc, inquit, non eſt is in deorum numerum relatus; ſed incognitus nobis & vēturo ſeculo futurus. Tũc Apoſtolus diuino ſpiritu impulſus, illum, inquit, Deũ, quem incognitum appellatis, ego prædico vobis: verũ Deum & hominem natum ex Maria Virgine, paſſum ſub Pontio Pilato, pro ſalute humana mortuum: vt nos à mortis ſempiternæ imperio eriperet.

Pauli cum Dionyſio diſputatio.

Ara Dei ignoti Athenis.

Hæc & alia plura Paul⁹ cũ admirabili quadā circumſpectione diuino afflatus ſpiritu prędicaret, templaque ſingula perluſtrās Chriſtum commendaret: Dionyſius radium quendam

lucis in cordis sui penetrali excepit: eidemque Paulo libenter cedens, vberiores salutaris doctrinæ fontes sitire cœpit. Postero autem die, cùm Paulus iter ageret, & quidam à natiuitate cæcus lachrymabili voce eum compellaret, Apostolus insita pietate permotus, Crucis signo in Christi nomine eius oculis impresso, repentè illi lumen contulit: mandauitque, vt festinus ad Dionysium abiret, eumque ad se, ab omnibus peccatorum nexibus per salutare lauacrum soluendum, venire iuberet. Abijt ille; fecitque vt à Paulo iussus erat. At verò Dionysius vt vidit cæcum clara habentem lumina, miraculi magnitudine penè stupefactus, abnegatis paganorum erroribus, ilicò cum Damari vxore sua, omnique familia, ad Paulum contendit; sacrique baptismatis vnda respersus, totum sese in disciplinam Apostoli contradidit: à quo cælestis doctrinæ mysterijs præclarè per triennium imbutus, ab eodem Atheniensium est ordinatus Antistes: quo munere sanctissimè fungens eandem ciuitaté, maximamque patriæ partem ad fidem veritatis conuertit.

Paulus cæcũ illuminat.

Damaris vxor S. Dionysii

Dionysius cũ suis baptizatur.

Ordinatur Episcopus Atheniensis.

Qualem se in Episcopatu gesserit.

In eo verò constitutus ministerio, multa tam voluminibus, quam differẽtibus ad diuersos epistolis, vt fluuijs mystici eloquij, edidit; & velut oraculũ sancti spiritûs præcipuo opere, & ore, ac philosophico magisterio ad subuertendos errores præsagiuit. In cõmendando verò cælestis patriæ beatitudinem & æternæ vitæ immortalitatem; tantus cum docendo tum scribendo extitit, vt cuncta, magnifica sua excellentia sensûs nostri exiguitatem lõgè excedant.

Quàm sublimia eius dicta & scripta.

cedant. Et quidem de eius præclarissimis operibus, quod nõnulli ambigant: certum sanè est, ea vt reuera eius, cognita & accepta ab antiquioribus: Dionysio quippè Alexãdrino, Athanasio: Ioan Chrysostomo, Cyrillo, Alexandrino, Gregorio Magno, Martino Papa & martyre, Agathone, Adriano, & denique Nicolao primo: præter innumeros recentiores. Quod verò Eusebius vt Arianus de illis recituerit, id dolo malo ab eo factum possumus suspicari: cum ea hæresi illi aduersentur.

S. Dionysij opera antiquioribus cognita.

Cæterùm cùm Paulus Romæ Euangelij sata spargeret, Dionysius (qui à patria Ionicus, Christiano autem agnomine, propter maximam sanctitatem vocabatur Macarius, id est, beatus) nè post discessũ magistri, lupi rapaces Dominicas oues inuaderent, quod institutor eius plantauerat, abundanti solicitudine rigare contendit. Vndè vicinas & longè positas pertransiens ciuitates prædicando, & ad fidem populos conuertendo, fidèlesque in verbo confirmando, atque oppressos varijs languoribus sanando, vsque Troadem, Euangelij gratia, secedere non dubitauit. Vbi aliquanto tempore, non sine magno animarũ fructu exacto, cùm Petrum & Paulum Romæ tentos, & Petrum quidem ergastulo, Paulum vinculis secundò, peruulgata fama affici comperisset, Athenas rediens, subrogato sibi * Episcopo plebem tradidit, & per contiguas parochias diuini verbi spargens semina, Romam contendit: magno videlicet Apostolorũ amore, & martyrij desiderio incẽsus, vt simul cum eis, si ita CHRISTVS voluisset, occumberet:

S. Dionysius cur Ionicus & item Macarius, dictus sit.

Multis locis Christũ prædicat: & miracula operatur.

** Is fuit Publius vt testatur Euseb. hist. Eccles. lib. 4. cap. 22 & D Hierony. de Scriptor. Eccles in Quadrato: qui Publio successit.*

Sed impijssimus Nero, antequã beatus Dionysius Romã perueniret, sanctos Dei Apostolos, alterũ per Crucis trophæũ, alterum aũt gladio animaduersum, fælici cruore perfusos, & martyrij gloria dignos, ad superos transmisit.

Venit Romã S. Dionysius ad S. Clemẽtem Papam.

Porrò Dionysius vt Romam peruenit fuit à Clemente, qui tunc sanctæ & summæ Sedis Apostolicæ gubernacula tractabat, peramanter & digno cum honore exceptus: & pro sanctitatis ac eruditionis suæ reuerẽtia, maximæ venerationis loco habitus. Fuit hoc iter Romam versus, diuino proculdubio nutu, à Dionysio susceptum, vt is Orientales tenebras, doctrinæ suæ radijs illustraret, & murum validissimum infidelitatis, qui totius Galliæ & Germaniæ terminos occupauerat, prædicationis suæ ariete destrueret: atque peritissimæ eloquẽtiæ spiculo gentilitatem perfoderet.

Mittitur in Gallias S. Dionysius.

Itaque Clemens mirè sibi totiq; Ecclesiæ de aduentu Dionysij congratulans, eum cum auctoritate Apostolica in Gallias destinauit; vt ibidẽ, sicut antè Athenis, optimi & strenui Euangelistæ opus faceret, suumq; ministeriũ cum certa spe æternæ retributiõis impleret. Socios quoq; illi plures & diuini verbi cooperarios, vitæ innocentia & doctrinæ pręstantia probatissimos adhibuit. Igitur Põtificis Maximi benedictione munitus, socijsq; laborũ præclarè instructus, iter ingressus est, appulitq; primò portum Arelatensem: è qua ciuitate quibusdã in partes necessarias distributis, ipse, qa apud Gallias gentilitatis errorem præcipuè feruere cognouit, illuc intrepidus, & calore fidei incensus accessit: ac Lutetiam Parisiorum, Domino du-

no ducente, peruenit. Quam simulac ingressus est, doctrina admirandis, miraculisq; & virtutum signis coruscans magnam populi multitudinem ab errorum tenebris ad lucem veritatis traduxit: & incredulæ gentis feritatem cõstantia fidei expugnauit. *Venit Lutetiam Parisiorum, & multos ibidẽ conuertit: miraculis clarus.*

Hisce pietatis ac fidei fundamentis fœliciter iactis, nouam mox Ecclesiam, in agro quodam à Lisbio viro nobilissimo, & recens ad Christũ conuerso, iusto precio comparato, à fundamentis excitauit; ac officia deuotè Deo seruientium clericorum ex more cõstituit: cultumque diuinum, quibuscunque potuit modis, nouus adhuc aduena amplificauit. Interim cũ & doctrinæ excellentia, & signorum prodigijs ingentem quotidie multitudinem è dęmonum castris eriperet; sæpissimè idolorum pontifices excitata in populis seditione, eum ab ipsis interim expetebãt. Sed cum armis & bellico apparatu instructi appropinquarent, tanta in eo lux cælestis gratiæ repentè radiabat, vt omni ferocitate cum armis deposita, se illi prosternerẽt, nimioque pauore soluti, à præsentia eius aufugerent: Miroque modo inermi viro non valebat plebs armata resistere: sed subdebat se illi potiùs certatim, & idola, quæ magnifico sumptu & studio fabricata fuerãt, subuertebat: inuentoque salutis portu, & naufragio idolorum vehementer gaudebat. *Construit Ecclesiam.* *Lux mira in Dionysio eius hostes frangit.*

Tunc hostis antiquus cernens sibi totam penè messem studio Dionysij subripi, cunctas artificij sui machinas, ad impugnãda, quę fuerãt constructa conuertit. Nam cùm propter fidelium multitudinẽ, quod proposuerat, perficere *Passum esse sub Domitiano vult*

non

Hilduinus & alij nonnulli, sed horum opinionem, refutat Baron. Annal. Tom. 2. Traian. Imp. anno 10. cuius postremo tempore vel sub Hadriano passum probat.

Dira Christianorum persecutio.

non valeret, per quosdam suæ partis auctores, Domitiano, qui post Neronem perditionis filium, secundam in Christianos exercuit persecutionem, suggessit, vt ocyus deorum suorum venerationi consuleret: quæ iam etiam ab ipsa hominum memoria per Dionysium eiusque sequaces abolebatur. Quæ audiēs immanissimæ crudelitatis bellua Domitianus, in tantam indignationis exarsit rabiem, vt vbicunque per se vel per suos satellites Christianum quempiam reperisset, aut cogeret dijs sacrificare incestis, aut diuersis pœnis addictum, gladio traderet puniendum. Sed & per totum sibi subditum orbem, in cūctis ciuitatibus, oppidis, municipijs quoque & vicis, publicum pependit edictum, vt administrationis infulis seruiētes, omnes Christi nominis amatores exponere diuersitati supplicij maturarēt, nè superesse posset, qui valeret acquirere, quod peribat.

Sisinnius Præfectus venit Parisios.

S. Dionysius capitur cum socijs suis Rustico & Eleutherio.

Persecutionis ergò publicata sententia, iniquorum turba, in omnem mundi partem bacchando progreditur: & Præfectus Fescenninus Sisinnius, cum ingenti strepitu, ad partes Occidentalium regionū, ad sanctum senē, doctrina & virtutū insignib. nominatissimum, comprehendendum dirigitur. Nec mora: Furore & amentia præceps Sisinnius, vt primùm Galliarum ingressus terminos, celebre sanctissimi viri nomen audiuit, Parisios adijt: vbi beatum Dionysium contra incredulos dimicantem, & prædicatione continua populi multitudinem ad fidem exhortantem, inuenit. Erant illi comites indiuidui Rusticus Archipresbyter, & Eleutherius Archidiaconus, egregij diuini obsequij

sequij comministri: quos vno eodemque impetu dæmonis satellites inuaserunt, lorisque durissimis collo & manibus eorum iniectis, ad Sisinnium pertraxerunt. Is odio & ira in Christianum nomen æstuans, Tune es, inquit, infandissimus ille senex, qui etiam deorum nostrorum culturam euacuas, & inuictissimi principis statuta contemnis? Cumque vir sanctus, socijque vno pariter ore responsum Christiana virtute dignum darent; Præfectus maiori furore inflammatus, Tantùm edicite, inquit, si magni principis Domitiani iussis obedire, & immortalium deorum iura venerari disponitis. Sin autem, non verborum, sed verberum conflictatione vobiscum viriliter decertabo.

Sistuntur coram Sisinnio.

Cùm hæc agerentur, quædam inclytæ familiæ matrona nobilis, multo stipata comitatu, nomine Larcia, superuenit, compellans Præfectum, à Dionysio Ionico, agnomine Macario, virum suum Lisbium magicis artibus mente captum, & eius transgressionibus sociatum. Qui statim adductus, iussu Præfecti capitis subijt sententiam: glorioso fine ad regna cælestia præmissus. Sancti verò martyres tortoribus traditi, & vestibus expoliati, primùm diris flagellis toto corpore cæsi sunt: indè immenso catenarum pondere onerati, in fœdum & tenebricosum ergastulum retrusi, ac postremò ad quæstiones in catastis extenti & dirissimè flagellati.

Larcia maritum suum Lisbium accusat apud Præfectum.

Lisbius proprietate trucidatur.

S. Dionysius cum Rustico & Eleutherio dirè cruciantur.

Hoc primi certaminis impetu egregia animorũ virtute & constantia superato, sanctissimus antistes in oculis suorum (quò tormentorum ipsius terrore à fidei constantia resilirent) in le-

Assatur Dionysius.

in lecto ferreo, suppositis flammis nudo planè corpore extensus est. Illo autem psallente, & ignis sæuitiam vi orationis à suo corpore propulsante, tyrannus ambustum bestijs ferocissimis, in rabiem multo ieiunio excitatis, obijci mandauit. Quas impetu validissimo accurrentes vir diuinus signo Crucis ita repressit, vt Præfecto non minorem indignationem, quàm admirationem commoueret. Præparantur ergò ingentia clibani incendia; in quæ vir Domini vexillo Crucis armatus proijcitur. Cumq; extincto ad orationem eius fornacis incendio, splendidior auro eductus esset, in crucem sublatus appenditur. Ibi cum sine intermissione spectantibus, Christum Iesum, tanquàm de cęlesti cathedra prædicaret: diutiùs tortus tandem deponitur, & in carcerem Glaucini, cum Rustico & Eleutherio, aliaque fidelium multitudine, recluditur. Vbi cùm post multas ad populum exhortationes qui eum sequendo carcerem irruperat, Dominica Missarum solennia celebraret, panemq; cæleste populo communicandum frangeret; eccè lux subitò tantæ claritatis in carcere resplẽduit, qualem nemo eorum antea vnquàm viderat: quæ eum cælesti quadam cõsolatione ad futurum certamen egregiè animauit.

Obijcitur feris.

Iactatur in clibanum.

In crucem suspenditur.

In carcerem cum multis alijs truditur.

Missam in carcere celebrat.

Intereà sacra Synaxi ritè peracta adsunt carnifices, qui sanctissimos martyres de squalore ad vltima supplicia protraxêre. Fuit tunc præ cæteris in Dionysium atrociùs sæuitum: qui in se gloriosa voce confessionis pęnam prouocabat, ambiebatque supplicia, vt tormento crescente, cresceret simul & corona. Quapropter ite-

E carcere ad supplicia rapiuntur.

iterũ toto corpore nudati, virgis in conspectu omnium atrociter sunt cæsi: ac tandem ad locũ vltimi certaminis, è regione idoli Mercurij, producti. Ibi genua ad decollationem flectere iussi, diuinus antè omnia Dionysius, manibus oculisque cum incredibili pietate ad cælum sublatis, prolixè diuinæ bonitati gratias egit: precesq; sanè ardẽtes pro salute Ecclesię fudit: & sic demũ cùm Rustico & Eleutherio positis pariter genibus, & protẽsis ceruicibus, vno eodemq; momẽto, hebetatis, secũdum præceptũ principis, securibus, capite plexi sunt. Talique meruêre ad Dominũ professione migrare, vt amputatis capitib. adhuc putaretur lingua palpitans Iesum Christum Dñm confiteri. Fuit aũt eadẽ die cum illo, & in circuitu ciuitatis, alia multitudo fideliũ, quę per eum crediderat, pro Christi nomine cæsa: diuersisq; & antea inauditis affecta supplicijs: adeò vt qui corpora humo mandarent, vix vlli superessent.

Rursus virgis cæduntur sancti martyres.

Obtusis securibus martyres decollantur.

Innumeri fideles cum Dionysio perimũtur.

Cæterùm ad declaranda sancti martyris & Galliarum primi sacerdotis merita gloriosa, maximus cunctos assistentes inuasit horror, & lux ineffabilis cælitùs resplenduit: & beatissimi Dionysij se cadauer erexit, sanctaque manu trũcatũ à corpore caput, Angelico ductu gressum regente, & luce cælesti circumfulgente, pendulis cœpit brachijs vectitare. Factaque est comes multitudo cælestis exercitus, exanimi corpori caput propriũ per duo ferè millia deportanti, vsq; ad locũ in quo nunc Dei dispositione, & sua electiõe requiescit humatũ. Cumque hinc indè, alternantibus quasi choris, Angelici resonarent hymni, populi innumeri,

Truncum corpus Dionysij erigit se, & absportat caput suum.

canore

canore inæstimabilis suauitatis permoti, in Dominum crediderunt. Non credentes autem, nimio terrore perculsi, quique in suas partes fugerunt. Larcia verò viso tam stupendo miraculo in medias infidelium prosiluit turbas; seque libera voce Christianam professa, mox sanguinis sui fonte: ab idolorum immunditia expiari meruit: cuius filius Visbius, quẽ ex marito suo Lisbio susceperat, Romam ductus per tres Cæsares militauit; ac tandem sub sancto Masso, tertio à beato Dionysio Parisiorum episcopo, reuersus, omnibus quæ sunt mundi relictis, baptizatus, & religiosorum Christiq; pauperum numero est sociatus.

Larcia nobilissima matrona credit.

Cæterùm persecutores fidelium gentiliumque phalanges, ne Sanctorum Rustici & Eleutherij corpora, quæ adhuc in monte, vbi martyrio coronati fuerant, prostrata iacebant, populi fidelissima probataque deuotio ad patrocinium sibi profutura colligeret; inito consilio, statuerunt ea tetris Sequanæ profundisque gurgitibus submergere: sed Deus omnipotens iniquorum consilia dispositionis suæ arti, industria qua voluit seruire coëgit. Nam nobilis quædam materfamiliâs, Catulla nomine, licet paganorum adhuc erroribus, necessitate potiùs, quàm voluntate, addicta, mactæ tamen virtutis fœmina, sanctorum corporum perditores ad conuiuium inuitauit. Cumque inter oblatæ humanitatis copiam mentem eorum à suscepto negotio auertisset, dedit ilicò in mandatis fidelibus suis, & familiaris voti conscijs, vt furtim sublata sanctorum corpora tollerent, ac diligenter occultarent. Qui dominæ

Catulla mira industria Sanctorum corpora suffuratur.

volun-

voluntati promptè obsequentes, sacra pignora sexto ab Vrbe lapide, in sulcis autumnalibus condiderunt: quæ deindè pia matrona, adiunctis sibi Christianis inter nocturna silẽtia tollens, beati Dionysij corpori coniunxit; & veneratione, qua inter persecutorum rabiem potuit, deuotissimè frequentauit. Processu verò temporis multiplicato fideliũ numero, Christiani Basilicam magnis sumptibus cultuq; eximio super SS. Martyrum corpora construxerunt: quæ innumeris miraculorum signis admodum clara, sanctorum gloriam indies celebriorem reddit. Cæci siquidem visum, claudi gressum, surdi auditum, dæmoniaci liberationem, & quibuscunque infirmitatibus afflicti optatam ibidem adipiscuntur sanitatem. Porrò locus passionis eorum, qui antea Mons Mercurij, ab idolo quod præcipua superstitione Galli inibi colebant, dicebatur: nunc Mons martyrum vocatur.

Insignis Basilica in honorem SS. Dionysij ac sociorum cõstructa: miraculis celeberrima.

Mons Martyrum: locus passionis SS. Dionysij ac sociorũ eius.

MARTYRIVM S. DOMNINI, MAXImiani Imperato: cubicularij & sociorum: Ex eo quod est apud V.P. Laurent. Sur.

Vide C. Baron. Notat. in Martyrol. Rom.

CVM a sexto Imperij sui anno Maximianus, relicta Roma, Mediolanum venisset, ibidemque iterato edicto Christianos diuersis tormẽtorum generibus affici præcepisset, rursus Mediolano, eodem ferè tempore, discedẽs, venit in fines Germaniæ, assumptis secum aliquot sui exercitus militibus. Qui cùm aliquamdiu in finibus illis hærerent, intellexit quosdã adesse, qui Christianam religio-

a qui fuit Domini 289. 9. Octob.

Maximianus venit in Germaniam.

Accusantur Christiani apud Imperatorem.

gionem, præclaris ornati virtutibus sequerentur. Vndè furore succensus, præcepit deos suos in medium proferri, eosque pariter adductos sacrificare. At illi spreto Imperatoris præcepto, dijsque exsibilatis, sese immortalis Dei Christi Iesu seruitio deputatos dixerunt: neq; æquum esse, vt inanibus simulacris sacrificarēt, qui seipsos viuam hostiam Deo cæli & terræ offerre parati essent.

Quingenti Christiani capitis damnantur.

Domnini cubicularij Imperatoris oratio ad Christianos.

Tunc Imperator vehementi indignatione & ira repletus, cunctos capitali damnauit sentētia. Erant autem Christiani qui antè conspectū impijssimi Imperatoris stabant, ferè quingenti: Inter quos vir clarissimus Domninus, Imperatori à cubiculis, vt vidit Tyranni furorem, Christiani sanguinis auidum, placari non posse conuocatis Christianis ita exorsus est: Videtis commilitones charissimi, hominem sacrilegum, qui nec Deum timet nec animæ suæ curam gerit, omni malitia & diabolicis repletū operationibus sua nos fraude in perniciem vna secum trahere velle. Videtis, inquam, eum occæcatum & deuium ad inferni claustra properantem. Antiquus enim serpens ita prorsus in suam eum potestatem redegit, vt nunquàm suæ salutis recordetur. Nihil enim ei proderit Imperialis dignitas, nil aureum diadema, sed pro sceleribus, in extremo illo iudicij examine, iustam vltionem accipiet. Proindè charissimi fratres, demus locum iræ, iuxta Dominicū exemplum, & ab huius scelerati hominis insidijs paululùm nos subtrahamus.

Roman. 12.

Quibus auditis, statuerunt quingenti illi ad Romanam vrbem confugere: sed nè suppliciorum

rum formidine fugã quærere viderentur, priùs huiusmodi, coram Imperatore, fidei suæ cõfessionem fecêre. Audi Imperator pessime. Nós omnipotẽti Deo & Domino nostro Iesu Christo seruientes, cuius tu vultu indignus es, deos tuos non colimus. Illi enim, qui cæli terræque conditor est, quique nos suo sanguine à mortis sempiternæ liberauit imperio, omnis honor debetur & adoratio. Audiens hæc Maximianus, ira stimulante, præcepit latam antè sentẽtiam velociùs impleri. Statim ergò quidam in eius præsentia detruncati sunt. Reliqui fuga elapsi, cum omni festinatione per diuersa itinera Romam perrexerũt. Et Domninus quidẽ via Claudia à persecutoribus compræhensus, quintodecimo à Iulia Crisopoli milliario, circa fluuium Sisterionem capite plexus est. Qui statim virtute diuina truncũ è terra caput subleuans, palmisq; per medium Sisteriorem deportans, atque ad iactum lapidis vltrà progrediens, ibidem deposuit. Quo in loco sacra eius ossa recondita, multis, quacunque ægritudine detentis, curationem contulerunt.

Præclara et constans eorũ confessio.

Quidam trũcantur, & reliqui Romam fugiũt.

S. Domninus plectitur & caput s[uũ] per fluuium portat.

Operatur miracula post obitum.

VITA S. GISLENI MONACHI, INstituti S. Basilij: Ex ea quæ est apud V. P. Laur. Sur. Floruit temporibus Dagoberti Regis, circa annum Domini 640.

Vide C. Baron. Notát. ad Martyr. Roman.

EGREGIVS Christi confessor Gislenus, Christianis Græcis ortus parẽtibus, puer Athenas literis imbuẽdus est missus: vbi liberalium artium disciplinis perfectè institutus, nè malitia mutaret intellectum, è peri-

9. Octob.

Patria eius.

losissimis seculi fluctibus ad tutissimum relligionis portum lætus confugit. Atque aliquamdiu illic sancti Basilij instituto viuens, optima quæque ita studiosè humiliterque consectabatur, vt fratribus virtutum egregia de se exempla præberet. Intereà, Deo vitæ eius cursum moderante; quò posset aliorum infirmis curãdis animis idoneus adhiberi modicus, per omnes ordinum gradus, postremò sacerdotio initiatus est. Quo munere dotatus, cœpit tanquã sequester quidam inter Deum & homines constitutus, maiore multò animi vigilantia sibi intendere, vt per omnia diuinæ maiestatis oculis placere posset.

Tradit se instituto D. Basilij.

Initiatur sacris.

Quadam autem nocte, precibus & diuinæ contemplationi solito feruentiùs insistẽs, Angelica visione monitus est, vt posthabito natali solo, Romam, Apostolicis triũphis celebrẽ, inuiseret; illic certiùs cogniturus quo ministerio gratum Deo obsequiũ præstare posset. Nec mora; vir diuinus honesto stipatus comitatu, Romam abijt: vbi cùm beatissimorum Apostolorum limina venerandus lustraret, eaque largo piarum lachrymarũ imbre infunderet, cælestis aulæ ianitor ei apparuit, aitque ad eum: Est pagus qui ab amne præterfluente Hainau appellatur. Ibi tuæ habitationi noueris diuinitùs destinatum locum illũ, quem incolæ Vrsidungum vocant, ab vrsa cum catulis illic deprehensa. Tu illic, meo & fratris mei Pauli nomini, condito oratorio, multas Deo lucraberis animas: vitæque munere sanctè perfunctus æternũ cum Angelis in cælis lætaberis. Hac visione exhilaratus vir sanctus, ex omni comitũ turba,

Monetur ab Angelo vt Romam pergat.

S. Petrus ei apparet.

turba, duos sibi tantùm retinens Lambertum & Bellirium, nudus nudum secuturus Saluatorem, ad locum sibi ab Apostolo indicatũ properauit. In eo itinere perlustrans sacra monasteria, vrbes & castella, multa de beatissimi Amandi confessoris fama celeberrima audiuit; cuius sanctitatis odore illectus, ad eum abijt, itineris sui causas exposuit: eiusq; benedictione munitus ad mõtem, quem Castri locum vocant, profectus est. Cumque putaret eum esse locum à Domino sibi promissum, cœpit extirpare arbusta, vt templum illic cõstrueret Deo seruituris idoneum.

S. Amandi vita extat 6. Februarij.

Inuisit S. Amandum.

Per id tempus Brabantia Dagoberto Regi iucũdas valde exhibebat venationes. Accidit autem vt canes eius venatici immanem quandoque insectantes vrsam, eam in angustias cõpellerẽt: quæ mortis periculo circumuẽta ad beatum eremicolam Gislenum confugit, & sub eius tunica, quam ex arboris ramo propter laborem suspenderat, sese reposuit, ibidemq;, nihil canum latratu exterrita, securè quieuit. Ea re commoti venatores, ministri Regis, contumeliosè impieque virum Dei, & ministros eius proscindunt, aiuntque magicis imbutos artibus; dignos qui Regis iudicio pœnas luant. Accessit tandem etiam ipse Rex Dagobertus, nõnulla indignatione cõmotus; sed mox vt Gislenum Dei sacerdotem esse, eoque religionis ergò cõmigrasse cognouit, relicta fera, & à tanto sacerdote accepta benedictione cũ suis recessit. Viro autem beato in suum opus incumbente, vrsa, arrepta sporta, in qua sacræ vestes complicatæ erant, pedetentim abscessit. Cernens id

Vrsa à canibus dilaniãda sub eius pallio mortẽ euadit.

Gislenus, indignabundus quasi, arrepto scipione, feram insequitur, ac duce aquila, quæ se diuinitùs offerebat, (nam viæ ignarus, quò tendendum esset dubitabat) ad dumosum mireque condẽsum peruenit locum, qui, ab eo, quòd vrsa suos ibi nutrire solebat catulos, Vrsidungus vocabatur. Eo loco dumetoque diligenter lustratis, vir sanctus inter catulorum complexus reperit vestimetnum nihil planè læsum aut contaminatum. Vndè non tam de vestimento, quàm de loco diuinitùs antè designato iamq; inuento, vehemẽter gauisus, antè omnia Christo superisque, vt par erat, gratias egit; deindè fera in Christi nomine abire iussa, locum à vepribus repurgauit: templumque Apostolis Petro & Paulo ędificauit: quod cum esset à sanctissimis Põtificib. Amando & Autberto, more ecclesiastico celeberrimè dedicatũ, Cellam appellari voluit. In ea verò Cella, eximius humanæ laudis contemptor, se abdidit solique Deo cognitus, fame ac frigore corpus suum assiduè castigauit: vt spiritui obediens, cælestium rerum influxus faciliùs perciperet.

Vrsidungus vnde dictus, locus quidã.

Cella Apostolorũ à Gisleno extruitur

Per id tempus * Malgarius, Comes Hannonię illustris, diuino spiritu ad mundi huius contẽptum incitatus, cunctis voluptatibus fluxisque honoribus nunciũ remisit, & Autberti Episcopi manibus tonsus, in Alto monte monastico indutus habitu, spiritalis militię bellum suscepit. Eius verò vxore castè in habitu seculari degente, & filio prædia strenuè gubernante, B. Gislenus à Domino est admonitus, vt eã inuiseret monitaq; salutis ac mundi contemptum diligenter inculcaret. Fecit Gislenus alacriter

** Magdelgarius, & apud Ioan. Molan. Vincentius.*

Malgarius Comes monachus eremita.

ter vt erat iussus, sitientiq; animæ, æternæ vitæ pocula abundè obtulit; quibus VValdetrudis (sic enim vocabatur) sobriè inebriata, totam se ad virtutis & bonorũ operum studia accõmodauit. Atque vt totam se à mundi laqueis exueret, cõsilio viri Dei Castri locum petijt: in quo exstructa cellula, siue monasteriolo cum religiosis eiusdẽ instituti fęminis, castum inprimis & humilem Deo famulatum exhibuit: ac Cameracum profecta à Sãcto Autberto Episcopo sacrum velamen, quod est innocẽtis vitæ symbolum, suscepit. [Porrò memorata Cellula hodie est in Primaria Hannoniæ vrbe; Montibus nimirum; Ecclesia S. VValdetrudis; conuersa in Canonicorum nobilium Collegiũ: cuius perpetuus Abbas est Comes Hannoniæ.]

VValdetrudis vxor ei⁹ fit monialis.

Pergebat interim beatus Gislenus diuini verbi iactare semina: cunctosq;, quos poterat, ab huius mundi amore abducebat, & Christo coniungebat. Et opportunè sanè ad beatam VValdetrudem accessit, saluberrimè eam admonens, vt sororem suã Aldegundem Deo lucrari conaretur, filiasque suas Aldetrudem & Madelbertam Agno immaculato consecraret. Non surda profectò aure accepit VValdetrudis, quin statim hortatur Aldegundem: quæ cũ sororis tum sancti Patris Gisleni monitis virtutibusque incitata, in Malbodiense cœnobiũ, quod ipsa ex hæreditarijs suis bonis condiderat, Christo perpetuo virginitatis voto seruitura, concessit. [Et quidem hodie Malbodium est oppidum Hannoniæ; & in eo celebre Canonicarũ nobilium, siuè Dominarum Collegium: quarum Dominio ipsum oppidum subijcitur.

Eximius animarũ Zelus in S. Gisleno.

Conuersio S. Aldegundis Virginis.

Tandem verò cum iam bono odore virtutũ beatissimi Gisleni, tota esset repleta Ecclesia, sentiens vir Dei obitus sui tempus adesse, cunctis Ecclesiæ sacramentis ritè munitus, ita è vita excessit vt maximum sui desideriũ cum multis lachrymis cõiunctum relinqueret. Corpus eius in beatorum Pauli & Petri Apostolorum Ecclesia, quam ipse exstruxerat, humatum est; vbi sacris eius meritis morbidi omnes sanitatem recipiunt.

Obitus S. viri, miraculis postmodum celebris.

MARTYRIVM SS. GEREONIS ET *sociorum eius: itemque Victoris, Cassij, & Florentij multorumquе aliorum: Ex eo quod Helinandus celebris istorum temporum auctor conscripsit.*

Vide C. Baron. Annal. Tom. 2. anno Christi 297. Marcel. Papæ 1. Diocle. & Maxim. Imp 14. 10. Octob.

MAXIMIANVS Augustus, coadunato exercitu, permixto tamen fidelium & infidelium cœtu, festinus Alpium iuga trãsgrediens, Galliæ appropinquabat; soloque aduentu suo, Amando & AEliano ducibus tumultus perterritis, seditionis illius tempestatem facilè sine sui exercitus damno sedabat. Comperto verò ꝙ Carausius quidã nobilis insidias cõtra Romani regni fines moliretur (qui tamen Procurator constitutus erat prouinciæ, quæ est iuxta Oceanum, vbi Franci iam secundò à suis sedibus expulsi, iuxta Gallorum & Saxonum confinia consederunt) misit illuc per Rheni fluminis alueum, partem sui exercitus, cuius militari virtute nefarius cassaretur inceptus. In quo itinere præcipuos belli Dominici duces, Gereonem, Victorem, Cassium & Flo-

Amandus AElianus et Carausius seditiosi in ordinem rediguntur.

Florentium fælices turmæ Christianorum militum sequebantur.

Intereà Maximianus ferocissimus Christiani nominis persecutor, & tali tantoque agmine indignissimus ductor, statuto iuxtà radicem Alpium Zeli idolo, in loco, quem dicunt, Octodorum, præcepit vt omnis exercitus viritim festiua celebritate cócurreret, & à supplicatione dijs, vt fatebatur, immortalibus agenda, communique lętitia se nemo, velut alterius sectator religionis, exciperet. Iã verò Gereonium præcesserat agmen, vt nuncium scelestissimi sacrilegij non audiret. Ventum est ad locum constituti flagitij, vbi dum copiosus Romanæ virtutis exercitus, quasi pro religione surdis & mutis idolis inclinaretur, S. Mauricius cum sua legione, in locum spiritualis exercitij secesserat, vt suos commilitones ad futura certamina interim roboraret. Quo cognito Rex, bonorum exitij auidus, primò quidem callidis persuasionibus acië diuinam flectere tentauit: sed cùm nihil apud milites Christi, fidei calore ac martyrij desiderio incensos, efficere posset, semel & iterum decimum quemq; milité morti adiudicauit, ac reliquos deindè, cũ mori quam cedere mallent, ad vnum omnes truculenter deleri mandauit. Et hæc quidem apud Agaunum oppidum, vbi maxima multitudo sancti exercitûs resedit, agebantur.

S. Mauricij passio habetur suprà 22. Septemb.

Indè præcedentium secuti vestigia, repererunt primarios milites Cassium & Florentiũ, cum septem alijs, similis constantię viris, iuxtà Veronam ciuitatem in ripa Rheni fluminis cõfidẽtes: aliosque cum eis quamplurimos eius-

Verona hæc non est illustris illa Italiæ ciuitas, sed quæ est in Gallia vulgò Bona dicta.

dem agminis, ſed non eiuſdē intentionis ſatellites. Hos dum agnouiſſent de Orientali fuiſſe præſidio, ſæuientes contra eos, de profeſſione ſciſcitati ſunt, Cumque illi nec voluntate cordis, nec ſententia reſponſionis, à ſuperioribus diſcreparent, ſubmiſſis capitibus, eodem in loco pro Chriſti nomine perempti ſunt.

SS. Caßius & Florētius cum ſocijs trucidantur.

Mox ergò ad beatum Gereonem, eiuſq; ſocios trecentos, decem & octo, cum illo pariter fide veritatis armatos, perſecutor neſcio velocius, an fama peruenerit. Progreſſi tamen paululum antè ſubſequentes carnifices, in campis Agrippinæ magnæ ciuitatis, martyrij gloriam, ſeſe inuicem cohortantes, præſtolati ſunt. Quibus continuò ſuperuenientes hi, qui miſſi erant à Iudice, nullam in eis defendendi, vel a propoſito deficiendi voluntatem, ſed cōſtantiſſimam nominis Chriſti inuenerūt cōfeſſionem. Ibi beatus Gereon dux & martyr egregius, cū illis Regis æterni vernaculis, edomitis omnibus, quæ ad huius vitæ delectationem poſsēt allicere, ſemetipſum ſpōtaneus obtulit hoſtiam viuam Deo. Inſani verò tortores, ſanctorum ibidē corpora cruentantes, per campi illius planitiem traxerunt, & in puteū quendam maximum proiecerunt. Monſtratur autē vſque hodiè in loco, vbi S. Gereon trucidatus eſt, ſanguinis ipſius ſpectaculum, & ipſe locus, Ad Martyres, acceptum ab incolis ſeruat vocabulum.

S. Gereon cum ſuis perimitur.

Locus, Ad Martyres.

Hæc itaque dum agerentur, cohors illa, quæ beatum Victorem comitabatur, ad locum, cui deſtinata eſt, properans, peruenit ad oppidum Francorum, quod ex Maiorum ſuorum ſedibus

bus

bus Troiam siue Xanthum nuncupabant; ibique cum duce suo castra in partis virentibus posuit. Nec minùs audaces illi cruentique milites adfuerunt, peremptoque illic fortissimo Christi milite Victore, cum trecentis triginta martyribus, sancta eorum corpora in locis palustribus submerserunt. Tandem optatis locupletati spolijs, cum exercitu reliquo, (quia Carausius ille fugiens sese in Britanniam transtulit) per viam qua venerant, læti pro scelere redierunt.

Cædes S. Victoris & 330. martyrum.

Eodem verò tempore, de Mauritania, finitimisq; regionibus, milites ab Imperatore propter frequentes Gallorũ tumultus euocati, in Galliam nauigio venerunt: quorum trecenti quinquaginta pro fide Catholica trucidati cũ beato Gereone eiusque socijs beatorum corporum quietem & venerationem perpetuam delegerunt.

Mauri 350. occiduntur.

Post hæc Maximianus Augustus reuersus in Italiam, suadente Diocletiano, vt cum ipso se transferret in ocium, licet inuitus purpurã simul Imperiumque, sed nõ tyrannidis vsum deposuit, & vice sua Constantium virũ mitissimũ, Italiæ, Africæ & Gallijs Augustũ esse constituit. Galerio verò cęterę prouincię delegatę sunt. Sed Constantius Gallijs Hispanijsq; contentus, has magna mãsuetudine gubernabat, & Ecclesias Dei nullis molestijs infestabat. Cumque adhuc Maximiano viuente in Britãnia diẽ obiret, Canstantino filio suo prouincias easdem regendas dereliquit. Qui confortatus in Imperio, dum Regni Romani monarchiã per bella maxima obtinuisset, legibus Christianæ reli-

Constantius fit Imperator.

Moritur in Britãnia, & Constantinus filius eius succedit.

religionis per beatum Syluestrum Papam initiatus, beatissimæ Helenæ matri suæ honorandi & sublimandi sanctorum martyrum sepulturas ius & potestatem, ipse per omnem penè terrã eodem studio occupatus, cõtradidit. Cuius Deo dignæ matronę in beati Gereonis monasterio adhuc plurima seruantur insignia; & qualis ipsa fuerit, testantur ibidem apud eius memoriam crebrò repetita miracula.

Collegium S. Gereonis olim fuit monasterium.

Fecit sanè inter plurima spectabilia suæ deuotionis opera, super eiusdem S. Martyris sociorumque eius corpora, (vbi etiam suprà memorati sancti Mauri martyres ad singulare mœrentium & infirmantium refrigerium requiescũt) insignem structuræ magnificę & sublimis ecclesiam; quam ita metallorum fulgore & artificij varietate decorauit, muris etiam excelsis validisque firmauit, vt nihil suprà per omnes illas regiones vel fuisse, vel futurũ esse celebri sermone feratur. Præter quod ligneam aliquam, vel quæ facilè senio, vel negligentiæ cedat, materiam habuisse negatur, cum marmoreæ soliditatis ibi tanta copia fuerit, vt opus totum columnarum illius generis firmitudine & pulchritudine fulciretur: aurei verò fulgoris tantum in ea emicuit, vt musiua foris & intus fulgens elegantia, nomen, Ad aureos sanctos, sortiretur. Quæ quia per se summo rerum auctori placere non potuit, vt adhuc amplius & dignius resplẽderet, plurimis idoneis laudis diuinæ præconibus & ministerijs sibi congruentibus est adornata.

Ecclesiam S. Gereonis cõdit S. Helena.

Igitur Sanctus Maternus Treuirorum episcopus, Agrippinæ Coloniæ Ecclesiam primus pastor

S. Materni vita habetur 14. Septemb.

pastor dignis gubernaculis rexit; cuius vitam multis claruisse virtutibus, gestorum eius scripta commemorant. Huius sedis antistes nobis cognitorum tertius, S. Seuerini confessoris Christi successor, nomine Euergislus, quadam die, dum capitis dolore nimium cruciatus, ad memoriam beatorum martyrum, Gereonis & sociorum eius, oratum accederet, & adhuc in sancti illius thesauri indicium, fastigium nullum excelleret, versiculum in laudem sanctorum dici solitum, Exultabunt sancti in gloria, ingrediens Ecclesiam inchoauit: cui protinùs ex illo venerabili sanctorum adyto respōsum est, Lætabuntur in cubilibus suis. Quod cum Pontifex stupefactus audiret, laudem Deo repentè cum omnibus, qui aderant, conclamauit: & appropinquans, de loci ipsius puluere capiti suo salutare remedium apposuit, & cōsignato cum summa reuerentia loco, recessit. Et quidem talia plurima veridica relatione commemorari possent, si promissi compendij studia non arcerent.

S. Seuerini vita habetur 23 Octob.
S. Euergisli 24. dicti.
Psalm. 149.
En miraculum.
S. Euergislus curatur ex puluere in Ecclesia S. Gereonis.

VITA S. CERBONII EPISCOPI Populoniensis. Ex ea qua est per D. Gregorium Papam. Lib. 3. Dial. cap. 11. Excessit ex humanis circà annum Domini 573.

Vide Tom. 7. Baron. Annal.

10. Octob.

VITA E venerabilis, Cerbonius Populonij Episcop⁹, magna sanctitatis opinione in diebus suis celebris, pręcipuo hospitalitatis studio deditus erat. Cùm verò die quodam trāseuntes milites hospitio suscepisset & Gotthi superueniētes eos ad necē expeterent, ipse ab eorum nequitia vitam illorum abscon-

Humanitas eius ergà milites quosdã.

abſcondendo ſeruauit. Quod dum Gotthorum Regi perfido Totilæ nunciatum fuiſſet, crudelitatis immaniſſimæ veſania ſuccenſus, hunc ad locum, qui octauo Vrbis huius milliario Merulis dicitur, vbi tunc ipſe cum exercitu ſedebat, Epiſcopum adduci iuſſit, eumque in ſpectaculo populi, vrſis ad deuorandum proijci. Cumque idem Rex perfidus in ipſo quoque ſpectaculo conſediſſet, magna populi turba confluxit. Tunc epiſcopus in medium deductus eſt, vt morte ſua crudeliſſima, ſæui Regis animum ſatiaret. Exquiſitus eſt itaq; vrſus immaniſſimus, qui accenſus & concitus Epiſcopũ petijt: ſed ſubitò ſuæ feritatis oblitus, deflexa ceruice, ſubmiſſoque humiliter capite lambere Epiſcopi pedes cæpit. Quo ſanè miraculo, populus qui ad ſpectaculum mortis venerat, magno clamore verſus eſt in admirationẽ venerationis: & ipſe etiam Rex ad eius reuerentiam colendam permotus eſt.

Proijcitur vrſo deuorandus, ſed nihil læditur.

De quo etiã viro aliud miraculum, Venantio Lunenſi Epiſcopo narrãte, celebratur. In ea namque Populonij eccleſia, cui præerat, ſepulchrum ſibi præparauit. Sed cum Longobardorum gens in Italiam veniens cuncta vaſtaſſet; ad *Helbam inſulã receſſit. Qui ingruẽte ægritudine morti vicinus clericis ſuis præcepit, vt corpus in ſepulchro, quod Populonij præparauerat, conderent. Illis autem negantibus hoc fieri poſſe ob Longobardorum præſentiã, qui ea loca tenebant, vir ſanctus reſpondit: Reducite me ſecuri; nolite metuere; ſed feſtinè me ſepelire curate: ſepultoque corpore, omni

** al Iluam, Inſulam Thyrheni maris.*

cum

cum festinatione ex eodem loco recedite. Defuncti igitur corpus imposuerunt naui. Cumque Populonium tenderent, collectis in aëre nubibus, immensa nimis pluuia erupit. Sed vt omnibus patesceret, cuius viri corpus nauis illa portaret, per illud maris spatium, quod ab Helba insula vsque Populonium duodecim milliaribus distat, circa vtraque nauis latera, procellosa valdè pluuia descēdit: & in nauem eandem vna pluuiæ gutta non cecidit. Peruenerunt igitur ad locum clerici, traditoque sepulturæ sancti sacerdotis corpore, festinatione, qua potuerunt, maxima ad nauem reuersi sunt. Quam vt intrârunt, mox eundem in locum vbi vir Domini sepultus fuerat, Longobardorum Dux crudelissimus Gummar aduenit. Ex cuius aduentu virum Dei prophetiæ spiritu claruisse constat: quia ministros suos sub festinatione discedere præcepit.

Insigne miraculum.

Claruit prophetiæ spiritu.

MARTYRIVM SS. ET GLORIOSOrum Christi martyrum Tharaci, Probi & Andronici, vt habetur in secundo tomo Annalium C. Baronij, anno Christi 290. Caij Pap. 7. Dioclet. & Maxim. 7. 11. Octob.

CONSVLIBVS Diocletiano quartùm & Maximiano tertiùm, octauo Kalend. Aprilis Demetrius Centurio dixit: Qui oblati sunt nobilitati tuæ, Domine, in Pōpeiopoli ciuitate ab Eutelmio Paladio spiculatore, qui sunt pessimi & impij Christiani, qui non consentiunt præceptis dominorum nostrorū,

præ-

præſentamus ante tribunal nobilitatis tuæ. Maximus Præſes dixit Tharaco: Qui vocaris? a te enim oportet interrogare primum quoniã ætate ſenior es. Reſpondit Tharacus: Chriſtianus ſum. Maximus Præſes dixit: Tace de hac impia profeſſione; dic, Qui vocaris: Tharacus dixit: Chriſtianus ſum. Maximus Præſes dixit: Frangite ei maxillas, dicentes, Illud noli reſpondere. Tharacus dixit: Quod eſt nomen meum, illud dico; ſi autem quod eſt impoſitum à parentibus, dicor Tharacus: & cum militarẽ, a nominatus ſum Victor.

a Secundum Pauli Iuriſconſulti ſententiam. L. verius ff de quæſt. à Seniore vt debiliore & timidiore auſpicanda eſt quæſtio.

Tharacus ſiſtitur coram Præſide.

Licuiſſe abſq; fraude mutare nomen, ipſe Diocletianus teſtatur l. 1. C. de mutat. nom.

Præſes ei blanditur.

Præſes dixit; Ex quo genere es Tharace? Tharacus dixit; Militari & Romano: natus autem Claudionopoli ciuitate Syriæ: & propterea quod Chriſtianus ſum, renũciaui militiæ. Præſes dixit; Non enim dignus es militare: tamen quo modo receſſiſti à militia? Tharacus dixit: Deprecatus ſum Publionem principem & dimiſit me. Præſes dixit: Ergo proſpice ſenectuti tuæ, quoniam & ego volo, vt ſis vnus ex conſentientibus præceptis dominorum noſtrorũ, & à me honorem magnum accipias. Ergò accede & ſacrifica dijs noſtris: quoniam & ipſi principes ſuper omnem orbem colũt eos. Tharacus dixit: Errant multo errore Satanæ. Præſes dixit: Frangite maxillas propterea quod dixit, erraſſe Imperatores. Tharacus dixit: Ego dixi, & dico, quoniam errant quaſi homines. Præſes dicit Sacrifica dijs noſtris, & relinque ſtultitiam tuam. Tharacus dixit: Ego Deo meo ſeruio, & ſacrifico non in ſanguine, ſed in corde mundo: non enim ſunt neceſſaria talia ſacrificia. Præſes dixit adhuc: . . . . † tuæ ex parte,

Conſtantia Tharaci.

parte, & senectutis, prudentiæ tuæ miserebor. Admoneo vt omnem vanitatem dimittas & dijs sacrifices. Tharacus dixit: Ego à lege Domini non recedo. Præses dixit: Ergò recede & sacrifica. Tharacus dixit. Impietatem ego non operor, quoniam Dei legem honorifico. Præses dixit: Alia est ergo lex præter istam? O malum caput? Tharacus dixit; Est lex vestra, qua vos impij lapides, & ligna, & opera manuum hominum adoratis. Præses dixit; Super ceruicem cædite eum, dicentes: Noli vanus esse. Cùm cederetur Tharacus dixit: Ego de ista professione non recedo, quæ me saluum facit. Præses dixit: Ego te recedere faciam ab ista vanitate, & prudentem te faciã. Tharacus dixit; Fac quod vis: potestatem habes in corpore meo. Maximus Præses dixit: Tollite vestimenta eius, & virgis eum cædite. Tharacus cum verberaretur dixit: Nunc verè prudentẽ me fecisti, plagis confortans me magis ac magis confidere in nomine Dei & Christi eius. Præses dixit; Iniuste & maledicte, quomodo duobus dijs seruis? Ecce nunc confiteris deos & eos negas quos colimus? Tharacus dixit; Ego confiteor eum, qui est manifestus Dominus. Præses dixit: Nonne cõfiteris Christum & Dominũ? Tharacus dixit: Ipse est enim filius Dei, spes omniũ Christianorum, propter quẽ patimur & sanamur. Maximus Præses dixit; Relinque verbositatẽ istã: Accede, sacrifica. Tharacus dixit; Nõ verbosus sum, sed veritatẽ dico: iã enim sexaginta quinque annorum sum, & sic credidi, & à veritate non recedo. Demetrius Cẽturio dixit; O homo, parce tibi, & immola:

Super ceruices plumbatis reos cædi solitos esse, rescripta Principum tradunt.

Cæditur virgis.

Tharacus sexaginta quinque annorum.

audi me. Tharacus dixit: Recede à me cũ consilio tuo, minister Satanæ. Maximus Præses dixit; Iste magnis ferreis vinculis in carcerem recipiatur: Adducite alium sequentem.

Mittitur in carcerem.

Probus adducitur.

Demetrius Centurio dixit; Præsto est Domine. Præses dixit; Qui vocaris, primò responde. Probus dixit; In primo, quod nobile est, Christianus; secundò apud homines, vocor Probus.

Patria eius.

Maximus præfectus dixit; Ex quo genere es Probe? Probus dixit; Patrem habui è Thracia, natus autem in Perge Pamphiliæ plebeius, sed Christianus sum. Maximus Præses dixit: Nec lucrum facies de isto nomine. Audi me; Sacrifica dijs: vt à Principibus honoreris, & amicus noster eris. Probus dixit; Neque honorem Principum volo, neque amiciciam tuam cupio: nõ enim parua erat substantia diuitiarum mearum, quam reliqui, vt Deo viuo seruiam. Præses dixit: Spoliate eum; tollite illi pallium; extendite; eum & neruis crudis cædite.

Blanditur ei præses.

Cæditur neruis.

Cùm verberaretur Demetrius Centurio dixit: O homo vide sanguinẽ tuum in terram effundi. Probus dixit: Corpus meũ inter vos est, mihi autem tormenta vnguentum sunt. Cùm verberat⁹ esset, Præses dixit; Requiescis à vanitate tua, an permanes in duritia tua miser? Probus dixit: Non sum vanus, cordatior sum vobis in Domino. Præses dixit: Versate illũ, & super ventrẽ cædite eũ. Probus dixit: Auxiliare seruo tuo, Domine Maximus Præses dixit: Cædẽtes eũ dicite illi; Vbi est auxiliator tuus? Probus cum verberaretur dixit: Auxiliatur, & auxiliabitur. Sic enim pro nihilo habeo tormenta

Egregia eius animi fortitudo.

menta tua, vt non acquiescam tibi. Præses dixit: Attende ad corpus tuum miser, quoniam sanguine tuo impleta est terra. Probus dixit: Hoc scias, quoniam quòd cùm in me patitur corpus propter Christum, multo magis sanatur anima, & viuificatur. Cũ verberatus esset, Præses dixit: Vincite ferro manus ac pedes illius: nec dimittatis aliquem curam ei apponere. Addidit Præses: Adducite alium in medio tribunali. Demetrius Centurio dixit: Præsto est Domine.

Præses dixit; Qui vocaris? Andronicus dixit: Manifestè scire vis, quia Christianus sum? Præses dixit: Illi qui antè te fuerunt, non sunt consequuti de nomine isto nihil; & te oportet respondere. Andronicus dixit: Commune nomen meum apud homines, Andronicus. Maximus Præses dixit; Quo genere es Andronice? Andronicus dixit: De nobili genere, & primi ordinis Ephesiorum filius. Maximus Præses dixit: Tibi parce & audi me sicuti patrem. Nam qui anteà voluerunt stulta loqui, nihil lucrati sunt, tu autem honorifica Principes & patres, dijs nostris consentiens. Andronicus dixit; Benè illos patres nominasti: quoniam vos ipsi patrem habetis Satanam; filij illus diaboli facti opera eius perficitis. Maximus Præses dixit; Adolescentia tua adhuc me contemnit? Scias enim iam tibi magna tormenta parari. Andronicus dixit; Putas me stultũ esse, vt minor antecessoribus meis inueniar? paratus sum tibi ad omnia tormenta. Præses dixit: Expoliate eum, cingite, & suspendite.

Adducitur Andronicus.

Andronicus nobilis Ephesius.

Animi eius magnitudo.

Demetrius Cẽturio dixit: Antequam exterminetur corpus tuũ, miser audi me. Andronicus dixit: Melius est vt corpus meum pereat, vt non faciatis animæ meę, quod vultis. Maximus Præses dixit: Consenti & sacrifica, antequã extermineris. Andronicus dixit; Ego nunquã sacrificaui, nec ab infantia mea: & nunc non sacrifico eis, quibus me cogitis sacrificare. Maximus Præses dixit: Tãgite corpus eius. Anaxius Cornicularius dixit: Cõsenti Præsidi; pater tuus sum in annis: consulo tibi. Andronicus dixit; Quoniam senior es, & sensum non habes, tale mihi cõsilium das, vt lapidibus & dœmonibus sacrificem.

Cornicularij prætoriani, præerant exequendis sententijs damnatorũ: de alijs consule Notat. C. Baron. ad Martyr. Roman.

Cùm torqueretur, Præses dixit; Non sentis tormenta miser, vt miserearis tui, & recedas à vanitate ista quæ te non potest saluare? Andronicus dixit: Quam dicis esse vanitatem, professio mea valdè in omnibus bona est, spẽ habens in Domino: sapientia autem tua temporalis, sempiterna morte morietur. Præses dixit; Quis te docuit stultitiam istam? Andronicus dixit: Sermo qui & viuificat, in quo & viuificamur, habentes in cælis Dominum, spẽ resurrectionis nostræ. Maximus Præses dixit: Recede à stultitia tua, antequam incipiamus te strictius tormentis affligere. Andronicus dixit: Corpus meum antè te est positũ; habes potestatẽ, quod vis, fac. Præses dixit: Torquete os eius fortiter. Andronicus dixit: Adspiciat Dominus, quoniã me sicut homicidam pœnis subiecisti. Præses dixit; Contemnis pręcepta Principum? Et tribunal meum nihil tibi videtur esse? Andronicus dixit. In Dei misericordia & veri-

Torquetur Andronicus.

veritate confido: Indè hoc patior. Maximus Præses dixit: Ergò deliquêre Principes, ô Biothanate. Andron. dixit; Deliquêre, sicut intelligo: nam si vis, recto sensu intelliges, quoniam delictum est, dæmonijs sacrificare.

Dũ torqueretur, Maximus Præses dixit; Cõuertite eũ, & latera eius pũgite. Andronic⁹ dixit: Ante te sũ; quomodò vis corpus meũ subijce pœnis. Præses dixit: Tollite testam, & plagã refricate. Hoc cùm factũ esset, Andronicus dixit: Cõfortasti nunc corpus meũ in plagis. Maximus Præses dixit: Kata modicũ te exterminabo, te exterminabo. Andronicus dixit; Non timeo comminationes tuas: sensus meus melior est cogitationibus malitiæ tuæ; propterea contẽno omnia præcepta tua. Præses dixit; Ligate ei collũ, & pedes ferro, & sub custodia habeatur. *Hucusq; prima interrogatio.*

Contemnit pœnas, & tormenta.

Carceri mancipatur.

Secunda interrogatio facta est die † . . . . . *Sedente Numerio Maximo Præside, &cæt.* Maxim⁹ Præses dixit: Voca impijssimos Christianos, legi malæ seruientes. Demetrius Centurio dixit: Præsto sum Domine. Et cũ perductus esset Tharacus, Præses dixit: Meministis quod senect⁹ honoratur in multis, propterea quod est ipsius cogitatio & sẽsus. Proindè cogitasti apud te, ne iterũ in priorib. illis cogitationib. & hodie velis permanere. Sed magis accede, & sacrifica dijs pro salute Principũ, vt honorẽ cõsequaris. Tharacus dixit: Honorẽ tuũ si intelligerent & ipsi Principes, & alij qui cõmunicant sensibus vestris, ab omni cæcitate cogitationũ vanitatis suæ se separarẽt, & in meliorẽ & fortiorẽ sedẽ

‡ deerat in Exemplari dies iam vetustate obliteratus.

Senectus honoranda & quarè.

Tharacus iterum producitur.

Rursus dirè cruciatur S. Tharacus.

à Deo verissimo viuificarentur. Præses dixit: Lapidibus os eius frangite, & dicite: Recede à stultitia tua. Tharacus dixit: Si non essem accuratus, similis tibi essem insensatus. Præses dixit; Ecce dentes tuos comminutos: miserere iã tui miser. Tharacus dixit: Non tibi persuadeas in nihilo. Nam si omnia mẽbra mea collidas, insto fortis in eo qui me fortem facit. Præses dixit. Crede, quia melius est tibi vt sacrifices. Tharacus dixit: Si scirem quia melius esset, hoc non exspectarem à te.

Et vt sæuiat impius præses.

Et cũ nõ amplius Tharacus loqueretur, Pręses dixit: Cædite eũ in os, clamantes ei: Respõde. Tharacus dixit; Maxillæ meæ fractæ sunt, quomodo respondeam? Maximus Præses dixit; In omnibus his nõ cõsentis insensate? Accede, adora, immola dijs. Tharacus dixit: Si vocem clamoris mei subtraxisti, verum sensui animæ meę non nocebis, sed magis intrà vnam horam me ædificasti. Præses dixit; Ego duritiam tuam expellã, maledicte. Tharacus dixit: Omnibus cogitationibus tuis adsum, sed vinco in eo, qui me fortem fecit, id est, nomine Domini. Pręses dixit: Afferte ignẽ, & expandite manus eius, & ponite in eis. Tharacus dixit: Ignẽ tuum tẽporalẽ non timebo: timeo autẽ si forte consentiã tibi, ne ignis æternus dominetur mei. Et cũ positus esset ignis super manus eius, Præses dixit:

Admiranda Tharaci fortitudo & constantia.

Eccè nũc manus tuæ exterminatæ sunt ab igne, requiesce à vanitate tua insensate, & immola dijs. Tharacus dixit: Sic mecum loqueris quasi iam voluntati tuæ consenserim ex tua crudelitate: per voluntatem Domini fortissimus sum in omnibus quæ aduersum me parantur.

Præses

Præſes dixit: Ligate eum pedibus, & in altũ ſuſpendite, & fumum atrum ſupponite ſubtus faciem eius. Tharacus dixit; Ignem tuum contemno: fumum tuum timere non habeo. Maximus Præſes, cum ſuſpenſus ille eſſet, dixit ad eum: Sic pendes vſque dum cõſentias & ſacrifices. Tharacus dixit; Sacrifica Præſes, ſicut & cõſuetudinem habes ſacrificare hominibus: mihi autem non licet hoc facere. Maximus Præſes dixit: Afferte acetum cum ſale, & in naribus eius perfundite.

..... *deerat in codice pagina, quæ continebantur reliqua tormentorum Tharaci, & Probi, tota ſecunda Interrogatio excidit: ſed & Andronici vſi tantum hæc pauca ſequenti pagina habentur conſcripta.*

Præſes dixit; Hi ſermones ſtultitiæ tuæ nihil tibi proderunt: ſed accede, ſacrifica dijs, ne mala, ſceleſte, perdant te. Andronicus dixit; Et primò & ſecundò, quæ audiſtis, vnum eſt: non enim puer ſum, vt ſeducar ſermonibus & conculcer. Præſes dixit: Non me vinces, aut contemnes tribunal meum. Andronicus dixit; Non vos vincimus; ſed eſt qui nos confortat Dominus noſter Ieſus Chriſtus: nam ex parte ſentis & recognoſcis, quoniam non timemus te, neque tormenta tua. Præſes dixit: Præſententur mihi alia genera tormentorum, proxima Seſſione. Hic autem vinculis ferreis recipiatur in cuſtodia, & à nemine videatur, vſque in mane) *Secunda Interrogatio explicit: Incipit tertia Interrogatio.*

Certamen Andronici ſecundum.

In vincula conijcitur Andronicus.

Tertiò ducuntur ad certamē SS. Martyres.

Præses dixit; Voca iniquissimos Christianos. Demetrius Cēturio dixit; Præsto sum Domine. Adducto Tharaco Præses dixit; Adhuc plagarum & pœnarum & custodiarum vincula contemnis? Audi me Tharace, & recede à confessione ista, vndè lucrum non habes; sed sacrifica dijs, quoniàm per ipsos omnia stant.

Primus Tharacus.

Tharacus dixit; Nunquam benè sit illis, vt per illos mundus gubernetur, quibus paratus est ignis & tormenta æterna; non solum illis, sed & omnibus qui faciunt voluntatem ipsorum. Præses dixit; Non quiescis iniquissimè blasphemans? Aut putas tu quia per imprudētiam sermonum tuorum caput tibi abscindam & recedas? Tharacus dixit; Sic erat, vt compendio moriens, non magnum agonem haberem: nunc autem fac vt crescat mihi in Domino agonizatio fidei meæ. Præses dixit: Talia patiuntur & patientur tui, qui sunt in vinculis, ac legibus morientur. Tharacus dixit; Hoc quod dicis, stultitia mentis tuæ est; quoniā qui operantur mala, meritò moriūtur; nos autem, qui malum nescimus, sed pro Domino patimur, mercedem speramus accipere cælestem à Domino. Præses dixit; Maledicte & inique, quam mercedē expectatis, malè & scelestè consummātes? Tharacus dixit; Nō tibi licet hoc interrogare, neque scire, quā præparauit nobis Dominus positā mercedē in cælis: propterea sustinemus irā sensûs tui. Præses dixit; Sic me alloqueris, maledicte quasi cōsors meus sis? Tharacus dixit; Ego consors tuus non sum, sed habeo potestatem loquendi, & nemo potest me compescere propter eum qui me confortat, hoc est Domi-

Admiranda planè Tharaci magnanimitas.

Dominus. Præses dixit: Ego potestatem istam, quam habes, eradicabo à te, nequissime. Tharacus dixit: Nemo potest auferre à me potestatẽ istam, neque tu, neque Principes tui, neque pater vester Satanas. Pręses dixit: Verùm quid loquor tecũ in allectatione? Tharacus dixit: Allectatio tua tecum sit. Ego sicut & Dominus nouit, cui seruio, quoniam vultus tuus mihi horret, vt loquar tecũ. Præses dixit: Ligate eum quoniam stultus est. Tharacus dixit: Stultus, si essem similis tui, & voluntati tuæ acquiescerem. Pręses dixit: Quoniam suspensus es, sacrifica antequam secundùm meritum tuum pęnas tibi adhiberi faciam. Tharacus dixit: Licet tibi? At non licet tibi vniuersas pœnas mihi adhibere, quoniam militaris fui. Sed ne existimes, quoniam acquiescam iniquitati tuæ, omnes excogitationes pœnarum in me comple. Præses dixit: Milites semper pro salute Principum dijs sacrificant, vt promereantur dignitatem suam: tu autem, cunctis pessimus, & quod fugisti militiam, propterea parantur tibi majora tormenta. Tharacus dixit: Quid commoueris frater? Tibi dico, fac quod vis impiè. Præses dixit: Noli putare te semel damnari, sed particulatim te exterminabo, & reliquias tuas bestijs dabo. Tharacus dixit: Fac, quod facturus es citiùs; noli sermonib. promittere. Pręses dixit: Putas quia mulierculæ aliquę corpus tuum habent aromatibus vel vnguẽtis condire iniquissime? nam de hoc est cogitatio, vt reliquias tuas perdam. Tharacus dixit: Et nunc quę vis corpori meo adhibe, & post mortem, fac quod vis. Præses dixit: Sacrifica priùs. Tharacus dixit:

En barbaricam præsidis mentem.

En quid inuideat martyri.

præsentamus ante tribunal nobilitatis tuæ. Maximus Præses dixit Tharaco: Qui vocaris? a te enim oportet interrogare primum quoniã ætate senior es. Respondit Tharacus: Christianus sum. Maximus Præses dixit: Tace de hac impia professione; dic, Qui vocaris: Tharacus dixit: Christianus sum. Maximus Præses dixit: Frangite ei maxillas, dicentes, Illud noli respondere. Tharacus dixit: Quod est nomen meum, illud dico; si autem quod est impositum à parentibus, dicor Tharacus: & cum militarẽ, a nominatus sum Victor.

a Secundum Pauli Iurisconsulti sententiam. L. verius ff de quæst. à Seniore vt debiliore & timidiore auspicanda est quæstio. Tharacus sistitur coram Præside. Licuisse absq; fraude mutare nomen, ipse Diocletianus testatur l. 1. C. de mutat. nom. Præses ei blanditur.

Præses dixit; Ex quo genere es Tharace? Tharacus dixit; Militari & Romano: natus autem Claudionopoli ciuitate Syriæ: & propterea quod Christianus sum, renũciaui militiæ. Præses dixit; Non enim dignus es militare: tamen quo modo recessisti à militia? Tharacus dixit: Deprecatus sum Publionem principem & dimisit me. Præses dixit: Ergo prospice senectuti tuæ, quoniam & ego volo, vt sis vnus ex consentientibus præceptis dominorum nostrorũ, & à me honorem magnum accipias. Ergò accede & sacrifica dijs nostris: quoniam & ipsi principes super omnem orbem colũt eos. Tharacus dixit: Errant multo errore Satanæ. Præses dixit: Frangite maxillas propterea quod dixit, errasse Imperatores. Tharacus dixit: Ego dixi, & dico, quoniam errant quasi homines. Præses dicit Sacrifica dijs nostris, & relinque stultitiam tuam. Tharacus dixit: Ego Deo meo seruio, & sacrifico non in sanguine, sed in corde mundo: non enim sunt necessaria talia sacrificia. Præses dixit adhuc: · · · · † tuæ ex parte,

Constantia Tharaci.

parte, & senectutis, prudentiæ tuæ miserebor. Admoneo vt omnem vanitatem dimittas & dijs sacrifices. Tharacus dixit: Ego à lege Domini non recedo. Præses dixit: Ergò recede & sacrifica. Tharacus dixit. Impietatem ego non operor, quoniam Dei legem honorifico. Præses dixit: Alia est ergo lex præter istam? O malum caput? Tharacus dixit: Est lex vestra, qua vos impij lapides, & ligna, & opera manuum hominum adoratis. Præses dixit; Super ceruicem cædite eum, dicentes: Noli vanus esse. Cùm cederetur Tharacus dixit: Ego de ista professione non recedo, quæ me saluum facit. Præses dixit: Ego te recedere faciam ab ista vanitate, & prudentem te faciã. Tharacus dixit; Fac quod vis: potestatem habes in corpore meo. Maximus Præses dixit: Tollite vestimenta eius, & virgis eum cædite. Tharacus cum verberaretur dixit: Nunc verè prudentẽ me fecisti, plagis confortans me magis ac magis confidere in nomine Dei & Christi eius. Præses dixit; Iniuste & maledicte, quomodo duobus dijs seruis? Eccè nunc confiteris deos & eos negas quos colimus? Tharacus dixit: Ego confiteor eum, qui est manifestus Dominus. Præses dixit: Nonne cõfiteris Christum & Dominũ? Tharacus dixit: Ipse est enim filius Dei, spes omniũ Christianorum, propter quẽ patimur & sanamur. Maximus Pręses dixit; Relinque verbositatẽ istã: Accede, sacrifica. Tharacus dixit; Nõ verbosus sum, sed veritatẽ dico: iã enim sexaginta quinque annorum sum, & sic credidi, & à veritate non recedo. Demetrius Cẽturio dixit; O homo, parce tibi, & immola:

Super ceruices plumbatis reos cædi solitos esse, rescripta Principum tradunt.

Ceditur virgis.

Tharacus sexaginta quinque annorum.

audi me. Tharacus dixit: Recede à me cũ consilio tuo, minister Satanæ. Maximus Præses dixit; Iste magnis ferreis vinculis in carcerem recipiatur: Adducite alium sequentem.

Mittitur in carcerem.

Probus adducitur.

Demetrius Centurio dixit; Prçsto est Domine. Præses dixit; Qui vocaris, primò responde. Probus dixit; In primo, quod nobile est, Christianus; secundò apud homines, vocor Probus.

Patria eius.

Maximus præfectus dixit; Ex quo genere es Probe? Probus dixit; Patrem habui è Thracia, natus autem in Perge Pamphiliæ plebeius, sed Christianus sum. Maximus Præses dixit: Nec lucrum facies de isto nomine. Audi me; Sacrifica dijs: vt à Principibus honoreris, & amicus noster eris. Probus dixit; Neque honorem Principum volo, neque amicitiam tuam cupio: nõ enim parua erat substantia diuitiarum mearum, quam reliqui, vt Deo viuo seruiam. Præses dixit: Spoliate eum; tollite illi pallium; extendite; eum & neruis crudis cædite.

Blanditur ei præses.

Cæditur neruis.

Cùm verberaretur Demetrius Centurio dixit: O homo vide sanguinẽ tuum in terram effundi. Probus dixit: Corpus meũ inter vos est, mihi autem tormenta vnguentum sunt. Cùm verberat⁹ esset, Præses dixit; Requiescis à vanitate tua, an permanes in duritia tua miser? Probus dixit: Non sum vanus, cordatior sum vobis in Domino. Præses dixit: Versate illũ, & super ventrẽ cædite eũ. Probus dixit: Auxiliare seruo tuo, Domine. Maximus Præses dixit: Cædẽtes eũ dicite illi; Vbi est auxiliator tuus? Probus cum verberaretur dixit: Auxiliatur, & auxiliabitur. Sic enim pro nihilo habeo tormenta

Egregia eius animi fortitudo.

menta

mentatua, vt non acquiescam tibi. Præses dixit: Attende ad corpus tuum miser, quoniam sanguine tuo impleta est terra. Probus dixit: Hoc scias, quoniam quòd cùm in me patitur corpus propter Christum, multo magis sanatur anima, & viuificatur. Cũ verberatus esset, Præses dixit: Vincite ferro manus ac pedes illius: nec dimittatis aliquem curam ei apponere. Addidit Præses: Adducite alium in medio tribunali. Demetrius Centurio dixit: Præsto est Domine.

Præses dixit; Qui vocaris? Andronicus dixit: Manifestè scire vis, quia Christianus sum? Præses dixit: Illi qui antè te fuerunt, non sunt consequuti de nomine isto nihil; & te oportet respondere. Andronicus dixit: Commune nomen meum apud homines, Andronicus. Maximus Præses dixit; Quo genere es Andronice? Andronicus dixit: De nobili genere, & primi ordinis Ephesiorum filius. Maximus Præses dixit: Tibi parce & audi me sicuti patrem. Nam qui anteà voluerunt stulta loqui, nihil lucrati sunt, tu autem honorifica Principes & patres, dijs nostris consentiens. Andronicus dixit; Benè illos patres nominasti: quoniam vos ipsi patrem habetis Satanam; filij illus diaboli facti opera eius perficitis. Maximus Præses dixit; Adolescentia tua adhuc me contemnit? Scias enim iam tibi magna tormenta parari. Andronicus dixit; Putas me stultũ esse, vt minor antecessoribus meis inueniar? paratus sum tibi ad omnia tormenta. Præses dixit: Expoliate eum, cingite, & suspendite.

Adducitur Andronicus.

Andronicus nobilis Ephesius.

Animi eius magnitudo.

Demetrius Cẽturio dixit: Antequam exterminetur corpus tuũ, miser audi me. Andronicus dixit: Melius est vt corpus meum pereat, vt non faciatis animæ meę, quod vultis. Maximus Præses dixit: Consenti & sacrifica, antequã extermineris. Andronicus dixit; Ego nunquã sacrificaui, nec ab infantia mea: & nunc non sacrifico eis, quibus me cogitis sacrificare. Maximus Præses dixit: Tãgite corpus eius. Anaxius Cornicularius dixit: Cõsenti Præsidi; pater tuus sum in annis: consulo tibi. Andronicus dixit; Quoniam senior es, & sensum non habes, tale mihi cõsilium das, vt lapidibus & dœmonibus sacrificem.

Cornicularij prætoriani, præerant exequendis sententijs damnatorũ: de alijs consule Notat. C. Baron. ad Martyr. Roman.

Cùm torqueretur, Præses dixit; Non sentis tormenta miser, vt miserearis tui, & recedas à vanitate ista quæ te non potest saluare? Andronicus dixit: Quam dicis esse vanitatem, professio mea valdè in omnibus bona est, spẽ habens in Domino: sapientia autem tua temporalis, sempiterna morte morietur. Præses dixit; Quis te docuit stultitiam istam? Andronicus dixit: Sermo qui & viuificat, in quo & viuificamur, habentes in cælis Dominum, spẽ resurrectionis nostræ. Maximus Præses dixit: Recede à stultitia tua, antequam incipiamus te strictius tormentis affligere. Andronicus dixit: Corpus meum antè te est positũ; habes potestatẽ, quod vis, fac. Præses dixit: Torquete os eius fortiter. Andronicus dixit: Adspiciat Dominus, quoniã me sicut homicidam pœnis subiecisti. Præses dixit; Contemnis pręcepta Principum? Et tribunal meum nihil tibi videtur esse? Andronicus dixit; In Dei misericordia & veri-

Torquetur Andronicus.

veritate confido: Indè hoc patior. Maximus Præses dixit: Ergò deliquêre Principes, ô Biothanate. Andron. dixit; Deliquêre, sicut intelligo: nam si vis, recto sensu intelliges, quoniam delictum est, dæmonijs sacrificare.

Dũ torqueretur, Maximus Præses dixit; Cõuertite eũ, & latera eius pũgite. Andronic⁹ dixit: Ante te sũ; quomodò vis corpus meũ subijce pœnis. Præses dixit: Tollite testam, & plagã refricate. Hoc cùm factũ esset, Andronicus dixit: Cõfortasti nunc corpus meũ in plagis. Maximus Præses dixit: Kata modicũ te exterminabo, te exterminabo. Andronicus dixit; Non timeo comminationes tuas: sensus meus melior est cogitationibus malitiæ tuæ; propterea contẽno omnia præcepta tua. Præses dixit; Ligate ei collũ, & pedes ferro, & sub custodia habeatur. *Hucusq; prima interrogatio.*

Contemnit pœnas, & tormenta.

Carceri mancipatur.

Secunda interrogatio facta est die † . . . . . *Sedente Numerio Maximo Præside, &cæt.* Maxim⁹ Præses dixit: Voca impijssimos Christianos, legi malæ seruientes. Demetrius Centurio dixit: Præsto sum Domine. Et cũ perductus esset Tharacus, Præses dixit: Meministis quod senect⁹ honoratur in multis, propterea quod est ipsius cogitatio & sẽsus. Proindè cogitasti apud te, ne iterũ in priorib. illis cogitationib. & hodie velis permanere. Sed magis accede, & sacrifica dijs pro salute Principũ, vt honorẽ cõsequaris. Tharacus dixit: Honorẽ tuũ si intelligerent & ipsi Principes, & alij qui cõmunicant sensibus vestris, ab omni cæcitate cogitationũ vanitatis suæ se separarẽt, & in meliorẽ & fortiorẽ sedẽ

† deerat in Exemplari dies iam vetustate obliteratus.

Senectus honoranda & quarè.

Tharacus iterum producitur.

Rursus dirè cruciatur S. Tharacus.

à Deo verissimo viuificarentur. Præses dixit: Lapidibus os eius frangite, & dicite: Recede à stultitia tua. Tharacus dixit: Si non essem accuratus, similis tibi essem insensatus. Præses dixit; Ecce dentes tuos comminutos: miserere iã tui miser. Tharacus dixit: Non tibi persuadeas in nihilo. Nam si omnia mẽbra mea collidas, insto fortis in eo qui me fortem facit. Præses dixit. Crede, quia melius est tibi vt sacrifices. Tharacus dixit: Si scirem quia melius esset, hoc non exspectarem à te.

Et cũ nõ amplius Tharacus loqueretur, Prę-ses dixit: Cædite eũ in os, clamantes ei: Respõde. Tharacus dixit; Maxillæ meæ fractæ sunt, quomodo respondeam? Maximus Præses dixit; In omnibus his nõ cõsentis insensate? Accede, adora, immola dijs. Tharacus dixit: Si vocem clamoris mei subtraxisti, verum sensui animæ meę non nocebis, sed magis intrà vnam horam me ædificasti. Præses dixit; Ego duritiam tuam expellã, maledicte. Tharacus dixit: Omnibus cogitationibus tuis adsum, sed vinco in eo, qui me fortem fecit, id est, nomine Domini. Pręses dixit: Afferte ignẽ, & expandite manus eius, & ponite in eis. Tharacus dixit: Ignẽ tuum tẽporalẽ non timebo; timeo autẽ si forte consentiã tibi, ne ignis æternus dominetur mei. Et cũ positus esset ignis super manus eius, Præses dixit: Eccè nũc manus tuæ exterminatæ sunt ab igne, requiesce à vanitate tua insensate, & immola dijs. Tharacus dixit: Sic mecum loqueris quasi jam voluntati tuæ consenserim ex tua crudelitate: per voluntatem Domini fortissimus sum in omnibus quæ aduersum me parantur.

Et vt sæuiat impius præses.

Admiranda Tharaci fortitudo & constantia.

Præses

Præses dixit: Ligate eum pedibus, & in altũ suspendite, & fumum atrum supponite subtus faciem eius. Tharacus dixit; Ignem tuum contemno: fumum tuum timere non habeo. Maximus Præses, cum suspensus ille esset, dixit ad eum: Sic pendes vsque dum consentias & sacrifices. Tharacus dixit; Sacrifica Præses, sicut & cõsuetudinem habes sacrificare hominibus: mihi autem non licet hoc facere. Maximus Præses dixit: Afferte acetum cum sale, & in naribus eius perfundite.

····· *deerat in codice pagina, qua continebantur reliqua tormentorum Tharaci, & Probi, tota secunda Interrogatio excidit: sed & Andronici nisi tantum hæc pauca sequenti pagina habentur conscripta.*

Certamen Andronici secundum.

Præses dixit; Hi sermones stultitiæ tuæ nihil tibi proderunt: sed accede, sacrifica dijs, ne mala, scelestе, perdant te. Andronicus dixit; Et primò & secundò, quæ audistis, vnum est: non enim puer sum, vt seducar sermonibus & conculcer. Præses dixit: Non me vinces, aut contemnes tribunal meum. Andronicus dixit; Non vos vincimus; sed est qui nos confortat Dominus noster Iesus Christus: nam ex parte sentis & recognoscis, quoniam non timemus te, neque tormenta tua. Præses dixit: Præsententur mihi alia genera tormentorum, proxima Sessione. Hic autem vinculis ferreis recipiatur in custodia, & à nemine videatur, vsque in mane) *Secunda Interrogatio explicit: Incipit tertia Interrogatio.*

In vincula conijcitur Andronicus.

Tertiò ducuntur ad certamẽ SS. Martyres.

Præses dixit: Voca iniquissimos Christianos. Demetrius Cẽturio dixit: Præsto sum Domine. Adducto Tharaco Præses dixit: Adhuc plagarum & pænarum & custodiarum vincula contemnis? Audi me Tharace, & recede à confessione ista, vndè lucrum non habes; sed sacrifica dijs, quoniam per ipsos omnia stant.

Primus Tharacus.

Tharacus dixit: Nunquam benè sit illis, vt per illos mundus gubernetur, quibus paratus est ignis & tormenta æterna; non solum illis, sed & omnibus qui faciunt voluntatem ipsorum. Præses dixit; Non quiescis iniquissimè blasphemans? Aut putas tu quia per imprudẽtiam sermonum tuorum caput tibi abscindam & recedas? Tharacus dixit; Sic erat, vt compendio moriens, non magnum agonem haberem: nunc autem fac vt crescat mihi in Domino agonizatio fidei meæ. Præses dixit: Talia patiuntur & patientur tui, qui sunt in vinculis, ac legibus morientur. Tharacus dixit; Hoc quod dicis, stultitia mentis tuæ est; quoniã qui operantur mala, meritò moriũtur; nos autem, qui malum nescimus, sed pro Domino patimur, mercedem speramus accipere cælestem à Domino. Præses dixit: Maledicte & inique, quam mercedẽ expectatis, malè & scelestè consummãtes? Tharacus dixit: Nõ tibi licet hoc interrogare, neque scire, quã præparauit nobis Dominus positã mercedẽ in cælis: propterea sustinemus irã sensûs tui. Præses dixit; Sic me alloqueris, maledicte quasi cõsors meus sis? Tharacus dixit: Ego consors tuus non sum, sed habeo potestatem loquendi, & nemo potest me compescere propter eum qui me confortat, hoc est Domi-

Admiranda planè Tharaci magnanimitas.

Dominus. Præses dixit: Ego potestatem istam, quam habes, eradicabo à te, nequissime. Tharacus dixit: Nemo potest auferre à me potestatē istam, neque tu, neque Principes tui, neque pater vester Satanas. Pręses dixit: Verùm quid loquor tecū in allectatione? Tharacus dixit: Allectatio tua tecum sit. Ego sicut & Dominus nouit, cui seruio, quoniam vultus tuus mihi horret, vt loquar tecū. Præses dixit: Ligate eum quoniam stultus est. Tharacus dixit: Stultus, si essem similis tui, & voluntati tuæ acquiescerem. Pręses dixit: Quoniam suspensus es, sacrifica antequam secundùm meritum tuum pęnas tibi adhiberi faciam. Tharacus dixit: Licet tibi? At non licet tibi vniuersas pœnas mihi adhibere, quoniam militaris fui. Sed ne existimes, quoniam acquiescam iniquitati tuæ, omnes excogitationes pœnarum in me comple. Præses dixit: Milites semper pro salute Principum dijs sacrificant, vt promereantur dignitatem suam: tu autem, cunctis pessimus, & quod fugisti militiam, propterea parantur tibi maiora tormenta. Tharacus dixit: Quid commoueris frater? Tibi dico, fac quod vis impiè. Præses dixit: Noli putare te semel damnari, sed particulatim te exterminabo, & reliquias tuas bestijs dabo. Tharacus dixit: Fac, quod facturus es citiùs; noli sermonib. promittere. Pręses dixit: Putas quia mulierculæ aliquę corpus tuum habent aromatibus vel vnguētis condire iniquissime? nam de hoc est cogitatio, vt reliquias tuas perdam. Tharacus dixit: Et nunc quę vis corpori meo adhibe, & post mortem, fac quod vis. Præses dixit: Sacrifica priùs. Tharacus dixit:

En barbaricam præsidis mentem.

En quid inuideat martyri.

præsentamus ante tribunal nobilitatis tuæ. Maximus Præses dixit Tharaco: Qui vocaris? a te enim oportet interrogare primum quoniã ætate senior es. Respondit Tharacus: Christianus sum. Maximus Præses dixit: Tace de hac impia professione; dic, Qui vocaris: Tharacus dixit: Christianus sum. Maximus Præses dixit: Frangite ei maxillas, dicentes, Illud noli respondere. Tharacus dixit: Quod est nomen meum, illud dico; si autem quod est impositum à parentibus, dicor Tharacus: & cum militarẽ, a nominatus sum Victor.

a Secundum Pauli Iurisconsulti sententiam. L. verius ff de quæst. à Seniore vt debiliore & timidiore auspicanda est quæstio.

Tharacus sistitur coram Præside.

Licuisse absq; fraude mutare nomen, ipse Diocletianus testatur l. 1. C. de mutat. nom.

Præses ei blanditur.

Præses dixit; Ex quo genere es Tharace? Tharacus dixit; Militari & Romano: natus autem Claudionopoli ciuitate Syriæ: & propterea quod Christianus sum, renũciaui militiæ. Præses dixit; Non enim dignus es militare: tamen quo modo recessisti à militia? Tharacus dixit: Deprecatus sum Publionem principem & dimisit me. Præses dixit: Ergo prospice senectuti tuæ, quoniam & ego volo, vt sis vnus ex consentientibus præceptis dominorum nostrorũ, & à me honorem magnum accipias. Ergò accede & sacrifica dijs nostris: quoniam & ipsi principes super omnem orbem colũt eos. Tharacus dixit: Errant multo errore Satanæ. Præses dixit: Frangite maxillas propterea quod dixit, errasse Imperatores. Tharacus dixit: Ego dixi, & dico, quoniam errant quasi homines. Præses dicit Sacrifica dijs nostris, & relinque stultitiam tuam. Tharacus dixit: Ego Deo meo seruio, & sacrifico non in sanguine, sed incorde mundo: non enim sunt necessaria talia sacrificia. Præses dixit adhuc: · · · · † tuæ ex parte,

Constantia Tharaci.

parte, & senectutis, prudentiæ tuæ miserebor. Admoneo vt omnem vanitatem dimittas & dijs sacrifices. Tharacus dixit: Ego à lege Domini non recedo. Præses dixit: Ergò recede & sacrifica. Tharacus dixit. Impietatem ego non operor, quoniam Dei legem honorifico. Præses dixit: Alia est ergo lex præter istam? O malum caput? Tharacus dixit; Est lex vestra, qua vos impij lapides, & ligna, & opera manuum hominum adoratis. Præses dixit; Super ceruicem cædite eum, dicentes: Noli vanus esse. Cùm cederetur Tharacus dixit: Ego de ista professione non recedo, quæ me saluum facit. Præses dixit: Ego te recedere faciam ab ista vanitate, & prudentem te faciã. Tharacus dixit; Fac quod vis: potestatem habes in corpore meo. Maximus Præses dixit: Tollite vestimenta eius, & virgis eum cædite. Tharacus cum verberaretur dixit: Nunc verè prudentẽ me fecisti, plagis confortans me magis ac magis confidere in nomine Dei & Christi eius. Præses dixit; Iniuste & maledicte, quo modo duobus dijs seruis? Eccè nunc confiteris deos & eos negas quos colimus? Tharacus dixit: Ego confiteor eum, qui est manifestus Dominus. Præses dixit: Nonne cõfiteris Christum & Dominũ? Tharacus dixit: Ipse est enim filius Dei, spes omniũ Christianorum, propter quẽ patimur & sanamur. Maximus Præses dixit; Relinque verbositatẽ istã: Accede, sacrifica. Tharacus dixit; Nõ verbosus sum, sed veritatẽ dico: iã enim sexaginta quinque annorum sum, & sic credidi, & à veritate non recedo. Demetrius Cẽturio dixit; O homo, parce tibi, & im nola:

Super ceruices plumbatis reos cædi solitos esse, rescripta Principum tradunt.

Ceditur virgis.

Tharacus sexaginta quinque annorum.

audi me. Tharacus dixit: Recede à me cũ consilio tuo, minister Satanæ. Maximus Præses dixit; Iste magnis ferreis vinculis in carcerem recipiatur: Adducite alium sequentem.

Mittitur in carcerem.

Probus adducitur.

Demetrius Centurio dixit; Presto est Domine. Præses dixit; Qui vocaris, primò responde. Probus dixit; In primo, quod nobile est, Christianus; secundò apud homines, vocor Probus. Maximus præfectus dixit; Ex quo genere es Probe? Probus dixit; Patrem habui è Thracia, natus autem in Perge Pamphiliæ plebeius, sed Christianus sum. Maximus Præses dixit: Nec lucrum facies de isto nomine. Audi me; Sacrifica dijs: vt à Principibus honoreris, & amicus noster eris. Probus dixit; Neque honorem Principum volo, neque amiciciam tuam cupio: nō enim parua erat substantia diuitiarum mearum, quam reliqui, vt Deo viuo seruiam. Præses dixit: Spoliate eum; tollite illi pallium; extendite; eum & neruis crudis cædite.

Patria eius.

Blanditur ei præses.

Cæditur neruis.

Cùm verberaretur Demetrius Centurio dixit: O homo vide sanguinẽ tuum in terram effundi. Probus dixit: Corpus meũ inter vos est, mihi autem tormenta vnguentum sunt. Cùm verberat⁹ esset, Præses dixit; Requiescis à vanitate tua, an permanes in duritia tua miser? Probus dixit: Non sum vanus, cordatior sum vobis in Domino. Præses dixit: Versate illũ, & super ventrẽ cædite eũ. Probus dixit: Auxiliare seruo tuo, Domine Maximus Præses dixit: Cædentes eũ dicite illi; Vbi est auxiliator tuus? Probus cum verberaretur dixit: Auxiliatur, & auxiliabitur. Sic enim pro nihilo habeo tormenta

Egregia eius animi fortitudo.

menta tua, vt non acquiescam tibi. Præses dixit: Attende ad corpus tuum miser, quoniam sanguine tuo impleta est terra. Probus dixit: Hoc scias, quoniam quòd cùm in me patitur corpus propter Christum, multo magis sanatur anima, & viuificatur. Cũ verberatus esset, Præses dixit: Vincite ferro manus ac pedes illius: nec dimittatis aliquem curam ei apponere. Addidit Præses: Adducite alium in medio tribunali. Demetrius Centurio dixit: Præsto est Domine.

Præses dixit; Qui vocaris? Andronicus dixit: Manifestè scire vis, quia Christianus sum? Præses dixit: Illi qui antè te fuerunt, non sunt consequuti de nomine isto nihil; & te oportet respondere. Andronicus dixit: Commune nomen meum apud homines, Andronicus. Maximus Præses dixit; Quo genere es Andronice? Andronicus dixit: De nobili genere, & primi ordinis Ephesiorum filius. Maximus Præses dixit: Tibi parce & audi me sicuti patrem. Nam qui anteà voluerunt stulta loqui, nihil lucrati sunt, tu autem honorifica Principes & patres, dijs nostris consentiens. Andronicus dixit; Benè illos patres nominasti: quoniam vos ipsi patrem habetis Satanam; filij illus diaboli facti opera eius perficitis. Maximus Præses dixit; Adolescentia tua adhuc me contemnit? Scias enim iam tibi magna tormenta parari. Andronicus dixit; Putas me stultũ esse, vt minor antecessoribus meis inueniar? paratus sum tibi ad omnia tormenta. Præses dixit: Expoliate eum, cingite, & suspendite.

Adducitur Andronicus.

Andronicus nobilis Ephesius.

Animi eius magnitudo.

Demetrius Cēturio dixit: Antequam exterminetur corpus tuū, miser audi me. Andronicus dixit: Melius est vt corpus meum pereat, vt non faciatis animæ meę, quod vultis. Maximus Præses dixit: Consenti & sacrifica, antequā extermineris. Andronicus dixit; Ego nunquā sacrificaui, nec ab infantia mea: & nunc non sacrifico eis, quibus me cogitis sacrificare. Maximus Præses dixit: Tāgite corpus eius. Anaxius Cornicularius dixit: Cōsenti Præsidi; pater tuus sum in annis: consulo tibi. Andronicus dixit; Quoniam senior es, & sensum non habes, tale mihi cōsilium das, vt lapidibus & dœmonibus sacrificem.

Cornicularij prætoriani, præerant exequendis sententijs damnatorū: de alijs consule Notat. C. Baron. ad Martyr. Roman.

Cùm torqueretur, Præses dixit; Non sentis tormenta miser, vt miserearis tui, & recedas à vanitate ista quæ te non potest saluare? Andronicus dixit: Quam dicis esse vanitatem, professio mea valdè in omnibus bona est, spē habens in Domino: sapientia autem tua temporalis, sempiterna morte morietur. Præses dixit; Quis te docuit stultitiam istam? Andronicus dixit: Sermo qui & viuificat, in quo & viuificamur, habentes in cælis Dominum, spē resurrectionis nostræ. Maximus Præses dixit: Recede à stultitia tua, antequam incipiamus te strictius tormentis affligere. Andronicus dixit: Corpus meum antè te est positū; habes potestatē, quod vis, fac. Præses dixit: Torquete os eius fortiter. Andronicus dixit: Adspiciat Dominus, quoniā me sicut homicidam pœnis subiecisti. Præses dixit; Contemnis pręcepta Principum? Et tribunal meum nihil tibi videtur esse? Andronicus dixit. In Dei misericordia & veri-

Torquetur Andronicus.

veritate confido: Indè hoc patior. Maximus Præses dixit: Ergò deliquêre Principes, ô Biothanate. Andron. dixit; Deliquêre, sicut intelligo: nam si vis, recto sensu intelliges, quoniam delictum est, dæmonijs sacrificare.

Dũ torqueretur, Maximus Præses dixit; Cõuertite eũ, & latera eius pũgite. Andronic⁹ dixit: Ante te sũ; quomodò vis corpus meũ subijce pœnis. Præses dixit: Tollite testam, & plagã refricate. Hoc cùm factũ esset, Andronicus dixit: Cõfortasti nunc corpus meũ in plagis. Maximus Præses dixit: Kata modicũ te exterminabo, te exterminabo. Andronicus dixit; Non timeo comminationes tuas: sensus meus melior est cogitationibus malitiæ tuæ; propterea contẽno omnia præcepta tua. Præses dixit; Ligate ei collũ, & pedes ferro, & sub custodia habeatur. *Hucusq; prima interrogatio.*

Contemnit pœnas, & tormenta.

Carceri mancipatur.

Secunda interrogatio facta est die † . . . . . *Sedente Numerio Maximo Præside, &c.* Maxim⁹ Præses dixit: Voca impijssimos Christianos, legi malæ seruientes. Demetrius Centurio dixit: Præsto sum Domine. Et cũ perductus esset Tharacus, Præses dixit: Meministis quod senect⁹ honoratur in multis, propterea ꝙ est ipsius cogitatio & sẽsus. Proindè cogitasti apud te, ne iterũ in priorib. illis cogitationib. & hodie velis permanere. Sed magis accede, & sacrifica dijs pro salute Principũ, vt honorẽ cõsequaris. Tharacus dixit: Honorẽ tuũ si intelligerent & ipsi Principes, & alij qui cõmunicant sensibus vestris, ab omni cæcitate cogitationũ vanitatis suæ se separarẽt, & in meliorẽ & fortiorẽ sedẽ

† deerat in Exemplari dies iam vetustate obliteratus.

Senectus honoranda & quarè.

Tharacus iterum producitur.

 à Deo

Rursus dirè cruciatur S. Tharacus.

à Deo verissimo viuificarentur. Præses dixit: Lapidibus os eius frangite, & dicite: Recede à stultitia tua. Tharacus dixit: Si non essem accuratus, similis tibi essem insensatus. Præses dixit; Ecce dentes tuos comminutos: miserere iã tui miser. Tharacus dixit: Non tibi persuadeas in nihilo. Nam si omnia mẽbra mea collidas, insto fortis in eo qui me fortem facit. Præses dixit. Crede, quia melius est tibi vt sacrifices. Tharacus dixit: Si scirem quia melius esset, hoc non exspectarem à te.

Et cũ nõ amplius Tharacus loqueretur, Pręses dixit: Cædite eũ in os, clamantes ei: Respõde. Tharacus dixit; Maxillæ meæ fractæ sunt, quomodo respondeam? Maximus Præses dixit; In omnibus his nõ cõsentis insensate? Accede, adora, immola dijs. Tharacus dixit: Si vocem clamoris mei subtraxisti, verum sensui animæ meę non nocebis, sed magis intrà vnam horam me ædificasti. Præses dixit; Ego duritiam tuam expellã, maledicte. Tharacus dixit: Omnibus cogitationibus tuis adsum, sed vinco in eo, qui me fortem fecit, id est, nomine Domini. Pręses dixit: Afferte ignẽ, & expandite manus eius, & ponite in eis. Tharacus dixit: Ignẽ tuum tẽporalẽ non timebo: timeo autẽ si forte consentiã tibi, ne ignis æternus dominetur mei. Et cũ positus esset ignis super manus eius, Præses dixit: Eccè nũc manus tuæ exterminatæ sunt ab igne, requiesce à vanitate tua insensate, & immola dijs. Tharacus dixit: Sic mecum loqueris quasi jam voluntati tuæ consenserim ex tua crudelitate: per voluntatem Domini fortissimus sum in omnibus quæ aduersum me parantur.

Eò vt sæuiat impius præses.

Admiranda Tharaci fortitudo & constantia.

Præses

Præſes dixit: Ligate eum pedibus, & in altũ ſuſpendite, & fumum atrum ſupponite ſubtus faciem eius. Tharacus dixit; Ignem tuum contemno: fumum tuum timere non habeo. Maximus Præſes, cum ſuſpenſus ille eſſet, dixit ad eum: Sic pendes vſque dum conſentias & ſacrifices. Tharacus dixit; Sacrifica Præſes, ſicut & cõſuetudinem habes ſacrificare hominibus: mihi autem non licet hoc facere. Maximus Præſes dixit: Afferte acetum cum ſale, & in naribus eius perfundite.

····· *deerat in codice pagina, qua continebantur reliqua tormentorum Tharaci, & Probi, tota ſecunda Interrogatio excidit: ſed & Andronici niſi tantum hæc pauca ſequenti pagina habentur conſcripta.*

Certamen Andronici ſecundum.

Præſes dixit; Hi ſermones ſtultitiæ tuæ nihil tibi proderunt: ſed accede, ſacrifica dijs, ne mala, ſceleſte, perdant te. Andronicus dixit; Et primò & ſecundò, quæ audiſtis, vnum eſt: non enim puer ſum, vt ſeducar ſermonibus & conculcer. Præſes dixit: Non me vinces, aut contemnes tribunal meum. Andronicus dixit; Non vos vincimus; ſed eſt qui nos confortat Dominus noſter Ieſus Chriſtus: nam ex parte ſentis & recognoſcis, quoniam non timemus te, neque tormenta tua. Præſes dixit: Præſententur mihi alia genera tormentorum, proxima Seſſione. Hic autem vinculis ferreis recipiatur in cuſtodia, & à nemine videatur, vſque in mane) *Secunda Interrogatio explicit: Incipit tertia Interrogatio.*

In vincula conijcitur Andronicus.

Dominus. Præses dixit: Ego potestatem istam, quam habes, eradicabo à te, nequissime. Tharacus dixit: Nemo potest auferre à me potestatē istam, neque tu, neque Principes tui, neque pater vester Satanas. Pręses dixit: Verùm quid loquor tecū in allectatione? Tharacus dixit: Allectatio tua tecum sit. Ego sicut & Dominus nouit, cui seruio, quoniam vultus tuus mihi horret, vt loquar tecū. Præses dixit: Ligate eum quoniam stultus est. Tharacus dixit: Stultus, si essem similis tui, & voluntati tuæ acquiescerem. Pręses dixit: Quoniam suspensus es, sacrifica antequam secundùm meritum tuum pęnas tibi adhiberi faciam. Tharacus dixit: Licet tibi? At non licet tibi vniuersas pœnas mihi adhibere, quoniam militaris fui. Sed ne existimes, quoniam acquiescam iniquitati tuæ, omnes excogitationes pœnarum in me comple. Præses dixit: Milites semper pro salute Principum dijs sacrificant, vt promereantur dignitatem suam: tu autem, cunctis pessimus, & quod fugisti militiam, propterea parantur tibi maiora tormenta. Tharacus dixit: Quid commoueris frater? Tibi dico, fac quod vis impiè. Præses dixit: Noli putare te semel damnari, sed particulatim te exterminabo, & reliquias tuas bestijs dabo. Tharacus dixit: Fac, quod facturus es citiùs; noli sermonib. promittere. Pręses dixit: Putas quia mulierculæ aliquę corpus tuum habent aromatibus vel vnguētis condire iniquissime? nam de hoc est cogitatio, vt reliquias tuas perdam. Tharacus dixit: Et nunc quę vis corpori meo adhibe, & post mortem, fac quod vis. Præses dixit: Sacrifica priùs. Tharacus dixit:

En barbaricam præsidis mentem.

En quid inuideat martyri.

Stulte, quod neque dijs tuis, neque ignominijs vestris sacrificem, sæpiùs dixi. Maximus dixit: Frangite eius faciem, & concidite labia. Cùm factum esset, Tharacus dixit: Faciem meam exterminasti, sed animam meã viuificasti. Pręses dixit: Miser abesto à vanis cogitationibus tuis: sacrifica vt de angustijs istis possis euadere. Tharacus dixit: Putas me stultum & insensatũ, & quòd in Domino cõfidens non viuã in cęlo? tu ad horam tẽporalem vitam corporis aufers: animam tuam perdis in secula seculorum. Pręses dixit: obeliscos incendite, & ad eius * maxillas ponite. Ea patiens Tharacus dixit: Et maiora quam ista si feceris, non cõuertes seruum Dei, vt adoret ignominiam & dæmonia.

*alias axillas.

Horrendè cruciatur Tharacus.

Præses dixit: Afferte nouaculam, & abscindatur cutis ei⁹; caput aũt eius radite, & prunas superimponite. Tharacus dixit: Etsi totum corpus meum excoriari iubeas, non recedo à Deo meo, qui me fortem facit, vt sustineã arma militiæ tuæ. His omnib. factis. Præses dixit: Colligite obeliscos & incendite nimis, & sub alis eius ponite. Tharacus patiens dixit: Respiciat Dominus de cælo & iudicet. Præses dixit: Quẽ Dominum vocas maledicte? Tharacus dixit: Quem tu nescis, qui reddit vnicuique secundũ opera sua. Pręses dixit: Nonne sic te perdam, & sicut antea prædixi, & reliquias tuas; ne mulierculæ in linteamine corpus tuum inuoluãt, & vnguentis & odoribus adornent? Sed scelestè iubebo te cõburi, & cineres tuos in ventum dispergam. Tharacus dixit: Et antea dixi, & nũc dico, fac quod vis; habes potestatem in hoc seculo. Præses dixit: Recipiatur in custodiam, &

Custodiæ mancipatur Tharacus.

ser-

ferуetur proximo muneri ab bestias. Alium afferte antè tribunal.

Demetrius Centurio dixit: Præsto est, Domine, Probus. Præses dixit: Consule tibi, ne in præteritas pœnas irruas. Probe: nā ante te, qui voluerunt permanere in duritia sua, posteà pęnituit eos. Et tu nunc sacrifica, vt à nobis honoreris, & à dijs; accede, sacrifica. Probus dixit: Sensus noster vnus est; vnicordes Deo seruimus: noli putare à nobis aliud audire; nam audisti & vidisti; quia non vales cõuertere nos. Præsto sum tibi hodiè, contemnens comminationem tuam. Ergò, quid exspectas? Præses dixit: Consuluistis inuicem in malis vestris Deũ negare. Cingite eum, & pedes sursum suspendite. Probus dixit: Non quiescis pro dæmonijs agonizare. Maximus Præses dixit: Credite mihi antequam patiaris; consule corpori tuo: vides enim quæ tibi parentur mala. Probus dixit: Omnia quæ mihi facta fuerint, in consolationem animæ erunt: ideò fac quod vis. Præses dixit: Ignite obeliscos, & in lateribus ponite, vt stultus non sit. Probus dixit: Quò magis tibi stultus videor, eò sapientior ero in lege Domini. Post hæc addidit Præses: Ignitos obeliscos in dorsum eius infigite. Cum pateretur Probus dixit: Subiectũ est tibi corpus meũ: Videat Dominus de cęlo humilitatẽ & sustinentiã meam.

Tertium S. Probi certamen.

Subijcitur varijs tormentis Probus.

Post hæc præcepit Præses afferri carnes immolatas, & vinũ sacrificij & ait: Infundite illi vinũ, & carnes de ara mittite in os eius. Cùm hæc agerentur dixit Probus: Videat Dominus & adspiciat de altissimis sedibus suis vim, & iudicet iudicium meum. Præses dixit: Multa susti-

En vt consensus faciat peccatum.

sustinuisti miser, & eccè iam sacrificium accepisti. Probus dixit: Nihil magnum fecisti, vim faciens: Dominus scit voluntatem meam. Præses dixit: Et mãducasti & bibisti. Probus dixit: Scit Dominus & vidit vim quam patior. Præses dixit: Ignitos obeliscos suris imponite. Probus dixit: Neque ignis, neque tormenta, neque pater tuus Satanas potest auertere seruũ Dei à confessione sua. Præses dixit: Clauos acutos vstulate & in manibus eius ponite. Probus dixit: Gratias tibi ago Domine, quoniam & manus meas dignatus es cruciari in nomine tuo. Præses dixit: Multa tormenta vanum te fecerunt. Probus dixit: Multa potestas te non solùm fatuum, sed & cæcum fecit: quod enim facis, nescis. Præses dixit: Debilis toto corpore audes talia in me dicere, quoniã adhuc oculos tuos sanos reliqui: pungite oculos eius, vt non videns, minutatim à lumine isto discedat. Cùm hoc factum esset, Probus dixit: Eccè & oculos corporis mei abstulisti: sed nunquam tibi dabitur vt oculos fidei viuos possis tollere. Præses dixit: Post ista tormenta viuere te speras? aut putas quod finaris lætus mori? Probus dixit: In hoc pugnans agonizor, vt confessionem bonam & integram perficiam, vt à te occidar sine misericordia. Præses dixit: Tollite & ligate, & seruate eum in custodia, & nemo de sodalibus eius accedat, & magnificet eos ex eo quòd impiè permanserunt. Proximo muneri tradetur.

In custodiã reducitur Probus.

Andronici certamen.

Post hæc Præses dixit. Afferatur mihi Andronicus. Demetrius Centurio dixit: Præstò est domine. Præses dixit: Vel nunc ætati tuæ con-

consule, si prudenti sensu cogitasti, vt pius sis in deos: assentire, sacrifica dijs, vt soluaris. Andronicus dixit: Nunquam id tibi detur tyranne vt extra legem Dei faciam; non solues confessionem meam, quam habeo in Domino: assisto duritiæ tuæ. Præses dixit: Videris furere, & dæmonem habere. Andronicus dixit: Si dæmoniũ haberem consentirem tibi: nunc autem quia Dominum confiteor, dæmoni nõ acquiesco; tu autem dæmon, & cæcus quæ dæmonis sunt operaris. Pręses dixit: Si non sic gessero sicut impius, deponam omnem virtutem tuam. Andronicus dixit: Non timeo te, neque iram tuã, assistẽs tibi in nomine Domini mei Iesu Christi. Præses dixit: Ex papyro manipulos facite, & apponite ignem ventri eius. Quod cum fieret, Andronicus dixit: Et si totus arderem, adhuc in me est spiritus, non me vinces peruerse. Præstò est qui me confortat Dominus, cui seruio. Præses dixit: Quousque non acquiescis insensate? quære vt vel in lecto moriaris. Andronicus dixit: Quousque viuo, vinco malitiam tuam. Præses dixit: Incendite obeliscos, & ponite inter digitos eius. Andronicus dixit: Insensate Dei contemptor, omni cogitatione Satanæ plenus es totus: vides corpus meum consumptum à pœnis tuis; putas quòd iam timeam artes tuas? habeo Christum Dei filium in me & contemno te. Præses dixit: Inique, non scis quem inuocas Christum hominem quendam factum, sub custodia Pontij Pilati punitum, cuius extant Acta passionis? Andronicus dixit: Obmutesce; non enim licet tibi de hoc iniquè loqui. Præses dixit: Quod lucrum facis, immanissime,

Egregia animi eius fortitudo.

Diuersis afficitur supplicijs Andronicus.

En Christum crucifixum: gentib. stultitiam. 1. Corinth. 1.

nissime, fidei & spei huius hominis, quem dicis Christum? Andronicus dicit; Lucrum magnum habeo & mercedem: propterea hæc omnia sustineo.

Præses dixit: Aperite os eius, & mittite carnes de ara, & vinũ infundite. Dum hæc agerentur, Andronicus dixit: Domine, Domine, vide vim quam patior. Præses dixit: Vsquequò sustines positus in pœnis? eccè gustasti de sacrificio. Andronicus dixit: Pereant oẽs qui colunt idola, tu & Principes tui. Præses dixit: Maledicis Principes, ô malum caput, qui diuturnã & altam pacem præstitere?. Andronicus dixit: Ego execratus sum pestem, & sanguibibulos, qui euertunt mundum: quos Dominus brachio suo potenti cõfundat & perdat. Præses dixit: Mittite ferrum in os eius, & excutite eius dentes & molas: & blasphemam linguam abscindite, vt discat non blasphemare Principes; dentes aũt eius tollite, & linguã comburite: cinerem facite & vbiq; spargite; ne de consortib. huius impij aut ex mulierculis aliqua colligat, & seruet veluti preciosum aliquod, aut sanctum: ipsum autem tollite, & custodite in custodia, vt cũ suis cõsortibus proximo muneri offeratur.

Post dira tormenta in carcerem reducitur Andronicus.

Tertia Interrogatio absoluta est. Hucusque Acta Procõsularia: Quæ autem *sequuntur de eorũ consummatione, cum in amphitheatrum ducti: & bestijs traditi sunt, addiderunt Macarius, Felix & Verus, Christiani homines; qui interfuerunt spectaculo, & de rebus post hæc gestis epistolam conscripserunt: cuius cum in Codice deesset exordium, narratio tantùm inerat his verbis conscripta.*

Nume-

Numerius Maximus Proconsul Ciliciæ, aduocans Terentianũ Sacerdotalem Ciliciæ, iussit ei, sequẽti die munera edenda curare. Mane autem diei sequentis, viri ac mulieres exierunt in amphiteatrum, quod mille passus longè aberat, à ciuitate. Cumq; repletum esset theatrũ, aduenit Maximus videre spectaculũ. Et in prima muneris editione, cùm multæ feræ immissæ essent, multorũ corpora deuorata sunt. Nos cum essemus in abdito, expectantes eramus cũ omni metu: cũ subitò Maximus militibus mandat introduci Christianos martyres, Tharacum, Probum, & Andronicum.

Milites autem angariauerunt homines, qui in humeris portarent martyres; non enim poterant ambulare laceratione pœnarum: quos vidimus in theatrum ferri. Hæc nos videntes, conuertentes capita, lachrymati sumus Proiecti sunt in medium amphitheatri; factusque est timor omnium, & murmur in Maximum, qui sic iudicasset. Et multi ex illis spectaculum dimisere, obloquentes in Maximum, eiusque feralem sæuitiam. Quod videns Maximus, iussit astantibus sibi militibus eos qui discessissent notare, vt postmodùm illos audiret.

Vltimũ SS. Martyrum certamen in quo feris sunt obiecti.

Iussit intereà feras dimitti in corpora martyrũ; quæ cùm illos non tetigissent, iussit Munerarios cædi: & minans mandat, vt, quam ferocissimam haberent bestiam in cauea, emitterent. Dimissus est vrsus qui tres homines ea die occidisset: & cùm ad Andronicum accessisset, sedens quieuit lingens eius vulnera. Andronicus illum vellicans irritabat, vt cibus illius fieret: sed ille pepercit, mansuetus in omnibus reddi-

Nihil læduntur à feris.

Vrsus lingit vulnera Andronici.

redditus. Iratus Præſes mādat lanciarijs vrſum occidi.

Curat Terentianus, timens iram Præſidis, dimitti in martyres leænam, quæ miſſa fuerat Antiochia ab Herode. Miſſa in amphiteatrum leæna incuſſit timorem adſtantibus: eò quod hinc indè diſcurrens fugam captaret; ſed perueniens tandem ad corpora martyrum, accubat genu flexa antè Tharacū, cum iubarum dimiſſione venerata: manu ſua ille eam attrahebat, vt ſic irritata ab ea voraretur. Leæna autem, vt ouis manſueta Tharaco inhærebat. Excitantur clamores in theatro, ob ingentem admirationem: quo Prçſes confuſus & ira excandeſcens, mandat ſuis, leænam prouocari: quæ magno rugitu poſticum aggreditur. Clamat populus timens magna voce; Leçnæ aperiatur: poſtîcumque deſtructum eſt. Maximus indignans vocat ad ſe Terentianum, iubetq; edi gladiatorum munus, quibus mādaretur inprimis Chriſtianos martyres gladijs confodi: quod factum eſt quinto Idus Octobris. Cùm vero Maximus ſe domum ex amphitheatro recepiſſet, reliquit decem milites, quibus mandauit, vt corpora martyrum admiſcerent cum corporibus extinctorum gladiatorum, vt cognoſci non poſſent.

Leæna veneratur Tharacum.

Occiduntur gladio Martyres.

Hæc cùm vidiſſemus facere milites; nos appropinquātes, Dominum rogauimus vt nobis nota fierent corpora martyrum. Et poſt hæc proximè appropinquantes, vidimus cuſtodes cœnantes, & focum propè habentes propter vigilias noctis; & iterùm fiximus genua, & orauimus Dominum, & Chriſtum eius, vt deſi-

derium

derium nostrum impleret,& de cælo auxilium mitteret,& sanctorum corpora nobis ostenderet:& subitò terræmotus factus est,& tonitrua & fulgura,& magna tempestas imbriũ: & nos iterum orauimus,& ad corpora appropinquauimus,& inuenimus focum extinctum, & nullum militum,qui ob tempestatem aufugerant: & ad cælum manus leuauimus, vt dignaretur Dominus reliquias sanctorum martyrum nobis certò signo patefacere.

Et mox tres facellæ, veluti stellæ apparuerunt supra ipsorum corpora; quæ furtim subtraximus,& abiuimus,præcedentibus nos cælestibus illis lucernis;quas nos sequentes, duxerunt in aduersam partem mõtis, & sic recesserunt:ibi ea in caua petra illic reperta posuimus,& aditum magna diligentia clausimus,ne ab inquirente Maximo inuenirentur. Postea redeuntes ad ciuitatem cognoscere quid actũ esset,inuenimus custodes necatos esse à Maximo. Nos autem gratias egimus Domino nostro Iesu Christo, qui viuit in secula seculorum.Ego Macarius,Felix, & Verus hic reliquũ vitæ nostrę tempus facere cupimus,vt hic cum illis quiescere digna sint nostra corpora, & cum illis in cælo perfrui vita æterna. Quos autem cum his ad vos mittimus, suscipite in timore Domini:sunt enim operarij Domini nostri Iesu Christi.Habetote nos in mente Gratia Dei. Amen.

Corpora martyrum diuinitus ostenduntur.

Vide Tom. 9. Annal. C. Baron.

VITA S. GVMMARI, PRAECLARI Confessoris: Ex ea quam Theobaldus conscripsit. Claruit anno Domini 775. Hadriani Papa 4. &c.

11. Octob.
*Remensis.
Patria eius.

SANCTVS Gummarus, præclara stirpe, apud Emblehem * Riensis prouinciæ vicum oriundus, ab ipsis incunabilis Deo mancipatus, excellentibus virtutum exordijs vitam adornauit, sanctioribusque semper studijs insistens, sanctissimo fine cursum consummauit. Cùm fragrantissimis bonorum floribus, adulta iã ætate, mirificè exornatus esset, parentes eius summę spei adolescentem ad aulam Pipini Regis, qui tunc regni habenas moderabatur, perduxerunt: à quo peramanter susceptus atq; honorificè, propter spectatam vitæ morumque probitatem, habitus, non multò pòst, magna præfectura honoratus est. Is verò pro sua prudentia non solùm Regi gratus & acceptus, sed etiam cunctis optimatibus eius charus erat: præcipuus nimirum pacis & iustitiæ amator, summusque viduarum & orphanorum patronus; qui ita potentium iniurias à miseris propulsabat, vt tamen insita humilitate omnium sibi animos firmissimo amicitiæ nexu deuinctos seruaret.

Degit in aula Pipini Regis.

Summus viduarum patronus.

Cùm autem hisce virtutibus florens Deo hominibusque eximiè charus esset sanctus cõfessor, Pipinus Rex eum ad honestum splẽdidumque, vt apparebat, cœpit inuitare coniugium; persuasitque viro sanctissimo, ab omni libidinis cupiditate alieno, vt Guuinmariam, fœminam longè à suis moribus discrepantem, duceret,

Ducit vxorem longè sibi dissimilẽ.

ter vxorem. Paruit is Regis consilio, ac voluntati, diuino proculdubio instinctu, vt virtus tribulationis igne probata, tandem aliquãdo perfecta atque omnibus numeris absoluta redderetur. Nam quantũ ille humilitate & misericordia, tantùm illa crudelitate redundabat. Cùm ergo iussu Regis ad necessariam sese expeditionem præparare cogeretur, cura domus suæ totiusq; familiæ ei relicta, sedulò illi mãsuetudinis virtutem commendauit; hortatusq; est vt subditos omni lenitate in officio cõtineret. At illa belluina quadam feritate, post eius discessum, assumpta, cœpit sæuire in suos, boues & iumenta eis auferre, seruitia eorum contemnere, probis insectari, possensiunculas auferre, denique nihil præter paupertatem & laborem, vitamque cum summa miseria coniunctam, relinquere. Cumque nihilominùs absq; vlla clementia tantundem ab illis operis exigeret, quantum anteà consueuerat, illi bobus spoliati, instar iumentorum, colla iugo supponentes, onusta trahebant plaustra, plagas duraque verbera à fœmina immò immani bellua pro mercede reportantes. *Sæuitia vxoris eius in seruos.*

Intereà annis * nouem exactis, dimisso à militia exercitu, sanctus quoq; Gummarus ad sua remeauit. Et eccè apud riuulũ, qui dicitur Diepennorch, quendam è seruis plaustrum trahẽtem vidit, eundemque dirè cæsum, totò rasum capite, & dirè lachrymantem. Ad quem vt propiùs accessit, motus pietate; Quis te, inquit, frater, intantùm afflixit? Quis tibi caput rasit? Quænam est lachrymarum & tanti causa mœroris? Cumque ille Dominæ suæ crudelitatem refor-

* *septem.*

Attende misericordem viri Dei animum.

reformidans, rei veritatem explicare non auderet, vir sanctus multis ab eo minis extorsit; audiensque tantam vxoris suæ sæuitiam, ab imò pectore ducens suspiria, iussit illum secum reuerti. Nolentem verò præ timore, vi coegit; dixitque ad omnes qui præsentes erant: Ingressus domum, iubebo mihi potũ adferri. Quòd si illa potũ vituperauerit, nos eũ cõtra laudemus vt pudore afficiatur. Indè domum intranti occurrit tota familia; eiulant, & clamitant omnes, se grauiter cæsos, iniustè spoliatos, modis omnibus miserabiliter vexatos. Ille hoc videns, animo sanè conturbato, inquit, ad vxorem: Conturbet te Deus, sicut alios perturbasti. Oportebat certè bonum operari ad omnes, maximè ad domesticos fidei. Siue enim seruus, siue liber, omnes in Christo vnum sumus. Parce ergò seruis tuis, pone modum sæuitiæ tuæ. Eademque hora iussit pecus omne è pastu reduci, & singulis quod suum erat restitui. Deindè cùm sedisset, quasi sitibundus, potum afferri præcepit. Et cùm ceruisia allata ab omnibus ex ordine biberetur, fęmina illa more suo nequiter eam vituperabat. Sed sanctus Gummarus, cæterique qui cum illo venerant, egregiè eam efferentes, mulierem pudore affectam tacere compulerunt. Post hæc lautum & copiosum iussit instrui conuiuium, quo tam seruos, quàm liberos, splendidè humaniterque excepit; omniumq; animos paterna consolatione recreauit, & sic demùm mirificè exhilaratos in domos suas à se dimisit.

Obiurgat vir sanctus vxorem ob eius crudelitatẽ.
Galat. 6.

Porrò S. Gummarus toto desiderio cælestib. inhians, vt fugientem mundũ eiusq; gloriã inanem

Vult ire Romam.

anem penitùs excuteret, & vni Deo Regi Regum Christo tota animi virtute deinceps seruiret; statuit cum nonnullis è vicinis suis Romã proficisci: vt ibidẽ spiritalis militiæ arma susciperet, totumq; se ad castra Summi Imperatoris transferret. Accidit aũt primo suscepti itineris die iucundũ sanè nouumque spectaculũ, quod Gummari virtutẽ ac sanctitatem egregiè illustrauit. Cùm enim nõ lõgè à domo sua progressus tentoriũ iuxta fluuium Netam fixisset, arboremq; pulcherrimam fulciendo tentorio necessariam succidi iussisset, mox loci illius possessor adest rusticus, iracundia plenus, frendensque incusat omnes, nulli parcens: versusque ad sanctum Gummarũ multa verborũ asperitate; Cur, inquit, agrum meũ peruasisti? En hic iumenta & tentoria vestra: ita vobis aliena vendicatis, tanquã propria? Omnia depascitis, omnia conculcatis, omnia prosternitis. Quid mihi & tibi Gũmare? Quid mali tibi feci? Neq; te offendi, neque quenquam tuorũ læsi. Quòd si nulla in me culpa hæret, quid ita innocentem conteris? Et vt cætera damna prætercam, hoc vnum præcipuè doleo, q arborẽ hanc, quam ipse plantaui, quam tot annis seruaui, succidi voluisti. Respondit placido vultu S. Gummarus: Agnosco peccatum meũ; sed si iniuriã irrogaui, ita vt par est, satisfaciam tibi. Aut præcisam arborem restituã, aut iustum eius precium persoluã: Saltem hac nocte, obsecro, quiesce. Vix multis precibus rustico, vt vsque mane sileret, pacato; Gummarus ad solita oratiõis arma cõfugiens, iuxta arborem prostratus totam ferè noctem insomnis peregit: surgensque ab oratione

Rusticus quidã multa verborum asperitate eum obiurgat.

Arbor præcisa eius precibus restituitur suo loco illæsa.

tione arborem collegit, eamque zona sua colligauit: quę protinùs (res profectò mira & perpetua celębritate digna) adeò consolidata est, ac si nihil prorsus anteà cęsa fuisset; atque etiãnum eodẽ in loco sana consistens, sola circumligatæ zonæ retinet vestigia in gloriam Dei & laudem serui eius. Manè rediens rusticus, hesterna adhuc ira tumidus, vt à S. Gummaro blãdis verbis & iucundo vultu perductus ad arborem, eam inuiolatã vidit; ingenti admiratione affectus: Profectò, inquit, virtus Dei hæc est. Non enim humani operis est, vt arbor succisa, exiguæ noctis spatio in pristinum consurgat statum: Arbor hęc, quam hoc miraculo tibi dedicasti, deinceps mea non erit. Hanc ego tibi do, & quidquid hoc in loco mihi hæreditariũ est, eius ego te volo perpetuum & stabilem esse possessorem. Ab illa igitur die firma & stabilis inter illos inita ęst amicitia, & post mutua oscula & amplexus pacificè discesserunt.

Idem rusticus arborem & agrum seruo Dei dat possidendam.

Cæterùm eadem nocte, quæ prima fuit itineris eius, quiescenti in tentorio suo apparuit Angelus Domini in specie columbę, aitq; ad eum: O Gummare, esto vigil. Ecce enim ego adsum tibi missus à Deo nũcius, eius tibi mandata aperiẽs. Disposuisti quidem Romam pergere, Apostolorum Petri & Pauli visitaturus limina; sed Deus qui vbique præsens est, & cuius oculi quouis in loco & bonos & malos cõteplantur, mandat vt in loco haud procul hinc posito, circumfluente amne concluso, arboribusque consito, oratorium cõstruas: ibidemq; gratissimam Deo seruitutem exhibeas. Hic tibi viuenti sedes; hic defuncto requies erit.

Prohibetur ab Angelo Romam ire ad sublimiora inuitatu.

Hac

Hac visione rutilantis mirabili splẽdore columbæ vir sanctus excitatus, ilicò, gratijs Deo, vt par erat, actis, flumen transmisit, locumque ingressus arbores & frutices extirpauit, & ouiũ ac ferarum lustra in commodissima hominum domicilia permutauit, & Ecclesiam in honorem S. Petri condidit; ibidemque orationibus & rerum diuinarum meditationib. sedulò vacans cælestem in terris agebat vitam: atque interim ad villam suam Emblehem subindè commeans, (quæ paruo indè aberat interuallo) charitatis officia ergà pauperes & miseros egregiè exercebat; nudis vestimenta, fame sitique laborantibus cibum potumque præbebat; curam ægrotorum gerebat indefessam; pereginos hospitio excipiebat; pupillos & viduas patrocinio suo protegebat: denique sanctis operibus strenuè viriliterque insistens Dei & hominum gratiam promerebat.

Condit ecclesiam in honorem S. Petri.

Actiuæ & contẽplatiuæ vitæ vicissim dat operam.

Cæterùm vxor eius, immiti planè & fero ingenio mulier, nihil de sua in seruos remittebat sæuitia: spretisq; pij coniungis monitis, delassatos quotidie famulos minis verberibusq; ad opera vrgebat. Cumq; die quodã, æstu solis feruẽtissimo miseros agricolas vehementer affligente, truculenta mulier eos vehemẽtiùs affligeret, vrgeretq; vt operi sinè intermissione, siti propemodũ confecti, instarent; atq; illi infimis precib. à crudeli fœmina breue aliquod refrigeriũ precarentur, nihilq; obtinerent; accidit vt Gummarus messem lustraturus superueniret. Cui protinùs agricolæ lachrymabundi ad pedes procidẽtes, intollerabilem vxoris sæuitiam exposuerunt; ab eoque aquæ haustũ

Vxor eius immitis & fera bellua.

pro refocillatione postularũt. Ille supplicum precibus lachrymisque commotus, increpita duriusculè vxore: O ferreum, inquit, pectus & peruersa mens, cur non flecteris misericordia? Recede hinc inuisa Deo, hominib. odiosa. Illa verò mox recedẽte, vir sanctus baculo terram fodit, aquasque largissimas scaturire fecit; quarum & haustu & miraculo refecti sunt. Manet etiamnum fons ille ibidem, vt sit perenne præclaræ virtutis testimonium.

Fodit baculo terram & fons erũpit.

Porrò vxor beati viri domum regressa, mox nimio ardore periclitari cœpit. Vltrix enim impietatis eius sitis eam vexabat, quæ paulò antè familiam sitientem refocillari nõ permiserat: & iusto Dei iudicio, cruciatũ intolerandæ sitis sustinuit, quæ in alijs per cõmiserationẽ sitis calamitatem sentire noluit. Cùm verò ardor ille nulla aqua extingui posset, iamque mortem sibi imminere cerneret, per nuncium Gummari clementiam deprecata est. Ille autẽ pro insita mansuetudine, misericordia motus, confestim domum properauit, eamque propemodum animam agentem, signo sanctæ Crucis consignauit, potumque sua manu porrexit: quo hausto corporis quidem sanitatem recepit, sed animum tamen in melius non mutauit.

Vxor eius diuinitus castigatur.

Signo Crucis sanat Coniugem moribundam.

Cùm alio quodam tẽpore familia eius apud Lenchen in agro feria secũda meteret, infantulus quidã pannis inuolutus à matre in manipulũ est depositus. Illa interim de puero secura, indè ad laborẽ recessit: sed mox infãtis dormientis os inuasit coluber, seseq; volutãdo, in vẽtrẽ irrepsit. Superuenit fortè S. Gummarus, qui visa colubri cauda ab ore infantis extãte, sanè exhor-

exhorruit, ac protinùs perfossa cauda, serpentem extraxit; eoque ad virgam suspenso, familiam conuocauit: suisque, misericordia motus, eam legem præfixit, vt quæcunque mulier lactentem haberet paruulum, secundis ferijs ab omni seruitio immunis esset.

Extrahit serpentem ab ore infantis.

Eodem tempore S. Rumoldus mirifica sanctitatis fama florebat, ac summo vidēdi Gummarum desiderio inflammatus (multa namque de sanctissimi viri præstantibus virtutibus meritisque audierat) tandem non sinè magna animi voluptate eum conuenit, & sermonem de rebus diuinis familiariter instituit. Cumque duo illa clarissima eius prouinciæ luminaria, multa inter se de dæmonum insidijs, de armis cælestibus nobis collatis, de reproborum supplicijs, & præmijs iustorum; de vitæ huius breuitate ærumnis plena, & certaminibus electis omnibus necessariò subeundis suauissimè conferrent; alter alterius sermone adeò recreatus fuit; vt recessuri diem locumque constituerēt, ad quem rursus pariter conuenirent: mutuisq; sermonibus & sacræ scripturæ ferculis sese reficerent. Loco nomen erat Stadeki; in quo, die condicto, sibi occurrerunt, aridam vtriq; manu gestantes virgam; quas simulac proiecerūt, illæ in vicinæ quercûs trunco consistentes, momento viruerunt, floresque & folia protulerunt. Hoc tam euidenti signo diuinitus edocti, eorum conuentum haud dubiè Deo placere; constituerunt vt annis singulis cum totius populi frequentia Missarum ibidem solennia celebrarent: & non suos tantùm, sed & aliorum omnium animos suauissimo

S. Rumoldus, Mechliniensium Apostolus: cuius vitam habes Tom. 3. Iulij. 1. colloquia Rumoldi & Gummari.

Virgæ aridæ repentè virescunt.

diuinorum eloquiorum fluento rigarent.

S Gummarus abijt in cælos.

Tandem ſuccedente tempore vir diuinus infirma valetudine fatigari cæptus, in morbum incidit lethalem, curſumque vitæ mortalis in villa ſua, cum certiſſima æternæ ſalutis ſpe lætabundus abſoluit, quinto Idus Octobris. Cuius ad exequias cum amici & cognati frequentes conueniſſent, vt ſanctas reliquias in eadem villa conderent, diuinitùs ab eo officio ceſſare ſunt moniti. Dormiēti namque Vurachildi ſanctimoniali in oratorio S. Petri, quod S. Gummarus ædificârat, cæleſti oraculo dictum eſt, vt reliquias beati viri in eius Eccleſiam trāsferri curaret. Illa verò ſemel iterumque oraculum neglexit, verita ſe apud neminem viſionis ſuæ fidem inuenturam; cùm eccè tertia nocte viſus eſt adeſſe Gummarus; qui negligentiam increpitans, dexteram ſuam ſuper eius faciem impoſuit: vt manifeſto ſigno omnibus certiſſimæ viſionis fidem faceret. Attactu namque manûs eius, caro in candorem mutata eſt, & digitorum impreſſa retinuit veſtigia.

Viſio Vurachildis ſanctimonialis.

Manè igitur illa rem totam presbytero, & alijs qui aderāt, indicat, ac ſigni euidētia egregiè comprobat. Itaque, omni mora poſtpoſita, ad monumentū venêre, eoq; aperto cuſtos pecorum S. Gummari, qui ſuam quoque operam extruendæ eius Eccleſiæ nauârat, reliquias eleuauit (cæteris, quod mirum videri decet, nulla vi, aut arte id præſtare valentibus) & ad amnem vſque, vbi parata erat nauicula, deportauit. Quibus deindè cymbæ impoſitis, illa ſinè vllo remige vel nauclero, curſu velociſſimo, non

Miraculum.

non sine ingenti miraculo, ad villam contendit, ibique substitit. Fuit tum beati viri corpus cum multa reuerentia in eius ecclesia humatũ, vbi annis quadraginta quieuit. Postquam verò monasterium, quod ibi adhuc cernitur, constructum est, fuit in illo honorificè repositum: vbi multis admodum clarum miraculis in hodiernum vsque diem refulget.

Translatio S. corporis eius miraculis celebris.

VITA B. BRVNONIS ARCHIEPIScopi Coloniensis: Ex ea quæ est per Rothgerum Benedictinum. Excessit ex humanis Anno Christi 965. Benedicti 5. Papæ 1. Ottonis verò Imp. 4.*

** Rotgerum & Rogeriũ. Vide Tom. 10. Annal. C. Baron.*

HOMO homini quantum præstet, nuper à pluribus in venerabili Coloniensis Ecclesiæ Archiepiscopo Brunone compertum est. Is enim cum quatuor admodum annorum puer literarũ studijs imbuendus Baldrico Traiectensi Episcopo missus esset, inuisa Nortmannorum tyrannis, quasi per huiusmodi obsidem nonnihil refriguit, & ecclesiæ demùm, cæteraque ædificia, quorum ruinæ vix extiterant, hac occasione restauratæ sunt. Itaque cũ bonæ indolis puer ingenio sagaci Traiecti eximiè proficeret, per ipsum, licet adhuc inscium, iam Christianus populus ab hostibus liber in Dei laudibus exultabat.

11. Octob.

A quo in pueritia institutus.

Postquam verò pater eius Hericus Rex gloriosus, fundato & ad vnguem pacato Imperio, reb. cócessit humanis, & Ottho filius eius natu maior, magna voluntate & consensu principũ,

Hericus Rex eius pater.

regni

Quo tempore floruerit S. Bruno obserua hic.

regni gubernacula suscepit, anno Incarnati Verbi nongentesimo tricesimo septimo, germanum suum Brunonem Deo dicatum adhuc adolescentulum è scolis honorabiliter, vt par erat, in regiam euocauit, vbi artium liberaliũ disciplinas exactissime complexus est: ita tamen die noctéque studijs intentus, vt millies tamen per dies calamitosis patrocinari, afflictis consulere, opemque ferre miseris cogeretur. Quæ omnia ita administrabat, vt præcipua eruditionis laude celebris refugium egenis omnibus factus videretur. Lucubrationibus inueniendis intentissimus, in diuinis quæcunque sunt honestissima, accuratissimus fuit. Latialé eloquentiam non in se solum, vbi excelluit, sed & in multis alijs politam reddidit & illustrem. Nullo autem hoc supercilio, sed tum domestico lepore, tum vrbana grauitate agebat. Temporis, rei omnium preciosissimę, summus ęstimator, matutinum antè omnia crepusculum, nullo vendebat pretio. Quocunque regalia circumagebantur castra, suá ipsę bibliothecam, sicut arcam Dominicam circumducebat, quouis tempore & loco sapientiæ & sciẽtiæ incrementa captans. Rumores vulgi pro nihilo ducens, non ea quæ ante pedes modò, sed quæ futura erant sagaci mentis iudicio attendebat. Hinc cum inter fratrem suum Henricum, & Cunonem in affinitatem regiam assumptum, nimiam colloquij familiaritatem, & maximè Missarum tempore, cerneret; præsago spiritu fertur dixisse: O, in quantam inimicitiarum amaritudinem ista in hoc tempore tremendo malè parta contubernia resoluentur

Insignis eius eruditio, pietas & eloquentia.

Temporis summam habet rationẽ.

Prudentia eius.

Tremendum tempus dicit auctor.

ventur. Euentus rei, non multò pòst dictis fidem fecit.

Prima dispẽsatio credita est illi adhuc adolescenti in quibusdam monasterijs, in quibus fluxos multorum mores sanctiore disciplina restrinxit: ipsaque post paululum Deo sacrata loca, annuente regia liberalitate, priuilegijs & immunitatibus pristinis reformauit: in quibus exstat Loresham, locus Regum munificentia nobilis, & tanta viri memoria etiamnum celebris. Deindè verò cùm de virtute in virtutem gigantæis, vt ita dicam, passibus iret, & VVicfridus Coloniensis ecclesiæ pastor è vita excederet, Bruno licet iuuenili corpore, moribus tamen maturus, ad illud dignitatis fastigiũ à Clero populoque communibus fuit euectus suffragijs. Quo gradu in Ecclesia Dei sublimatus, antè omnia de religionis & diuini cultûs profectu solicitus, instituit, vt morum inæqualitas, vestium superfluitas & quidquid denique effœminatum aut indecens in eius Ecclesia videbatur, spirituali circuncisione abscinderetur; quò sic demum distracti studia in contraria multorum animi, vitę morumque similitudine vnirentur.

Eodem tempore Imperio quoque multis seditionibus & bellorum tempestatibus miserè agitato, apud Lotharicos regni negocia suscipere est coactus: quæ pro eximia sua prudentia ac mansuetudine ita composuit, vt absq; bello & humana pernicie, maxima sæpè pericula sedarentur. Hæc autem omnia tanta animi sui tranquillitate peragebat, vt & frequenter de maximis quibusque rebus, quasi curarum instan-

historiæ cum sit Missæ sacrificium, sicut & Chrysostomus & alij Patres.

Monasteriũ Loresham.

Eligitur Bruno in Coloniensem Archiepiscopum.

Compescit bellorum tumultus sua prudẽtia.

Animus egregiè compositus.

instantium nescius, disputaret. Porrò inconstãtes & temerarios aduersariorum motus ita redarguebat, vt quos nulla vnquam acies, nulla asperitas inflectere potuerat, huius viri pietas imbelles timidosque redderet. Consilio namque & bonorum hominum fortitudine, nõ sæuitia, armatus, hostiles acies non ad perniciẽ, sed ad salutem perducebat.

Interim meliorum ardens æmulator charismatum Bruno, vt Sedis suæ dignitatem Romanæ & Apostolicæ benedictionis priuilegio muniret, Hadamarum Fuldensis monasterij Abbatem, Romam ad Agapetum Papam direxit legatum: qui pio Pastori non pallium modo sacrum, sed & sacratissimas S. Pantaleonis attulit reliquias: quas sanctus Antistes venerabundus magno cùm gaudio excipiens, in suburbio, vbi ecclesia eidem Martyri sacra, sed inculta & ruinæ proxima erat deposuit: locumque Deo sacratum & ab vrbanæ inquietudinis molestia remotum, religiosis fratribus monastica disciplina ornatissimis, instruxit: ijsdemque Abbatem Christianum nomine præfecit; qui eam sacri muneris dignitatem ex præscripto eiusdem Præsulis cum laude administrauit.

Recipit à summo Pontifice pallium & reliquias S. Pantaleonis.

Restaurat collapsum planè monasterium S. Pantaleonis.

Cæterum Sanctissimus Præsul licet omni pompa circumfluus, in medijs ciuilium negociorũ occupationibus assiduò versaretur, mente tamen & cogitatione, religioni & lectioni ita assiduò intentus erat, vt nihil aliud quàm corporis sui dissolutionem ac cæleste regnum desiderare videbatur. Hinc continui ferè lachrymarum riuuli ab oculis manantes, hinc

En pium pectus tanti viri.

assidua

assidua suspiria, hinc furtiuæ orationes & singultus in ipso etiam lecto clariùs perstrepentes: quę omnia, quanto ardore ad cæleste illam patriam aspiraret, satis vtique superq; testabátur. Inter conuiuas frequenter lætissimos lætior ipse, in summa cibi potusque parcitate, cælestibus se epulis reficiebat. Apud mites & humiles nemo illo humilior, apud elatos & improbos nemo vehementior fuit.

Multis in locis sacra cælestis philosophiæ domicilia, quædam à fundamentis erexit, quædam verò prius fundata auxit & amplificauit; quædam vetustate collapsa dirutaque reparauit: eaque sanctorũ corporibus atque reliquijs vndecunq; collectis egregie exornauit. Iã verò in prædicatione verbi Dei & in subtilitate disputationũ de synceritate scripturarũ, qualis quantusq; fuerit quis enarrare sufficiat? Pastor siquidẽ sollicitus & verè dux populi Dei salutẽ omniũ & vtilitatẽ quærebat: & quos ipse in via Dei duxit & docuit, nè à peruersis seducerẽtur, & in errorẽ mitterẽtur strenuè decertabat. Sed hisce tã præclaris summæ pietatis ac religionis studijs ardẽter intẽtũ, mors, vt videtur, immatura præoccupauit. Vix annum ętatis suę 40. excesserat, cũ, expleto in Episcopali munere anno vndecimo* Cõpendium adire cogitur; vt ibidẽ dissidẽtes ab inuicem nepotes suos ad veram animorum concordiam reuocaret. Eo pietatis officio occupatus, in Rhemẽsi ciuitate graui cæpit corporis ęgritudine cõflictari; qua demũ oppressus (cunctis prius in vtroque statu rit è dispositis) inter psallẽtium & lachrymantiũ choros spiritum exhalauit: cuius sacratissimum

Multa cõdit.

Egregius fuit concionator.

Veri pastoris officium.

**Nomen loci in Gallia.*

Fœliciter decedit.

Sepelitur in monasterio S. Pantaleonis.

simum corpus octauo ab obitu die Coloniam sedis eius metropolim delatum est, & in B. Pantaleonis, ab eo, vt diximus, constructa honorificè sepultum: atq; hoc epitaphio decoratum.

EPITAPHIVM S. BRVNOnis Archiepiscopi Coloniensis.

Fundite corda preces, lachrymosas mittite voces:
Eccè Pater Patriæ conditus in silice.
Regia progenies, terras memoranda per omnes:
Bruno pacificus: vir bonus atq; pius.
Archos Antistes; cui clara Colonia sedes:
Visus erat cunctis charus vbiq; bonis.
Offendit tenebras lux viuacissima tetras;
Inuida lingua tacet: laus modò vera placet.
Non fuit hic mundus tam raro munere dignus:
Raptus ab hoc nævo, iam fruitur Domino.
Idus Octobris quinto præsul duodenus,
Vita concessit: spes comes alma fuit.

Vide Tom. 8. Annal. C. Baron.

VITA S. VVILFRIDI ARCHIEPIScopi Eboracensis: ex historia Ecclesiastica gentis Anglorum Bedæ Presbyteri. Migrauit è corpore Anno salutis 709. Constantini Papæ 2. cum sedisset annos 45.

12. Octob. *Patria & parẽtes eius.*

B. VVilfridus Natione Angl⁹ Regia prosapia illustris, in ipsa pueritia egregiũ futuræ sanctitatis dedit specimen: siquidem cum esset bonæ indolis ætatem moribus transiens, adeò se modestè & circumspectè in omnibus gerebat, vt à maioribus quasi vnus ex ipsis amaretur & veneraretur. Cùm verò quar-

quartumdecimum ætatis attigisset annum monasticum institutum relictis curis secularibus suscipere cogitabat. Quod vbi patri suo narrauit (iam enim mater obierat) libẽter eius votis ac desiderijs cælestibus annuit. Perrexit igitur pius adolescẽs ad Insulã Lindisfarnensem consilio & suffragijs Reginæ Eanfledæ suffultus, ibique monachorum famulatui se contradens, sedulò ea quæ monasticæ castitatis ac pietatis erant, & discere curabat & agere. Porrò vt erat præclarij ingenij, addidicit breui tẽpore Psalmos, & aliquot codices: virtutibus interim humilitatis & obedientiæ in tantum studens, vt à senioribus & coætaneis suis iusto coleretur affectu. *Afficitur ad institutum monasticum.*

Et quidem cum in eo monasterio aliquot annos Christo piè militasset, animaduertit minimè perfectam esse virtutis viam, quæ à Scotis ibidem commorantibus tradebatur: statuitque Romam proficisci, & qui ibi ritus Ecclesiastici siuè monasteriales seruarentur videre. Quod cum fratribus referret, laudauerunt eius propositum (necdum enim erat attonsus) eumque animi sui conceptum perficere suadebant. Igitur protinus Reginam Eanfledam adiens, indicauit ei desiderium sibi inesse beatorum Apostolorum limina visitandi. Quæ plurimùm delectata pio adolescentis affectu, misit eum in Cantiam ad Regem Erconbertum, qui erat filius auunculi sui, postulans vt eum honorificè Romam transmitteret: vbi cum aliquandiu demoratus, diligenter his, quæ inspiciebat, discẽdis operam daret, superuenit eò alius adolescens Anglus quoque clarus genere, cupiens & *Scoti in quibusdam ecclesiæ ritib. errabant: præsertim in tempore Paschalis celebrationis.*

Iter Romam versus ingreditur. ipse Romam proficisci: Biscop benedictus nũcupatus. Huius ergò comitatui Rex sociauit VVilfridum: vtque illum secũ Romam perduceret iussit. Qui cum Lugdunum peruenissent, Dalfinus eius ciuitatis Antistes, Benedicto dimisso, VVilfridum ibi retinuit. *Detinetur Lugduni ab Antistite Dalfino.* Delectabatur siquidem prudentia verborum iuuenis, gratia venusti vultûs eius, alacritate actionis, & constantia ac maturitate cogitationis vndè & necessaria quæcunque abundanter ipsi cum socijs suis tempore quo secum erãt subministrabat: offerebat insuper illi partem Galliarum non minimam regendam quin & filiam fratris sui virginem in coniugem: eumque loco adoptiui habere optabat. *Magni eum facit.* Verum ille gratias agens pietati, quam erga eum cum esset peregrinus, habere dignaretur, respondit, propositum se magis alterius conuersationis habere, atque ideò patria relicta, Romam iter agere cæpisse. Quibus auditis, pius præsul *Tandem dimittit.* dimisit eum in pace; dato duce itineris, largoque admodum viatico: obsecrans sedulò vt in reditu ad patriam, per se iter facere meminisset.

Veniens autem VVilfridus Romam, & *Peruenit Romam.* orationibus ac meditationi rerum ecclesiasticarum, vt animo proposuerat quotidiana mancipatus instãtia, peruenit ad amicitiam viri sanctissimi ac doctissimi Bonifacij Archidiaconi & consiliarij Pontificis maximi. *Multa ibidẽ discit.* Cuius magisterio quatuor Euangeliorum libros ex ordine didicit; computum Paschæ rationabilem, & alia multa quæ in patria nequiuerat, Ecclesiasticis disciplinis accommoda, eodem instru-

instructore percepit: Et cum menses aliquot ibi studijs occupatus felicibus exegisset, rediijt ad Dalfinum in Galliam, & tres annos apud ipsum commoratus, attonsus est ab eo, & in tãto habitus amore, vt hęredem sibi illum facere cogitaret. Verum idem Antistes à Brunechilda Regina nò multo post iussus est crudeliter obtrũcari. Reuersus itaque in Britanniã VVilfridus, cõiunctus est amicitijs Aldfridi Regis: qui Catholicas Ecclesiæ regulas sequi semper & amare didicerat. Vndè & illi Rex, quia Catholicum eũ esse cõperit, egregia dona cõtulit. Desiderãs igitur Rex vt vir tãtæ eruditionis ac religiõis, sibi specialiter indiuiduo comitatu sacerdos esset ac doctor, curauit eum ordinari presbyterũ; ac paulo post in Galliã missum, ab Agilberto Episcopo Parisiensi Antistitem consecrari: erat tunc VVilfridus annorum plus minus triginta. Contigit autem inter hæc sedem Eboracensem Pontifice suo priuari: Reuersus itaque VVilfridus ex transmarinis partibus, eius sedis ac totius Nordam Humbrorum prouinciæ Episcopatum suscipere cogitur.

In reditu diuertit ad Dalfinum: & ab eo tondetur.

De tyrãnide istius Reginæ & miserando eius interitu Vide Tom. 8. Annal C. Baron.

VVilfridus ordinatur sacerdos & consecratur Episcopus Eboracensis.

Porrò ea dignitate iam sublimatus, strenuũ sese exhibuit in vinea Domini Operatorem: perplura siquidem Catholicæ obseruationis moderamina Ecclesijs Anglorum sua doctrina contulit. Vndè factum est, vt crescente indies institutione Catholica, Scoti omnes qui inter Anglos morabantur, aut his manus darent, aut suam redirent ad patriam. At his tam felicibus successibus satan inuidus, excitauit dissensionem (incertum qua de caussa) inter

Qualis in Episcopatu.

Iniustè pellitur sede sua.

Regem Ecgfridum & S. hunc Antistitem VVilfridum: qui eum impiè à sede Episcopatûs sui expulit. Præsul verò vt erat iniuriarum patiens, iræ Regiæ pro tempore locum dedit: Romam attamen ire & corā Christi vicario, Pontifice maximo causam dicere interim statuit. Nauē verò cum conscendisset flante Fauonio pulsus est in Frisiam, at honorificè susceptus à barbaris ac Rege illorū Aldigisto, prædicabat eis Christū: & multa eorū millia verbo veritatis instituēs, à peccatorū suorum maculis sacri Baptismatis vnda abluit: & quod postmodum S. VVillebrordus magna deuotione cōpleuit, ipse primus ibi opus Euangelicū cepit. Cū itaque hyemem eximio cum fructu ibidem exegisset, iter Romam versus repetijt. Vbi postquam causa eius ventilata est præsente Agathone Papa, & pluribus Episcopis ac de fide sua simul & prouinciæ suæ inquisito facta, vniuersorum iudicio absque crimine accusatus fuisse Catholicus omninò cum suis & Episcopatu planè dignus inuentus est.

Multos in Frisia cōuertit ad Christi fidem.

S. VVillebrordi vita habetur 7. Nouemb.

VVilfridus Romæ declaratus innocens.

Apostolica igitur benedictione munitus, in Britanniam reuersus, cum propter Regis inimicitias in sedem suam recipi non posset, diuertens ad prouinciam Australium Saxonum, eò adhuc tempore paganismo deditam, huic verbum fidei & lauacrum salutis ministrabat: id concedente, immò indè multum gaudente eorum Rege Ediluuach, non multo antè baptizato in prouinciam Merciorum. Succedente itaque tempore integram illam prouinciam ab idololatriæ ritibus ad fidē Christi conuertit: in loco Seoleseu latinè,

Conuertit Saxones in Anglia.

Insula

Insula vituli marini, à Rege Ediluuach sibi donato præclarum fundauit monasterium, ac regulari vita instituit, maximè ex his quos secum adduxerat fratribus. Sicque haud solum sanctus hic præsul gentem illam ab ærumna perpetuæ damnationis, verùm & à clade temporalis interitûs eripuit. Siquidem cùm antè aduentum ipsius, trienni siccitate afflictati, dira fame opprimerentur ac innumeri interirent, ipso die quo baptisma suscipere cepére, descendit pluuia serena & copiosa, refloruit terra, rediitque viridantibus aruis annus lętus & frugifer. Vectę quoq; Insulę verbi ministros destinauit: Atq; sic demûm vberrima spiritali ditatus messe ad sedem suam reuocatus Episcopatum suum cepit. Verùm vt nihil est in hoc mundo stabile, quinquennio post denuò accusatus, iterum præsulatu pulsus est. Cogiturque reiterare profectionem Romam versùs; ibidem verò cum pręsentibus accusatoribus accepisset locum sese defendēdi, tam egregiè causam suam tutatus est, consedentibus coram Episcopis pluribus, cum summo Pontifice * Iohanne, vt omnium iudicio probatum sit accusatores eius nonnulla in parte falsas contrà eum esse machinatos calumnias: scriptumque est à præfato Papa Regibus Anglorum Edelredo & Alfrido, vt eum in Episcopatum suum, vndè iniustè eiectus erat, facerent recipi. Iuuit autem plurimùm causam huius absolutionis eius, lectio præcedentis sub Papa Agathone impertitæ.

Condit monasterium in Seolesu.

Restitutus sedi suæ.

Iterùm priuatur præsulatu.

* *eius nominis septimo.*

Rursùs Romæ declaratus innocens.

Dimissus itaque S. VVilfridus magno cum

In Galliis grauiß mè infirmatur S. VVilfridus.

honore, cum ad Britanniam tendens in Galliarum partes deuenisset, tactus est infirmitate repentina, & ea crescente adeò pressus, vt equo vehi non posset, sed manibus ministrorum portaretur in grabato. Sic delatus in ciuitatem Meldum Galliæ, quatriduo quasi mortuus iacebat; habitu tantum pertenui, quia viueret demonstrans. Cumque ita sinè cibu & potu, sine voce & auditu perseueraret, quinta demum illucescente die, quasi de graui expergefactus somno exurgens resedit: apertisque oculis videns circà se choros psallentium simul & flentium fratrũ, modicum suspirans interrogauit vbi esset Acca presbyter; qui statim vocatus intrauit: & videns eum melius habentem, ac loqui iam valentem, flexis genibus gratias egit Deo cum omnibus qui aderant fratribus. Et cum parùm cõsedissent, ac de supernis iudicijs trepidi aliquantum disserere cepissent, iussit Põtifex cæteros ad horã egredi; & ad Accã presbyterũ ita loqui exorsus est: Visio mihi modò tremenda apparuit; quã te audire ac silẽtio tegere volo: donec sciã quid de me fieri velit Deus. Adstitit. n. mihi quidã cãdido præclarus habitu, dicẽs se esse Michaelẽ Archangelũ, & ob hoc, inquit, missus sum, vt te à morte reuocem. Donauit enim tibi Domin⁹ vitã per orationes ac lachrymas discipulorũ & fratrum suorum & per intercessionẽ suæ beatæ genitricis semperque virginis Mariæ. Quapropter dico tibi, quia modo quidẽ ab infirmitate hac sanaberis; sed paratus esto: quia post quadrienniũ reuertens visitabo te. In patriam verò perueniens, maxi-

Ecstasin patitur.

Conualescit.

Mira visio ei oblata.

En quid valeant orationes confratrum.

maximam possessionum tuarum, quæ tibi ablatæ sunt, portionem recipies: atque in pace tranquilla vitam terminabis.

Conualuit igitur sacer Antistes cunctis cōgratulantibus & Deo gratias agentibus, ceptoque itinere in Britanniam venit. Lectis autem literis quas ab Apostolico Papa adduxerat, Bertuualdus Archiepiscopus & Edilredus quondam Rex, tunc autem pro Christo abdicato Regno factus Abbas, libentissimè fauerunt. Sed enim Edilredus accitum ad se Coenredum, cui Regnum suum cōtradiderat, amicum Episcopo fieri petijt & impetrauit: verùm Aldfridus Nordanhumbrorum Rex eum suscipere contempsit: qui nec longo post tempore super vixit. Eo itaque vita functo & Regnante filio eius Osredo, mox synodo facta iuxtà fluuium Nidd, post aliquantā vtriusque partis concertationem, tandem cunctis fauentibus in præsulatu suæ receptus est Ecclesiæ. Post quæ quadriennio vita in pace trāscursa sanctus Præsul feliciter obijt in monasterio suo, quód habebat in prouincia * vndalum, sub regimine Cudbaldi Abbatis: indè verò ministerio fratrum perlatus in primum suū monasteriū à Rege Aldfrido ipsi donatū quod dicitur * Inthypum, multis funus honestantium lachrymis, honorificè admodum humat⁹ est in Ecclesia Beati Apostoli Petri quā ibidē ędificarat: atq; hoc insigni Epitaphio decorat⁹.

Iterum restituitur sedi suæ.

Felicissimè obit.

** Fundalum.*

** Hripum.*

Locus sepulturæ eius.

Epitaphium eius.

VVilfrid hic magnus requiescit corpore præsul;
Hanc Domino qui aulam, ductus pietatis amore,
Fecit: & eximio sacrauit nomine Petri.

Ædificauit ecclesiam B. Petri Apostoli.

Cui claues cæli Christus dedit arbiter orbis:
Atque auro ac Tyrio deuotus vestijt ostro.
Quinetiam sublime crucis radiante metallo
Quid eidem contulerit. *Hîc posuit tropheum: nec non & quatuor auro*
Scribi Euangelij præcepit in ordine libros:
Ac thecam è rutilo his condignam condidit auro.
Quæ correxit, & alia quæ fecit. *Paschalis qui etiam solennia tempora cursûs,*
Catholici ad iustum correxit dogma Canonis,
Quem statuêre Patres: dubioq; errore remoto,
Certa suæ genti ostendit moderamina ritûs.
Inq; locis istis monachorum examina crebra
Colligit: ac monitis, cauitquæ regula Patrum
Sedulus instituit: multisq; domiq; forisq;
Iactatus nimium per tempora longa periclis,
Quanta passus *Quindecies ternos postquam egit Episcopus annos.*
Tempus obitûs eius. *Transiit, & gaudens cælestia regna petiuit.*
Oratio. *Dona Ihesu vt grex pastoris calle sequatur.*

Vide Notat. C. Baron. ad Martyr Roman.

MARTYRIVM SEPTEM FRANCIS-*canorum: Danielis, Samuelis, Angeli, Domini Leonis, Nicolai & Hugolini à Saracenis occisorum anno 1221. Ex eo quod est apud Vnab. Pat. Laur. Sur.*

13. Octob. FRATER Daniel Minister prouinciæ Calabriæ, vir admiranda sanctitate & martyrio illustris, cùm sex fratribus, impetrata facultate ab Elia generali Ministro beatissimi Patris Francisci Vicario, è Tuscia in *Proficiscuntur ad Saracenos.* regionem Saracenorum Christi prædicaturus Eangelium profectus est. Cumque ad vrbem Septam

Septam prospero itinere peruenissent, triduo apud Pisanos mercatores, Genuenses & Massilienses strenuam diuini verbi operam nauârunt, in vico extra vrbem Christianis mercatoribus assignato: vbi & sese inuicem mutuis sermonibus corroborârunt, ac sacrosanctis Confessionis & Eucharistiæ sacramentis ad rem præclarè gerendam muniêrunt. Vesperi autem lotis sibi inuicem pedibus, in memoriā ineffabilis istius charitatis, qua præpotens rerum omnium Dominus antè agonem suum discipulorum suorum pedes lauare dignatus est, obfirmatis animis certamen pro Christi gloria subire constituerunt. Manè itaque Dominici diei cinere capitibus imposito, fidenter in ciuitatem ingressi, palam Christum Iesum annunciare, & cunctis certam salutis viam indicare. Cumque in mediam vsque ciuitatem progressi, gentilium cæcitatem intrepidè arguerent, illi iniectis in eos manibus, furore & amentia bacchantes, ad Regem suum eos protraxerunt, conuicijs interim non modo onerātes ac proscindentes, sed impositis plagis haud leuibus ad necem petentes.

Palam illis prædicant Christum.

Malè tractātur ab eis.

Porrò Rex conspicatus rasa capita & horrida vestimenta, ratus eos cerebro laborare, vinctos iussit octiduò custodiri, & eorum constātiam varijs afflictionibus tentari. Octauo verò die productos in suum conspectum, cum promissis & blanditijs, tum minis ad Saracenorum impietatem inuitauit. Illis verò nefariū hoc scelus execrātibus, & cōstanter asserētibus, in vno Christo Iesu tantū, veram salutis rationē positā esse; Iudex Arbaldus ira inflāmatus:

Promissis & minis tentantur.

tus: Quid tu, inquit ad Danielem ministrũ, hominum omniũ stultissime, ita & in præsentem & futuram tuis perniciem? Cui beatus Daniel, sublatis in cælum oculis respondit: ô inueterate dierum malorum, tu potiùs reuertere ad vnum & verum Deum, Dominum nostrum Iesum Christum, qui hucusq; malè deceptus & euersus fuisti errorib. satanæ, & maledicti prophetæ tui Mahometis. Tum Iudex ille, ira vehementiùs excãdescens, districtos iussit in eos vibrari enses, vt eo terrore fracti fidem desererent. At illi, nihil ijs minis commoti, obfirmato in sententia animo perstitere immobiles, suamque fidem disertis verbis confirmantes à furente Iudice capitis damnati sunt.

Damnantur capitis.

Tum fratres ad pedes Danielis Ministri prolapsi, fuso lachrymarum imbre, gratias Deo egerunt, quod ad percipiendam martyrij palmam perducti essent. Indè patris Danielis benedictionem flagitantes, peramanter admodũ & piè ab illo exosculati sunt, adeoque ad martyrij certamen subeundum roborati; vt ducti in aulam Regis, indeq; nudi rursus educti, gaudentes incederent, tanta cum animi alacritate perindè ac si ad opiparum essent inuitati conuiuium. Vbi autem ad supplicij locum ventum est, submissis ceruicibus, suas Domino animas commendantes, capitis amputatione martyrij coronas adepti sunt. Sacra autem illa capita cõminuta, & corpora à pueris & Saracenis miserè discerpta sunt. Posteà verò à Christianis collecta, Alfondegę honorificè tumulata sunt: quæ postmodum Lusitaniæ Regis filius magni beneficij loco recipiens in Hispaniam transtulit:

Eunt iucundis animis ad mortem.

Plectuntur.

lit: vbi gloriosa eorum merita crebris miraculis egregiè coruscant.

MARTYRIVM S. CALIXTI PAPAE, & Sociorum eius: Ex eo quod est apud V. P. Laur. Surium: Passus est anno Domini 226. Iuliano & Crisp. Coss. Cùm sedisset annos 5. mensem 1. & dies 12.

Vide Tom. 2. Annal. C. Baron. & Notat. in Martyrol. Roman. 14. Octob.

TEMPORIBVS a Alexandri Imperatoris, misso diuinitùs incendio pars Capitolij concremata est, & intrà Iouis templum, sinistra aureæ statuæ ipsius Iouis, in liquorem humi resoluta. Ea re permoti aruspices & sacerdotes ad Imperatorem Alexandrũ venere, vt irata deorum, quemadmodũ ei persuadebant, numina sacrificijs & odoribus placari curaret. Annuit ille petitioni eorum, iussitque augusta & splendida admodum instrui sacrificia, quibus sacerdotes, pro voto, dijs satisfacerent. Illi verò die Iouis manè, aëre mirè sereno, fanum ingressi; inter sacrificia (erãt verò quatuor numero) fulmine cœlitùs eiecto, miserè extincti sunt: araque Iouis incendio absumpta; nubilus ac tenebricosus repentè aër Romanam plebem extrà Vrbis muros in effusam fugam cõpulit, & animos omnium ingẽti terrore cõpleuit. Cumque huc illuc vagabundi discurrerent, quidã trans Tyberim in vrbẽ Rauennatiũ delati, audierunt in quodã templi cœnaculo psallentiũ multitudinem Christianorum: inter quos Calixtus vrbis Episcop⁹ cũ suo Clero fuisse perhibetur. Quod, quidam Consulũ Palmatius nomine, simulac intellexit, cõfestim

a Anno eius Imperij 5.

Idolorum sacerdotes cælesti fulmine occiduntur.

ſtim eos apud Imperatorem Alexandrum accuſauit; aſſerens inſignem illam accepti nuper infortunij cladem eorum potiſſimum incantationibus accidiſſe. Quo audito, Alexander: Accipe, inquit, poteſtatem, & quoſcunque inueneris Chriſtianos, aut ad ſacrificãdum dijs eos cogito, aut certè exquiſitis tormentis ad internecionem affligito.

Ea fretus poteſtate Palmatius, mox cum inſtructa militum manu Tyberim tranſmiſit, vt ſacrum illum Chriſtianorum gregem, cui Calixtus Põtifex cum Calepodio presbytero prçerat, vinctum abduceret, ac tormentis pro ſua libidine affligeret. Et quidem milites decem præcipiti furore in cœnaculum irruentes, vt ſuam in eos explerent ſæuitiam, ſubitò cæcitate percuſſi ſunt: proſus vt palpitantes in tenebris, re infecta, de cçnaculo egrederẽtur. Quos vt vidit Palmatius, ingenti timore perterritus, fugiens eadem narrauit Alexandro, qui Chriſti potentiam magicis artibus aſſcribere nõ eſt veritus. Cui Palmatius: Si magicis artibus hæc geſta ſunt, excitentur deorum noſtrorum virtutes ſacrificijs, nè omnis populus ſimili tandem clade affligatur. Nec mora: Imperator Romanos omnes edicto ad Capitolium cõuocans, Mercurio præcepit certatim immolari; morte cunctis propoſita qui Mercurij die in æ-

Baronius hæc Acta in eo corrigẽda dicit, quod nullam excitatam ſub Alexandro in Eccleſia perſecutionẽ antiqui Chriſtianarum rerum ſcriptores aſſerant. Annal. Tom. 2. anno Chriſti 226. Caliſti Papæ 6. Alexãdri Imper. 3. ſed excitatas has martyrum clades à Iuris illis conſultiſſimis, quibus vrbis cura fuerat demandata: quorum præcipuus architectus erat, Domitius Vlpianus præfectus, Chriſtianorum perſecutor acerrimus. Quidquid verò hi faciebant; Imperatoris nomine atque auctoritate ſe egiſſe iactabant. Vndè & ea quæ in his actis dicuntur ab Alexandro vel eo iubente perpetrata eſſe, ab iiſdem I.C. vel Præfectis acta eſſe, ſic ſunt (ſecundùm Baron.) accipienda.

dibus

dibus suis latitare inuenirentur. Statuto igitur die adest omnis populus: inter quos Palmatius cum sua familia primas tenens, porcos & vitulos oblaturus constitit.

Cumque inter magnam pecudum stragem sacerdotes decantandis sedulò carminib. cum sanguinis effusione vacarent, virgo templi Iuliana nomine, arrepta à dæmone exclamauit: Deus Calixti viuus & verus est Deus, qui Reipublicæ vestrę pollutionibus grauiter offensus conteret Regem vestrum mortalem, quod tanta animorum pertinacia veritatem respuitis. Ad hanc vocem motus mirabiliter Palmatius; ilicò, trāsmisso Tyberi, ingressus est istud Christianorum cœnaculum: in quo S. Pontifex cum suis pietati vacabat. Moxque pedibus illius prostratus pura ac syncera fide Christū Iesum confitens, sacro petijt expiari lauacro: orans atque obsecrans vt à dæmonum cultura precibus illius liberaretur. Calixtus hortante maximè Calepodio, indicto vnius diei ieiunio, catechezi eum confestim instruxit, positumque in peluim, à pristinis vitæ delictis, sacro latice ritè expiauit. Secuta est eum protinùs vxor, totaque familia, filij, ac alij promiscui sexus numero quadraginta: qui Palmatij vestigijs prę clarè insistentes perceptam fidei virtutē egregijs precibus declararunt. Palmatius verò omnes suas facultates pauperibus distribuit, cunctosq; Christianos pietatis ergò latitantes mirificè suis bonis recreauit.

Dæmoniaca confitetur Christum.

Palmatius credit.

Baptizatur cum vxore & familia.

Dat sua pauperibus.

Intereà post dies duos & triginta, eximia illius pietate atque virtute longè lateq; vagante, Torquatus tribunus vinctum eum in custodiam

Palmatius vinctus ducitur ad tribunal Alexandri.

diam dedit,& catenis fœdatum imò ornatum Alexandro exhibuit. Imperator, viso illo, Palmati, inquit, ficcinè, relictis dijs, mortalem hominem colere iuuat? Illo verò nihil respõdente, rursus Alexander: Loquere, inquit, omni postposito timore, fiducialiter. Tum Palmatius: Si libertas loquendi datur, loquimur veritatem. Et Alexander; Loquere, inquit, excepta tamen deorum iniuria. Respondit Palmatius. An dij tibi dicendi videntur, qui mortalium manib. facti, neq; audire, neq; fari queũt? Sed obsecro te, vt Deo tuo dicas, vt mihi loquatur: Quod si factum fuerit, nõ recuso diuinos illis decernere honores. Dicit ei Alexander: Tu qui à cunabilis deos adorasti, qua nunc temeritate eos relinquis? Respõdit Palmatius: Equidem infœlix profundis adhuc ignorantię inuolutus tenebris, hoc feci; nunc verò Christi lumine misericorditer illustratus, veritatẽ cognoui. Hinc deprecor Christum Dominum, vt ignoranti veniam tribuat, & ad cognitionem sui nominis clariorem perducat. His auditis subridens Alexander, eum cuidã Senatori Simplicio nomine tradidit, vt suis blãditijs ad deorum culturam reuocaret.

Palmatius demonstrat Idolorũ vanitatem.

Traditur Simplicio Senatori custodiendus.

Simplicius igitur Palmatium omni cum humanitate excipiens, preciosis vestibus nobiliter indutũ, duxit in domum suã: præcipiens vxori ac maioribus familiæ suę, vt omnem domũ Palmatius in sua potestate haberet. Tunc ille ieiunijs, orationibus, ac vigilijs insistens, non cessabat Christi misericordiam & pristini erroris veniam deprecari. Eodem tempore quidam, Felix nomine, ad eum supplex venit,

Vacat operibus iustitiæ vir sanctus.

vxori

vxori annos continuò quatuor paralysi laboranti sanitatem postulaturus. Quem Palmatius ad pedes suos prostratum vt vidit, motus misericordia in faciē ruit, fusisque lachrymis, pro salute Blandæ (hoc namque vxori Felicis nomen erat) Domini misericordiam deprecari cœpit.

Precibus Palmatij Blanda paralytica sanatur.

Eo autem precibus adhuc incumbente, Blāda suis ipsa pedibus sana prorsus & incolumis aduenit, domumq; Senatoris Simplicij intrans humiliter baptismum flagitauit. Et quidem accitus ilicò à Palmatio Calixtus, Felicem cum coniuge Blanda baptismate lustrauit: & Simplicius eodem permotus miraculo eandem Christi gratiam, cum familia sua promiscui sexus sexaginta octo, fidei calore incensus percepit. Eà res vt Imperatori Alexando innotuit, mox manipulum militū ad Simplicij domum misit: qui protinus cunctos sacro fonte lustratos comprehensos, ex sententia Imperatoris, gladio obtruncarunt. Inter eos beatus quoque Calepodius martyrij corona redimitus p gladium ad superos concessit: cuius corpus Calixtus Pontifex linteaminibus inuolutum & aromatibus conditum, cum hymnis & laudibus in cœmeterio sepeliuit.

S. Calixtus baptizat domum Felicis & Simplicij: qui oēs cum SS. Palmatio & Calepodio obtruncantur.

Porrò Calixtus vt laborantibus Ecclesiæ membris adhuc consuleret, rursus transmisso Tybere, in ædibus Pontiani iuxta Vrbem Rauennatium ad studia orationis redijt: vbi, misso occultè ab Alexandro milite, iniecta ei vincula fuêre. Et vt eius constantia frangeretur, omni alimonia subtracta, diebus quinque dira fame cruciatus fuit: cùm ille interim pane cæle-

Cruciatur fame Calixtus Episcop⁹ & fustibus caeditur.

cæleſtis verbi animum mentemq; paſceret, & indies magis confortaretur. Indè fuſtibus quotidie cæſus, cùm iam longo carceris ſqualore eſſet maceratus, nocte quadam, B. Calepodius ei adſtitit, eiusque animum futura ſempiternæ retributionis mercede mirum in modum roborauit.

Priuatus miles martyr.

Inter hæc miles quidam nomine Priuatus vlceribus ac doloribus plenus, qui eodem in carcere vinctus tenebatur, lachrymabundus ad eum acceſſit, vt precib. ſuis dolores depelleret: & ſanitatem in Chriſti nomine cõferret. Calixtus conuerſione militis & fide gauiſus, ilicò eum ſacro latice luſtrauit, & omnem doloris vlcerumque vim ſimul depulit. Quibus auditis, Alexander iracundia plenus, miſſis apparitoribus, Priuatum ad necem vſque plumbatis cædi mandauit: Calixtum verò è feneſtra domus præcipitari, ligatoque ad collum eius ſaxo, in puteum demergi: & ingenti ruderum cumulo tumulari. Elapſis verò ſeptem & decẽ, à peracto martyrio, diebus, quidã ex eius preſbyteris Aſterius nomine, noctu cum Clero aduenienſ ſacrum Pontificis corpus eruit, atque in cœmiterio Calepodij via Aurelia pridie Idus Octobris ſepeliuit. Indè poſt dies ſex Aſterius tentus iuſſu Alexãdri, & per pontem præcipitatus glorioſam martyrij coronam pariter adeptus eſt: cuius corpus in Hoſtia inuentum, in eadem ciuitate Hoſtienſi quartodecimo Kalend. Nouembr. conditum eſt.

Dicitur adhuc exſtare puteus, in quem S. Calixtus eſt demerſus.

Aſterius presbyter martyr.

VITA

VITA S. FORTVNATI TVDERTINI *Episcopi: Ex ea quæ est per Gregorium Papam. Claruit temporibus Iustiniani Imperatoris: circa annum Domini 537.*

Vide Tom. 7. Annal. C. Baron. & Notat. in Martyrol. Rom. 14. Octob.

VENERABILIS antistes Tudertinæ Ecclesiæ Fortunatus, in effugandis spiritibus immensæ virtutis gratia pollebat, ita vt nonnunquàm ab obsessis corporibus legiones dœmonum pelleret, & continuo orationis studio intentus obiectas conta se eorum multitudines superaret.

Mira S. Fortunati virtus aduersus dæmones.

Matrona quædam nobilis in vicinis partibus Tusciæ nurum habebat: quæ intrà breue tempus, quo filium eius acceperat, cum eadẽ socru sua ad dedicationem oratorij beati Sebastiani Martyris fuerat inuitata. Nocte verò eadem, voluptate carnis deuicta, à viro suo sese abstinere non potuit. Cumque manè facto cõscientiam deterreret perpetrata carnis delectatio, processionem verò imperaret verecũdia; plus erubescens vultum hominum, quàm Dei iudicium metuens, cum socru sua ad dedicationem Ecclesiæ processit. Mox verò, vt reliqui beati Sebastiani oratoriũ ingressi sunt, matronam malignus arripuit spiritus, & coram omni populo vexare cœpit. Eiusdem verò oratorij presbyter, dum eam vehementissimè vexari conspiceret, ex altari protinus sindonem tulit, eamque operuit: sed & hũc similiter repentè diabolus inuasit. Et quia vltrà vires voluit quidquam præsumere, compulsus est & ipse cognoscere in sua vexatione quid esset. Hi verò qui aderant, matronam in manibus ex ora-

En vt punit Deus irreuerentiam loco sacro exhibitam.

torio ſublatam, ad domum propriam reportauerunt. Cumq; antiquus hoſtis vexatione continua eam attereret, propinqui, ad obtinendũ ſalutis remedium, eam maleficis tradiderunt, vt animam eius funditùs extinguerent, cuius carni magicis artibus ad tempus prodeſſe conarentur. Ducta eſt itaque ad fluuium, atque in aquam merſa: ſed dum arte peruerſa vnus ab ea repellitur, in eam ſubitò legio intrauit. Cœpit ex hoc illa tot motibus agitari, tot vocibus clamoribuſque perſtrepere, quot ſpiritibus tenebatur. Tunc inito conſilio parentes eius ſuæ perfidiæ culpam fatentes hanc ad venerabilem virum Fortunatum Epiſcopum deduxerunt, eique reliquerunt. Qua ille ſuſcepta, multis ſe diebus ac noctibus in orationem dedit, tantoque anniſu precibus incubuit, quanto & in vno corpore contrà ſe aſſiſtere legionis aciem inuenit. Quam poſt non multos dies ita ſanam atque incolumem reddidit, ac ſi in ea ius proprium diabolus nunquam habuiſſet.

Item magicis artibus vtentes.

Legionem dæmonum à fœmina expellit S. Fortunatus.

Alio quoque tempore idem omnipotentis Dei famulus ex obſeſſo quodam homine immundum ſpiritum excuſſit. Qui malignus cùm veſperaſcente iam die, ſecretam ab omnibus horam cerneret, peregrinum quempiam eſſe ſimulans circuire cœpit ciuitatis plateas, clamitans: O virum ſanctũ Fortunatum Epiſcopũ, certè quid fecit? peregrinum hominem de hoſpitio ſuo expulit. Quæro vbi requieſcere debeam, & in ciuitate eius non inuenio. Tunc quidam in hoſpitio cum vxore ſua & paruulo filio igni aſſidens, audito eius clamore, hunc hoſpi-

Item alium dæmonem.

Vide dæmonis malitiã.

hospitio inuitauit, secumque vnà ad prunas sedere fecit; vt quid Episcopus ei fecisset, requireret. Cumque vicissim aliqua confabularentur, paruulum eius filium idem malignus intrauit, eumque in ignem præcipitans, mox animam eius excussit. Qui orbatus miser, vel quem ipse susceperit, vel quem Episcopus expulit, agnouit. Existimo sanè hunc virum dum quasi hospitalitatem exhiberet, non pietatis opere delectatum fuisse, sed Episcopi derogatione: & ostentationem boni potiùs intendisse, quam operam: vt meliora Episcopo fecisse videretur, quatenùs ipse susciperet eum, quem vir Domini Fortunatus expulisset. Sunt namque nonnulli, qui idcirco bona facere student, vt gratiam alienæ operationis obnubilent. Quemadmodum in hoc viro finis operis probat, quod munda intentio operationis non fuerit.

Fugienda duplicitas.

Alio quoque tempore, oculorum cęcitatem signo Crucis à quodam depulit; & equum in rabiem versum & obuios quosq; morsibus laniantem simili virtute sanauit. Denique quicquid ab omnipotenti Deo precibus postulauit, mox impetrasse fertur. Quadam die Gotthi facta excursione iuxta Tudertinam ciuitatem, puerulos duos indè abduxerant, & ad partes Rauennæ properabāt. Quod cùm viro sanctissimo nunciatū fuisset, protinùs Gotthos illos ad se vocari fecit. Quos blando sermone alloquens, eorū priùs studuit asperitatem placare: ac pòst intulit, dicēs: Quale vultis precium dabo, & puerulos quos abstulistis, reddite, mihique hoc gratiæ vestræ munus præbete. Tunc is, qui

Cæcum illuminat vir sanctus.

qui prior eorum esse videbatur, respondit, dicens: Quidquid aliud præcipis, facere parati sumus: nam istos paruulos nullatenùs reddemus. Cui venerandus vir blandè minatus, dixit: Contristas me, & non audis patrem tuum; noli me contristare: non expedit tibi. Sed idem Gotthus in cordis sui feritate permanens, negando discessit. Die verò altera digressurus, rursus ad Episcopum venit: quem ijsdem verbis pro prædictis puerulis iterum Episcopus rogauit. Cumque ad reddendum nullo modo consentire voluisset, contristatus Episcopus dixit: Scio qua tibi non expedit, quod me contristato discedis. Quæ Gotthus verba despiciēs ad hospitium reuersus, eosdē pueros equis superimpositos, cum suis hominibus præmisit. Ipse verò statim asscendens equum, subsecutus est. Cumque in eadem ciuitate antè B. Apostoli Petri Ecclesiam venisset, equi eius pes lapsus est; qui cum eo corruit, & eius coxa mox fracta est; ita vt in duabus partibus os esset diuisum: leuatusq; in manibus, reductus est ad hospitiū. Qui festinus viro venerabili Fortunato supplex misit nuncium, orans vt ad se diaconum suū mittere dignaretur. Adueniens diaconus confestim pueros ab itinere iam reductos, Episcopo reddendos à Gottho accepit dicēte: Vade & dic Domino meo, Episcopo: Quia maledixisti mihi, eccè pcussus sum; sed pueros, quos quęsisti, recipe, & pro me, rogo, intercede. Susceptis itaque puerulis, Antistes diacono suo aquam tradidit benedictam, vt eam super iacentis corpus proijceret. Perrexit itaque diaconus atque ad Gotthum introgressus, benedictam aquam

Eccè pœnam S. Episcopi preces contemnentis.

aquam super membra illius adspersit: moxque (res mira & vehementer stupenda) ita omnis fractura solidata est, & saluti pristinæ coxa restituta, vt hora eadem de lecto surgeret: & ascenso equo, iter ageret.

En admirandam vim aquæ benedictæ.

In eadem vrbe Tudertina, Marcellinus quidam bonæ actionis vir, cum duabus sororibus suis habitabat: qui eueniēte molestia corporis in sacratissimo sabbatho Paschali vesperè defunctus est. Porrò sorores, eius morte afflictæ, flentes ad venerabilem cucurrerūt antistitem, eique magnis vocibus clamantes dixerunt: Scimus quia Apostolorum vitam tenes, leprosos mūdas, cæcos illuminas. Veni & resuscita mortuum nostrum. Qui & ipse, de fratris earū morte contristatus, flere cœpit: eisque respondit dicens: Recedite, & hæc dicere nolite, quia iussio omnipotentis Dei est, cui contraire nullus hominum potest. Illis itaque discedētibus, tristis ex morte eius māsit Episcopus. Subsequente autem die Dominico, antè exurgentis lucis crepusculum, vocatis duobus diaconibus suis, perrexit ad domum defuncti, accedensque ad locum, vbi corpus iacebat exanime, ibi se in orationem dedit. Expleta autem prece, surrexit, & iuxtà corpus defuncti sedit: nō autem grandi voce defunctum vocauit, dicens: Frater Marcelline: Ille autem ac si leniter dormiens, ad vicinam vocem quamuis modicam, fuisset excitatus, statim oculos aperuit, atque ad Episcopum respiciens dixit: O quid fecisti? Cui episcopus respondit, dicens: Quid feci? At ille ait: Duo hesterno die venerunt, qui me eiicientes ex corpore, in bonum locum duxerunt.

Deflet mortem Marcellini.

Excitat defunctū Marcellinum.

runt. Hodie autem vnus missus est, qui dixit: Reducite eum, quia Fortunatus Episcopus in domum eius venit. Quibus verbis expletis, mox ex infirmitate conualuit, & in hac vita diutiùs mansit.

VITA S. BVRCHARDI EPISCOPI

Herbipolensis: Ex ea quæ est per Egiluuardum monachum cœnobij sancti Burchardi, probè Herbipolim. Consecratus est Episcopus à Zacharia Papa. Sedit annis 40. Obijt anno Domini 791.

Teste C. Baron in Not. ad Martyr. Roman. Vide & Tomo 9 Annal. 14. Octob.

DVM nouella Anglorum Ecclesia Gregorij Pontificis studijs meritisque germinare inciperet, eadem in insula nobiles nobilissimi Burchardi parentes mirificè quoque efflorebant. Qui animi magnitudine & ingenij fælicitate præcellens, præcelsam suæ prosapiæ genealogiam haudquaquam passus est morum suorum nebulis obscurari. Cùm enim à religiosis parentibus literarum studijs imbuendus fuisset traditus, puerilibus leuitatibus excelso & virili planè animo reiectis, & carnis illecebris per assidua orationis & vigiliarum studia calcatis, breui ad tãtam morum honestatem adoleuit, vt nihil in se caducum, nihil terrenum habere videretur. Cùm verò opes & delicias patriæ, magno sibi ad vitæ perfectionem impedimento esse cerneret, spreta generis claritate, cunctisque fumantis mundi nebulis spiritu consilij & fortitudinis ab animo depulsis, relicto natali solo, periculosos sali fluctus transfretauit, atque in Gallijs aliquam-

Præclarum genus S. Burchardi.

Traditur literis.

Omnia relinquit propter Christum.

quamdiu sub peregrini habitu, futuram inquirens patriam delituit.

Ijs temporibus VVinfridus Angliæ indigena, bonis ex factis suis mutato nomine p Gregorium Papam Bonifacius nũcupatus, legatus Apostolicus in partes Germaniæ destinatus, nobilisque Moguntiæ metropolitanæ Archiepiscopus, egregijs & admirandis planè virtutum fulgebat meritis. Ad quem Burchardus sacerdotio iam initiatus vt accessit, non modo peramanter ab eo exceptus, & benignè habitus fuit: sed & Romam pariter, propter vitæ sanctitatem, morumque, qui in eo candidissimo relucebant, splendorem, perductus: ibidemque à S. Pontifice Herbipolensis consecratus antistes; vt Orientales Francos & vitæ suæ integritate & Christiana facundia ad Christum conuerteret.

Venit ad S. Bonifacium Apostolum Germanorũ, cuius vita habetur 14. Maij.

Constituitur Episcopus Herbipolensis.

Qui vbi se speculatorem domus Israel in Ecclesiæ turri positum conspexit, sedula cordis anxietate cœpit meditari, qualiter sibi cõmissas Dominicas oues verbo Dei pasceret, & in omni fidelis prudentisq; dispensatoris cura tam se q̃ Christi familiam regeret. Itaque eloquio valdè mitis, vultu venerabũdus & affabilis, in vigilijs & sacris lectionib. assiduus in eleemosynis benignus, prouidus in cõsilijs, moribusq; compositus, creditas sibi oues solicitè pauit, cunctosq; sua humilitate ad egregia pietatis officia deduxit. Pastoralis eius virga non auro vel argento erat decorata, sed sambucea: quæ in loco sepulturæ ad humilitatis eius memoriam etiamnum asseruatur.

Virtutes eius eximiæ.

Optimè præest suis.

Porrò idem vir Dei anno ordinationis suæ

Eleuat reliquias SS. Kiliani & sociorum eius, ad quas & monasteriū construit: eorum vita habetur 8 Iul.

secūdo, beatorum Martyrum Kiliani & sociorum eius venerandas reliquias miraculis ilicò claras cum maximo Cleri plebisque tripudio de terrę puluere leuauit, sericisque reuerenter inuolutas, cum summo, vt decebat, honore in feretro composuit, & monasterium eodem in loco sepulturæ construxit. Sed &, vt actiuæ vitæ solicitudinibus turbatus, deindè ad pedes Iesu refugium haberet, construxit in arcto procliui montis & allapsu Mœni fluminis, cœnobium in honorē Dei genitricis & S. Andreæ Apostoli, quod prædiorum quantitate ad victum vestitumq; duodecim Fratrum Canonicorum, Deo ibidem militantium, necessaria liberaliter dotauit. Quibus virtutum insignibus cùm apud homines & Deum maximè clarus, annos quadraginta pondus diei & æstus in vinea Domini Sabaoth strenuè portasset, ac sibi Megingaudum virum pientissimum substituisset, tandem in castello, quod Hohenburg dicitur, Dominicis præmonitus sacramentis fœliciter migrauit ad Christum: Indè verò omni veneratione, confluentibus vndique fidelium turmis, vnicè dilecti patris decessum lamētantibus, in ciuitatem sedis suæ* Herbipolim delatus, in Monasterio beatorum martyrum Kiliani sociorumque eius, iuxtà eorum sacras reliquias conditus est: pręclaris sanitatum miraculis admodum ibidem celebris.

Vacat actiuæ & contēplatiuæ vitæ.

Obdormit in Domino.

** VVirceburgum.*

Locus sepulturæ eius.

Miracula ad sepulchrū eius.

Teste C. Baron. in Not. ad Martyr. Roman.

VITA VENERABILIS DOMINICI Loricati: Ex ea quæ est per Petrum Damiani, ad Alexandrum Papam. Floruit circa annum Domini millesimum quinquagesimum.

DOMI-

DOMINICVS vir Domini, cùm primis in sæculo sacris initiatus ad sacerdotiũ aspiraret, parentes eius (quia Simoniaca tunc vigebat hæresis) vt eam dignitatem consequeretur, Episcopo hircinæ pellis alutã donârunt. Quæ vna beati viri culpa, posteà multorum bonorum (diligentibus enim Deum omnia cooperantur in bonum) ei exstitit materia. Nam hoc pauore perterritus, contempto seculo, mox arduum eremiticæ vitæ, tanquam bellator intrepidus, arripuit institutum: in quo ad vsque obitum virgo permanens, quia malè promotus erat sacrosancti altaris vsurpare ministerium non præsumpsit. 14. Octob. *Rom.* 8. *Detestans Simoniam fit Eremita.* *Manet virgo.*

In illa igitur eremo, quæ in regione Luceoli constituta erat, decem & octo visebãtur cellulæ fratribus ad habitandum deputatę: vbi tãta vitæ austeritate viuebatur, vt abstemij prorsus nunquam adipe alimenta condirent; vnum Dominico die & quinta feria pulmentum sumerẽt; solis orationibus ac manuum operibus insisterent: & quinque per hebdomadam diebus in pane & aqua ieiunium celebrarent. Silentium verò adeò strictum cunctis statutum erat, vt sola Dominica die, idque post Vesperas cibumque, soluerent: eoque breui tempore ad Completionis vsque officium sibi inuicẽ loquendi facultatem haberent. Nudis prætereà pedibus & cruribus in cellulis iugiter morantes, quotidiè per omnes canonicas horas disciplinam sibimet inuicem scoparum & corrigiarum ictibus ingerebant. Dominicus verò ferrea ad carnem lorica præcinctus, totoque *Arduum vitæ institutũ.* *Silentium diuturnum.* *Assiduæ disciplinæ.*

Dominicus Ferrea Lorica ad carnem indutus.

Corpus suum egregiè castigat.

ferè corpore circulis ferreis strictus, feruidus aduersus hostiles acies incedebat bellator, infœderabilem cum iniquis spiritibus conferens pugnam. Diebus enim singulis duo psalteria modulando, vtraque manu scopis armata, nudum atterebat corpus; & rebelles carnis illecebras infatigabiliter reprimebat. Neque hic feruor in incurua senectute refriguit, sed magis insuper incandescens, animum ad spiritalia exercitia inuictum atq; infatigabilem reddebat. Inediæ adeò patiens erat, vt panem cum fœniculo summas reputaret delicias: aiebat siquidem corpus humanũ, in quo paulatim prius enutritur: in hoc per incrementa postmodùm roborari. Cæterum hæc tanta vitæ austeritas nõ in eo solùm residebat, sed exemplo suo non viros modò, sed & nobiles matronas ad hoc purgatorij genus auidè arripiendum prouocabat, excitabatque ita vt multi in corpora sua pijs flagris sæuirent, & peccati rubiginem disciplinis expurgarent.

Quid faciat consuetudo. En quis lautior eius fuerit cibus.

Obitus eius felicißimus.

Solebat quidem per interualla vino, licet parcissimè, vti: sed longè antequam defunctus est, decreuit ab eo penitus abstinere. Ceterum in vltima senectute stomachi grauedine arctatus, crebris cœpit capitis fatigari doloribus: quibus diu multumque excruciatus tandem sanctum Deo spiritum reddidit. Corpus verò fuit post nonum diem incorruptum repertũ: atq; ab huius historiæ auctore in basilicæ capitulo debita reuerentia conditum.

VITA

VITA S. HEDVVIGIS DVCISSAE *Poloniæ, beatæ Elizabeth materteræ: Ex ea quæ est apud V. P. Laurent. Surium. a Migrauit è corpore anno Christi 1243. Relata inter sanctos anno 1267. sequenti verò sacræ eius reliquiæ eleuatæ.*

a Teste C. Baron. in Notat. ad Martyr. Rom.

HEDVVIGIS illustri in terris stirpe orta, filia fuit magnifici Principis Bartholdi, Marchionis Morauiæ, Comitis Tyrolensis: Matrem habuit Agnetem non minori generis dignitate illustrem. Fratres illi fuêre quatuor; sorores tres; quarum vna Philippo Regi Franciæ nupsit, altera Andreæ Regi Hungariæ, cui peperit laudatissimam illam, & nunc in cælis gloriosam Elizabeth, Turingiæ Lantgrauiam, cuius sanctissimum corpus Marpurgei quiescit. Tertia soror Abbatissa fuit virginum Ordinis S. Benedicti, in Lutzingensi Franconiæ monasterio. Vnus fratrum eius Bertoldus, Aquileiensis patriarcha fuit; alter Elebertus Babenbergēsis Episcopus: reliqui duo Ottho & Henricus militiæ dediti, patri in principatu successerunt.

15. Octob. *Genus eius & parentes.* *S. Elizabeth. vita habetur 19. Nouemb.*

Heduuigis verò optimis naturæ adiumentis instructa, à teneris penè vnguiculis in monasterio* Lutzingēsi, sacris literis admota fuit; quarum studio & tempus suæ iuuentutis expēdit vtiliter, atque ex earum intelligentia, postmodum internarum consolationum & deuotionis gratiam hausit excellenter. Cùm autem annos nata duodecim haud vulgare de se pietatis & prudentiæ specimen præberet; præclaro Principi Henrico Duci Silesiæ & Poloniæ collo-

Imbuitur literis in monasterio.

Nubit Henrico Principi, ac Duci Silesiæ ac Poloniæ.
Tob. 4.

collocata est: quem illa instar Saræ ex voluntate maximè parentum consensit suscipere. Cóiugali verò vinculo alligata, ita liberis procreãdis operam dedit, vt tamen continétiæ legem, quantum quidem ex mariti consensu liceret, sibi indiceret. Nam simulac se concepisse sentiret, à viri toro vsque ad puerperij completionem sese reuerenter abstinuit. Peperit autem tres filios, Boleslaum Conradum, & Henricum: totidemque filias, Agnetem, Sophiam, & Gertrudem: quibus in lucem editis, deinceps perpetuæ se continentiæ dedit. Vno enim animo pariq́ue consensu, cum Episcopi benedictione, perpetuæ continentiæ votũ non multo post emiserunt in quo triginta circiter annos toro separati vitam duxêre, castitatis pulchritudine mirificè decoratam.

Proles eius.

Vouent continentiam.

Cæterùm quia nouerat, in carne præter carnem viuere, nó minoris esse laboris quam meriti; ad complectendam conseruãdamq́ue carnis integritatem & castitatem, quoscunq; poterat, inuitabat: eiusq́ue rei causa Trebniciense condidit monasterium: in quo multas fœminas pariter & virgines collegit; quæ Domino in cordis & corporis puritate iugiter seruirét: inter quas suam quoque obtulit filiam Gertrudem: quæ illic posteà cæteris præfecta, Abbatissæ munus cum magna opinione sanctitatis administrauit. Quin & ipsa quoque, Christi amore acriter inflammata, eò se cum parua cõtulit familia; ibidemq́ue propè monasterium virginum (quod est Cistertiensis Ordinis) puram Domino obtulit seruitutẽ, marito adhuc viuente; eoq́ue religiosa animi pietate, similiter

Construit monasteriũ Trebnicięse.

Vita S. Gertrudis habetur 17. Mart.
Viuit iuxtà monasteriũ.

ter propè monacho effecto. Et licet institutum monasticum ibi professa non sit, videlicet vt misericordiæ operibus & consolandis pauperib. liberius vacare posset, habitū tamen monacharum illarum induit, ac cum in monasterio existeret, in seruando silentio, alijsque monasterij institutis & legibus & vitæ asperitate monachas omnes antecellebat. Sicque conscientię puritate, bonorumque operum fructu, ità coram Deo & hominibus vtriusq; status vas omni sanctitate plenum apparuit, vt nemo id facilè pro dignitate explicare queat. Si quis quidpiam molestiarum ei intulisset, nihil ab ea audiebat aliud, nisi hoc duntaxat, aut quippiam eiusmodi placidè & leuiter ab ea prolatū: Certè, & cur hoc fecisti? Ignoscat tibi Deus. Ab esu carnium annis plùs minùs quadraginta omninò abstinuit. Dominica die, tertia & quinta feria, piscibus & lactarijs vescebatur; Sabbatho & secunda feria aridis contenta leguminibus. Quarto & sexto die panem solum aquamque gustabat; vino quouis tempore vti nescia. Dominicis verò diebus & quibusdam magnis solēnitatibus cogente Episcopo & cōfessarijs eius, bis piscibus & lacticinijs vtebatur, bibebatq; cereuisiā. Porrò alias in aduētu Domini, Quadragesima & sanctorum vigilijs duras eius abstinentias breuitatis studio prætermus.

Vacat misericordiæ operibus.

Dictum eius, si quis eam fortè offendisset.

Abstinentia eius.

Ceterùm corpusculum suum ieiunijs attenuatum, & flagellorum ictibus liuidum hispidumque, aspero domabat cilicio, è setis equorum confecto, cui adiuncta erat similis generis zona nodosa, ad lumbos eius, rigidè nimis adstri-

Vestitur cilicio.

Lectus eius. adstricta. Lectus ei, vt decebat Principem fœminam, quidem præparabatur; at illa non in eo, sed tabulis ligneis, aut pauiméto corio instrato incubabat: idque non nisi somno, post diuturnas preces & vigilias, eam opprimente. Quod si debili & infirmo, nimiumque fatigato corpori interdum plusculum indulgere vellet, in straminibus panno crasso opertis sese collocabat, culcitram molliorem, quantumlibet etiam ægrota, semper repudians. Et quidem quia paucis explicari nō potest quo pacto hæc Christi famula carnem suam continenter crucifixerit cum vitijs & concupiscentijs, sufficiat eximium hoc Dominę Annę nurûs eius, de vitæ ipsius asperitate testimonium. *En sufficiens testimonium rigidæ eius vitæ.* Vitas (aiebat) multorum sanctorum cognitas habeo: sed nunquam quicquam in illis tam durũ & asperum didici, quod non in Heduuige aut maius, aut consimile perspexerim.

Porrò cum in templis rebus interesset diuinis, adeò sese à cognitis ad incognita, de terrenis ad cælestia, deq; visibilibus ad inuisibilia, *Deuotio sub diuinis.* lachrymarũ imbre abũdè perfusa trãsferebat, vt interdum insensibilis appareret: vndè & diuini splendoris radios tanta quandoque intus copia percipiebat, vt nonnunquã corpus eius *Ecstases eius.* clara luce circumfusum é terra in aëra sublatũ cerneretur. Sciens autem illa presbyteros siue sacerdotes tantæ esse dignitatis, vt dominũ cæli & terræ tractent in sacramento altaris, atq; ea conferãt quotidiè sacraméta quib. diuina assistente virtute fidelis sanctificatur & expiatur *Reuerentia eius ergà sacerdotes.* anima: sacerdotes & omnes qui in Clero sunt, tum seculares tum religiosos multa reuerétia prose-

prosequebatur, ac eximio honore afficiebat. Ad Sacramentum Dominici corporis percipiendum accessura tam largiter flebat, tanto precandi, genua flectēdi, corporisque prosternendi studio occupabatur, vt intuentes non ad deuotionem modò, sed etiam ad lachrymas efficaciter permoueret. *Summa cum deuotione accedit ad Sacramentũ Altaris.*

Habebat autem permultas sanctorũ imagines & reliquias, quarũ aspectu seipsã ad Christi amorẽ & venerationem Sanctorum excitabat: inter quas sanctissimæ Dei genitricis imagunculã quandam precipuo honore prosequebatur, eamq; crebro suis, itura ad ecclesiã gestabat manibus; qua cũ lãguidis interdũ benediceret, ilicò, non sine miraculo, sanitatẽ consequebatur. Insita ei erat egregia animi clemẽtia; quã cum Christi pietas plurimum augeret: tum matrem se omniũ pauperum, & præcipuè viduarũ atque orphanorũ eximiam exhibebat consolatricẽ; & aduocatã apud Ducem sanè fidelissimã. Nõ paucas quoq; puellas parentib. & amicis orbatas, singulari apud se humanitate fouebat, singularũq; saluti diligẽter prouidẽs, alias matrimonio, alias, prout expedire videbatur, monasterijs tradebat. Habebat præterea in aula sua tredecim, afflicta valetudine pauperes; quos in Christi & Apostolorũ eius honorẽ, incredibili charitate tractabat: ità vt discũbentibus nõ tantũ cõmuni officio ministraret, sed flexis genibus cibos singulis apponeret, verbisq; dulcissimis consolationem præberet. Pro promiscua verò pauperum turba, singularem culinam & ministros quoque singulares depu- *Veneratur Sanctor. imagines & reliquias.* *Claret miraculis.* *Benignitas eius in pauperes & afflictos admirabilis.*

deputatos habebat: qui egentibus victui necessaria sedulò ministrabant.

Claruit spiritu prophetiæ. Porrò de miraculis, magnis planè & admirandis, & prophetiæ spiritu, quibus in vita & post obitum fuit clarissima, operis vastitas singulatim nos scribere prohibet. Illud commemorasse sufficiat, quòd imminente mortis hora, cælestium ciuium visitatione ad patriam claritatis æternæ inuitata fuit. Nam in agone constitutæ, SS. Magdalena, Catherina, Tecla, *Obitus eius felicissimus.* Vrsula aliæque nonnullæ multa luce conspicuæ ei apparuerunt: quarum comitatu, sanctissima eius anima mortalitatis vinculis soluta, ad Christum migrauit.

Vide Tom. 19 Annal. C. Baron.

VITA S. OSVVALDI VVIGORniensis & Eboracensis Episcopi: ex ea quam Senatus Brauonius, VVigorniæ monachus conscripsit. Quo tempore claruerit & obierit patet infrà.

15. Octob. *Qualis in pueritia. Patria eius.* Beatus Oswaldus clarissimo Anglorum stemmate prognatus, forma corporis elegānti, cum adhuc in puerilibus versaretur annis, vanas deuitans ineptias, sanctitatis opera atque studia sedulò sectabatur. Porrò à *Patruus eius, quis.* parentibus suis, literis imbuendus commēdatus est patruo suo Odoni Archiepiscopo Cantuarensi; viro sanè prudentia, discretione & iustitia insigni: nec non bonis exemplis optimisq; moribus conformandus eidem traditus. Cumque tum prophanis, cum diuinis literis apprimè eruditus esset, VVintoniensis Canonicus *Fit Canonicus VVintoniensis.* effectus est. Vbi sanè ob oculos posito vitæ & ordinis

ordinis sui instituto, prauisq; animi cupiditatibus egregiè compressis, constanter sese præscripto vitæ canonicorum conformauit. Vndè non multo post factus Decanus, licet adhuc iuuenis esset, tamen senum deprauatos mores corrigere, & pueriles eorum sensus studio disciplinæ celestis reformare nitebatur. At cum illi mole prauæ consuetudinis oppressi nollent intelligere vt benè agerent; Oswaldus spreta pompa seculari & mundi huius opibus, Floriacense monasterium, Odonis Archiepiscopi literis commendatitijs & muneribus munitus adijt: ibique habitum monachalem suscepit. Et quidem qui eò instituendus aduenerat, breui tempore adeò profecit, vt satis haberent in eo alij, quo erudirentur, quodque imitandum susciperent. Erat enim parci somni, modici victûs, verbis prudens & moderatus, in prece assiduus: & charitate non ficta præstantissimus; vndè & patientiam, humilitatem, benignitatem, humanitatem & mansuetudinem vnicè amplexabatur.

Qualis in Canonicatu.

Fit Decanus.

Ex Decano fit Monachus.

Qualis in Monachatu.

Vt autem liberius Deo & familiarius vacare & inhærere posset, Abbas ei locum secretum quendam in Ecclesia attribuit. Ibi ergò orationi, meditationi, contemplationique rerum cælestium & diuinarum, ab aliorum strepitu & inquietudine remotus, operam dans, magnam humani generis atrocissimo hosti liuoris & odij materiam suppeditabat: adeò vt subindè eum varijs terriculamentis conturbare vel certè ab incepto reuocare admitteretur. Ast in vanum laborauit Satanica peruersitas: vnico quippe trium-

Dæmon insidiet eius sanctis studijs.

Q phali

Eleuat reliquias SS. Kiliani & sociorum eius, ad quas & monasteriũ construit: eorum vita habetur 8 Iul.

secũdo, beatorum Martyrum Kiliani & sociorum eius venerandas reliquias miraculis ilicò claras cum maximo Cleri plebisque tripudio de terrę puluere leuauit, sericisque reuerenter inuolutas, cum summo, vt decebat, honore in feretro composuit, & monasterium eodem in loco sepulturæ construxit. Sed &, vt actiuæ vitæ solicitudinibus turbatus, deindè ad pedes Iesu refugium haberet, construxit in arcto procliui montis & allapsu Mœni fluminis, cœnobium in honorẽ Dei genitrícis & S. Andreæ Apostoli, quod prædiorum quantitate ad victum vestitumq; duodecim Fratrum Canonicorum, Deo ibidem militantium, necessaria liberaliter dotauit. Quibus virtutum insignibus cùm apud homines & Deum maximè clarus, annos quadraginta pondus diei & æstus in vinea Domini Sabaoth strenuè portasset, ac sibi Megingaudum virum pientissimum substituisset, tandem in castello, quod Hohenburg dicitur, Dominicis præmonitus sacramentis fœliciter migrauit ad Christum: Indè verò omni veneratione, confluentibus vndique fidelium turmis, vnicè dilecti patris decessum lamẽtantibus, in ciuitatem sedis suæ* Herbipolim delatus, in Monasterio beatorum martyrum Kiliani sociorumque eius, iuxtà eorum sacras reliquias conditus est: prçclaris sanitatum miraculis admodum ibidem celebris.

Vacat actiuæ & cõtẽplatiuæ vitæ.

Obdormit in Domino.

** VVirceburgum.*

Locus sepulturæ eius. Miracula ad sepulchrũ eius.

Teste C. Baron. in Not. ad Martyr. Roman.

VITA VENERABILIS DOMINICI Loricati: Ex ea quæ est per Petrum Damiani, ad Alexandrum Papam. Floruit circa annum Domini millesimum quinquagesimum.

DOMI-

DOMINICVS vir Domini, cùm primis in sæculo sacris initiatus ad sacerdotiũ aspiraret, parentes eius (quia Simoniaca tunc vigebat hæresis) vt eam dignitatem consequeretur, Episcopo hircinæ pellis alutã donârunt. Quæ vna beati viri culpa, posteà multorum bonorum (diligentibus enim Deum omnia cooperantur in bonum) ei exstitit materia. Nam hoc pauore perterritus, contempto seculo, mox arduum eremiticæ vitæ, tanquam bellator intrepidus, arripuit institutum: in quo ad vsque obitum virgo permanens, quia malè promotus erat sacrosancti altaris vsurpare ministerium non præsumpsit. 14. Octob. *Rom.* 8. *Detestans Simoniam fit Eremita.* *Manet virgo.*

In illa igitur eremo, quæ in regione Luceoli constituta erat, decem & octo visebãtur cellulæ fratribus ad habitandum deputatę: vbi tãta vitæ austeritatę viuebatur, vt abstemij prorsus nunquam adipe alimenta condirent; vnum Dominico die & quinta feria pulmentum sumerét; solis orationibus ac manuum operibus insisterent: & quinque per hebdomadam diebus in pane & aqua ieiunium celebrarent. Silentium verò adeò strictum cunctis statutum erat, vt sola Dominica die, idque post Vesperas cibumque, soluerent: eoque breui tempore ad Completionis vsque officium sibi inuicẽ loquendi facultatem haberent. Nudis præterea pedibus & cruribus in cellulis iugiter morantes, quotidiè per omnes canonicas horas disciplinam sibimet inuicem scoparum & corrigiarum ictibus ingerebant. Dominicus verò ferrea ad carnem lorica præcinctus, totoque *Arduum vitæ institutũ.* *Silentium diuturnum.* *Assiduæ disciplinæ.*

Dominicus Ferrea Lorica ad carnem indutus. *Corpus suum egregiè castigat.*

ferè corpore circulis ferreis strictus, feruidus aduersus hostiles acies incedebat bellator, infœderabilem cum iniquis spiritibus conferens pugnam. Diebus enim singulis duo psalteria modulando, vtraque manu scopis armata, nudum atterebat corpus; & rebelles carnis illecebras infatigabiliter reprimebat. Neque hic feruor in incurua senectute refriguit, sed magis insuper incandescens, animum ad spiritalia exercitia inuictum atq; infatigabilem reddebat. Inediæ adeò patiens erat, vt panem cum fœniculo summas reputaret delicias: aiebat siquidem corpus humanũ, in quo paulatim prius enutritur: in hoc per incrementa postmodùm roborari. Cæterum hæc tanta vitæ austeritas nõ in eo solùm residebat, sed exemplo suo non viros modò, sed & nobiles matronas ad hoc purgatorij genus auidè arripiendum prouocabat, excitabatque ita vt multi in corpora sua pijs flagris sæuirent, & peccati rubiginem disciplinis expurgarent.

Quid faciat consuetudo. En quis lautior eius fuerit cibus.

Obitus eius felicißimus.

Solebat quidem per interualla vino, licet parcissimè, vti: sed longè antequam defunctus est, decreuit ab eo penitus abstinere. Ceterum in vltima senectute stomachi grauedine arctatus, crebris cœpit capitis fatigari doloribus: quibus diu multumque excruciatus tandem sanctum Deo spiritum reddidit. Corpus verò fuit post nonum diem incorruptum repertũ: atq; ab huius historiæ auctore in basilicæ capitulo debita reuerentia conditum.

VITA

VITA S. HEDVVIGIS DVCISSAE *Poloniæ, beatæ Elizabeth matertera: Ex ea quæ est apud V. P. Laurent. Surium. a Migrauit è corpore anno Christi 1243. Relata inter sanctos anno 1267. sequenti verò sacræ eius reliquiæ eleuatæ.*

a Teste C. Baron. in Notat. ad Martyr. Rom.

15. Octob.

Genus eius & parentes.

HEDVVIGIS illustri in terris stirpe orta, filia fuit magnifici Principis Bartholdi, Marchionis Morauiæ, Comitis Tyrolensis; Matrem habuit Agnetem non minori generis dignitate illustrem, Fratres illi fuêre quatuor; sorores tres; quarum vna Philippo Regi Franciæ nupsit, altera Andreæ Regi Hungariæ, cui peperit laudatissimam illam, & nunc in cælis gloriosam Elizabeth, Turingiæ Lantgrauiam, cuius sanctissimum corpus Marpurgei quiescit. Tertia soror Abbatissa fuit virginum Ordinis S. Benedicti, in Lutzingensi Franconiæ monasterio. Vnus fratrum eius Bertoldus, Aquileiensis patriarcha fuit; alter Elebertus Babenbergēsis Episcopus: reliqui duo Ottho & Henricus militiæ dediti, patri in principatu successerunt.

S. Elizabeth. vita habetur 19. Nouemb.

Heduuigis verò optimis naturæ adiumentis instructa, à teneris penè vnguiculis in monasterio* Lutzingēsi, sacris literis admota fuit; quarum studio & tempus suæ iuuentutis expēdit vtiliter, atque ex earum intelligentia, postmodum internarum consolationum & deuotionis gratiam hausit excellenter. Cùm autem annos nata duodecim haud vulgare de se pietatis & prudentiæ specimen præberet; præclaro Principi Henrico Duci Silesiæ & Poloniæ collo-

Imbuitur literis in monasterio.

Nubit Henrico Princi-pi, ac Duci Silesiæ ac Poloniæ.
Tob 4.

collocata est: quem illa instar Sarę ex voluntate maximè parentum consensit suscipere. Côiugali verò vinculo alligata, ita liberis procreãdis operam dedit, vt tamen continẽtiæ legem, quantum quidem ex mariti consensu liceret, sibi indiceret. Nam simulac se concepisse sentiret, à viri toro vsque ad puerperij completionem sese reuerenter abstinuit. Peperit autem tres filios, Boleslaum Conradum, & Henricum: totidemque filias, Agnetem, Sophiam, & Gertrudem: quibus in lucem editis, deinceps perpetuæ se continentiæ dedit. Vno enim animo parique consensu, cum Episcopi benedictione, perpetuæ continentiæ votũ non multo post emiserunt in quo triginta circiter annos toro separati vitam duxêre, castitatis pulchritudine mirificè decoratam.

Proles eius.

Vouent continentiam.

Cæterùm quia nouerat, in carne præter carnem viuere, nô minoris esse laboris quam meriti; ad complectendam conseruãdamque carnis integritatem & castitatem, quoscunq; poterat, inuitabat: eiusque rei causa Trebnicie nse condidit monasterium: in quo multas fœminas pariter & virgines collegit; quæ Domino in cordis & corporis puritate iugiter seruirẽt: inter quas suam quoque obtulit filiam Gertrudem; quæ illic posteà cæteris præfecta, Abbatissæ munus cum magna opinione sanctitatis administrauit. Quin & ipsa quoque, Christi amore acriter inflammata, eò se cum parua côtulit familia; ibidemque propè monasterium virginum (quod est Cistertiensis Ordinis) puram Domino obtulit seruitutẽ, marito adhuc viuente; eoque religiosa animi pietate, similiter

Construit monasteriũ Trebniciẽse.

Vita S. Gertrudis habetur 17. Mart.
Viuit iuxtà monasteriũ.

ter

ter propè monacho effecto. Et licet institutum monasticum ibi professa non sit, videlicet vt misericordiæ operibus & consolandis pauperib. liberius vacare posset, habitú tamen monacharum illarum induit, ac cum in monasterio existeret, in seruando silentio, alijsque monasterij institutis & legibus & vitæ asperitate monachas omnes antecellebat. Sicque conscientię puritate, bonorumque operum fructu, ità coram Deo & hominibus vtriusq; status vas omni sanctitate plenum apparuit, vt nemo id facilè pro dignitate explicare queat. Si quis quidpiam molestiarum ei intulisset, nihil ab ea audiebat aliud, nisi hoc duntaxat, aut quippiam eiusmodi placidè & leuiter ab ea prolatū: Certè, & cur hoc fecisti? Ignoscat tibi Deus. Ab esu carnium annis plùs minùs quadraginta omninò abstinuit. Dominica die, tertia & quinta feria, piscibus & lactarijs vescebatur; Sabbatho & secunda feria aridis contenta leguminibus. Quarto & sexto die panem solum aquamque gustabat; vino quouis tempore vti nescia. Dominicis verò diebus & quibusdam magnis solēnitatibus cogente Episcopo & cōfessarijs eius, bis piscibus & lacticinijs vtebatur, bibebatq; cereuisiā. Porrò alias in aduētu Domini, Quadragesima & sanctorum vigilijs duras eius abstinentias breuitatis studio prætermimus.

Vacat misericordiæ operibus.

Dictum eius, si quis eam fortè offendisset.

Abstinentia eius.

Ceterùm corpusculum suum ieiunijs attenuatum, & flagellorum ictibus liuidum hispidumque, aspero domabat cilicio, è setis equorum confecto, cui adiuncta erat similis generis zona nodosa, ad lumbos eius, rigidè nimis adstri-

Vestitur cilicio.

Lectus eius. adſtricta. Lectus ei, vt decebat Principem fœminam, quidem præparabatur; at illa non in eo, ſed tabulis ligneis, aut pauiméto corio inſtrato incubabat: idque non niſi ſomno, poſt diuturnas preces & vigilias, eam opprimente. Quod ſi debili & infirmo, nimiumque fatigato corpori interdum pluſculum indulgere vellet, in ſtraminibus panno craſſo opertis ſeſe collocabat, culcitram molliorem, quantumlibet etiam ægrota, ſemper repudians. Et quidem quia paucis explicari nó poteſt quo pacto hæc Chriſti famula carnem ſuam continenter crucifixerit cum vitijs & concupiſcentijs, ſufficiat eximium hoc Dominę Annę nurûs eius, de *En ſufficiens teſtimonium rigidæ eius vitæ.* vitæ ipſius aſperitate teſtimonium. Vitas (aiebat) multorum ſanctorum cognitas habeo: ſed nunquam quicquam in illis tam durũ & aſperum didici, quod non in Heduuige aut maius, aut conſimile perſpexerim.

Porrò cum in templis rebus intereſſet diuinis, adeò ſeſe à cognitis ad incognita, de terrenis ad cæleſtia, deq; viſibilibus ad inuiſibilia, *Deuotio ſub diuinis.* lachrymarũ imbre abũdè perfuſa trãsferebat, vt interdum inſenſibilis appareret: vndè & diuini ſplendoris radios tanta quandoque intus copia percipiebat, vt nonnunquã corpus eius *Ecſtaſes eius.* clara luce circumfuſum è terra in aëra ſublatũ cerneretur. Sciens autem illa presbyteros ſiue ſacerdotes tantæ eſſe dignitatis, vt dominũ cæli & terræ tractent in ſacramento altaris, atq; ea conferãt quotidiè ſacraméta quib. diuina aſſiſtente virtute fidelis ſanctificatur & expiatur *Reuerentia eius ergà ſacerdotes.* anima: ſacerdotes & omnes qui in Clero ſunt, tum ſeculares tum religioſos multa reuerẽtia proſe-

prosequebatur, ac eximio honore afficiebat. Ad Sacramentum Dominici corporis percipiendum accessura tam largiter flebat, tanto precandi, genua flectẽdi, corporisque prosternendi studio occupabatur, vt intuentes non ad deuotionem modò, sed etiam ad lachrymas efficaciter permoueret.

Summa cum deuotione accedit ad Sacramentũ Altaris.

Habebat autem permultas sanctorũ imagines & reliquias, quarũ aspectu seipsã ad Christi amorẽ & venerationem Sanctorum excitabat: inter quas sanctissimæ Dei genitricis imagunculã quandam pręcipuo honore prosequebatur, eamq; crebro suis, itura ad ecclesiã gestabat manibus; qua cũ lãguidis interdũ benediceret, ilicò, non sine miraculo, sanitatẽ consequebãtur. Insita ei erat egregia animi clemẽtia; quã cum Christi pietas plurimum augeret: tum matrem se omniũ pauperum, & præcipuè viduarũ atque orphanorũ eximiam exhibebat consolatricẽ; & aduocatã apud Ducem sanè fidelissimã. Nõ paucas quoq; puellas parentib. & amicis orbatas, singulari apud se humanitate fouebat, singularũq; saluti diligẽter prouidẽs, alias matrimonio, alias, prout expedire videbatur, monasterijs tradebat. Habebat prætereà in aula sua tredecim, afflicta valetudine pauperes; quos in Christi & Apostolorũ eius honorẽ, incredibili charitate tractabat: ità vt discũbentibus nõ tantũ cõmuni officio ministraret, sed flexis genibus cibos singulis apponeret, verbisq; dulcissimis consolationem præberet. Pro promiscua verò pauperum turba, singularem culinam & ministros quoque singulares depu-

Veneratur Sanctor. imagines & reliquias.

Claret miraculis.

Benignitas eius in pauperes & afflictos admirabilis.

ordinis sui instituto, prauisq; animi cupiditatibus egregiè compressis, constanter sese præscripto vitæ canonicorum conformauit. Vndè non multo post factus Decanus; licet adhuc iuuenis esset, tamen senum deprauatos mores corrigere, & pueriles eorum sensus studio disciplinæ celestis reformare nitebatur. At cum illi mole prauæ consuetudinis oppressi nollent intelligere vt benè agerent; Oswaldus spreta pompa seculari & mundi huius opibus, Floriacense monasterium, Odonis Archiepiscopi literis commendatitijs & muneribus munitus adijt: ibique habitum monachalem suscepit. Et quidem qui eò instituendus aduenerat, breui tempore adeò profecit, vt satis haberent in eo alij, quo erudirentur, quodque imitandum susciperent. Erat enim parci somni, modici victûs, verbis prudens & moderatus, in prece assiduus: & charitate non ficta præstantissimus; vndè & patientiam, humilitatem, benignitatem, humanitatem & mansuetudinem vnicè amplexabatur.

Qualis in Canonicatu.

Fit Decanus.

Ex Decano fit Monachus.

Qualis in Monachatu.

Vt autem liberius Deo & familiarius vacare & inhærere posset, Abbas ei locum secretum quendam in Ecclesia attribuit. Ibi ergò orationi, meditationi, contemplationique rerum cælestium & diuinarum, ab aliorum strepitu & inquietudine remotus, operam dans, magnam humani generis atrocissimo hosti liuoris & odij materiam suppeditabat: adeò vt subindè eum varijs terriculamentis conturbare vel certè ab incepto reuocare admitteretur. Ast in vanum laborauit Satanica peruersitas: vnico quippe trium-

Dæmon insidet eius sanctis studijs.

Q phali

En vim S. Crucis.

phali Crucis signo opposito protinus profligata. Fama autem piæ conuersationis eius ad aures Odonis cum peruenisset, immensas Deo gratias egit, missísque ad Cænobium diuersis muneribus, Abbati & monachis, nepotis sui nomine gratum se declarauit; vna indicans, perquam cupere se eius frui præsentia; tũ quod iã senio fessus, mortẽ sibi propinquã sciret: tũ quod regulari seu monastica disciplina & conuersatione, gentis suæ homines per eum instruere statuisset. Hoc verò nũcio haud modicum consternati fratres, non tamen ausi Antistitis voluntati reluctari, debito cum honore Oswaldum remittunt. Verùm antequam Cantuariam perueniret, iam Episcopus Odo excesserat è vita. Cui S. Dunstanus in Cathedra successit. Is verò cum Oswaldum Regi Edgaro plurimum commendasset, ac ei familiarem admodum effecisset, iussu illius eum Ecclesiæ Vvigorniensi præfecit.

S. Dunstani vita habetur 19. Maij.

Oswaldus fit Episcopus Vvigorniensis.

Et quidem Oswaldus infula Pontificali iam insignitus, ilico reformationi suæ diœcesis sibi incumbendum statuit. Itaque septem monasteria in sua Diœcesi, eiectis Clericis insolẽter viuentibus, construxit: Abbatesq; vitę integritate conspicuos eis præfecit. In alijs etiam Angliæ locis insignes Ecclesias, ob eãdem causam eiectis clericis monasticæ institutionis viris tradidit. Cõdidit quoq; monasterium wigorniæ, in ipsa sede Episcopali, vt in eo cũ monachis versaretur: cæpitq; exindè miraculorũ signis coruscare. Cũ siquidẽ nõ lõgè ab illo opere lapis quidã quadrat⁹ iaceret, illi structurę cum

Multa monasteria & Ecclesias ædificat.

cumprimis necessarius, & artifices eũ tollere conarẽtur, perindè acsi radicitus terræ inhæreret, nihil eũ mouere potuerũt. Stupor ingẽs occupat omnes, res ad beatũ Oswaldum refertur. Venit ille; cernensque magnam hominum multitudinem casso labore fatigari admiratur: moxque tacitas Deo preces offerens, videt lapidi æthiopem quendam insidere & obscænis motibus laborantes irridere. Ilicò itaque Crucis signum in eum vibrans, territum profligauit, Tum verò lapis, quem prius octoginta viri mouere non poterant, à paucis facillimè sublatus, & in structura locatus est. Extructa demùm Ecclesia ac Deiparæ virgini sacrata, collectisque ibidem nonnullis monachis, clerici plerique Cathedralis ecclesiæ, contempto seculo, monasticum amplexi sunt institutum: tanto sanè feruore, vt tãdem à Clericis ad monachos sedes Episcopalis translata sit.

Non fert virtutem S. Crucis Dæmon.

Multi Clerici fiunt monachi.

Contigit post hæc Archiepiscopum Eboracensem ex humanis excedere: iudicaturque B. Oswaldus ea sede vnus omnium dignus. Itaque cogente Edgaro Rege & S. Dunstano Cantuariensi Archiepiscopo, omniqúe Clero assentiente Eboracensem Ecclesiam regendam suscepit: sicque auctoritate S. Dunstani Episcopatum Wigorniensem vna cum Eboracensi solicitè gubernauit.

S. Oswaldus creatur Episcopus Eboracensis.

Eo autẽ quandoque ad ripã stante, Monachi quidã aquã nauigio transmittere volebant: verum cum nimium onusta esset nauis, mergi cæpit. Consternati illi ad præsens mortis periculum, sancti præsulis opem implorant.

Miraculum.

Reformat diœcesim suam.

Ille mox signum Crucis edit, & nauis è profundo emergens, ac si nihil ferret oneris, prospero cursu ad litus perfertur. Porrò sanctus Episcopus probè noscens cum dignitate reddendæ rationis onera increscere, Diœcesim suam opportunis temporibus peragrans, quicquid comperire potuit in moribus subditorum suorum, quod oculos summi Dei offenderet, paterna castigatione corrigere satagebat. singulis diebus, præter alios innumeros quos quotidie alebat, duodecim pauperũ abluebat pedes; lotos osculabatur, capillis & linteo extergebat; manibus infundebat aquam; nummos largiebatur; cibum & potum ad mensam sedentibus apponebat: in Paschate vestibus nouis indutos, ad aliquot dies secum in aula sua retinebat.

Summa eius in pauperes benignitas.

Ceterùm tantæ fuit sanctitatis ac vitæ puritatis, etiam antè susceptam dignitatẽ Episcopalem, vt quodam tempore sacris altaribus adstanti, cum minister eius admirabili quadam cælesti visione apparente territus fugisset, auditus & visus sit Angelus ei ad singula respondere: atq; officiosè admodũ illi ministrare. Demũ die quodam egressus cum suis ex oratorio, sub diuo stans, in cælũ intentissimè oculorum aciem defixit, Christumque quem suspirabat, pio corde & ore attentius orans, tempus remunerationis suæ adesse cognouit. Itaq; reuersus in oratorium conuocatis fratribus, ministerium sacræ vnctionis cum viatico Dominici corporis sibi impendi petijt. Nocte autem sequenti oblitus aduersæ valetudinis suæ, in templum se contulit; officium diuinum

En quantæ fuerit sanctitatis.

Præuidet obitum suum.

expleuit: & reliqua noctis spatia in Dei laudibus expendit. Manè verò solito more linteo præcinctus, pedes pauperum lauit, & osculans eos atque extergens, quindecim psalmis, quos in illo ministerio dicere solebat, persolutis subiunxit, gloria Patri & filio & spiritui sancto: cumque pauperes pro more gratias agentes surgerent, ille dicens Spiritui sancto, antè illorum pedes in manus Christi spiritum reddidit; Anno restauratæ salutis 992. Episcopatûs sui trigesimo Pridiè Calendas Martij.

Sanctissimus obitus eius.

Cum autem corpus eius ad Ecclesiam quam construxerat deferretur, niuea columba è cælo descendens, expensis alis, lento volatu illud protegere visa est. Ignea quoque sphæra cælitùs lapsa super feretrum apparuit. Deposito indè antè altare sacro corpore, visio illa tanquam locum sepulturæ eius designatura, in Australem Ecclesiæ plagam iuxtà altare diuertit: sicque ab oculis intuentium subducta est. Porrò ab eius obitu anno 12. Adolphus Eboracensis Archiepiscopus, reuelatione diuina admonitus VVigorniam profectus, sacra eius ossa è terra extulit, & in theca summo cũ honore collocauit. Aqua verò qua ossa illa abluta erant, cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum & quibuscunq; morbidis sanitatem restituit. Vestimenta quoq; omnia, integra & incorrupta in sepulchro reperta sunt: suauissimũ spirãtia odorẽ. Multa insuper alia per sanctũ hũc suum dignatus est benignus Deus operari miraculorũ signa: quæ nos breuitati studentes studio prætermittimus.

En insigne miraculũ ad funus eius.

Eleuatio Reliquiarũ eius miraculorũ signis illustrata.

Vide Tom. 4. C. Baron. & Notat. in Martyrol. Roman.

16. Octob.

VITA S. ELIPHII MARTYRIS: Ex ea quæ est per Rupertum Abbatem Tuitiensem. Quo tempore floruerit ex actis constat.

Frater & Sorores Eliphij.

Obseruanda sunt duo, de Iuliano, cum esset in Gallijs, tēpora, prius cum se Christianũ professus, Catholicis aduersus Arianos fauebat: posterius autem, cum hypocrisim exuens, Imperator tunc acclamatus, Gentilium deos colere cœpit.

Eliphius cōprehenditur, & in carcerē mittitur.

EA tempestate, qua impius apostata Iulianus Romanum turbauit Imperium; Eliphius vir secundum seculi dignitatem gloriosus, & secundum Christianam fidem clarissimus, in vrbe Tullensi, quæ ciuitas est Galliarum, sanctitatis operibus cum fratre suo Euchario, & tribus sororibus, Mennia, Libaria atque Susanna egregiè florebat. Cum verò Iulianus ab exercitu Imperator acclamatus, tectum diu, simulata pietatis specie, venenum denudare, palamque Gentilium deos, in summam Summi Dei & Christi Iesu iniuriam, & Christiani nominis contumeliã, colere inciperet; ingentẽ in Ecclesia tempestatem excitauit; qua Petri nauiculam breui vno impetu mergendã sperabat. Itaq; cũ anteà domesticus fidei hostis, callidè insidias struxisset, multosq; fraudulentis blanditijs à Christi cōfessione auellere tentasset, tunc apertũ pietati indixit bellũ; cunctosq; Christianæ fidei professores flãma ferroque persequutus est. Igitur in tanto spiritu procellæ, tantisque fluctibus, cōprehensus à perfidis Iudæis paganis coniunctis, Eliphius, in tetrum ilicò ergastulum, vbi alij triginta tres Christiani pro fidei constantia vincti tenebantur, coniectus est. Sed nocte, carcere diuina prouidentia patefacto, ipse vna cum tribus illis & triginta elapsus, Tullensem ingressus est vrbem: vbi defunctæ suæ genetrici, pio, quo debuit, affectu, extremũ sepulturæ impen-

impendit honorem. Expleto verò hoc debitæ pietatis obsequio rursus athleta Christi, non solum à Iudæis atque militibus paganis, verum etiam à viris principibus quærebatur, vt aut impietati consentiret, aut non consentiens mortem subiret. Ipse verò nequaquam mortis pro Christo subeundæ timore perculsus, sed martyrij desiderio incensus, Grandem, ciuitatem, vbi tunc Iulianus fuisse memoratur, intrauit: & multis ibidē infirmis multa & egregia beneficia pręstitit. Duobus autem pòst diebus indè discedens, transmisso fluuio Vera, offendit impios executores dæmonum thecas colentes, & Iudæos pariter eidem sceleri affines, pari impietate conflictantes.

Iulianus Apostata, odio Christi, Iudæos etiam fouebat.

Grandis, ciuitas in Gallia.

Ibidem operatur miracula S Eliphius.

Non potuit Eliphius Christi amore totus accēsus tantam sceleris impietatē ęquo animo ferre, quin acriter in vtramq; gentē verbo veritatis inueheretur; & vnum eis Deum Christū Iesum cæli terræque conditorem & humani generis Redemptorem prædicaret. Effecitque vt sexcenti ferè & viginti viri, exceptis mulieribus, execrabili deorum inanium cultu repudiato, Christo sua nomina darēt, & salutare lauacrum piè susciperent. Nunciantur autem hæc impijssimo Iuliano, qui impotenti iræ dominatu victus, nec diutius belluinum animum in cauea illa simulationis continere valens, capitalem eum sententiam subire præcepit, dicens: Flexis in terram genibus, extende ceruicem, & fulminātis gladij mortiferam suscipe plagam. Tunc martyr paululum induciarum, ad offerendam Deo orationē, sibi dari flagitauit. Quibus impetratis, prostratus in terram,

Conuertit multos ab errore ad Christum.

Damnatur capite.

Orat pro suis interfectoribus.

eleuata voce Christum quoque pro suis interfectoribus orauit, vt terra peccatorum caligine immersis indulgentiã, & cum sanctis omnibus in cęlesti regno portionẽ tribueret. Cumq; fideles, qui aderãt, respondissent, Amẽ: surgens ab oratione, & stãs in medio multitudinis, Rogo, inquit, ad Cæsarẽ, vt interfecto corpusculo locũ mihi sepulcri cõcedas. Illo respondente, Cõcedo quemcunq; locum legeris: Attollens Christi martyr oculos, & circumspiciẽs, vidit à longè montẽ excelsum, & ad Iulianum respiciens, En, inquit, Cæsar montẽ cernis ipsum in quo, volente Christo, sepulturam habiturus sum. Cum interim ad multitudinem cõuersus fidelium, pro re & tempore loqueretur, adhuc quasi patiens expectabat tyrannus; nimirum ad deuorandam animam potiùs, quam ad occidendum corpus inhiante diabolo, qui per illum operabatur. Deniq; cum iã ille testis Christi fidelissimus, cum Apostolo diceret aut reuera dicere posset: Cupio dissolui & esse cũ Christo; itemq; illud; Bonum certamen certaui, cursum cõsummaui, fidẽ seruaui: reposita est mihi corona iustitiæ: Iulianus ad blãditias sese callidè inclinans, Accipe, inquit, dignitates, accipe honores, accipe aurum & argentum, & omnia bona posside, quę nobis preciosa sunt, & esto amicus noster in eadẽ sentẽtia, in eodẽ sensu. Vir sanctus aũt memor istius ostẽsionis, qua tentator diabolus Domino nostro regna mũdi & gloriã eorum ostendens, dixit, Hęc omnia dabo tibi, si cadẽs adoraueris me, dixit ad eũ: Cæsar, à diabolo seductus es, & veritatis inquisitores Christianos seducere festinas. Pecunia tua & quæ-

Philip. 1. *2. Tim. 4.* *Blanditur ei Iulianus.* *Matth. 4.*

& quæcunque promittis, tecũ sint in perditionem: Ideò enim terrena promittis, vt cælestia tollas. His dictis, in vocem exultationis & confessionis erumpẽs aduersus impietatem paganicam, Iudaicam, atque hæreticam, quę videlicet impietas velut Cerberus, canis infernalis trium capitum, Catholicam tunc vexabat Ecclesiam, clamauit & dixit: Ego in Deum verum credo, & ipsum adoro in substantia vnum, in personis trinum, creatorem totius mundi atque gubernatorem, initium & finem non habentem: cuius regnum incorruptum permanet in sempiternum. Credo vnigenitum Dei patris omnipotentis filium, patri consubstantialem, coæternum atque coæqualem; spiritusancto operante in Maria Virgine conceptum; verum hominem sinè virginitatis corruptione ex ea natum; sub Pontio Pilato crucifixum: à mortuis tertia die resuscitatum; in cœlos receptũ; in die iudicij viuos ac mortuos iudicaturum: & vnicuique secundùm opera sua redditurum.

Egregia vox martyris.

Confeßio martyris.

Et quidem cùm initio orationis, impetratis, vt diximus inducijs, lachrymarum riuuli ab oculis manarent: Iulianus cæterique, qui aderant, dæmonum cultores, diuinæ gratiæ prorsus ignari, cordis eius & fidei asscribebant infirmitati; ideoque haud dubiam sibi victoriæ spem Tyrannus proponebat. At verò vt admirandam illam confessionis audiuit vocem, iratus latam iam antè capitis sententiam confirmauit, deridendo dicens: Videbo si Christus tuus liberet te, & ad istum sepulchri tui, quem elegisti, locum perducet. Hoc autem iocando

Falsa infidelium opinio de S. Eliphio.

impius proferebat; quòd cum omni honore sepulchri indignum iudicaret. Sed Christus Dominus gloriam suam, in magnam scelerati Imperatoris confusionem, manifestare dignatus est.

Truncum corpus eius, caput ad locum sepulturæ defert.

Nam simulac capite truncatus est martyr, corpus sese erexit, & ambabus amplexum manibus caput, per vnum milliare, comitantibus vtique Angelis, & Christum collaudantibus, deportauit: atque ita sinè vlla offensione ad montem peruenit. Quem deindè subiens, super lapidem colore album, & situ planum, sese reposuit: qui lapis pio martyri officiosè cedés, instàr mollis ceræ, concauum ei subsellium, secuturis memorabile seculis, præbuit. Vndè hactenus mons ille à S. Eliphio nomen obtinet. Est autem inter Frumentosam & Grandem medius; ab vtraque, millibus distans senis. Intereà complures infirmi, diuersis languoribus afflicti, passionem gloriosi martyris venerantes, & Christi nomen in ea collaudantes, meritis ipsius sanitati redditi sunt. Hæc videntes pij lætati sunt; impij zelo maligno zelati; & orta inter vtrosque pugna, fideles martyris magnifici meritis adiuti, & Christo donante, victis infidelibus gloriosam victoriam adepti, extinctorum corpora paganorũ in proximum flumen proiecerunt. Peregit autem hoc præclarum certamen martyrij Eliphius, in prato amæno, in ripa fluuioli, Vera nomine, sito, decimoseptimo Kal. Nouemb.

Miraculum aliud.

Mons S. Eliphij.

Claret miraculis post obitum.

VITA

*VITA S. GALLI ABBATIS ET Confessoris: Ex ea quæ est per * VValafridum Strabonem, Abbatem Augiensem. Migrauit è corpore anno Domini sexcentesimo quadragesimo.* *al. VValfridum. Teste C. Baron. in Not. ad Martyr. Rom.

CVM præclara sanctissimi viri Columbani conuersatio per omnẽ Hiberniam celebris haberetur, & veluti splendidũ ignei solis iubar singulari decore omnium in se prouocaret amorem: inter cæteros, quos fama virtutum eius attraxerat, fuit beatus Gallus religiosis non minùs, quàm nobilibus & sæculi dignitate præstantibus, natus parentibus. Qui optimæ indolis adolescens in spiritualem militiam libenter admissus, tantos in omni literarum & virtutum genere breui fecit processus, vt communi vniuersorum consilio & Columbani Abbatis mandato, inuitus post alios sacræ promotionis gradus sacerdotij dignitatem suscipere debuerit. 16. Octob. *Fit discipulus S. Columbani.* *Initiatur sacerdotio.*

Dum hæc agerentur, & religionis amor in animis discipulorum egregiè cresceret, Colũbanus studio perfectionis Euangelicæ incensus, statuit, relictis omnib⁹, spreta propinquorum & prædiorum dulcedine, cõceptum mentis ardorem opere comprobare. Itaq; conscensa naui, primũ in Britanniam, indè verò in Gallias transfretarunt: vbi à Rege Sigeberto peramanter excepti, eremũ, cui * Vosegus nomen est, incolere cœperunt. Erat locus muris antiquitus septus, calidis aquis irriguus, sed iam vetustate collapsus, qui vulgò Luxouium voca- * *Vosagus.*

Luxouiensis monasterij initia. vocabatur: vbi, constructo in honorem Principis Apostolorum oratorio, tuguriola condiderunt; & præstantis vitæ conuersatione, multos ad idem institutum atque volūtariam paupertatem allexerunt.

Cumque hæc tam prospera cęlestis disciplinæ initia in dies proficerent, & beati Columbani sanctitas per totas Gallias & Germaniæ prouincias miraculorum gloria diffunderetur Theodoricus Rex, filius Childeberti, nepos Sigeberti, qui eo tempore Burgundionibus imperitabat, cœpit frequenti eius visitatione multum gaudere, & precum eius suffragia humiliter deposcere. *Corripit Theodoricū Regem.* Quem cùm pater sanctus increparet, quòd concubinarum pollueretur amplexibus, hortareturque vt potiùs legitimæ coniugis connubio frueretur: Brunechildis, auia Regis, verita, nè si abiectis concubinis, Regina in regni consortium assumenda, suam dignitatem, subtracto honore, viliorem redderet, stimulo malitiæ concitata, inuidiam contra virum Dei concepit acerbam: ac tandē post *Brunechildis eum expellit è regno.* multas iniurias, inito cum Rege consilio, vt eū regno suo deturbaret, misit legatos suos, qui ei regni fines interdicerent. Ille Iezabelis insidias vitandas ratus, ilicò cum suis ad Clotariū Regem abijt: apud quem aliquanto tempore cū fructu pietatis exacto, ad Theodebertum Austrasiorum Regem deindè concessit; qui tanti viri & discipulorum eius discessum non ferēs, potestatem ei fecit quemuis in regno suo locum eligendi; vt in eo & tranquillam Deo seruitutem cum suis exhiberet, & vicinas nationes verbo veritatis pariter instrueret.

Acce-

Accepta igitur hac à Rege licentia, placuit eis, locis plurimis perlustratis, Tucconia; locus ad caput lacus Turicini situs, amœnitate quidem sua gratus atque ad habitandum commodus: sed propter incolas crudeles inprimis & impios, ac idolorum sacrificijs & augurijs deditos, execrabilis. Sancti verò, vt cœpêre inter illos virtutum splendore coruscare, & nebulas impietatis dispellere, primò quidẽ haud ita magnas ab impia gente passi sunt difficultates: sed vbi Gallus zelo pietatis armatus fana illorum succendere, idola demoliri, & obuia quæque in lacum demergere cœpit; nefarij illi ira & furore commoti, Gallo necem, & Colũbano supplicia flagellorum inferre decreuerunt. Quo cognito, viri illi sanctissimi non timore persecutiõis perterriti, sed spiritalis lucri amore persuasi, relicta sterili cõtumacium turba, ad castrũ, quod Arbona vocatur abiêre: vbi à presbytero quodam, VVillimaro nomine, insigni pietate viro peramanter excepti, & diebus septem reuerenter habiti sunt. Ab eo deindè edocti in ea solitudine quẽdam esse locum, & vbertate terræ, & ruinis veteris structuræ, eremiticæ vitæ mirè commodum, mox eò profecti sunt: Erat ibi oratorium sanctę Aureliæ sacrum, sed planè neglectum: quod Columbanus postmodum in pristinum honorem, renouato cultu diuino, restituit: & cellulas hinc indè exstruxit, vili quidem scemate ornatas, sed incolarum virtute ac sanctitate conspicuas. Porrò eodem in oratorio erant tres æreæ imagines, auro mirificè fulgentes, quibus populus dæmonum fraude deceptus supplicabat

Veniũt Tucconiam idololatriæ deditam.

Eo loco relicto, Arbonã adeunt, & ibidem excipiũtur hospitio à quodam VVillimaro presbytero.

Brigantium nomine.

Oratorium S. Aureliæ reparatur, & cellæ aliquot construuntur in Brigantio.

bat, & honores diuinos insano prorsus cultu decernebat. Quod conspicatus Gallus, vt erat non modò Latini, sed barbarici etiam sermonis egregiè peritus, ambonem ilicò conscendit, & nefandum idololatriæ scelus constanter redarguit, arreptisque deindè dæmonum statuis in frusta eas cōminuit, & populum à tanta impietate liberauit.

Zelus S. Galli.

Cùm autem loco iam ritè purgato, puram ibi Deo in summa vitæ tranquillitate exhiberent seruitutem, & quisque pro viribus laboraret: & alij terram proscinderent, alij pomiferas arbores excolerent, beatus Gallus texendis retibus & piscium capturæ tanto cum prouentu vacabat, vt non suis modò, sed & peregrinis aduentantibus magna charitate abundè subueniret. Accidit autē quodam noctis silentio, quòd, viro sancto in piscatura occupato, dæmon magno vocis strepitu de vertice montis proximi boaret, & alterum quendam dæmonem nominatim, quasi in lacu commorantem inclamaret: eiusque opem contra beati Galli ac sociorum eius virtutem imploraret. Commoueat te, inquit, iniuria, quam patior ab his peregrinis; qui me de templo meo expulerunt: & populum post se auerterunt. At ille suorum impotentiam manifestans respondit: Et quidē similis casus, eheu, me coarctat: vnus siquidem ex illis in pelago me premit, & mea deuastat; cuius nec retia vnquàm corrumpere, nec subuertere possum. Nam, inuocato assiduè Christi nomine, nostras contemnit insidias, & versutias superat. His auditis, Gallus signo Crucis vndiq; munitus festinè ad littus redijt, & Ab-

S. Galli industria & sedulitas.

Dæmonis insidiæ.

&Abbati suo Columbano audita narrauit. Ille dato cõfestim signo, cunctos ad ecclesiam conuocauit, atq; in orationem cum suis prostratus ingentem dæmonum cateruam, per montium cacumina horrendè eiulantem, in fugam compulit: locumque dæmoniorum terriculamentis infestum ritè perpurgauit. At verò, fugatis dæmonibus, ciues quidam, propter idolorum suorum abolitionẽ vehementi odio in sanctos concitati, Gunzonem loci istius ducem excitarunt, vt eos pelleret. Qui calumniatorum sermonibus facilè in eam mentẽ inductus, vt crederet illorum infestatione publicas venatiões esse turbatas, protinus missis nuntijs eos discedere iussit: Sed & incolæ duos insuper ex illis, vaccam quam furto abstulerant requirentes, morte mulctârunt: quos sancti fratres mesti in oratorio condiderunt. *Profligat dæmones S. Columbanus.* *Gunzo Dux eos pellit, & incolæ duos occidunt.*

Post hæc cùm Dux discessum eorũ vehementiùs vrgeret, & Columbanus suos, vt poterat, solatus accelerarect, B. Gallus repentina febre correptus, ad VVillimarum presbyterũ, curãdæ valetudinis ergò, redire est coactus. Existimabat aũt Columbanus eum simulato morbo longioris viæ detrectare laborẽ: vndè abiturus interdixit Gallo diuinorũ celebrationem mysteriorum; præcepitq; ne se viuente Missam facere præsumeret. Columbano autem & socijs longiori interuallo remotis, mox amissam mirabiliter sanitatem recuperauit: diuina vtique prouidẽtia infirmatus, vt in ea regione multorum spiritalium filiorũ pater existeret. Igitur sanitati restitutus, eremiticæ vitæ cupidus, duce Hiltiboldo VVilliamri diacono vastam est in- *S. Gallus infirmitate detentus remanet.* *Conualescit.*

Eremum adit. est ingressus eremum; in qua Dominus singularem eximiamque viri sanctitatem eidem diacono reuelare dignatus est. Cùm enim longi itineris fessi laboribus cibum pariter sumpsissent, & Hiltiboldus leni deindè sopore mēbra reficeret, Gallo interim orationi instanter vacante, ecce sæuus repentè de monte accurrit vrsus, micas & fragmenta, quæ conuiuantibus deciderant, collecturus. Quod factum homo Dei contemplans, dixit ad feram: In nomine Domini præcipio tibi, vt lignum igni nostro fouendo necessarium citò adferas. Ad cuius præceptum agrestis bellua validissimum lignum, dorso sublatum, attulit, & in ignem iniecit. Quo accepto obsequio vir sanctus integrū famulanti porrexit panem, præcepitque vt in nomine Domini abiens circumpositos montes & colles ita communes haberet, vt tamen nulli cuiquam damnum inferret.

Vrsus ei paret & inseruit.

Insidiæ dæmonum. Nocte deindè illa in precibus exacta, manè Hiltiboldo ad fluuium eunti, & rete in gurgitē mittenti duo cacodæmones in effigie mulierū sunt obuiam facti: qui diaconum nudata turpitudine, ad scelus inuitabant. Quod simulac reuersus beato Gallo indicasset, simul in terram prostrati precum suarum instantia, ac vi orationum, ex illo confestim loco eos expulere. Post quæ eremi valle perlustrata, cum locum commodissimum reperissent, ibidem Cellam ædificarunt: & serpētum plurimam indè multitudinem diuino implorato numine profligarunt. Inter hæc Ducis Gunzonis filia singulari pulchritudine virgo, Fridiburga nomine, à dæmonio miserabiliter est arrepta; tantisque agitata

Fridiburga Ducis Gunzonis filia à dæmone obsessa.

tata molestijs, vt parentibus, totique familiæ, ingentem cum miserabili mœrore, luctum adferret. Ad quam euocatus vir Dei eam, cùm à duobus Episcopis curari nequiret, sua oratione repentè liberauit; & Ducem, ac Sigebertum Regem præcipuè, Theodorici filium, qui eam sibi desponsauerat, incredibili gaudio perfudit. Quibus ita perpetratis, Dux ingentia ei dona, quæ Rex puellæ transmiserat, obtulit: atque vt pontificatum Constantiẽsem assumeret, enixè postulauit. Et quidem summũ illum honoris gradum cõstanter recusauit, dona verò ac munera ita admisit, vt ad amicam reuersus solitudinem, cuncta pauperibus distribueret: ipse tantæ paupertatis amator, ac pauperũ & egenorum benefactor, vt ne argenteum quidem vas preciosum valdè inter alia dono acceptum, in sacri ministerij vsum reseruare voluerit: asserens præceptorem suum Columbanum in æneis Domino sacrificare solitum; vtpotè quòd Saluator ipse, Sacerdos & sacrificium in ara Crucis æreis clauis Deo Patri suo immolari voluerit.

Eam liberat S. Gallus.

Recusat Episcopatum.

Cuncta largitur pauperibus, etiam argenteum vas.

Porrò Fridiburga Ducis filia tanto à beato Gallo per Dominum beneficio affecta, eiusdẽ sancti viri consilio suam Christo virginitatem obtulit. Instante enim nuptiarum die, cùm inducias septem dierum haud difficulter, recuperãdarum prætextu virium quas dæmonis agitatione penitùs conquassatas esse querebatur, à Rege impetrasset, toto illo tempore precibus & lachrymis incubuit; ac postremò, deposito terrenæ dignitatis amictu, ecclesiã beati Protomartyris introiuit; ibidemque sanctimoniæ

Fridiburga virgo consecratur Christo.

moniæ nitorem cum quodam sui contemptu secuta, ad altare accessit, suamque Deo virginitatem dicauit: cuius votum Rex iustitiæ tenax & timore Domini plenus tandem ratum habuit. Non poterat abscõditum amoris ignem, quo eam deperibat, occultare: quin profusis lachrymis ecclesiæ limen excedens, eum patefaceret. Egregiè tamen amoris vehementiam Domini timore repressit, & Christi sponsam donis ingentibus honoratam, virginum monasterio (quod in Metensi ciuitate, vbi cuncta hęc agebantur, Principi Apostolorum sacrum est) præfecit.

En pientissimi Regis mortificationem.

Fridiburga præficitur in Abbatissam.

Post hæc Dux cupidus beatum Gallum ad Constantiensem promouendi dignitatem, nihil non moliebatur, vt eum honorem vir sanctus admitteret: sed ille summus eremi & quietis amicus, ac humilitatis amator præcipuus, eam dignitatem ad Ioannem diaconum discipulum suum reiecit. Erat is Ioannes studio & industria beati Galli sacris literis probè eruditus, & eo honore nequaquam indignus. Parebat tamen in omnibus discipulus, quanquam antistes, Ioannes præceptori suo Gallo, & Gallus pariter, precibus, consilio, & sacris interdũ concionibus discipuli onus subleuabat, dabatque operam vt creditum ei gregem subditum, & doctoris sui amantem redderet.

Ioannes discipulus S. Galli fit Episcopus Constantiensis.

Confirmato verò in dignitate Ioãne, beatus pater, cultor cælestiũ virtutum eximius, condidit monasterium; in quo fratres duodecim monastici sanctitate propositi roboratos constituit, & doctrina pariter & exemplo ad æternorum desideria præclarè concitauit. Inter ea verò

Condit monasterium S. Gallus.

verò beatus Columbanus in Italia vitæ munere sanctissimè perfunctus est: quod simulac cælesti visione edoctus cognouit Gallus, ad intermissa in illum vsque diem diuina mysteria festiuè celebranda se comparuit. Cumque stupente Magnoaldo diacono, & in memoriam ei Columbani interdictum reuocante, sacrificiũ obtulisset, ait ad discipulum eundem illũ Magnoaldum: Vade, ad Bobium Monasterium, & diligenter de obitu Patris nostri Columbani inquirito; vt scias, cognito die & hora, visionẽ nostram nequaquam esse inanem. Abijt is patris sui benedictione munitus, veniensque ad monasterium: & beatum vita functum cognouit, & baculum eius à fratribus ad Gallũ transferendum accepit. Columbanus enim iam migraturus fratribus præceperat, vt eum beato Gallo in certissimum absolutionis indicium quanto ociùs destinarent.

Celebrat rursus sacrũ defuncto Columbano.

Bobium monasterium S. Columbani.

S. Columbani vita habetur 21. Nouemb.

Post hæc Abbas monasterij Luxouiensis Eustachius ab huius vitæ exilio ad supernam patriam migrauit: & beatus Gallus ad honoris istius onerisque successionem à fratrib. multis precibus euocatus fuit. At ille tenax sui propositi, nullo modo humilitatem ac paupertatẽ suam vllis vel honorum vel diuitiarum sordibus inquinari est passus. Cùm verò bonorum omnium auctor Deus, athletam suum laureis prẹmiorum perennibus vellet adornare, VVillimarus infimis precibus eum ad Arbonense castrum inuitauit: vt salutaribus institutis animos omnium ibidem imbueret. Quò vt peruenit, postquàm biduo ibidem salutarem diuini verbi succum multorum cordibus

S. Eustachij vita habetur 29. Martij.

Non vult esse in dignitate, vel honore.

Obitus eius in castro Arbonensi.

instillauit, tertia die febre correptus, quarto demum decimo die, expletis nonaginta quinque ætatis suæ annis, ex vitæ huius ergastulo migrauit; bonorum operum in vita plenus, & multis magnisque miraculis post mortem clarus: Sacrum corpus eius, cum vt ibidem sepeliretur loco moueri non posset, fuit duobus indomitis equis impositum, atque ab eis mirabiliter ex Castro recto itinere ad Cellam in eremum delatum: ibidemque competenti honore terræ mandatum.

Locus sepulturæ eius.

VITA S. LVLLI ARCHIEPISCOPI

Moguntini: vt habetur in breuiario Moguntino: Migrauit è corpore anno Domini 787. cùm sedisset annos 32.

Teste C. Baron in Not. ad Martyr. Roman. Vide & Tomo 9. Annal. 16. Octob.

Patria eius.

LVLLVS apud Anglosaxones in Britannia natus, à primis annis Christum cum literis imbibit. Nam adhuc septennis cuiusdam monasterij patribus commendatus, nihil omisit, quod ad promerendam Dei gratiam pertinere posset. Corpus, cùm adoleuisset, assidua edomans abstinentia, spiritui subijciebat: in sanctarum verò scripturarum meditatione, tanta diligentia versabatur, vt omnes in admirationem sui conijceret. Fama autē eo tempore per Britanniam crebrescente, de rebus feliciter gestis Bonifacij Moguntinę vrbis Archiepiscopi, cui Lullus sanguine iunctus erat, ijsque in locis messem quidem vberrimam, at operariorum maximam esse penuriam: cœpit animo voluere quomodo tam sancta & necessaria functione occupato opem ferre posset. Ita iam Diaconatus gradum adeptus, ex superiorum

Pietas eius.

rum suorum voluntate iter ad Bonifacium suscepit.

Sic longo terra marique emenso itinere, Germaniam adijt; cuius aduentu Bonifacius mirificè est recreatus. Qui cùm sanctissimæ ipsius conuersationis, affluentis doctrinæ, flagrátisque in Deum animi certiora experimenta cœpisset, inuitum ad sacerdotij dignitatem prouexit, & lateri suo semper adhærere voluit. Postquàm autem diu prædicationi sedulò incubuisset, multisque alijs grauibus negocijs obeundis fidem & industriam suam probasset: Bonifacius iam in Frisiam iturus, ipsum præsente Pipino Rege, successorem sibi in Moguntina sede constituit. Quam ille prouinciam in decrepitam vsque ætatem, docendo, monendo, arguendo, sanctè & prudenter, tanquam boni patris haud degener filius, administrauit.

Venit Moguntiam ad S. Bonifacium.

Fit Sacerdos.

Succedit Bonifacio in episcopatu Moguntino.

Tandem per spiritum cognoscens dormitionis suæ instare diem, vocato coepiscopo suo Alboino, viro valdè religioso, iniunxit, vt sacris prius celebratis mysterijs, se ad Heresfeldense monasterium præcederet. Ille sinè mora sacrum perficiens, etsi toto corpore incolumis videretur & sanus, cùm sacramentis Dominicis participasset, vnà cum Missa finiuit & vitã. Nihil hoc casu motus Lullus, obitus sui prænuncium naui secum impositum, per Moganũ in Heresfeldense cœnobium, priùs à se extructum, aduehens, honorificè sepeliuit. Vbi etiam morbo protinus correptus, Archiepiscopatus sui anno tricesimo secũdo, placida morte in Domino defunctus est. Corpus ibidẽ positum,

En mirabilẽ exitum Alboini, coepiscopi viri sancti.

Heresfeldẽse monasterium à quo exstructum.

Obitus S. Lulli & corporis incorruptio.

tum, eximijs miraculis clarum, cum post sexagesimum annum è terra leuaretur, eo membrorum omnium decore ac vestium quoque nitore inuentum est, vt illo ipso die expirasse, ac sopore potius, quàm morte sepultus videretur.

VITA S. BERCHARII ABBATIS *& Martyris: Ex Vincentij Speculo Historiali. Libr. 24. cap. 114. & 115. Claruit anno Domini 660.*

Teste C. Baron. in Not. ad Martyr. Rom.

16. Octob.

Vixit in monasterio Luxouiensi. S. Eustachij vita habetur 29 Martij.

Egregia Bercharij obedientia magno miraculo illustratur.

SANCTVS Bercharius, sub sancto Niuardo Rhemorum pontifice, moribus & sapientia imbutus, Luxouiense monasterium expetijt; vbi sub Abbate sancto Eustachio monasticam vitam duxit. Cùm aũt in cura promptuarij, rectoris nutu esset implicitus, quadam die subitò iussu eius est vocatus. Fortè ille tũc, è vase, epistomium manu tenens, cerealem potum promebat. Mirum dictu: ad vnius iussionis nutum relictis, quæ habebat, in manibus, cucurrit concitus, ardore obedientiæ, amphoræ custodiendæ oblitus. Illoque ante Abbatem stante, interim potus in vasculum suppositum defluere non cessans, postquàm ad superficiem vasis peruenit, in modum columnæ supernè constipatum, in gyrum coronari cœpit. vltrò cerneres illud liquamen, quod vix clausum valet contineri, in sublime tolli: vt liquidò patesceret, quanta esset virtus obedientiæ, cuius fructus nullo modo possit in terra deperire. At ille, quod acciderat, non suo, sed Abbatis merito deputauit.

Iam verò regularibus disciplinis institutus & eruditus, ad sanctum Niuardum reuertitur. Qui cùm in quodam prædio suo cœnobium ædificare vellet, cum Berchario vicum quẽdam Spernacum, quem beatus Remigius ecclesiæ Rhemensi precio acquisierat expetens, in ipso processu itineris graui sopore deprimitur, ita vt eundi facultate remota, equitum suorum comitatum stare præciperet. Itaque Niuardus paululùm quieturus sub fago frondosa in Bercharij decumbentis gremium, vertice composito, se reposuit. Interim eo quiescente, subitò niuea è sublimibus visa est descendere columba: quæ primùm arbori residens, indè rursus auolans, locum quo cœnobium cõstrui debeat, gyro designauit, ac præsentia sanctificauit. Ea tam præsenti visione ac miraculo Niuardus ad opus maturiùs aggrediẽdum excitatus, statuit totum Bercharij industriæ committere: qui in ipso loco, qui Altiuillare dicitur, cœnobij fundamenta iecit, nec priùs ab opere destitit, quã cœptum ad laudem Dei compleret. Congregauitque illic viros monasticæ disciplinæ apprimè amantes, & cunctis virtutibus egregiè ornatos.

Reuertitur ex monasterio ad S. Niuardũ Rhemorum episcopum.

B. Remigij vita habetur 1. Octob.

Visio Bercharij vigilantis.

Altiuillarẽse monasterium conditur.

Inter cæteros autem vnus fuit Dagouinus nomine, quem vir sanctus de sacro fonte susceperat & ad monasticæ vitæ institutum per incremẽta virtutum euexerat. Accidit autem vt is culpæ cuidam obnoxius, duriùs, vt par erat & iustitiæ ratio exigebat, à viro sancto increparetur. Quod ille homo nequã adeò grauatè tulit, vt Satanæ suggestione stimulatus, sanctissimo patri necem inferre cogitaret. Itaque

nocte quadam in Abbatem sopore oppressum ferro armatus irruit, ac lethale vulnus furibūdus inflixit. Deindè arreptum ferrum, quo facinus nefandum occultaret, in laticem monasterij festinè demersit. At latex velut tanti sceleris conscius, ferrum illud in se recipere detrectauit. Nam mox, vt aquam attigit, instar plumæ leuissimæ, super vndas natauit. Nefarius verò homicida amens factus ecclesiam petijt, cruentisque manibus signum pulsare cœpit. Fratres non consueta hora cum admiratione surgentes, intellecta nece viri sancti, ad lectum eius concurrentes adhuc spirantem inuenerunt. Compræhensum igitur Dagouinum ei obtulerunt, vt quid de tanto scelere pronunciaret, cognoscerent. At ille Domini non immemor: Deum, inquit, tibi frater pœnitentia placatum redde: nam me quod attinet omni te liberum impietate dimitto. Ex eius sepulchro longè post oleum visum est scaturire: cunctis morbo correptis salubre.

Occiditur à suo monacho.

Ingens miraculum.

En eximiam viri mansuetudinem.

Sepulchrum eius miraculis celebre.

MARTYRIUM S. ANDREAE CRETENSIS MONACHI: *Ex eo quod est apud Metaphrasten. Coronatus est anno Dominici Natalis 761. Pauli Papæ 5. Constantini Copronymi Imperatoris 21. Alius hic est ab eo, qui celebris est inter Græcos scriptores ecclesiasticos, cuius celebritas agitur in Menologio IV. Nonas Iulij.*

Vide Tom. 9 Annal. & Notat. ad Martyr. Rom.

17. Octob. BEATVS Andreas ab ipsis incunabulis ad omnem sanctitatem, aspero & rigido vitæ instituto, atq; cælestibus disciplinis, egre-

egregiè institutus, præclarum suæ pietatis & fidei, Constantini Copronymi tempore, dedit documentum. Is enim mentis errore seductus cum imaginum vsum interdixisset, omnibusq; earum cultoribus mortis supplicium proposuisset, Andreas fidei & Catholicæ religionis ardore incensus non dubitauit Bizantiũ contẽdere, vt amitam religionem contrà Imperatoris impietatem defenderet, & Christi vinctos vel in libertatem assereret, vel vna cum illis martyrij gloriam subiret. Itaque cum insanam Constãtini Imperatoris impietatẽ longè lateque grassari, & alios quidem in vincula & carceres coniectos, alios verò per mõtes & syluas fugibundos errare intelligeret, ipse, vt tantæ calamitati obuiam iret, constanter in hunc ferè modum Imperatorẽ redarguit: Cur, inquit, tu ô Imperator Christianis initiatus legibus, qui de Christi nomine, & tua professione gloriaris, tanta rabie in Christi imaginem & in seruos eius, precioso illius sanguine redemptos, desæuis?

Constantinus Copronymus sæuit in Catholicos propter imagines.

S. Andreas arguit Imperatorem.

Ad eam animi magnitudinem & dicendi libertatem stupefactus quasi Imperator, Et vndenam, inquit, ô homo, tanta tibi audacia & inscitia, vt iussis audeas repugnare Imperatoris? Sed video quid sit: Scilicet vt aliquam nomini suo celebritatem acquirat, tanto sese periculo exponere nõ dubitat. Ad quæ Andreas; Nequaquam, inquit, hoc vel audaciæ vel inscitiæ, adscribendum est; neque tanti me nominis celebritatem & Imperatoriam maiestatem facere existimes, qui diu cuncta huius mũdi ludibria despexi, ac pro nihilo duxi: sed vt

Collocutio inter Imperatorem & Andræam.

te tuoſque vel ab errore, quo Orthodoxam fidem impugnatis, liberem, vel meo ſanguine indignus Chriſti Eccleſiam illuſtrem, huc acceſſi: Eo reſponſo ſuperbus Imperator ad iracundiam motus; Certè, inquit, veniſti, magna viſione apprehendens, & animo agitans; nempè vt ipſum Imperatorem & omnes magiſtratus, & venerandam denique Pontificũ omniũ canitiem ad tuã opinionem traducas. Sed, omiſſa verborum contentione, te hortor, moneoq́;, vt ab hac animi tui ſuperbia & profunda mentis caligine recedas, & communẽ nobiſcũ ſententiam ſequaris. Quid tu Moſis legiſlatoris, immò Dei ipſius præceptum, qui ſimilitudines fieri prohibet, impiè contemnes?

En tibi imperitum Iconomachorum argumentũ.

Martyr ad hæc, ſublatis ad cælum oculis; Non te, inquit, negabo, Chriſte Saluator, nõ te pulchra confeſſione fruſtrabor: neque tuã contumelia afficiam imaginem. Deindè cõuerſus ad Imperatorem: Non tibi, inquit, videtur pati pro Chriſto, qui pro illius forma patitur? neque ad primũ exẽplar credis trãſire ignominia, qua imago afficitur? Et quomodo vos eos ſępè, qui Imperatorias contumelijs affecêre ſtatuas, perindè ac eos, qui vos probris sũt inſectati, vltimis affeciſtis ſupplicijs? Quod ſi vos puluis & vmbra, ſic honoramini ſtatuis, & imaginib⁹, & acerbiſſimè in eos, qui imagines veſtras venerari recuſant, animaduertitis; quo demum ſupplicio digni reputandi ſunt, qui ſacram Chriſti figuram ore ſacrilego ac manu violant? Quis enim neſcit huiuſmodi ignominiã non tã imaginis, quam archytipi ipſius eſſe? Hæc cũ dixiſſet, velletq́; obiectũ de Moſe argumentum ſoluere

Andreas egregiè refutat Iconomachorum argumenta.

ucre

uere, Imperator, sermonẽ interrumpens, iussit eũ vestimẽtis spoliari, nudumq; funibus extẽsum vehemẽter flagellari. Martyr autem in eo supplicio cõstitutus, sublatis ad suũ agonothetã tam corporis quã animæ oculis, præclarum de Imperatoris tyrãnide agebat triumphũ. Addebantur intereà crudi boum nerui; fluebant è sacro corpore sanguinis riui; solum purpureo colore tingebatur. Ministri verò vt maiorẽ Imperatoris captarẽt gratiã, strictis gladijs, quidã mortẽ intentabãt, quidã lapides in eũ iaciebãt: alij iniurijs & contumelijs varijs eum diuexabãt. Quibus Imperatoris furore nõnihil mollito, versut⁹ planè & fraudulẽtus supplicia cessare iussit; ratus se robustũ martyris pect⁹ blanditijs superare posse. Sed cũ martyr callidi serpentis insidias execratus, maiore dicendi libertate amentiã eius argueret, confestim iussu Imperatoris maxillis eius lapidibus cõfractis, in carcerem est missus. *Crudelissimè torquetur S. martyr.*

Ibi diebus plurimis magno sanè Christianorum gaudio & fructu, qui eodẽ ergastulo vinčti tenebãtur, exactis, rursus ad supplicia & flagella euocatus fuit. Fuit tunc multò quam antè atrociùs in sacrum eius corpus sæuitum. Laniabant eius carnes, fodiebãt latera, scrutabãtur ferro viscera, sed recõditum in corde fidei thesaurum suffurari non poterant. Vnde Tyrannus furoris stimulis acerrrimè concitatus, sententiam tulit, vt alligatis pedibus per terrã ad supplicij locum traheretur. Nec mora: Iniectis funibus per viam publicam raptatus fuit. Cumque ad vrbis forum toto iam corpore fœ- *Dira supplicia.*

datus

Trahitur per terram ad locum supplicij. datus, protractus esset: quidam piscator à maligno concitatus è sua sede prosiliens, arrepta securi, pedem athletæ amputauit. Quo vulnere accepto vir generosus è corporis ergastulo *Cedit è vita.* ad cælos emigrauit. Corpus eius fuit à carnificibus, in loco maleficorum, feris & cæli volucribus cum firma custodia deuorandum expositum. Sed Deus, præclarum illum thesaurum non est passus vel à bestijs deuorari vel perpetuò latere: immò multò post, cum iam spes omnis potiundi corpore sepulta videretur, mirificè illustrauit. Nam die quodam viri duodecim, qui multo tempore varijs dæmonum vexationibus agitabantur, ad locum illũ venientes & confusis vocibus sanctum inuocantes: *Corpus eius inuenitur à dæmoniacis.* quinetiam manibus terram fodientes, corporum in congeriem inciderunt; alijsque præteritis, beati martyris, ex mira odoris fragrantia, & salute, qua, ad primum eius contactum, fruebantur, ilicò cognouerunt. Quod deindè *Tumulus eius miraculis celebris.* in loco, cui nomen est Crisis honorificè cõdiderũt: vbi multis virtutibus egregiè coruscat.

Vide Tom. 1. C. Baron. Annal. & Notat. in Martyrol. Roman.

a In prima oratione in Iulianum.

b Lib. 2. ca. 43.

VITA S. LVCAE EVANGELISTAE:

Ex ea quæ est per D. Hieronymum, Lib. de Viris Illustribus: & Metaphrasten. An martyrio occubuerit, dubium relictum videtur. Num D. Hieron. & Metaphrast. nullam martyrij mentionem faciunt. a Nazianzenus autem eum inter martyres recensuisse videtur: & b Nicephorus genus etiam martyrij expreßè describit: & Glicas, Lib. 3. Annal. Et alij item nonnulli.

VIR

VIR planè diuinus & artium maximarū disciplinis excultissimus, beatus Lucas, Antiochia ciuitate oriundus fuit. Qui cùm esset indole optima & generosa, animum à puero ad studia disciplinarum appulit: & Syriacam ac Hebraicam linguā exactissimè edoctus, miros in diuinarum scripturarum campo fructus collegit. 18. Octob. *Patria eius.*

Vt primos adolescentiæ attigit annos, ad florentissima (quæ tum in Græcia, tum in AEgypto erant) gymnasia sese contulit: vbi Græcas literas, omnemque eruditionem præclarè imbuit, atque ad apicem Philosophicæ dignitatis assiduo studio, & ingenij fœlicitate summa cum laude peruenit. Indè ad Medicinæ facultatem gradum faciens, eam tam perfectè est assequutus, vt ab hac deinceps nomen obtineret. Postquàm autem ingenij magnitudine ac dexteritate, humanæ doctrinæ fastigium hoc modo adeptus est, animus eius rerum maximarum semper cupidus, magno ardore cælestia & sempiterna moliri. *Excellens in genere eruditio S. Luc.* *S. Lucas præstantissimus medicus.*

Eodem illo tempore humani generis Saluator Christus Dominus, fama Euangelicæ prædicationis & stupendis virtutibus vniuersam Iudæam ac Galilæam impleuerat; & ingētem hominum multitudinem ab infælici dæmonis tyrannide in libertatem vindicauerat. Quo audito Lucas, cunctis rebus postpositis, confestim eò contendit, & salutis consequendæ auidus, Christum de regno cælesti disserentem audiuit. Nec mora: Cælestis doctrinæ lumine illustratus, dictum factum pecunias abiecit, possessiones contempsit, cognationem & ipsa *Venit ad Christum Lucas.*

cus & per omnia gratus effectus est, vt freqnéter eum dilectum suum nominare non dubitauerit. A Hierosolymis ad Illyricum vsque vnà cùm Paulo passim læta Euangelij sparsit semina, & à Iudæa Romam vsque vnà cum eo vinctus, ijsdem laboribus, ijsdem afflictioniqus, eisdem communicauit naufragijs: vt gentes miseras & dæmonis seruitute oppressas in Christi libertatem assereret. Hinc & Euangelium, & clarissima Apostolorum acta, eleganter contexuit, vt posteris etiam laborum suorum fructum relinqueret. Quin & inter cætera hoc vnum cunctis fidelibus meritò gratissimum munus præstitit; quòd typum assumptæ humanitatis Christi, eiusque Genitricis sanctissimæ effigiem luculenter admodum depinxit; eorum imagines viuas quodammodò nobis reliquit.

Scripsit Euangeliũ & Acta Apostolorum.

Pinxit imaginem Christi, & S. Mariæ.

Cæterũ Paulo Romæ relicto, rursus Gẽtibus alijs atque alijs salutem annunciaturus ad Orientem discessit, totamque Lybiam percurrẽs in AEgyptum peruenit. Cumque superiorem Thebaidam face Euangelicæ lucis illustrâsset; ad inferiorem pari alacritate accedens, pontificiam ibidem auctoritatem, à spiritu ità edoctus, exercuit. Nam statuis, & impuris dæmonum delubris solotenus deiectis, sacra templa contrà soli Deo erexit; gentemque miseram in profundis ignorantiæ tenebris immersam in lucem adduxit.

Annunciat Christum AEgyptiis.

Huiusmodi igitur certaminibus peractis, impietate iam de medio sublata, & Christi regno in terris stabilito, vir sanctissimus, toti⁹ vitæ cursu expers vxoris, ætatis suæ octogesimoquar-

Lucas vxorẽ nunquam habuit.

Translatio reliquiarum eius Constātinopolim.

moquarto, è corpore ad cælos migrauit. Sepultus est Constantinopoli; ad quam vrbem vicesimo Constantij anno, qui fuit Christi Domini 356. ossa eius cum reliquijs Andreæ Apostoli translata sunt de Achaia.

a Teste C. Baron. Tom. 2. Annal.

MARTYRIVM S. IVSTI, SIVE IVSTINI, nouem annorum pueri; Ex eo quod est apud V. P. Laur. Surium: ex Venerabilis Bedæ Tomo 3. descriptum. a Passus est anno Christi 303. Marcel. Pap. 7.

18. Octob.

b eorum Imperij Anno 20.

Ingens persecutio in Christianos.

Rictiouarus crudelis Christianorū persecutor.

DIOCLETIANO b & Maximiano Imperij dignitatem administrantibus, tanta in Christianos persecutionis desæuijt tempestas, vt nemini quidquam vel emere, vel vendere, vel aquam denique haurire liceret, nisi priùs infandis dæmonum idolis thura cremaret. Ea tēpestate Rictiouarus præfectus, missus in Gallias, immanis Christi & Christianorum hostis, innoxiorum hominum sanguinem sitiebat: & Basileę multos Christianos in aquis præfocatos martyrio coronauerat, cæterisque vbiuis locorum degētibus eiusdem crudelitatis edictum proponebat.

Parentes S. Iustini.

Per id tempus fuit Antissiodori Matthæus quidam, vir bonitatis & iustitiæ laudibus admirabilis; qui duos habebat filios Iustinianū & Iustinum: quorum ille ætate, hic morum maturitate anteibat; vitæ innocentia ac sanctitate in tenera licet ætate, omnibus conspicuus. Antè autem, quàm hic Iustinus in lucē ederetur, frater eius Iustinianus ab hostib. captus, & in seruitutem procul abductus est. At

Iustini sanctitas in tenera ætate.

beatus

beatus puer Iustinus, à teneris annis, rebus diuinis mirificè deditus, eò virtutum & gratiarum, largiente Domino, peruenit: vt multa diuinitus edoctus, inter cætera fratrem quoque suum in seruitute degere, eiusque herum Lupum Ambianis habitare cognosceret. Itaque fratris amore inflammatus, patri idipsum indicauit; hortans eum, vt ad redimendum filium iter suscipiat. Cumque pater se itineris istius ignarum responderet; sanctus puer animo accensus, cœpit tota vrbe aliquem itineris ductorem quæritare. Quo tamen non inuento, iterum rediјt ad patrem, orans atque obtestans vt vna secum pergeret; Christo haud dubio comite, se votis suis non frustratos iri. Respondit pater: Equidem, mi fili, fortassis corporis fretus viribus, tanti labores itineris perferre potero. Tu verò cum tenellus sis, vereor sanè vt possis. Ad quæ Iustinus puer respondit: Christi ego seruus sum, cui ego benè confido, cuique me semper commendare soleo. Pergamus pariter in eius nomine: ille nos illæsos & incolumes ducet reducetque. Acquieuit tandem pater, & rebus ad iter necessariјs comparatis, Ambianum pariter perrexerunt.

Claret prophetiæ spiritu.

Prima verò Nocte Meloduni diuersantes, pauperẽ quendam ad portas obuiũ habuere, & pedum officio, & oculorum lumine orbatum; cui stipem obnixè petenti pius puer Iustinus cibũ nõ modò præbuit, sed & sua se tunica spolians, nudum ea contexit. Quare nonnihil cõmotus pater, cœpit eum obiurgare; illud benignitatis & humanitatis officiũ dispendium

Liberalitas eius erga pauperem.

nocte quadam in Abbatem sopore oppressum ferro armatus irruit, ac lethale vulnus furibũdus inflixit. Deindè arreptum ferrum, quo facinus nefandum occultaret, in laticem monasterij festinè demersit. At latex velut tanti sceleris conscius, ferrum illud in se recipere detrectauit. Nam mox, vt aquam attigit, instar plumæ leuissimæ, super vndas natauit. Nefarius verò homicida amens factus ecclesiam petijt, cruentisque manibus signum pulsare cœpit. Fratres non consueta hora cum admiratione surgentes, intellecta nece viri sancti, ad lectum eius concurrentes adhuc spirantem inuenerunt. Compræhensum igitur Dagouinum ei obtulerunt, vt quid de tanto scelere pronunciaret, cognoscerent. At ille Domini non immemor: Deum, inquit, tibi frater pœnitentia placatum redde: nam me quod attinet omni te liberum impietate dimitto. Ex eius sepulchro longè post oleum visum est scaturire: cunctis morbo correptis salubre.

Occiditur à suo monacho.

Ingens miraculum.

En eximiam viri mansuetudinem.

Sepulchrum eius miraculis celebre.

MARTYRIUM S. ANDREAE CRETENSIS Monachi: Ex eo quod est apud Metaphrasten. Coronatus est anno Dominici Natalis 761. Pauli Papæ 5. Constantini Copronymi Imperatoris 21. Alius hic est ab eo, qui celebris est inter Græcos scriptores ecclesiasticos, cuius celebritas agitur in Menologio IV. Nonas Iulij.

Vide Tom. 9. Annal. & Notat. ad Martyr. Rom.

17. Octob. BEATVS Andreas ab ipsis incunabulis ad omnem sanctitatem, aspero & rigido vitæ instituto, atq; cęlestibus disciplinis, egre-

egregiè institutus, præclarum suæ pietatis & fidei, Constantini Copronymi tempore, dedit documentum. Is enim mentis errore seductus cum imaginum vsum interdixisset, omnibusq; earum cultoribus mortis supplicium proposuisset, Andreas fidei & Catholicæ religionis ardore incensus non dubitauit Bizantiũ cõtẽdere, vt amitam religionem contrà Imperatoris impietatem defenderet, & Christi vinctos vel in libertatem assereret, vel vna cum illis martyrij gloriam subiret. Itaque cum insanam Constãtini Imperatoris impietatẽ longè lateque grassari, & alios quidem in vincula & carceres coniectos, alios verò per mõtes & syluas fugibundos errare intelligeret, ipse, vt tantæ calamitati obuiam iret, constanter in hunc ferè modum Imperatorẽ redarguit: Cur, inquit, tu ô Imperator Christianis initiatus legibus, qui de Christi nomine, & tua professione gloriaris, tanta rabie in Christi imaginem & in seruos eius, precioso illius sanguine redemptos, desæuis?

Constantinus Copronymus sæuit in Catholicos propter imagines.

S. Andreas arguit Imperatorem.

Ad eam animi magnitudinem & dicendi libertatem stupefactus quasi Imperator, Et vndenam, inquit, ô homo, tanta tibi audacia & inscitia, vt iussis audeas repugnare Imperatoris? Sed video quid sit: Scilicet vt aliquam nomini suo celebritatem acquirat, tanto sese periculo exponere nõ dubitat. Ad quæ Andreas; Nequaquam, inquit, hoc vel audaciæ vel inscitiæ, adscribendum est; neque tanti me nominis celebritatem & Imperatoriam maiestatem facere existimes, qui diu cuncta huius mũdi ludibria despexi, ac pro nihilo duxi: sed vt

Collocutio inter Imperatorem & Andræam.

te tuosque vel ab errore, quo Orthodoxam fidem impugnatis, liberem, vel meo sanguine indignus Christi Ecclesiam illustrem, huc accessi: Eo responso superbus Imperator ad iracundiam motus; Certè, inquit, venisti, magna visione apprehendens, & animo agitans; nempè vt ipsum Imperatorem & omnes magistratus, & venerandam denique Pontificũ omniũ canitiem ad tuã opinionem traducas. Sed, omissa verborum contentione, te hortor, moneoq́;, vt ab hac animi tui superbia & profunda mentis caligine recedas, & communẽ nobiscũ sententiam sequaris. Quid tu Mosis legislatoris, immò Dei ipsius præceptum, qui similitudines fieri prohibet, impiè contemnes?

En tibi imperitum Iconomachorum argumentũ.

Martyr ad hæc, sublatis ad cælum oculis; Non te, inquit, negabo, Christe Saluator, nõ te pulchra confessione frustrabor: neque tuã contumelia afficiam imaginem. Deindè cõuersus ad Imperatorem: Non tibi, inquit, videtur pati pro Christo, qui pro illius forma patitur? neque ad primũ exẽplar credis trãsire ignominiã, qua imago afficitur? Et quomodo vos eos sępè, qui Imperatorias contumelijs affecêre statuas, perindè ac eos, qui vos probris sũt insectati, vltimis affecistis supplicijs? Quod si vos puluis & vmbra, sic honoramini statuis, & imaginib⁹, & acerbissimè in eos, qui imagines vestras venerari recusant, animaduertitis; quo demum supplicio digni reputandi sunt, qui sacram Christi figuram ore sacrilego ac manu violant? Quis enim nescit huiusmodi ignominiã non tã imaginis, quam archytipi ipsius esse? Hæc cũ dixisset, velletq́; obiectũ de Mose argumentum soluere

Andreas egregiè refutat Iconomachorum argumenta.

uere, Imperator, sermonẽ interrumpens, iussit eũ vestimẽtis spoliari, nudumq; funibus extẽsum vehemẽter flagellari. Martyr autem in eo supplicio cõstitutus, sublatis ad suũ agonothetã tam corporis quã animæ oculis, præclarum de Imperatoris tyrãnide agebat triumphũ. Addebantur intereà crudi boum nerui; fluebant è sacro corpore sanguinis riui; solum purpureo colore tingebatur. Ministri verò vt maiorẽ Imperatoris captarẽt gratiã, strictis gladijs, quidã mortẽ intentabãt, quidã lapides in eũ iaciebãt: alij iniurijs & contumelijs varijs eum diuexabãt. Quibus Imperatoris furore nõnihil mollito, versut⁹ planè & fraudulẽtus supplicia cessare iussit; ratus se robustũ martyris pect⁹ blanditijs superare posse. Sed cũ martyr callidi serpentis insidias execratus, maiore dicendi libertate amentiã eius argueret, confestim iussu Imperatoris maxillis eius lapidibus cõfractis, in carcerem est missus.

Crudelißimè torquetur S. martyr.

Ibi diebus plurimis magno sanè Christianorum gaudio & fructu, qui eodẽ ergastulo vincti tenebãtur, exactis, rursus ad supplicia & flagella euocatus fuit. Fuit tunc multò quam antè atrociùs in sacrum eius corpus sæuitum. Laniabant eius carnes, fodiebãt latera, scrutabãtur ferro viscera, sed recõditum in corde fidei thesaurum suffurari non poterant. Vnde Tyrannus furoris stimulis acerrrimè concitatus, sententiam tulit, vt alligatis pedibus per terrã ad supplicij locum traheretur. Nec mora: Iniectis funibus per viam publicam raptatus fuit. Cumque ad vrbis forum toto iam corpore fœ-

Dira supplicia.

Trahitur per terram ad locum supplicij.
Cedit è vita.

datus, protractus esset: quidam piscator à maligno concitatus è sua sede prosiliens, arrepta securi, pedem athletæ amputauit. Quo vulnere accepto vir generosus è corporis ergastulo ad cælos emigrauit. Corpus eius fuit à carnificibus, in loco maleficorum, feris & cæli volucribus cum firma custodia deuorandum expositum. Sed Deus, præclarum illum thesaurum non est passus vel à bestijs deuorari vel perpetuò latere: immò multò post, cum iam spes omnis potiundi corpore sepulta videretur, mirificè illustrauit. Nam die quodam viri duodecim, qui multo tempore varijs dæmonum vexationibus agitabantur, ad locum illũ venientes & confusis vocibus sanctum inuocantes: quinetiam manibus terram fodientes, corporum in congeriem inciderunt; alijsque præteritis, beati martyris, ex mira odoris fragrantia, & salute, qua, ad primum eius contactum, fruebantur, ilicò cognouerunt. Quod deindè in loco, cui nomen est Crisis honorificè cõdiderũt: vbi multis virtutibus egregiè coruscat.

Corpus eius inuenitur à dæmoniacis.

Tumulus eius miraculis celebris.

Vide Tom. 1. C. Baron. Annal. & Notat. in Martyrol. Roman.
a In prima oratione in Iulianum.
b Lib. 2. ca. 43.

VITA S. LVCAE EVANGELISTAE:

Ex ea quæ est per D. Hieronymum, Lib. de Viris Illustribus: & Metaphrasten. An martyrio occubuerit, dubium relictum videtur. Num D. Hieron. & Metaphrast. nullam martyrij mentionem faciunt. a Nazianzenus autem eum inter martyres recensuisse videtur: & b Nicephorus genus etiam martyrij expreßè describit: & Glicas, Lib. 3. Annal. Et alij item nonnulli.

VIR planè diuinus & artium maximarũ disciplinis exculti ssimus, beatus Lucas, Antiochia ciuitate oriundus fuit. Qui cùm esset indole optima & generosa, animum à puero ad studia disciplinarum appulit: & Syriacam ac Hebraicam linguã exactissimè edoctus, miros in diuinarum scripturarum campo fructus collegit.

18. Octob.
Patria eius.

Vt primos adolescentiæ attigit annos, ad florentissima (quæ tum in Græcia, tum in AEgypto erant) gymnasia sese contulit: vbi Græcas literas, omnemque eruditionem præclarè imbuit, atque ad apicem Philosophicæ dignitatis assiduo studio, & ingenij fœlicitate summa cum laude peruenit. Indè ad Medicinæ facultatem gradum faciens, eam tam perfectè est assequutus, vt ab hac deinceps nomen obtineret. Postquàm autem ingenij magnitudine ac dexteritate, humanæ doctrinæ fastigium hoc modo adeptus est, animus eius rerum maximarum semper cupidus, magno ardore cælestia & sempiterna moliri.

Excellens in genere eruditio S. Luc.

S. Lucas præstantissimus medicus.

Eodem illo tempore humani generis Saluator Christus Dominus, fama Euangelicæ prædicationis & stupendis virtutibus vniuersam Iudæam ac Galilæam impleuerat; & ingẽtem hominum multitudinem ab infælici dæmonis tyrannide in libertatem vindicauerat. Quo audito Lucas, cunctis rebus postpositis, confestim eò contendit, & salutis consequendæ auidus, Christum de regno cælesti differentem audiuit. Nec mora: Cælestis doctrinæ lumine illustratus, dictum factum pecunias abiecit, possessiones contempsit, cognationem & ipsa

Venit ad Christum Lucas.

cus & per omnia gratus effectus est, vt freqnẽter eum dilectum suum nominare non dubitauerit. A Hierosolymis ad Illyricum vsque vnà cùm Paulo passim læta Euangelij sparsit semina, & á Iudæa Romam vsque vnà cum eo vinctus, ijsdem laboribus, ijsdem afflictioniqus, ejsdem communicauit naufragijs: vt gentes miseras & dæmonis seruitute oppressas in Christi libertatem assereret. Hinc & Euangelium, & clarissima Apostolorum acta, eleganter contexuit, vt posteris etiam laborum suorum fructum relinqueret. Quin & inter cætera hoc vnum cunctis fidelibus meritò gratissimum munus præstitit; quòd typum assumptæ humanitatis Christi, eiusque Genitricis sanctissimæ effigiem luculenter admodum depinxit; eorum imagines viuas quodammodò nobis reliquit.

Scripsit Euangeliũ & Acta Apostolorum.

Pinxit imaginem Christi, & S. Mariæ.

Cæterũ Paulo Romæ relicto, rũrsus Gẽtibus alijs atque alijs salutem annunciaturus ad Orientem discessit, totamque Lybiam percurrẽs in AEgyptum peruenit. Cumque superiorem Thebaidam face Euangelicæ lucis illustrâsset; ad inferiorem pari alacritate accedens, pontificiam ibidem auctoritatem, à spiritu ità edoctus, exercuit. Nam statuis, & impuris dæmonum delubris solotenus deiectis, sacra templa contrà soli Deo erexit; gentemque miseram in profundis ignorantiæ tenebris immersam in lucem adduxit.

Annunciat Christum AEgyptiis.

Huiusmodi igitur certaminibus peractis, impietate iam de medio sublata, & Christi regno in terris stabilito, vir sanctissimus, toti⁹ vitæ cursu expers vxoris, ætatis suæ octogesimoquar-

Lucas vxorẽ nunquam habuit.

beatus puer Iustinus, à teneris annis, rebus diuinis mirificè deditus, eò virtutum & gratiarum, largiente Domino, peruenit: vt multa diuinitus edoctus, inter cætera fratrem quoque suum in seruitute degere, eiusque herum Lupum Ambianis habitare cognosceret. Itaque fratris amore inflammatus, patri idipsum indicauit; hortans eum, vt ad redimendum filium iter suscipiat. Cumque pater se itineris istius ignarum responderet; sanctus puer animo accensus, cœpit tota vrbe aliquem itineris ductorem quæritare. Quo tamen non inuento, iterum rediit ad patrem, orans atque obtestans vt vna secum pergeret; Christo haud dubio comite, se votis suis non frustratos iri. Respondit pater: Equidem, mi fili, fortassis corporis fretus viribus, tanti labores itineris perferre potero. Tu verò cum tenellus sis, vereor sanè vt possis. Ad quæ Iustinus puer respondit: Christi ego seruus sum, cui ego benè confido, cuique me semper commendare soleo. Pergamus pariter in eius nomine: ille nos illæsos & incolumes ducet reducetque. Acquieuit tandem pater, & rebus ad iter necessariis comparatis, Ambianum pariter petrexerunt. *Claret prophetiæ spiritu.*

Prima verò Nocte Meloduni diuersantes, pauperẽ quendam ad portas obuiũ habuere, & pedum officio, & oculorum lumine orbatum; cui stipem obnixè petenti pius puer Iustinus cibũ nõ modò præbuit, sed & sua se tunica spolians, nudum ea contexit. Quare nonnihil cõmotus pater, cœpit eum obiurgare; illud benignitatis & humanitatis officiũ dispendium *Liberalitas eius erga pauperem.*

vocans. Contrà verò diuinis puer, multis ex sacra scriptura locis depromptis, patrem consolari, & illud beneficium in pauperem illum optimè esse collocatum docere.

Veniunt Lutetiam.

Cùm ergò noctem illam Meloduni exegissent, manè cœpto itinere pergentes, Christo duce Lutetiam Parisiorum peruenerunt: vbi Hippolytus quidam peramanter eos excepit, & humanissimè tractauit. Ab illo verò dimissi, vt Isaram fluuium attigerunt, non inuenere nauim, qua eum transmitterent. Molestè id ferente patre pueri, ille perturbatum consolatur indicans diuina reuelatione se edoctum esse, propediem quendam affuturum, qui eos traducat. Adhuc puero hæc loquente, aduenit quidam nauta, qui promptus eos in nauim recepit, & gratis, reiecta quam offerebant mercede, suam eius operam præstitit. Traiecto flumine, Ambianos properant, vrbemque ingressi, tandem domum Lupi inueniunt. Accedunt herum, supplices offerunt preces, priorque Iustinus ità eum compellat: Venimus Lupe, ad humanitatẽ tuam, substantiolã nostrã afferentes; vt accepto precio, captiuum nobis fratrem restituas. Ad quæ Lupus: vt cognouit eos Christianos esse, ciuesque Antissiodorenses; ego, inquit, hospitium præbebo, & pueros meos ostendam: in quibus si fratrem vestrum videritis, precio redimatis.

Vesperè igitur duodecim pueris in eorũ cõspectum adductis, Iustinianus, qui quærebatur, inter eos non erat. Itaq; beatus Iustinus oculos circumferens, videt quendã extrà illos assistẽtem puerum, manu sua accensam tenentem

lam-

lampadem. Is vero erat beati Iustini frater, antè eum diem nunquam ei visus. Sed ille plenus spiritu sancto, nullo homine docente, eundem germanum fratrem suum hactenus incognitũ, ocyus cognouit, & gratulabundus, stupẽte sanè ipso Iustiniano, & cunctis, qui aderant, fidelibus, eum est amplexatus.

Iustinus cognoscit fratrẽ suum quem nunquam viderat.

Aderant tunc fortassis quidam Rictiouari præfecti retiarij ; qui vt eos Christianos esse sensère, properè ad dominum suum referunt. Is missis confestim satellitibus suis in custodiã eos abduci præcepit. Lupus verò, qui eos hospitio exceperat, vt imminens periculum cognouit, noctu eos excitauit: monuitq́;, vt gratis recepto fratre, ocyus abscederent: mortisque supplicium maturè effugerent. Illis itaque profectis, repentè aduolant missi à Iudice carnifices: qui non inuentis quos quærebant, eadem celeritate ad illum redeunt, & homines illos abijsse enunciant. Mox ille iubet quatuor equites abeuntes insequi, & ad suum tribunal eos perduci, vel reluctantes confestim trucidari. Properantibus igitur persecutoribus, Iustinianus imminẽtis periculi ignarus, in loco, quem Luperam vocãt, consistens ait ad fratrẽ: Locum hunc opportunum cernis, & hauriendæ aquæ, & cibo sumendo. Si lubet hic paulisper assideamus, vt cibo potuque refocillati ad reliquum itineris expeditiores simus. Iustinus autem futurorum præscius: Si, inquit, hic quidpiam gustare vultis, festinatione summa opus est. Appropinquãt enim missi à iudice, qui nos pœnas luituros ad illum adducant. Ocyus igitur cibum sumite: ego verò insidias contem-

Accusantur sancti apud Rictiouarum præfectum.

Humanitas Lupi hospitis.

Insequuntur sanctos Rictiouari milites.

 plabor.

plabor. Quid si quempiam eo animo ad nos accedere persensero, ego illum sermonibus detinebo, vos autem in hanc specum vos subducite.

Iustinus puer imperterritus sese hostibus offert.

Hæc còm prophetico spiritu sanctus dixisset puer, mox adsunt carnifices, iudicis præceptum executuri. Ijs conspectis, cæteri in speluncam se abdũt: beatus verò Iustinus ad martyrij gloriam pergit intrepidus. Ad eum igitur quatuor illi accedunt equites, sciscitâtur quis sit; quæ eius professio; quinam illi, aut vbi sint, quos habuisset socios. Ille per ordinem omnia explicans: Ego, inquit, Iustinus dicor & Christianum me liberè profiteor. Et quia vos Christiani nominis persecutores noui, non licet mihi meos vobis comites prodere. Illis autem, strictis gladijs mortem ni proderet minitantibus, respondit Iustinus. Equidem me felicem iudicabo, si pro Christi nomine, supplicia & mortem subiero: paratus certè pœnas perpeti & animam meam in hac vita perdere, vt æternum custodiam eam.

S. Iustinus capite truncatur.

His auditis, carnifices ira perciti sinè mora in eius necem conspirârunt; vnusque eorũ, cæteris hortantibus, ceruicem illi mucrone præcidit. Eius martyrij gloriã mox insigne & stupendum planè miraculum illustrauit. Nam

Præclarum miraculum.

truncum corpus manibus pręcisum apprehendens caput, coram lictoribus constitit immobile: quo illi miraculo perterriti fugam capessunt. Pater verò eius & frater è specu egressi, viso tam stupendo miraculo, variè animis affecti fuêre: hortante martyrij gloria, vt exultent: natura inuitante vt plorent. Inter ea tamẽ

maximè

maximè eos anxios habebat, quòd nescirent, quo modo sepulturæ corpusculum mandarēt. Cumque ea de re inter se conferrēt, eccè caput martyris disertis eos appellans verbis, Abite, inquit, ad locum Luperam, atque illic meum humate corpusculum. Porrò matri hoc meum apportate caput: vt amoris ergà se mei hoc pignus habeat. Quod si mei tenetur desiderio, studeat sequi me in paradiso iam degentem: vbi animæ sanctorum feliciter quiescunt.

Loquitur præcisum caput patri & fratri suo.

Tum illi corpus sanctissimi martyris reuerenter sepeliunt; & caput matri adferunt; quæ cùm illud profusis præ gaudio lachrymis exciperet & Christi numen collaudaret, eccè lux ingens in medijs noctis tenebris cælitus supra domiciliũ effusa est: populo, qui in vrbe erat, vniuerso admirante, & Christi gloriam in martyre hymnis & canticis celebrante. Cùm verò Episcopus ciuitatis sacrum illud martyris caput honorifice conderet, cæca quædam superueniens puella, mox lumen adepta est; plebe rursus noua lætitia exultante, & inclytum martyrem laude & prædicatione efferente; ad gloriam benignissimi Saluatoris, qui sanctos suos ità exaltare dignatur; cui honor est & potestas per æterna secula; Amen.

Lux cælitus effunditur super caput eius.

Cæca illuminatur.

Vide Notat. C. Baron. in Martyrol. Roman.

VITA S. AQVILINI EPISCOPI Ebroicensis scripta ad Audoenum: Ex ea quæ est apud V. P. Laur. Surium. Claruit temporibus Clodouei Regis Francorum, ac Filiorum eius. Sedit annos 42.

Obijt is Rex Anno Domini 514. Iuxtà Baron. Tom. 6. Annal.

19. Octob.

Patria & parẽtes eius.

BEATVS Aquilinus Baiocensi ciuitate oriundus, parentum nobilitate clarus, sed morum dignitate illustrior, antiqua insignia nouis virtutum ornamentis obscurauit. Cùm summo studio enutritus, animum liberalium artium disciplinis, & sacris etiam literis præclarè imbuisset, transmissis adolescẽtiæ spatijs, vt iuuentutem attigit, vxor ei, pari nobilitate virgo, delecta fuit. Qua cum sacrosancto matrimonij fœdere, sanctissimè inito, proles primum terrena ab eo gignitur, vt postmodum cęlestis procreetur.

Duxit vxorem nobilis nobilem.

A Clodoueo Rege cum alijs mittitur ad barbaros profligandos.

Ea tempestate Clodoueus rerum in Francia potiebatur; qui accitum ad se Aquilinum cum vrbium præfectis, eum aduersum barbaros, qui in extremis regni Francorum finibus, efferatis cœperant animis insolescere, in expeditionem destinauit: vtique vt, antequam spiritale contra spiritales nequitias bellum susciperet, hostium visibilium pugnis & victorijs exerceretur. In ea expeditione cum triennio & mensibus sex versaretur continuis, pia eius coniunx de salute & reditu mariti vehementer sollicita, votum Domino nuncupauit, se anno integro continenter cum illo victuram, si saluus & incolumis domum rediret. Vbi ergò optatum eius reditum cognouit, immodico gaudio elata, cum familia & commeatu Carnotum vsque ei obuiam processit: & in alienæ ciuitatis hospitio lautissimè, haud secus ac domi, eum excepit. Ibi cùm mutuis se amplexibus peramanter stringerent, & Aquilinus coniugis pudicitiam & amoris integritatem, coniunx verò Aquilini sinceritatem admi-

Votum coniugis eius.

En indicium purißimi amoris in matrona cõiugata.

admiraretur, oblata deindè familiaris colloquij opportunitate, marito suo, quid actum esset, quomodò se voto obstrinxisset, explicauit: timensque ne fortè factum indignabundus damnaret, votumque rescinderet, multis sese verbis excusare, & iræ, quam formidabat, obuiã ire studuit. At verò maritus multò magis suum in fœmina pectus admirans dolebat, quòd non potuisset primas sibi in ipsa vendicare virtute, qui prior esset conditione virili; & prior etiam desiderio castitatis esse putaretur, nisi posterior inuentus esset conceptæ volũtatis significatione & enunciatione. Contẽplans itaque cum gaudio & admiratione cõiugis castitatem, Tu, inquit, charissima me dicẽdo anteuertisti, quẽ desiderando anteuertere nõ potuisti. Veruntamen vt multũ lætor terram pectoris tui, quam ego colere volebam, diuinitus cultam & complutam esse: ita hoc vnum adhuc, quod à te prætermissum sentio, & necessarium puto, adijcere volo. Tu annuam Deo cõtinentiã promisisti, ego opto & polliceor perpetuam; vt pariter non annuam, sed sempiternam possimus coronam adipisci. Hæc cũ ille dixisset, coniunx gratissimo animo assensit: excussoque contagionis iugo, sanctitatis iugum pariter susceperunt.

Vide propositum continentiæ in matrimonio.

Perpetuam continentiã promittit Aquilinus.

Idem facit cõiunx eius.

His ita cõstitutis insequenti die, cœpto itinere domum perrexere. Et quidem sub vno tecto animis coniunctis degentes, carnali tantũ consortio separati, sua antè omnia pauperibus impẽdere, corpora ieiunijs & vigilijs exarare, studio pietatis certatim feruere, peregrinis & hospitibus ministrare, domum suam, in

Elargiuntur sua pauperibus.

xenodochium propemodum conuertere: denique in laico habitu, nihil ipsis monachis & Crucis habitũ gerẽtib⁹ cedere. Tantũ cõmunis conuictus & vestes seculares castitatis secretũ occultabant, & humanas laudes repellebant.

En conuersationis eorum perfectionẽ.

Cumque hoc modo ardẽtes lucernę diu sub modio delitescerẽt, tandem beato AEterno, Ebroicẽsis vrbis Episcopo ex hac luce ad æternã translato, totius Cleri & populi animi diuinitus inflãmantur, vt Aquilinus ille occult⁹ Dei seruus, qui se abscondẽs proximis negabat exemplar pietatis, ei substituatur. Nec quæsitum ab electo quid ipsi videatur: sed rapitur ab omnibus trahiturque, vt totius Ecclesiæ domũ gubernet, & pastoralem curam ei impendat, qui suæ domui tam præclarè præfuerat. Primo igitur clericus ordinatur; indeque gradatim promotus ad Episcopale cacumen euehitur: cunctis ei obuiam procedentibus, & consonis vocibus laudes eius celebrantibus. Suscepto autem non coruino hiatu, sed columbina simplicitate sacerdotio, iam apertè vxor vertitur in sororem, in quam iam antè occultè transierat. Deindè gregis sui cura suscepta, cum non ignoraret, se sequestrũ & aduocatum totius populi apud Deum constitutũ, vt liberius possit cõtemplationi vacare, & pro peccatoribus, mũdi huius tumultibus deditis, Dominum deprecari, nõ longè à muro ciuitatis, ab Ecclesia verò centum passuum spatio distantem elegit cellam, in portæ Rhotomagensis regione sitam: ibique secretum, quod propter pastoralis curæ inquietudines amiserat, repetens, animarum causas & negocia tanto curabat melius, quan-

AEterno Episcopo Ebroicensi succedit Aquilinus.

Cellam solitarium inhabitabat.

quanto plus corporum declinabat. Ibi summo disciplinæ rigore corpus domabat, mentem verò assiduis orationibus & lectionibus pascebat; hauriebatque è sacris fontibus in secreto, quod populo deindè in publico propinabat. Vestes delicatas, mensam splendidam, lectique mollitiem, cæteraque eiusmodi, quæ cælestem disciplinam eneruant, prorsus ignorabat. Nudum pauimentum fessa longis vigilijs mēbra, ac ieiunijs exesa, breui somno excipiebat. Semper in acie cōtrà hostiles nequitias & impetus strenuus bellator stabat; pauidus ne fortè remissior factus, vel hostili impetu subuerteretur, vel insidijs circumuentus opprimeretur. *En quantam sui custodiā habeat vir sanctus.* Hinc timore Domini plenus semper Dominū precabatur, vt fenestras corporis sui aut obstrueret, aut custodiret; nè per eas noxia irreperet concupiscentia, quæ certissimam animæ mortem adferre solet. Malle enim se testabatur orbatum luminibus, in regnum intrare cælorum; quàm illis integris mitti in gehennam. Eius verò precibus annuēs Dominus, exteriores capitis eius fenestras, lucis ministras, clausit: sed interiores adeò cumulatè illustrauit, vt sinè oculorum adminiculo ad ecclesiam veniret, & pari alacritate immò maiori, pabula diuini verbi, cæteraq; pietatis officia, populo administraret. *Orbatur oculorum lumine, vt petierat.* In his omnibus ipse Christus ei reddebat testimonium: prorsus vt quos intus illuminabat, curabat, erigebat; extrinsecùs etiā signo Crucis illuminaret, & erigeret. Neque enim vlla corporalis infirmitas eius precibus resistebat; qui suis exemplis & doctrina spiritales ægritudines depellebat. *Signo Crucis pellit morbos, aliaque operatur miracula.*

Tandem pijs bonorum operum sanctarumque institutionum exercitijs cõprobatus, cum duos & quadraginta annos in dignitate pastorali exegisset, illibatum & incontaminatum Christo reddidit spiritum : sepultus in basilica quam apud ciuitatis suburbium ipse condiderat.

Obitus eius. *Locus Sepulturæ.*

MARTYRIVM SS. CAPRASII, FIDEI, ac sociorum: Ex eo quod est apud V. P. Laur. Surium. Passi sunt anno Christi trecentesimo tertio. Marcellini Papæ 7. Dioclet. & Maxim. Impp. 20.

Vide & Tomo 2. Annal. C. Baron.

20. Octob.

FVIT in ciuitate *a* Agennensium eximia pulchritudine virgo, Fides nomine, veteri & generosa stirpe parentum nobilis; sed Christi munere longè nobilior : quæ prima in ciuitate Agenno, decus & exemplum martyrij cunctis CHRISTI fidelibus fuit. Iuuenis quidem illatæ passionis fuisse dicitur tempore, sed sensu & opere senex manebat; pulchra facie, sed pulchrior mente: virginitatis quoque candore formosissima, vultusque hilaritate serena.

a in Gallijs sita. *Patria & parentes S. Fidei.*

Eodem igitur tempore Præses sceleratissimus, nomine * Dacianus, à profanis Imperatoribus Diocletiano & Maximiano, ad Agennensem vrbem missus, vt & sacrilegos beneficijs remuneraret, & Christianis ibidē metu ipsius latentibus atrocissimas pœnas inferret: continuò beatissimam virginem Fidem suis iussit conspectibus præsentari. At illa spontè se ministris offerens, armata vexillo sanctæ Crucis in fon-

** Rictiouarus: præfuit etenim Dacianus in Hispanijs.*

Sistitur ad tribunal præsidis.

in fronte, ore, & pectore, sanctoque roborata spiritu, hilari animo ad præsidem perrexit: & de nomine suo ac religionis professione quæsita, nullo perterrita metu & nomen suum & Christianæ fidei professionem edidit. Præses verò callida simulataque tranquillitate paulò indulgentiùs respondens: Accipe, inquit, ô iuuencula consilium pulchritudini atque iuuentuti tuæ necessarium: & cessa ab hac confessione, & magnæ Dianæ sacrifica, & multis te muneribus amplificabo. Quam promissionem Christi virgo pro nihilo reputans: A patrum, inquit, traditionibus cognoui, omnes gentium deos dæmonia esse: & tu mihi blanditijs persuadere vis, vt ego eis sacrificem?

Iudex nititur blanditijs & muneribus eam subuertere.

Cōstans eius responsum.

Præses hoc virginis responso excandescens: Aut, inquit, prostrato corpore quantocyus dijs sacrifica, aut ego te diuersis excruciatam tormentis morte mulctabo. Ad ea, sancta Fides, exemplo magnorum martyrum roborata, à terrena vita ad supernam gloriam migrare desiderans, in hanc vocem prorupit lætabunda: Ego pro Domini mei IESV Christi amore, non solùm diuersa tormenta, sed & mortem subire parata sum. Tunc Præses furore concitatus, iussit satellitibus vt virginem in lectum æreum extenderent, suppositoque igne, tenera illius membra crudeli supplicio disrumperēt. Itaque candentem craticulam tenera virgo vltrò conscendens, diuaricatis membris per quatuor partes extenditur, lorisque ferreis coarctata, per flammeam cratem prouoluitur. Cui impij ministri ferreis batillis ardentes subijciunt prunas: adipeque flammis inie-

Assatur in craticula.

iniecto, ad latera vsque torrida incendia subuolare cogunt. Quo spectaculo, crudeli nimis atque horribili, multi è populo permoti, vna voce impietatem Iudicis & iniusta iudicia damnarunt: virginisque constantia ad fidem perducti, gloriosam martyrij palmam consecuti sunt.

Multi credunt, & martyrium obeunt.

Dum hæc agerentur, sanctus Caprasius, cum cæteris Christicolis persecutionem sacrilegi tyranni declinans, ad septentrionalem vrbis plagam sub foramine cuiusdam rupis positus latebat, & omnia quæ intra muri ambitum gerebantur, clara oculorum acie exindè prospiciebat. Qui sub eiusdem diei articulo, ab ipso speluncæ foramine ad vrbis propugnacula adspectum dirigens vidit sanctam martyrem super carbonum incendia impiorum immanitate torqueri. Eleuatis igitur oculis, & cęlum intuens, profusis lachrymis à Deo virgini in pręsenti certamine victoriam precabatur; & humi toto corpore prostratus, petebat à Domino, vt cælestem ei virtutem ostendere dignaretur: & eccè columba de nubibus niue candidior descendens, rutilantem interlucentibus gemmis super gloriosæ martyris caput visa est deponere coronam.

S. Caprasius è latebris videt virginē in craticula torreri.

Visio eius.

Deindè blando alarum volatu, dulciqúe pennarum applausu cum imbrifero rore totam vim flammarum extinxit, pyramq; incendij torridi, quasi irriguis fontibus tali volatu repressit. Vir etiam sanctus vidit beatissimam Fidem veluti pugilem egregiam, nō tortorum ictibus læsam, non igni exustam, neque corpore sauciatam, sed cælestibus ornamentis stare

Ignis per columbam diuinitus extinguitur.

redi-

redimitam. Tunc ſecurus non imparibus meritis eandem gloriam ſubiturus, rupem, ſub qua habitabat, dextera ſua percuſſit, & continuò indè fons iugis aquæ emanauit. Quæ vſque in hodiernum diem currens indeficienter ſalutis remedium cunctis aduenientibus in virtute Dei præſtare non deſinit. *Fons miraculosè exoritur ad tactum manus viri Dei.* Hic ergo vultu hilaris, ſpiritu alacer, corde intrepidus, cæteris ignorantibus, ad locũ, vbi glorioſa virgo & martyr Fides flammarum incendia ſuſtinebat, improuiſus aduenit, & Chriſtum publica voce prædicans, vltrò martyrij certamen expetijt. *S. Capraſius palã ſe Chriſtianum clamat.* Præſes viſa animi illius conſtantia, nomen, patriam, & genus requiſiuit. Cui ſanctus Capraſius reſpondit: Inprimis quod præclarum eſt, Chriſtianum me profiteor, in regenerationis lauacro Capraſius dictus. Hoc audito, præſes blãdis eũ ſermonibus deliniri poſſe ſperãs: Video, inquit, te decorum iuuenem egregijs naturæ adiumentis ad res arduas, & principum amicitiam perfruendam, natum: quare te hortor, vt meo acquieſcas conſilio, & ampliſſimis bonis ac prædijs ſecurè fruaris. Ad hæc Capraſius cæleſtibus admonitus mirabilibus: *Pſalm. 144.* Prædia inquit, & bona ampliſſima ab eo ſecurus expecto, qui eſt fidelis in verbis ſuis & ſanctus in omnibus operibus ſuis. Præſes ergò vt vidit immutabilem eius mentem, iuſſit miniſtros ſine pietate in eius corpus ſęuire, carneſque laniare. *Grauiter torquetur, nec vincitur.* Cumque hoc factum fuiſſet, & martyr per omnia ſupplicia inuictus, alacri vultu populis præſentibus Chriſti nomen prædicaret: ingens animorum motus in plebe exortus eſt. Cùm enim ſanctus martyr omnibus eſſet amabilis, &

maximè inter tormentorum quæstiones cælesti quodam decore aspersus, populi magno eiulatu frementes, iudicem crudelitatis impietatisque constanter arguebant; quod sanctum Dei, & omni pietate ornatum tanta crudelitate perditum iri vellet. Inter omnes autem duo fratres Primus & Felicianus constantiam sancti martyris in perferendis supplicijs admirantes, amore Dei anhelo pectore flagrantes, tàm fide quàm opere cõtinuò huic se agoni sociauerunt, mortisque periculis alacriter iniecerunt. Quos oẽs ad iugulũ mortis vna cõspiratione collectos, mox vt vidit sæuus ille carnifex, data sententia, duci ad delubrum præcepit: vt ibi aut dijs immolarent, aut flexis ceruicibus terribilem mortem exciperent. Ducti ergò vnà cum B. Fide ad prædictum locum, cùm nulla vi ad sacrificãdum compelli possent, cæsis capitib. cum triumpho martyrij ad coronã gloriæ feliciter simul peruenire meruerunt.

Primus & Felicianus martyri se sociant.

Plectuntur capite SS. martyres.

Horum autem corpora tormentis miserabiliter lacerata, cæsisque capitibus obtruncata deuota Christi plebecula, cum summa veneratione latenter colligens, & sacri effusionẽ sanguinis mundissimis pannis extergens, in loco tanta sanctitate digno honorificè condidit; vbi multis annorum decursibus ad tempora vsque Dulcitij Episcopi latuerunt: qui eleuatis de terra reliquijs, nouam in eorum veneratione construxit Basilicam, quàm primario tamen titulo Fidei virgini dedicauit: quorum meritis ad salutem omnium innumera cælitus ibidem ostenduntur miraculorum insignia.

En veterum fidelium deuotionem in colligendis Sanctorum reliquijs.

Eleuatio reliquiarũ SS. Martyrum.

Miracula ad sepulchrum eorum.

Mart.

Martyrium SS. Vrsulæ inuenies ad finem huius libri.

VITA S. HILARIONIS ABBATIS:

Ex ea quæ est per D. Hieronymum. Migrauit è corpore anno Christi trecentesimo septuagesimosecundo, Damasi Papæ 6. Valentiniani, Valentis Impp. 9. *Vide C. Baron. Tom. 4. Annal.*

HILARION ortus vico Thabatha, qui circiter quinq; millia à Gaza vrbe Palestinæ ad Austrum situs est, cum haberet parentes idolis deditos, rosa, vt dicitur, de spinis floruit. A quib. missus Alexandriam, grãmatico traditus est: ibique quantũ illa patiebatur ætas, magna ingenij & morum documenta præbuit in breui, charus omnibus & loquendi arte gnarus. Quodque his maius est omnibus, credens in Dominum Iesum, non Circi furoribus, non arenæ sanguine, non theatri luxuria delectabatur: sed tota illi voluntas in Ecclesiæ erat congregatione. Audiens autem tunc celebre nomen Antonij, quod per omnes AEgypti populos ferebatur, incensus visendi eius studio, perrexit ad eremum. Et statim vt eum vidit, mutato pristino habitu, duobus ferè mensibus iuxtà eum mãsit, contemplatus ordinem vitæ, morumque grauitatem; quam creber in oratione, q̃ humilis in suscipiẽdis fratribus, seuerus in corripiendis, alacer in exhortãdis esset, & vt cõtinentiam, cibiq; eius asperitatem nulla vnquã infirmitas frãgeret. Porrò frequẽtiam eorũ, qui ad eũ ob varias passiões, aut impetus dæmonũ concurrebant, vltrà non ferens,

21. Octob. S. Hilarionis Patria.

Adhibetur literis.

Manet duobus mensib. apud S. Antonium: cuius vita habetur 17. Ianuarij.

nec congruum esse ducens pati in eremo populos ciuitatum, sicque sibi magis incipiendum esse, vt cœpisset Antonius: illum quasi virum fortem victoriæ præmia accipere, se necdum militare cœpisse, reuersus est cum quibusdam monachis ad patriam. Et parentibus iam defunctis, partem substantiæ fratribus, partem pauperibus largitus est; nihil sibi omninò reseruans. Erat autem tunc annorum quindecim. Sic nudus & armatus in Christo, solitudinem, quæ in septimo milliario à Maioma Gazæ emporio per littus euntibus AEgyptum ad læuam flectitur, ingressus est. Cumque essent cruenta latrocinijs loca, & propinqui amiciq; eius imminens periculum denunciarent; contempsit mortem, vt mortem euaderet. Mirabantur omnes animum, mirabantur ætatem; nisi quod flamma quædam pectoris, & scintillæ fidei in oculis relucebant. Lenes erant genæ, delicatum corpus & tenue; & ad omnem iniuriam impatiens; quod leui vel frigore vel æstu posset affligi.

Substãtiam suam fratribus & pauperibus diuidit.

Ingreditur eremum.

Igitur sacco tantùm membra coopertus, & pelliceum habẽs ependyten, quem illi beatus Antonius proficiscenti dederat, sagumque rusticum, inter mare & paludem vasta & terribili solitudine fruebatur; quindecim tantùm carycas post solis occasum comedens: & quia regio latrocinijs infamis erat, nunquàm in eodẽ loco mansitans. Quid faceret diabolus? quò se verteret? Qui gloriabatur antè dicens: In cælum ascendam, super sydera cæli ponam thronum meum, & ero similis altissimo: cernebat se vinci à puero; & priùs ab eo calcatum fuisse, quàm

Amictus ei⁹ & abstinentia prima.

Esaia 14.

quàm per ætatem calcare potuisset. Titillabat itaque sensus eius, & pubescenti corpori solita voluptatum incendia suggerebat. Cogebatur tyrunculus Christi cogitare, quod nesciebat: & eius rei animo pompam voluere, cuius experimenta non nouerat. Iratus itaque sibi & pectus pugnis verberans, quasi cogitationes cæde manus posset excludere: Ego, inquit, aselle faciam vt non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis: fame te conficiam & siti; graui onerabo pondere; per æstus indagabo & frigora: vt cibum potiùs quàm lasciuiam cogites. Herbarum ergò succo, & paucis carycis post triduum vel quadriduum deficientem animam sustentabat, orans frequenter & psallens, & rastro humum fodiés: vt ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Simulatque fiscellas iunco texens, æmulabatur AEgyptiorum monachorum disciplinam, & Apostoli sententiã dicentis: Qui autem non operatur non manducet. Sic attenuatus, & intantùm exeso corporè, vt ossibus vix hæreret, quadam nocte cœpit infantum audire vagitus; balatus pecorum: mugitus boum: planctum quasi mulierum: leonũ rugitus: murmur exercitus: & rursus variarum portenta vocum: vt antè sonitu, quàm aspectu territus cederet. Intellexit dæmonum ludibria: & prouolutus genibus, Christi Crucem signauit in fronte: talique armatus casside, & lorica fidei circundatus, iacens fortiùs præliabatur, amodo videre desiderans, quos horrebat audire: & solicitis oculis huc illucque circũspiciens: cùm interim ex improuiso splendente luna, cernit rhedam feruentibus equis super

Tentatur à satana.

En quibus modis S. adolescens domat libidinem.

2. Thess. 2.

Signat se Cruce Christi.

ſe irruere: cumque inclamaſſet Ieſum, antè oculos eius repentino terræ hiatu pompa omnis abſorpta eſt. Multæ ſunt tentationes eius, & die noctuque variæ dæmonum inſidiæ: quas ſi omnes narrare velim, modum excedam voluminis. Quoties illi nudæ mulieres cubanti, quoties eſurienti largiſſimæ apparuêre dapes? Interdum orantem lupus vlulans, & vulpecula ganniens trãſiliuit; pſallentiq; gladiatorũ pugna ſpectaculũ præbuit; & vnus quaſi interfectus, & antè pedes eius corruens, ſepulturã rogauit. Orauit ſemel fixo in terram capite: & vt natura fert hominũ, abducta ab oratione mẽs, neſcio quid aliud cogitabat: Inſilit dorſo eius feſtinus gladiator, & latera calcibus, ceruicem flagello verberans: Eia, inquit, cur dormitas? cachinnanſque deſuper, cùm defeciſſet, an hordeum vellet ſuſcipere, ſciſcitabatur.

Dæmonum ludibria.

Igitur à ſextodecimo vſque ad viceſimũ ſui ſui ætatis annum, æſtus & pluuias breui tuguriunculo declinauit; quod iunco & carice texerat. Extructa deinceps breui cellula, quæ vſque hodiè permanet, latitudine pedum quatuor, altitudine pedum quinque, hoc eſt, ſtatura ſua humiliore; porrò lõgitudine paulò ampliore, quàm eius corpuſculum patiebatur, vt ſepulchrum potiùs quam domum crederes. Capillum ſemel in anno die Paſchæ totondit: ſuper nudam humum, ſtratumque iunceum vſque ad mortem cubitauit; ſaccum, quo ſemel fuerat indutus, nunquam lauans; & ſuperfluum eſſe dicens, munditias in cilicio quærere. Nec mutauit alteram tunicam niſi cùm prior penitus

Tuguriolum eius.

Cellula.

Cubile.

Veſtes & Cilicium.

tùs scissa esset. Scripturas quoque sanctas memoriter tenens, post orationes & psalmos, quasi Deo præsente recitabat.

A vicesimoprimo anno, vsque ad vicesimum septimum, tribus annis dimidium lentis sextarium madefactum aqua frigida comedit, & alijs tribus panem aridũ cum sale & aqua. Porrò à vicesimoseptimo vsque ad tricesimũ herbis agrestibus & virgultorum quorundam radicibus crudis sustentatus est. A tricesimo autem primo vsq; ad 35. sex vncias hordeacei panis & coctum modicè olus absq; oleo in cibo habuit. Sentiens aũt caligare oculos suos, & totum corpus impetigine, & pumicea quadam scabredine contrahi, ad superiorem victũ adiecit oleum, & vsque ad 63. vitæ suæ annum hoc continentiæ cucurrit gradu; nihil extrinsecùs aut pomorum, aut leguminis, aut cuiuslibet rei gustans. Indè cùm se videret corpore defatigatum, & propinquam putaret imminere mortem, à 64. anno vsq; ad 80. pane abstinuit incredibili feruore mentis; vt eo tempore quasi nouus accederet ad seruitutem Dei, quo cęteri solent remissiùs viuere. Fiebant autem ei de farina & comminuto olere sorbitiunculæ, cibo & potu vix quinq; vncias appendentibus. Sicque complens ordinem vitæ, nunquã antè solis occasum, nec diebus festis, nec in grauissima valetudine soluit ieiunium. *Mira abstinentia eius.*

Cùm habitaret adhuc in tuguriolo annos natus decẽ & octo, latrones ad eũ nocte venerũt, vel existimãtes habere aliquid, quod tollerẽt, vel in contemptum sui reputantes fieri, si puer solitarius eorum impetus non pertimesceret.

Error latronum tota nocte.

Itaque inter mare & paludem à vespere vsque ad solis ortum discurrentes, nunquàm locum eius cubiculi inuenire potuerunt. Porrò clara luce reperto puero, quasi per iocum: Quid, inquiunt, faceres; si latrones ad te venirent? Quibus ille respondit: Nudus latrones non timet. Et illi: Certè, aiunt, occidi potes. Possum, inquit, possum: Et ideo latrones non timeo, quia mori paratus sum. Tunc admirati constantiam eius & fidem, confessi sunt noctis errorem, cæcatosque oculos, correctiorem deinceps vitam pollicentes. Viginti & duos iam in solitudine habebat annos, fama tantùm notus omnibus & per totas Palæstinæ vulgatus vrbes; cùm interim mulier quædam Eleutheropolitana cernens despectui se haberi à viro ob sterilitatem (iam enim per annos 15. nullos coniugij fructus dederat) prima irrumpere ausa est ad beatum Hilarionem, & nihil tale suspicāti repentè genib. eius aduoluta: Ignosce, inquit, audaciæ, ignosce necessitati meę. Quid auertis oculos? Quid rogantem fugis? Noli mulierē adspicere, sed miserā. Hic sexus genuit Saluatorē. Non habēt sani opus medico, sed qui malè habēt. Tandem substitit, & post tantū temporis visa muliere, interrogauit causā aduentus eius ac fletuum. Et postquàm didicit, leuatis ad cælum oculis, fidere iussit: euntemq; cum lachrymis prosecutus, exacto anno, vidit cum filio.

Contemnit mortem adhuc puer.

Impetrat sterili partum.

Hoc signorum eius principiū, maius aliud signū nobilitauit. Aristæneta Helpidij, qui postea præfectus prætorio fuit, vxor valdè nobilis inter suos, & inter Christianos nobilior, reuertens cū marito & tribus liberis à B. Antonio,

nio, Gazæ propter eorum infirmitatem remorata est. Ibi enim, siuè ob corruptum aërem, siuè, vt posteà claruit, propter gloriam Hilarionis serui Dei, Hemitritæo pariter arrepti, omnes à medicis desperati sunt. Iacebat vlulans mater, & quasi inter tria filiorum discurrens cadauera, quem priùs plãgeret, nesciebat. Cognito autẽ quòd esset quidam monachus in vicina solitudine, oblita matronalis pompę, tantum se matrem nouerat: vadit comitata ancillulis & eunuchis; vixque à viro persuasum est, vt asello sedens pergeret. Ad quem cum peruenisset: Per ego te, ait, Iesum clementissimum Deum nostrum obtestor, per Crucem eius & sanguinem, vt reddas mihi tres filios, & glorificetur in vrbe Gentiliũ nomen Domini Saluatoris, & ingrediatur seruus eius Gazam, & Marnas corruat. Renuente illo, & dicente, nũquàm se egressurum de cella, nec habere consuetudinem, vt non modò ciuitatem, sed nec villulam quidem ingrederetur, prostrauit se illa humi, crebrò clamitans: Hilarion serue Christi, redde mihi liberos meos: Quos Antonius tenuit in Aegypto, à te seruentur in Syria. Flebant cuncti qui aderant, sed & ipse negans fleuit. Quid multa? Non priùs mulier recessit, quam ille pollicitus est, se post solis occasum Gazam introiturum. Quò postquã venit, singulorum lectulos & arentia membra cõsiderans, inuocauit IESVM. Et ô mira virtus, quasi de tribus fontibus sudor erupit: eademque hora acceperunt cibos, lugentemque matrem cognoscentes & Deum benedicentes, sancti manus deosculati sunt. Quod postquàm auditum

Hemitritæ, sesquitertiana febris.

Tres pueros à medicis desperatos sanat.

est,& longè lateq; percrebuit, certatim ad eũ de Syria,& AEgypto confluebant; ita vt multi crederẽt in Christum, & se monachos profiterentur. Necdùm enim tunc monasteria erãt in Palæstina, nec quisquàm monachũ antè sanctũ Hilarionem in Syria nouerat. Ille fundator & eruditor huius conuersationis & studij in hac prouincia fuit. Habebat Dominus Iesus in AEgypto senem Antonium; habebat in Palæstina Hilarionem iuniorem.

S. Hilarion primus in Syria monasteriorũ fundator.

Facidia vicus est Rhinocoruræ vrbis Aegypti. De hoc (sunt decem iam anni) cæca mulier adducta est ad beatum Hilarionem: oblataque ei à fratribus (iam enim multi cum eo monachi erant) omnem se substantiam ait expendisse in medicos. Cui respondit: Si quæ in medicis perdidisti, dedisses pauperibus, curasset te verus medicus Iesus. Clamante autem illa & misericordiam deprecante, expuit in oculos eius statimq; Saluatoris exemplum virtus eadẽ prosecuta est. Auriga quoq; Gazensis in curru percussus à dæmone, totus obriguit: ita vt nec manus agitare, nec ceruicem posset reflectere. Delatus ergò in lecto, cùm solam linguam moueret ad preces, audit non priùs posse sanari, quã crederet in Iesum, & se sponderet arti pristinæ renunciaturum. Credidit; spospondit sanatus est: magisque de animæ, quam de corporis salute exultauit.

Marc. 8.
Cæca videt.

Auriga percussus à dæmone sanatur.

Prætereà fortissimus iuuenis, nomine Marsitas, de territorio Hierosolymæ, tantũ sibi applaudebat in viribus, vt quindecim frumenti modios diu longeq; portaret: & hanc haberet palmam fortitudinis suæ, quod asinos vinceret,

En iuuenis cuiusdam admirandæ vires.

ret,

ret. Hic afflictus pessimo dæmone, non catenas, non compedes, nõ claustra ostiorũ integra patiebatur; multorum nasum & aures morsibus amputauerat; horum pedes, eorum gulam fregerat; tantumq́ sui terrorem omnibus incusserat, vt oneratus catenis & funibus in diuersa nitentium quasi ferocissimus taurus ad monasterium pertraheretur. Quem postquàm fratres vidêre, perterriti (erat enim miræ magnitudinis) nunciauerunt Patri. Ille sicut sedebat, iussit eum ad se pertrahi & dimitti. Solutoque: Inclina, ait, caput, & veni. Tremere ille & ceruicẽ flectere, nec adspicere cõtrà ausus, omniq; ferocitate deposita, pedes cœpit sedentis lambere. Adiuratus itaq; dæmon, & tortus qui iuuenem possederat, septima die egressus est. *Dæmoniacus curatur.*

Orionus vir primarius & ditissimus vrbis Ailæ, à legione possessus dæmonum, erumpens de manibus se tenentium, sanctũ cum fratrib. deambulantẽ amplexus est post tergum, & in sublime leuauit. Clamor ortus ab omnibus: timebant enim nè confecta ieiunijs mẽbra collideret. At sanctus arridens: Sinite, inquit, & mihi meum palæstritam dimittite. Ac sic reflexa super humeros manu, caput eius tetigit, apprehensoq́ crine antè pedes adduxit, stringens è regione ambas manus eius & plantas vtroque calcans pede, simulque ingeminans: Torquere dæmonum turba, torquere. Cumque ille eiularet, & reflexa ceruice, terram vertice tangeret: Domine, inquit, IESV solue miserum, solue captiuum: Vt vnum, ita & plures vincere, tuum est. Rem loquor inauditam. Ex vno hominis ore diuersæ voces, & quasi confusus *Legio dæmonum ab homine pellitur.*

populi clamor audiebatur. Curatus ita & hic, non post multum temporis, cum vxore & liberis venit ad monasterium, plurima, quasi gratiam redditurus, dona afferens. Cui sanctus: Non legisti, inquit, quid Giezi, quid Simon, passi sunt: quorum alter accepit precium, alter obtulit: vt ille venderet gratiam Spiritus sancti, hic mercaretur? Cumque Orionus flens diceret: Accipe & da pauperibus, respondit: Tu melius potes tua distribuere, qui per vrbes ambulas, & nosti pauperes. Ego, qui mea reliqui, cur aliena appetam? Nemo melius erogat, quàm qui sibi nihil reseruat.

4. Reg. 5. Actor. 8.

Porrò vniuersa, quibus in vita coruscauit, miracula insignia enarrare si voluero: tempus maturiùs sanè quam res me deficiet. In tantam enim à Domino fuerat eleuatus gloriã, vt beatus quoque Antonius audiens conuersationem eius, scriberet ei, libenterque eius epistolas sumeret: & si quãdo de Syrię partib. ad se languẽtes perrexissẽt, diceret eis: Quare vos tam lõgè vexare voluistis, cum habeatis ibi filium meũ Hilarionẽ? Exemplo itaq; eius per totam Palęstinã innumerabilia monasteria esse cœperũt, & oẽs ad eũ monachi certatim currere. Quod ille cernens, laudabat Domini gratiam, & ad profectum animæ singulos cohortabatur: præbensque de se cunctis humilitatis & officij exemplum, statis diebus antè vindemiam lustrabat cellulas monachorũ. Quod postquàm cognitum est à fratribus, omnes ad eum confluebant: & comitati tali duce, circuibant monasteria, habentes viaticum suum: quia interdum vsq; ad duo millia hominum congregabantur. Sed

An quanti fecerit S. Antonius Hilarionem.

Innumera monasteria in Palæstina.

Sed & procedente tempore vnaquæque villula vicinis monachis,ad susceptionem sanctorũ gaudens,cibos offerebat.

Sexagesimo igitur tertio vitæ suæ anno cernens grande monasterium & multitudinem fratrum secum habitantium, turbasque eorũ, qui diuersis languoribus & immundis spiritibus occupatos ad se deducebant, ita vt omni genere hominum solitudo per circuitum repleretur,flebat quotidiè & incredibili desiderio conuersationis antiquæ recordabatur. Interrogatus à fratribus,quid haberet,cur se cõficeret,ait;Rursum ad sæculum redij, & recepi mercedem meam in hac vita. En homines Palæstinæ,& vicinæ prouinciæ existimant me alicuius esse momenti;& ego sub prætextu monasterij ad dispẽsationem fratrum, vilem suppellectilem habeo.Cumque ita vixisset lugens biennium,Aristęneta illa,cuius suprà fecimus mentionem,præfecti tunc vxor venit ad eum, volens etiam ad Antonium pergere. Cui ille flens, Vellem,ait,ipse quoque ire,si non carcere huius monasterij clausus tenerer, etsi eundi fructus esset.Biduum enim hodie est, quod totus mundus tali parente orbatus est. Credidit illa,& substitit. Et post paucos dies, veniente nuncio,Antonij dormitionem audiuit.

Non fert cõcursum hominum solitudinis amator Hilarion.

S. Antonij obitum diuinitus discit.

Concurrebant Episcopi,presbyteri, clericorum & monachorum greges, matronæ quoque Christianorum, grandis tentatio; & hincindè ex vrbibus & agris vulgus ignobile: sed & potentes viri & iudices, vt benedictum ab eo panem & oleum acciperent, At ille nihil aliud nisi solitudinem meditabatur; intantum

En vulgi deuotionem ergà benedictũ panem & oleum.

vt quadam die proficisci statuerit: & adducto asello (nimis quippè exesus ieiunijs, vix ingredi poterat) iter arripere conaretur. Quod cùm percrebuisset, & quasi vastitas & iustitium Palestinæ indiceretur, plusquam decem hominum millia diuersæ ætatis & sexûs, ad retinendum eum congregata sunt. Inmobilis ille ad preces & *baculo arenas discutiens, loquebatur; Fallacem Dominum meum non faciam: non possum videre subuersas ecclesias, calcata Christi altaria, filiorũ meorũ sanguinem. Vniuersi autem qui aderant, intelligebãt reuelatũ ei quiddã esse secreti, quod nollet cõfiteri: & nihilonimus custodiebãt eum ne proficisceretur, Decreuit ergò publica omnes voce contestans, nõ cibi se, non potûs quidquã fumere, nisi dimitteretur. Et post septẽ dies inediæ, tandem relaxatus, ac valedicens plurimis, cum infinito agmine prosequentiũ venit Betilium: vbi dimissis ad propria turbis assumptis 40 monachis quinto post die venit Pelusium; visitatisque fratribus, qui in vicina eremo erant, & in loco, qui dicitur Lychnos, morabantur, perrexit post triduum ad castrum Theubatum, vt videret Dracontium Episcopum, & confessorem qui ibi exulabat. Quo incredibiliter consolato, tanti viri præsentia; pòst aliud triduum, multo Babylonem labore peruenit, vt videret Philonem Episcopum & ipsum confessorem. Constantius enim rex, Arianorum fauens hæresi, vtrumque in ea loca deportauerat. Indè egrediens, post triduũ, venit ad oppidum Aphroditon; vbi duobus secum tantum retẽtis fratribus, in vicino eremo mora-

*bacillo

Prænoscit Arianorum crudelitatẽ.

Migrat alio.

Dracontius & Philo Episcopi ob fidem Catholicam extorres.

noratus est, tãta abstinẽtia & silentio, vt tunc primũ se cœpisse Christo seruire diceret. Porrò iam triennium erat, quòd clausum cælum terras illas arefecerat; vt vulgo dicerent, Antonij mortem etiam elemẽta lugere. Nõ latuit fama Hilarionis accolas quoque illius loci, & certatim virilis ac muliebris sexûs ora luridi & attẽuati fame, pluuias à seruo Christi, id est, à beati Antonij successore, deprecabãtur. Quos ille cernens mirè doluit: eleuatisque in cælum oculis, & vtrasq; in sublime erigẽs palmas, statim impetrauit, quod rogauerat. Eccè autẽ sitiens arenosaque regio, postquã pluuijs irrigata esset, tantam serpentũ & venenatorũ animalium eximprouiso ebulliuit multitudinem, vt percussi innumerabiles; nisi ad Hilarionẽ concurrissent, statim interirent. Benedicto itaque oleo vniuersi agricolæ atque pastores tangentes vulnera, certam salutem resumebant.

Precibus impetrat pluuias S. Hilarion.

Vide miram vim olei benedicti.

Videns etiam ibi se miris honoribus affici, perrexit Alexandriam: indè ad vlteriorẽ Oasim eremum transiturus. Et quia nunquam, ex quo cæperat esse monachus, in vrbibus manserat, diuertit ad quosdam fratres sibi notos in Brutio, haud procul ab Alexandria: qui miro gaudio eum susceperunt. Egressus de Brutio per inuiam solitudinem intrauit Oasim: ibique anno plus minus exacto, quia illic quoque sua fama peruenerat, quasi iam in Oriente latere non posset, vbi multi eum & opinione & vultu nouerant, ad solas nauigare insulas cogitabat: vt quem terra vulgauerat, saltẽ maria celarent.

Eodem fermè tẽpore Hadrianus discipulus eius

Latitat in Sicilia. eius de Palæstina superuenit, dicens, occiso Iuliano, Christianum Imperatorem regnare cœpisse; reuerti eum debere ad monasterij sui reliquias. Quod ille audiens, detestatus est; & cõducto camelo per vastam solitudinem peruenit ad maritimam vrbem Libyæ Paratonium. Indè cum Gazano discipulo nauigauit Siciliã: & in Pachyno promontorio, vicesimo à mari milliario, sedem fixit: vbi in quodam deserto agello, lignorum quotidiè fascem alligãs, imponebat dorso discipuli . Quo in proxima villa venundato, & sibi alimoniam, & his qui fortè ad eos veniebant, pauxillum panis emebant.

Matthei 5. Sed verè non potest ciuitas latère supra mõtem posita. Scutarius quidam, cum in basilica beati Petri Romæ torqueretur, clamauit in eo immundus spiritus: Antè paucos dies Siciliam ingressus est Hilarion seruus Christi; & nemo eum nouit, & putat se esse secretum: ego vadã & prodam illum. Statimque cum seruulis suis *Dæmon expellitur ab obsesso.* asscensa in portu naue, appulsus est Pachynũ, & deducente se dæmone, vbi antè tugurium senis se prostrauit, ilicò curatus est. Hoc initiũ signorum eius in Sicilia, innumerabilem ad eũ deinceps ægrotantium, sed & religiosorum hominum adduxit multitudinem; intantum vt de primoribus quidam tumens morbo intercutis, eodem die, quo ad eum venerat, curatus sit. Vndè vir sanctus ad barbaras statuens pergere nationes, vbi & nomen & sermo suus fo- *Rursus migrat alio.* ret incognitus, ad Epidaurum Dalmatiæ oppidum est profectus: vbi paucis diebus in vicino agello mansitans non potuit abscondi. Siquidem

dem draco miræ magnitudinis, quos gentili ſermone boas vocant, ab eo, quòd tam grandes ſint, vt boues glutire ſoleant, omnem latè vaſtabat prouinciam; & non ſolùm armenta & pecudes, ſed agricolas quoque & paſtores, tractos ad ſe vi ſpiritus, abſorbebat. Cui cum pyrum iuſſiſſet præparari, & oratione ad Chriſtũ miſſa, euocato præcepiſſet ſtruem lignorum ſcandere, ignem ſuppoſuit. Tum itaque cuncta ſpectante plebe, immanem beſtiam concremauit. Vndè ęſtuans quid faceret, quò ſe verteret, aliam parabat fugam; & ſolitarias terras mente perluſtrans mœrebat, quòd tacente de ſe lingua, miracula loquerentur.

Immanem draconem exurit.

Ea tempeſtate terræmotu totius orbis, qui poſt Iuliani mortẽ accidit, maria egreſſa ſunt terminos ſuos: & quaſi rurſum Deus diluuium minaretur, vel in antiquum chaos redirent omnia, naues ad prærupta delatæ montium pependerunt. Quod cum viderent Epidauritani, frementes fluctus & vndarum moles, & montes gurgitum littoribus inferri, verentes, quod iam eueniſſe cernebant, ne oppidum funditus ſubuerteretur; ingreſſi ſunt ad ſenem, & quaſi ad prælium proficiſcentes: poſuerunt eum in litore. Qui cum tria Crucis ſigna pinxit in ſabulo, manuſque contrà tenderet, incredibile dictu, in quantam altitudinem intumeſcens marè antè eum ſteterit, ac diu fremens, & quaſi ad obicem indignans, paulatim in ſemetipſum relapſum eſt. Hoc Epidaurus, & omnis illa regio vſque hodie prædicat, matreſque docent liberos ſuos ad memoriam in poſteros tranſmittendam. Mirabatur omnis ciuitas, & magni-

Terræmotus generalis.

Eccè tibi admirabilem vim Crucis.

magnitudo signi Salonîs quoque percrebuerat. Quod intelligens senex, in breui lembo clam noctu fugit; inuentaque post triduum oneraria naui, perrexit Cyprum. Cumque inter Maleam & Cytherã piratæ, derelicta classe in littore, quę nõ antenna sed conto regitur, duobus haud paruis myoparonib. occurrissent, & denuò hincindè fluctus occurrerẽt, remiges omnes, qui in naui erant, trepidare, flere, discurrere, præparare contos, & quasi non sufficeret vnus nuncius, certatim seni piratas adesse dicebãt. Quos ille procul intuens, subrisit; & cõuersus ad discipulos dixit: Modicæ fidei, quare trepidatis? Nunquid plures sunt hi, quam Pharaonis exercitus? tamen omnes, Deo volente, submersi sunt. Loquebatur hic, & nihilominus spumantibus rostris, hostiles turbæ imminebant, iactu tantum lapidis medio. Stetit ergò in prora nauis, & porrecta cõtrà venientes manu, Hucusque, ait, venisse sufficiat. O mira rerũ fides: statim resiluêre nauiculæ, & impellentibus cõtrà remis, ad puppim impetus redit. Mirabantur piratæ, post tergum se redire nolentes; totoque corporis nixu, vt ad nauigium peruenirent, laborantes, velocius multò, quam venerant, ad littus ferebantur.

Venit in Cyprum S. Hilarion.

Exodi 15.

Insigni miraculo repelluntur piratæ.

Prætermitto cętera, ne videar in narratione signorum volumen extendere. Hoc solum dicam, quòd prospero cursu inter Cycladas nauigans, hincindè clamantium de vrbibus, & vicis, & ad littora concurrentium immundorum spirituum voces audiebat. Ingressus ergò Paphum, vrbem Cypri, nobilem carminibus poetarum, quæ frequenter terræmotu lapsa, nunc

In Cypro commoratur.

nunc ruinarum tantum vestigijs, quid olim fuerit, ostendit: in secundo ab vrbe milliario habitabat ignobilis, gaudensque quod paucis diebus quiete viueret. Verum non ad plenum viginti transiére dies, cùm per illam omnem insulam, quicunque immundos habebant spiritus clamare cœperũt, venisse Hilarionẽ seruum Christi, & ad eum se debere properare. Hoc Salamina, hoc Curiũ, hoc Lapheta, & vrbes reliquæ conclamabant: plerisque asserentibus, scire se quidem Hilarionem & verum illum esse famulum Dei, sed vbi esset, ignorare. Intrà triginta igitur, nec multo amplius dies, ducenti fermè, tam viri, quam mulieres ad eũ congregati sunt; quorum alij statim, alij post biduum triduumve, omnes verò intrà vnam hebdomadam curati sunt. *200. obsessi plus minus curantur.*

Manens itaque ibi biennio, & semper de fuga cogitans, tandem in ipsa insula ad secretiorem locum, duodecim millibus à mari distantem, arboribus hinc indè consitum, inter secretos asperosque montes, quo vix reptando manibus genibusque possit ascendi, perrexit. Erat is locus amœnus quidem, sed dœmonibus adeò infestus, vt tam innumerabilium per noctes & dies demonum resonarent voces; ingẽtem exercitum vt omninò crederes. Quo ille valdè delectatus, quo scilicet antagonistas haberet in proximo, habitauit ibi per annos quinque: atque hoc vel maximè extremo vitæ suæ tẽpore refocillatus est, quod propter asperitatem difficultatemque loci & vmbrarũ (vt ferebatur vulgo) multitudinem, aut nullus aut rarus ad se posset, vel auderet adscendere: quan- *In loco penè inaccesso vltimam degit ætatem.* *En vt affectet dæmonũ certamina.*

quanquam non multo post fama de paralytico ab eo ibidem curato per vicinas villas diuulgata, eundem nec eo in loco diu latere permiserit.

Cæterum in eodem suo domicilio cum iam octogenarius in validum languorem incidisset & sanctissima illius anima in vltimo conflictu contra hostiles insidias decertaret, venerunt ad illum multi de Papho, viri religione præstantes. Aderat & Constantia sancta quædam fœmina, cuius generum & filiam de mortis periculo olei vnctione liberauerat. Quos omnes vir sanctus adiurauit, vt ne puncto quidem horæ defunctum seruarent corpusculum, sed statim in eodem hortulo tunica cilicina, & cuculla, & sago rustico vt erat vestitum, terra operirent. Itaque ad transitum perennem iam vocatus, cùm præter sensum vix quidquam viui hominis superesset, tamen apertis oculis animę suę ita loquebatur; Egredere, inquit quid times? egredere anima mea; quid dubitas? Septuaginta propè annis seruisti Christo, & mortem times? atque in hæc verba exhalauit spiritum. Statimque humo obrutum antè vrbi sepultum, quam mortuum nunciauerunt. Quod vt primum Palęstinæ Hesichius sanctus viri sancti discipulus rumore percepit, perrexit ad Cyprum, & cum ingenti vitæ suæ periculo, post decem ferè menses corpus eius furatus est: Maiomamque deferēs, totis monachorum & oppidorum turbis prosequentibus, in antiquo monasterio integrum non modò, quasi viueret, illæsisque vestimentis, sed & tantis fragrans odoribus, vt delibutum vnguentis puta-

Felicissimè expirat animam.

Post decem menses integrum corpus eius inuentū illæsisq; vestibus Maiomam trāslatum.

itares, condidit, Quod simulac Constantia uæ peruigiles in eius sepulchro noctes du-re, & quasi cum præsente ad adiuuandas ora-ones suas sermocinari solebat) intellexit, itim exanimata, veram in seruum Dei dile-ionem etiam morte comprobauit. Cernas q; hodiè miram inter Palæstinos & Cyprios ntentionem: his corpus viri Dei, illis spiri-m se habere certantibus. Et tamen in vtrisq; cis magna quotidie signa fiunt; sed magis in ortulo Cypri: forsan quia plus illum locum lexerit. *Miracula post obitum.*

ITA S. MALCI MONACHI CAPtiui: ex ea quæ est per D. Hieronymum egregiè conscripta. Claruit circà annum Domini 372. sedente Damaso Papa. *Vide Tom. 4 Annal C. Baron.*

MARONIA triginta fermè millibus ab Antiochia vrbe Syriæ, haud grãdis ad orientem distat viculus. Erat illic idam senex nomine Malchus (quem nos Laiè Regem possumus dicere) Syrus natione & gua, & reuerà αὐτόχθων. Anus quoque in e-s contubernio valdè decrepita; & iam morti oxima videbatur: tam studiosè ambo reli-osi, & sic Ecclesiæ limen terentes, vt Zacha-m & Elizabeth de Euangelio crederes, nisi ōd Ioannes in medio non erat. De his cùm riosè ab accolis quærerem quænam esset eo-n copula matrimonij, sanguinis an spiritûs, nes voce consona sanctos & Deo placẽtes, mira nescio quæ respondebant. Qua cupi-ate illectus, adorsus sum hominem & cu-sius scisciratus rerum fidem, hæc ab eo *21. Octob.* *αὐτόχθων indigena.* *Luc. 1.*

V acce-

accepi. Ego, inquit, mi nate, Maroniaci agelli colonus, sed solus parentibus fui. Qui cum me quasi stirpem generis sui, & hæredem familiæ ad nuptias cogerent, monachum potius me velle esse respondi. Quantis pater minis, quantis mater blanditijs persequuti sunt, vt pudicitiam proderé hæc res sola iudicio est, quod & domum & parentes fugi. Et quia ad Orientem ire non poteram, propter vicinam Persidem & Romanorum militum custodiam ad Occidentem verti pedes, pauxillum nescio quid portans viatici, quod me ab inopia tantum defensaret. Quid multa? Perueni tandem ad eremum Chalcidos, quæ inter Immas & Beroeam magis ad Austrũ sita est. Ibi repertis monachis eorum me magisterio tradidi, manuum labore victum quæritans, lasciuiamque carnis refrenans ieiunijs.

Malchus fugit parentes, ne cogatur vxorem ducere.

Fit monachus.

Post multos annos, incidit mihi desiderium vt ad patriam pergerẽ, & dum adhuc viueret mater (iam enim patrem mortuum audieram) solarer viduitatẽ eius, & exinde venundata possessiuncula, partẽ erogarem pauperibus, partẽ monasterio constituerẽ; quid erubesco confiteri infidelitatem meam? partem in sumptuum meorum solatia reseruarem. Clamare cœpit Abbas meus diaboli esse tentationẽ, & sub honestæ rei occasione, latere antiqui hostis insidias. Hoc esse, reuerti canẽ ad vomitũ suũ. Sic multos monachorum esse deceptos: nunquam siquidem diabolum aperta fronte se prodere. Proponebat mihi exempla de scripturis plurima: inter quæ illud, quod initio Adam quoque & Euam spe diuinitatis supplantauerit.

Tentatur à Satana sub pietatis specie.

2 Petri. 2

En veri pastoris studiũ.

Genes. 3.

m cum vt manerem ijsdèm mihi persuadere
n posset prouolutus genibus obsecrabat, ne
deserere rem; ne me perderem: nec aratrum te-
ns post tergum respicerem. Væ misero mihi: Lucæ 9.
ci monitorem pessima victoria; putans illum
on meam salutem, sed suum solatium quære-
. Prosequutus ergò me de monasterio, qua- Quam sit periculosum monasteriũ deserere.
funus efferret, & ad extremum valedicens,
ideo, ait, te fili satanæ cauterio notatum: non
uæro causas, excusationes non recipiô. Ouis
uæ de ouibus egreditur, lupi statim morsibus
atet.

De Berrhœa ad Essam pergẽtibus, vicina est
ublico itineri solitudo, per quã Saraceni in-
certis sedibus huc atque illuc semper vagãtur.
Quæ suspicio frequentiã in illis locis viatorũ
congregat, vt imminens periculũ auxilio mu-
tuo declinetur. Erãt in comitatu meo viri, fœ-
minæ, senes, iuuenes, paruuli, numero circiter
septuaginta. Et eccè subitò equorum camelo-
rumq; sessores Ismaelitæ irrunt; crinitis vitta- Saraceni vt adprædã, instructi pergant.
tisq; capitibus, ac seminudo corpore, pallia &
latas caligas trahentes: pendebant ex humero
pharetræ; laxos arcus vibrantes, hastilia longa
portabant. Non enim ad pugnandũ, sed ad præ-
dam venerãt. Rapimur; dispergimur: in diuer- Malchus capitur ab Ismaelitis, siuè Saracenis.
sa trahimur. Ego interim longo postliminio
hæreditatis possessor, & sero mei cõsilij pœni-
tens, cũ altera muliercula in vnius heri serui-
tutem sortitus venio. Ducimur, immò porta-
mur sublimes in camelis, & per vastam eremũ
semper ruinam timentes, pendemus potius,
quàm sedemus. Carnes semicrudæ, cibus: &
lac camelorum, potus erat. Tandem grandi

amne transmisso, peruenimus ad interiorem solitudinem; vbi dominam liberosque ex more gentis adorare iussi, ceruices flectimus. Hic quasi clausus carcere, mutato habitu, id est nudus ambulare disco. Nam aëris quoque temperies, nihil aliud præter pudenda velari patiebatur. Traduntur mihi pascendæ oues, & in malorum comparatione hoc fruor solatio, quod dominos meos & cõseruos rarius video. Videbar mihi aliquid habere sancti Iacob. Recordabor Moysi; qui & ipsi in eremo quondam fuêre pastores. Vescebar recenti caseo & lacte. Orabam iugiter: canebam psalmos, quos in monasterio didiceram. Delectabat me captiuitas mea: Agebamque Dei iudicio gratias, quod monachum, quem in patria fueram perditurus, in eremo inueneram.

Cogitur pascere oues.
Genes. 29.
Exodi 3.
Exercitia eius spiritualia.

O nihil vnquam tutum apud diabolum! O multiplices & ineffabiles eius insidiæ! Sic quoque latentem me inuenit inuidia. Dominus videns gregem suum crescere, nihilque in me deprehendens fraudulẽtiæ (sciebam enim Apostolum præcepisse, dominis sic quasi Deo, fideliter seruiendum) & volens me remunerare, quô fidum sibi magis faceret, tradidit mihi illam conseruam meam, aliquandô captiuam. Et cum ego refutarem, diceremq; me Christianum, nec licere mihi vxorẽ viuentis mariti accipere (siquidem captus nobiscum vir eius, ab alio domino fuerat abductus) rursus ferus ille & implacabilis in furorem versus, euaginato cœpit me petere gladio. Et nisi confestim brachia tendens mulierem præoccupassem: illico fudisset sanguinem.

En insidias Diaboli.
Ephes. 6.

Herus eius compellit eũ vxorem d[u]cere.

Iam

a igitur venerat tenebrosior solito, & mi-
nium matura nox; Duco in speluncam se-
tam, nouam coniugem: & pronubãte no-
œstitia, vterque detestamur alterum, nec
nur. Tunc verè sensi captiuitatẽ meã, pro-
usq́ue humi, monachum cœpi plangere,
n perdebam, dicens; Huccinè miser serua-
Ad hoc me mea scelera perduxerunt, vt in-
escente iam capite virgo, maritus fierem?
id prodest, parentes, patriã, rẽ familiarem
empsisse pro Domino, si hoc facio, quod ne
erem illa cõtempsi; nisi quod fortè propter-
æc sustineo, quia patriã desideraui? Quid
mus anima? perimus an vincimus? Expecta-
s manum Domini, an proprio mucrone cõ-
dimur? Verte in te gladium, tua magis mors
nenda est, quam corporis. Habet & seruata
dicitia suum martyrium; iaceat insepultus
hristi testis in eremo; ipse mihi ero persecu-
r & martyr. Sic fatus eduxi in tenebris quoq;
icantem gladium & acumine contra me ver-
, Vale, inquam, infœlix mulier: habeto me
artyrem potius quam maritum.

Vult se interficere, ne prodat pudicitiam.

Tunc illa pedibus meis prouoluta, Precor
e, inquit, per Iesum Christum, & per huius ho
æ necessitatem adiuro, ne effundas sanguinem
uum in crimen meum. Vel si mori placet in
me primum verte mucronem. Sic nobis potius
coniungamur. Etiamsi vir meus ad me rediret,
seruarem castitatem, quam me captiuitas do-
cuit: vel interirem potiùs quam perderẽ. Cur
moreris, ne mihi iungaris? Ego morerer, si mi-
hi iungi velles. Habeto ergò me coniugem pu-
dicitiæ, & magis animæ copulam amato, quam

En pudicæ mulieris eloquijs vt seruetur.

Castè viuit cum cunctis suis coniuge.

corporis. Sperent domini maritum, Christus nouerit fratrem. Facilè suadebimus nuptias, cum nos viderint sic amare. Fateor, inquit, obstupui, & admiratus virtutem fœminæ, coniugem plus amaui. Nunquam tamen illius nudũ corpus intuitus sum; nunquam eius carnem attigi; timens in pace perdere, quod in prælio seruaueram.

Transeunt in tali matrimonio dies plurimi: amabiliores nos dominis fecerãt nuptiæ. Nulla fugæ suspicio: interdum & mense toto aberam fidus gregis pastor per solitudinem. Post grandè interuallum, dũ solus in eremo sedeo, & præter cælum terramque nihil video, cœpi mecum tacitus voluere, & inter multa, contubernij quoque monachorũ recordari, maximeque vultum patris mei, qui me erudierat, tenuerat, perdideratque sicque cogitãs, adspicio formicarum gregé angusto calle feruere, ferre onera maiora, quam corpora. Aliæ herbarum quædã semina forcipe oris trahebãt, aliæ egerebãt humũ de foueis, & aquarũ meatus aggeribus excludebant. Illæ, véturę hyemis memores, ne madefacta hum[9] in herbã horrea verteret, illata semina præcidebãt. Hæ luctu celebri corpora defuncta deportabant. Quodq; magis mirũ est, in tãto agmine egrediés non obstabat intrãti: quin potius si quã vidissent sub fasce & onere cõcidisse, suppositis humeris adiuuabãt. Quid multa? Pulchrũ mihi spectaculum dies illa præbuit. Vndè recordatus Salomonis, ad formicarũ solertiã nos mittentis, & pigras mentes tali exemplo suscitantis, cœpi tædere captiuitatis, & monasterij cellulas quærere, ac formi-

Formicarum depingitur mira industria.

Contemplationes eius in solitudine.

Prouerb. 16.

formicarum illarum similitudinem desiderare, vbi laboratur in medium: cumque nihil cuiusquam proprium sit, omnium omnia sunt.

Regresso ad cubile occurrit mulier: tristitiā animi vultu dissimulare non potui. Rogat, cur ita exanimatus sim. Audit causas: hortatur fugam. Peto silentij fidem; non adspernatur: & iugi susurro inter spem & metum medij fluctuamus. Erant mihi in grege, duo hirci miræ magnitudinis. Quibus occisis, vtres facio, eorumque carnes viatico præparo. Et primo vesperi, putantibus dominis nos secretò cubitare, inuadimus iter vtres & partes carnium portantes. Cumque peruenissemus ad fluuium (nam decem millibus aberat) inflatis conscensisque vtribus, aquis nos credimus, paulatim pedibus subremigantes, vt deorsum nos flumine deferente, & multo longius, quàm conscēderamus, in alteram nos exponente ripam, vestigium sequentes perderent. Sed inter hæc madefactæ carnes, & ex parte lapsæ, vix tridui cibum pollicebantur. Bibimus vsque ad satietatem: futuræ nos siti præparantes. Currimus, post tergum semper adspicimus, & magis noctibus promouemus quam diebus: vel propter insidias latè vagantium Saracenorum, vel propter ardorem solis nimium.

Malchus fugit cū simulata vxore.

Pauesco miser etiam referens, etsi tota mēte securus, toto tamen corpore perhorresco. Post diem verò tertiū, dubio prospectu procul adspicimus duos camelis insidentes venire cōcitos. Statimq; mens mali præsaga, putare cœpit dominum meditari mortem, solem cernere nigrescentem. Dumque timemus, & vestigijs

Dominus suus eum insequitur vt occidat.

per arenas nos proditos intelligimus, offertur ad dexteram specus, longè sub terram penetrans. Igitur timentes venenata animalia (nam solent viperæ, reguli, & scorpiones, cæteraque huiuscemodi feruorem solis declinantia, vmbras petere) intrauimus quidem speluncam, sed statim in ipso introitu sinistræ nos foueæ credimus, nequaquam vltrà progredientes, ne, dum mortem fugimus, incurramus in mortem. Illudque nobiscum reputantes. Si iuuat Dominus miseros, habemus salutem: si despicit peccatores, habemus sepulchrum. Quid putas fuisse nobis animi, quid terroris, cùm ante specum haud procul starent dominus & conseruus, & vestigio indice iam ad latebras peruenissent? O multo grauior expectata, quam illata mors. Rursus cum timore & labore lingua balbutit, & quasi clamante domino, mutire non audeo. Mittit seruum, vt nos de specu trahat, ipse camelos tenet, & euaginato gladio, nostrum expectat aduentum.

Abdunt se in specum coniuges.

Intereà tribus fermè vel quatuor cubitis introgresso famulo, nobis ex occulto tergum videntibus (nā oculorū eiusmodi natura est, post solem vmbram intrantibus, cæca sunt omnia) vox per antrū sonat: Exite furciferi, exite morituri. Quid statis? Quid moramini? Exite, Dominus vocat, patienter expectat. Adhuc loquebatur, & ecce per tenebras adspicimus leænā inuasisse hominē, & gutture suffocatum intrò trahere. Iesu bone, quid tunc terroris nobis, quid gaudij fuit? Spectabamus domino nesciente, hostem nostrum perire. Qui cum videret illū moras facere, suspicatus ...

Seruus heri eos persequentis à leæna præfocatus.

vni reſiſtere. Sed & irã differre non valens, ſicut tenebat gladiũ, ad ſpeluncã venit, & furore rabido ſerui increpans vecordiam, priùs à fera tenetur, quàm ad noſtras latebras perueniret. Quis hoc vnquam crederet, vt ante os noſtrum, beſtia pro nobis dimicaret? Sublato autem illo metu, ſimilis antè oculos noſtros verſabatur interitus, niſi quòd tutius erat rabiem leonis, quàm iram hominis ſuſtinere. Pauemus intrinſecùs, & nè mouere quidem nos auſi, præſtolabamur euentum rei inter tanta pericula, pudicitiæ tantùm conſcientia pro muro ſepti. Leæna inſidias cauens, & viſam ſe eſſe ſentiens, appræhenſos mordicùs catulos effert, nobiſq; cedit hoſpitium. Neque tamen ſatis creduli, ſtatim erumpimus: ſed exſpectantes diu, egredi cogitantes, illius nobis figurabamus occurſum.

Item herus ipſe.

Malchus cũ coniuge merito pudicitiæ ſeruatur illæſus.

Sublato ergò horrore & illa tranſacta die, egredimur ad veſperam, vidimuſque camelos, quos ob nimiam velocitatẽ dromedarios vocant, præteritos cibos in ore voluere, & in aluum miſſos iterùm retrahere. Quibus aſſcenſis, & noua ſitarcia, id eſt, annona refocillati, decima tandem die, ad Romana per deſertum caſtra venimus. Oblatique tribuno, rem ordine pandimus; indè tranſmiſſi ad Sabinum Meſopotamiæ ducem, camelorum precium accepimus. Et quia iam Abbas ille meus dormierat in Domino, ad hæc delatus loca, me monachis reddo: hanc trado virginibus; diligens eam vt ſororem, non tamen ei me credens vt ſorori.

Reuertitur ad monaſterium.

Hæc mihi ſenex Malchus adoleſcentulo retulit,

 tulit,

tulit. Hæc ego vobis narraui senex; & castitatis hi-storiam castitatis expono. Virgines castitatem custodire exhortor. Vos narrate posteris, vt sciant inter gladios & inter deserta & bestias, pudicitiam nunquam esse captiuam: & hominem Christo deditum posse mori, non posse superari.

Pudicitia nunquā captiua.

MARTYRIVM SS. VIRGINVM NV-*nilonis & Alodiæ: quæ passæ sunt anno Domini 851. in Hispania: Ex Ioanne Maldonado Hispano.*

Vide C. Baron. in Not. ad Martyr. Roman.

22. Octob.

ANNO redemptionis humanæ 851. * Abderhame regni Hispaniæ gubernacula tractante, impium promulgatur edictum vt Christianus quilibet ex vtroque vel altero parente genitus Ethnico, Christum abnegaret, vel iugulum ensi traderet. Cumque in territorio Berbetano propè Oscam, duæ sorores, Nunilo & Alodia, Ethnico parente, Christianaque matre genitæ, primis ab annis matrem sequutę, Christianam pietatem medullitus imbiberant: cognatus earum quidam de deserendo Christo, paternoque ritu resumēdo anxius eas solicitabat. Orbatæ siquidem vtroque parente nullam faciebant matrimonij spem, sed omni cura & ornatu, quæ nubiles solent comitari puellas, postpositis & abiectis, soli Christo, sanctæque religioni indulgebant. Quo propinquus ille nobilitatem ac stemmata generis propagari percupiens, vel potius timens ne bona fisco addicerentur, quod edicto virgines principum contemnerent, à Christo

** Mahomete iuxta Genebrardum.*

Abderhames Hispaniæ Rex anno Christi 851.

eas

eas dogmate ad dæmonum culturam pro virili ſtudebat auocare. Verùm cùm cõtemni ſe, verbaque ſua irrita deperire manifeſto cognouit, detulit ad proconſulem eas in ritu Chriſtiano agere. Quæ continuò ad tribunal ductæ, multiſque verbis interrogatę, Chriſtum liberrimè concelebrarunt, conſtantiſſimeque prædicarunt. Tum lictor Nuniloni, natu maiori, Compone, inquit, ceruicem, vt lethalem tibi inferam plagam. Illa libenter impigreque faciés, gladium media mandibula excepit; & cùm exanimis procumbens, crura paululum nudaſſet, ſoror ſtatim cum omnium admiratione accurrit, & veſte, quod nudatum erat, obtexit. Aggreditur tum proconſul Alodiam, ſubijciens; noſtris obtempera præceptis, ſi mortem præſentem effugere vis. At illa ſororis animam cælos penetrantem cernens Præſtolare me parumper, inquit ſoror: genibusque flexis caput percuſſori obtulit: quod vno ictu amputatum eſt.

Accuſantur apud Proconſulem.

Cæduntur capite.

MARTYRIVM SS. SERVANDI ET *Germani: paſſi ſunt in Hiſpania, ſub Viatore Vicario: Anno Chriſti 303. Marcel. Papæ 7. Dioclet. & Maxi. Imper. 20. Ex Ioanne Maldonato Hiſpano.*

Vide C. Baron. Tom. 2 Annal. & Notat. ad Martyr. Rom.

SERVANDVS & Germanus ſacro Chriſmate ſignati, fonteque baptiſmatis abluti, dęmones malos ab humanis corporibus effugabant: languores IESV verbo ſanabant. Et cum per Hiſpaniam id temporis horrida tempeſtas in Chriſtianos ingrueret, nihil

23. Octob.

Clarent miraculis.

hil ipsi perterriti, corpora tormentis obiectabant; cruciamenta facilè superabant: viribus nec minus, quam fide constantiaque præstantes. Cumque serenitas tantula interueniret, & Ecclesia paululùm respiraret, quamuis Christiani, qui vinculis tenebantur, dimitterentur: Seruādus & Germanus martyrium alia via quæsiêre. Templa quippè gentilium adeuntes, aras deorum simulachraque diruebant ac disturbabant: sacrificantes arguebant: durisque verbis castigabant, quòd relicto Christo vera luce, tenebras, ipsumque Tartarum sequerentur. Vinciuntur iterum à præside Viatore, nouisque generibus tormentorum ex[illegible]rcentur. Reputantes tamen quæ præmia illis cruciatibus deberentur, maiora se pati exoptabant. Denique cum sententiam dixisset præses, vt capite plecterentur, libentissimè quidem gladio colla subdiderunt.

Ardent martyrij desiderio.

Plectuntur capite.

VITA S. SEVERINI EPISCOPI Colonensis: Ex ijs quæ sunt apud F. P. Laur. Surium. Porro notandum hic (quod a monet Baronius) in Commentariolo quem scripsit Petrus Damiani, dum de quibusdam miraculis refert historiam illam, quæ narrat de Seuerino episcopo Coloniensi adhuc in pœnis purgatorij existente, nequaquàm de hoc nostro antistite intelligendam esse: sed potiùs de aliquo alio; nam is de quo hic agimus iam ante annos [illegible] centos ex hac vita migrarat. Et quia in [illegible] Episcoporum Coloniensium tabulis, nullus alius eiusdem nominis reperitur Episcopus: V[illegible]

a In Notat. ad Martyr. Rom.

mile eſt in prædictam ſcriptionem, errorem nominis ciuitatis, vel Epiſcopi irrepſiſſe. Claruit anno Chriſti 346. & ſequent. Reperitur ſediſſe vltra 56 annos.

BEATISSIMVS Antiſtes Seuerinus, Burdegalenſium oppido oriundus, ex parentibus eximia nobilitate conſpicuis originem traxiſſe fertur. 23. Octob. *Patria eius.*

Et quidem eo tempore quo Ariana perfidia totum penè terrarum orbem inuaſiſſet, Euphrata eadem dira peſte infectus, Colonienſem diœceſim, cui antiſtes ea tempeſtate præſidebat, ita contaminauerat, vt de ſalute breui conclamatum fuiſſet, niſi ſumma Dei miſericordia & mirabili eius prouidentia Seuerinus hic, vitæ integritate, doctrina, & omni ſanctitate ſanè admirandis laboranti Eccleſiæ ſubueniſſet. Ille enim lorica fidei indutus infuſam malitiam eliminaturus aduenieus, mox à Clero populoque antiſtes electus, perfidum mercenarium expulit; & gladio doctrinæ ſalutaris impoſtoris mendacia confodit: & breui calcatam multorum ſcelere ſanctiſſimam Chriſti religionem denuò erexit, & omni virtutum genere florẽtiſſimam reddidit. Arianam enim perfidiam tunc in Eccleſiæ perniciem graſſantem, & ſerpentinis inſidijs per Eccleſiæ viſcera irrepentem, robuſtiſſimus Chriſtianę militiæ bellator Seuerinus repreſſit egregiè atque oppreſſit: ita vt eius potiſſimùm patrocinio, non Colonienſis modò, ſed & vicinę Eccleſiæ, contra perfidorum inſultus, atq; inſidias conſeruatæ fuerint. Præclara ſanè ea fuit miraculorum

Euphrata pſeudoepiſcopus Colonienſis.

S. Seuerinus eo expulſo fit epiſcopus.

lorum operatio, multoq; illustrior quàm illa quæ resuscitandi à morte corporibus fieri perhibetur: Plus enim est animam inæternum victuram à vitiorum sordibus ad immortalitatis desiderium per dulcedinem piç exhortationis accendere, quàm corpus iterum moriturũ à tumulo resuscitare. Quoties igitur vir hic diuus aliquem ad cognitionem veritatis à tenebris reuocauit erroris, toties cæcis oculis fulgorem reddidit lucis.

Miracula spiritalia præstantiora corporalibus.

Cæterùm nec illud magnum sanctitatis illius indiciũ silentio prætereundum, quod dulcissimam angelorum harmoniam, qua sanctissimi pontificis Martini anima ad cælos delata fuisse memoratur, audire meruerit. Cùm enim die quodam Dominico, loca sancta orãdi gratia expletis matutinalibus officijs circuiret, suauissimus angelorum concentus repentè illius auribus insonuit; ex quo intellexit sanctissimi viri animam mortalitatis vinculis solutam ad cælos deferri. Aderat tunc illi Archidiaconus eius Euergislus: quem, vt cælestis secreti testem secum haberet, admonuit vt aures attentè arrigeret. Sed cùm ille, quanquàm toto corporis & mentis nisu intentus, nihil perciperet, beatus antistes, precibus hoc à Deo impetrandum intelligens, humi se cum Diacono prosternens, Christi misericordiam pariter inuocauit, vt discipulus cælestis concentus particeps fieri mereretur. Nec mora: Diaconus precibus sui Episcopi adiutus: Voces, inquit, psallentium tanquàm in cælo audio, sed quid sit prorsus ignoro. Cui secretorum conscius cælestium, quid audita iubilatio designaret,

Obijt S. Martinus (iuxta C. Baron. Tomo 5. Annal) anno Domini 402 vnde liquet S. Seuerinũ vltra 56. annos sedisse.

Diuinitus edocetur de obitu S. Martini Episcopi: S. Euergisli vita habetur 24. Octob.

Audit & eius Diacon⁹ voces psallẽtium in cælo.

ret, aperuit, dicens: Dominus meus Martinus corporeis solutus vinculis, angelorum comitatu ad cælos migrat.

S. Martini vita habetur 11. Nouemb.

Fertur etiam eiusdem gloriosi pontificis téporibus quendam præcipuis virtutum operibus floruisse Eremitam: qui cuiusdam magni principis filius, & in delicijs copiosissimis enutritus fuisse perhibetur. Cumque parentes illi sponsam delicatissimã cum magnifico valdè apparatu prouidissent, iamque coniugio potiturus cum ea cubiculum intraret, subito pauore (nescio quo) raptus, vidit quasi iuuenem speciosissimum, qui maiorem ei gloriam sanctè promittebat, si sibi parere sequẽdo maluisset. Quod cùm tota ambitione iuuenis se velle dixisset, surrexit, & de omni suppellectili quam possederat, vasculum ligneum, quo vinum de situlis in vasa aurea & argentea mixtum bibentibus fundi solebat, solum secum sumens, virum qui apparuit secutus abscessit. A quo in remotiora eremi loca ductus, vitam laudabilem & paucis imitabilem duxit. Cùmq; ibidem multos dies ad promerendum Deum continuis orationibus vacaret, supplicare magnopere cœpit, vt cum quo æqualitatem præmij habiturus esset, iudex æquissimus aperiret. Cui dum Coloniensis Ecclesiæ præsul fama rerum gestarum celeberrimus, in huiusmodi consortio proponeretur, sibi eum quis esset, ostendi precabatur. Nec mora: idem qui illuc eum adduxerat adfuit, & ei locum, in quo diebus illis episcopus morabatur ostendit. Fortè tunc instante quadam solennitate, multitudo populi confluebat: cui post diuinum

Filius cuiusdam magni Principis eremitam agit.

Vasculum ligneum cæteris relictis secum sumit.

num officium, à tanto pontifice conuiuium exhiberi honor impositus exigebat. Vbi dum prædictus, solitarius deliciarum affluentiam cernens, se ei in præmio sociandum esse pertimesceret, qui talibus abundabat, qualia ipse Christi amore dimiserat, seueritate correptionis à magistro imposita didicit, quòd minùs episcopus omnē illam secularem gloriam, quā ipse ligneum vasculum, quod sibi de cunctis suis opibus reseruauerat, dilexisset. Vndè Deo gratias agens ad locum, vndè venerat, gratulabundus recessit, & vt promissum præmiū cum Seuerino Dei famulo mereretur, quoad vixit, instantissimè flagitauit.

Perfectus mundi contemptus in S. Seuerino.

Porrò corroborata & benè stabilita, Dei gratia, Coloniensi ecclesia: vir sanctissimus in Dei opere indefessus, Burdegalense, per visionem monetur oppidum petere, & Aquitaniæ partes, cælestis lucri causa visitare: Quod statim licèt senili iā grauatus ætate perficere est aggressus. Intereà dum iter ageret, Amandus eiusdem ciuitatis episcopus cælesti monetur oraculo, venientem magnificæ sanctitatis virū Seuerinum excipere, & omni humanitatis officio fouere. Vndè repletus gaudio vir Dei, cū Clero populoque in occursum beati pontificis properauit: & prior eum nomine proprio, per reuelationem videlicet edoctus, honorificè salutauit. Tum læto constipatus vtriusque sexus agmine, ad ecclesiam cum canticis & hymnis deducitur: vbi sanè constantissimus Christi confessor fidei virtutisq; exempla simul & documenta cunctis proposuit: quibus & incredulos salubri credulitati restituit: & errantes in viam

Proficiscitur ad oppidum Burdegalense.

Amandus eum magno cum gaudio excipit.

viam reduxit: & benè agentes in bonorum operum profectu firmauit. Nec defuit illustris miraculorum gloria, quibus eum Dominus ad Ecclesiæ totius firmamentum condecorauit.

Magnos facit fructus S. Seuerinus in ecclesia Burdegalensi. Claret miraculis.

Et quia ibidem corporis eius vincula dissoluenda erant, subitò vir Dei grauatus infirmitate, post datam cunctis fratrib. exhortationem & benedictionem, consummato fęliciter præsentis vitæ cursu, intentum supernis desiderijs creatori reddidit spiritum. Tunc venerabilis antistes Amandus, conueniente vtriusque sexus innumerabili multitudine, sacratissimum corpus in crypta suæ ecclesię honorabiliter sepeliuit: vbi multis miraculorum signis diu coruscans, tandem infanda *Hunnorum rabie sopita, à Coloniensibus ad propriam sedem maxima indè cum solennitate (parte nihilominùs sanctissimi corporis eius Aquitanicis relicta) fuit relatus: atque in Ecclesia beatorum Martyrum Cornelij & Cypriani honorificè conditus. Vbi meritis ipsius plurima dignè petentibus præstita fuère beneficia.

Fęliciter decedit vir sanctus.

*Gotthorũ.

Transferuntur reliquiæ eius Coloniã.

Et quidèm tempore illo quo Nortmanni maximam regni illius partem incendijs ac cæde vastarent, nullo penitùs conatu valebant eius oratorium inflammare: cum tamen nulla tunc in circuitu Ecclesia flammis quiuerit superesse. Itaque diuina vltione percussi, cum eorum complures grauiter torquerētur, multi quoq; subitanea morte interirent, cæteri illius ædis custodem & dominum iratum esse exclamantes, quantocyùs ab eius se vicinia rapuerunt.

Tumulus eius miraculis celebris.

Vltio diuina in Nortmann.

X MARTY-

Vide & eiusdem Baron. Not. ad Martyr. Rom.

MARTYRIVM S. FELICIS EPIscopi * *Tibirensis, Desumptum ad verbum ex Tomo 2. Annal. Baron. Anno Christi 302. Marcellini Papa 6. Diocles. & Maxim. 19.*

**Tubrocensis alij Tibiurensis.*

24. Octob.

**Dioclet. S. & Maxim. 8 Coss.*

Impium Imperatorum edictum.

**Thibiurensi, & Thibarensi.*

** Magdellianus.*

CONSTANTINO * Chloro & Galerio Maximiano quartum Consulibus, exiuit edictum Imperatorum & Cæsarum super omnem faciem terræ, & propositum est per colonias & ciuitates principibus & magistratibus, suo cuique loco, vt libros Deificos legis peterent de manu Episcoporum & presbyterorum. Tunc programma positum est in ciuitate * Tibirensi die Nonarum Iuniarum. Tunc * Magnilianus Curator iussit ad se perduci seniores plebis. Eadem die Felix episcopus Carthaginem fuerat profectus: Aprum verò presbyterum ad se iussit perduci, & Cyrum & Vitalem lectores. Quibus Magnilianus Curator dixit: Libros Deificos habetis? Aper dixit: Habemus: Magnilianus Curator dicit: Date illos igni aduri. Tunc * Aper: Episcopus noster apud se illos habet. Magnilianus Curator dicit: Vbi est? Aper dicit: Nescio. Magnilianus Curator dicit: Eritis ergo sub Officio, donec Anulino Proconsuli rationem reddatis.

** al. Cyrus.*

Postera aũt die Felix Episcopus venit Carthagine * Thibarim. Tunc Magnilianus Curator iussit Felicem episcopum ad se perduci, per Officialem. Cui Magnilianus Curator dicit: Felix Episcope, da libros, vel membranas quascunq; habes. Felix episcopus dixit: Melius est me igne aduri, quàm scripturas Deificas; quia bonum

** al. Tibiuram.*

Felix sistitur Magniliano Curatori.

bonum est obedire Deo magis, quàm hominibus. Magnilianus Curator dicit: Prius est quod Imperatores iusserunt, quàm id quod tu loqueris. Felix episcopus dixit: Prius est præceptum Domini, quam hominum. Magnilianus dixit: Recogita tecum. *Actor. 5.* *Non vult. tradere sacras scripturas.*

Post tertium autem diem iussit Curator Felicem episcopum ad se perduci, & dixit ei: Recogitasti tecũ? Felix episcopus dixit: Quę prius locutus sum, & modo loquor, & antè Proconsulem ea sum ducturus. Magnilianus Curator dicit: Ibis ergo ad Proconsulem, & ibi rationem reddes. Tunc assignatus est illi Vincẽtius Celsinus, Decurio ciuitatis Thibirẽsium. Tunc profectus est Felix à Thibira, 8. Kalend. Iulias: ligatus deductus est: Ligatum verò iussit in carcerem trudi. *Mittitur ad Anulinum Procõsulem.*

Alia autem die productus est Felix episcopus antè lucem, cui dixit: Quare scripturas superuacuas nõ reddis? Felix episcopus dixit: Habeo, sed non dabo. Tunc iussit eum alligatum in ima carceris mitti. Post sexdecim autẽ dies Felix episcopus product⁹ est de carcere in vinculis, hora noctis quarta, ad Anulinum Procõsulem, cui dixit Anulinus: Quare scripturas superuacuas non reddis? Felix Episcopus respondit: Non sum eas daturus. Tunc iussit eum Anulinus Proconsul ad Præfectum prætorio mitti: Idibus Iulij. Tunc Præfectus iussit eum suo carcere recipi, & maioribus vinculis ligari. Post dies autem nouem iussit eum Præfectus ad * Imperatores nauigare. *Indè ad Præfectum.* ** al. post.*

Tunc Felix Episcopus adscendit nauim cum vinculis magnis, & fuit in * capsa nauis diebus ** al. casa.*

Indè ad Imperatores. quatuor: volutat sub pedibus æquor; panem & aquam non gustauit; ieiunus in portum peruenit; & in ciuitate Agrigento exceptus est à fratribus, cum summo honore. Indè venerunt in ciuitatem nomine Catanam; ibi similiter sunt excepti. Indè Messanam venerunt: Indè Taurominium: ibi similiter sunt excepti. Posteà fretum nauigarunt, in partes Lucaniæ in ciuitatem nomine Rulo. Indè profecti sunt Venusium, quæ est ciuitas regionis Apuliæ. Tunc Præfectus iussit Felicem de vinculis eripi, & dixit: Felix quare scripturas Dominicas non das? aut forsitan non habes? Cui respondit: Habeo quidem, sed non do. Præfectus dixit: Felicem gladio interficite. Felix episcopus dixit voce clara: Gratias tibi Domine, qui me dignatus es liberare.

Permanet constans.

Et ductus est ad passionis locum (cùm etiam ipsa luna in sanguinem conuersa est) die * tertio Kalendas Septembris. Felix episcopus eleuans oculos in cælum, clara voce dixit; Deus gratias tibi; quinquaginta & sex annos habeo in hoc seculo; virginitatem custodiui: Euangelia seruaui: fidem & veritatem prædicaui. Domine Deus cæli & terræ, Iesu Christe, tibi ceruicem meam ad victimam flecto, qui permanes in æternum: cui est claritas & magnificentia in secula seculorum. Amen.] Hucusque Acta Felicis, ex gestis Proconsularibus ad verbum desumpta.

** 9. Calend. Nouemb.*
Miraculum.
Plectitur capite 56. ætatis suæ anno.

VITA

VITA S. EVERGISLI COLONIENSIS Episcopi, successoris S. Seuerini: Ex ea quæ est apud V.P. Laur. Sur. Quo tempore claruerit patet infrà. Vide C. Baron. in Not. ad Martyr. Rom.

EVRGISLVS nobili apud Tungros, ingens quondam Galliç Belgicæ oppidum, parentum stemmate ortus, ab ipsa pueritia præstanti indole præditus, ad summa & ardua quæque virtutū culmina tendere visus est. Elegans in eo corporis forma, & gratiæ virtutisque insignia clarissima animum stimulabant assiduo, nè qua in re coætaneis suis inferior appareret. Magna in eo adhuc puero discendi sedulitas; præclara morum ornamenta cernebantur. Ætate pusillus, scientiæ quoddam & magisterij priuilegium præ se ferre videbatur; teneros annos quadam senilis ætatis maturitate transcendens, hominemque perfectum benè moratæ vitæ exemplis referens. Lectioni & studiorum profectui tanta animi contentione incumbebat, vt prandiolum, quanquàm non sinè parentum offensione, in horam differret vespertinā; paruo contentus; idque quod sibi subtrahebat, pauperibus impertiens; vt sic à teneris pia optimaque viuendi consuetudine, & religionem imbiberet, & benignè faciendi disciplinam exerceret.

24. Octob. *Patria & genus eius.*

Pueritia illius qualis fuerit.

Ea tempestate Seuerinus Coloniensis ciuitatis antistes nominis & meritorum splendore illustris, magno studio suæ diœcesis ecclesias perlustrabat, vt Arianam hçresim dirè grassantem profligaret, pestemque nefariam gladio oris

Seuerinus Episcopus heresim Arianam oppugnat.

oris sui conficeret. Cumq; ea animi intentione etiam Tungros inuiseret, & diligenter de fide ecclesiæ & studio cultus diuini inquireret; inter alia, multa tunc de Euergisli pueri religione ac pietate cognouit: mirasque virtutum primitias non sinè admiratione & gaudio de puero audiuit.

Assumit Euergislum puerum.

Quid plura? Exhilaratus iubet ad se adduci puerum; depræhendensque in illo indicia sanctitatis, sua spe & expectatione maiora, inardescit in eius amorem, hortaturque inter paternos complexus & oscula, vt secum proficiscatur. Non recusat sacer Christi tyrunculus, quin spreta ilicò mundana gloriola, fallacibusque diuitijs omninò contemptis, alacriter sese totum in eius disciplinam tradit, vitæque cursum ad eius voluntatem exactè instituit.

Mirè proficit apud S. Seuerinum.

Atque interim bonæ conuersationis successibus vegetatus, & diuturnæ consuetudinis beneficio confirmatus, amore insatiabili cælestis sapientiæ fontibus inhiabat, & instar apis sedulæ, diuinorum eloquiorum floribus insidens, intra pectoris sui aluearium, fidei virtutumque mella condebat.

Fit Diacon. Euergislus.

Cùm autem beatus Episcopus eum ætate & moribus, maioris gratiæ capessendis honoribus idoneum cerneret, prudenti sanè consilio sacri altaris ministerio eum admouit, sicque per singulos gradus ad Diaconatum

natum vsque prouexit. Quo in ministerio dum sedulus versatur, & nocte ac die in Dei templo excubaret, quodam dominico, nocturnis horis pro consuetudine cum sancto Episcopo loca sacra inuisens, cælestem meruit audire molodiam. Neque tamen, humi pariter cum suo Præsule prostratus, quidnam ea sibi vellet intellexit: donec ab Episcopo edoctus, sancti Martini animam è vita ad cælos, deducentibus Angelis, migrasse cognouit. *Audit concentum Angelicum in obitu S. Martini.*

Tandem defuncto beato Seuerino, communibus Cleri & totius populi suffragijs, quanquàm renitens, subrogatus est, magnæ tunc virtutis & sanctitatis vir; qui commissum sibi gregem eleganter instituit, calamitosis & afflictis egregiè subuenit, statum Ecclesiæ quotidie in meliùs prouexit: vrbemque ipsam tantis ornamentis decorauit: vt ab incolis aurea Colonia non immeritò appellaretur. *Succedit S. Seuerino in episcopatu.* *Aurea Colonia cur sic dicta.*

Postquàm autem in hisce alijsque virtutum exercitijs ætatem ferè deduxit, immodico capitis dolore vexatus, sacra loca, more suo orandi studio circuiuit. Cumque ad beati Gereonis sociorumque eius, templum malè valētium refrigerium peruenisset, flexis genibus in sanctorum memoriam, vti cōsueuerat, versum illum dicere cœpit: Exultabunt sancti in gloria: moxque cælitùs responsum est, Lætabuntur in cubilibus suis. Vndè intellexit cælesti edoctus spiritu, eo ipso die sanctos martyres animas suas cælo reddidisse. Ab eo ergo tempore vsque in præsens, eodem die quotannis, *Psalm. 149.*

Sanatur tactu sacri pulueris.

ipso agente, illorum celebratur solēnitas. Acceptum autem puluerem è sanctorum templo, malè affecto, cum signo Crucis, imponens capiti, sanus recessit.

Inuisit Tungros prædicationis ergò.

Deindè fidei feruore multò magis inflammatus, ad Tungros idololatriæ eliminaturus sordes, profectus est. Ibi magna cum auctoritate, & maiori cum fructu, sacris aliquamdiù habitis concionibus, cæleste pro meritis præmiū à Domino percipere meruit. Nam cùm nocte quadam ex more ad S. Dei genitricis monasterium psallens pergeret, latrones ad iugulandos homines intenti, ex insidijs prosilientes, ingentem sibi ex illo prædam pollicebantur. Vndè certatim irruentes, vnus ex illis teli ictu mortiferum ei vulnus inflixit. Deindè ad prædam cōuersi, cùm omnia illius vestimēta scrutantes, nihil præter simplicem vestem inuenirent, damnata propria temeritate & amentia, corpus eius, nè crimen prodatur, in loco secretiori virgultis opertum reliquerunt: ipsi sibi fuga consulentes, nihilq́ue prçter cruentā conscientiam secum auferentes.

Occiditur à latronibus [illegible].

Manè oriente die, infaustus cædis eius nuncius ad vrbē delatus, luctu & mœrore Clerum populumq; compleuit. Aduolant properè certatim ad locum omnes: vbi sacrum corpus vili opertum tegmine iacebat. Debita reuerendo funeri persoluunt officia; sacrosq́ue artus in occulto quodā loco monasterij Gloriosæ Virginis eo tempore celeberrimi cōdit loci illius episcopus; vbi tantæ mox virtutes meritis beati viri coruscarunt, vt incolæ palam testarentur, illum eandem ipsis fidem in cælis coro-

[illegible]s fertur fuisse Candidus vir & loco Episcopi.

coronatum seruare, quam ergà ipsos adhuc in terris degens declarasset. Ceterum anno Domini 937. fuêre sacræ eius reliquiæ per S. Brunonem Archiepiscopum Coloniensem omni veneratione Coloniam translatæ ac magna cũ solennitate in Ecclesia S. Cæciliæ virginis reconditæ.

S. Brunonis huius vita habetur 11. Octobris.

Translatio reliquiarum Euergisli Coloniam.

Claret miraculis post obitum.

MARTYRIVM S. ET GLORIOSI ARETHÆ, *& sociorum; & historia eorum, quæ tunc facta sunt in regione Homeritide, vel Sabæa: Ex ijs quæ Metaphrastes, exactè ac fidelissimè descripsit.*

Vide Tom. 7. Annal C. Baron. 24. Octob.

INSTABAT iam quintus a annus, ex quo Iustinus Romani imperij sceptra acceperat; quo quidẽ tempore Elesbaan, vir propter pietatem & iustitiam celeberrimus, AEthiopibus imperabat, & in Auxume ciuitate regiam construxerat. Porrò Arabiam felicem (quæ olim Saba, nunc autem Homeritis vocatur) ditione tenebat Dunaam Hebręus; vir cum impietate insignis, tum Christiano nomini infensissimus: & ea propter totis viribus Christianam è sua ditione religionem pietatemque exterminare conabatur. Cuius quidem conatus impios Elesbaan frequenter bello infregerat, & fuso fugatoque eius exercitu, tributis eũ seruire coëgerat. Interim Hebræus simulato, pro temporis necessitate, ocio & pace, clàm fusas denuò collegit vires, exercitumque instruxit, vt & acceptæ cladis deleret ignominiã, & Christianos omnes vna internecione deleret. Nec frustratus est prospero perfidiæ suæ successu; nam & Christianorum præsidium,

a qui fuit Domini 522.

Elesbaan Imperator AEthiopum insigniter pius.

Dunaan Hebræus Arabiæ Imp. sceleratus & impius.

ab Elesbaan in ditione sua relictum, ex insidijs oppressit: & cunctos ferè Christianæ pietatis cultores, animi illius sæuitiam formidantes, impio edicto parère coëgit. Vna tantum erat ciuitas, Nagran nomine, quæ Hebræi impietati fortiter resistebat: longo iam antè tempore, Constantij, magni Constantini filio studio & industria, ad veritatis agnitionem traducta, & religione ac fide Christiana adeo præclarè imbuta, vt non modò omnes hostiles impetus repelleret, sed ne ad aures quidem aliena dogmata admitteret.

Nagran ciuitas egregiè Christiana.

Ea illorum ciuium virtute & cōstantia Hebræus irritatus, cinxit obsidione ciuitatem, & vallo fossaque circundatam, nunc blanditijs, nunc minis in suam conatus est potestatē redigere. Ciues autem glorioso Crucis trophæo egregiè confisi, cunctas obsidionis molestias & extremam etiam dimicationem potius subire parati erant, quàm abnegato, per summū scelus, Christo, impio sese tyranno tradere. Obibāt quotidiè execrandi satellites muros ciuitatis, audaci & sacrilego ore sacrosanctum Christi nomen contumelijs proscindētes, blasphemantesque; quòd Iesus nullam suis cultoribus opē ferre posset. Ipse quoq; Dunaan Iudaica perfidia insanus, gloriabundus se Christi sacerdotes monachosq; gladio & igne cōsumpsisse iactabat, neq; vllam eis à Christo in tantis calamitatibus opem præstitam esse mentiebatur. Cumq; ciues nihil ea impietate moti, se Christo confidere, & certissimā ab eo cōsolationē expectare responderent, neq; fieri posse vt fideles ejus, cælesti ope & auxilio destituatur,

Summa impietas Dunaan Hebræi, Hæreticis haud absimilis.

tur, tyrannus furore & amētia vexatus, cūctos qui in agris & suburbijs erant, Christianos collegit, eosque, spectante è muris populo, vel crudeliter interfecit; vel supplicijs varijs affectos post in seruitutem vendidit. Sed cum nec ea res inuictam ciuium virtutem quidquam frangere, imò illorum animos ad aspera quælibet, pro Christi nomine, toleranda magis accenderet, tyrannus omissis belli consilijs, fraude doloque ciuitatem subuertere statuit. Igitur cum neque machinæ neque fames quidquā ad debilitandos ciuium animos promouerēt, Dunaan delendi nominis Christiani, per fas perque nefas, vehementer cupidus, vltrò pacis conditiones fraudulento animo ciuitati obtulit; fingens scilicet, se non sinè maximo animi dolore tam præclaræ ciuitatis ciuiumque interitum, diutius ferre posse. Deindè terribili nimis iureiurando interposito, & cæli terræque conditore in testem vocato, se non exitiū ciuitatis sed, salutem petere dixit: Christianā verò religionem saluam eis & integram relicturum, & nouis insuper ornamentis priuilegijsque decoraturum spopondit.

Hisce conditionibus perfidæ pacis pij ciues persuasi, patentibus portis perfidū Hebræum, tanquam lupum in stabulum, admiserunt. Ille vero lustrato vrbis statu & ciuiū virtute egregiè collaudata, scelerata deindè mēte egressus est, grauia & atrocia in eos versans; iusiurandum, pacta, datamque fidem, puerilem esse deceptionem existimans. *Perfidia Hebræi.*

Igitur cum iam iam eorū internecionem animo ac mente concepisset, plenus perfidia & scele-

ſcelere, primarios quoque per ſpeciem honoris ex vrbe euocauit. Adſunt illi & opibus & gloria inſignes: inter quos Arethas vrbis ipſius moderator, cæteris canitie, ſapientia, & morũ modeſtia præſtantior, conſtitit; qui omnium nomine, Regi impio, & ſimulata pietate adhuc recto, debitos deferebat honores, eum quibuſcunque poterat obſequijs, ad datam fidem ciuibus ſeruandam, prouocans. At ille totus ex fraude & perfidia compoſitus, conditum diu venenum retinere non valens, protinus iuſſit cunctis inijci vincula, facultates eorum diripi, & Paulum vrbis antiſtitem diligenter inquiri. Cum autem duobus antè annis eum vita functum intelligeret, furore & amentia ſtimulatus, contendit ad puluerem, effoſſoque ſepulchro, corpus illius comburi, cineresque in aëre ventilare iuſſit. Deindè eodem furore agitatus, ingentem iubet accendi rogum; Parét miniſtri eius imperio; Accenditur, congeſtis vndique lignis, pyra; fertur in ſublime flamma; expectatur aliud tyranni mandatum. Quidam Chriſtianorum trepidi pauidique in latebris ſe abdunt; quidam fide & Chriſti amore acriter incenſi, certamen cum tyranno ſubire parant. Lambebat intereà cæli ſidera vorax incendij flamma, cùm ecce nefarius & perfidus Rex omnes eius ciuitatis ac regionis ſacerdotes, monachos, & Deo ſacratas virgines, & fœminas inſigni virtute & caſtimonia nitentes, vinctos adduci iubet. Ijs pro magna parte in mediũ adductis, Hebræus, Hi, inquit, ſunt, qui cæteros ſuo exemplo & doctrina ad Chriſti cultum alliciunt. Ocius igitur eos in rogum præci-

Vide immanem barbarum.

Exurit omnes ſacerdotes, monachos, ſacraſque Virgines impius tyrannus.

præcipites date : & præconis voce, cæteris Christianis, eundem, ni resipiscant, interitum nunciate.

His ita constitutis, ipse Rex, caput vrbis Aretham est aggressus; nunc minis, nunc promissis, nunc argumentis, eum eiusque sequaces à Christi cultu auertere tentans. At egregius planè Christi cultor, tyranni perfidiam impietatemque execratus, Quid, inquit, nos separabit à charitate Christi? Nos Christum Iesum à perfidis Iudæis in Crucem actum, vnum, & verum Deum, Deique filium cõfitemur, & pro vniuersa ciuitate, alijsque Christianis nobis subiectis hanc facimus confessionem: parati nullum non tormenti genus pro illius nomine & honore subire.

Aggreditur Aretham.

Constans Arethæ confessio.

Hebræus, hac loquãdi libertate ægrè ad aures admissa, eum quidem cum socijs suis in vinculis detinuit, moxque vindictæ cupidus in aliam multitudinem, ex omni genere, & ætate collectam mortis tulit sententiam: primatum verò vxores liberosque antè oculos eorũ adductos minis pariter ac promissis ad Christi negationem prouocabat. Illæ autem virorum exemplo ad constantiã animatæ perfidi Regis imperium irridebant, & protensis in cælum manibus Christi æterni Regis numẽ ad neglecti iurisiurandi vltionẽ inuocabant. Qua earũ virtute Dunaã prouocatus furoris sui habenas laxauit, matresq; familias cũ monachis & virginibus gladio feriri mandauit. Ibi tunc videre licebat admirandum & iucundum spectaculum earum quæ pro Christi nomine decertabant. Sanctæ enim mulieres simulac senten-

Ingentem multitudinem, mortis damnat Hebræus.

propo-

properabant. Eas verò monachæ impediebant asserentes, iustum esse, eas quæ dignitate priores erăt etiam martyrij certamine antecedere debere. Itaque magna & præclara erat inter eas contentio, quęnam hostem prius sterneret, & gloriosa martyrij corona redimita ad cælos migraret.

Præclarum facinus matronæ viduæ & duarum filiarũ eius.

Inter ea certamina fortè fœmina quædam inter omnes genere, diuitijs, gloria, & pulchritudine præstantissima vidua, tyrannum insectabatur. Erant ei duæ filiæ eximia pulchritudine virgines, quæ matrem ad martyrium euntem comitabantur. Tyrannus autem eam cum honore ac reuerentia ad se adduci præcepit: adductamq́ue blanditijs ac promissis a Christi confessione abducere conatus. Illa verò constans animi, & promissionum Christi memor, tyranno respondebat egregiè, eiusq́ue impietatem multis arguebat; Deum & creaturas omnes violati iurisiurandi vindictam breui sumpturos asserens. Hæc aliaq́ue martyre dicente, Hebræus diutius loquendi libertatem generosæ fœminæ non ferẽs, ablata fictione eam ilicò discerpi iussit. Prima autem filiarum eius annorum duodecim, cum Regem audiret Christi nomen maledictis insectari, sputum in faciem eius coniecit: vndè ministri, tempori seruientes, ilicò eam sororemq́ue gladijs confoderũt, & profluentem è vulneribus sanguinem matri libandum obtulerunt. Illa verò sublatis ad cælum oculis, Tibi, inquit, ô Christe hoc meum offero sacrificium; tibi castas virgines martyres exhibeo: dignare & me earum sociare consortio, & ostẽde ma-

Admiranda planè matronæ virtus.

Psalm. 111.

de matrem filiarum lætantem. Rex autem grauissimo ægritudinis animi stimulo sauciatus, cum iam nullam victoriæ spem reliquam cerneret, Configite, inquit, & illam gladijs, ne diuti' regio diademati illudat. Hoc ergò beato fine sanctissima martyr, post gloriosum filiarum triumphum, coronata est.

Demum & ipsa trucidatur.

Sequenti autẽ die Arethas cum socijs numero trecentis & quadraginta ad certamẽ euocat' fuit. Venit ille incredibili alacritate, deuexa planè ætate vir (annum enim agebat nonagesimum quintum) visu iucundus, & populo, cùm propter pietatem, tum eximiam, qua pollebat, facũdiam valde gratus. Igitur vt antè tribunal Regis adductus fuit, primò immensas Christo gratias egit, quod eũ honore martyrij, post tot tantaq;, quę in omni vita perceperat bona, dignaretur: deindè cõuersus ad plebẽ, quæ pijs lachrymis ducẽ suum ac tanta grauitate virũ, ad certamen prosequebatur, multa ad eã de huius vitę breuitate & ineuitabili mortis in humanũ genus imperio luculẽter disseruit: cunctosque ardẽtibus oculis hortat' est, vt libẽter corpora sua, breui alioquin interitura, pro Christi nomine & gloria, supplicijs tyranni offerrẽt: certi æternam se in cęlis lætitiam & gloriam nullo vnquam tempore finiendam recepturos.

Aetas Arethæ admodum deuexa & præclarũ eius pro fide certamen, cum socijs 340.

Hęc aliaq; dicentẽ & pulchra oratione prosequentẽ; Hebræus, postquã diu satis sustinuisset, tandem cum asseclis omnibus capitis damnauit: quam illi sententiam certatim ad torrẽtem, quem Odias appellant, properãtes exceperunt. Accidit autẽ tunc eodem in loco admirandum planè in puero spectaculum: qui præ-

sens cum matrę martyrũ certamina contemplabatur. Mater enim cum esset egregiè Christiana, martyrij æmulatione accensa, citissimè accurrens, martyris ipsius Arethæ cruore, se filiumque perunxit. Deindè Regem tyrannidis & perfidiæ incusans magna voce exclamauit: Erit Hebræorum Regi, sicut Pharaoni. Fuit illicò à satellitibus compræhensa & Regi oblata: qui piam fœminam Christum præclarè cõfitentem, Regisque blanditijs ac minis aures occludentẽ ignis incendio condemnauit. Cõgeritur vndique ingens lignorum sarmentorũque materia; pix quoque & sulfur adduntur; subditur ignis, flamma, non sine spectantium horrore, in altum defertur: Puer interim solus relictus matris absentiam magno eiulatu deplorabat, & æger animi huc illuc discurrebat, amicissima lingua matrem iterato requirens. Cumque reflexis in omnem partem oculis Regem in excelso sedentem solio conspiceret, festinus ad ipsum accurrens, prouoluit se ad pedes eius, totusque lachrymis perfusus, balbutiente lingua (quinque enim annorum puer erat) pro matre supplicabat. Rex autem eo accepto, genibusque imposito (erat enim scitus admodum & elegans) rogabat quicum versari mallet, & quem magis diligeret. Ille autem ingeminatis vocibus matrem cum lachrymis inclamabat. Nam propter eam, inquit, ad te veni, vt soluatur, meque simul ad martyrium assumat. Illa enim sæpè ad hoc me hortata est.

Mulieris cuiusdam & filij eius pueri egregia virtus.

Nota quinque annorum pueri admirandam virtutem.

Attendens autem Rex verba pueri, Quid est hoc, inquit, quod dicis martyrium? Respondit puer: Pro Christo mori, & rursus viuere. Et

Rex,

Rex, Quisnam est hic Christus? Puer autem: Veni huc, inquit, ad ecclesiam, & eum tibi ostendam. Inter hæc visa matre, incredibili fletu & eiulatu ad eam se deduci postulauit. Rex autem crepundijs & fructibus visu gustuque suauissimis, eius lachrymas & fletũ extinguere nitebatur. Sed non poterat vllis munusculis pueri dolor leniri, nec eiulatus comprimi. Defixis enim in eam obtutibus nihil nisi matrem ingeminabat. Cùm verò cerneret eam in flammas inijci, totis visceribus inflammatus, acri dente Tyranni momordit femur. Rege verò illum abijciente pellenteque, cursu ad matrem contendit, & in medium ignem insiliens eam arctè est complexus, & sic demum in ipso complexu matris, extremum edens spiritum, pariter cũ ea martyrij corona redimitus migrauit ad cælos.

Intereà Tyranno magis indies magisque in reliquum Christianorum vulgus sæuiente, eccè tandem offensum Christi numen iram suam cælitus impio ostendit Hebræo, vt vel ad saniorem rediens mentem misericordiam consequeretur, vel in furore persistens iustam scelerum suorum à Deo vindictam perciperet. Ignis enim diebus aliquot per aëra discurrens ingenti exercitum terrore complebat: deindè, Tyranno ea signa parui pendente, pluuiæ instar in terram ruit, & magnam multorum animantium stragem edidit. Sed nec eo quidem terrore ad fidem pietatemque sceleratus impij Regis animus inflecti potuit: quin potius nouo accensus furore Christianis omnibus bellum indixit: & extremum exitium, alijs

Vindicta diuina in impium Hebræum Dunaan.

bello, prælijq́; exitu ſciſcitaturus contēdit. Ab eo verò egregiè animatus, & de certiſſima hoſtiū victoria optimè ſperare iuſſus, fidenter reliquas militum copias, in hoſtem duxit; multiſque in locis fuſis fugatiſque hoſtium phalangibus, non ſinè ingenti miraculo vniuerſas copias hoſtiles, ipſumque Regem internecione deleuit: & nubilam Eccleſiæ faciem diuturno mœrore & lachrymis obſcuratam mira ſerenitate illuſtrauit. His ità peractis diuinus Rex Elesbaan, vt dignas meritaſque Chliſto, pro tam inſigni victoria, referret gratias, poſtquam cunctos è ſeruitute Chriſtianos in libertatem aſſeruiſſet; & ſtrata dirutaque templa ac ſacella erexiſſet; ſumptibuſque regia magnificentia ac ſplendore dignis, exornâſſet; ſeipſum quoqueDeo in holocauſtum obtulit: ita planè, vt ſpreto diademate, opibuſque contemptis, in monaſticam ſeſe diſciplinam tradiderit; ſolaque ſtorea, & poculo ad ſuppellectilem, pane verò & aqua, atque oleribus ad vitæ ſuſtentationem contentus, rigidam ſanè & egregia virtute ac ſanctitate conſpicuam duxit vitā: mundo deindè ignotus, at ſoli Chriſto cognitus; à quo æternæ retributionis mercedem ſecurus expectabat.

Elesbaā Hebræum & vniuerſas illius copias bello proſternit.

Rex Elesbaā fit monachus & rigidiſſimam ducit vitam.

VITA S. MAGLORII EPISCOPI DOlenſis, in Britannia Minori: ex ea quæ eſt apud V.P. Lar. Surium. Claruit anno à partu virgineo 620. &c.

Vide C. Baron. Notat. ad Martyr. Roman.

S. Maglori⁹ natione Anglus, patre Vmbraſelo, matre verò Aſſrella parētib⁹ generis nobilitate admodū claris prognat⁹, ab Hel-

24. Octob. *Patria & parētes eius.*

ab Helturo S. Germani Antissiodorensis Ecclesiæ Episcopi discipulo, & liberalibus disciplinis & sacris literis egregiè est institutus. Vndè processu temporis vitæ integritate puritateque conspicuus, à beato Samsone Episcopo, Diaconus, diuinique verbi minister ordinatus est; qui & eum ob meritum sanctitatis eius reuerenter admodum habuit: eumque secum, cum nonnullis clericis & Laicis in Britanniam minorem prædicandi causa traijciens, assumpsit. Vbi multis vitæ annis, vberrimo cum fructu & miraculorum signis, præclarè exactis, febri tandem correptus sacer Antistes decubuit; sentiensque vicinam imminere mortem, Maglorio ad se vocato, eum post migrationem suam eius gentis futurum præsulem spiritu prophetico prædixit.

Ordinatur diaconus & Concionator.

Samson Britanniæ minoris insignis Episcopus. Eius prophetia & obitus.

Et quidem eo beatissimè defuncto, Maglorius iuxtà sermonem eius, Dolensis Ecclesiæ regimen suscipere coactus, Christo adiuuante, magnarum virtutum de se exempla dabat: cum eccè nocte quadam Angelus Domini assistens ei dormienti, hæc inter alia ait: Hactenus quidem Maglori ad pascendum Domini gregem in huius Episcopatûs publica Luce versatus est; at nunc vt possis liberius vni vacare Deo, & eius laudibus totum te impendere, remotioris loci pete secessum, vitamque viuas solitariam; prouidit siquidem tibi Deus multas oues vitæ monasticæ deditas: quibus te pastorem præficiet innumeris clarificandum virtutibus. Eam visionem vir sanctus valdè admirans, expergiscitur, agit-

Fit Episcopus Dolensis Maglorius.

Ab Angelo monetur solitarius viuere.

agitque Deo gratias, quod id iampridem ardẽti desiderio concupierat, reipsa vt perficeret eum per Angelum suum admonere dignatus esset.

Igitur non multo post Budocum, qui à puero sanctè religiosè cum ipso vixerat, pro se Dolensis Ecclesiæ Antistitem consecrauit; cleroque & populo valedicens abijt ad locum quendam instituto suo opportunum valdè: cunctis interim incredibili quodam animi dolore tabescentibus ob discessum pastoris tam boni. Ibidem verò cum in abscondito ieiunijs, vigilijs, precibusque feruentissimè incumberet, tamen diu latere non potuit. sanctitatis namque eius fama passim increbrescente, ex diuersis regionibus cæci, claudi, leprosi, dęmoniaci, varijsque alijs affecti incommodis ad eum aduolabant, salutem expetentes; Multi quoque animarum suarum remedia percipere cupientes: quos ille benigno mentis affectu excipiens, in vtroque curatos homine lætantes à se dimisit. Plerique autem multa ei offerebant munera auri, argenti, rerumque aliarum, gratos se illi declarare volentes: quæ quidem ille protinus in pauperes viduas, pupillos, captiuos, fameque affectos liberaliter erogauit.

Prouiso sibi in Episcopatu successore adit solitudinem.

Miraculis claret.

Munera vt expenderit.

Cernens autem vir sanctus tam multa sibi offerri, tantamque hominum multitudinem ad se indies confluere, magno animi dolore correptus, iamplanè deliberârat ad desertum aliquem proficisci locum vbi nulla hominis vestigia existerent. Accersito autem primum ad se Budoco Antistite, ei animi sui conceptũ pate-

Eremum petere cogitat.

Mutat & quidem optimè ſententiam.

patefecit. At ille luculẽta ſanè ex diuinis ſcripturis concinnata oratione, viro ſancto in conſulto meritoque laudabili proximis benefaciendi ſtudio perſeuerare perſuaſit retinuit, confortauitque. Vndè procedente tempore cum permultos ad meliorem frugem ſeſe recipere cupientes in ſocietatem ſuam admiſiſſet, condidit alio quodam in loco, dono ſibi dato, Eccleſiam & Collegium monachorum; quos congregauit ſexaginta aduſque duos: eoſque vita & doctrina ſua eruditos, Deo & ſanctis eius debitæ ſeruitutis officia præſtare docuit. Qualem autem ipſe ſeſe præbuerit, quibuſque virtutibus enitüerit, cum nullus facilè dicendo poſſit conſequi, nobis pauca tantum commemoraſſe ſufficiet.

Condit monaſterium.

Benè ſuis præeſt.

Compendium ſanctiſſimæ conuerſationis eius.

Et quidem cum ab ipſo matris vtero vixiſſet caſtiſſimus, eſſetque virginitatis conſeruãdæ ſtudioſiſſimus pane tantum veſcebatur hordeaceo & viliori legumine: eoq; parce. Quarta & Sexta feria prorſus nihil ſumebat cibi. Carnem ſuam perpetuo cilicij vſu macerabat. Veſtes exteriores habuit nec admodum viles, nec ſanè pretioſas, ſed mediocres: vt humanos applauſus & gloriolam declinaret. Ab eo tempore quo ſolitudinem expetijt, nec vinum nec ſiceram bibit. Diebus ſolennibus per paucis piſciculis veſcebatur. Fratribus noctu quieſcentibus, ille inſomnis orationes ſpontaneas precibus Matutinis coniungebat. Hoſpitalem admodum ſeſe exhibebat ad ipſum aduentantibus: & vt multa paucis expediamus nulla nõ virtute exſtitit perornatus.

Et quidem ille ſic innumeris clarebat virtu-

tibus & miraculorum signis, cum eccè in S. Paschatis vigilia Angelus Domini eximiò splẽdore coruscans, illi in templo more suo nocte vigilanti, adusque tertio apparuit, trãsitum eius ex hoc mundo prędixit: beataq; immortalitate propediem eum participem fore asseuerauit: quin & viaticum ei tanquam breui morituro tradidit. Ab illo igitur die de suo obitu sollicitus, nisi causa ineuitabilis & multis profutura adesset, vsque ad diem vocationis suæ, semper versum hunc ore repetebat: vnam petij à Domino, hanc requiram: vt in habitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Sed enim Templum Dei indefessus assiduò frequentabat; alijsque sanctitatis operibus iugiter intendebat: quoadusque tandem expleto labentis vitæ cursu, fratribus valedicens & inter verba sanctæ exhortationis animam expirans, felici migratione peruenit ad Christum omnium Redemptorem.

Cælitus præcognoscit obitũ. *Ab Angelo viaticum accipit.* *Psal. 26.* *Vt se ad mortem præpararit.* *Felicissimè obit.*

EGREGIVM MARTYRIVM SS. Chrysanthi & Dariæ: Ex historia quam Varinus & Armenius presbyteri S. Stephani Papæ scripserunt. Extat apud Metaphrasten. Coronati sunt Anno Christi Ducentesimo quarto vel circiter.

Vide Tom. 7. Annal C. Baron.

VIra quidã Alexandrinus, illustris in ciuitate sua princeps, ordinisque senatorij, Polemius nomine, cũ vnico filio suo Chrysantho Romã concedens, ibidẽ à Nũeriano Imperatore maximis honoribus decoratus fuit. Hic cũ filiũ suum rerũ maximarum cogni-

25. Octob. *parentes eius.*

tione imbuisset, eoque eruditionis prouexisset, vt philosophorum præceptionibus præclare instructus, ad metaphysicarum rerum disciplinas ardenti cupiditate aspiraret, accidit vt in sacros Euangeliorum codices fortè incideret, eosq; incredibili quadã auiditate veritatis indagandæ deuoraret. Cumque inter legendũ insperata quædam lux, in medijs tenebris mẽti illius oriretur, neq; tamen rectam veritatis semitã per se, suoq; ingenio inuenire posset, statim viæ ducẽ requirere cæpit. Accidit opportunè vt de admirãda Carpophori & virtute, & prudentia, & rerũ diuinarum eruditione, multa audiret: cuius viri fama, adeò eius est amore incensus, vt nullum non moueret lapidem quo ad eius notitiã peruenire mereretur. Degebat is Carpophorus in horrida quadam & inuia spelunca: vbi persecutionis declinans sæuitiam cælestium rerum contemplationi sedulus vacabat. Ad eum igitur Chrysanthus veniens fuit peramanter exceptus, & paucis mensibus diuinas scripturas tam excellẽter ab eo edoctus, vt septimo à percepto baptismate mense, Christũ Iesum palã cunctis prædicaret.

Vide quid præstet lectio piorum codicum.

Carpophorus in spelunca docens Chrysanthum instituit.

Ea res cùm diu occulta in tanti principis filio esse non posset, celebri sermone ad aures Polemij patris eius delata est: qui vehementer stupefactus eum confestim obscuro fœdoque carcere includendum curauit: vt eo squalore fractus à fidei constantia resiliret. Sed illa corporis afflictio animũ iuuenis magis roborabat, confirmabatq;: adeò vt famem, sitimque, & cunctas molestias, summas reputaret delicias. Quid enim iucundius, quiduè glorio-

Chrysanthus à parente in carcerem conijcitur.

gloriosius homini Christiano accidere potest, quàm pro Christi nomine molestijs ac supplicijs afflictari? Itaque cum pater filium asperis & duris rebus indies magis magisque in Christi fide & amore roborari cerneret, cuiusdam instinctu persuasus statuit eius animum puellarum blanditijs, carnisque delicijs ac voluptatibus eneruare. Igitur triclinium peristromate ornari, & eò filium è tenebroso carcere preciosis indutum vestibus deduci iubet; deindè speciosissimas virgines è numero ancillarũ selectas, eleganter comptas & ornatu mirifico fulgentes immittit, quę castissimi adolescentis animum ad fœdas & impuras carnis voluptates alliceant. Degebat igitur inter impudicos puellarum greges vir Dei; sed adeò constanter in proposito perstabat, vt & ciborum delicias contemneret, & virginum, tanquàm aspidum, contactus euitaret: Humi assiduò stratus, Christi gratiam, contra dæmones & carnis insidias, cum lachrymis implorabat; puellarum blãditias tanquàm sagittas, fidei clypeo repellebat: clamabatque ad Dominum: Quis, ô Domine, sæuum hoc & immane bellum, ab aduersario excitatum, sustineat, nisi præstò adsit victrix dextera tua? Scio, Domine, scio, neminem virtute propria œstrum libidinis superare, & insitam nobis cupiditatem extinguere posse, nisi tuæ imbre misericordiæ, bullientia carnis incendia extinguantur. Voluptas enim titillat animum, quæ instar improbæ feræ, in vitæ nemore latitans, animas deuorat. Cuius si quis morsus effugerit, est quòd tibi soli Saluatori nostro, ex animo gratias agat. Tuum enim est,

Conatur eum pater puellarum blanditijs à Christo auertere.

Egregiè dimicat cõtra puellarũ blãditias & carnis voluptates.

Nemo potest esse cõtinens nisi Deus det.

nos ab eiusmodi periculis liberare. Et nunc Domine, supplex gratiam tuam deposco, vt aduersus immanes istas belluas opituleris, vt quemadmodum serpentes suaui incantantium voce sopore grauantur, sic & ipsæ, me precante, somno opprimantur: ne mihi bellum libidinis inferre queāt. Hæc illo orante & lachrymis pectorisque tunsionibus carnis pruritum, vt poterat, extinguente, virgines omnes graui adeò sopore oppressæ sunt, vt non nisi ex triclinio exportatæ, excitari possent. Foris igitur cepêre cibum. Verùm cùm triclinium ingressæ, bella castissimo iuueni mouere vellent, altus eas rursum somnus complexus est.

En potentem vim precum eius.

Hæc vt fuêre patri nunciata, cœpit is filium vt mortuum deplorare. Quidam autem amicorum eius vt aliquam afflicto principi consolationē præberet, Magicam, inquit, ô virorum illustrissime Polemi, à Christianis edoctus artem Chrysanthus, facilè simpliciores puellas incantatione deuincit; sed accedat erudita aliqua & prudentiæ opinione insignis; qualis inter Mineruæ virgines, vna omnium præstantissima, est Daria; quæ vultu admodùm venusto, ingenij acumine, & prudentia atque eloquentia singulari, facilè adolescentis animum superabit, & quocunque libet, nubilis iam ætate, impellet. Placet consiliū patri. Vocatur Daria à patre & ab amicis cognatisq; ad fraudē insidiasque egregiè instruitur; ornatur; componitur: Ingreditur deindè ad Chrysanthum audacter, blandisque sermonibus, & dulci atq; ornata oratione, conatur adolescentem à proposito remouere. Verùm Chrysanthus Dei præsidio mu-

Daria mittitur ad Chrysanthum vt eum à Christo auertat.

dio munitus, diaboli iacula ſcuto fidei reiecit, & Chriſti numen ardenti ſpiritu precatus, ſic ferè eam eſt allocutus.

Si temporariæ coniunctionis, cauſa, ô virgo præclara, tam elegantem ornatū & dulcem orationis copiam adhibuiſti, vt me hominem mortalem, alterius amore inflammatū, ab animi propoſito abduceres, mentemq́ue immutares, quanto magis debes operā dare, vt immortalis Regis filij Dei tibi amorem concilies? quod quidem ſi volueris, nō erit difficile. Nam ſi animam ſimul cum corpore mundam, & ab omni macula puram integramq́ue ſeruaris, & cor tuum, æquè ac corpus, exornaueris, & quemadmodū extrinſecùs ſplendes, ſic mores tuos intrinſecus cōpoſueris, mox Angelos fautores habebis; Apoſtolos & martyres tui amore inflāmabis: qui operam dabunt vt ipſe Chriſtus thalamum tibi incorruptis lapidibus & margaritis in cælo conſtructum adornet; delicias, quas nulla mēs creata capere poteſt, præbeat: denique iuuentutis florem largiatur immortalē. His Daria verbis cōmota, nulla me, inquit, amoris cauſa hoc modo ornatam huc adduxit; ſed patris tui lachrymis impulſa veni, vt te parenti, reſtituerem, & ad deorū cultum reuocarem. Si aliqua, reſpōdit Chryſanth⁹, tenes argumenta, quib. id mihi verò perſuadeas; & conſilium mutabo, & te diligenter audiam. Itaque pro cōmuni vtilitate de his diſſeramus. Nihil, inquit, Daria, magis vtile aut neceſſariū eſt hominibus, quàm religionem colere; & diligenter cauere, nè ea neglecta, maximum deorum numen ad iram concitemus.

Inſignis oratio Chryſanthij ad Dariam.

His

Dariam ad Christum cõuertit Chrysanthus.

His ità constitutis cùm virgo eximia prudẽtia, & moribus ac ingenio facillimis, attentas Chrysanto aures præberet, non fuit difficile animum æternæ salutis desiderio inflammatum, ab inanium deorum & simulachrorum cultu, ad veri æternique Dei cognitionem adducere. Itaque Chrysantho differente, credidit Daria: & communi sententia inter eos constitutum est, vt, simulato coniugio, virginitatem in Dei timore ad extremum vitæ spiritum seruarent.

Baptizatur Daria.

Cùm igitur sub matrimonij nomine Chrysanthus summa patris voluntate & gaudio, in pristinam libertatem dignitatemque restitutus esset, antè omnia Dariam domi suæ sacro fonte lustrandam curauit: lustratamq; exiguo temporis spatio eximia diuinarum rerum cognitione instruxit. Quæ, suscepto virginitatis velo, admiranda sanctitate & castimonia enituit. Et quemadmodùm per Chrysanthum innumerabilis virorum multitudo, sic per Dariam incredibilis fœminarũ numerus ad Christi gratiam concurrebat: & multæ virgines, dimissis sponsis, se Christo dicabant. Multi item adolescentes, spretis mundi delicijs ac voluptatibus superatis, castitatemque complexi, eidem Christo se consecrabant. Cęterùm seditio in ciuitate repentè exorta est, publiceque populus Celerinum prętorem adit. Clamant adolescentes, se desponsatas sibi mulieres propter Dariam amisisse. Vociferantur fœminæ, sibi Chrysanthum maritos eripuisse, atque ita suscipiendæ prolis spem omnem amissam esse. Odiosa igitur crimina objciebãtur, & ingens tumul-

Chrysanthus & Dario simulato inter se coniugio multos ad Christum cõuertunt.

tumultus ac perturbatio magis magisque populum concitabat. Itaque Prætor statim eos corripi, & varijs tormentis, nisi dijs immolent, affici iubet. Traditur Chrysãthus Claudio Tribuno. Tribunus eum militum permittit furori: qui madefactis eum vinciunt neruis; vt illis arescentibus, & ad ossa vsq; penetrantibus, angeretur. Verùm cum vincientium manus quieuissent, dicto citiùs vincula disrupta impios militum conatus eluserunt. Quapropter indignati triplicibus eum strinxêre cõpedibus, fœdoque incluso carceri illudere cœperunt: sed illis illudentibus, compedes in puluerem redacti sunt. Tunc impij satellites furore, & amẽtia pleni, sublatum lotio consperserunt: vt maleficia, quibus eum vti calumniabantur, opprimerent. Sed fœtoris loco, mira odoris, suauitas est consecuta; non aliter, quam si roseus liquor diffusus esset.

Capiuntur martyres.

Crudeliter vincitur Chrysanthus.

Variè torquetur.

Quid igitur? ô immanes hominum mentes. Excoriato vitulo, ipsum in eius pelle nudum incluserunt, ardentissimisque solis radijs tota die expositum torrere voluerunt. Sed vir Dei nullum ex vehementi calore incommodũ percipiens ostendit, docuitque egregiè, se nõ magicis artibus, sed summi & omnipotentis Dei protectione illæsum & saluum contra omnia tormenta permanere. Catenis igitur vinctum obscuro denuò carcere concluserunt. Sed fractis ilicò catenis, cælestis quidam splendor in medijs tenebris eluxit, qui haud mediocri milites admiratione affecit. Cuncta igitur renunciant Claudio: qui festinus ad carcerẽ veniens, Chrysanthum foras prodire, & prodeuntem

Immane supplicium.

palis

palis alligari, virgisque atrociter cædi iubet. Allatæ sunt virgæ sanè durissimæ; quæ tamen sanctissimi viri corpori admotæ, instar papyri, molles factæ sunt. Quod quidem animaduertens Tribunus, eum solui, atque erigi, vestimentisq; indui imperauit. Et ad milites cõuersus, Nostis, inquit, ô milites omnes magorum & incantatorum fraudes à me depræhensas, & ad nihilum redactas esse: hic autem non maleficium humanum, sed diuinæ virtutis potentiam esse comperio. Nam & neruorũ vincula sponte dissoluta sunt, & compedes cõfracti, & corij humiditas in solis ardore per totũ diem non exaruit, & tenebricosus carceris locus luce illustratus est; & virgæ in manib. militum asperrimæ, inter verberandũ, veluti papyrus molles effectæ sũt. Quarè cùm luce meridiana clariùs veritas & iustitia nobis appareãt, quid reliquum est, nisi vt omnes ad huius viri genua prostrati, veniam eorum petamus, quæ summam per iniquitatem in eum patrauimus? precemurque, vt nos huic Deo conciliet, qui cultores suos in omni bello victores facit? Etenim quemadmodum nos vicit, sic omnes principes & Imperatores superabit.

Claudius Tribunus visis mirabilibus credit in Christum.

His dictis Claudius vnà cum militibus: Hilaria vxore sua, & duobus filijs, Iasone & Mauro, & tota denique familia, supplex ad Chrysanthum abijt, eiusq; pedib. prouolutus Christi lauacrũ humiliter flagitauit. Chrysanthus ea re vehementer gauisus cunctos catechesi instruxit, expiatosque salutari lauacro ad mortẽ ꝑ Christi gloria cõstanter oppetendã hortatus est. Rumor rei gestę ilicò ad aures Numeriani Impe-

Baptizatur Claudius cũ omnib. suis.

Imperatoris peruenit, qui milites in Christi cõfessione cõstantes capitis dãnauit. Et primò quidem Claudius ligato ad collum lapide in mare præcipitatus glorioso fine triumphũ de hoste peregit: quem pari virtute filij sequuti, copias militares ad eandem martyrij gloriam suo exemplo pertraxerunt. Fuêre eorum corpora à Christianis haud procul ab Vrbe, in via quæ Mauri nuncupatur, honorificè condita. Quem locum Hilaria cùm frequentiùs venerabunda obiret; à militibus quibusdam compræhensa est. Cumque per vim abstraheretur, Sinite me, inquit, precationem meam absoluere; qua absoluta, sequar quocunque vocatis. Ea facultate haud grauatè concessa, pia matrona flexis genibus, manibusque insita pietate in cælum protensis, tacitæ precationi se totam dedit, atque inter precandũ Deo spiritum tradidit.

Fit martyr cum suis omnibus.

Hilariæ Claudij vxoris obitus.

Intereà noua in Chrysanthum, Dariamque à Numeriano excogitantur supplicia. Et quidẽ illo in carcerem Tullianum profundissimum ac teterrimum coniecto; hęc in lupanar detrusa fuit. Quibus vario tormentorum genere affectis, varia Dominus gratia opitulatus est. Chrysantho enim odoris suauitatem & lumen attulit. Dariæ verò leo, qui è stadio fugerat, auxilio fuit. Lupanar enim ingressus in medio sese extendit. Quod cùm ciues lateret, fuit ab eis salacissimus quidam iuuenis, multis coopertus flagitijs, immissus, vt virgini vitium inferret, & volentem nolentemque ad scelus impelleret. Sed simulac pedem in cubiculum intulit, leo in eum impetum fecit, pro-

Chrysanthus & Daria contra supplicia mirabiliter defenduntur.

proſtratumq́ue pedibus conculcans, intétis in virginem oculis, quid ab ea fieri vellet, petere videbatur. At virgo, re cognita, Adiuro te, inquit, per filium Dei, ne ei facultatem noſtros audiendi ſermones præcludas. Leo confeſtim eo relicto ad fores aduolauit, & cũctis introitum diligenti cuſtodia præcluſit.

Vide rem miram.

Tunc Daria ad iuuenem: Ecce, inquit, immanis fera Chriſti nomine audito, Deum colit: & tu tot flagitijs ſceleribusq́ue opertus, homo tamen ratione præditus, in dementia tua ad extremum cum certa pernicie perſiſtes? At ille humi proſtratus veniam & ſalutem deprecari, ſpondens ſi incolumis egrederetur, omnibus ſe Chriſtum annunciaturum. Imperauit igitur leoni Daria, vt abeundi ei poteſtatem faceret. Paruit rurſus Leo; egreſſusq́ue iuuenis per omnes vicos plateasq; curſitans, magna voce Dariam eſſe deam clamauit.

Dum hæc fiunt, audaciſſimi quiq́ue ad leonem vinculis coercendum è ſtadio adueniunt; qui primo ingreſſu à fera deiecti, eiusq́ue pedibus, ſpectante Daria, calcati ſunt. Quibus Daria: Si, inquit, in Chriſtum credideritis, incolumes abire poteritis: ſin minùs, dij veſtri liberent vos. At illi vna omnes voce clamare: Qui Chriſtum, verum viuumq́ue Deum non credit, continuò intereat. Hæc clamantes, & Chriſtum vna voce confitentes illæſi diſceſsêre: ac paulò pòſt ſalutari lauacro mundati haud pœnitendos fidei ſuæ fructus dedêre.

Hæc omnia Imperatori vt nunciata ſunt, iuſſit is Pontio prætori, vt Chryſanthum Dariamq́ue

que varijs excruciatos tormentis morte acerbissima afficeret. Fuit sinè mora constans athleta in armamentario suspensus, sed mox fracto ligno, & vinculis solutis, facibusq; extinctis, martyr in medio satellitum agmine illæsus constitit: Daria verò simili virtute ab omni militum petulantia immunis permansit. Nam qui sacrilegas in eam manus mittere conabantur, ilicò stupefactis neruis, ingẽti dolore cruciabantur. Quo cognito Imperator diuinam virtutem magicis non veritus artibus asscribere, iussit eos extra Vrbem abduci, & in via Salaria, effossa terra, viuos obrui. Illuc igitur sancti perducti, in foueam canentes & precantes descenderunt; & terra lapidibusque obruti, præclaram martyrij coronam simulque sepulturam perceperunt.

Viui terra & lapidibus SS martyres obruuntur.

Porrò cum Dei gratia multæ ibidem virtutes coruscarent, accidit vt incredibilis virorum, & fœminarum, puerorumque multitudo ad solennem martyrij ipsorum diem celebrandam in specu quodam conueniret. Id Numerianus vt intellexit, speluncæ os atque aditum obstrui iussit. Quod quidem summa celeritate cùm factum esset, terra vndique decedente, omnes diuinorum mysteriorum participes facti, martyrij coronam incredibili cum gaudio adepti sunt: inter quos presbyter Diodorus, Martianus diaconus, & alij non pauci eximia pietate & doctrina clerici, cæteris Christi fidelibus sua virtute atque constantia ad mortem viriliter pro Christo oppetendam animos addidêre.

Tumulus eorum miraculis celebris.

Martyrium Diodori presbyteri, Martiani diaconi & aliorum plurimorum.

Vide C. Baron. Notat. in Martyrol. Roman.

MARTYRIVM S. MINIATIS MILItis Florentini: Ex eo quod extat apud V. P. Laurent. Surium.

25. Octob. a Anno Christi 253. & seq.

QVO a tempore Decius Imperator tormentorum immanitate in Christianos sæuiebat, fortiaque credentium pectora fœlici cruore exornabat, miles quidam pietate nō minùs quàm bellicę rei gloria insignis, in suburbio Florētinæ ciuitatis à ministris Decij cōpræhensus fuit. Qui conditionem ac nomen interrogatus: Intrepidè, Christianæ, inquit, professionis sum: Minias autem mihi nomen est. Ea tam constans Dei cultus assertio, magnum sciscitantibus accēdit furorem, gaudentque scelerati satellites se inuenisse, cuius supplicijs Imperatoris crudelitas oblectari posset. Retractum igitur ex itinere, ac statutū pro tribunali Decius vultu & voce minaci cōpellans: Tunè es, inquit, Minias, qui Christiana nescio quàm inepta, religione, totam cōturbas prouinciam? Tum ille: Minias, inquit, ego sum seruus ac vinctus Iesu Christi, viui ac veri omnipotentis Dei, qui te perpetuum gehennæ titionem supplicijs destinabit sempiternis, nisi ab istorum discesseris cultura, quibus spiritu vitæ vacuis, tu profana cæcus dementia, preces fundis ac genua curuas.

Cōstans eius confessio.

Egregiè respondet Decio.

Tum Tyrannus primò blandimentorum armis succinctus, fixam adolescentiæ & immobilem cōstantiam expugnaturus, sic eum adorsus est. Annos viuidæ iuuentutis tuæ abrumpere horremus, floremque decoris tui pœnis afficere indignum iudicamus, sed deorum iniuriam,

Blanditur ei Decius.

,quibus tu pertinaciter ac blaſphemo o-
loqueris,inultam relinquere,ſacrilegum
tramur.In medium igitur ocyùs conſule,
læſo deorũ honori,quibus vniuerſus ſub-
is eſt orbis,ſatis facias; & inuiſa nobis de
mendi exempla neceſſitatem auferas. Si
iſcere libet,diuitiarum tibi affluẽtiam &
iæ apponemus ſplendorem , omniqúe te
lio & lætitia cumulatum dimittemus. Et
e,inquit, Minias,tu gaudium præſtabis, *Reſpondet*
continua impietatis ſiti laborans, ſangui- *præclarè*
nctorum ebrius, æterni miſeriam luctus *martyr.*
ere non potes.

unc Decius effera correptus ira, præcipit
ibilem,cui deuorandus obijciatur,adduci
m. Paretur continuò, immaniſquę addu-
r pardus:quem Chriſti ſeruus,appręhenſo
ionis ſcuto irruentem excepit,dicens:Do-
e Deus adiutor meus eſto, nè derelinquas
Domine Deus ſalutis meæ. Vix verba hæc *Pardus eius*
rat; & fera diuinò ſaucia telo expirauit. *oratione in-*
itur vir ſanctus maleficiorum:diciturque *terimitur.*
undorum ſpirituum prę ſidio confiſus,cõ-
leos præſumpſiſſe. Sicque fidei & virtutis
itum fędæ fit exiſtimationis ac ſęuitiæ ar-
ientum;& quod incredulos ad fidem voca-
nimoſque à ferocitate mitigare debuit,er-
m adauxit,rabiemque exaçuit.

aque fornax ſuccẽdi iubetur,in quam,niſi *Rurſus blan-*
ſacrificet,protrudatur. Veruntamen De- *ditur Tyrã-*
rurſùs ad blanditias conuerſus , ſpondet *nus.*
ncta,quæ mortales prima putant,ſi cõſen-
,liberaliter daturum. At Minias contrà
amans , negat ſe perituras opes habere

 velle;

velle; adijciens mercedem se ab eo, pro omni tormentorum genere expectare, qui pro caducis æternam largitur: asseritque se in tribulationibus non deserendum ab eo, qui filios Israel de terra egressos AEgypti, sicco per mare rubrum pede duxit, & Susannam de falso crimine absoluit, Danielemque de lacu leonum, ac tres pueros de medio eripuit ignis incendio. Inter hæc caminus maiori lignorum strue exæstuat, & ministri Regis frementes sanctum denudant, oleoque perunctum in ignem præcipitant. Sed adest confestim angelus Domini; qui excusso flammarum incendio, Christi seruo refrigerium præstitit: & suauissima consolatione ad percipiendam iustitiæ coronam inuitauit. Procubuit ilicò in genua martyr, fusisque pijs, cum gratiarum actione, ad Christum precibus, signo sanctæ Crucis se muniens liber è camino incendij egressus est.

Exod 14.
Daniel. 13.
14 6. & 3.

Mittitur in fornacem martyr.

Imperator dolens gemensque se à martyre vinci, horribilem iubet adduci belluã, quæ sanctum deglutiens, finem altercationi imponere posset. Adducitur leo sæuissimus, & parantur ad certum beati viri interitum: qui & ipse, signo Crucis contrà posito, in ictu oculi extinctus est. Augetur sæuientis Regis ira & furor, multiplicatur aduersus sanctũ fremitus & terror: sed ille cælestia contemplans perstat immobilis. Placet ergò crudeli Tyranno [illegible]rem in eculeo torqueri, dicitq; se experiri velle, num Deus in quem credit ille, se fortior sit, aut tandem de suis eum manibus pœnisque liberare queat. Non trepidauit quidquã Miniatus

Leo item eius oratione repente expirat.

athle-

:ta inuictus;quin potiùs, astrictus patibu-
iterrogatusque quænam eius,quem prędi-
uerit potentia,præclarè disseruit: Iesus,
s ego me seruum confiteor, cæcos illumi- *Virtutes & miracula Christi ex Euangelio breuiter pandit martyr.*
t;paralyticos curauit;claudorũ reforma-
ressus;leprosos mundauit; dæmones eie-
nortuos suscitauit: & quid multis immo-
eius beneficia hominibus collata, nullis
ɔis explicari, imò nec humanæ mentis co-
tio pro dignitate concipere potest.
Non tulit vltrà crudelis spectator glorio-
militem magnifica Christi testimonia li- *Crudele supplicium.*
) ore proferentẽ:sed deposito de eculeo li-
is verubus sub vngues eius infixis, omnes
digitos pręcepit pertundi. Gaudet pręlia-
Domini in tanto cruciatu, sciens passiones
ıs temporis futura gloria non esse condi- *Roman. 8.*
s. Neque tamen cælestis rursus consolatio
iit. Nam vox angelica cęlitùs ad aures eius
ıta:Constans esto,ait,Minias: quia Domi-
te suo in tãtis supplicijs non destituet au-
o. Fremit interim clamatque Decius: Hic
gica arte,qua suus eum instruit Deus, no-
debilitat tormenta: Feruens igitur plum-
n auribus eius infundite, ne vocem Dei sui
leficia docentis admittere possit. Suspendi-
ũm,& pedibus illius, grauissimi ponderis
idem alligate,vt vel sic disruptus, lacessere
desinat.
nter ea supplicia visus est ei adstare angelus
tu habituque splendidissimis;qui eum hor-
s ad fiduciã,leuia deinceps tentamenta fu-
a promittebat. Nunciãtur hæc Regi;qui ira
iter & pudore affectus, ferro præacuto au-

res eius perforari iubet. Sed cùm nulla tormentorum genera fortissimum martyrem expauescere cerneret, capitis in eum sententiam tulit: quam subiens lætabundus, de huius vitæ ærumnoso carcere VIII. Kalend. Nouem. feliciter emigrauit.

Capite plexus migrat ad Dominũ.

MARTYRIVM SS. CRISPINI ET *Crispiniani: Ex eo quod extat apud V. P. Laurent. Sur. Paßi sunt anno Christi 303. Marcel. Papæ 7. Dioclet. & Maxim. 20.*

Vide Tomo 2 Annal. C. Baron.

25. Octob.

QVo tempore Quintinus, Lucianus, Ruffinus, Valerius & Eugenius Romæ claris orti natalibus in Gallias Christum annunciaturi se contulerunt, felicique martyrio cursum cõsummãtes, ad beatam immortalitatem commigrarunt: Crispinus & Crispinianus pari fidei deuotione & generis splẽdore, Suessiones venerunt. Ea tempestate cũ Diocletianus & Maximianus vna animi impietate Christi Ecclesiam acriter oppugnarent, cùm alijs summi Dei cultoribus, tum hisce etiam athletis hospitij & humanitatis officia erãt interdicta. Itaq. quanquàm generis dignitate & natalium splendore essent insignes, tamẽ vt in omnibus vitam Apostolico prescripto ducerẽt conformem, manuum labore victum sibi parare voluerunt: artemque potissimùm sutrinã (quod quieta & cælestiũ rerum cõtemplationi nõ ingrata esset) discere placuit: in qua, Dei beneficio, ita excelluère, vt cunctis admirationi, & multis chari essent: maximè quod nullum laboris sui à quoquam exigerẽt precium.

SS. Crispinus & Crispinianus veniunt in Gallias.

1. Thess. 4.

Discunt artẽ sutrinam, nobiles viri Crispinus & Crispinian.

Itaque

que morũ suauitate, & artis elegantia non-
los ad suam allexêre familiaritatem; non
artificij necessitate vel opera, quàm verbi
audiendi studio inuitatos: quos tanquàm
ces operum suorum primitias Christo ge-
runt. Eorum vestigijs alij deinde non
ici insistentes, simili ratione, Christi-
virtute & gratia: ab infelici dæmonum
tu ad veri DEI cognitionem perducti
t.

Conuertunt quosdam ad Christum.

Non potuit ea res diu latere Maximianum:
misso cõfestim Rictiouaro crudelitatis suę
ministro, eos ad se vinctos adduci iussit. Is
n antè in corripiendis & afflictandis Chri-
nis egregiè exercitatus, apud Suessiones
perum consuentes calceos, eos reperit; sta-
que iniectis catenis, ad Maximianum vin-
s perduxit. Illi nullo terrore cõmoti, cùm
nus & religionem edicere iuberētur, intre
lè satis & sinè vllis ambagibus responderũt:
mę non obscura familia orti, in Gallias pro
risti amore venimus; qui cum patre & spi-
u Sancto vnus est Deus: cui fideles serui prō-
animi deuotione seruimus, cupimusque,
m spiritus hos reget artus, in eius cultu &
nulatu permanere. His auditis, ira per-
tus Maximianus: Per deorum, inquit, vir-
em, si in hac stultitia permanseritis, mul-
vos tormentis excruciatos, malè perdam.
verò dijs obedientes sacrificaueritis, mul-
vos opibus auctos, magnis curabo affici ho-
ribus. Ad ea sancti martyres: Minis, inquiũt,
n terremur, quib. viuere Christus est, & mo-
lucrum. Opes verò & honores, quos polli-

Rictiouarus mittitur ad eos comprehendendos.

Sistuntur vincti corã Maximiano.

Præclara & constans eorum confessio.

Philip. 1.

ceris, nos olim Christi causa contempsimus, & contempsisse lætamur.

Tunc Maximianus furore accensus tradit eos Rictiouaro, obtestaturque vt dirè eos excruciandos, teterrimaq; morte perdendos curet. Mox crudelis immanis tyrãni administer, iubet sanctos viros ad trochleam extensos fustibus cædi. Illi verò animis cælestia contemplantes, Christi opem & auxilium implorant. Audiens Rictiouarus eos preces Christo offerẽtes, quos putabat prę doloris acerbitate eiulaturos, fert indignissimè; mãdatque sudes inter digitorum vngues & carnem defigi, & ex pelle dorsi corrigias excindi. Parent satellites; acriter in digitos adigunt acutas sudes: martyres inter horrendos cruciatus spe gaudentes, in tribulatione patientes orant Dominum, vt ab homine doloso & iniquo ipsos liberare dignetur. Non cũctatur bonus Dominus: exiliũt è digitis sudes tãta vi, vt quosdã è ministris interfecisse, alios vulnerasse ferantur. At Rictiouarus præ furore insaniẽs, aliud protinùs supplicium excogitat. Molares lapides ad martyrum colla ligantur, vt in flumen Axonam demersi glacie crucientur. Martyres læti & alacres, diuinæ virtutis scuto protecti, nec aquis merguntur; imò potius ceu æstiuis quibusdam lauacris recreati, abiecto molari pondere ad vltiorem fluminis ripam incolumes enatant.

Eo conspecto miraculo Rictiouarus à malo dæmone ira inflammatus, iubet eis vincula iniici, vinctosque in bullientem plumbi liquorem deponi. Sed martyribus inuicta Christi dextera protectis, & numen diuinum vno ore inuo-

Obserua quid Extensio ad Trochleas, & eleuatio ad Trochleas admodũ diuersa sint. Trochlea propriè rota est, rotam continens volubilem, per quam funis tractorius immissus ligatum brachijs reuinctum reũ sursum trahit, vel remissius deorsum relaxat. Eiusmodi itaque tormentum dictum reperitur, eleuatio ad trochleas. Extensus autem ad trochleas, virgis ac fustibus cædebatur, dorsique

ocantibus, feruentis plumbi guttula in o-um exilit Iudicis, magnoque excrutiatum ore occæcat. Tum miser ille furore perci-, picem, adipem, oleumque feruefieri & rtyres in ea præcipitari iubet. Paretur dicto ius; sed multo celerius angeli ministerio ab e liberantur: ita vt auri instar per ignem rgati, nouo quodam splendore coruscare vi-entur. *duplicibus &c. Hæc. Baronius in Notat 7. Decembris.*

Impius verò Rictiouarus cùm omnes suos natus irritos esse cerneret, furibunda mente ignem se pręcipitem dat; iusto profecto Dei licio: vt qui multos Christi martyres ad cæ-tia regna properantes, ignibus excruciatos eremerat, ipse quoque igne extinctus, ad æ-ni ignis flammas inextinguibiles proficis-retur. Id conspicati victores martyres, pijs imis supplices Deo offerunt preces, vt ipsos certaminis conflictatione ereptos, iubeat opitius ad se peruenire. Annuit eorum votis ecibusque Iesus. Nam Maximianus statim, vt ctiouari cognouit interitum, sanctos mar-res capitis damnauit. Quod certamen læti acresque Octauo Kalendas Nouembris per-erunt. *Capite plexi migrant ad Christum.*

Corpora eorum canibus auibusque deuorā relicta, sed Christo custode nihil læsa, à pio odam sene, eiusque sorore vetula sepulturæ adita sunt, in proprio eorum domicilio: quo erus populusque fidelis piæ deuotionis affe-a confluere, eorumque celebritatem festiuo udio celebrare cœpit: communicatoque in-r se concilio indè ea transferentes in duobus norificis tumulis condiderunt. Vbi posteà

Tumuli eorum miraculis celebres.

magnam ædificarunt ecclesiam: in qua eorum meritis cælitus largitur infirmis sanctas.

Vide 2. Tom. C Baron & Not. ad Martyr. Roman. 26. Octob.

MARTYRIVM SANCTORVM ROGAtiani & Felicissimi: Ex Epistola B Cypriani, 81. Passi sunt anno salutis 260. Valeriani & Gallieni Impp. 6.

QVANTA horum Martyrum sæuissima hac persecutione in perferendis multiplicibus pro Christiana religione supplicijs enituerit animi fortitudo & inuictum robur, ipsa B. Cypriani testificatione satis manifestum euadit. Eorum siquidem virtutes & constantiam haud immeritò collaudans; cæteros confessores pro Christi nomine decertantes, hisce fere verbis ad eorum imitationem hortatur. Sequamini in omnibus Rogatianum presbyterum, gloriosum senem, viam vobis ad gloriā temporis nostri religiosa virtute & diuina dignatione facientem, qui cum Felicissimo fratre nostro, quieto semper & sobrio, excipiens ferocientis populi impetum, primum hospitium vobis in carcere præparauit: & metator quodam modo vester, nūc quoque vos antecedit. Quod vt consummetur in vobis, assiduis orationibus Dominum deprecamur: vt initijs ad summa pergentibus, quos confiteri fecit, faciat & coronari.

ARTYRIVM SS. VINCENTII, SAbinæ, & Christetæ: Ex Flore Sanctorum Hispaniæ auctore Io. Maldonato Hispano. Errant qui putant hunc eundem esse Vincentium Cæsaraugustanum, Diaconum S. Valerij Episcopi: hoc eodem quidem tempore passum. *Vide Not. C. Baron in Martyr. Rom.*

27. Octob.

CVM Dacianus præses Diocletiani & Maximiani iussu sæua per Hispaniam edicta a dimitteret, pioque sanguine ncta tribunalia respergeret, apud Eboram itatem Vincentius adolescens compræhens est. Quem blandè primò Dacianus compellis, interrogare cæpit, cur florentis immeor ætatis principum iussa contemneret; Cur ristum à Iudæis ob flagitia crucifixum, Deū ederet. Cui Vincentius; Ego, inquit, Deum li & terræ conditorem colo: tu potius deos flagitiosósque sectaris deos. Nonne tibi tum est, Dacianus intulit, Iouem omnia æ videntur, condidisse? Compertissimum ihi est, dixit Vincentius, & vestri libri n obscurè loquuntur, Iouem virum adultes flagitijsque quamplurimis contaminatum isse. *a Contigêre ea anno Christi 303. Iuxtà Baron. Tom. 2. Annal. Vbi compræhensus Vincentius.*

Non tulit hæc Dacianus; sed amouete, clat, hominem nefarium; scelestum; impium opellite; & si sacrificare renuerit altaribus motus, morte mulctate. Rapitur indè Vinntius, & ad Iouis templum deducitur; sed in edia platea durissimo pedem imprimens ladi, cunctos in admirationem vertit. Demiti certè carnifices pedis vestigium in silice, rum esse Deum, quem prædicabat Vincētius repu- *Nota miraculum quo carnifices conuertūtur.*

reputantes, tres velut induciarum dies, à Daciano extorſerunt. Interim illo in cuſtodiam dato, firmiterque detento, ſorores eius Sabina & Chriſteta in carcerem venientes, peruicerunt, vt cum eis frater fugam capeſſeret, hac lege; vt ſi denuò vincirentur, ipſæ ſimul cum eo martyrium ſubirent. Vincentius ſalutis ſororum ſuarum deſiderio inflammatus, fugam cum eis arripuit, Abilamque peruenit. Dacianus vbi de fuga cognouit; immiſſa poſt tergum equitum turma omnes ſimul trucidari præcepit. Qui Abilæ reperti membratim in eculeo diuaricantur, ac conciduntur: nouiſſimè capitibus fuſte lapideque illiſis, martyres efficiuntur.

Fugit è carcere cum ſororibus ſuis & poſteà cũ ijs martyrio coronatur.

MARTYRIVM SS. APOSTOLORVM Simonis Chananæi: & Thaddæi, qui & Iudas dicitur: Ex Ioachimo Periomo de rebus geſtis Apoſtolorum. Eos vno eodemq; tempore & eodem in loco martyrio occubuiſſe confirmat quoq; Baronius.

In Notat. ad Martyrol. Rom. & Tom. 1 Annal anno Domini 68.

28. Octob.

SIMON & Iudas fratres, Alphæo patre & Maria matre nati, glorioſam pro Chriſto mortem eodem in loco oppetierunt. Nam Simon quanquam in AEgypto, Thaddæus verò in Meſopotamia Euangelium prædicauerit, poſtremò tamen pariter conuenientes, in Perſide martyrio coronati meruerunt. Porro cum mater eorum, Maria Cleophæ, ſcilicet filia, modò Ioſephi, modò Iacobi, ſcilicet mater dicatur: dubium non eſt hos quatuor vno patre & vna matre genitos, fratres fuiſſe. Et quidem Ioſephus fuit diſcipulorum Chriſti vnus: Iacobus

ous autem æquè Apostolus, post Christi in los afscensum, Hierosolymas profectus pō- ciam ibidem dignitatem, martyrij corona stremò redimitus, administrauit. Hi verò, o tempore se in Christi disciplinam tradi- rint, sanctarum monumentis literarum pro- ;um non est. Apostolos autem eos delectos e, aut potius selectos ex communi discipu- rum numero, Mattheus, Marcus & Lucas do- nt. Eos verò ex Galilææ oppido, quod Cana citur oriundos esse, indè facilè colligi po- st, quod Simon hic interdum Cananæus, in- rdum Zelotes nuncupatur. Quoniam enim ina Zelus ab Hebræis appellatur; duo eorum i Euangelia scripserunt, Cananæum, Lucas rò Zelotem eum nominat; illi verbum He- aicum secuti: hic Græcam interpretationē. eterum de varijs eorum laboribus & certa- inibus & glorioso agone certi aliquid affir- are nolumus: quandoquidem scriptores Ec- esiastici aliter atque aliter sentientes inter conflictantur. Hoc tamen communi ferè o- nium traditione confirmatur, eos pariter ost multos in Mesopotamia & AEgypto ex- tlatos labores, in Persidem conuenisse, ibi- ;mque innumerabiles Iesu Christo filios ge- uisse; fidemque, qua nnnc omnes meritò glo- amur, in vastissimis illis regionibus & effe- ratis gentibus disseminasse: sanctissimum- que Iesu Christi nomen doctrina & miraculis, ac glorioso de- nique martyrio illu- strasse.

Matth. 10. Marci 16. Luc. 6.

Simon & Iudas vndè oriundi.

Vbi nā Christi fidem annunciauerint & martyrio coronati sint.

VITA

Vide. C. Baron in Not. ad Martyr. Rom. & Tom. 8. Annal. 28. Octob.

VITA S. FARONIS EPISCOPI

Meldensis: Ex ea quæ est apud V. P. Laur. Sur. Fuit vicesimus eius sedis episcopus; Ordinatus anno Domini 620. Seditq; annis 66:

Patria & parētes eius.

** Landegunda.*

BEATVS Faro patre Hagnerico Burgundione natus est, Theodoberto Austrasianorum Regi intantum charo, vt propter præstantes animi dotes in aulam ab eo accitus fuerit; vbi ducta in matrimonium* Leodegunda, generis præstantia haudquaquam impari sibi coniuge, tres ex ea suscepit liberos; Faronem, de quo nobis sermo; VValbertum & Chalnoaldum; itemque Faram filiam, multa probitate conspicuam. Et quidem Chalnoaldus B. Columbano illustri sanctitate Abbati in disciplinam à patre traditus, postmodum vna cum VValberto fratre, & B. Agilo cognato, Agnoaldi (qui fuit Hagnerici frater) filio, Eustachio magnæ doctrinæ & sanctitatis viro, ipsius Columbani discipulo, cōmissi sunt instituendi, quibus plerique alij adiuncti fuere, qui postea Ecclesiarum præsules eximij extitere. Et Vvalbertus quidē nonus decimus à B. Dionysio pro vitæ suæ meritis creatus est Meldensium antistes.

Fratres eius & Sorores. S Columbani vita habetur 21. Nouemb.

S. Eustachij vita habetur 29. Martij.

VValbertus eius frater 19 Meldēsis Episcopus.

Cæterum Faro in aulam Theodoberti Regis à patre adductus, militari habitu ornatus fuit: interque regiæ primarios honoratæ militiæ stipendia fecit. Cùm autem Theoberti & Theodorici Regum ditiones Clotario cessissent, apud eum quoque Faro præcipuum gratiæ & amicitiæ locum obtinuit: adeò vt Rex deinde, ea fiducia fretus, æternæ salutis monita daret,

Faro in aula Regum clarus.

et,eumque ad mundanæ gloriæ contemptũ
lò prouocaret. Comis & amabilis omni-
,humanitatis & misericordiæ officijs ope-
ísque prçclarã nauabat operam;ita vt capi-
eos frequenter è præsenti mortis eriperet
rimine:eosdemque salutaribus monitis e-
giè instructos, à flagitiosis actibus ad opti-
m deindè frugem adduceret.

Eius virtutes eximiæ adhuc in aula existentis.

Missi eo tempore à Saxonum gẽte ad Clota-
m venêre legati; qui verbis iniuriosis adeò
gis animum exacerbârunt, vt præcipite ira
nulante,confestim eos capitis damnaret.Et
nquam proceres à tali eũ facinore dehor-
entur,dicerentq; eo facto ius gentium, quo
llũ scelus excogitari potest immanius, vio-
um iri,nihil tamen apud iratum Regis ani-
efficere potuére;ita vt omninò, ruptis mo-
ationis habenis,suo potius furori quam sa-
consilio parere statueret. Dum Faro magna
s prudentia,Regis mandatũ, cæteris recla-
ntibus,visus est approbare: ita tamen vt in
terum diem legatorum cædes differretur.
q; legati militum custodiæ traditi fuêre: ad
os accedẽs Faro,præstãnti sua eloquẽtia ef-
it,vt Christianis sacris,de æterna salute so-
iti,initiari voluerint. Quod simulac Regi
licauit,non modò eos vita donauit Rex, sed
neribus insuper affectos,cũ honore ad suos
gaudio remisit: quanquam posteà eadem Sa-
num gens à Clotario bello superata & ferro
itus concisa fuerit.

Faronis prudentia in lenienda Regis ira.

Intereà,cum multis magnisq; honoribus a-
d Clotarium Regem clarus, sororem Faram
ginem sanctissimam magno ipsius videndi
desi-

desiderio teneri cognouit, eam accessit; adeoq́; familiari eius colloquio & sapienti oratione delectatus est, vt amplissimos palatij honores, Regisq́ue singularem amicitiam sibi negligendam putârit; ipsiusq́ue coniugij oblectâmenta, adhuc vigente iuuentutis flore, respuerit; & consentiente vxore Blidechilde, Ecclesiastico ordini se adiunxerit; Ecclesiam beati Stephani Meldensis, quæ tum magna premebatur paupertate, multis villarum opibus ditârit; sanctæ quoque Faræ cœnobium magnificè sublimârit; & non ciues modò, sed etiam peregrinos & exules suis facultatibus sustentârit. Crescẽte autem fama sanctitatis eius, gens Anglorum magno eius amore incensa, puellas virgines ad eum mittebat, quæ eius opera in monasterio Faræ, Christo militarent.

Renunciat cunctis honoribus & fit Ecclesiasticus.

Porrò vt VValbertus frater eius Meldensis antistes è vita excessit, Faro in eius locum subrogatus est. Ad quam dignitatem euectus, quãta vitæ sanctitate, virtutumq́ue splendore claruerit, satis declarant miracula, quæ per eum Christus efficere dignatus est. Cùm aliquando ouiculas suas domesticatim visitaret, casu carcerem, in quo vincti quidam detinebantur, præterijt. Illis autem lachrymabili voce facinorum veniam & vinculorum solutionem petentibus, mox pietate commotus, Abite, inquit, liberi, quandoquidem vos factorum pœniteat. Ad eam vocem vincula confestim soluta sunt; non ausa imperium sancti antistitis detrectare, in quo Christi virtutem sentirent.

Succedit fratri in Episcopatu Meldensi.

Vincula captiuorum ad eius vocem soluuntur.

Non est autem silentio prætereundum, qua virtute animi & prudentia, coniunx eius Christo iam

am sacro velamine consecrata, beatissimi tentationem ab inuido & maligno dæmo-li iniectam extinxerit. Cum enim die dã amoris eius & pulchritudinis recorda-r, misso confestim nuncio eam accersiri uit, vt cupitis eius amplexibus frueretur. la semel iterũq; vocata venire renuit: ter-erò accita cum sancti viri animum perti-m sentiret, vt & suæ & illius pudicitiæ uleret, depositis vestibus, quæ cultiores ri poterant, & tonsis capillis, horrido se io induit, eaque deformitate viro sę visen-obtulit. Ille verò tali eam habitu & spe-ontemplatus, vehementer exhorruit, do-jue se eatenus tentationi cessisse, ab illi-sese opere reuocauit. Fuit autem vir bea-n ea dignitatis administratione à Clota-ege ad Childericum vsque annis 66: sic-ost multos labores migrauit ad Dominũ ate Meldensi ecclesia, Angelis verò lætan-, eiusque virtutibus in gloria miraculo-præclarè coruscantibus.

En vt tentationem sancti viri eius quondam vxor extinxerit.

Felix obitus eius.

Tumulus eius miraculis clarus.

TORIA BREVIS S. NARCISCI *iscopi Hierosolymitani: Ex Ecclesiasticæ Hi-riæ Eusebij Cæsareensis lib. 6: cap. 8. & 9. Fuit tricesimus eius Sedis Episcopus: Claruit sub uero & Success. Impp. anno Christi 198, & uentibus.*

Vide Tom. 2. Annal. C. Baron. & Notat. ad Martyr. Roman.

29. Octob.

RAETER multas alias res admirabiles in Ecclesia gestas à Narcisco, referũt hoc ab eo editum miraculum. In magna & so-Paschatis vigilia, cum oleum diaconis lesiæ ministris deesset, & grauis quæ-

ceris, nos olim Christi causa contempsimus, & contempsisse lætamur.

Tunc Maximianus furore accensus tradit eos Rictiouaro, obtestaturque vt dirè eos excruciandos, teterrimaq; morte perdendos curet. Mox crudelis immanis tyrãni administer, iubet sanctos viros ad trochleam extensos fustibus cædi. Illi verò animis cælestia contemplantes, Christi opem & auxilium implorant. Audiens Rictiouarus eos preces Christo offerẽtes, quos putabat pre doloris acerbitate eiulaturos, fert indignissimè; mãdatque sudes inter digitorum vngues & carnem defigi, & ex pelle dorsi corrigias excindi. Parent satellites; acriter in digitos adigunt acutas sudes: martyres inter horrendos cruciatus spe gaudentes, in tribulatione patientes orant Dominum, vt ab homine doloso & iniquo ipsos liberare dignetur. Non cũctatur bonus Dominus: exiliũt è digitis sudes tãta vi, vt quosdã è ministris interfecisse, alios vulnerasse ferantur. At Rictiouarus præ furore insaniẽs, aliud protinùs supplicium excogitat. Molares lapides ad martyrum colla ligantur, vt in flumen Axonam demersi glacie crucientur. Martyres læti & alacres, diuinæ virtutis scuto protecti, nec aquis merguntur; imò potius ceu æstiuis quibusdam lauacris recreati, abiecto molari pondere ad vltiorem fluminis ripam incolumes enatant.

Eo conspecto miraculo Rictiouarus à malo dæmone ira inflammatus, iubet eis vincula inijci, vinctosque in bullientem plumbi liquorem deponi. Sed martyribus inuicta Christi dextera protectis, & numen diuinum vno ore inuo-

Obserua quid Extensio ad Trochleas, & eleuatio ad Trochleas admodũ diuersa sint. Trochlea propriè rota est, rotam continens volubilem, per quam funis tractorius immissus ligatum brachijs reuinctum reũ sursum trahit, vel remissius deorsum relaxat. Eiusmodi itaque tormentum dictum reperitur, eleuatio ad trochleas. Extensus autem ad trochleas, virgis ac fustibus cædebatur, dorsisque

ocantibus, feruentis plumbi guttula in o-am exilit Iudicis, magnoque excrutiatum ore occæcat. Tum miser ille furore perci-picem, adipem, oleumque feruefieri & tyres in ea præcipitari iubet. Paretur dicto us; sed multo celerius angeli ministerio ab e liberantur: ita vt auri instar per ignem gati, nouo quodam splendore coruscare vi-entur.

duplicibus &c. Hæc Baronius in Notat 7. Decembris.

mpius verò Rictiouarus cùm omnes suos atus irritos esse cerneret, furibunda mente gnem se præcipitem dat; iusto profecto Dei icio: vt qui multos Christi martyres ad cæ-ia regna properantes, ignibus excruciatos eremerat, ipse quoque igne extinctus, ad æ-ni ignis flammas inextinguibiles proficis-etur. Id conspicati victores martyres, pijs nis supplices Deo offerunt preces, vt ipsos ertaminis conflictatione ereptos, iubeat pitius ad se peruenire. Annuit eorum votis cibusque Iesus. Nam Maximianus statim, vt tiouari cognouit interitum, sanctos mar-es capitis damnauit. Quod certamen læti tresque Octauo Kalendas Nouembris per-runt.

Capite plexi migrant ad Christum.

Corpora eorum canibus auibusque deuorá-elicta, sed Christo custode nihil læsa, à pio dam sene, eiusque sorore vetula sepulturæ lita sunt, in proprio eorum domicilio: quo rus populusque fidelis piæ deuotionis affe-confluere, eorumque celebritatem festiuo dio celebrare cœpit: communicatoque in-e concilio indè ea transferentes in duobus orificis tumulis condiderunt. Vbi posteà

Tumuli eorum miraculis celebres.

magnam ædificarunt ecclesiam: in qua eorum meritis cælitus largitur infirmis sanctas.

Vide 2. Tom. C Baron. & Not. ad Martyr. Roman. 26. Octob.

MARTYRIVM SANCTORVM ROGATIANI & Felicissimi: Ex Epistola B Cypriani, 81. Passi sunt anno salutis 260. Valeriani & Gallieni Impp. 6.

QVANTA horum Martyrum sæuissima hac persecutione in perferendis multiplicibus pro Christiana religione suppliciis enituerit animi fortitudo & inuictum robur, ipsa B. Cypriani testificatione satis manifestum euadit. Eorum siquidem virtutes & constantiam haud immeritò collaudans; cæteros confessores pro Christi nomine decertantes, hisce fere verbis ad eorum imitationem hortatur. Sequamini in omnibus Rogatianum presbyterum, gloriosum senem, viam vobis ad gloriã temporis nostri religiosa virtute & diuina dignatione facientem, qui cum Felicissimo fratre nostro, quieto semper & sobrio, excipiens ferocientis populi impetum, primum hospitium vobis in carcere præparauit: & metator quodam modo vester, nũc quoque vos antecedit. Quod vt consummetur in vobis, assiduis orationibus Dominum deprecamur: vt initijs ad summa pergentibus, quos confiteri fecit, faciat & coronari.

MAR-

RTYRIVM SS. VINCENTII, SA-
binæ, & Christetæ: Ex Flore Sanctorum Hi-
spaniæ auctore Io. Maldonato Hispano. Errant
qui putant hunc eundem esse Vincentium Cæ-
saraugustanum, Diaconum S. Valerij Episco-
pi: hoc eodem quidem tempore passum.

Vide Not. C. Baron in Martyr. Rom.

27. Octob.

VM Dacianus præses Diocletiani & Maximiani iussu sæua per Hispaniam edicta a dimitteret, pioque sanguine cta tribunalia respergeret, apud Eboram tatem Vincentius adolescens comprahen- est. Quem blandè primò Dacianus compel- , interrogare cæpit, cur florentis imme- ætatis principum iussa contemneret; Cur istum à Iudæis ob flagitia crucifixum, Deũ leret. Cui Vincentius; Ego, inquit, Deum & terræ conditorem colo: tu potius de- s flagitiososque sectaris deos. Nonne tibi um est, Dacianus intulit, Iouem omnia videntur, condidisse? Compertissimum i est, dixit Vincentius, & vestri libri obscurè loquuntur, Iouem virum adulte- flagitijsque quamplurimis contaminatum le.

a Contigêre ea anno Christi 303. Iuxtà Baron. Tom. 2. Annal.

Vbi comprahensus Vincentius.

Ion tulit hæc Dacianus; sed amouete, cla- , hominem nefarium; scelestum; impium pellite; & si sacrificare renuerit altaribus otus, morte mulctate. Rapitur indè Vin- ius, & ad Iouis templum deducitur; sed in lia platea durissimo pedem imprimens la- , cunctos in admirationem vertit. Demi- certè carnifices pedis vestigium in silice, m esse Deum, quem prædicabat Vincẽtius repu-

Nota miraculum quo carnifices conuertũtur.

reputantes, tres velut induciarum dies, à Daciano extorſerunt. Interim illo in cuſtodiam dato, firmiterque detento, ſorores eius Sabina & Chriſteta in carcerem venientes, peruicerunt, vt cum eis frater fugam capeſſeret, hac lege; vt ſi denuò vincirentur, ipſæ ſimul cum eo martyrium ſubirent. Vincentius ſalutis ſororum ſuarum deſiderio inflammatus, fugam cum eis arripuit, Abilamque peruenit. Dacianus vbi de fuga cognouit; immiſſa poſt tergum equitum turma omnes ſimul trucidari præcepit. Qui Abilæ reperti membratim in eculeo diuaricantur, ac conciduntur: nouiſſimè capitibus fuſte lapideque illiſis, martyres efficiuntur.

Fugit è carcere cum ſororibus ſuis & poſteà cũ ijs martyrio coronatur.

MARTYRIVM SS. APOSTOLORVM Simonis Chananæi: & Thaddæi, qui & Iudas dicitur: Ex Ioachimo Periomo de rebus geſtis Apoſtolorum. Eos vno eodemq; tempore & eodem in loco martyrio occubuiſſe confirmat quoq; Baronius.

In Notat. ad Martyrol. Rom. & Tom. 1 Annal anno Domini 68.

28. Octob.

SIMON & Iudas fratres, Alphæo patre & Maria matre nati, glorioſam pro Chriſto mortem eodem in loco oppetierunt. Nam Simon quanquam in AEgypto, Thaddæus vero in Meſopotamia Euangelium prædicauerint, poſtremò tamen pariter conuenientes, in Perſide martyrio coronati meruerunt. Porro cum mater eorum, Maria Cleophæ, ſcilicet filij, modò Ioſephi, modò Iacobi, ſcilicet mater indicatur: dubium non eſt hos quatuor vno patre & vna matre genitos, fratres fuiſſe. Et quidem Ioſephus fuit diſcipulorum Chriſti vnus. Iu-

[illegible]

us autem æquè Apoſtolus, poſt Chriſti in
os aſſcenſum, Hieroſolymas profectus pô-
iam ibidem dignitatem, martyrij corona
tremò redimitus, adminiſtrauit. Hi verò,
tempore ſe in Chriſti diſciplinam tradi-
int, ſanctarum monumentis literarum pro-
ım non eſt. Apoſtolos autem eos delectos
, aut potius ſelectos ex communi diſcipu- *Matth.10.*
um numero, Matthęus, Marcus & Lucas do- *Marci 16.*
t. Eos verò ex Galilææ oppido, quod Cana *Luc.6.*
itur oriundos eſſe, indè facilè colligi po-
, quod Simon hic interdum Cananæus, in- *Simon & Iudas vndè oriundi.*
dum Zelotes nuncupatur. Quoniam enim
ıa Zelus ab Hebræis appellatur; duo eorum
Euangelia ſcripſerunt, Cananæum, Lucas
ò Zelotem eum nominat; illi verbum He-
icum ſecuti: hic Græcam interpretationẽ.
erum de varijs eorum laboribus & certa-
ıibus & glorioſo agone certi aliquid affir-
re nolumus: quandoquidem ſcriptores Ec-
ſiaſtici aliter atque aliter ſentientes inter
onflictantur. Hoc tamen communi ferè o-
ium traditione confirmatur, eos pariter
t multos in Meſopotamia & AEgypto ex- *Vbi in Chriſti fidem annunciauerint & martyrio coronati ſint.*
latos labores, in Perſidem conueniſſe, ibi-
ıque innumerabiles Ieſu Chriſto filios ge-
ſſe; fidemque, qua nunc omnes meritò glo-
nur, in vaſtiſſimis illis regionibus & eſſe-
atis gentibus diſſeminaſſe: ſanctiſſimum-
que Ieſu Chriſti nomen doctrina
& miraculis, ac glorioſo de-
nique martyrio illu-
ſtraſſe.

VITA

VITA S. FARONIS EPISCOPI *Meldensis: Ex ea quæ est apud V. P. Laur. Sur. Fuit vicesimus eius sedis episcopus; Ordinatus anno Domini 620. Seditq; annis 66:*

Vide. C. Baron in Not. ad Martyr. Rom. & Tom. 8. Annal.

28. Octob.

Patria & parẽtes eius.

** Landegunda.*

BEATVS Faro patre Hagnerico Burgundione natus est, Theodoberto Austrasianorum Regi mtantum charo, vt propter præstantes animi dotes in aulam ab eo accitus fuerit; vbi ducta in matrimonium* Leodegunda, generis præstantia haudquaquam impari sibi coniuge, tres ex ea suscepit liberos; Faronem, de quo nobis sermo; VValbertum & Chalnoaldum; itemque Faram filiam, multa probitate conspicuam. Et quidem Chalnoaldus B. Columbano illustri sanctitate Abbati in disciplinam à patre traditus, postmodum vnà cum VValberto fratre, & B. Agilo cognato, Agnoaldi (qui fuit Hagnerici frater) filio, Eustachio magnæ doctrinæ & sanctitatis viro, ipsius Columbani discipulo, cõmissi sunt instituendi; quibus plerique alij adiuncti fuêre; qui postea Ecclesiarum præsules eximij extiterũt. Et Vvalbertus quidẽ nonus decimus à B. Dionysio pro vitæ suæ meritis creatus est Meldensium antistes.

Fratres eius & Sorores. S Columbani vita habetur 21. Nouemb.

S. Eustachij vita habetur 29. Martij.

VValbertus eius frater 19 Meldẽsis Episcopus.

Cæterum Faro in aulam Theodoberti Regis, à patre adductus, militari habitu ornatus fuit: interque regiæ primarios honoratæ militiæ stipendia fecit. Cùm autem Theoberti & Theodorici Regum ditiones Clotario cessissent, apud eum quoque Faro præcipuum gratiæ & amicitiæ locum obtinuit: adeò vt Regi subindè, ea fiducia fretus, æternæ salutis monita daret,

Faro in aula Regum clarus.

et,eumque ad mundanæ gloriæ contemptũ
ılò prouocaret. Comis & amabilis omni-
,humanitatis & misericordiæ officijs ope-
ısque prçclarā nauabat operam;ita vt capi-
reos frequenter è præsenti mortis eriperet
rimine:eosdemque salutaribus monitis e-
giè instructos, à flagitiosis actibus ad opti-
m deindè frugem adduceret.

Eius virtutes eximiæ adhuc in aula existentis.

Missi eo tempore à Saxonum gēte ad Clota-
m venêre legati; qui verbis iniuriosis adeò
gis animum exacerbârunt, vt præcipite ira
nulante,confestim eos capitis damnaret.Et
ınquam proceres à tali eũ facinore dehor-
entur,dicerentq; eo facto ius gentium, quo
lũ scelus excogitari potest immanius, vio-
ım iri,nihil tamen apud iratum Regis ani-
efficere potuére;ita vt omninò, ruptis mo-
ationis habenis,suo potius furori quam sa-
consilio parere statueret. Dum Faro magna
s prudentia,Regis mandatũ, cæteris recla-
ntibus,visus est approbare: ita tamen vt in
ıerum diem legatorum cædes differretur.
q; legati militum custodiæ traditi fuêre: ad
os accedēs Faro,præstānti sua eloquētia ef-
it,vt Christianis sacris,de æterna salute so-
ti,initiari voluerint. Quod simulac Regi
icauit,non modò eos vita donauit Rex, sed
neribus insuper affectos,cũ honore ad suos
audio remisit: quanquam posteà eadem Sa-
um gens à Clotario bello superata & ferro
itus concisa fuerit.

Faronis prudentia in lenienda Regis ira.

nterea,cum multis magnisq; honoribus a-
Clotarium Regem clarus, sororem Faram
ginem sanctissimam magno ipsius videndi
desi-

iam sacro velamine consecrata, beatissimi i tentationem ab inuido & maligno dæmo- illi iniectam extinxerit. Cum enim die odã amoris eius & pulchritudinis recorda- ur, misso confestim nuncio eam accersiri rauit, vt cupitis eius amplexibus frueretur. illa semel iterũq; vocata venire renuit: ter- o verò accita cum sancti viri animum perti- icem sentiret, vt & suæ & illius pudicitiæ onsuleret, depositis vestibus, quæ cultiores ideri poterant, & tonsis capillis, horrido se ilicio induit, eaque deformitate viro sè visen- am obtulit. Ille verò tali eam habitu & spe- ie contemplatus, vehementer exhorruit, do- ensque se eatenus tentationi cessisse, ab illi- cito sese opere reuocauit. Fuit autem vir bea- tus in ea dignitatis administratione à Clota- rio Rege ad Childericum vsque annis 66: sic- que post multos labores migrauit ad Dominũ lugente Meldensi ecclesia, Angelis verò lætan- tibus, eiusque virtutibus in gloria miraculo- rum præclarè coruscantibus.

En vt tentationem sancti viri eius quondam vxor ex.inxerit.

Felix obitus eius.

Tumulus eius miraculis clarus.

HISTORIA BREVIS S. NARCISCI *Episcopi Hierosolymitani: Ex Ecclesiasticæ Historiæ Eusebij Cæsareensis lib. 6: cap. 8. & 9. Fuit hic tricesimus eius Sedis Episcopus: Claruit sub Seuero & Success. Impp. anno Christi 198, & sequentibus.*

Vide Tom. 2. Ann. l. C. Baron. & Notat. ad Martyr. Roman.

29. Octob.

PRAETER multas alias res admirabiles in Ecclesia gestas à Narcisco, referũt hoc ab eo editum miraculum. In magna & so- lenni Paschatis vigilia, cum oleum diaconis & Ecclesiæ ministris deesset, & grauis quæ-

Praeclarum Miraculum. dam ægritudo & animi demiſſio vniuerſam multitudinẽ occuparet; ferunt Narciſſum his, qui luminaria aptabant, præcepiſſe; vt aquā è proximo puteo hauſtam ad ipſum perferrent. Quo abſq; mora peracto, fuſa ſuper aqua oratione, mandauit, vt cum vera & conſtanti in Dominum fide, eam in luminariū vaſa infunderent. Quod vbi fecerant, contrà omnem rationẽ, incredibili quadā & diuina virtute, naturam aquæ in olei repētè commutatam viderunt. Pleraque item alia memoria quidem digna, de vita iſtius viri commemorant, in quibus eiuſmodi quiddam traditum eſt.

Cum quidā perditi homunciones grauem & ſeuerā eam rationẽ, qua in hominibus, tum admonendis, tū in eorū vitijs corrigendis vti conſueuit, neutiquā ferre poſſent; præ metu, ne tandem debitas ſcelerum ſuorū, quibus obſtricti erāt, pœnas luerent, cœperunt contra eū conſutis dolis conſpirare, & turpē quandam criminationis calumniam in eum conijcere. Deinde quo magis auditoribus criminationis falſo obiectæ fidem facerent, eam iureiurando confirmare: atque hoc modo deierare. Primus, si, inquit, non verè dixerim, opto vt igni incendio miſerè diſperéam. Alter: Si non verè dixerim, opto, vt fœdo ac ſæuo morbo corpus abſumatur. Tertius verò: Opto, inquit, ſi falſa dixerim, vt luminib^9 penitus orbatus ſim. Verū quāuis nemo fideliū propter nobilitatem & teſtatā inter omnes omninò Narciſci caſtimoniam, illis vel grauiſſimo iureiurando ſe conſtringentibus, animum aut fidem adhiberent, illeipſe tamen partim præ indignatione ...

En trium virorum execrandam peruerſitatẽ.

criminationis, partim præ cupiditate vitæ Fugit in eremum S Narcissus.
pientiæ ac virtutis studio degendæ, quam
diu optauerat, ab oculis vniuersæ multitu-
s se penitus remouit, & in solitudine lo-
ue desertis ad multorum annorum spatiũ
m transegit. Verùm sublimis ille diuinæ
tiæ vltionisque obtutus, his sceleribus pa-
is, minimè acquieuit: sed quam celerrimè
ios illos & nequam homines grauibus ca-
itatibus oppressit.
rimus enim illorũ, perexigua scintilla in Periurorum terribilis vindicta.
eius subitò ruente, cum tota familia &
e rapido flammarum ardore omninò con-
auit. Alterius corpus eodem morbo, quam
anquam mulctam fore imprecatus esset,
xtremis pedum digitis ad caput vsque in-
im, contabuit. Tertius, ærumnosis priorũ
tibus admonitus, ineuitabilem Dei vltio-
admodum reformidans, palam malefica
ociorumque contrà Narcissum admissa,
essus est; ac tantis deindè tamque acerbis
nentis afflictauit, & vsque eò lachrymas
dere non destitit, quoad vtrumque oculũ
enitus extinxisset. Atque hi pro ea crimi-
ne, falsò contra Narcissum conficta, tales
as persoluerunt.
rrò cũ incognitũ esset vbinã Narcissus in
is siluarũ recessibus delitesceret, his, qui
mis Ecclesijs præerant, visum fuit alium
s locum antistitẽ subrogare. Dius igitur
enim ei nomen erat) delectus est; cui non
tẽpore Ecclesiã gubernãti successit Ger-
on: quo mortuo Gordius episcopatũ oc- Redit ad episcopatum.
. Cuius temporibus Narcissus, tanquam
 ex mor-

ex mortuis ad vitam denuò reuocatus, à fratribus ad intermissa Ecclesiæ gubernacula suscipienda rogatus est. Et cum nō amplius propter ingrauescentem ætatē ministerio præesse posset, Alexander vt cum ipso in fungendo ecclesiæ ministerio coniungeretur, accersitus est. Vixit autem S. Narcissus annos centum, & amplius sedecim; multisque virtutibus clarus migrauit ad Dominum.

Ætas admodum grādæua.

*VITA S. ERMELENDIS VIRGINIS, in * Villa Meldariensi quiescentis, in finibus Brabantiæ: Ex ea quæ est apud V.P. Laur. Sur.*

** Insula Vide Iohan. Molan. in Indic. SS. Belgij.* 29. Octob.

Parētes eius.

BEATA virgo Ermelendis patre Ermonoldo & Ermensende matre, tam genere quàm diuitijs spectabilibus, nata, primos adolescentiæ suæ annos Christo consecrasse memoratur. Cum siquidem parentes eam ad suscipienda matrimonij vincula importunè vrgerent, illa iam duodensiis se virginitatem suam cælesti sponso deuouisse asserens, aure pro ferro capillos per lacteâ ceruicē dependētes præscidit, relictoq; sæculo, omnibus pōpis eius cōstantissima animi virtute calcatis, Christum per arctam & angustam viam secuta est. Tradiderant illi parentes redditus cuiusdā villæ, a Odenca nomine; sed illa, relicta domo rebusq; parentū postpositis, solitaria ad quandā peruenit b villam, cui duo germani præerant fratres, primo iuuentutis flore vernantes, & sæculi vanitatibus atq; illecebris studiosè fauientes. Ibi venerabilis virgo cū diebus ac noctibus sedulò nudis pedibus ecclesiam frequentaret, totamque sese Domino in holocaustum offer-

Renunciat mundo capillis præcisis.

a *Odenca propè Louanium, vulgò Ter Dunck.*

b *Benecum*

ret, duo illi fratres facibus parum honesti *Insidiantur eius pudicitiæ duo fratres.*
tis inflāmati, eius pudicitiæ insidiari cœ-
nt. Ignorabat alter alterius vulnus; quod
r vtriq; inflixerat. Vterq; tamē & tempus
cum obseruabat, quibus eius decore suam
ent satiare libidinem. Sed cum tempus ma-
suæ congruum non inuenirent, vnus quē
ma libidinis amplius exurebat, ecclesiæ
dem adijt; per quem singulis noctibus
tissimæ virgini ad adita tēpli introitus pa-
t. Custos donis muneribusque ad sceleris
munionem facilè inductus, cum de virgi-
onsensu omninò desperaret, rapiendam
us iuueni suadebat.

tur, vbi nox sceleri destinata aduenit, vir- *Monita ab Angelo vt vitet insidias impudici iuuenis, in * Meldricem commigrat.*
nminentis periculi ignara, angelica voce
ita fuit, vt indè ocius recederet, & vir-
tatem, quam Deo consecrauerat, inuiola-
custodiret. Eo oraculo valdè perterrita,
iussioni obediens iter cæpit; ductuque an-
o ad * villam Meldricem quæ in Braban-
ugardiæ adiacet, peruenit: vbi miræ par-
nia abstinentiæ diu vixit. Alebatur herbis
stibus, non inferior summis eremi culto- *Vitæ eius austeritas.*
s: puellares quoque artus teneros diris
abat iniurijs.

andem post multa certamina ad cælestem
iam à Domino euocata fuit; ad cuius exe- *Mortua sepelitur ab Angelis.*
s, nō hominum resonabat turba, sed hym-
ci Angelorū chori: quorū ministerio cor-
ulum eius sepulturæ mandatum est. Latuit
dè totis annis octo & quadraginta, aliena *Claret miraculis post obitum.*
tu sęculi; sed cęli ciuibus mirificē venera-
rufcabat miraculorum gloria; Quibus

permotus Dux Pipinus parens B. Gertrudis sacrum corpus è tumulo leuauit, locumque maxima prædiorum multitudine ditauit, sanctarum virginum monasterium illic instituens: quibus Presbyteri ex monasterio S. Bauonis, quod in vicino monte Calfmont dicto situm erat, diuina mysteria administrabant. Sed hoc tempore neutrum subsistit monasterium: Virginumque bona in Leodienses S. Bartholomæi sunt translata canonicos.

Vide Tom. 2 Annal C. Baron. & Not. ad Martyr. Rom 30. Octob.

MARTYRIVM S. MARCELLI CENturionis, qui coronatus est anno Christi 298. Marcellini Pap. 2. Dioclet. & Maxi. Imp. 15.

IN ciuitate Tingitana cum aduenïente natali Imperatoris, solennibus de more epulis vacarent, & omnia immodica lætitia perstreperent, Marcellus quidam ex centurionibus, Christiana pietate egregiè imbutus, profana refutās cōuiuia, huiusmodi cōfessionē, reiecto cingulo militari, clara voce corā ipsis legionis signis edidit: Iesu Christo æterno Regi milito; amodò Imperatoribus vestris militare recuso: sed & deos vestros ligneos lapideosque adorare cōtēno. Milites ea cōfessione stupefacti, cōfestim iniectis ei vinculis, in carcerē abduxerūt: remq;, quæ cōtigerat, Præsidi nunciarunt. Is erat Fortunatus, qui finitis epulis cū ad se introduci præcepit. Introducto, quid, inquit, tibi visum est, vt contrà militarem disciplinam te discingeres, & balteū ac vitem projiceres? Respōdit Marcellus: Iam die duodecimo Kalendarū Augustarum publicè me Christianum esse clara voce testatus sum; & ...

Præclara S. Marcelli confessio.

Vitis gestamen est Centurionis: quo in delinquē

nceps sacramento militare non posse, nisi Christo filio Dei Patris omnipotẽtis. Foratus Præses, Tuam, inquit, temeritatem n dissimulare nequeo, ideoque ad domi meum Aurelianum Agricolaum transteris.

tes milites animaduertebant.

gitur die tertia Kalendarum Nouembrium icolao præfecto prætorij oblatus est: & ex cio recitatũ: Miles hic, reiecto cingulo miri, Christianũ se esse testatus, coram omni ulo in deos & Cæsarẽ multa blasphema lons est. Tum Agricolaus, Quo furore, inquit, acramẽta proijcere, & talia loqui ausus es? põdit Marcellus: Furor nullus est in eis, qui ent Dominum. Agricolaus dixit; Singula locutus es, quæ actis præsidialibus cõrinẽ- Marcellus respõdit: Locutus sum: Et Agriaus; Proiecisti arma? Proieci, inquit, Marus: Non enim oportet Christianum hominolestijs militare sæcularibus, qui Christo itat. Tunc Agricolaus mortis eum reum esictauit: quòd abiecto publicè sacramento, per apud acta præsidis, verba furoris plena osuisset. His dictis: gloriosus athleta Chriapite cæsus occubuit.

Ducitur vinctus ad Agricolaum præfectum.

Hæc dicit secũdum illud Apostoli 2. Timot. 2. Nemo militans Deo, implicat se negotijs sæcularibus. Vide Baron. Annal. Tom. 2.

RTYRIVM SS. ZENOBII ET ZE-*obiæ sororis eius: Ex eo quod est apud Metabrasten. Paßi sunt anno Christi 285. Caij Pap. . Dioclet. Imp. 2.*

30. Octob.

AEGAE ciuitas est in sinu Ionico sita, à Cilicib. culta; in qua Zenobius, eximia virtute ac pietate vir, ducta in matrimo- Tecla patrui sui affine, Zenobium filium,

Patria & parentes eorum.

filiamque Zenobiam genuit: vtramque prolem præclaris à Deo animi corporisq; dotibus ornatam: multisque naturæ adiumentis ad arduũ virtutis iter egregiè instructam. Defuncto autem vtroque parente, Zenobius iunior protinus ad benignè faciendi disciplinam se accinxit; facultates in pauperes distribuit, languidis & infirmis ministrauit, & omnium calamitosorum curam insito animi ardore suscepit. Cũ hæc charitatis pietatisque officia sedulus exerceret, & in tantis virtutibus diu vitam egisset, fuit ad Christi gregem pascendum Ciliciæ electus antistes; vt in posterum non modo corporibus, sed & animis mederetur: & illa quidem à morbis, has verò ab impietate liberaret. Hinc cùm Indi cuiusdam præfecti coniunx in morbum incidisset immedicabilem, cancrem dico, qui interiorẽ thoracis partẽ depascebat, & supplex ad eum Aegas veniret, vir diuinus præfectũ coniugemq; benignè excepit: optatá quidẽ salutẽ spondens, si debitá tamẽ curationis mercedẽ persoluere velint. Offerũt illi immane auri & argẽti pondus, promittuntq; maiora, si desiderata sanitate potiatur. Tũc Zenobius, Mercedẽ, inquit, hãc & nõ aliam postulo, vt ocyus à patrio discedẽtes, errore, ad veritatis agnitionẽ transeatis: vosque Christo sese omnium Saluatori pura & integra fide sanandos committatis. Quod quidem prompto & alacri animo eis promittẽtibus, Zenobius, in nomine, inquit, Iesu Christi, qui sanauit mulierẽ profluuio sanguinis laborantẽ, sana esto mulier; statimq; morbus illi grauissimus tanquam flagello fugatus cessit; & præfectus cum coniuge

& fil-

Virtutes Zenobij.

Zenobius fit episcopus AEgearum.

Vide quam [illegible] Ze[illegible] pro [illegible]tionis [illegible]ficio. Matth. 9.

& liberis ſacro latice expiati, ſummo cum gaudio domum redière.

His alijſque quamplurimis clarus virtutibus & miraculis Zenobius, Imperatorem diù latere non potuit; qui ſtudia pietatis & Chriſti cultores flamma ferroque perſequebatur. Erat is Diocletianus, qui Chriſti confeſſorem vinctum ad ſe perductum hoc modo cõpellauit: Multa quidem de te ad noſtras ſæpè aures delata ſunt; ſed hactenus ſoli famæ difficulter fidem præbens, cupio nũc oculos ipſe meos eorum quæ audiui, teſtes habere. Et vt paucis abſoluam, hæc duo tibi propono hodie; vt vel edicto Imperatorum parens, maximos honores & opes vitæque ſplendorem aſſequaris: vel parere recuſans, plagas, vincula, cruciatus & cætera tormenta ſubeas. Ad quæ Zenobius: Mihi, inquit, Chriſtus IESVS cunctis tuis opibus & honoribus longè charior eſt: mortem verò & tormenta, quæ minaris, lucri loco reputanda arbitror.

Diocletianus vinctum eum peruertere conatur.

Egregiè reſpondet ſanctus.

Hoc Martyris accepto reſponſo, Lyſias præſes eum in ligno ſublimè ſuſtulit, & diros cruciatus eius corpori inflixit. Quæ cùm fierent, fortè Zenobia ſoror eius alicundè accurrens, exclamauit: Quidnam, inquit, Tyranne ſceleris admiſit frater, quòd tanta crudelitate in eũ deſæuias? Hæc dicentem, & Lyſiæ blanditias minasque contemnentem miniſtri pariter arripiunt, & vnà cum fratre in lectum ferreum igne candentem proſternunt. Cumque Tyrannus martyribus inſultando clamaret, Veniat Chriſtus, & opem vobis ferat, pro ipſo patientibus: contrà exclamans Zenobius: En, inquit,

Cruciatur.

Zenobia cõprahẽditur: & cum fratre torretur igni.

adeſt,& rore cæleſti flammas mitigat, licèt tu, tanta impietatis circundatus caligine, hoc videre non poſſis. Tum Lyſias rabie quadam & furore acrior factus, in lebetes vehementer accenſos dimitti eos præcepit; ſed bulliente liquore nihil eis detrimēti afferente, capitis in eos ſententiam dictauit; quam extra muros ciuitatis AEgæorū pari alacritate ſubiêrūt: quorum corpora Hermogenes & Caius presbyteri in vicina ſpelunca condiderunt.

In lebetes bullientes coniecti manent illæſi.

Demùm capite plectuntur.

VITA ET MARTYRIVM S. EPIMAchi: Ex ea quæ eſt apud Metaphraſten. Forſan paſſus eſt anno Chriſti 235. ſub Decio Imperatore: quo tempore potiſſimum viguit perſecutio in AEgyptios & Alexandrinos Chriſtianos, iuxtà Baron. Tom. 2. Annal.

31. Octob. AEGYPTVS cum plurimorum hominū altrix, ex eorum numero, qui admirāda ſanctitate in hac vita claruerunt; tum Epimachi quoque eximia virtute viri educatrix fuit. Sola enim illa regio & ætatis & virtutis ipſius progreſſum & incrementa perſpexit. Vt enim olim eremus Ioannem Baptiſtam, & carmelus Eliam habuit, ita hunc mons Peluſius incolam ſuſcepit, & cæleſtis vitæ dulcedine incredibili refecit. Exercebat ſe ibi iugiter in philoſophia diuina, facileq; aſpera quęque & laborioſa non modò Chriſti amore ſuperabat, ſed præ ſuauitate rerum cæleſtium, ſummas etiam delicias reputabat.

Patria eius.

Epimachus in monte Peluſio habitat.

Intereà Iudex quidam ſæuitia & ferocitate terribilis Alexandriam venit; tota mente & indu-

industria intentus, quomodò quibusve artib. Christianū nomen internecióe deleret. Quam ob rem Christiani omnes minas illius extimiscentes alij in solitudinem fugiebāt, alij simulata impietate, fidem pietatemque occultabant: pauci fidei constantes atrocia suppliciorum certamina subibant. Quod simulac cognouit Epimachus, mox solitudinis pertæsus, ab eremo in mediam vrbem cum Tyranno cōflicturus descendit. Itaque Alexandriam ingressurus admirabili animi fortitudine idolorum aram euertit, & impetum in ipsum Iudicem fecit; iustoque quodam furore stimulatus Tyrannum, nisi à satellitibus repressus fuisset, humi strauisset.

E solitudine Alexandriā venit: vt pro fidei defensione contra immanem Tyrannum decertet.

Quæ omnia Iudex indignè ferens, ira & furore vehemēter excanduit. quòd homo externa specie vilis planè & abiectus, coma squalidus, toga miser, tanto impetu in eum ruere ausus esset. Fremens itaque frendensque vinculis & conuicijs oneratum in carcerem detrusit, & de alijs qui eodem carcere conclusi tenebātur, atrox inprimis supplicium sumpsit: vt & ea vindicta suum dolorem leniret, & Epimacho pariter terrorem incuteret. Postquam verò ingentem stragem martyrum edidisset, & cūctis præcisis priùs linguis, capita amputasset, postremus ad certamē euocatus fuit Epimachus: qui admiranda animi virtute & constantia Tyranni impietatem redarguit, & de cælesti gloria, qua martyres coronantur, stupente Iudice, [illegible] disseruit.

Mittitur in carcerem.

Vndè Tyrannus abiecta victoriæ spe, quam sibi de Martyre facilem pollicebatur, eum in cru-

Dirè cruciatur.

crucem ſublatum ferreis lacerari vnguib. præcepit. Cumq́ue ea tormenta nullam omnino vim ad infringendam eius conſtantiam haberent, acuti fuêre adhibiti lapides, vt eius non modò carnes, ſed ipſa etiam oſſa laniarent. Sed accidit vt ea tormenta martyri maiorem apud Deum fidutiam conciliarent, & apud homines multò illuſtriorem redderent. Nam cùm hinc indè precioſus illius ſanguis difflueret, & fruſta carnium per aëra volitarent, puella altero orbata lumine, ſanguinis fortè guttam in oculum excepit; quam abſtergere volens, repentè ſe lumen recepiſſe gauiſa eſt. Itaque cùm ex eo miraculo clamor populi oriretur, & martyris inuicta virtus miris præconijs extolleretur, Iudex furoris impatiens, capitis eum ſententia damnauit.

Præclarum miraculum.

Capite plectitur Epimachus.

ILLVSTRE MARTYRIVM S. ac glorioſi Martyris Quintini: quod ſubijt Auguſtæ Veromandorum, Anno Chriſti 303. Marcellini Papæ 7. Diocletian. & Maximian. ... Ex eo quod eſt apud V. P. Laurentium Surium.

Vide ... Baron. ... Tom. 2. & Not. in Martyr. Rom.

31. Octob.

SANCTVS Quintinus Romæ ſenatoria ſtirpe progenitus, pro Chriſti amore, quo acriter incenſus erat, primò patriam, ... tem, parenteſq́ue reliquit; & vnà cum Luciano, Ambianos in Gallijs, ſpe potiundi martyrij, ſeſe contulit. Itaque Luciano Bellouacenſium vrbem adeunte, ipſe Ambianis ... ſui tempus expectabat: nequaquàm ... rim inerti deditus, ſed Chriſti nomen ...

Quintini patria & nobilis proſapia.

Venit cum Luciano in Gallias.

annun-

nuncians;virtutumque eius insignia, nō so-
m documentis verborum, sed miraculorum
iam testimonijs propalans. Commendabant
ariter ieiunijs & orationibus assiduis, agonū
orum certamina Domino, & cunctis nisibus
anc laborum suorum mercedem postulabāt.
ernebant enim quotidiè præclaras fulgétes-
ue martyrum coronas, quas Diocletianus &
laximianus Christi cultoribus furore çstuan-
s contexebant:timebantque nè fortè ipsi,cæ-
ris glorioso triumpho ad cælos tendētibus,
gloria fraudarentur.Sed Christus Dominus
ilitibus suis,eam pugnam cōtra satanam ei-
sque satellites auidè expetentibus, egregium
rofectò certamen obtulit, & victoria insig-
es mirificè exaltauit.

Claret miraculis.

Ea tempestate Rictiouarus Galliarum præ-
ctus, insana crudelitate aduersus Christia-
os exardescebat; eorumque sanguine rabiem
am vix vnquàm satiari posse credebat.Com-
æhendebat quotidiè alios atque alios Chri-
milites;inter quos tandem (cum Ambianū
uenisset)quoque Quintinum catenis vinctū
carcerem misit. Ibat is lætabundus & exul-
ns,quòd desiderata diu gloria potitus esset.
quenti autem die tribunali oblatus, quo no-
ne appellaretur,quo sanguine cretus,& qua
tria oriundus esset, quæsitus fuit. Ad quæ
artyr responsum sua virtute dignum dedit
cens: Christianus ego à parentibus Quinti-
s vocatus sum:Ciuis Romanus,patre Zeno-
senatore natus.Tum præfectus:Quid est,in-
it,quòd persona tam nobilis & tanti viri fi-
s,tam impiæ superstitioni se tradiderit, vt
homi-

Comprehenditur à Rictiouaro.

Egregiè respondit præfecto.

hominem à Iudæis in Crucem actum pro Deo colere non vereatur? Respondit Quintinus: Nobilitas summa est Deum cognoscere, eiusque mādatis salutaribus obsequi: qui suos cultores ad summum beatitudinis gradū euectat. Hæc aliaque cum martyr eximia pietate dissereret, Præfectus ait: Nisi accesseris, & dijs nostris sacrificaueris, per deos deasque nostras iuro, quia diuersis te cruciatibus ad ipsam vsque mortem torquebo. Ad ea Quintinus: Et ego, inquit, per Dominum meū tibi promitto, quia neque iussa tua facio, neque minas extimesco. Corpori pęnas inferre potes: animę verò Christus miserebitur.

Flagellatur acerrimè.

His auditis, Tyrannus immani furore commotus, dirissimis eū flagellis subdidit. Cumque eo tormento acrius Christi martyr vrgeretur, sublatis ad cælum oculis Christi numen cum gratiarum actione inuocauit: & protinus vox cælitus ad aures eius delata insonuit: Cōstans esto Quintine, ego adsum tibi. Ea voce satellites humi ruentes, opem præfecti magnis vocibus inclamabant. Præfectus verò truculentiori ira permotus, à supplicijs ad caliginosissima ergastuli loca eum deduci pręcepit: quo abductus solatio quidem humano est destitutus, sed solamine diuini spiritus abūdè refectus. Nam sequēti nocte angelica præsentia recreatus atque è vinculis ereptus per medias carceris custodias transiuit illæsus, rectaq; ad vrbis forum contendens, aduocata cōcione de Christianæ religionis fideique mysterijs luculenter disseruit, & ingentem populi multitudinem è tenebris in admirabile Christi lumen traduxit.

Cælitus confortatur.

Multos conuertit ad Christum.

Inte-

. Intereà custodes carceris è somno excitati, um clauso carcere Quintinum deesse cogno- cerent, animis turbati, ad inquirendum eum oras proruperunt. Quem vbi in medio popu- i consistentem, & verba salutis facientem có- picati sunt, magna admiratione perculsi, in- anam idolorum culturam protinus abiece- unt, Christumque amplexati sunt. His audi- s Rictiouarus immani furore turbatus, varia um animo suo agitare consilia; incertus, landitijsnè an minis atque supplicijs marty- em aggredi expediret. Tãdem ad callida ver- itæ fraudis conuersus commenta, blãdis cum ompellans sermonibus ait: Quintine, fateor, udet me tui, quòd relictis tantis diuitiarum ibus, & clarissima generis nobilitate con- mpta, hic vilissimi instar mendici nobis assi- s. Audi ergò me, & sanis consilijs festinè te cõmoda. Vnum est, quod te in amissas opes, maiorem insuper gloriæ splendorem, resti- ere potest. Tantùm dijs sacrifica: & ego tibi quàm deorum & Cæsarum amico amplissi- s conferam dignitates. Purpura bissoq; ve- tus, & aurea circundatus torque, inter ho- ratos Imperatorum milites primas tenebis. nc Quintinus commenta fraudis in sæuis- o præfecto intelligens, ô lupe rapax, inquit anis versutia plene, quam insipienter ti- nquam de me promittis victoriam, mune- promissione & infelici opum congerie. ignoras quia pauper non est, qui in Deo es est? Nam mihi sufficit Christus, qui mihi re est, & mori lucrum. Illius ego diui- concupisco; illius opes amplector; pro eo non

Carceris custodes credunt in Christum.

Rictiouarus martyri blãditur.

At ille fraudes eius contundit.

Philip 1.

non solùm acriter affligi, sed & mori paratus sum.

Tunc Rictiouarus insuperabilem martyris constantiam animaduertens, trochleis eũ torqueri præcepit, tanta crudelitate, vt membra suis soluta iuncturis, ingentem spectantibus horrorem incuterent. Martyre verò in eadem animi fortitudine permanente, præfectus tyrannico furore agitatus, resticulis ferreis eum cædi, oleo candenti, pice, & adipe feruentissimo perfundi, faces denique ardentes applicari iussit, vt vel flammis crematus assensum aliquando præberet. Sed Christi martyr cunctis supplicijs & blandimentis superior, corporeos exteriùs cruciatus contemnens: An tu, inquit ad Iudicem ignoras fraudis diabolicæ fili, hæc omnia non tam supplicio mihi, quàm refrigerio esse? Patior hæc pro nomine Domini mei Iesu Christi, ideoq́ue rorem consolationis diuinæ de cælis percipio. Hanc dicendi libertatem in martyre Rictiouarus nõ ferens, Afferte, inquit, calcem, acetum, & sinapi, eiusq́ue ori infundite, vt vel sic tacendo, à nostra deorumq́ue nostrorum iniuria resipiscat. Constitit immobilis martyr, pœnasq́; imminentes securè expectans: Domine Deus, inquit, quamuis hæc amarissima & exitialia sint, ori tamen meo pro mellis dulcedine, & faui reputo suauitate. Hæc dicens, truci præfecti iussione, grauissimis fuit ilicò catenarum circundatus nexibus, & à militibus in locum quendam, Augustam Veromandorum crudeliter ductus.

Horrendi sanè cruciatus.

Inuicta animi martyris virtus.

Cernens autem Rictiouarus constantiam eius magis semper magisq́ue roborari, statuit extre-

extrema eum suppliciorum atrocitate aggredi. Itaque duobus sudibus ferreis à ceruice ad crura vsque transfigi eum mandauit; & simili modo clauis decem digitos oẽs, inter vngues, & carnem, terebrari; vt vel sic toto corpore confosso, membrisque terebratis, aut deficeret, aut cederet superatus. Post quæ, inuictus Christi martyr, capitis à præfecto damnatus, precibus tota mente intentus, martyrij certamen fœliciter peregit: pridiè Kalen. Nouemb. Sacrum verò corpus eius, iussu tyranni Somnæ fluentis immersum est. Vndè post annos quinquaginta quinq; à matrona quadam nobili Romana, Eusebia nomine, cælitùs admonita eleuatum: integerrimum, incorruptum, fulgidum & inæstimabili odore fragrans est inuentum: ac in loco passionis reuerenter admodum iuxta loci ac temporis opportunitatem humatum. Beata verò Eusebia mox pro sepulturæ beneficio amicum lumen olim amissum virtute diuina fugatis tenebris lætabunda recepit. Trecentis porrò & sexaginta plus minus annis post, beatus Eligius Nouiomensis Ecclesię Antistes post sedulam indagationem sacras beati Martyris reliquias ibidem repertas, suauissimè redolentes, eximijsque miraculis celebres summa cum diligentia retro altare ædiculæ transposuit. Tumbam denique ex auro, argentoque & gemmis miro opere desuper fabricauit: Ecclesiam quoque, quod exigua conuenientibus populis videretur, eximio opificio ampliatam decorauit.

Alia inaudita tormenta adhibentur.

Postremò capite cæditur.

Somna fluuius.

Prima eleuatio corporis eius.

Secunda: ambæ miraculis celebres.

Eximiam deuotionem in sacras reliquias, S. Eligij, cuius vita extat 1. Decemb.

Vide Tom. 10. Annal. & Notat. C. Baron. ad Martyr. Rom. 31. Octob.

VITA S. VVOLFGANGI RATISPOnensis Episcopi: Ex eo quod est apud V. P. Laurent. Sur. Migrauit ex humanis anno Domini 999. Sedit annis 22.

Patria & parētes eius.

BEATVS Vvolfgangus è Sueuia oriundus parentes habuit, nec opibus nimium affluentes, nec inopia pressos, sed honestate conspicuos, & mediocri sorte prudenter cōtentos. Hic vt primùm per ætatem disciplinis idoneus, triuialibus scholis adhibitus fuit, ijs, quanquàm puer, excelso animo repudiatis, ad Augiense monasteriũ se contulit: vbi libenter & comiter, propter ingenij magnitudinem, exceptus, breui tēpore tantos in doctrina fecit progressus, vt ipsis etiam præceptoribus, qui acumen illius iam præsentirent, admirationi esset.

Fœlicitas ingenij eius & acumen.

Venit Herbipolim.

Indè verò non multo pòst tempore Herbipolim commigrans, Henrico cōtubernali maximè ad id iter hortatore, Stephano Italo cuidam in disciplinam se tradidit: vbi diuinarum rerum cognitionem admirabilem, non ab homine, sed à patre luminum & veritatis accepit. Porrò cum Henricus eodem tempore ad Treuirensem Episcopatum ab Othone Magno Imperatore, ea dignitate minimè indignus eueheretur, & VVolfgangus ad magnos pariter honores à præsule Henrico, qui eum secum assumpserat, vrgeretur, ipse cælestis disciplinæ amantissimus, reiectis honoribus, ad iuueniles animos optimis morib. & doctrinis informandos totum se contulit: & adolescentes quosque gratis imbuendos suscepit.

Instituit iuuentutem gratis.

Cùm

Cùm verò ad sacerdotij dignitatem, viam sibi apertam cerneret, ilicò & esu carnium & preciosis vestibus sibi interdixit; vt rebelles carnis motus spiritui subderet, & animum cælestibus rebus totum egregiè instrueret. Vigiliarum & inediæ patientissimus, precibus die nocteque sedulus incumbebat; sæcularia negotia, vbi res poscebat, ita tractans, vt corpore, non animo eis implicitus esset. Præcipuum illius studium in adolescentum animis, liberalibus disciplinis, moribusque informandis versabatur; quos, insita quadã humanitate paterni affectus fouebat, erudiebatque: & eos qui tenuiori fortuna & humanis exilijs destituti erant, non literis solùm, sed corporeis etiam alimentis promouebat. Hac eius viuendi ratione Henricus antistes summoperè delectatus, Decanum eum clericorum vel inuitum creauit. Eo honore suscepto, mox ad collapsos clericorum mores pristina disciplinæ seueritate astringendos animum adiecit; effecitque vt communi deinceps mensa & cubili vterentur, claustroque reuincti, lectioni incumberent. In ijs verò omnibus seipsum tam exactum innocẽtiæ & sanctitatis præbebat exemplum, vt ab omnibus, non clericus sed monachus diceretur.

Mores & vita eius antè sacerdotium.

Fit Decanus licet inuitus.

Vt in Decanatu vixerit.

Interea Henricus Romã profectus, ibidemque aduersa valetudine correptus, vitam hanc mortalem cum immortali permutauit: qua occasione vir beatus relicta ciuitate Treuirensi ad solitarios Hercyniæ siluæ incolas abijt: susceptoq; monasticæ professionis habitu, sub Gregorio Anglico Abbate sanctiora spiritalis mili-

Fit monachus.

militiæ fecit stipendia. Exacto autem tyrocinij sui tempore, multi è vicinis monasterijs, probitatis eius fama illecti, ad eum venerunt; quos omnes ille, permissu Abbatis, bonis literis & honestis moribus instituebat. Cumque totus in eo esset, vt percepta diuinitùs talenta in aliorũ salutem duplicaret, diuino oraculo admonitus, & cum bona venia Abbatis sui, monasterium non monachum deserens, cum aliquot comitibus prædicandi causa per Alemaniam peregrinus in Noricum venit; sicque læta vbiq; spargẽs Euãgelij semina, Pannoniæ fines petijt. Vbi cùm veterum errorum frutices doctrina pariter & exemplo extirparet, Piligrinus Pataujensis antistes, qui eum tanquàm peregrinum permanter excepit, & omni humanitatis officio prosecutus est, apud Imperatorem Othonem secundùm per legatos egit, vt eum Ratisponensi ecclesiæ Episcopum præficeret. Nec mora: Otho diuino permotus instinctu, reiectis omnibus qui dignitatem illam ambiebãt, VVolfgangum, hominem (vt apparebat) peregrinum quidem & inopem, sed monasticæ disciplinæ tota mente deditum, ea dignitate ornandum curauit.

Pergit in Pannoniam Christũ prædicans.

Fit Episcopus Ratisponensis.

Tantum igitur adeptus ministerium, nihil à pristino vitæ instituto vel habitu immutauit: sed qua erat intrinsecùs animi humilitate, eã quoque foris bonorum operum cultu & studio præ se tulit. Perspectis autem & cognitis Episcopatus sui rebus, cùm beati Emmerammi cœnobium Abbate carere, & fratres velut oues pastore destitutas errare cerneret, ilicò è Treuirensi monasterio sancti Maximini, Ramuol-

In Episcopatu monachũ non mutat.

Reformat monasteriũ Emmerammi: cuius vita habetur 22 Septemb.

muoldum acciuit; eumque primò Præpositum, indè Abbatē Emmerammi præfecit. Iam ante enim illud monasterium ad episcopum (nescio quo iure, quave iniuria) deuolutum erat; ita vt Ratisponensis antistes, & Episcopi & Abbatis simul munere fungeretur.

Cùm autem magna pars eorum, qui ei à consilijs erant, hortarentur & vrgerent, vt eodem iure vteretur, & emolumenta monasterij sanè amplissima nequaquam negligeret, vir sanctus constanter recusauit, dicēs: Nunquàm ego in humeros meos sarcinam coniiciam, cui ferendæ par non sum. Sicut enim, teste Gregorio, indecorum est, vt in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio: ita nimirum noxium, simulque turpissimum est, si singula rerum ministeria, personis totidem non fuerint distributa. Hisce alijsque rationibus refutato suorum cōsilio, Ramuoldum Abbatem constituit; & prædia omnia, ab eius antecessoribus per vim monasterio ablata, sancto Emmerammo, solis monachorum, pauperum, & hospitum vsibus deinceps seruitura restituit.

Non vult VVolfgangus Episcopus simul & Abbas esse.

Ecclesiasticum statum collapsum egregiè restaurat.

Post hæc vt alia quoque duo virginum monasteria ad regularis vitæ & disciplinæ normam reuocaret, tertium in quodam suæ ditionis loco virginum condidit monasterium: in quo virgines cælestibus disciplinis insignes, religiosa vitæ conuersatione, bonisque exemplis, alias similiter ad piam virtutum maximarum æmulationem prouocabant. Nec minor eius fuit industria in Canonicorum moribus reformandis; quos sagaci lenitate ad tam ex-

excellentem vitæ integritatem reduxit, vt nihil à summæ perfectionis monachis distare viderentur.

Benignitatis eius studiũ in pauperes præcipuum.

Cæterùm ipse in quotidiana vitæ suæ consuetudine ne latum quidem vnguem à monastica seueritate recedẽs, præcipuo quodam studio mendicos & inopes fouebat, prudenter cunctos & exemplo & doctrina admonens, illa piacula omnium sanctissima esse, quæ hominum charitate & beneuolentia continentur. Itaque post multa pietatis & iustitiæ opera, miraculis pariter & virtutibus etiam post obitum clarus, è corpore in cælos pridiè Kalend. Nouembris migrauit. Funus verò fuit ingenti omnium luctu in Cœnobium S. Emmerammi, quem præcipuo in vita honore habuerat, illatum: Ibidemque post Missarum solennia & exequiarum officia ritè peracta, præclarè atque honorificè tumulatum.

Obitus eius miraculis celebris.

VITA S. NOITBVRGIS VIRGINIS:

Ex ea quæ est apud V. P. Laurent. Surium. Floruit sacra virgo anno Christi plùs minus septingentesimo.

31. Octob.

PIPINVS Ansigisi Ducis filius apud Francorum gentem equitũ magister, siue Maior domûs, ducta in matrimonium nobilissima fœmina *a* Plectrude duos ex ea suscepit filios Drogonem & Grimoaldum; quorum prior Campanorum Dux, alter regiæ aulæ præfectus fuit. Cùm autem animum ad Alpaidem pellicem adiecisset Pipinus, Plectrudis legitima eius coniunx cum multis opibus Coloniam

a Vide de ea Tom 8. Annal. C. Baro. anno Domini 714.

Plectrudis Pipini vxor.

loniam Agrippinam se contulit: vbi constructo in honorem sanctissimæ Dei genitricis, insigni virginum monasterio, cum nepte, sua Noitburge piè deinceps & religiosè vitam instituit. Cumque neptem suam sanctissimis disciplinis imbueret, & in virginitatis proposito ad vltimum vitę spiritum retinendo educaret, filij eius Drogo & Grimoaldus, ad ineunda matrimonij fœdera puellam allexerunt; impulissentque, nisi morte præuenti eam curam cognatis reliquissent. Itaque illis è vita sublatis, cognati pari pertinacia virginis animum tentare. Illa verò mortales sponsos planè fastidiens, totam se ad deprecandum Dominum contulit: orans obtestansque vt prius ipsam è vita tolleret, quàm vim à cognatis perpeti sineret. Magna sanè & eximia in tam delicata & nobili puella virtus; vt florente ætate, Christo immortali sponso, cuius ardebat amore, regnum mundi & cuncta vitæ oblectamenta longè posthaberet: malletq; iucundam abrumpere lucem, quàm spiritum suum vel leui etiam peccati nubecula obscurare.

fundatrix B. Mariæ apud Coloniam Agrippinam.

S. Noitburgis recusat constanter nuptias.

Nec deprecanti defuit Christus; sed incontaminatam eius animam ex huius vitæ laboribus & angustijs in suũ regnum celeriter euocauit: & defunctæ corpusculum insigni miraculo, duobus videlicet luminaribus, altero ad caput, altero ad pedes eius diuinitus collocatis, cohonestauit. Ad tam diuinum & inusitatum miraculum cum ingens populi multitudo cõflueret, & ciues Colonienses sacrum virginis corpus vigilijs & precibus honorarent,

Imperat à Deo salutarem obitum.

Insigne miraculum.

accidit ſanè res admiratione digniſſima. Cùm enim inter ſacri funeris exequias alterius defuncti cadauer in templum inferretur, & iuxta virginis feretrū deponeretur, mox defunctus ad vitam redijt: palàm affirmans ſe ſanctæ Noitburgis meritis precibus à mortuis excitatum. Quæ res non immeritò ſummæ omnibus admirationi fuit, coegitque certatim oēs præpotentē Deum debitis celebrare laudibus, qui eſt mirabilis in ſanctis ſuis. Peractis autem exequijs & corpore coram ſummo altari in beati Petri Eccleſia humato, nomen eius, crebreſcentibus ad tumulum miraculis, adeò celebre effectum eſt, vt Eccleſia illa à ſancta Noitburge vocabulum acciperet. Fuit verò poſtea virgineum eius corpus in Confluentinam tranſlatum Carthuſiam; vbi hodieque reuerenter aſſeruatur in laudem & gloriam Chriſti ſponſi virginum & Virginis filij: qui cum patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in ſæcula benedictus: Amen.

Item aliud illuſtre.

Pſalm. 67.

Claret miraculis poſt obitum

Transfertur corpus eius in Carthuſiam Confluentinam.

(.·.)

NOVEM-

VITA S. MARCELLI PARISIENSIS Episcopi: Ex ea quæ est per Fortunatum episcopum. Ponitur nonus eius Sedis Episcopus. *Vide Not. C. Baron in Martyr. Rom.*

BEATVS Marcellus antistes, Parisiensi ciuitate oriundus, mediocribus quidem parētibus sed meritis celsus in vita præclarè eluxit. Cui hoc fuit præcipuum nobilitatis insigne, Christo sinè culpa seruire. Postquā in omni innocentia & vitæ puritate transmissis pueritiæ annis ad pubertatem peruenit, Lector in ecclesia constitutus mox miraculis & signis cælestibus diuinitus illustratur. Quadā enim vice cum ad officinam fabrilem diuertisset, (incertum qua de causa) despectus ab inhumano artifice cogitur candētem ferri massam manu sua de ardenti extrahere camino, eamq́ue librare, vt quanti ponderis esset probaret. Non recusauit pius adolescens, quin Christi virtuti egregiè confisus ferrum arriperet, & manu libraret. Duplex ibi tunc miraculum sanctitatem eius prodidit: cum neque foci calor eum exureret, neque ferri pondera fallerent. *1. Nouem.* *Patria eius.* *Insigne miraculum.*

Deinde vbi in religionis ordine subdiaconus effectus, B. Prudentio episcopo haustam de fluuio Sequanæ aquam abluendis offerret manibus, mutatis elementis, vini sapor inuentus est. Quo viso obstupescens pontifex, iussit ex vrceo in sacrum fundi calicem, & cælestem liquorem vniuerso populo ad communionem *Item aliud.*

 præberi.

præberi. Cumque multido plebis ex eo libasset vas ipsum ad sũmum æquè abundans, nouũ rursus admirandum cunctis fidelibus exhibuit spectaculum. Sed & mystico ei' vini beneficio multi postea à varijs languoribus salutem perceperunt. Alia verò vice cum ex officio venerabilis antistitis manibus aquam infunderet mox inde balsama cœperũt fragrare; ita vt põtifex vngere magis quam lauare se crederet, & alteras aquas quæreret, vt priores vndas ablueret.

Illud quoque mysterium, ad extinguendam in nobis inuidię pestem, referre fortassis abs re non erit. Quidam clericus, Mintucius nomine, annorũ circiter decem, melliflua vocis suauitate aures & animos populi cantando mirabiliter delectabat: iussusque ab Archidiacono decantare, mira quadã dulcedinis teneritudine id præstitit. Eam verò ob rẽ episcopus animo parũ iustè commotus, puerum virgis cædi præcepit. Cuumq; vox vapulãtis in aures episcopi sonaret, qui vocibus inuidebat, protinus iusto Dei iudicio vocis dispendia pertulit. Itaque toto triduo per compita ambulans vocem in verba formare nequibat, cunctos iã non ore, sed exemplo docens, quam detestanda esset pestis, inuidiæ malũ. Tunc verò beatus Marcellus hisce verbis pontificẽ compellans, amissa vocis organa reformauit: Licet intelligam, pastor bone, tua hunc casum tibi culpa accidisse, tamẽ quidquid libet, in nomine Domini, sermone profunde. O admirandũ subdiaconi meritum, qui vocem restituit sacerdoti, & debiles fauces eloquio reformauit.

En inuidiæ emolumentum.

Hisce

Hisce admirandis virtutum indicijs ad pontificiam dignitatem à Deo haud obscurè designatus cum iam Prudentius ab humanis desijsset, à populo pari consensu electus est. Administrauit autem eam illo ordine & modo, vt oneris magis quam honoris eã sibi reputaret. Inter alias autẽ res cum magna sanctitatis opinione ab eo in episcopatu gestas, illud de nobili quadã matrona narratur: Quæ per omnẽ ferè vitam nefariȩ libidinis contagione turpiter polluta, tandem obnoxia crimini è vita excessit. Cuius cadauer in tumulum illatum serpens immanissimus frequentare cœpit: credo vt quam viuentem in crimẽ pertraxerat, mortuam etiã sua sæuitia penitus depasceret. Hoc cognito beatus Marcellus cum serpẽte pugnaturus ad locum accessit. Cumque coluber de silua ad tumulum, obuio Marcello, rediret, cœpit supplici capite & blandiente cauda veniam precari. Tunc vir sanctus caput eius baculo ter percutiens belluam recedere iussit. Illa sanctissimi viri imperio nequaquam resistere ausa fugam cœpit; quam populus, præcedente põtifice, tribus ferè millibus prosecutus est. Deindè acriori increpatione adhibita: Ab hac, inquit, die, aut deserta tene, aut in mare te demergito; moxque dimissa bellua euanuit, & populum incredibili gaudio exultantem & Domino laudes concinentem reliquit. Hisce alijsque penè infinitis clarus operibus sanctissimus Marcellus, cum Domino perpetuò regnaturus, vincens mundi contagium, mundus migrauit ad Christum.

Marcellus fit Episcopus.

Horrenda Dei vindicta in adulterã.

Immanis serpens profligatur à S. Marcello.

Felix obitus viri sancti.

Vide Not. C. Baron in ad Martyr. Rom.

MARTYRIVM S. CAESARII DIACONI *ni & aliorum: Ex eo quod est apud V. P. Laurent. Sur.*

1. Nouem.

** Traianus, iuxtà C. Baron. nisi hic alius sit Cæsarius ab eo, de quo fit mentio in actis SS. Nerei & Achillei 12. Maij*

En execrandam idololatræ pontificis impietatem.

TEMPORE illo quo* Claudius acerrimã aduersus Christianos persecutionẽ cõmouebat, Taracinis Campaniæ ciuitate, Firminus idolorum pontifex, satanico impulsus spiritu, multos veri Dei notitia destitutos, vt audacia & crudelitate immortale sibi nomen compararent, hortabatur. Proponebat eis delicias & ornamenta; vt ijs inescati cum equis phaleratis & armis militaribus, è monte se in mare præcipites darent, tãquam hoc crudelitatis genere patriam expiaturi. Et id quidẽ faciebat quotannis Kalendis Ianuarijs, in laudem eorum qui Taracinis morabantur. Erat autem in vrbe illa egregia corporis specie iuuenis, Lucianus nomine; qui delicijs & lasciuijs diffluens, ad Kalendas Ianuarias huic præcipitio destinabatur.

En infideliũ insaniam.

Eum iuuenem conspicatus Cæsarius Diaconus, qui tum ex Africa reuertebatur, sciscitatus est ex ciuibus quid sibi vellet ille ornatus. Responderunt illi: Sic ille ornatus est in suum exitium. Et Cæsarius; Per Deum, inquit, omnipotentem vos adiuro, vt huius rei mihi rationẽ explicetis. Responderunt ciues: Ad sex vel octo menses, genio hic quisquam pro libitu indulget; Ijs exactis mensibus, ornatus & armatus montem cõscendit; ex eoque pro salute totius Reipublicæ cum equo se præcipitem agit. Eius verò cadauer honorificè collectum ignibus concrematur, & cinis in Apollinis templo pro princi-

principum ciuiumque salute reconditur. Hæc audiens Cæsarius, O vos, infœlices, inquit, qui hominum innoxiorum animas dæmonibus offertis, neque hic, neque in futuro seculo vera vita potituri. Delituit deindè in ea vrbe ad Kalendas vsque Ianuarias vir Dei, precibus & ieiunijs die nocteque sedulò intentus.

Vbi autem Kalendæ illuxêre, Lucianus magno cum apparatu & mira ciuium gratulatione in templo Apollinis obtulit in sacrificium, porcam, pro ciuitatis ciuiumque salute; & sic furoris quodam œstro percitus è monte se præcipitem dedit. Cernens hæc Cæsarius diaconus exclamans ait: Væ Reipublicæ & principibus eius, qui lætantur alienis cruciatibus & sanguine fundendo pascuntur. Hæc dicentem Firminus Pontifex summo studio comprehendi, & in custodiam publicam abduci præcepit. Indè post dies octo Christi athletam è custodia eductum & triduana inedia maceratum Leontio consulari obtulit: qui post multa verba vltro citroque habita, ad templum Apollinis vinctum eum nudumque perduxit. Cumq; templo appropinquaret; in medio militum, sublatis ad cælũ oculis, Domine Deus, inquit, respice in seruũ tuũ sperantem in te. Hoc cum dixisset, subitò fanum corruit, & Firminum pontificem ruina oppressit.

Miserandus Luciani iuuenis cuiusdam interitus.

S. Cæsarius comprehenditur & in carcerem truditur.

Ad preces martyris templum Apollinis ruit.

Tum Luxurius eius ciuitatis primarius, in carcerem eum recepit; vbi anno integro & mēse vno dirum squalorem inuicta animi virtute sustinuit. Deindè è carcere productum, missa ad Leontium legatione, quo genere supplicij, necandum censeret, consuluit. Prodijt autem

Mancipatur custodiæ.

è custo-

è custodia vir diuinus, tetra quidē macie confectus, & nudus; sed capillis suis egregiè rectus. Adductus autem in forum à militibus catenis vinctus, satellites rogauit, vt aliquid ei laxamēti cōcederēt, quo Deo suo gratias ageret. Eo beneficio potitus, humi se abijciens, immensas Christo Iesu gratias egit; & eccè eadem hora, corusca lux cælitus emicuit, eumq; protexit. Id cernens Leontius Cōsularis voce magna exclamans ait: Verè, inquit, Dominus Deus est, quem prædicat Cæsarius: mittensq́ue se ad pedes beati viri, chlamyde se sua expoliauit, eaq́ue Cæsarium induit; orans atque obtestans vt fonte salutari confestim expiaretur. Hortatus est eum ad fidem pura & sincera mente amplectendam vir sanctus, acceptaq; aqua eū lustrauit: Adueniensq; Iulianus presbyter Dominica sacramenta nouo Christi militi porrexit, & in percepta cælitus gratia roborauit, Ijs perceptis, Leontius, orāte Iuliano, mox beatum & immaculatum Deo spiritum reddidit.

Lux cælestis eum circundat, & Leōtium Consularis credit baptizaturq́ue.

Iulianus presbyter.

Leontius reddit Deo spiritum perceptis sacramentis.

Luxurius eo spectaculo ad iram & furorem commotus Iulianū pariter & Cæsarium mortis sententia damnauit, vt ambo sacco inclusi, in mare præcipitarentur. Ea sentētia lata, cum post triduū ad supplicium ducerentur, beatus Cæsarius ad Luxurium conuersus: Nos quidē, inquit, aqua tanquam filios ex se renatos suscipiet: Te verò, Luxuri, hodie coluber inuadet, deuorabitq́ue; vt omnib. huius regionis incolis innotescat, Dominum sanguinis seruorum suorum vindicem esse. Deindè missi in saccum Iulianus & Cæsarius fœlici agone certamen peregerunt: Luxurius verò iuxta Diaconi vatici-

Cæsarius diaconus & Iulianus presbyter culeo insuti mittuntur in mare, & Luxurius vindicta cælesti pœnas luit.

ticinium eodem die iustas scelerum suorum pœnas luit. Cùm enim eques ad villam suam solus properaret, & arborem quandam præteriret, serpens quidam ex ea inter collum & tunicam eius prolapsus, protinus morsu venenato ventrem disrupit, & ad præcordia vsque penetrauit. Totus igitur intumescens humi voluebatur miser; & prius quam animam efflaret, vidit Angelos psallentes & corpora sanctorum ex vndis exportantes: quæ Eusebius Christi seruus deindè collegit, noctuque sepeliuit apud Taracinas. Porrò cùm tumulum eorum ieiunijs & orationibus frequentaret, & complures ibidem conuenientes ad Christi fidem ab eodem conuersi à beato felice presbytero baptizarètur, Leontius Leontij Consularis filius vbi id comperit, furibundus ob mortem patris, ambos protinus comprehensos, noctu capite obtruncari iussit, ac corpora eorum in flumen iactari. Ceterum corpus B. Cæsarij Romam translatum, hactenus in Basilica Heleniana, dicta alio nomine S. Crucis ad Hierusalem in Atrio Sessoriano religiosissimè asseruatur. Porrò vnum eius brachium S. Anno Coloniensis Episcopus Coloniam transtulit.

Eusebius capitis damnatur vna cum felice presbytero: ob Christi fidē.

Corpus S. Cæsarij Romæ asseruatur.

Vnum Brachium Coloniæ.

MARTYRIVM S. BENIGNI PRESbyteri: discipuli S. Polycarpi: quo coronatus est apud Diuionem, circà Annum Domini 169. sub Marco Aurelio & Lucio vero Imp. Ex eo quod est per V. P. Laur. Sur.

Vide Tom. 2. Annal. & Not. in Martyr. Roman C. Baron.

CVM

1. Nouem. *Prædicat Dei verbũ.* CVM sanctus Benignus in villa (cui * Spaniaco nomen) gētibus Dei verbum prædicaret, Terentius Comes iussu Aurelij, vinctum eum ac cæsum ad quæstiones & supplicia abripuit. Eum in conspectu suo adductum Aurelius sanguine Christianorum e- *Sistitur Aurelio.* brius; Dic, inquit, tu qua regione oriundus es, & quo nomine appellaris? Ad ea vultu animoque imperterritus Christi seruus respōdit; Ab Oriente venimus, ego & fratres mei: quos tu purpurea redimitos corona ad cælos præmisisti, missi à S. Polycarpo, vt miseras gentes sempiternis ignorantiæ & peccatorum tenebris inuolutas, cælesti face Euangelij illustraremus. *Aurelius ei blanditur.* Tunc Aurelius, Si, inquit, meis obtemperaueris cōsilijs, ego te summum deorum meorum sacerdotem constituam, & donis muneribusque affectum primis in regia mea honoribus extollam. Respondit Benignus; Aurum & argentum tuum tecum confletur in perditionem; primatum verò aut sacerdotium non admitto: quæ æternam mihi perditionem pareret. Me profecto à Christo viuorum ac mortuorum Iudice abduces nunquam; qui tuam *Benignus blanditias contemnit.* quandoque insaniam, qua in Christi seruos debaccharis, deteget: & volentem te nolentemque Deum omnium gentium, quem negas, cōfiteri compellet.

Missus in carcerem & cæsus recreatur & sanatur ab Angelo. His auditis Aurelius durissimis neruis martyrē cędi, cæsumque teterrimo carceri mancipari iussit. Sed mox angelus Domini illi assistens plagas omnes ita abstersit, vt ne vestigium quidem in corpore appareret. insequenti verò luce Aurelius eductū è carcere, & dijs sacri-

sacrificare nolentem, ad fanum quoddam adduci præcepit. Cumque homo nefarius nihil se vel blanditijs vel minis in martyre promouere cerneret, æstro quodam furoris agitatus: Ingerite, inquit, ori illius carnes immolatas, vt vel inuitus dijs nostris seruire cogatur. Id cùm dicto citiꝰ fieret, martyr oculis manibusque insita pietate ad cælũ sublatis propitium Christi numẽ inuocauit: & eccè, expresso Crucis signo, cuncta idola lignea lapideaque, & ipsa quoque vasa sacrificiorum, instar fumi euanuerunt. Tum verò sanctus incredibili gaudio affectus: Agnosce, inquit Aureli, ò miser, potentem Christi virtutem & deorum tuorũ inanitatem: Vbi nunc effigies eorum, qui ad Crucis signum protinus euanuerunt?

Subuertit omnia idola oratione sua martyr.

His verbis commotus iniquissimus Imperator, in carcerem eum recludi, pedesq; eius ingenti saxo perforato inseri, & plumbo liquefacto firmari iussit: Deindè ignitas subulas in manuum digitos defigi, & diebus cõtinuò sex omni cibo potuque destitutum torqueri. Et nè qua salutis spes ei relicta videretur, canes ferocissimos duodecim extrema fame vexatos simul includi præcepit. Sed cuncti illi terrores & horrendi cruciatus fuêre protinùs à martyre per Angelum Domini excussi: ita vt rabidi canes ouibus mansuetiores redditi martyris se defensores præberẽt. Sexta verò die cùm aperta custodia missi ab Aurelio satellites martyrem planè illæsum inuenirent, tandẽ iussu Aurelij lancea militis transfossus preciosam Deo animam reddidit. Cuius corpus Leonilla insigni pietate matrona aromatibus condi-

Immanissimi cruciatus.

Lancea trãsfossus migrat ad Christum.

Sepulchrum eius miraculis celebre. tum, haud procul ab ipso carcere in sepulchro cõdidit: vbi multis sese virtutibus beatus martyr & miraculis minifestè declarauit.

DE SOLENNITATE OMNIVM *Sanctorum: Ex D. Augustino & Lodouico Granatensi.*

1. Nouem. *D. August. serm 37 de Sanctis.* HODIE, dilectissimi, omnium Sanctorum sub vna solennitatis lætitia celebramus festiuitatem; quorum societate cælum exultat, quorum patrocinijs terra lætatur, quorum triumphis Ecclesia sancta coronatur: quorum confessio quãto in passione fortior, tanto est clarior in honore. O verè beata mater Ecclesia, quam sic honor diuinæ dignationis illuminat, quam vincentium gloriosus Martyrum sanguis exornat, quam inuiolatæ Confessionis candida induit virginitas. Ergo agite nunc fratres, aggrediamur iter vitæ, reuertamur ad ciuitatem cælestem, in qua scripti sumus, & ciues decreti. *Ephes. 2.* Consideremus inclytam vrbis illius fœlicitatem, inquantum considerare possibile est: vt enim verè est, comprehendere nullus sermo sufficiet. *Gloria æternæ beatitudinis inperscrutabilis.* Dicitur de ea in quodam loco sic: Quod aufugiet ibi dolor & tristitia & gemitus. *Esaiæ 35. & 51.* Quid hac vita beatius, vbi non est paupertatis metus, non ægritudinis imbecillitas? Nemo læditur, irascitur nemo: nemo inuidet. Cupiditas nulla exardescit, nullum cibi desideriũ, nulla honoris pulsatio: aut potestatis ambitio. Nullus ibi diaboli metus, insidiæ dæmonum nullæ: terror gehennæ procul. Mors ibi neque corporis neque

neque animæ erit: sed immortalitatis munere vita iucunda. Nulla erit tunc vsquam discordia, sed cuncta consona; cuncta conuenientia; quia omnium Sanctorum vna concordia, pax cuncta & lætitia continet: tranquilla sunt omnia & quieta. Iugis splendor: non iste qui nunc est: sed quanto felicior, tanto clarior: quia ciuitas illa, vt legitur, non egebit lumine Solis, sed Dominus omnipotens illuminabit eam: & lucerna eius est Agnus. Vbi Sancti fulgebunt vt stellæ in perpetuas æternitates; & sicut splendor firmamenti, qui ad iustitiam erudiunt multos. Verùm super omnia hæc, consociari Angelorum & Archangelorũ cętibus, Thronis etiã & Dominationibus, Principatibus & Potestatibus, omniumque cælestium supernarumque virtutum contubernijs perfrui, & intueri agmina Sanctorum splendidius sideribus micantia: Patriarcharum, fide fulgentia: Prophetarum, spe lætantia: Apostolorum, in duodecim tribubus Israel orbem iudicantia: Martyrum, purpureis victoriæ coronis lucentia: Virginum quoq; choros candentia serta gestantes, quanta erit gloria, quanta lætitia?

Apoc. 21.

Daniel. 12.

Vndè quidem haud immerito inter festos dies quos Ecclesia quotannis solenni religione celebrandos suscepit, hic dies vel summum vel maximum certè locum obtinere videtur. Cætera siquidem festa aut singulorum Sanctorum, aut singularium mysteriorum sunt; hoc autem sub vnius diei solennitate Sanctorum omnium festa complectitur. Sed enim magno Spiritus sancti consilio Ecclesia hoc instituisse

Lodouicus Granat. Concio 1 de Solen. Omniũ Sanctorum.

Quanta hodierna Solennitas.

Quanta hodierna Solennitas.

videtur. Primùm quidẽ, vt quæ per socordiam & iniuriam in cæteris Sanctorum festis deliquimus, aut minus plenè præstitimus, huius saltem diei ampliori deuotione pensaremus: & vnus dies ritè celebratus, aliorum omnium negligentias resarciret. Deindè vt hoc vno die, Sanctorum plurimis, quib. singulares dies festos decernere non vacat, debitam eorũ meritis laudem & honorem hac saltem ratione impenderemus, quando aliter non possumus; cum omnes anni dies intra angusta spatia contineãtur: Sanctorum autem numerus vix comprehendi possit. Quam rem oculatissimus testis Ioannes Euangelista in Apocalypsi confirmat; qui vbi centum octoginta quatuor millia Sanctorum enumerasset, quos ex singulis tribubus Israel, Dominus ad æternam vitam cooptarat, subdit protinus.

Quare instituta.

Apocal. 7.

Post hæc vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, & tribubus & populis, & linguis stantes antè thronum, & in conspectu agni; amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum; & clamabant voce magna dicentes: Salus Deo nostro, qui sedet super thronum & agno. Ex quo planè loco illud colligere licet, quod quamuis incomparabiliter multo plures sint qui pereunt, comparatione eorum qui saluantur (est enim teste Saluatore, arcta via quæ ducit ad vitam: lata autem & spatiosa quæ ducit ad perditionem) nihilominus tamen electorum turbam adeo esse magnam, vt à nemine numerari possit, Ioannes hoc in loco asserit. Quin ex

Matth. 7.

Innumerabilis beatorum numerus.

solis

ſolis tantùm martyrib. tam ingens multitudo in cælis coronata triumphat, vt ſi Eccleſia omnibus illis feſtos dies inſtituere decreuiſſet, ſupra quinque millia martyrum (vt D. Hieronymus teſtatur) ad vnumquemque diem aſſignare potuiſſet. Horum igitur laudibus, quibus dies ſingulos Eccleſia deſtinare non potuit, hunc vnum diem voluit eſſe dicatum. Eſt & alia non inferior huius ſolennitatis cauſa; nempè quod hac ratione multos nobis aduocatos in cælo comparare voluit: cum ab illis pro impenſis precibus & laudibus opem & patrocinium ſuppliciter implorat.

Sanctorum ſuffragia imploranda.

Sunt quidem Sancti ad hoc officium præſtandum propenſi; qui (vt diuus Auguſtinus ait) de ſua ſalute ſecuri, de noſtra ſoliciti ſunt. Eos namque & germana charitas, qua nos conciues ſuos futuros proſequuntur, & huius vitæ pericula quę illi euaſerunt, ad nos omni ratione iuuandos ſolicitant: noſtris tamen precibus & laudibus propenſiores ad hoc officium redduntur. Et quidem appropinquante hora mortis, quando poſt extremum illum halitum de tota æternitate noſtra ferenda ſententia eſt, vltimum nobis Eccleſia præcipit adhiberi remedium, nempe Vnctionis Sacramentum: quod iam migraturis exhibetur. Quo etiam tempore Sanctorum omnium auxilium implorat; omneſque illos velut antè ſuperni Iudicis conſpectum aduocatos mittit: quo periclitanti filio, & in ſummum diſcrimen adducto opem ferant. Quod quidem illi patrocinium eò lubentius ſuſcipiunt, quo frequentiùs homines citra mortis etiã & extremę

necessitatis periculum illos hoc religionis officio venerati sunt. Nota enim illa Publij sententia est: Habet in aduersis auxilia, qui in secundis commodat. Vndè colligimus, obsequia illa esse gratissima, non quæ necessitas violenter extorsit, sed quæ spontanea pietas libenter impendit. Hac ergò de causa non hoc die solum, sed in omni vita præcipua deuotione Sanctos colere & venerari debemus: vt eos, dum extrema illa necessitas incubuerit, propitios ac fideles habere mereamur. Ex multis sanè Sanctorum historijs discimus, fuisse nonullos, qui ad extremam horam venientes, ac de salute sua, propter malè actæ vitæ cõscientiam desperantes, sanctorum hominum, qui præsentes aderant, pijs lachrymis & precibus vel spatiũ pœnitentiæ, vel erratorum veniam consecuti sunt. Quod si hoc animo viri sancti in alios homines exstiterunt cum in hoc corpore degerent, multomagis charitate viæ in patriæ charitatem commutata, eundem erga nos benignitatis & misericordiæ affectum gerent.

Quale obsequium gratissimum.

DE COMMEMORATIONE FIDELium Defunctorum: *Ex oratione D. Ioannis Damasceni.*

2. Nouem.

TORTVOSVS ille coluber ac humani generis infestissimus hostis, qui circa præclaras ac Deo gratas actiones omnes & cogitationes serpit ac iugulatur, nouum quoddam & absurdum, sacrisque sanctionibus omninò contrarium dogma quorundam instabilium mentibus iniecit; nimirum pia omnia opera

Satan hæresum sator.

opera, quæ post mortem fiunt, nullam omninò defunctis vtilitatem conferre. Conclusit enim (inquit scriptura) Deus aduersus eos. Et, Reportabit vnusquisq; per corpus, iuxta id quod fecit, siuè bonum, siuè malum. Et, In inferno quis confitebitur tibi? Et rursus, Quia tu reddes vnicuiq; iuxtà opera sua. Ac denique, quod quisque seminauerit, hoc & metet.

Iob.16.
2. Corin 5.
Psalm.6.61.
Galat.6.

At ô sapiētes viri (sic enim eos alloquamur) peruestigate quæso atque istud discite, magnū quidem Dei omnium Domini metum esse, verùm multo maiorem bonitatem: & horrendas quidem ac pertimescendas ipsius minas esse, ceterùm ipsius benignitatem nulla coniectura percipi posse: ac denique in ipsius sententijs ac supplicijs quanquàm terroris multum insit, rursus tamen miserationum ipsius pelagus omnem orationis facultatem superare. Animaduertite enim quod scriptura sacra de Iuda Machabæo memoriæ prodiderit, quippè eum in Sion Regis magni ciuitate, cum populum, cui præerat, ab exteris hostibus cæsum & obtruncatum vidisset, sinusque eorum excutiens, condita in ipsis idola comperisset, ilicò expiandi huius sceleris causa Domino ad misericordiam, prompto ac propenso pro vnoquoque eorum munera obtulisse: in eaque re summæ pietatis & charitatis munere perfunctum fuisse: vndè etiam factum est, vt diuina scriptura, quemadmodum omnibus alijs nominibus, ita hoc quoque nomine summis eum laudibus euexerit ac mirificè commendarit.

Dei misericordia eius iustitiam superat.
2.Mach.12.

Porrò Christi Saluatoris discipuli ac diuini

Mortuorum memoriam in Missa agere, Apostolica traditio.

Apostoli, post eius gloriosam in cælos ascensionem à Spiritu sancto abundantius de omnibus edocti, inter cetera etiam, vt in tremendis ac puris vitamque afferentibus mysterijs, eorum qui cum fide diem vitæ extremum clausissent, memoria fieret instituerunt. Quod quidem firmè atque constanter, ac sinè vlla controuersia Catholica & Apostolica Ecclesia, ab extremis finibus ad extremos vsq; fines, ab eo tempore ad hunc vsque diem semper retinuit, ac tantisper dum mundus hic erit, retinebit. Non siquidem inconsideratè ac temerè & sinè ratione hoc ab illis est institutum. Neq; enim quicquã, quod vtilitate careat, Christianorum religio, quæ ab omni errore aliena est, suscepit, fixumq; semper ac stabile retinuit: sed frugifera omnia, Deoque grata & accepta, maioremque in modum vtilia, atque ita comparata, vt maxima ex ijs salus oriatur.

Christiana religio nihil habet quod vtile non sit.

Dionys. Areopag. Hierarch. ecclesiast. cap. 7.

Quocirca eruditissimus ille atque in explicandis rebus diuinis exercitatissimus Dionysius, in mystica sua de ijs qui mortem obierũt contemplatione, disertè hoc asserit; *sanctorum preces in hac quoque vita, nedum post mortem, in ijs qui sanctis precibus digni sunt, hoc est pijs ac fide praditis efficaces esse.* Non est autem dubium, quin hoc loco per voculam hanc, *Nedum,* nihil aliud intelligendum sit, quam, *quanto magis.* Et post pauca: *Hoc* (inquit) *supplex à diuina bonitate petit Pontifex, vt errata per humanam imbecillitatem admissa ei qui è viuis excessit remittat, eumque in viuentium regione collocet, in sinu Abrahæ, Isaac, & Iacob; in lo-*

in loco vndè profugit dolor & tristitia & gemitus: dißimulante nimirum pro sua bonitate diuina clementia maculas eas, quas is, qui vita abijt, ex humana fragilitate contraxit.

Sed enim post hunc Gregorius ille, qui à Theologia cognomentum traxit, in ea Oratione, quam in Cæsarij fratris funere habuit, de matre sua in hunc modum loquitur: *Auditũ est* (inquit) *praconium dignum quod ad omnium aures perueniat. Ac matris mœror per egregiam ac sanctam pollicitationem, qua se filio, quicquid opum ipse habebat, ipsius nomine in parentale munus oblaturam recepit, exhauritur.* Et alijs quibusdam interiectis; *Quadam iam persoluimus, quadam rursus persoluemus: anniuersarios nimirum honores ac commemorationes offerentes.* Cernisne vt præclara & pia ea munera esse asserat, quæ eorum, qui vita functi sunt nomine Deo offeruntur, anniuersariasque commemorationes ab eo lubenter admitti? *Gregor. Nazianzenus.* *Anniuersaria exequia & alia pia exercitia pro defunctis Deo grata.*

Denique ille verè aurea loquens, atque ab auro cognomentum adeptus Ioannes: ille inquam amoris erga pauperes ac pœnitentiæ dux & magister, in luculentissima sua enarratione in Epistolas ad Philippenses & Galatas his verbis vtitur: *Nam cum gentiles simul cum ijs, qui mortem obiêrunt, bona sua comburant, quanto tandem aquius est te, qui fide praditus es, operam dare, vt eius, qui fide praditus erat, bona eum prosequantur? non vt ea in cinerem, velut illa dilabantur:* *Ioannes Chrysostomus.*

sed vt maiorem ipsi gloriam concilies, ac, si peccator erat is qui fatis concessit, eius peccata deleas: si autem probus ac iustus, ea illi mercedis ac remunerationis cumulum augeant. Et rursus altera in Oratione: *Excogitemus quemadmodum de ijs qui obiêrunt benè mereamur: Auxilium quod nobis in promptu est ipsis offeramus, hoc est, eleemosynas & oblationes. Id enim vberem fructum atq; ingentem vtilitatem ipsis accersit. Non enim hæc frustrà ac temerè instituta, Ecclesiæq; Dei à sapientissimis ipsius discipulis tradita sunt, nimirum vt Sacerdos pro ijs qui in fide obdormierunt in tremendis mysterijs vota faciat: probè siquidem norant hinc ingentem quæstum & vtilitatem ad eos redire.* His etiam adstipulatur doctissimus Gregorius Nyssenus ad huncmodum loquens: *Nihil inconsultò atq; incassum à Christi præconibus & discipulis proditum est, & in omnibus Dei Ecclesiis obtinuit; verum id vtile ac Deo gratum est: nimirum vt in diuino ac splendido sacro, eorum qui è vita in recta fide discesserunt, memoriam agamus.*

Homil. 3. ad Philippēles.
Eleemosynæ & oblationes pro defunctis faciendæ.

Nos itaque pro virili nostra prouideamus, ne in horrendo illo & extimescendo die, hoc est in secundo Iudicis aduentu à propinquis necessarijsque nostris eo nomine accusemur, quod eorum saluti consulere neglexerimus, ijsque præsertim quibus id ab illis mandatum fuit, velutque fidei nostræ commissum. Neque enim hoc quisquam exstimet, nos in formidabili illo cætu ignotos inter nos fore. Nam pro-

Proximum quisque suū in resurrectione mortuorum agnoscit.

profectò proximum quisq; suum agnoscet, nō quidem ex corporis figura, verum perspicaci animæ oculo.

Vide Not. C. Baron in ad Martyr. Rom.

CERTAMEN SS. ET GLORIOSORVM *Martyrum Acindyni, Pegasij, Anempodisti, Aphthonij & Elpidephori: Ex eo quod est apud Metaphrasten.*

2. Nouem.

Vixit Sapores Anno Christi 338. &c. teste C. Baron. Tom. 3. Annal.

Egregia eorū constantia in supplicijs horribilibus.

TEMPORE illo quo Sapores Persarum Rex immanem Christi Ecclesię persecutionis offundebat caliginem, Acindynus, Pegasius, & Anempodistus sua confessione constanti planè atque diuina, obortas tenebras egregiè dispulerunt. Cum enim spectante populo, minis iam antè æquè ac blanditijs superatis, extensi à viris quatuor virgis crudeliter cæsi, & subiectis ignibus per totum corpus cremati essent, & illi quouis adamante fortiores cuncta illa supplicia perferrent, supplicesque ad Deum preces funderent, fuêre cælesti virtute à vinculis soluti, & integra repentè sanitate donati.

Crudele tormentum.

Eo tam stupendo miraculo non ad mentem saniorem, sed nouum conuersus furorē Sapores, iussit ferreos grabatos adipe, pice, resina, & igne candētes parari; inque eos nudis prorsus corporibus martyres reclinari. At illi, impio satellitū ministerio non exspectato, vltrò in eos insilierunt: & plena fide Christi opē implorantes cruciatus superarunt. Eo spectaculo multi paganorum, abiurato idolorum cultu, Christo nomina dederunt: fueruntque omnes fulgore quodam cælesti decorati.

Multi conuertuntur ad Christum.

Porrò

condemnauit. Martyres verò singulos in singulas foueas, recens effossas bestijs in ijsdem & serpentibus immissis inijci iussit, vt venenato eorum morsu interirent. Sed fuêre angelico rursus ministerio è lacubus educti, & fremente nequidquam Sapore recreati. Id cernens Tyrannus vix mentis compos vltimam in eos tulit sententiam, vt virgis crudelissimè cæsi, membratimque laniati capite plecterētur. Itaque cùm ad vltimum hoc certamen à lictoribus raperentur; Elpidephorus, qui primas in Senatu tenebat, vir occulta in Christum fide ac religione insignis, cū alijs tribus eiusdē auctoritatis ac pietatis viris, & sanctos martyres sequentibus ac plangentibus militibus trecentis, eadem martyrij gloria coronati sunt: cæsisque capitibus, antè ipsos agonethetas, triumphum de hoste peregerunt.

Elpidephorus Senator cum alijs tribus & 300. militibus pro Christo capite plectitur.

Cæterū martyres ferro vincti, vtpotè aliorum incētores & antesignani, ideoque maiori supplicio reseruati, illa quidē nocte, in custodiam recepti fuêre: Primo autē mane Rex fornacem vehementissimè accendi mandat: productisque martyribus minitabundus eam manu ipsis ostendens, Eccè, inquit, præmia vestræ inobedientiæ: quibus propediem remunerādi estis. Acindynus verò cernens Tyrannum malitiæ & furoris sui stimulis vehemētissimè cōcitatum; Fortè, inquit, prophetico tibi spiritu nomen imposuit mater: Sapores enim haud absurdè dæmonum pater interpretari poterit. Tu autem non pater dæmonum, sed apertè eius es filius, qui homicida fuit ab initio, quoniam hominum sanguine, sicut ille delectaris.

Interpretatio nominis Saporis.

Ioann 8.

His

Vide quæso miseriam tā-ti Regis qui dum iræ & furori paret, de calamitate in calamitatem ruit.

His auditis, adeò ardentibus furoris facibus miser est accensus Tyrannus, vt accita matre, nominis sui interpretationem ex ea scire vellet. Illa verò respondens: Equidem, inquit, scio hoc tibi nomen esse paternū: significationem autem eius planè ignoro. Tum Tyrannus: Isti, inquit, cacodæmones asserunt significare patrem dæmonum. Quod si veritatem in hoc sibi suffragantem habeant, ego te priùs quàm illos acerbæ morti tradam. Illa verò subridēs: Omninò, inquit, suffragantem habent: si enim non haberent, quo modò tanta audacia tam multis præsentibus confirmare præsumerent. Tum verò Tyrannus ab impotenti animi sui furore victus, matri repentè alapam inflixit. Illa autē confestim pedibus prouoluta sanctorum, profusis lachrymis ait: Seruate senectutem meam. Ipsum enim, vt video, satanam, illum ipsum ego genui. Deindè exclamans: inquit, Ego iuro, me ab hac martyrū trinitate non auellendam, sed gloriosam pariter cum eis mortem oppetituram.

Ecquid tunc animi Tyranno fuisse putandū est, cùm cerneret vndique se à suis derelictum, & matrem tam gloriosa confessione execrabilem eius impietatem damnantem? Stabat mente prorsus attonita; ac tandem, ne suis aperto pateret ludibrio: Sinite, inquit, hanc imbecilla mente nulloque consilio, more fœminarum agere: impios autem hos, (loquebatur autem de martyribus) in flammas inijcite.

Hoc mandato accepto, milites qui erant octo & viginti, fornaci appropinquantes, protinùs diuino quodam timore ac terrore correpti

pti constitere: & nunc flammarum incendia, nunc inuictam martyrum constantiam admirantes, quid agerent, prorsus ignorabant. Tum verò martyres ad eos: Quid, inquiunt, statis: quid iussa vestri Imperatoris implere formidatis? Si hic ignis humano studio excitatus, adeò vobis terribilis apparet: ecquid de gehenna, iusto Dei iudicio impijs omnibus & idolorum cultoribus, in omni seculorum æternitate, constituta existimandum erit? Nisi igitur abnegato idolorũ cultu, Christo vero Deo verè credideritis, nunquam illam gehennæ atrocitatem effugietis.

Ad ea milites lachrymabundi exclamarunt; se propter multiplicem impietatem ex animo dolere, & Christo IESV Dei filio credere: orareque atque obtestari sanctissimos martyres vt præteritorum criminum veniam à Deo consequi mereantur. Illi milites bono animo esse iussos, ad Christi cõfessionem constanter perficiendam hortantur: nihil dubitantes se mox cælestem æternæ vitæ coronam recepturos. Igitur Christi signaculo muniti, simul cum sanctis Acindyno, Pegasio & Anempodisto fornacem ingressi sunt, nè ipsa quidem Tyranni matre relicta; quæ pari virtute & constantia flammas subijt: & clarissimam de cunctis hostibus pariter victoriam egerunt.

Milites ad supplicia martyribus inferẽda parati, credunt in Christum: & vna pariter fornacem ingreßi martyrium consummant.

Similiter & mater Saporis.

Quorum sacræ & pretiosæ reliquiæ depositæ sunt in loco, qui dicitur Irenessus: ibidem miraculorum signis admodum celebres.

VITA

Vide Tom. 8 Annal C. Baron. & Not. ad Martyr. Rom.

VITA S. HVBERTI EPISCOPI LEOdiensis: Ex ea quæ à quodam eius discipulo conscripta habetur. Ordinatus est à Sergio Pap. anno Domini 699. Diem obijt anno 730. Numeratur eius sedis episcopus ordine tricesimus.

3. Nouem.

POST gloriosum beatissimi antistitis Lãberti excessum, Hubertus virtute illi nequaquam secundus, eius sedi Episcopus subrogatur. Hic filius Bertrandi Ducis Aquitaniæ, cum Ebroini formidans tyrannidem in Austrasiam ad Pipinum paganus adhuc se trãstulisset, fuit mirabili prorsus Dei benignitate ac prouidentia è profunda errorum caligine, ad admirabile Christi lumen vocatus. Cum enim in Tungrensi parochia adhuc paganus, vt diximus versaretur; venanti quandoque inter cerui cornua apparuit Christus, eumq; timore ac tremore correptum, Lambertum antistitem adire iussit, certissimam ab eo salutis percepturus rationem. Paruit ilicò cælesti visioni reuerenter Hubertus; audiensque antistitem & peramãter ac benignè ab eo susceptꝰ, & cathechesi imbutus, postremò fonte salutari lustratus est. Deindè verò totus cælestis patriæ desiderio incensus, Romam sacra Apostolorum limina visurus accessit: vbi à Sergio papa, Angelica monitione permoto, (B. Lamberto iam martyrio coronato) volens nolensque episcopus consecratur. Tum verò rebus suis ilicò distractis, inopum indigentiam larga manu subleuare; iniuria oppressis patrocinio subuenire; calamitosis & tribulationum turbine circumuentis consolationem præbere: viduas deni-

Genus eius. De his vide Ioan. Molan. in Indic. SS. Belgij.

Huberto adhuc pagano inter cornua cerui apparet Christus.

Baptizatur à S. Lamberto.

Romæ consecratur successor Lamberti.

denique, pupillos, & orphanos præcipua quadam cura ac studio fouere. *Qualis in Episcopatu.*

In hisce alijsque veri pastoris officijs cum se cũctis admirandum & mirificè charum exhiberet, tandem anno Ordinationis suę tertiodecimo sanctissimi Martyris Lamberti reliquias ad locum, qui martyrij eius gloria celebris habebatur, transtulit; ijsdemque insigni & visendo inprimis opere condidit basilicam. *Transfert reliquias S. Lamberti, & in eius honorem cõdit Ecclesiã.* Deindè toto nisu ad nefarium idolorum cultum, qui adhuc in ijs partibus vigebat, penitus extirpandum conuersus, opportunè importunè prædicando, monendo, obsecrando ac increpãdo effecit, vt non modò è vicinis, verùm etiam è longinquis & à se valdè remotis locis populi ad eum cõfluerent, ac de potestate faucibusque diaboli se erui, atque in regnũ Christi, gremiumque sanctæ Ecclesiæ per baptismi gratiam transferri gauderent. *Multos ad Christi fidẽ conuertit.* Omnis Arduenna sacrilegæ dæmonum seruituti mancipata, eius studio & vigilantia in Christi libertatem translata est. *Item totam Arduennam.* Nullis parcebat laborib⁹, nullis sumptibus; vt populos atra cæcitate miserè inuolutos, lumine cælestis doctrinæ redderet conspicuos: totamque illam patriam Euangelica face illustraret. Nec defuit miraculorũ gloria, quibus rebelles etiam animos & in superstitione nefaria penitus obduratos expugnauit; eoque tandem deduxit, vt veneranda olim sibi templa terræ coæquarent, puluerem que eorum velut immunditiam detestantes, per diuersa dispergerẽt. *Claret miraculis.* Itaque detestabili dæmonum cultu funditùs sublato & delubris solo adæquatis, Hubertus plurimas per diuersa

Multas condit Ecclesias.

loca Christo Domino in honorem sanctorum martyrum condidit basilicas; cultumque diuinum tam egregiè dispoſuit, vt in Christianorum istorum moribus, verissima quædam Apostolicę religionis facies relucere videretur.

Brabantiam quoque multis adhuc erroribus gentilium irretitam, ex parte correxit. Vt autem sibi subditos in Catholicæ fidei obseruantia, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ obediētia, à qua sanctum Euangelium accepissent, cultu perpetuo firmiter contineret, & posteros eodem vinculo obligaret, tradidit publicum sigillum vrbi Leodiensi, S. Lamberti martyris imagine sculptum, atque huiusmodi inscriptione notatum: SANCTA LEGIA: Romanæ Ecclesiæ filia. Et reuera quidē quod ad fidē Catholicā attinet, fuit ea casta & pudica semper; fideliter sanctæ matris assiduè sectata vestigia: nulloque vnquam hęreseon fœdata contagio.

Enconimum Leodij.

Igitur statu Ecclesiæ istius optimè constituto, vir diuinus obitûs sui multo antè tempore præscius, beatum spiritum, in loco cui * Fura nomen, Christo tradidit: è quo sacrum eius corpus lugubri multorum concursu Leodium translatum, & in basilica beati Petri ab ipso constructa, iuxtà altare S. Albini honorificè conditum est. Anno verò ab eius sepultura sextodecimo, cum crebris tumulus eius eniteret miraculis, è vase sepulchri sublatum & ad altare Petri translatum, ab omni dissolutione & putredine prorsus illęsum inuentum est. Vndè postmodum anno 825. pridiè Kalend. Octob. * Vulcandus Episcopus cum magna Ecclesiastici gradûs frequentia corpus sanctissimum

Felicissimè obit.

** Inter Louanium & Bruxellam.*

Locus sepulchri eius miraculis celebris.

** VValcandus.*

ad

ad * Andainum suæ diœcesis monasterium in Arduennam transtulit: vbi frequenti fidelium cōcursu eius memoria propter gloriam miraculorum magna deuotione celebratur. Porrò Hugonotæ ex Gasconia Belgium inuolantes Anno 1568. memoratum Cænobium exusserūt; dumq; eorum vesana rabie omnia effracta forent, hoc solum intactum supererat, quo huius gloriosi Antistitis corpus asseruabatur: vndè in media luce obcæcati, aorasia videntur diuinitùs percussi.

** Andagium. Translatio reliquiarum ei⁹ Andainū in Arduennam. Ibidem miraculis claret. Insigne miraculum.*

VITA S. VVENEFRIDAE VIRGINIS & Martyris: Ex ea quæ est per Ropertū Abbatē Salopiensem. Claruit circà annum Domini 660.

Vide Not. C. Baron in ad Martyr. Rom. & Ioan. Molan. in Addit. Mart. Vsuardi.

3. Nouem.

BEVNOVS vir multis virtutib. in Occidētali maioris Britanniȩ regione clarus, cōtempto paterno solio pauper aufugit, factusq; monach⁹ eò perfectionis breui euasit, vt multa diuersis in locis cōderet monasteria, fratresq; cælesti disciplina præclarè informaret. Diuinitus verò quadā nocte admonitus, vt alio migraret, destinatā sibi à Domino quȩsiturus habitationē, tandē ad prædiū Teuithi hominis potētissimi peruenit: à quo benignè susceptus quandam possessionum eius insuper (vti ab eo petierat) accepit portionem, vt in ea Ecclesiam extrueret, & purum Deo pro eius salute famulatum exhiberet. Igitur cùm vir Dei spectata vitæ & morum integritate clarissimè eniteret, Teuithus vnicam filiam suā, VVenefridam nomine, optimis moribus imbuenduam ei commendauit: quam ille suscipiēs ad pedes suos sedere, & sacras conciones, quas ad populum habebat, attenta mente audire

Instituitur à Beunoo presbytero.

dire iussit. Vndè factum est, vt virgo indies in studio sapientiæ mirificè proficiens, se ab omni viri toro prorsus seiungeret: quò liberius, dulcedine cælestis disciplinæ iam inescata, Christo vacaret.

Accidit autem quodam Dominico die, vt parentibus eius, qui filiæ suæ puritate & sanctimonia magnoperè delectabantur, in Ecclesia pietatis studio incumbentibus, illa domi necessariò sola resideret. Quod cùm Cadocum Alani Regis filium minimè lateret, eò protinus aduolauit, eamque ad focum solam sedentem inueniens, ita compellauit: Scis me esse Regis filium, multis opibus & honoribus conspicuum; qui te, si modò voluntati meæ parere velis, magis opibus augere possum. Sentiens autem virgo suę pudicitiæ insidias strui, demisso paululum vultu, & rubore suffusa, primò quidem grauem præ se tulit dolorem, quòd adeò incultam ipsam inuenisset, aitque ad eum: Cùm sis regio ortus stemmate, & Deo volente, regni gubernacula suscepturus, non dubito me diuitem & beatam posse fieri, si tuo coniugio assentiar. Sed quæso te sustine parumper aduentum parentis mei. Interim ego cubiculum ingrediar; moxque ad te reuertar. Dixit hoc, vt posset ab illo se subducere; quem flamma libidinis incensum, haud parum ab amente distare videbat. Itaque cubiculum iuuenis permissu (quòd eam benè comptam ilicò redituram putaret) ingressa, per aliud cubiculi ostiũ præpeti cursu ad ecclesiam contendit. Quod vbi sensit iuuenis, magno furoris œstro percitus, districto ense eã celeriter insequitur, toruisque

Cadocus Regis filius eã ad concubitum prouocat.

nisque luminibus intuens, Olim, inquit, te amaui, mihique te coniungere volui, & tu nunc ad te venientem fugis, & habes contemptui? Per ego hanc dexteram iuro, nisi mihi spontè tui modò copiam feceris, confestim hoc mucrone caput tibi auferam. Ad ea cõstanti & infracto animo virgo respondit; Ego Regi æterno matrimonio iuncta, in eius contumeliam alium admittere non possum: Quare quidquid erit libitum exequere. Me enim neque terrores tui; neque blanditiæ; nec promissa; nec munera, ab illius amore suauissimo poterũt separare: cuius castis amplexibus astricta sum. Tũc verò incestus iuuenis, cernens se à virgine cõtemni, libidinis impotentia victus, caput ei cruenta manu præcidit. Simul autem atq; corpus virginis humi collapsum est, fons illic mirè perspicuus & ingens confestim erupit; qui hodieque manare nõ desinens multis morbidis admodum salutaris existit.

Egregia virginis pro tuenda pudicitia, constantia.

Caput ei amputatur à Regis filio.

De hoc perenni fonte, & miraculis illic fieri solitis, Baron. maiora his à fidelissimo teste oculato Reuerendiss. D. Thoma Episcopo Asaphensi Romani Pontificis Suffraganeo accepisse testatur. In Not. hoc die.

Perpetrato tam immani facinore, cũ cruentus homicida, vt potè Regis filius, nullã timeret vindictam; Beunon[*] animi eius superbiam non ferens, accepto in manibus capite, ad eum accessit, aitque: ô te scelestũ, qui regiæ dignitatis puellam crudeliter iugulâsti; cur te tãti flagitij non pœnitet? Quandò ergò nec ecclesiæ pepercisti, quã fuso eo virginis sanguine profanasti, nec diei Dominico reuerentiam exhibuisti, oro Deum meum, vt in præsentia tibi pro meritis reddat. His dictis, iuuenis repentè corruens expirauit, corpusque eius colliquescens disparuit; multis asserentibus, illud in tartara cum anima descendisse.

Diuina vltione repentè perit Cadocus.

Porrò vir Dei caput virginis crebrò deoſculãs, à lachrymis ſibi tẽperare nõ poterat. Deindè corpori illud apponens ſuoq; pallio contegẽs, ad altare Miſsã celebraturus acceſſit. Ea finita, redit ad corpus virginis, & cõcione luculenter ad populũ habita, ſanctã virginẽ votũ Deo nuncupaſſe annunciat: quod vt reddere poſſit, prolixis admodũ precibus cũ vniuerſa plebe pro ei⁹ reſuſcitatione incubuit. Quibus tandẽ expletis, puella, quaſi è graui ſomno euigilans, puluerem & ſudorẽ à facie detergit, omneſq; illic adſtantes gaudio & admiratione afficit. Manſit autem in collo eius quoad vixit, tanquã candidi fili ſpecies, locũ ſectionis obtegẽs: aiuntq; viri regionis illius, indè eã VVenefridam dictam; cùm anteà, vt ipſi affirmant, Breuna appellaretur. VVen enim Britannica lingua, idem eſt, quod Latinè candidum: Porrò Euphoniæ cauſa, prioris vocabuli duabus literis mutatis, dictam VVenefridam.

VVenefrida à morte ſuſcitatur.

Locus autem ille vbi ſanguis eius fuſus eſt, nõ longè à monaſterio Baſinguuercko in Nouuallia, anteà quidè Siccauallis dictus eſt: poſt eius verò obitum vſque in præſens, Fons VVenefridæ appellatur. Lapides quoque tam in fontis ſcaturigine quam in riuo illius, ſeu vtriuſque margine, ſacro eius adſperſi cruore, & ſanguinis eius tãquam congelati manifeſta retinent veſtigia; & neque temporis diuturnitate, neque aquæ præterfluentis alluuione aboleri queunt. Muſcus autem lapidibus illis inhærens, thus redolet. Homines regionis illius, qui Euangelicæ veritatis lumen nondum receperant, virginem rediuiuam, fontem aquas manan-

Fons VVenefridæ.

En mira quædam.

Multi viſis mirabilibus credunt in Chriſtum.

manantem, & petras sanguine adsperſas vidẽtes, ad pedes beati Beunoi ſe abiecerunt, & ſacro latice expiati ſunt. Tandem autẽ ſanctiſſima virgo accepto ab eodem viro Dei ſacro velamine nobilium virgines cõgregauit, eaſque caſtiſſimis moribus diligenter imbuit, & ſanctioris diſciplinæ amore incenſas, Chriſti ſeruitio mancipauit. Defuncto autem beato Beunoo, VVenefrida diuinitus admonita, ad locũ, quem VVitheriacum vocant, acceſſit; vbi ab Abbate Elerio, multis virtutibus ornato, & cæleſtibus rebus tota mente intento, reuerenter excepta, & in virginum monaſterium introducta fuit: quarum deinceps curam habuit. Ibi ſanè quiſquis ad illam æger acceſſiſſet, incolumis ab ea receſſit: mœrentes omnes animi lætitiam reportârunt. Tandem nocte quadam oranti Ieſus Chriſtus apparuit, indicauitque propediem ipſam è corpore deceſſuram. Itaque quarto Nonas Nouemb. plena virtutibus & operibus bonis, ſpiritum Deo reddidit: ſepultaque eſt iuxta ſanctum Chebeum & Senanum: vbi, inter alia miracula, fabri cuiuſdam filia ab ipſo ortu cæca, lumen recepiſſe memoratur. Ceterùm anno Chriſti 1138. ſacræ eius reliquiæ Solopiam in monachorum monaſterium translatæ ſunt.

Instituit monaſterium S. VVenefrida.

S. VVenefrida præficitur virginibus, & claret miraculis.

Feliciter migrat ad Dominum.

Tumulus eius miraculis celebris.

Translatio reliquiarum eius.

MARTYRIUM SS. AGRICOLAE ET Vitalis: Ex D. Ambroſii Adhortatione ad Virgines. a *Paſſi ſunt Anno Chriſti 303. Marcel. Pap. 7. Dioclet. & Max. Imp. 20.*

a Teſte C. Baron. Tom. 2. Annal. Vide & Notat. ad Martyr. Roman.

4. Nouēb. *Vitalis seruus Agricolæ, omne genus tormentorum expertus moritur.*

AGRICOLA, cui Vitalis antè seruus, posteà consors & collega martyrij fuit, apud Bononiā Italiæ vrbem pro Christi nomine egregiè decertârunt. Vitalis enim cum à persequutoribus, vt Christum negaret, vehementiùs vrgeretur, ille in confessione fortior factus, omnia tormentorum genera ità in corpore suo expertus est, vt ne minimus quidem locus sanitati relictus esset. Totus itaque vulneribus concisus: fusa ad Christū oratione emisit spiritum.

Quanta S. Agricolæ morum integritas.

Sanctum verò Agricolā, quòd moribus mitissimus esset, non continuò ad cruciatus abripuerunt; sed serui supplicio terrere voluerūt; erat enim tantis tamque præclaris ornatus virtutibus, vt ab ipsis etiam inimicis diligeretur. Sed hæc persequutorum honorificentia, omni erat immanitate acerbior; vtpotè quæ martyrium inuidebat. Deniq; cum vir sanctus fraudulentis eorum blanditijs non acquiesceret, sed serui sui constantia & virtute animatus eādem martyrij gloriam sitiret; in crucem sublatus glorioso triumpho è corpore ad cælos migrauit. Horum reliquias multo post tempore Namatius Aruernorum Episcopus in Gallias transtulit.

S. Agricola crucifigitur.

Translatio reliquiarum eorundem.

VITA S. EMERICI B. STEPHANI Hungarorum Regis filij: Ex ea quam V. P. Laurent. Sur. descripsit. Obijt Anno Domini 1032. Consentit Bonfinius de rebus Hungaricis, Dec. 2. Lib. 2. Relatus est inter sanctos vna cum S. Stephano Rege eius Patre, à Benedicto Papa octauo, qui dictus est nonus.

Vide Not. C. Baron in Martyr. Rom.

Beatus

BEATVS Emericus nobilissima prosapia, Stephano Hungarorum Rege & apostolo: & *Gysela S. Henrici Imperatoris sorore ortus est. Qui parentibus sanctitatis studio nequaquàm inferior, somni parcissimus, alijs dormientibus, à secunda ferè noctis vigilia, ad lucem vsque Dauidicos psalmos lectitare solebat: ad finem cuiusque psalmi corde contrito à Deo veniam postulans. Quod sanctus eius parens per rimam parietis sæpiùs cōtemplatus, apud se tacitum habuit: magna interim de filio spe concepta.

4. Nouem.

Patria & parētes eius.

** Gysla.*

Qualis in pueritia.

Cùm autem aliquandò sanctus Rex beati Martini monasterium in monte Pannoniæ ingenti sumptu à se fundatum orandi causa vellet inuisere, Emericum filium suum eius itineris comitem sibi adhibuit; non ignorans, quanta Dei gratia puer ille polleret. Vbi autem ad monasterium propius accessit, monachi honoris causa obuiam processêre, vt Regem, qua par erat, reuerentia exciperent. Sed Rex sciēs præclara filij sui merita, eum antecedere iussit, fratresque illos salutare; tum vt ea ratione illos honestaret, tum vt filio honor, ipsi paratus, impenderetur. Veniens igitur ad fratres Emericus, osculatur singulos; nō tamen, eodem modo omnes, sed pro ratione meritorum quæ reuelante Dei spiritu, cognouerat; alijs duo, alijs tria, plerisque quatuor vel quinque, vni Mauro septem oscula dedit. Quod cùm cerneret pater eius, etsi filium nihil ea in re temerè fecisse existimaret, non potuit tamen non ob rei nouitatem non admirari. Itaque peracto sacrificio, familiariter & accuratè ex eo percuncta-

Huius S. Stephani Regis vita habetur 20. August.

tur, cur non ijſdem omnes patres oſculis impertijſſet. Reſpondet ille, ſe, pro ratione temporis, quo ſinguli continenter vixiſſent, alijs plura, alijs pauciora oſcula deſtribuiſſe. Eum autem quem ſepties oſculatus eſſet, virginem permanſiſſe ait: atque ex eo ſeptenario numero virginitatis præſtantiam intelligi debere.

Bonfinius nō de vno: ſed de pluribus hoc eum dixiſſe ſcribit.

Procedente dein ætate cum virtutum & meritorum ſimul incrementa caperet, nocte quadam, Veſprinij, in baſilica beati Gregorij martyris vetuſtiſſima, cũ vnico famulo ante aram precibus incumbens, apud ſe diſquirere cæpit, quodnam poſſet Deo munus offerre gratiſſimum. Et eccè tota eccleſia immenſo repentè lumine completa vox cælitùs eiuſmodi auditur: Præclara res eſt virginitas. Itaque mentis & corporis integritatem Deo offerto, & conſtanti animi propoſito in ea perſeuerato: Hac voce mirificè exhilaratus nõ ſuis, ſed Dei præſidens viribus; virgineam ſtatuit puritatem extremum aduſque vitæ ſpiritum conſeruare. Pater autem eius regno conſulere volens, virginẽ & forma corporis, & morum integritate ſpectatiſſimã, ſtirpe regia ortam, ei deſpondit. Id etſi illi principio multũ recuſaret, tandem tamen paternis victus precibus, aſſenſit quidẽ, ſed itã tamen, vt ſponſam ad eãdem vitæ caſtimoniam perduceret. Malebat enim pius adoleſcens virtutum illam, quàm liberorum fœcunditate pollere. Intereà ne corpus laſciuiret, & ſpiritui forſitan rebellionem excitaret, aſſiduis illud ieiunijs alijſque afflictionibus domabat: ſponſamque non alio, quàm ſororis

En quid cælitùs illi mãdetur.

Seruat virginitatem cũ deſponſata ſibi virgine.

ris loco habens, in ipso iuuentutis flore ad beatam immortalitatem fœliciter migrauit. Tricesimo autem ab obitu eius die, tot tantisque miraculis DEVS sanctum suum illustrauit, vt cunctis in vrbe regia, quam Albam regalem vocant, vbi sacrum eius corpus tumulatum est, non mœroris ille, sed gaudij dies videretur.

Migrat ad Dominum, & miraculis coruscat.

Porrò Ladislao religioso Rege posteà regnãte, Conradus quidam natione Germanus, homo multis flagitijs contaminatus, ac tandem magno Dei munere cõpunctus Romam adijt, & Pontifici peccata sua cum ingenti cordis cõtritione confessus, salutarem ab eo animæ suæ petijt medicinam. Pontifex ad immanitatem criminũ eius obstupescens, hac eum mulctauit pœna, vt loricam ferream ad nudum corpus quinis catenis ferreis obstringeret, & chartam in qua enormia eius peccata scripta erant, Põtificis annulo obsignatam, ad loca, in quibus sancti quiescerent, secum circumferret; donec catenis diuinitùs dissolutis, chartam penitùs obliteratam cerneret. Fecit homo, vt iussus erat (nihil enim arduum videtur ex animo sua peccata lugenti, & cum Deo in gratiam redire cupienti) inuisit loca sacra, etiam Hierosolymm & Saluatoris sepulchrum non intermisit. Tandem veniens in Pannoniam, ad sepulchrũ beati Regis Stephani, cuius tum ibidẽ celebre nomen erat, fundit preces, petitq́;, vt & alibi, à Deo p intercessionẽ sancti sui, facinorũ suorũ veniam. Cùm aũt multum delassato inter orãdum somnus obrepsisset, sanctus Rex illi apparens, Emerici filij sui monumentũ adire iubet: eius

Nota admirandam pænitentiam.

eius vtique meritis à peccatorum & corporis vinculis diuinitùs absoluēdum. Euigilans homo, ilico dictis eius obaudiens, iussa protinùs adimplet: & eccè opinione celerius dissiliunt ferrei nexus, charta resignata nullum habet scripturæ vestigium. Ad sonitum cadentium catenarum accurrunt æditui, & complures alij: qui cognita re stupentes cuncta ad Regem referunt Ladislaum. Is conuocato concilio, de beato Emerico sanctorum catalogo adscribēdo, cum episcopis & regni proceribus cōfert. Indicitur triduanum cunctis ieiunium, quo transacto, sacrum Emerici corpus honorificè eleuatur: multaque diuinitùs miracula eodem eleuationis die atque deinceps edita sunt.

Præclarum miraculum ad tumulum eius.

Eleuatur sacrum eius corpus.

VITA S. AMANTII EPISCOPI RVthenensis in Gallijs: Ex ea quæ est apud V. P. Laur. Surium. Sacrum eius corpus translatum est à S. a *Quinctiano eiusdem successore: qui floruit anno Christi 507. & reliquis.*

Vide Notat. C. Baron. in Martyr. Rom.

a *De eod. Tom. 6. Annal.*

4. Nouēb.

SANCTVS Amantius Rutena vrbe oriundus, in primæuo ætatis flore, abruptis seculi laqueis, militiam Christi suscipiens, vitia quibus pulsatur humana fragilitas viriliter calcauit. Sed enim beato feruens proposito, & eximiorum meritorum splendore conspicuus, Sacerdotij culmen & sublimis cathedræ sedem emeruit; gessitque mentem fastigio honoris sui parem. vndè & à Domino miraculorum insignium operatione protinus redditur spectabilis.

Patria eius.

Fit Episcopus.

Et quidem primò, cum in prædicta vrbe Præses

ſes quendam nefarij facinoris reum pœna patibuli damnaſſet, beatus Antiſtes peccatoris miſertus, eius à Prǽſide vitam petit; non impetrat: etiam iteratis precibus. Spiritalia igitur arripit arma ſacer Præſul; ad cellam properat; terræ proſtratus ſuſpiria geminat; petit à Domino quod Præſes negarat. Cum eccè protinùs Præſidem diuina vindicta proſequitur; miris ſiquidem modis toto corpore affligitur: ſyncope repente percuſſus. Ad cellulam beatiſſimi viri concurrit familia: Antiſtitem euocat, ſupplex vt ſanet Herum. Quid multis? Exaudit illos pius Paſtor; reddit Præſidi ſalutem: ac recipit ab eo damnatum.

Coruſcat eximijs miraculis.

Primum.

Præſes inobediens viro ſancto diuinitus punitur.

Non longo pòſt tempore, cum haud procul ab vrbe carperet iter vir ſanct⁹, cernit ingentē gentilium multitudinem ad immolādum dæmonijs conueniſſe, propè eminens quoddam ſimulachrum. Igitur eorum deplorans cæcitatem, pio hortamine reuocare pertentat à ſacrilega impietate; verùm fruſtrà: adeò namque furoris ſtimulis in iniuriam viri ſancti ſeditioſum vulgus exarſit: vt vix à verberibus temperarēt manus. Quid faceret beatus Pontifex; ad ſolida cōfugit præſidia. Triplicat vota preceſque; donec denſis obductum nubibus cælū, terribili ſonitu fulmen emittit, execrandum ſimulachrum feriēs, diuidens, diſpergenſque. Aliud ſimile quoque in foro vir ſanctus pio zelo accenſus deiecit atque confregit. Vndè exacerbata ſacrilegæ plebis multitudo, in vltionem numinis ſui conſurgit, ac lymphatico furore ſuccenſa beato Pontifici minatur exitium. Miſſo itaque nuntio in Ruthenem, aduocant

Alterum.

Fulmine diſsipatur dæmonis ſimulachrum.

Simile confringitur à S. Amantio.

dire iussit. Vndè factum est, vt virgo indies in studio sapientiæ mirificè proficiens, se ab omni viri toro prorsus seiungeret: quò liberius, dulcedine cælestis disciplinæ iam inescata, Christo vacaret.

Accidit autem quodam Dominico die, vt parentibus eius, qui filiæ suæ puritate & sanctimonia magnoperè delectabantur, in Ecclesia pietatis studio incumbentibus, illa domi necessariò sola resideret. Quod cùm Cadocum Alani Regis filium minimè lateret, eò protinus aduolauit, eamque ad focum solam sedentem inueniens, ita compellauit: Scis me esse Regis filium, multis opibus & honoribus conspicuum; qui te, si modò voluntati meæ parere velis, magis opibus augere possum. Sentiens autem virgo suę pudicitiæ insidias strui, demisso paululum vultu, & rubore suffusa, primò quidem grauem præ se tulit dolorem, quòd adeò incultam ipsam inuenisset, aitque ad eum: Cùm sis regio ortus stemmate, & Deo volente, regni gubernacula suscepturus, non dubito me diuitem & beatam posse fieri, si tuo coniugio assentiar. Sed quæso te sustine parumper aduentum parentis mei. Interim ego cubiculum ingrediar; moxque ad te reuertar. Dixit hoc, vt posset ab illo se subducere; quem flamma libidinis incensum, haud parum ab amente distare videbat. Itaque cubiculum iuuenis permissu (quòd eam benè comptam ilicò redituram putaret) ingressa, per aliud cubiculi ostiũ præpeti cursu ad ecclesiam contendit. Quod vbi sensit iuuenis, magno furoris œstro percitus, districto ense eã celeriter insequitur, toruisque

Cadocus Regis filius eã ad concubitum prouocat.

tuisque luminibus intuens, Olim, inquit, te amaui, mihique te coniungere volui, & tu nunc ad te venientem fugis, & habes contemptui? Per ego hanc dexteram iuro, nisi mihi spontè tui modò copiam feceris, confestim hoc mucrone caput tibi auferam. Ad ea cõstanti & infracto animo virgo respondit; Ego Regi æterno matrimonio iuncta, in eius contumeliam alium admittere non possum: Quare quidquid erit libitum exequere. Me enim neque terrores tui, neque blanditiæ; nec promissa; nec munera ab illius amore suauissimo poterũt separare: cuius castis amplexibus astricta sum. Tũc verò incestus iuuenis, cernens se à virgine cõtemni, libidinis impotentia victus, caput ei cruenta manu præcidit. Simul autem atq; corpus virginis humi collapsum est, fons illic mirè perspicuus & ingens confestim erupit; qui hodieque manare nõ desinens multis morbidis admodum salutaris existit.

Egregia virginis pro tuenda pudicitia, constantia.

Caput ei amputatur à Regis filio.

De hoc perenni fonte, & miraculis illic fieri solitis, Baron. maiora his à fidelissimo teste oculato Reuerendiss. D. Thoma Episcopo Asaphensi Romani Pontificis Suffraganeo accepisse testatur. In Not. hoc die.

Perpetrato tam immani facinore, cũ cruentus homicida, vt potè Regis filius, nullã timeret vindictam; Beunon animi eius superbiam non ferens, accepto in manibus capite, ad eum accessit, aitque: ô te scelestũ, qui regiæ dignitatis puellam crudeliter iugulãsti; cur te tãti flagitij non pœnitet? Quandò ergò nec ecclesiæ pepercisti, quã fuso eo virginis sanguine profanasti, nec diei Dominico reuerentiam exhibuisti, oro Deum meum, vt in præsentia tibi pro meritis reddat. His dictis, iuuenis repentè corruens expirauit, corpusque eius colliquescens disparuit; multis asserentibus, illud in tartara cum anima descendisse.

Diuina vltione repentè perit Cadocus.

Porrò vir Dei caput virginis crebrò deosculãs, à lachrymis sibi tẽperare nõ poterat. Deindè corpori illud apponens suoq; pallio contegẽs, ad altare Missã celebraturus accessit. Ea finita, redit ad corpus virginis, & cõcione luculenter ad populũ habita, sanctã virginẽ votũ Deo nuncupasse annunciat: quod vt reddere possit, prolixis admodũ precibus cũ vniuersa plebe pro ei⁹ resuscitatione incubuit. Quibus tandẽ expletis, puella, quasi è graui somno euigilans, puluerem & sudorẽ à facie detergit, omnesq; illic adstantes gaudio & admiratione afficit. Mansit autem in collo eius quoad vixit, tanquã candidi fili species, locũ sectionis obtegẽs: aiuntq; viri regionis illius, indè eã VVenefridam dictam; cùm anteà, vt ipsi affirmant, Breuna appellaretur. VVen enim Britannica lingua, idem est, quod Latinè candidum: Porrò Euphoniæ causa, prioris vocabuli duabus literis mutatis, dictam VVenefridam.

VVenefrida à morte suscitatur.

Locus autem ille vbi sanguis eius fusus est, nõ longè à monasterio Basinguuercko in Nouallia, anteà quidẽ Siccauallis dictus est: post eius verò obitum vsque in præsens, Fons VVenefridæ appellatur. Lapides quoque tam in fontis scaturigine quam in riuo illius, seu vtriusque margine, sacro eius adspersi cruore, & sanguinis eius tãquam congelati manifesta retinent vestigia; & neque temporis diuturnitate, neque aquæ præterfluentis alluuione aboleri queunt. Muscus autem lapidibus illis inhærens, thus redolet. Homines regionis illius, qui Euangelicæ veritatis lumen nondum receperant, virginem rediuiuam, fontem aquas manan-

Fons VVenefridæ.

En mira quædam.

Multi visis mirabilibus credunt in Christum.

manantem, & petras sanguine adspersas vidẽtes, ad pedes beati Beunoi se abiecerunt, & sacro latice expiati sunt. Tandem autẽ sanctissima virgo accepto ab eodem viro Dei sacro velamine nobilium virgines cõgregauit, easque castissimis moribus diligenter imbuit, & sanctioris disciplinæ amore incensas, Christi seruitio mancipauit. Defuncto autem beato Beunoo, VVenefrida diuinitus admonita, ad locũ, quem VVitheriacum vocant, accessit; vbi ab Abbate Elerio, multis virtutibus ornato, & cælestibus rebus tota mente intento, reuerenter excepta, & in virginum monasterium introducta fuit: quarum deinceps curam habuit. Ibi sanè quisquis ad illam æger accessisset, incolumis ab ea recessit: mœrentes omnes animi lætitiam reportârunt. Tandem nocte quadam oranti Iesus Christus apparuit, indicauitque propediem ipsam è corpore decessuram. Itaque quarto Nonas Nouemb. plena virtutibus & operibus bonis, spiritum Deo reddidit: sepultaque est iuxta sanctum Chebeum & Senanum: vbi, inter alia miracula, fabri cuiusdam filia ab ipso ortu cæca, lumen recepisse memoratur. Ceterùm anno Christi 1138. sacræ eius reliquiæ Solopiam in monachorum monasterium translatæ sunt.

Instituit monasterium S. VVenefrida.

S. VVenefrida præficitur virginibus, & claret miraculis.

Feliciter migrat ad Dominum.

Tumulus eius miraculis celebris.

Translatio reliquiarum eius.

MARTYRIVM SS. AGRICOLAE ET Vitalis: Ex D. Ambrosii Adhortatione ad Virgines. a Passi sunt Anno Christi 303. Marcel. Pap. 7. Dioclet. & Max. Imp. 20.

a Teste C. Baron. Tom. 2. Annal. Vide & Notat. ad Martyr. Roman.

4. Nouēb.

Vitalis seruus Agricolæ, omne genus tormentorum expertus moritur.

AGRICOLA, cui Vitalis ante seruus, posteà consors & collega martyrij fuit, apud Bononiā Italiæ vrbem pro Christi nomine egregiè decertârunt. Vitalis enim cum à persequutoribus, vt Christum negaret, vehementiùs vrgeretur, ille in confessione fortior factus, omnia tormentorum genera ità in corpore suo expertus est, vt ne minimus quidem locus sanitati relictus esset. Totus itaque vulneribus concisus: fusa ad Christū oratione emisit spiritum.

Quanta S. Agricolæ morum integritas.

Sanctum verò Agricolā, quòd moribus mitissimus esset, non continuò ad cruciatus abripuerunt; sed serui supplicio terrere voluerūt; erat enim tantis tamque pręclaris ornatus virtutibus, vt ab ipsis etiam inimicis diligeretur. Sed hæc persequutorum honorificentia, omni erat immanitate acerbior; vtpotè quæ martyrium inuidebat. Deniq; cum vir sanctus fraudulentis eorum blanditijs non acquiesceret, sed serui sui constantia & virtute animatus eādem martyrij gloriam sitiret, in crucem sublatus glorioso triumpho è corpore ad cælos migrauit. Horum reliquias multo post tempore Namatius Aruernorum Episcopus in Gallias transtulit.

S. Agricola crucifigitur.

Translatio reliquiarum eorundem.

Vide Not. C. Baron in Martyr. Rom.

VITA S. EMERICI B. STEPHANI Hungarorum Regis filij: Ex ea quam V. P. Laurent. Sur. descripsit. Obijt Anno Domini 1032. Consentit Bonfinius de rebus Hungaricis, Dec. 2. Lib. 2. Relatus est inter sanctos vna cum S. Stephano Rege eius Patre, à Benedicto Papa octauo, qui dictus est nonus.

Beatus

BEATVS Emericus nobilissima prosapia, Stephano Hungarorum Rege & apostolo: & *Gysela S. Henrici Imperatoris sorore ortus est. Qui parentibus sanctitatis studio nequaquàm inferior, somni parcissimus, alijs dormientibus, à secunda ferè noctis vigilia, ad lucem vsque Dauidicos psalmos lectitare solebat: ad finem cuiusque psalmi corde contrito à Deo veniam postulans. Quod sanctus eius parens per rimam parietis sæpiùs cōtemplatus, apud se tacitum habuit: magna interim de filio spe concepta.

4. Nouem.
Patria & parētes eius.
* *Gysla.*
Qualis in pueritia.

Cùm autem aliquandò sanctus Rex beati Martini monasterium in monte Pannoniæ ingenti sumptu à se fundatum orandi causa vellet inuisere, Emericum filium suum eius itineris comitem sibi adhibuit; non ignorans, quanta Dei gratia puer ille polleret. Vbi autem ad monasterium propius accessit, monachi honoris causa obuiam processêre, vt Regem, qua par erat, reuerentia exciperent. Sed Rex sciēs præclara filij sui merita, eum antecedere iussit, fratresque illos salutare; tum vt ea ratione illos honestaret, tum vt filio honor, ipsi paratus, impenderetur. Veniens igitur ad fratres Emericus, osculatur singulos; nō tamen, eodem modo omnes, sed pro ratione meritorum quæ reuelante Dei spiritu, cognouerat; alijs duo, alijs tria, plerisque quatuor vel quinque, vni Mauro septem oscula dedit. Quod cùm cerneret pater eius, etsi filium nihil ea in re temerè fecisse existimaret, non potuit tamen non ob rei nouitatem non admirari. Itaque peracto sacrificio, familiariter & accuratè ex eo percuncta-

Huius S. Stephani Regis vita habetur 20. August.

tur, cur non iisdem omnes patres osculis impertijsset. Respondet ille, se, pro ratione temporis, quo singuli continenter vixissent, alijs plura, alijs pauciora oscula destribuisse. Eum autem quem septies osculatus esset, virginem permansisse ait: atque ex eo septenario numero virginitatis præstantiam intelligi debere.

Bonfinius nō de vno: sed de pluribus; hoc eum dixisse scribit.

Procedente dein ætate cum virtutum & meritorum simul incrementa caperet, nocte quadam, Vesprinij, in basilica beati Gregorij martyris vetustissima, cū vnico famulo ante aram precibus incumbens, apud se disquirere cæpit, quodnam posset Deo munus offerre gratissimum. Et eccè tota ecclesia immenso repentè lumine completa vox cælitùs eiusmodi auditur: Præclara res est virginitas. Itaque mentis & corporis integritatem Deo offerto, & constanti animi proposito in ea perseuerato: Hac voce mirificè exhilaratus nō suis, sed Dei prȩsidens viribus; virgineam statuit puritatem extremum adusque vitæ spiritum conseruare. Pater autem eius regno consulere volens, virginē & forma corporis, & morum integritatȩ spectatissimā, stirpe regia ortam, ei despondit. Id etsi illi principio multū recusaret, tandem tamen paternis victus precibus, assensit quidē, sed ità tamen, vt sponsam ad eādem vitæ castimoniam perduceret. Malebat enim pius adolescens virtutum illam, quàm liberorum fœcunditate pollere. Intereà ne corpus lasciuiret, & spiritui forsitan rebellionem excitaret, assiduis illud ieiunijs alijsque afflictionibus domabat: sponsamque non alio, quàm soro-

En quid cælitùs illi mādetur.

Seruat virginitatem cū desponsata sibi virgine.

ris loco habens, in ipso iuuentutis flore ad beatam immortalitatem fœliciter migrauit. Tricesimo autem ab obitu eius die, tot tantisque miraculis DEVS sanctum suum illustrauit, vt cunctis in vrbe regia, quam Albam regalem vocant, vbi sacrum eius corpus tumulatum est, non mœroris ille, sed gaudij dies videretur.

Migrat ad Dominum, & miraculis coruscat.

Porrò Ladislao religioso Rege posteà regnãte, Conradus quidam natione Germanus, homo multis flagitijs contaminatus, ac tandem magno Dei munere cõpunctus Romam adijt, & Pontifici peccata sua cum ingenti cordis cõtritione confessus, salutarem ab eo animæ suæ petijt medicinam. Pontifex ad immanitatem criminũ eius obstupescens, hac eum mulctauit pœna, vt loricam ferream ad nudum corpus quinis catenis ferreis obstringeret, & chartam in qua enormia eius peccata scripta erant, Põtificis annulo obsignatam, ad loca, in quibus sancti quiescerent, secum circumferret; donec catenis diuinitùs dissolutis, chartam penitùs obliteratam cerneret. Fecit homo, vt iussus erat (nihil enim arduum videtur ex animo sua peccata lugenti, & cum Deo in gratiam redire cupienti) inuisit loca sacra, etiam Hierosolymam & Saluatoris sepulchrum non intermisit. Tandem veniens in Pannoniam, ad sepulchrũ beati Regis Stephani, cuius tum ibidẽ celebre nomen erat, fundit preces, petitq; vt & alibi, à Deo p intercessionẽ sancti sui, facinorũ suorũ veniam. Cùm aũt multum delassato inter orãdum somnus obrepsisset, sanctus Rex illi apparens, Emerici filij sui monumentũ adire iubet: eius

Nota admirandam pœnitentiam.

ses quendam nefarij facinoris reum pœna patibuli damnasset, beatus Antistes peccatoris misertus, eius à Præside vitam petit; non impetrat: etiam iteratis precibus. Spiritalia igitur arripit arma sacer Præsul; ad cellam properat; terræ prostratus suspiria geminat; petit à Domino quod Præses negarat. Cum ecce protinùs Præsidem diuina vindicta prosequitur: miris siquidem modis toto corpore affligitur: syncope repente percussus. Ad cellulam beatissimi viri concurrit familia: Antistitem euocat, supplex vt sanet Herum. Quid multis? Exaudit illos pius Pastor; reddit Præsidi salutem: ac recipit ab eo damnatum.

Coruscat eximijs miraculis.

Primum.

Præses inobediens viro sancto diuinitus punitur.

Non longo pòst tempore, cum haud procul ab vrbe carperet iter vir sanct⁹, cernit ingentẽ gentilium multitudinem ad immolãdum dæmonijs conuenisse, propè eminens quoddam simulachrum. Igitur eorum deplorans cæcitatem, pio hortamine reuocare pertentat à sacrilega impietate; verùm frustrà: adeò namque furoris stimulis in iniuriam viri sancti seditiosum vulgus exarsit: vt vix à verberibus temperarẽt manus. Quid faceret beatus Pontifex; ad solida cõfugit præsidia. Triplicat vota precesque; donec densis obductum nubibus cælũ, terribili sonitu fulmen emittit, execrandum simulachrum feriẽs, diuidens, dispergensque. Aliud simile quoque in foro vir sanctus pio zelo accensus deiecit atque confregit. Vndè exacerbata sacrilegæ plebis multitudo, in vltionem numinis sui consurgit, ac lymphatico furore succensa beato Pontifici minatur exitium. Misso itaque nuntio in Ruthenem, aduocant

Alterum.

Fulmine dissipatur dæmonis simulachrum.

Simile confringitur à S. Amantio.

cant quendam eo tempore natalium splendore, opibus ac authoritate cæteris præstantiorẽ: is contractis ilicò seruorum auxilijs eò celeriter contendit, dira & extrema S. Amantio minitãs. Iamq; aderat, cum vir sanctus paulo antè in medio portæ orationem terræ prostratus fuderat: & ecce eodem in loco miro stupore hæsêre bijuges, & vt insensibilia riguere signa. Tum vir ille insignis miraculi nouitate perculsus, virum Dei per vnũ ex suis rogat, dignetur benignus ligata soluere. Haud mora: sacerdos aduenit; carpẽto deuoluitur persecutor; adhæret sancti pedibus; peccatum fatetur: petit remedium. Vix verba compresserat, & animalia, quæ vt duræ cautes riguerant, cælitùs recepta mobilitate, præceptis obediunt.

Aliud.

Fur quidam hortulũ sancti viri nocte cõcubia irrepit: oleribusq; direptis abire festinat; sed diuinitùs retinetur: nullo remeanti patente exitu. Igitur terris luce reddita, beatus senex vnum è fratribus vocat, mittensq; in hortulum mandat, vt quem illic errabundum reperisset, ad se adduceret. Adductus ilicò criminosus, furtum in medio proijcit, pedes complectitur sacerdotis. Is pietate plenus indulget crimen; donatque furtum: benignaque adhibita correptione, hominem in pace dimisit.

Simile de fure.

Ceterùm dum his alijsq; virtutum fulget miraculis, beatum gloriosæ cõsummationis tempus aduenit. Sed cum fracta iam æuo membra deficerent, afflictũ emortuumq; corpus onus abstinentiæ roborabat; & quod natura negauerat, meritum conferebat. Fuitque tantus

fidei

fidei in eo feruor, vt insatiabili ardore, quo plus corpori districtionis intulisset, inferre plus cuperet: & ita erant augmenta meritorum eius, incitamenta profectuũ. Amor quippè Dei reficere animum potest, satiare desiderium non potest: sed magis magisque cum hauritur inflammat. Iucunditate enim, sui excitat appetitum, sed non facit de satietate fastidium. Igitur beatissimus Amantius rebus tandem humanis exemptus, fælici transitu de hoc mundo migrauit in regnum cælorum. Illic nunc interest choris Angelorum: hic fulget claritate meritorum. Illic interpellat pro famulis voce supplici: hic tuetur famulos virtute sublimi. Illic petit: hic præstat. Illic vota fundit: hic votis respondet. Porrò beatus a Quintianus successor eius egregius, sacras eius reliquias transtulit in Basilicam auctiorem redditam: in eius honorem prius excitatam.

Admirabilis senis feruor.

Sentẽtia memorabilis.

Felicissimus eius obitus.

Sancti intercedunt pro nobis in cælis.

Translatio reliquiarum eius.

a *Eius vitam reperiet lector 13 Nouemb.*

*MARTYRIVM SS. * GALATIONIS & Epistimes: Ex ea quæ est per Metaphrasten. Passi sunt anno Christi ducentesimo quinquagesimo tertio. Sede vacante: Decij Imperatoris anno primo.*

* *al. Galationis & Epistemis.*

Vide Tom. 2 Annal. C. Baron. 5. Nouẽb.

EMESA nobilis inprimis Phęniciæ est ciuitas. In ea Clitophon genere insignis & diuitijs nulli ciuium secundus, cum coniuge sua Leucippe splẽdide quidem & gloriose degebat; sed vna in re omnium miserrimus, quòd vxore sterili nullam omninò posteritatis spem sibi relictam videret. Qua de causa multis

Parentes S. Galationis.

multis frequenter opprobrijs coniugem appetebat: quæ magni animi ægritudine contabescens, nihil non moliebatur, vt sterilitatis soluta vinculis, pulchram marito prolem exhiberet.

Persequũtur Christiani.

Cùm verò eadem tempestate, Secundus, ciuitatis Emesæ gubernator animo planè barbaro, tyrannica ferocitate Christianam pietatem radicitùs excindere conaretur, pij ferè omnes imminentis periculi magnitudine perculsi, fuga sibi salutem comparabant. Vnus verò, nomine Honofrius, habitu ac professione monachus, in tali tempore ac tempestate periclitantes imbecilliorum animas deserere, nequaquam viri pij, & in religionis studijs enutriti esse statuens, mutato habitu callidè impietatem eludere, & imbecilliores Christianorum animos in fide confirmare aggressus est. Itaque mendicitatem simulans domesticatim stipem postulabat, vt alios veris thesauris locupletaret.

Honofrius insignis monachus cõtra gentiles egregiè decertat.

Simulat mẽdicitatem vt lucretur animas hominum.

Cùm ergò ad Clitophontis aliquandò ædes veniret, manusque pro eleemosyna extenderet, accidit vt Leucippe mœroris & tristitiæ plena Honofrio fores occluderet, & quadam cum indignatione à se repelleret. Illo autem lachrymabili voce instante, & necessitatem suam multis verbis exaggerante, mulier misericordia mota, suam vicissim calamitatem ei exposuit; adiecitque quòd nullus deorum in illum vsque diem inuentus esset, qui sterilitatis opprobrium sanare posset. Cui Honofrius: Nihil, inquit, mirum, ô matronarum præstantissima; quòd hactenùs remedium ab ijs consequi

qui non potuisti, qui in vita dedecore & probro pleni, nefanda semper opera exercuerunt. Sed si nunc dictis meis obaudiēs, Omnipotentem & verum Deum velis agnoscere, & ab eo opem postulare, equidem spōdeo te voti mox compotem futuram.

Leucippe attenta mentis cōsideratione eam orationem excipiens, spe concipiendæ prolis, catechesi se imbuendam tradidit: qua imbuta, salutari regenerationis lauacro expiata est. Nec multò pòst soluta sterilitatis vincula, certam prolis spem fecêre: ita vt maritus grauidam eam cognosens, ad libanda dijs suis sacrificia pro gratiarum actione properare vellet. Quem mox pia coniunx ab opere nefario reuocans; Vide, inquit, nè feceris; non enim dæmonum, quemadmodùm tu existimas, sed Dei cæli terræque conditoris beneficio in vtero concepi. Exposuit deindè totam conuersionis suæ seriem; hortataque est maritum ne eādem Christi gratiam ad æternæ vitæ salutem necessariam negligeret. Paruit rectè monenti Galation, lustratusque similiter ab Honofrio, haud pœnitendos in Christiana religione fructus fecit.

Leucippe conuertitur ab Honofrio.

Item Galation maritus eius.

Post hæc Leucippe filium enixa est; qui à patris nomine, nomen sortitus, breui ætatem ingenio superabat. Erat ei præclara admodum & præstans indoles; qua ipsos etiam magistros suos, quibus instituendus erat traditus, à tergo relinquebat. Cùm autem annum quartum & vicesimum attigisset, pater, matre iam tunc defuncta, Epistemē insigni pulchritudine & morum honestate virginem ei despondit; quam

Nascitur Galation filius.

Epistemes eius coniunx pagana.

ille vitæ quidem sociam admisit, sed corporis coniunctionem semper exhorruit. Quod cùm illa ægro admodùm animo ferret, die quodam illa odij causam sola cum solo residens quæsiuit. Cui Galation id quod res erat exposuit; impium sibi & nefandum videri asserens, mundũ cum immunda, coniungi. Itaque si vellet optato matrimonij fructu potiri, ilicò animum ab idolorum cultu ad sanctissima Christi sacra adiungeret, vnaq; secum eandem religionem piè ac sincerè coleret.

Epistemes conuertitur & baptizatur à marito.

Nihil recusauit Epistemes; quin ilicò se totam sanandam præbuit, animamque salutaribus lymphis ipsi suo marito (nam copia sacerdotis deerat) lustrandam commisit. His ita peractis, vterque flamma diuini amoris vehementiùs correptus, carnali copula repudiata, eremum cogitabat: prorsus vt paucis pòst diebus res suas omnes pauperibus distribuerent, & vitam solitariam in monte Publio, haud procul à Sina eligerent. Et Galation quidem monachorum contubernio iunctus fuit: Epistemes verò quatuor virginibus sanctitate conspicuis se sociauit.

Distribuunt sua pauperibus & eremum petunt.

Decius eos compræhendit & acriter excruciat.

Triennio autem à suscepto illo nouæ vitæ instituto, Imperator (is erat Decius) ingenti persecutionis tẽpestate ecclesiam concussit; & inter alios Galationem & Epistemen vinctos suo tribunali sisti iussit. Ij igitur in præsidis cõspectum pariter adducti, primò quidem flagellis acriter cæsi sunt: Deindè cùm in Christi confessione constantes permanerent, ipsumq; tyrannum contemptui haberent, alijs atque alijs affecti supplicijs, tandem manibus pedibusque

busque truncati, ipsa etiam lingua, ne Christi nomen laudibus extolleret, priuati sunt. Postremò cum nihil ab insita animi virtute & constantia remitterent; capite plexi V. Nouemb. martyrij palmam adepti sunt. *Plectuntur capite.*

VITA S. LEONARDI CONFESSORIS: Ex ea quæ est apud V. P. Laur. Sur. Migrauit è corpore anno Domini 559. *Vide C. Baron Notat. in Martyrol. Roman.*

BEATVS Leonardus sub Athanasio Imperatore, claris & magnę apud Regē Clodoueum dignitatis & auctoritatis natus parentibus, à beato Remigio Rhemorum Episcopo, susceptore Clodoueo, baptismate lustratus est. Qui in ipso adolescentiæ robore, terrena Regis militia cumprimis honorata, amore cælestium spreta, ad spiritalis militiæ castra, sub B. Remigio stipendia facturus confugit. Vbi inprimis illud à beato patre tenaci mēte est complexus, vt statueret misericordiæ operibus nihil in hac vita pulchrius, nihil suauius, nihil Deo hominibusq; gratius esse. Itaq; ad præceptoris sui exemplum, à Rege obnixè petijt, obtinuitque, vt quotiescunq; in vincula coniectos inuiseret, eos libertate donare posse: Igitur eo fretus benefico quotidiè ergastula sedulus obire, & innumerabilem hominum multitudinem in libertatem asserere. Quo tam præclaro facto, & alijs benignitatis, quæ indefesse exercebat, operibus, cum fama eius miro omnium præconio celebraretur, tùm ipse Rex pontificia eum dignitate ornare voluit: quod ille munus modestè recusauit,

6 Nouēb.

Genus eius clarissimum.

S. Remigij vita habetur 1. Octob.

Totum se tradit operibus misericordiæ: specialiter liberandis captiuis

Recusat Episcopatum.

& Aureliam, per viam interim diuini verbi ſpergens ſemina, contendit.

Ibi cùm aliquamdiu apud quendam venerabilis vitæ monachum Maximinum nomine ſoli Chriſto cognitus deliteſceret, cæleſti monitus oraculo, indè in Aquitaniam commigrauit. Erat tunc ijs in locis recens adhuc Chriſtiana religio; ita vt nefariæ ſuperſtitionis reliquiæ in multorum pectoribus relictæ viderentur. Eas igitur vir Dei vt profligaret, dictis factiſque Chriſtum annuncians, fructus minimè pœnitendos faciebat. Fugabat dæmones, ſurdos, claudos, cæcos & morbidos quoſcunque ad ipſum veniẽtes verbo curabat. Interim verò cupitum proſequens iter, tandem in ſyluam, quam Pauum vocant, peruenit. Aberat is locus ab vrbe Lemouicum decem ferè milliaribus. Cùm autem Leonardus per eam ſiluam iter haberet, accidit vt regia familia haud procul indè abeſſet. Ferunt namque Galliarũ Regem ſingulis annis eam ſiluam, comitante Regina animi cauſa viſitare ſolitum. Porrò Regina eodem illo tempore ex partu cum mortis doloribus conflictabatur, tanto omnium mœrore, vt lamentãtium voces prætereuntis Leonardi aures percellerent. Itaque vir Dei animi commiſeratione permotus, ab itinere nonnihil deflectens, eò ſe contulit, vt quid ſibi lugubres illæ voces atque clamores vellent, cognoſceret.

Aurelia abit in Aquitaniam.

Claret miraculis.

Pauum Sylua.

Quem ſimulac conſpicati ſunt aulici, eum ad Regem perduxerunt. Morum enim candor & vitæ integritas, quæ ex vultu eius clariſſimè relucebant, ſpem faciebant, Reginam eius benefi-

neficio aliquid opis, cõtra difficiles partus dolores, accepturam. Rex eo conspecto data acceptaque salutatione, vbi eum beati Remigij discipulũ cognouit, mox ad eius se genua submittens, præ ingenti animi dolore, vt Reginæ opuletur, rogare cæpit. Tum vir sanctus, fusis lachrymis, Regem eleuat, & vnà cum illo ac paucis satellitibus, Reginæ intrans cubiculũ, sublatis ad cælum oculis Dominum pro illa deprecatur. Deindè exeunte illo cum Rege, confestim Regina absq; vllo ferè doloris sensu prolem peperit.

Nota reuerentiam à rege, viro sancto præstitam.

Sanatur Regina Leonardi precibus.

Eo tam repentino gauisus beneficio Rex aureos iubet proferri scyphos, pateras argẽteas, aliaque dona huius mundi amatoribus minimè contemnenda; quæ omnia Leonardus pauperibus, viduis, pupillis, & rerum inopia laborantibus distribui iussit: asserens se, contemptis mundi diuitijs, soli Christo in eremo seruire velle. Tum Rex prompto & hilari animo totum hoc nemus illi possidendum tradidit. Quod ille recusans: Si placet, inquit, Serenissime Rex, tantum ex eo assumam, quãtum nocte vna asello vectus circuire possum. Annuit libentissimè Rex, iussitque omne illud spatium lapideis terminis definiri. Eo itaque in loco (quem ille Nobiliacũ appellari voluit, quod à Rege nobilissimo eum dono accepisset) sedẽ figens vir diuinus; oratorium Virgini Matri sacrum cõdidit, precibus & ieiunijs incubuit, & admirandis virtutum operibus locum illum excoluit. Et vt diuina mysteria perpetuũ ibi vigerent, duos monachos vita & moribus spectatissimos sibi adiunxit: qui, eo absente,

En Regis gratum animum.

Accipit partem nemoris à Rege & construit.

Nobiliacum monasteriũ.

diuinum cultum prosequebantur. Cùm autem locus ille aquæ penuria laboraret, Leonardus semel iterumque à monachis rogatus, vt iuxta Ecclesiã aquas ipsis impetraret, fudit ad Deum preces; moxque perennes aquæ eruperunt.

Precibus impetrat aquam perennem.

Etsi autem hominum frequentiam studiosè fugeret, & nominis celebritatem velis, quod aiunt, remisq; euitaret, miracula tamen, quib. Christus eum illustrabat, latere non patiebantur. Ferunt namq; plurimos ex longinquis ad eum venisse regionibus: qui, solo illius nomine inuocato, è vinculis & carceribus liberi euaserant. Ij compedes & catenas secum afferentes, ad eius se pedes humiliter abijciebant, seseq; non pauci in seruitutẽ ei tradere volebãt: quos vir Dei apud se fouebat, vt eos salutarib. monitis assiduo informaret, & ab omni peccati facinore deterreret.

Signa excellentium meritorũ eius.

Cùm autem hæc eius viuendi ratio celebri sermone in Francia diuulgaretur, multi ex cognatis eius, pleriq; etiam familiares, distractis rebus & possessionibus suis, cum vxoribus & liberis ad eũ se contulerunt. Quos ille magno cum gaudio suscipiens, ad mundi cõtemptum hortatus est, ac cælestem tandem disciplinam egregiè edoctis, septem nemoris sui partes assignauit (tot enim erant familiæ) vt eas manuũ labore excolerent, ac tenuem victum sibi & aduentantib. peregrinis necessarium quæritarent. Multi prætereà cœlestis disciplinæ amantes ex varijs locis ad eum cõfluebant: quos ille parentis instar amplectens, in timore Domini educabat, fouebatque tanto virtutum splẽdore, vt

Multi ad eũ confluunt.

re, vt summis paradysi delicijs se interesse putarent. Denique cùm bonum certamen certasset, fidemque seruasset; multis virtutum gemmis ornatus, è præsenti sæculo 8. Idus Nouem. ad cælos emigrauit: etiam post obitum innumeris clarus miraculis.

Obitus eius fœlicissimus.

VITA S. VVINOCI ABBATIS: EX ea quæ est apud V. P. Laur. Surium. Obijt hic sanctus anno Domini 716. Vndè obserua hunc alium esse ab illo, de quo Gregorius Turonensis scribit. Lib. 5. cap. 21. & lib. 8. c. 24. Hic .n. de quo agimus, longè post tēpora Gregorij claruit.

Vide Notat. C. Baron. in Martyr. Rom.

BEATUS VVinocus in Britanniæ finibus nobili inprimis prosapia ortus, nobilitatis titulū multis magnisque virtutib. egregiè decorauit. Qui inter ipsa ętatis primordia fluxas carnis & mundi voluptates cælestiū rerū studio cōpescuit, & animū indies ad maiora pietatis opera informauit. Hinc ętate iam adulta, nè mollis & effœminata cognatorū & affiniu consuetudo ac nimia familiaritas arduum virtutis propositū infringeret, vel certè eneruaret, patria cognatisque relictis, cum tribus pari virtute ac animi magnitudine socijs, Quadanoco, videlicet, Ingenoco, atque Madoco, ad beatum Bertinum spectata vitæ integritate & doctrina virum abierunt: eiusque regimini, deuoto se obsequio subdiderūt. Vbi cùm breui culmen perfectionis, non sinè ipsius Bertini singulari admiratione, attigissent, fuit eis à beato patre locus quidam assignatus, vt in eo cellam sacris occupationibus

6. Nouem. *Patria eius.*

Qualis in primordijs fuit.

Venit ad S. Bertinum, cuius vita habetur 5. Septemb.

congruentem extruerent; atq; ad maiora virtutum certamina cõtenderent. Locus ille in Morinorum situs territorio, vsque in præsentem diẽ Mons S. VVinoci vocatur: vbi illi viri Dei aliquamdiu degentes eximia vitæ sanctitate enituerunt.

Mons S. VVinoci.

Porrò eodem tempore Hermarus vir illustris & tam opibus quàm moribus præclarus, quoddam sui iuris prædium sancto VVinoco obtulit, vt in eo cæleste domiciliũ extrueret, cultumq; diuinum multiplicaret. Eò cõfestim à beato patre Bertino missus cũ socijs VVinocus, cõstruendis ędificijs strenuè incubuit, breuique, multorum operis adiutus, cuncta ædificia & xenodochia absoluit, locumque incolis honorabilẽ reddidit. Ibi sancti illi labore manuum suarum victitantes, diuina gratia instructi, aliorum salutem verbo & exemplo procurabant; & nõ quę sua, sed quæ Iesu Christi sunt quęrentes, leuandis aliorum incommodis, sarciendisque detrimentis incredibili alacritate incumbebant.

Vorombolt vocitatum.

Construit monasteriũ.

Cæterùm tribus illis fœlici morte ad cælestem patriam à Deo euocatis, VVinocus à patre Bertino fratribus reliquis præfectus fuit; vir tantæ humilitatis & charitatis, vt omnium re vera minister & seruus, nihil sibi iucundius in omni vita accidere posse ostenderet, quàm hospitium, pauperum, & peregrinorum incommodis prospicere. Quidquid operis aliorum manus vel arduũ vel graue refugiebat impigrè ille & incunctãter arripiebat. Sæpius autem illud Apostoli animo reuoluens: Qui non laborat non manducet: itemque illud Psal-

Fit Abbas.

2. Thess. 3.

Psalmographi; Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & benè tibi erit: eisdem præceptis, non solum affectu, sed etiam effectu paruit; atque labore manuum tam suis, quam aliorum necessitatibus prospexit. Hinc molam sibi quãdam aptauit (nimirum opus in quo solet iniuriæ locus esse) quam subindè manibus versando, subindè quoque orando, suis pauperumque vtilitatibus inseruire coegit: & mirum in modum cum vicissim operi succederet oratio, orationem diuina secuta est benedictio; qua illum celebrem reddidit. Deus enim fessi senis volens parcere labori, molam, quod dictu quoque mirum est, sua sponte fecit circumagi; consulens famuli sui & defessæ ætati & necessitati. Quod ille animaduertens, iam securus de labore suo, oculis manibusq; semper in cælum intentus, pro collatis sibi à Deo beneficijs cordis offert sacrificia.

Psalm. 127.

Manuum labore sibi suisque victum parat.

En præclarũ miraculum.

Interim fratres qui de labore manuum eius iucundè reficiebantur, & alimentorum copiã, & in sene operis efficaciam admirabãtur. Nec deerat incerta suspicio, senem diuinitus adiuuari; cui & ætas prolixior, & ad occasum procliuior esset. Illis ergo admirantibus hinc copiam panis, indè imbecilla membra senis, vnus eorum curiositatem temeritate armauit, omnemque rei ordinem oculata fide explorare tentauit. Accedens igitur ad domum illam, vbi vir Dei, & labori manuum & orationi incumbebat, oculis ad foramen curiosè admotis, vidit molam orante viro Dei, diuinitus moueri, atque farinæ copiam euomere. Sed ad eius intuitum solito cursu refrenato, mola

Curiositas fratris cuiusdam diuinitus punitur.

immobilis mansit: moxque hominis temeritatem vltio diuina secuta est: quæ illum & humi prostrauit, & iusta cæcitate damnauit. Ille ergò frater tam visu, quam gressu orbatus, aliorum manibus reductus est; & altero die ad virum Dei perductus pedibus eius aduoluitur, se temerarium, se reum nō sine lachrymis clamitans. Nec res potuit reuocari in dubium; quam & cæcitas & pauor hominis demonstrarent. At Christi seruus condolens reo consignat eius oculos, & orationis suæ antidoto cæcato visum reparat.

Cæco visum restituit.

Iohan. 1.

Eximiæ virtutes eius.

Erat ille planè, verè Israelita & doli expers; Fidelis in domo Dei oeconomus, plus amari studebat quam timeri: & ministrare potius quam aliorum ministerijs foueri. Nec regiæ nobilitatis occasione, qua præclarè pollebat, cuiquam seruilis conditionis ad cōuersionem veniente se anteponebat: Animo & vultu hilaris; fide robustus; spe longanimis; charitate diffusus: à dexteris & sinistris armis iustitiæ munitus, nec prosperis efferebatur, nec aduersis deijciebatur. His & id genus alijs virtutibus armatus, principem huius mundi subegit; & gloriosis trophæis inclytus, octauo Idus Nouembris aulam cælestem intrauit: eximijs & post emigrationem clarus miraculis. Sacrum corpus eius fuit à Balduino cognomine Caluo, Flandriæ Comite, anno 900. Tertio Calendas Ianuarij translatum Bergas, oppidū in Flandria, sub Episcopo Iprensi.

Feliciter migrat.

Translatio reliquiarum eius.

MAR-

MARTYRIVM SS. HIERONIS ET Sociorum eius; qui Melitinæ decertârunt: Ex eo quod eſt apud Metaphraſten. Paßi videntur circà annum Domini 285. quo tempore Lyſiã, Prouinciã circuiſſe patet Tom. 2. Annal. C. Bar. *Vide & Not. C Baron in Martyr. Rom.*

PRAECLARVS Hieron è ſecunda Cappadocum prouincia vrbe Tyana oriũdus, 7. Nouẽb. matrẽ habuit eximia pietate fœminam, *Patria & parens eius.* Stratonicem nomine. Is cùm eſſet admirando corporis robore præditus, & Lyſias ab a Imperatoribus in Cappadociam ad puniendũ Chriſtianos & conſcribendum militem miſſus, multa de Hieronis fortitudine, & animi magnitudine audiret, nullum non mouit lapidem, vt eum, Chriſtiana tunc pietate imbutum, ad ſua ſigna alliceret. Itaque miſſa protinus, à Lyſia militum manu inuenerunt hominem in agro ruſticano habitu, prædiolum ſuum colentem. Ille verò conſpecta militum frequentia, cum rem ſuſpectam haberet, nolletque impijs & ſceleratis hominibus in fœdere militiæ ſociari, arrepta ſecuri excuſſoque manubrio, eodem illos aggrediens, omnes ſecedere iuſſit; verum recuſantes, vehementi in eos impetu facto percutiens à dextris & à ſiniſtris tandem in effuſam fugam conuertit. Indè verò cum ſecundo inuaderetur multitudine oppreſſus cum decem & octo socijs ſpeluncam quandam ſubijt: quæ fuit ilicò à Præſidis militibus, ne fuga elaberetur, vndique circũdata. Nemo tamen aduerſariorũ ſpeluncã intrare præſumpſit, ſed cõſilio inter ſe cõtendẽtes, de victoriȩ rationȩ diſceptabant.

a Diocletiano & Maximiano.

Non vult militare cum impijs.

Quiriacus frater eius. bant. Aderat inter eos Quiriacus Hieronis frater, qui tumultuantes leni oratione compescens facilè se fratrem blãda persuasione foras protacturum promisit. Itaque ingressus spelũcam fratrem vnà secum prodeuntem, militibus tunc pacatis & consentiẽtibus ad matrem perducit. Mater, cognita causa, cum haud dubiam filio mortem imminere prospiceret, lachrymis infusa, instantem orbitatem suam deplorare, & filij mortem magno eiulatu, prosequi. Quam ille blandè consolans in pace dimisit; & cum Victore cognato fratribusque duobus Antonio & Matroniano alacriter Melitinen ad Præsidem contendit. *Alacriter pergit ad martyrium.*

Porrò in ipso itinere fuit cælesti visione ad certamen pro Christi nomine & gloria constanter subeundũ mirificè confortatus. Veruntamen cum senectam matris animo reuolueret, contristabatur animo, totusque lachrymis infusus parentis orbitatem ingemiscebat. Sed cum rursus futuræ gloriæ & præclari certaminis recordaretur, afflictum animum suum hoc modo solabatur: Ecquid mihi preciosius anima mea? quid verò gloriosius, quidue vtilius, quam pro Christo quibusuis eam periculis atque supplicijs exponere? Age igitur ô anima mea; Sufficiat, quod hactenus mundi vanitatibus dedita, tempus parum fructuosè collocasti: decæterò respice ad Agonothetam tuum Christum Iesum, qui te diris supplicijs & morte acerbissima, à mortis sempiternæ imperio liberauit. Nec est quod inani matris solicitudine conflicteris: ipse enim Christus Dominus cuius causa ad mortem propero, curam vtique *Seipsum egregie solatur.* *Psalm. 67.*

matris

matris suscipiet maiorem, qui pater orphanorum & Iudex viduarum dici voluit.

Inter hęc aliaque, quę pio corde secum voluebat, venit Melitinem; vbi protinus cum alijs numero triginta & vno in custodiã datus fuit: quos vir diuinus luculentis verbis ad constantiam egregiè roborauit. Præses autem cognita eorum virtute, animique promptitudine pro Christo decertandi; cunctos curauit suo tribunali sistendos. Et conuersus ad Hieronem; Tunè, inquit, es ille, qui dexteram tãta ferocia in missos ad te milites meos exercuisti? His dictis ait satellitibus: Manum eius, quæ feroci menti paruit, ab ipso cubito amputate. Fuit dicto citius crudeli & impiæ sententiæ factũ satis: & eodem Præsidis iussu in reliquos martyres crudis boum neruis acriter sæuitũ. Quod dum fieret, & vincti rursus in carcerem reciperentur, Victor, quem sancti cognatum prius diximus, atrocitate suppliciorum turpissimè victus & plagis emollitus, clam accersito Cõmentariensi misericordiam, impiam illam profectò & execrabilem, supplex postulauit: datoque, pro libertate, (si tamen libertas illa dicenda est) prædiolo, quod Coramis possidebat, noctu fuga sibi salutem, imò sempiternũ animæ interitum quæsiuit miser.

Mittitur in carcerem.

Amputatur dextera Hieronis.

Victor cognatus eius deficit à Christo.

Die autem illucescente, vt rem cognouit Hieron, intolerabili dolore affectus, acerbis cœpit cognati interitum deflere lachrymis; ac tandem plus satis lamentatus, vocatis ad se cognatis Antonio & Matroniano, vltimam cõdidit voluntatem; matri & sorori Theotimiæ certas assignans possessiones: manum verò abscis-

Facit testamentum Hieron.

abscissam Rusticio, qui Ancyræ rem publicam administrabat, testamento relinquens. Indè quatuor post diebus cum cæteris Christi vinctis ad tribunal euocatus, post flagra & atroces virgarum cruciatus capite plexi immarcescibilem æternæ vitæ coronam adepti sunt.

Decollatur post varios cruciatus cũ suis socijs.

VITA S. VVILLIBRORDI EPISCOpi Traiectẽsis: Ex ea quæ est per Albinum Flaccum Alcuinum Caroli Magni præceptorem. Est ordinatus antistes anno Domini 696. à Sergio Pontifice maximo.

Vide Tom. 8 Annal C. Baron. & Not. ad Martyr. Rom. 7. Nouem.

Patria & parens eius.

FVIT in Britannia insula, prouincia Nordanhumbrana, quidam paterfamilias genere Saxo VVilgis nomine; qui ducta in matrimonium fæmina pudicitiæ moribus ornatissima, suscepit ex ea, non sinè diuinæ electionis præsagio, filium: cui mater in regenerationis lauacro nomen VVillibrordi imposuisse fertur. Is vbi puer adhuc Ripensis ecclesiæ fratribus, moribus & literarum disciplinis imbuendus esset traditus, breui tantos in omni virtutum genere fecit processus, vt cunctis alter Samuel videretur. Cumque fragilior ætas sanctioribus egregiè instructa disciplinis perfectam boni malique cognitionem haberet, ilicò se monasticæ subdidit exercitationi in qua nulli alacritate minor, nulli humanitatis officio & studio lectionis secunda visa est. Quotidiè optimæ indolis puer magna virtutum capiebat incrementa, tacitusque diuinarum pariter & humanarum rerum scientia pectus locupletabat; qua postmodum & alijs ad salutem prodesset.

1. Reg. 2.

Fit monachus.

Itaque

Itaque vbi annum ætatis suæ attigit vicesimum, maioris perfectionis ardore incensus, summa Abbatis sui, fratrumque voluntate in Hyberniam contendit: vbi annos duodecim apud beatissimum patrem & antistitem Egbertum; & Vvicbertum, eruditione non minus quã sacerdotio venerabilẽ, doctrinis sublimioribus animum erudijt. Cumq; inter ea pietatis studia in borealibus partibus messem quidem multam, sed operarios paucos esse intelligeret, assumptis secum duodecim eodẽ fidei feruore fratribus, nauem conscendit, & prospero cursu ad ostia Rheni fluminis appulerũt. Vbi optata telluris statione refocillati, mox ad castellum Traiectum, quod in ipsa fluminis ripa situm est, peruenerunt: in quo etiam, non multo post tempore, idem sanctus episcopalẽ cathedram constituere meruit.

In Hybernia duodecim annos dat operam literis.

Cum duodecim fratribus venit Traiectum.

At verò cum eadẽ gens Frisonum, paganis adhuc ritibus cũ Rege suo Radbodo sorderet, visum est viro Dei in Franciã contẽdere, & Ducem illorum adire Pipinum, virum strenuũ in primis & triumphis clarum: qui summo cum honore eũ excipiens, loca ei intra terminos regni sui prouidit opportuna, ne tanto doctore gentem suam priuaret. Sperabat enim fore, vt per eũ, extirpatis idololatriæ spinis, noua quędam virtutũ seges exurgeret, & regni gubernacula abundanti pace & opulenta requie breui florerent. Nec fefellit eũ concepta de viro sancto spes, qui per loca singula discurrẽdo, & semina vitæ supernæ longè lateque spargẽdo effecit, vt in multorum cordibus germẽ fidei iucundissimum pullularet. Quo propter haud medio-

Abit in Franciam ad Pipinum.

Mittitur Romam.

mediocriter gauisus Pipinus, maioris profe-ctûs occasione, prudenti consilio, beatum virum cum honorifica legatione, Romam destinauit; vt à Domino Apostolico Sergio, viro tunc temporis in eo munere sanctissimo, pontificia auctoritate ornaretur. Et eccè die quarta ante quàm Vrbem ingrederetur, Summus Pontifex Angelico in somnis oraculo admonitus, vt venientem summo cum honore exciperet, nihil cunctauit; quinimò publicè in ecclesiam * beatissimi Petri Principis Apostolorum eum deduxit: ibidemque reluctantem Archipræsulem ordinauit. Et quia VVillibrordi nomen barbarum & pronunciatu durum videbatur, ordinato Clementis nomen imposuit: sicque pontificalibus haud indignè vestimentis ornatum, iterum in opus Euangelij remisit.

** Sanctæ Cecilie.*

Ordinatur Romæ Archiepiscopus, & pro VVillibrordi nomine accipit Clementis.

Fructus prædicationum eius in Francia.

Itaque accepta Apostolicæ auctoritatis benedictione, ad præfatum Francorum Ducem reuersus est: à quo peramanter & honorificè exceptus, atque in opus Euangelij destinatus, eos in gente illa fecit fructus, qui vsque hodie gratissimam de se odoris fragrantiam fundũt. Testes earum rerum sunt Ecclesiæ per singula loca ab eo constructæ; testes Deo famulantium congregationes, quas non paucis in locis præclare instituit; testes multæ familiæ quæ in hodiernum vsque diẽ in Catholicæ fidei professione contra hæreticorum insultus constãtes permanent. Cæterum vir diuinus Frisonum salutem vehementer sitiens, secundo Radbodum Regem à cultu idolorum ad Christi cognitionem perducere conatus est. Sed saxeum impij

Prædicat Cristum in Frisia.

impij Regis cor, nullis vitæ fomentis emolliri potuit. Quocircà vir Dei, eo & gente ipsius relictis, ad ferocissimos Danorũ populos, Christiana humilitate domandos, iter conuertit. Ongendus tunc gentẽ illã imperio moderabatur; homo & fera quauis crudelior, & omni lapide durior: qui aliqua tamen humanitatis officia viro sancto exhibuit, & venientem & abeuntem honore prosecutus est.

Proficiscitur ad Danos.

Cum autem barbarum illius ingenium efferis moribus obduratum, nullam melioris frugis spem facere videret; eo relicto, assumptis triginta eiusdem patriæ pueris, ad electos à Deo Franciæ populos festinè reuersus est. Vbi cùm per singulos dies numerus fidelium mirificè cresceret, cæpêre plurimi fidei feruore incitati, patrimonia sua viro Dei offerre: quæ ille in nouas ecclesiarum fabricas expendebat; statuitq; in singulis presbyteros & verbi Dei cooperatores, qui iacta fidei & religionis fundamẽta, ad tectum sensim fastigiumque perducerent.

Iterum redit in Franciam.

Contigit autem post hæc, vt Pipino Francorum Duce vita functo filius eius Carolus regno patris potiretur. Qui belli pacisque artibus egregiè præstans; inter alias gentes fœlici marte deuictas, Frisiam quoque, prostrato Radbodo, paterno adiunxit imperio. Qua occasione VVillibrordus confestim facem Euangelicæ prædicationis eò intulit, sedeq; episcopali in Traiecto constituta, terras ignorãtiæ tenebras, vetustiq; erroris caliginem fugauit, & miraculorũ gloria hærentẽ tenacius multorũ mentibus idololatriæ pestem profligauit.

Carolus Martellus Pipini filius expugnat Radbodum: S. VVillibrordus fit Episcopus Traiectensis & Frisiam ad Christi fidem conuertit.

Quodam die dum diœcesim suam solito more peragraret, in villa quadã VValachium nomine, antiqui valdè erroris inuenit idolũ; quod protinus zelo fidei feruens in frustra cõminuit. Aderat fortè eiusdem idoli custos; qui nimio furore succensus, quasi dei sui iniuriam vindicaturus, impetum in Christi sacerdotem fecit, gladioque caput illius grauiter feriens sanguinem fundere cogitabat. Sed Christo seruum suum mirabiliter protegente, non sinè ingenti miraculo cerebrum nullam ferientis sustinuit læsuram: & impius ille eodem die dæmoniaco arreptus spiritu, tertiò deindè infœlicem animam miserrimè efflauit.

Grauiter percussus nihil læditur.

Est in Treuirensi ciuitate sacrarum virginũ monasterium, quod VVillibrordi temporibus sæuissimæ pestis contagione adeò miserè infectum erat, vt eius acerbitate cunctæ ferè virgines extinctæ essent: aliæ longo infirmitatis dolore conflictantes, lecto decumbebant. Ad eas vocatus vir Dei accedens Missæ sacrificiũ pro infirmis obtulit, aquamque de more benedixit, qua & domos illarũ aspergi iussit, & ægrotantibus potandam transmisit. Dictu mirum. Et infirmæ citò Christi gratia cõualuere, & dira contagio profligata est.

Sanātur virgines peste laborantes.

Denique vir diuinus consummata omnium virtutum perfectione (quæ quidem in hac vita haberi potest) præclar⁹, Deo hominibusq; gratus, tandem deuexa planè ætate, è vita ad beatam immortalitatem lætus gaudensq; migrauit: sepultus in monasterio * Esternaco, quod ille extruxerat: vbi vsque hodie multis miraculorum signis clarus requiescit.

Felix obitus eius.

** Epternaco alij: Externaco*

Claret miraculis post obitum.

VITA

VITA S. FLORENTII EPISCOPI ARgentinensis: Ex ea quæ est apud V.P. Laurentium Surium. Ponitur quartus eius Sedis Episcopus: capitq; sedere anno Domini 663. præfuitq; annis 12.

Vide Notat. C. Baron in Martyrol. Roman.

DAGOBERTI Regis Francorum tempore, sanctus Florentius generis nobilitate clarus, cunctisque maximarum virtutum floribus egregiè ornatus cum beato Arbogasto, Theodato, & Hildulpho è Scotia in Alsatiam venit. Vbi cum Arbogastus Argentinensi Ecclesiæ datus esset antistes, beatus Florentius studio cælestis vitę acriter incensus, in siluam, quam Hasle vocant, sese abdidit, terramq; manibus colens victui necessaria parauit. Cumque condito illic domicilio, in studiũ æternæ gloriæ inflãmato animo totus incũberet, & manuũ labore, vt diximus, victum quæreret, ceruę, aliæq; feræ è nemore eo aduentãtes labores illius deuastare & molestiã inferre cœperũt. Quas ille cum ex arte venari nõ posset, magna in Deũ fretus fiducia, iussit eas omnes ad cellulæ suæ fores venire, ibidemq; gradum, deposita ferocia, figere. Eodem illo tempore famuli Dagoberti Regis venationi operam daturi, montes & siluas omnes cum canibus perlustrabant, nec vllam omninò feram indagare poterant. Tandem ad beati viri domunculam peruenientes, frequentes illi præ foribus eius consistere tanta mansuetudine cõspiciunt, perindè ac si vincula eis iniecta fuissent. Mirãtur, stupent, ac rei tandẽ indignitatẽ permoti, tunicam beati viri, quẽ ignorabant, au-

7. Nouẽb.

S. Arbogastus fit Episcopus Argentinæ.

S. Florentius feras sibi cogit obedire.

auferunt & recedunt. Ille abeuntes insequitur, & securim siue bipennim pariter eis tollendā tradit.

Illis ergo recedentibus, vbi ad paludem quādam ventum est, equi eorum progredi noluerunt: prorsus vt ne, admotis quidem calcaribus, loco mouerentur. Id illi vindictæ cælesti, propter iniuriam, quam viro sancto intulerant, prudenter tribuentes, festinè redeunt, & ablata restituunt. Tum verò gradendi facultate equis restituta, ad Regem Dagobertum veniunt, & quæ acciderant, non sinè admiratione enunciant. Ille pariter admirans, confestim equum suum optimè stratum ad virū Dei mittit; orat, vt illo subuectus ad ipsum se conferat. Vir beatus equo Regis humiliter repudiato, asello suo contentus ad regiam proficiscitur. Vbi ad portæ limen accessit, Regis filia ab ipso ortu luminibus orbata, itemq; muta, repentè & videndi & loquēdi beneficio lætatur: appellatque beati Florentij nomen, cum tamen id omnibus esset incompertum. Asscendente porrò illo in palatium, res accidit admiratione digna. Cum enim deesset minister, qui pallium eius interim seruaret, ipse ad solis radium, per fenestram sese infundentem id suspendit: inhæsitque illi haud secus, atque vnco cuidam, donec institutum cum Rege sermonē explesset. Quæ res tantæ admirationi fuit & Regi ipsi, & familiæ eius, vt magnam siluæ eius partem, villasque adiacentes & multa prædia largiretur; quę vsque in pręsens Hassle monasterium sibi vendicat.

Hanc alij Rathildam vocant.

Insigne miraculum.

Porrò Arbogastus, inter ea, vitæ munere sanctè

ſanctè perfunctus, Florétium in cathedra ſucceſſorem habuit: qui, vt iam antè mũdi carniſque illecebras, & fluxos honores Chriſti amore egregiè contempſerat, & quanquam claris ortus natalibus, in ſylua prudenter deliteſcere nouerat, ita in ſummo illo honoris gradu corpore tantum conſtitutus, cunctas blandiẽtis infulæ fallacias præclarè vitauit. Commiſſum quoque ſibi gregẽ æternæ vitæ alimonia ſuauiſſimè refecit, & eccleſiã dictis factiſque longè lateque propagauit: ac tandem multis exantlatis laboribus ſeptimo Idus Nouembris ad Chriſtum migrauit. Corpus eius fuit in Argentinenſi eccleſia quam viuens gubernauerat, honorificè conditum; quod poſtea Ratho eiuſdem ſedis antiſtes, diuina reuelatione admonitus, in locum illum nemoris, quem primò ſibi ipſe delegerat, reuerenter tranſtulit.

Optimè ſuis præest.

Fœliciſsimè decedit.

Locus ſepulturæ eius.

VITA ET MARTYRIVM S. ENGELberti Archiepiſcopi Colonienſis, qui anno Christi 1225. pro defenſione iuſtitiæ glorioſa morte occubuit; cum Sediſſet annos ſex: Ex ea quæ eſt per Cæſarium monachum Heiſterbacenſem.

Vide Not. C. Baron. in ad Martyr. Rom.

BEATVS Engelbertus antiſtes Coloniẽſis, patre Engelberto Comite de Monte; matre vero pari nobilitate fœmina, filia Comitis Geldrenſis (quanquam nomen eius expreſſum non inuenitur) ortus eſt. Genus illi fuit nobile inprimis atque ſpectabile, multis viris pietate & virtutibus admirandis illuſtre. Patrui Fridericus & Bruno, Arcipræſu-

7. Nouẽ.

Parentes eius nobiliſsimi.

ſente Othone Rege, electus & pallij dignitate donatus eſt. Sed paulò poſt orta hoſtili quadã diſſenſione inter Pontificem Innocentium & Othonem Regem, quem idem Pontifex ad hoc tempus paterno affectu fouerat, Othonem anathemate ferijt & Fridericum Henrici Imperatoris filium & Regem Siciliæ ei aduerſariũ ſuſcitauit. Theodoricus verò quòd Othonis partibus faueret, ſua dignitate & ſede per ſummam indignitatem priuari, & Adolphum in amiſſos honores denuò reſtitui curauit. Sed cum neuter eorum Epiſcopatum recuperare valeret, vtrique pro dignitate tuenda annua pecuniæ ſumma à Pontifice deſignata, & Colonienſi eccleſiæ liberum omnino ius electionis remiſſum eſt.

Porrò Engelbertus poſt inimicitias illas ab Othone cum Pontifice ſuſceptas Friderico ſeſe intima familiaritate adiunxerat: quæ res ipſi Pontifici adeò grata accidit, vt vel proptereà communi conſenſu in Archiepiſcopum electus fuerit. In Electum & infula pontificali decoratum mox hoſtili odio Theodoricus Comes Cleuenſis & VValramus Dux Lymburgenſis inſurrexerunt: quos ille eorumque copias militares tanta virtute repreſſit, vt cæteri nefariæ conſpirationis auctores ingenti timore perculſi, à ſimili facinore conſilium manuſque reuocârint; & certatim vel fictè vel ex animo honores detulerint.

Engelbertus creatur Epiſcopus Colonienſis.

Aduerſarios edomat.

Cæterũ Friderico Rege ab Honorio Pontifice, qui Innocentio ſucceſſerat, in Imperio cõfirmato, Engelbertus, ſumma illius voluntate, (quod is in Siciliæ regnum neceſſariò commigrâſſet)

Imperij negocia ei demandantur.

grasset) regni totius citrà Alpes suscepit negocia, Henrici filius eius tutor & totius regni Romani constitutus prouisor. Qui tot tantisque curis & negocijs implicitus Reipublicæ vtilem inprimis & fidelem impendit operam: prorsus vt inuidi & detractionis vitio infames, ne minimum quidem in eo inuenirent, vbi dentem Caninum defigerent. Congregatis principibus Henricum puerum Aquisgrani in Regem consecrauit: deindè cunctas ferè regni partes perlustrans, tantam vbique pacem & otium constituit, vt Augusti tempora crederes. Prædonibus & infestis viarum latronibus ferro flammaque dissipatis, mercatoribus inprimis negociandi liberrimam præstitit facultatem, securitatemque tantam, vt cuidam anxio & viarum pericula formidanti, suam ipse chirotecam tradiderit, vt eam salui conductûs loco obuijs ostenderet militibus; asserens se, si quid fortè rerum suarum damni pateretur, optima fide resarturum. Præclara profectò res, & summis in tanto viro laudibus extollenda, qui ità subditorum suorum saluti prospexit, vt domi forisque in opulenta pace & otio versari volebat. In Reipublicæ administratione nulli Episcoporum Coloniensium fuit secundus: potentia verò, diuitijs, & gloria ità florens fuit, vt omnes, vno Brunone istius nominis primo excepto, superauerit; quibus non ad luxum vitæque superbiam abusus est, sed ijs ipsis ciuium saluti & incolumitati prospexit. Ita namq; animo & viuẽdi ratione constitutus erat, vt nihil sibi sed cuncta suis subditis ac pauperibus inprimis & inopib. possidere videretur.

Egregiè ea administrat.

Præclaræ eius virtutes.

S Brunonis huius vita habetur 11. Octob.

Auget opes Ecclesiæ Coloniensis.

retur: paratus ſemper pro ſuorum ſalute caput in quoduis magnum diſcrimen conſtanter inferre.

Hinc nomen illius apud Reges & Principes celebre admodum euaſit: ita vt Ioannes Rex Hieroſolymitanus fama virtutum illius præcipuè illectus, Coloniam venerit, vt tanti viri prudentia & pietate animum ſuũ præſens oblectaret. Quanquam enim infinitis intricatus eſſet negotijs, ius tamen omnib. tanta æquitate adminiſtrabat, vt nulli omninò querulandi locum relinqueret. Præterea pericula à Republica armis atque virtute propulſabat: bonis pro dignitate pręmia conſtituens, improbos verò ſuppliciorum acerbitate coërcens: patriamque vniuerſam ab externis hoſtibus & inteſtinis fraudibus tutam vigilantia ſua conſeruans.

En quanti fuerit apud Reges & principes.

Hiſce igitur alijsque præclaris virtutum operibus ad martyrij palmam à Domino deſtinatus, tandem glorioſo certamine de cunctis animæ ſuæ hoſtibus triumphum egit. Erat Fridericus Comes de Iſenburg, quondam eccleſiæ Colonienſis canonicus, & è Clero ad Comitatum illum euectus, & poſtremò Eſſendiẽſis eccleſiæ patronus conſtitutus, qui commiſſum ſibi munus ex ſua ipſius auaritia & inſatiabili diuitiarum ſiti metiens, acerbiſſimis exactionibus eoque eccleſiam illam exhauſerat, vt neque diutiùs ſubſiſtere, neque ſacræ virgines quæ Abbatiam incolebant (eſt enim regalis & Imperio ſubiecta) hominis iſtius inſolentias ſuſtinere poſſent. Itaque quod reliquum erat, Engelbertus pacis & iuſtitię cultor

Comes Fridericus miſerè diuexat Abbatiam Eſſendienſem.

præcipuus, cùm ab Honorio Papa, & Imperatore Friderico, tum iustitiæ & æquitatis impulsu admonitus, vt Ecclesiam extrema iam calamitate oppressam, & ad ipsa vsque ossa exhaustam sanaret, medicam manum, cautè tamen atque prudenter, admouere cœpit. Quod simulac persensit Fridericus furore & amentia præceps; homines quosdam malitiæ suæ consortes & ad omne facinus pronos, ad parricidium inflammat.

Fridericus in necē eius conspirat.

Non latuit ea res beatum Engelbertum; qui licèt dæmonis satellites armis facilè profligare, & aduersarios eos cunctos internecione delere potuisset, nihil tamen horum, præter consuetudinem attentans, corpus animamq; multis precibus & lachrymis diuinæ prouidentiæ instanter commendauit; & quasi martyrij cupidus, pura atque sincera confessione, Mindensi Episcopo totius vitæ suæ delicta expiauit. Peregit illam peccatorum suorum exomologesin, tam copioso lachrymarū imbre, vt eam lachrymarum gratiam Mindensis satis mirari non posset: Nec dubium, quin crebris stillicidijs contractas anteactæ vitæ sordes diluerit: seseque totum Christo conciliauerit. Intereà Fridericus patrandi facinoris auidus, vt conceptam malitiam meliùs dissimularet, cœpit familiarius solito Episcopo adhærere; vias omnes modosque tacitè exquirens: vbi & quando potissimùm scelus expleret.

Cum multis lachrymis, cōfitetur Engelbertus peccata sua.

Erat in Suuelme, Ecclesia ab Episcopo dedicanda: quod Fridericum minimè latebat. Itaq; oblata occasione vtendū ratus, cum antistes ad destinatū properaret locū, accurrit circà meridiem

Fridericus Comes, eius iter explorat.

ridiem

ridiem Fridericus, certior fieri cupiẽs quò & quibus ſtipatus comitibus, tenderet. Salutat eum benignè Epiſcopus; inuitat ad hoſpitium; & cunctis humanitatis officijs apud ſe retinere conatur. At ille difficulter hærẽtem animo peſtem vultu tegere valens, excuſat; & ocyùs indè ad ſuos aduolat. Magna iam epiſcopalis familiæ pars cœnam paratura, præceſſerat; & pauci cum põtifice remanſerant: cùm eccè ſole iam ad occaſum tendente Comes enormitatẽ concepti facinoris conſiderans, totis viſcerib. contremiſcit, & ſcelus deteſtatur. Sed mox deteſtabili ſuorum hortatu inflammatus, inſtar colubri venenum, quod ad breue tempus euomuerat, ardentiùs reſorbuit; & ſatellites ſuos ad patrandum facinus dictis factisque acriùs incitauit. Nihil illi cunctati ſunt, ſed animis verbisque feroces, ſtrictis gladijs in obuium antiſtitem ſuum irruerunt, iniectisque certatim manibus, quidam Giſelbertus primũ vulnus capiti eius inflixit, ferrumque vibrans, ſecũdo ictu, dexteram amputauit, corpusq; gladio transfixit. Eadem hora, Iordanus quidam, qui ob maleficia ab eo proſcriptus fuerat, ſuperueniens horrendum vulnus cerebro impoſuit: & Heribertus humi proſtratum cultello perfodit. Poſtremò filij perditionis congregati, tãquam canes rabidi ac famelici cultellis acutiſſimis ad hoc præparatis ſic totũ corpus ei' cõcidêre, vt à capite vſq; ad calces, nulla pars à vulnere vacua remaneret. Deindè patrato tãto paricidio lętabundi quaſi re benè geſta, corpore in terra relicto, ad Comitẽ cõuenerunt, ſimulq; receſſerunt. Illis abeuntib. miles quidã, Leo-

Sceleris immanitate terretur Fridericus, ſed mox à ſuis animatur.

Horrẽdum in modum trucidatur.

Leonies nomine, qui etiam pro domini sui antistitis defensione in femore vulnus acceperat, cum Henrico Cellario subsequutus, tandem martyris corpus extinctum & aspectu nimis horrendum inueniunt. Quo viso animis sanè consternati, bigæ ilicò ex proximis ædibus adductæ illud imposuerunt; & mœsti lachrymisque perfusi ad domū, in qua antistes pernoctare statuerat, aduexerunt. Indè verò mane facto ad Montense monasterium, & ex monasterio Coloniam honorificentissimè delatum atque in B. Petri Ecclesia positum est.

Corpus eius ad Montēse cœnobium defertur.

Cæterùm Henricus Bonnensis Prepositus in defuncti sedem paulò pòst subrogatus, necem tanti Præsulis modis omnibus vindicandam suscepit. Et primò quidem Fridericus proscriptus & anathematis fulmine cum suis omnib. ictus mille suppliciorum generibus, quæ postea luit, adiudicatus est. Omnes enim illi, sceleris tanti auctores, vel diuina vel humana iustitia vindice, è vita miserrimè excesserunt. Atque vt de reliquis taceamus, quorum aliqui rotæ supplicio affecti sunt, ipse Fridericus, eodem penè die, anno euoluto, quo gloriosi martyris corpus multorum mœrore ciuitati illatum est, per portam oppositam vinctus est introductus; & in rotam cum tormentis turpissimè impositus. Fuit sanè horrendum de sacrilego illo sumptum supplicium, quod iustum cunctis, longelateq; incussit timorem. Triduo enim, quo vinctus in palatio tenebatur, extra muros ciuitatis in Monticulo, qui iuxta portā sancti Seuerini est, lapidea satis altè erecta est columna; atque in eam rota plaustri plumbo vesti-

Henricus creatur Coloniensis antistes.

Horrendum de Friderico Coloniæ supplicium sumitur.

vestita, vt durare posset, translata. Die verò sequenti in eam rotam paricida nefandus brachijs & cruribus securi priùs confractis funibus pertractus est. Quæ supplicia non modò patienter, sed tanta etiam cum admissi criminis detestatione tulisse fertur, vt singula etiam membra carnifici lanianda vltrò offerret, & reum sese instanter clamaret. In rotam verò sublatus cùm in acerbissimis illis cruciatibus ad preces vsque matutinas spiritum traheret, fertur assidua oratione scelerum suorũ à Deo veniam flagitasse, & circunstantes suppliciter ad orationis communionem inuitasse. Fuit ea res ingenti cũctis admirationi, quam tamen omnes Engelberti meritis precibusque tribuebant; quem dubium non est pro percussorum salute preces fudisse.

Precibus S. Engelberti insignem obtinet pœnitudinem à Deo Fridericus.

Sed vt ad Engelbertum reuertamur, eiusque sanctitatem non solùm martyrio, sed multis quoque post mortem miraculis testatam confirmemus, è pluribus, imò infinitis, vnum hoc retulisse sufficiat. Cùm sacrum eius corpus Francofurto (vbi id Henrico Regi, alijsq; Principibus præsentatum fuerat) Coloniam reduceretur, iamque VVesseling, Pagum propè vrbem, vsque perlatum esset, miles quidam, Arnoldus nomine, (nescio, qua temeritate) martyris reliquias contumelijs & maledictis prosequens inter alia ait: Is qui plurimos & damnis affecisse & hæreditate legitima spoliasse fertur, quomodo nunc sanctus, & miraculis clarus esse perhibetur? Somnia sunt; ludibria sunt; & fraudulentæ deceptiones. Si aliter se res habet, nam certa me loqui sat scio, Deũ

precor

precor vt antè mortem ſanam mihi mentē auferat. Hæc dicens ſtomachansq; miles (fortaſſis quòd marcis quadraginta, ob culpam filij, qui fœminam vi oppreſſerat, ab antiſtite mulctatus fuerat) eodem die mente alienatus, vxori liberisque manus inferre cœpit: eoq; demētiæ perductus eſt, vt tentus, vinctus, & in custodiam datus tandem in furore & rabie mentis animam efflarit. Sunt alia penè infinita eximia ſanè miracula, quæ ſancto martyri Chriſti gratia & virtute patrata tribuuntur: vtpotè, mortuis vitam, ſurdis auditum, cæcis viſum, mutis loquelam, claudis greſſum; paralyticis, contractis, alijsque ægritudinibus afflictatis eum ſanitatem reddidiſſe.

Vindicta in blaſphemum in Martyrē.

Claret præclaris miraculis poſt obitum.

MARTYRIVM SS. a CLAVDII, NICOſtrati, Symphoriani, Caſtorij & Simplicij, itemque SS. b quatuor Coronatorum fratrum, Seueri, Seueriani, Carpophori & Victorini: Ex martyrologio Adonis epiſcopi Treuirenſis.

a Iuxta Baron. Tom. 2. Annal. Hi quinq; anno Domini 303. paſſi ſunt.
b hi quatuor verò biennio poſt.
8. Nouēb.

IMPERANTIBVS Diocletiano & Maximiano Romæ, Claudius, Nicoſtratus, Symphorianus, Caſtorius & Simplicius, ſculpēdi artificio inſignes, ſummam apud Diocletianum Imperatorem inierunt gratiam. Cùm verò die quodam quadraturis marmorum intenti, artem ſuam Crucis ſigno munirent, & artificium omnibus numeris abſolutum redderent, Simplicius, qui adhuc errorum tenebris inuolutus erat, ad quatuor reliquos conuerſus: Per Deum, inquit, Solem vos adiuro, vt quis ille deus ſit, in cuius nomine tam exactū pra-

Artem ſuam ſigno Crucis muniunt.

præſtatis artificiũ,mihi dicatis. Cui Symphorianus: Si potes credere, veri Dei cognitione te informabimus,& non modò artem,ſed & æternam vitam conſequeris. Is itaque fidei cognitione inſtructus,Chriſto pariter nomen dedit,& à beato Cyrillo aquis luſtratus, ſalutaribus ad certamen pro Chriſto ſubeundum ſe comparauit.

Non multò pòſt, pietate eorum clariùs relucente,nomina eorum delati fuère, quòd Chriſtianæ religioni dediti, deum AEſculapium,ſicut præceperat Imperator, ex marmore Porphyretico & Proconneſio, fingere noluiſſent. Ea propter à Lampadio tribuno, iubente Diocletiano,in cuſtodiam traditi ſunt. Cumque nullis minis vel blanditijs à Chriſti confeſſione auelli poſſent, ſcorpionibus grauiſſimè cæſi,præclaram ſuæ fidei confeſſionem mira edidere conſtantia; Chriſto famulis ſuis aſſiſtente, & Lampadium dæmonio correptum ſubitanea morte mulctante. Hoc factum vt audiuit Diocletianus, iuſſit cuidam Nicetio togato,vt martyres in plumbeis loculis viuos incluſos in mare præcipites daret. Poſt dies autem quadraginta duos,Nicodemus quidam inſigniter Chriſtianus,loculos cum martyrum corporibus leuauit, eaque honorificè in domo ſua condidit.

Cæduntur ſcorpionibus.

In flumen demerguntur.

Eodem illo die,duobus tamen ab horũ martyrio annis,Seuerus,Seuerianus,Carpophorus & Victorinns cùm ad ſacrificandũ impellerẽtur,conſtantes ſuæ fidei & religioni; impiorũ iuſſa contempſerunt. Quod ilicò Diocletiano Imperatori nunciatum eſt: qui martyres antè

Quatuor Coronatorum nomina.

Cæduntur plumbatis. antè AEsculapij simulachrum plumbatis ad supremum vsque spiritum cædi imperauit: cęsosque & glorioso fine beatos, canibus in platea obijci iussit. Ibi cùm dies quinq; sacra eorũ corpora iacuissent, à Christianis sublata, milliario ab Vrbe tertio, via Lauicana, in arenario iuxta corpora supradictorum martyrum, sepulta sunt.

à Melciade Episcopo quatuor coronati nominantur. Cùm autem nomina eorum minimè reperirentur, statuit B. Melciades episcopus, vt anniuersaria eorum quatuor Coronatorum dies, sub nominibus sanctorũ quinque martyrum recoleretur. Intercurrentibus tamen annis, cuidam viro, sanctitatis laude conspicuo, nomina eorum reuelata sunt. Festiuitas verò, vt fuerat statuta, in aliorum martyrum festiuitate celebris permansit: at locus quatuor Coronatorum nomine insignis.

In Notat. ad Martyr. Roman.

VITA S. VVILLEHADI PRIMI EPIscopi Bremensis: Ex ea quæ teste Baronio à V. P. Laurent. Surio fidelissimè conscripta est. Ordinatus fuit eius sedis episcópus anno Domini 788.

8. Nouẽb. VVILLEHADVS vir vitæ venerabilis ex Britannia maiori oriundus, spiritualibus disciplinis egregiè imbutus, vt cognouit Frisones Christianæ fidei expetere mysteria, magno incitatus zelo, Alachinti Regis Anglorum ac Episcoporum communi sententia & consensu ad eos contendit: transmissoque mare gratulabundus in locum, cui *Dockinge nomen est, peruenit. Is cùm iam antè

Patria eius.

* *Dockum.*

S. Bo-

S.Bonifacij* martyrio celebris,à cunctis erroribus ritè expurgat' esset, VVillehadus in subacta fidelium corda fœliciter admodum diuini verbi sparsit semina, vberesque adeò recepit fructus,vt multi nobilium suos ei filios instituendos traderent.

** huius vita extat 14. Maij.*

Magnũ fructum facit in Frisia.

Indè autem proficiscẽs,traiecto flumine Lauinca,ad locum,cui Huckmarke nomen, appulit;vbi incolæ furore perciti, quòd eos ab idolorum cultura reuocaret,necem illi inferre voluerunt: intulissentq; protinus; ni moderatiores quidam & sanioris consilij homines, ad sortẽ, de more reuocandum esse, dixissent,nũ morte plectendus esset. Cumque sors eum non attingeret,agente diuina prouidentia, libera abeundi facultate donatus est. Illis ergò relictis,venit in Drentiam; vbi multi eius prædicatione conuersi,Christo suo nomina dedere. Porrò discipulis eius idolorum fana demoliri volentibus,barbari pari furore impulsi ad cædem cunctis inferẽdam se comparauerunt:cęsumque fustibus B. VVillehadum, & multis plagis liuidum è suis finibus expulerunt.

Pagani volũt eum occidere.

Ceditur fustibus.

Tum verò in VVigmodiam se conferens,ecclesias illic condidit,& populum salutari doctrina alacriter erudiuit.Ea in re Carolus Frãcorum Rex mirificè ei adiumẽto fuisse perhibetur.Sed paulò post VVedekindus Saxonum Dux,congregato aduersus Carolum exercitu, Christianos persequi & è finibus suis profligare cœpit. Quo scelere offensus VVillehadus in Vtriustri commigrauit.Sed cum eò quoque persecutionis tẽpestas peruaderet,eam Christi benignitate declinans, Romam profectus est:

Venit Romam.

vbi ab Hadriano Pontifice peramanter exceptus,& ſuauiſſima conſolatione refectus, tandem in Franciam lætus redijt.

Porrò Carolo Francorum Rege iubente, in VVigmodiam reuerſus, Chriſti fidē publicè,& ſtrenuè prædicauit, deſtructaq; tēpla inſtaurauit;& eodem quoq; anno Friſones deſertores ad Chriſti fidē reduxit:& ipsū poſtremò VVedekindū totius mali auctorem baptiſmate luſtrauit. Carolus aūt Rex cùm eſſet Vvormatiæ, Chriſti ſacerdotē, antiſtitē conſecrari voluit: eiusq; parœciæ VVigmodiā, Haras, Vtriuſtri, Aſtergam, VVangam & Noerden ſubiecit. Igitur vir ſanctus primus ibidem episcopus cōſtitutus, piè admodum & religiosè functionem illam annos duos, menſes 3.& dies 26. adminiſtrauit, virtutumq; ſtudia multis modis adauxit. Bremæ verò inſigni opere templū cōdidit, dedicatumq; in honorē Saluatoris, Apoſtolorum Principem patronū eius elegit:&in ea vrbe cathedrā episcopalē cōſtituit. Fuit aūt miræ abſtinentiæ, ità vt Pontifex Hadrianus ad piſcium eſum, quibus vti non ſolebat, cogere debuerit. Tandem cùm eccleſiam ſuā ſtudio pietatis & religionis egregiè florentem reddidiſſet, in loco, qui * Bleckenſee dicitur, acri correptus febre ad cælos migrauit.

VVedekindus baptizatur.

VVillehadus fit primus episcopus Bremensis.

Construit egregium templum Bremæ.

Mira eius abstinentia.

* *Plecarre Plexen.*

Obit feliciter.

VITA S. GODEFRIDI EPISCOPI Ambianensis 34. Ex ea quæ est per Nicolaum Monachum Sueßionensem eius æqualem. Migrauit ex humanis anno Domini 1118. Episcopatus sui 11. AEtatis verò suæ 50. Translatio autem facta est, anno 1138.

Vide Notat. C. Baron in Martyr. Rom.

BEATVS

BEATVS Godefridus pago Suessionensi oriundus, parentes habuit Frodonem & Elizabetham ingenuis non solùm moribus & vitæ integritate, sed religionis etiam & misericordiæ virtutib. eximiè ornatos. Est celebre monasterium in Veromanduorum solo, Beato *Quintino martyri sacrum, Peronæ oppido propinquum. Ei præerat egregia generis & morũ nobilitate vir, Godefridus; Idæ, filiæ nobilissimi Alberti Comitis Namurcensis, patruus, cui magna cum Frodone eiusque coniugẽ erat familiaritas; qui etiam suis suorumque precibus hunc eis filium à Domino impetrasse, eaque de causa baptismate lustratum suo nomine appellasse dicitur. Itaque pius infans & summæ expectationis puer, quinquennis ad Godefridum Abbatem à parentibus est deductus; qui eum peramanter amplexans, liberalibus disciplinis atque monasticis imbuendũ curauit. Nec frustra ijs adhibitus est puer: nam procedente tempore cunctis virtutibus & disciplinis ad miraculum vsque excultus, moribus ornatus, & diuinarum rerum cognitione instructus, tandem 26. ætatis suæ anno sacerdotio initiatus, è B. Quintini ad Nouigenti monasterium Abbatis titulo administrandum omninò inuitus euocatus fuit.

8. Nouẽb. *Patria & parentes.*

* *Eius vita habetur 26. Iunij.*

Quinquennis traditur monasterio.

Fit Abbas.

Erat illud monasterium tunc tẽporis extrema rerum omnium inopia oppressum. Sex tantùm monachi, pueruli duo, ijque cælestium rerum admodùm rudes locum incolebant. Cellulæ & habitacula angusta, erãt solis viminib. intexta; tribuli, spinæ, dumeta, aliaque arbusta passim excreuerant: denique erat loci facies

adeò misera & desolata, vt miserior esse non posset. Quæ res virum Dei ad prouinciam alacri animo suscipiendam, (vtpotè paupertatis amantem, & benefaciendi studio acriter incitatum) inuitauit. Itaque succisis extirpatisque arbustis, agroque eruderato, noua à fundamẽtis monachorum extruxit habitacula; & quod omni laude dignum est, domum fouendis recreandisque pauperibus & ægris condidit egregiam, & terris vineisque ditatam quotidiè ipse per se benignè humiliterque lustrabat: singulis vestes ciboſq; prębens; pedes abluens; vlcera curans; & si quæ erant corpora defunctorum, sepulturę officiosissimè mandans. Permulta sanè alia memoratu digna illic & alibi gessit vir sanctus, quæ nos, ad alia eius properantes, omittimus.

Eximia eius in pauperes misericordia.

Per id tempus, * Geruinus Ambianensium Episcopus; vir non admodum sanæ mẽtis, quibusdam rebus aduersis vexatus, sedem suã planè deseruit. Quod cùm periculo vacare non posset, post ieiunia precesque per totam diœcesim habitas, tandem Godefridus communi omnium consensu est electus: & in Trecensi Concilio sanè celeberrimo confirmatus. Et ille quidem fugam meditabatur; sed studio & industria Richardi Cardinalis (qui Apostolicæ sedis legatus Concilio præerat) interceptus & infula pontificali à Rhemensi Archiepiscopo Manasse consecratus est.

Gerinus Ambianensium episcopus sedem suã deserit.

Godefridus succedit in locum eius.

Ea igitur dignitate & honore decoratus Ambianos profectus est: Aduentanti vrbs tota obuiam ruit. Vbi verò ad beati Acioli martyris ædem, quæ extrà vrbis muros est, ventum fuit,

ilicò

ilicò vir diuinus iumento desiliens, vtrumque latus eius, Lamberto Atrebatensi & Ioanne Morinensi Episcopis sapientia & eruditione claris, stipantibus: reliquum itineris ad beati Firmini martyris basilicam nudis confecit pedibus; ab imo pectore trahēs suspiria, & pectus lachrymis vbertim rigans. Postremò ad populum concionem habuit, tanta virtute & doctrina instructam, vt cuncti eum sancti spiritus organum esse conclamarent.

Magna in eo virtus concionandi.

Ille verò Episcopi dignitate auctus, Saluatoris præclarè vestigijs insistens, dictis factisque suos æternæ salutis docebat viam. Paupeperes conuiuas quotidiè habebat tredecim; quos, ablutis sua manu eorum pedibus, cibo potuque largiter reficiebat. Domus eius, non Episcopi, sed Christi aula videbatur. Orphanorum & miserorum magna illi cura erat; ita vt ea de causa à quibusdam canino sæpè latratu peteretur: quos ille obturata aure præteribat.

Pauperum lauat pedes.

Venerunt quandoque ad eum leprosi non pauci aspectu horrido, cute lurida, sanie defluente, vultu vulneribus occupato, ità vt præ horrore quidam eos intueri non possent. Petunt illi, imò propemodùm imperant, vt victū ipsis necessarium suppeditet. Eos vir pius nequaquàm auersatus est, sed data benignè salutatione, summisso orat capite, vt sibi benè precentur. Mirè interim anxius animo, quod nihil vel in manibus, vel in arca haberet (totum enim in pauperes effusum erat) quod eis largiretur, tandē mandat œconomo, vt sinè dilatione ciborum eis copiam præparet. Ille verò alijs

Exemplum raræ virtutis.

intentus, Episcopi mandatũ negligit. Intereà paucis post horis adsunt denuò miseri illi, mirè crepitaculis suis perstrepentes. Mox aduolat Episcopus, audiensq; eos nihil ab Oeconomo accepisse, culinam ingreditur (quod ea tãtùm vice, in omni vita fecisse memoratur) cernensq; ibi salmonem ingentem, qui cœnæ apparabatur, eum in suos conijcit humeros, & ad pedes leprosorum festinò deponens illum eos accipere iubet. Illi gratulabũdi piscem tollũt, & tanta benignitate cõpulsi, miris Episcopum apud oẽs laudibus extollũt. Oeconomus verò domum rediẽs, vbi cõperit episcopum tam insignem piscem leprosis dedisse, quibusdam, vt aiũt, furijs agitatus, multis proscindit episcopum cõuicijs: clamitans nõ sano esse cerebro, qui sic res suas profundat. At vir Dei nihil tãta motus iniuria: Itanè, inquit, tibi æquum videtur, homines eodem precio redemptos, Christi sanguinem bibentes, cęlesti beatitudine donãdos, fame cruciari, & mihi extremo homuncioni ferculorum lautitias apparari?

Vilè episcopi insigne opus.

Sanctitatis & pudicitiæ custos adeò præclarus & studiosus vbique extitit, vt infames Clericos vel impuro matrimonio copulatos, non solùm à suo cõsortio, sed etiam à Chori ingressu constanter arceret. Eam ob rem multis quotidię conuicijs & insidijs appetebatur: quas cũ ille forti animo contemneret, tandem cuiusdam Clerici concubina è medio eum tollere cogitauit. Misit itaque illi vinum aromaticum, helleboro infectum. Accepit id quidem cum gratiarũ actione episcopus, sed ob oculos statuens, cognouit ilicò virus in eo exitiale latitare.

Impuros clericos vt castigarit.

Venenũ sibi oblatum diuinitus cognoscit.

titare. Itaque intinctum in eo potu panis fragmen discurrenti per aulam obtulit catello; qui paulò pòst in somno extinctus est.

Insignem etiam & minimè tolerādam à monachis S. VValerici passus est quandoque cōtumeliam; qui venientem ad monasteriū, vt quibusdam presbyteris longè ab Ambianorū ciuitate separatis, calices & lintea consecraret, summa cum iniuria repulerunt; vixq; à manib. temperantes, Antistitis auctoritatem in suo monasterio nullam esse dixerunt. Quod vt improbi illi (multis enim vitijs tunc temporis monasterium illud scatere dicebatur) contra fas omne confirmarent, commentitias finxêre literas, tanquàm à Romano Pontifice speciali priuilegio datas; quibus Ambianensis Episcopi auctoritatem in VValerici monasterio sublatam esse contendebant; eoq; litem donis muneribusq; protraxerunt, vt vir sanctus bis Romam pergere debuerit; vbi acceptis demum à Paschali Pontifice literis cōtumaces illos monachos, sibi tanquàm patri & pastori legitimo subditos esse fecit.

Patitur à monachis S. VValerici insignem cōtumeliam.

Romam proficiscitur ad domandum monachos istos.

Post hæc vir prudens sæpiùs perpendens sęcularium tumultuum tempestates, præclara seruorum Dei fama, qui in Carthusia non longè à Grationopoli degebāt, excitatus, relictis omnibus, eò se contulit: atque in optatum diù solitudinis locū cælestia tantùm contemplaturus abdidit. Præerat tunc Carthusiæ Guigo; vir doctrina & vitæ integritate conspicuus; qui Godefridum angelico planè vultu resplendentem peramanter excepit, sanctissimoque fratrum collegio indissolubili

S. Godefridus cupit in maiori Carthusia monachus fieri.

vinculo adiunxiſſet, ni Romani Pontificis & procerum totius Galliæ iuſtam indignationẽ veritus fuiſſet. Cupiebat quidem ſanctus antiſtes reliquum vitæ ſuæ tẽpus in ea eremo cum ſanctis fratribus exigere, eaque de cauſa ſe per literas epiſcopatu abdicauerat: ſed vbi res innotuit, dicto citius ad ſedem ſuam reuocatus, & celerrimè è Carthuſia redire compulſus eſt; vbi tamen multa reliquit virtutis & ſanctitatis exempla: quæ etiamnum inter fratres celebri memoria vigent.

En vt ſubditi deficiant, abſente Paſtore.

Igitur reuerſus ad ſedem ſuam, rebelles ſubditorum animos ad ſolenne Quadrageſimæ ieiuniũ inducere conatus eſt. At illi epiſcopum nouas leges præſcribere calumniantes, non modò carnibus abſtinere noluerunt, ſed cunctis etiam alijs oblectamentis Eccleſiæ præceptum contaminarunt. Quod cum epiſcopum minimè lateret, adueniente Dominicæ cœnæ die, rebellibus hanc irrogauit mulctam, vt à ſacroſancta Euchariſtia ad ſecundam vſque Paſchatis feriam abſtinerent. Fuit tunc reorum vnus, qui ſpreto antiſtitis mandato, ſacræ communioni ſe ingerere non dubitauit; muliebri habitu ſexum mentiens fœmineum; nè fortè à ſacerdotibus agnitus repulſam pateretur. Et eccè, ſumpta Euchariſtia, repentè tantis tamque acerbis viſcerum cruciatur doloribus, vt humi ſtratus, , ſpumas ex ore eijceret cruentas, & quod indignus ſumpſerat, cum multo ſanguine, cunctis cernentibus, euomeret.

Punitur diuinitus Euchariſtiam cõtra ſancti viri prohibitionem ſumens.

Hæc & ſimilia rebellium facinora mirè eius animum exulcerabant: maleuolorum inſuper & quo-

& quotidiana ferè inuidorum conuicia, versutæque machinationes, rursus, fugam ei suadebant. Hærebat illius animo eremus Carthusiæ, & suauissima sanctorum fratrum recordato lachrymas illi frequentes eliciebat: sed gregem sibi commissum quanquam rebellem & ingratum deserere nefas arbitrabatur. Crebro tamen Deum precabatur, ne ipsum in ea regione vitæ terminum claudere pateretur. Itaque Rhemorum vrbem (incertum qua de causa) petiturus, apud Suessiones in Crispini & Crispiniani monasterio febri correptus, paucis post diebus vir sanctitate venerandus & omni laude maior è vita excessit: eodem in loco sepultus, quem in omni vita pro SS. Martyrum amore pio admodum affectu excoluerat. Eius verò monumentum, hoc insigni decorauit Epitaphio, Goslenus Suessionum Antistes; qui & multo post tempore sacras eius Reliquias, Suessiones transtulit: & antè summam aram sub testudine honorificè recondidit.

Vehementer aspirat ad Carthusiam.

Fæliciter decedit.

Epitaphiū S. Godefridi.

Gloria Pontificum, Cleri decus ac Monachorum
Forma, gregis Dux, exemplar morum Godefridus:
Hic iacet: astra petens, octaua Luce Nouembris.

MARTYRIVM S. THEODORI TYROnis dicti, ad differentiam Theodori Ducis. *Ex actis à Simeone Metaphraste conscriptis. Passus est anno Christi 304. teste Baron. Tom. 2. Annal.*

Appellatus est hic martyr etiam Amasenus, ob locum, vbi passus est. Et Euchaita à ciuitate in qua eius corpus translatum est: quæ postea ab eod...

MAXIMIANVS & Maximinus Imperatores cum per vniuersas prouincias ditioni suæ subiectas cauissent, vt omnes Christianis sacris initiati mortis euaderēt

tudinē in carcerem irrupiſſe, & vnà cũ Theodoro epulis & genio indulgere. Accurrit ilicò Præſes ratus ſe opimam nacturus prædam. Vt verò carceri proprior factus eſt, viditque portam cuſtodiæ clauſam, & catenam, vna cum ſignaculis integram, miratur: animus tamen prædæ auidus aliundè per feneſtras fortè irrupiſſe ſuſpicabatur. Itaque ne quis fuga elaberetur, armato milite ergaſtulum circundat; deindè oſtio leniter reſerato gradum pedetentim infert: ſed iniqua ſpe miſer deluſus ſolum Theodorum Chriſti ſeruum in ligno conſtrictum inuenit. Vndè tam ipſe quam ſatellites ipſius, timore & tremore correpti, clauſa rurſus cuſtodiæ porta receſſerunt: & Chriſti martyri panis vnciam & aquæ poculum quotidie præbuerunt; quæ ille admittere noluit: aſſerēs ſe terreſtri pane non indigere, qui à Chriſto Ieſu cæleſti alebatur.

Recuſat panem vel aquam impiorum.

Manè autem facto Præſes productum ad tribunal miris eſt blanditijs aggreſſus; Si, inquit, morem mihi gerere volueris, ego te deorum pontificem conſtitui curabo: & ſummis auctũ honoribus per omnes regni prouincias exaltabo. Ad ea Theodorus, oculis ardenti pietate ad cælum ſublatis, quid tu mihi, inquit, caducos proponis honores? Ego quamdiu ſpiritum traho à Chriſti Saluatoris mei confeſſione nō recedo. Tum Tyrannus, inito cũ Præpoſito conſilio, in ligno eũ ſuſtolli, & latera vngulis laniari iuſſit. Aduolant ilicò armati lictores; ſæuiunt atrociter; ſed martyr immobilis permanens Chriſtum pſalmis & hymnis celebrabat; ſtupente ſanè ad tantam illius fortitudinem &

Vide blanditias Satanæ.

Vngulis diſcupitur.

con-

constantiam Tyranno: qui cum neque promissis, neque cruciatibus, quidquam se promouere cerneret, ignis supplicio furens frendensq; martyrem toto iam corpore laniatum condẽnauit. Prolata sententia, confestim ex officinis & balneis ingens lignorum sarmentorumque fuit prolata congeries: in quam subditis ignibus coniectus martyr beatum Deo spiritũ tradidit. Fertur frontem, oculos, pectus, totumque corpus Crucis signo admiranda quadam pietate munijsse, & sic demum lætabundus è vita excessisse. Corpus fuit ab eximia pietate matrona Eusebia nomine sindone inuolutum, & preciosis delibutum vnguentis in ciuitate Euchaitarum honorificè conditum.

In ignem missus reddit Deo Spiritum.

Locus sepulturæ eius.

*ILLVSTRE MIRACVLVM IMAGInis saluatoris, quæ à Iudæis in Vrbe Beryto crucifixa copioso manauit sanguine. Contigit (vt notat Baronius) temporibus Constantini Iunioris & Irenes * vxoris eius qui simul regnare ceperunt anno Domini 781. teste C. Baron. Tom. 9. Annalium. Tribuitur autem tractatus Athanasio Alexandrino Episcopo, sed Baronius censet potius esse Episcopi cuiusdam in Syria eodem nomine appellati.*

** matris Vide C. Baron in Not. Martyr. Roman.*

9. Nouem. BERYTVS ciuitas est in finibus Tyri & Sidonis sita, Antiochiensibus vectigalis: in qua frequens erat Iudæorum natio. Contigit autem vt Christianorum quidam à Iudæo conductum propè Synagogam habitaret domicilium; in quo ex aduerso lectuli venerãdam inprimis Christi Iesu fixam habebat

imagi-

imaginem: integram ipsius Saluatoris proportionem insigni artificio exprimentem. Porrò cum idem Christianus ædes paulò laxiores cõmodioresque ad habitãdum inquireret, ijs tandem in alio ciuitatis loco iuuentis, domiciliũ mutauit: & res omnes, vna illa imagine per obliuionem relicta, eo transtulit. Agebantur hæc omnia diuina quadam prouidentia; quæ hisce ipsis rebus quosdam ad sui nominis agnitionem pertrahere disponebat. Itaque Christiano illo migrante, alius quidam Iudæus loci commoditate captus; ædiculam illam conduxit; & aliquamdiu, eiuscemodi imagine affixa, ne visa quidem, illic habitauit.

Antiquissima Christi imago.

Accidit autem vt die quodam gentiliũ suorum quosdam ad prandium inuitaret; & vnus conuiuarum sublatis oculis imaginem illam conspiceret: moxque conuersus ad conuiuatorem, Tu, inquit Iudæus cum sis, qua fronte tandem huiuscemodi imaginem domi tuæ habere audes? Non dicam, quod plaustra conuiciorum & maledicta in Dominum Saluatorem hic effuderit. Conuiuator autem seipsum purgare studens, affirmabat etiam sanctè, se huiusmodi imaginem hactenus non vidisse: atque ita, qui inuitatus fuerat, tunc quidem tacuit; sed nefaria religionis superstitione tactus, paulò post ad principes sacerdotum hominem detulit, quod imaginem Saluatoris in ædibus conseruaret. Illi verò audita re, cum ingenti hominum eiusdem nationis turba, ad ædes illas, in quibus imago habebatur, aduolant; & Iudæum quidem extrà Synagogam eijciunt, imaginem verò furore pleni in terrã detrahunt dicentes:

Vide quos magistros sequantur Iconomachi.

Quem-

Quemadmodum patres nostri illuserunt ei, ita & nos faciamus. Tūc certatim omnes imaginem, in Christi Saluatoris iniuriam ijs affecêre conuicijs, quæ nemo sanæ mentis excogitare posset. Omnia enim illa supplicia, quæ Christus pro humani generis redemptione sustinuit, imagini irrogârunt. Tandem cunctis expletis, ne quid omitterent, vnus eorum lancea latus imaginis Dominicæ transfixit: & eccè, stupendum profectò miraculum, confestim sanguinis & aquæ riuuli emanare cæperunt. Eo spectaculo principes sacerdotum & seniores variè affecti, vt rei exitum contemplarentur, hydriam vulneri admouerunt, sanguinemque & aquam defluentem exceperunt. Fuit absque mora vlla subito repleta hydria: quam deindè ad synagogam suam detulerunt. Dicebant enim; Quoniam Christicolæ susurrant, Christum multa & inaudita in mundo patrâsse miracula, quæ omnem industriam humanā & potentiam superant, accipiamus hunc sanguinem & aquā & infirmos quoslibet ijs perungamus, & si quidem vera sunt, quæ de Christo referuntur, continuò sanitatem consequētur: sin autem, certè dubium non est, mera esse commenta, quæ de Christi virtute & potentia iactitant.

Vide stupendum miraculum.

Sanguis ex latere imaginis Christi, à Iudæis cōseruatur.

His dictis, hydriam ad synagogam deferūt; magna spe & desiderio suspensi, vt summam Christo æterni Regis filio iniuriam irrogent. Congregauerunt itaque ingentem languidorū multitudinem: inter quos, quidam prouectæ ætatis vir, ab ortu membrorum omnium dissolutione miserrimè vexatus, ab eis perunctus, repen-

Miracula ex Sanguine imaginis Christi.

repentè de suo exiliens grabato Christũ Dei filium magna voce laudauit. Pari ratione cæci nonnulli amissum lumen recipere meruerunt. Indè alij plurimi varijs languoribus & infirmitatibus oppressi, mirabili Dei virtute, vndique perfusi, pristino sensu redintegrato, laudes Christo Iesu Saluatori nostro iubilârunt. Dum hæc fiunt, & omnia magnis lætitiæ vocibus perstrepunt, tantus languentiũ ad synagogam factus est concursus, vt locus, quanquam amplissimus, omnes non caperet. Nemo tamen non sanitate donatus abibat. Si enim singula, quæ illic facta sunt miracula & prodigia, referre velimus, fastidium lectori generabimus.

Omnes autẽ principes sacerdotum & seniores & Iudæi vtriusque sexûs omnes, confestim cũ multis lachrymis & crebris singultibus, detestata perfidia, Christo sua nomina dedêre; atque ad ecclesiã pariter confluentes, magnis vocibus, metropolitani prouoluti vestigijs scelera sua confessi sunt: & cuncta, vt acciderant, eidem studiosè quærenti, ex ordine retulerunt. *Iudæi permulti credunt in Christum.*

Porrò Christianus ille, qui domin⁹ & hæres imaginis erat, accitus & quęsitus, vndè iconam illam habuisset, aut à quo tã mirabiliter posita esset, hæc quæ subiungimus, respondisse fertur: Nicodem⁹ qui ad Iesum noctu venisse fertur, eam imaginẽ proprijs manibus formauit; moriensq́; Gamalieli testamento reliquit. Gamaliel autem cum diẽ sibi cerneret adesse extremum, Iacobo eam donauit. Iacobus verò Simeoni & Zachęo, & sic per temporũ successiones in Hierosolyma perdurauit. Cæterum imminente vrbis vastatione, quæ quadragesimo *Nota de imaginis antiquitate. Ioann. 3.*

& ter-

& tertio post asscensionem Domini anno, patrata est: Fideles à Spiritusancto admoniti, biennio antequam Titus & Vespasianus extremam vrbi cladem inferrent, cum rebus suis vniuersis ad regnum Agrippæ Regis qui cũ Romanis tunc fæderatus erat se transtulerunt. Quo tempore etiam hæc effigies cum cæteris rebus ecclesiasticis deportata, vsque hodie in Syria permansit, quam ego ipse à parentibus ex hac luce migrantibus mihi traditam iure hæreditario vsque nunc possedi. Hæc certa & indubitata ratio est, de icona sancta Domini Saluatoris, qualiter de Iudæa in Syriæ partes deuenerit.

Iudæi fidem Christi suscipiunt & baptizantur.

His auditis metropolitanus incredibili gaudio perfusus Iudæos supplices peramanter excepit; & diebus plurimis Christiana disciplina erudijt: & postremò catechumenos triduano peracto ieiunio ex aqua & spiritusancto regenerauit. Illi verò vt fonte salutari lustrati sunt, synagogam suam in honorem Saluatoris consecrandam ei obtulerunt: quam metropolitanus magno cum gaudio & populi totius festiuitate ritè expiatam, Christo Domino humani generis Saluatori dedicauit. Intereà tamẽ vna cura noctes diesque eum solicitabat, quid de hydria illa quæ Dominicum intra se retinebat cruorem, ageret: aut quo satis digno honore tantum miraculum æterna celebritate dignissimum, prosequeretur. Tandem salubri reperto consilio, vitreas curauit fieri ampullas, in quibus singulas de aqua & sanguine infudit portiones: easque per Asiam Aphricam, & Europam dirigẽs, cunctos ecclesiarum antistites ad an-

Festum huius miraculi

ad annuam tanti miraculi festiuitatem summo gaudio celebrandam admonuit.

indicitur in perpetuam rei memoriã.

VITA SANCTAE ET SEMPER MEmorandæ Theoctistes Lesbiæ: Ex ea quæ est per Simeonem Metaphrast. conscripta.

Vide Notat. C. Baron. in Martyr. Rom. 10. Nouẽ.

LESBOS insula est in Ægæo Æolicarũ vrbium Metropolis, vniuersæ Troadis quondam obtinens imperium. In ea Methymna ciuitas est, memoratu cumprimis digna; cum propter res alias; tum vel eo solum nomine, quod Theoctisten admiranda pietate fœminam produxerit. Ea enim infans adhuc orbata parentibus in sacrarum virginum concessit monasterium, vbi annis non paucis cælesti disciplina, magno cum fructu imbuta fuit. Accidit autem vt octodecim annorũ puella, diebus Paschalibus sororẽ in vico propinquo habitantem salutatura excurreret: & animum pœnitentiæ laboribus fatigatum honesta recreatione relaxaret. Noctu autem Arabes Cretenses, facta excursione, omnes in miserandam valdè captiuitatem abduxerũt. Manè verò cum de more, barbaro planè atque nefario, pæana cecinissent, sublatis anchoris passisque velis, cum omni illa captiuorum turba in Parum nauigârunt. Adductis autem captiuis cum inter se de precio redemptionis contenderẽt, Theoctiste, accepta occasione, fuga salutẽ quęsiuit, cursuque in siluã delata, inter dumos vepresq;, nõ sinè copiosa sanguinis effusione, delituit, donec scelestos illos prædones à littore soluisse, & fretum nauigare conspexit. Tum

Patria eius.

Fit monacha.

Abducitur captiua in Parum.

Capit fugam.

verò è latebris procedens, quod reliquum erat omni humano solatio vel auxilio, in deserto illo, destituta, ad opem diuinam supplex cõfugit, & iam antè monasticam edocta disciplinã ad anachoreticam virili planè & excelso animo, sectandam sese comparauit. Locus enim ille horridus planè atque syluestris, lupinorũ tantummodo ferax, extremam corpori inediã proponebat; qua tamen illa non modò non fuit deterrita, sed vltrà annos trigintaquinquè lupinis & herbis crudis vitam produxit, corpore nuda: vtpotè quæ attritis nimia vetustate indumentis, folijs iniuriam aëris à corpore suo propulsare cogeretur.

Ducit vitam anachoreticã 35. annos.

Post illud verò temporis spatiũ in tanta austeritate exactũ, venatores quidam ex Eubœa ceruos capreasque (quod genus animãtium in insula illa erat multiplex) venaturi adfuêre: qui lustra ferarũ & abdita quæq; indagantes, fœminã hanc vmbræ magis, quã homini similẽ conspexêre. Pili albi, vultus solis ardoribus exustus, pellis nigra planè atque deformis: ita vt corporis species horrorem quendam spectantibus incuteret. Venatorum autem vnus eam compellare ausus, Dic, inquit, quod genus animantium es? Spectrum ve an verus homo? Et illa ad Orientem conuersa, vt timorem homini adimeret, sublatis ad cælum manibus preces fundere, & Christi nomen supplex inuocare. Tum verò venator maiore timore correptus, vitæ illius institutum, patriam, & nomen sciscitari. Neque enim dubitabat fœminam illam sanctam esse quæ in vasta illa & horrida solitudine perdurare posset. Illa autem

tem instituí sui rationem minimè cælauit, sed cuncta ex ordine retulit, & Christi bonitatem miris præconijs extulit. Postremò subiunxit: Quandoquidem toto illo tempore, quo hanc eremum incolo, diuinorum mysteriorum particeps facta non fuerim, peto te, vt insequenti anno ad nos reuersurus (reuersurum autē te certò scio) sacrosanctum Christi corpus in munda pixide ad me deferre velis. Paruit iustæ eius petitioni venator; & elapso anni spatio cælestem illum panem detulit: quo stupenda cum pietate accepto, paulò pòst inter orationis verba Deo spiritum tradidit.

Sacra Eucharistia in Pixide ad eam defertur.

Porrò venator ille cernens beatam fœminā è vita migrasse, magno affectus mœrore sacras eius reliquias humi mandauit, & vt perpetuam tantæ sanctitatis memoriā haberet, virginemque cælesti gloria coronatam debitis laudibus celebraret, dexterā illius cultello præcidit, abditamque in sindone in patriam secum auehere cogitabat. Sed cum vesperi, prospero vento spirante, anchoras sustulisset, totamque illam noctem in nauigandi studio, haud paruo cum sudore expendisset, manè in ipso portu, ex quo se soluisse credebat, constitutum adhuc, non sinè stupore animaduertit. Ingens repentè terror cunctos inuasit. Latebat alios audax hominis facinus, qui præcisam à corpore manum in nauem intulerat. Ille verò tremebundus tacitè apud se factum damnans, confestim eam corpori restituit: & passis deindè velis mira velocitate cursum tenuit.

Ecce miraculum.

*al. Mena Vide Not. C. Baron in ad Martyr. Rom.

11. Noué.

MARTYRIVM S. *MENNAE AEGYPtij: qui passus est in Cotyeo. Ex ea quæ est apud Metaphrasten.

Patria Mennæ.

*Forsan anno Domini 302. quo tẽpore acerbissima fuit in Christianos passim persecutio excitata.

TEMPORE *sæuissimæ illius tempestatis, quam Diocletianus & Maximianus Imperatores in Ecclesia excitârunt, præclarus Christi confessor Mennas virtute & bellicæ laudis gloria celebris, ex AEgypto oriundus, memorandum virtutis suæ & fidei in Deum posteris reliquit documentum. Cùm enim sub tribuno militum Firmiliano nomine, Præfectus numeri Rutilliacorum honorata imprimis stipendia faceret, in Cotyensium Metropoli, abiecta zona militari, constanter iniquissimum Imperatorum in Christianos edictum proscidit, militiæque renunciauit. Deindè satius esse clamitans cum feris bestijs, quam cum idolorũ cultoribus vitam agere, in deserta cõfugit: vbi ieiunijs, vigilijs & cælestium rerum meditationibus mentem corpusque exercuit; vt aliquãdò clariorem multò de hoste triumphum ageret.

Renunciat militiæ & fugit in desertum.

Igitur hisce studijs aliquamdiu exercitatus, & armis cælestibus egregiè munitus, cùm diẽ Cotyensium superstitione maximè celebrẽ, & equestris certaminis spectaculo vniuersæ ciuitati festiuum nactus esset, ilicò fortissimus Christi athleta cum hoste congressurus è deserto in ciuitatem descendit, ascendensq; sublimiorem quendam theatri locum qui omnium oculis expositus erat magna voce clamauit; Inuentus sum ab ijs qui me non quærunt: mani-

Præclarum facinus.

Esaiæ 65.

manifestus euasi ijs, qui me non interrogant. Aderat gentilium, Iudæorum, & Christianorum ingens multitudo: qui omnes, audita hac confessione, relicto equestri spectaculo, oculos repentè ad Mennam conuertunt. Nec erat difficile ex viri habitu, & inculta cæsarie, & reliquo corporis totius squalore, professionem iudicare, & inclusam in pectore religionem colligere. Itaque qui zelo pietatis incensi aderant Christiani, mirabantur martyris loquendi libertatem, summaque voluptate perfusi exiliebant. Qui autem pietatem & Christianam religionem verbis factisque oppugnabant, Iudicem ad celerem illi necem inferendam incitabant.

Igitur vbi vox præconis silentium indixit, populique tumultum & tibiarum sonitum sedauit, statim arreptus & ad Pyrrhum præsidem deductus martyr, quis esset, qua patria oriundus, & quo religionis genere initiatus esset dicere iussus est. Ille verò & patriam & genus & militiam ipsam, modumque exilij, cunctis audientibus exponens, postremò subiunxit: Seruus sum Christi Iesu, sponte ad præsens hoc certamen descendens. Iudex, visa viri constantia & alacritate, in custodiam eum abripi & sequenti luce ad quæstiones produci iussit.

Ducitur ad Præsidem.

Egregia eius confessio.

Abducitur in carcerem.

Adfuit altera die martyr minas æquè vt blãditias cõtemnens: ita vt iudex territus eius libertate loquendi, animo fluctuaret apertonè Marte, an fraudibus & insidijs eum oppugnare vellet. Martyr autem suspensum Iudicis cernens animum constanter ait: Si vis mihi

Admiranda animi fortitudo.

gratificari, experire potius per supplicia: Sic enim veram mihi conciliabis beatitudinem. Non tulit diutius athletæ libertatem: quin furore præcipiti ad lictores conuersus, Torquete, inquit, torquete audacem, & illam oris dicacitatem supplicijs frangite. Extensus ilicò martyr à viris quatuor crudis boum neruis atrocissimè cæsus fuit: ita vt sanguinis riui in terram defluerent. Cumque nihil ijs supplicijs moueretur, imò maiore gaudio exultaret, iussu Iudicis in ligno sublatus, ferreis fuit laceratus vnguibus, multisque ab ipso Iudice contumelijs appetitus. Cùm vero diutius carnifices sæuirent, martyr exclamans: Quis, inquit, separabit nos à charitate, quæ est in Christo Iesu? Præses autem maiore percitus insania, iubet excoriatas eius carnes pilorum asperitate atteri & confricari. Quod cum fieret: Pelliceas, inquit martyr, hodie tunicas exuo, & salutari indumento induor. Dictu mirum est, quàm vehementer hæc verba impium Iudicē torserint. AEstuabat nimio furore scelestus, ardentesque ignis lampades lacero corpori inferri iussit. Sed eas quoque martyr virtute Christi contemnebat, & furentē Iudicem ad maiora supplicia inferenda his verbis prouocabat: Edoctus à Christo Rege meo non timere eos qui corpus occidunt, animam autem occidere nō possunt: tuos, ô tyranne, cruciatus facilè contemno. Deindè idolorum vanitatem stultitiamque redarguens, & Christi potentiā laudibus extollens, vinctus manibus pedibusque, per ferreos murices in terra sparsos summa crudelitate tractus fuit. Quo in supplicio

Dirè flagellatur.

Ferreis vnguibus laceratur.

Rom. 8.

En immanē cruciatum.

Aduritur lampadibus.

Matth. 10.

Noui cruciatus ei adhibentur.

pari

pari virtute inuictus permanens, postremò capitis damnatus extra vrbis portas certamen absoluit. Corpus fuit incendio exustum; cuius reliquię summo fideliũ studio collectę, & mũda sindone inuolutæ, vnguentisq́; & suffitibus accuratè conditæ Alexandriam indè transuectæ fuere: vbi in templo eius nomini temporibus Constantini Imperatoris constructo, stupendis miraculis claræ habentur. *Plectitur capite.* *Translatio reliquiarum eius.*

Timotheus Archiepiscopus Alexandrinus, præclarum de miraculis eius scripsit encomium.

VITA BEATISSIMI MARTINI, Episcopi Turonensis: Ex ea quam fidelissimè conscripsit discipulus eius Seuerus Sulpitius. a Migrauit è corpore Anno Dominici Natalis 402. Anastasii Papæ 5. & vltimo. Arcadij & Honorij Imp. 8. Ætatis verò suæ 86. cum sedisset annos 31. *a Teste C. Baron. Annal. Tom 5.*

EGREGIVS planè & omni laude dignissimus Martinus Sabariæ Pannoniarũ oppido oriundus, sed intra Italiã Ticini altus, parentes habuit seculi dignitate nequaquam infimos, sed gentilium nefariæ superstitioni miserè (pro dolor) deditos. Pater ei⁹ tribunitia potestate honoratus animi & corporis vires militari gloriæ consecrauerat, filiumque inuitum planè ad eadem stipendia primũ sub Constantio, deindè Iuliano faciẽda adegit. Ipse enim à primis ferè annis insita pietate permotus diuinã spirabat seruitutẽ: ita vt decem annorum puer ad Ecclesiam confugerit, seque catechumenum fieri postulauerit. Moxque mirum in modum diuino amore totus incensus *11. Nouẽ. Patria & parẽtes eius.* *Fit Cathechumenus.*

eremum concupiuit; fecissetque votis satis, si ætatis infirmitas non obstitisset. Animo tamen aut circa Monasteria, aut ecclesias semper intentus, meditabatur in ætate puerili, quod robusta ætate vir egregiè adimpleuit: Sed cum edicto Regum cautum esset, vt veteranorum filij militiæ nomina darent, prodente patre, qui fœlicibus eius actibus inuidebat, raptus & catenis vinctus, sacramentis militaribus est implicatus; vno tantum seruo comite, contentus; cui tamen versa vice dominus seruiebat, adeò vt plerumque ei & calceamenta ipse detraheret, & ipse detergeret: cibum vnà caperent, hic sæpius ministraret. Triennium ferè ante salutare lauacrum in armis fuit, integer tamen ab his vitiis, quibus illud hominum genus implicari solet. Multa illi circà commilitones benignitas; mira charitas; patiẽtia verò atque humilitas vltrà humanum modum. Nam frugalitatem in eo laudare necesse non est; qua ita vsus est, vt iam illo tẽpore non miles, sed monachus putaretur. Quibus rebus ita sibi omnes commilitones suos adiunxerat, vt eum miro venerarentur affectu. Necdum tamen regeneratus in Christo, agebat quendam bonis operibus baptismatis candidatum: assistere scilicet laborantibus, opem ferre miseris, egẽtes alere, nudos vestire, nihil sibi ex militiæ stipendijs, præter quotidianum victum, reseruare,

Cogitur militiæ operam dare.

Qualis in militia.

Itaq; nihil iã de crastino solicitus quodam tempore, media hyeme, quæ solito asperior inhorruerat, cũ pauperem in porta Ambianẽsium ciuitatis nudum obuiã haberet, & miserũ illum

Egregia eius in pauperem quendam benignitas.

illum reliqui omnes præterirent, ille solus armis & simplici militiæ veste tectus (reliqua enim iam in opus simile consumpserat) arrepto ferro chlamydem, qua erat accinctus diuidit mediam, partemque eius pauperi tribuit, reliqua verò humeros suos rursus contegit. Nocte igitur insequenti, cùm se sopori dedisset, vidit Christum chlamydis suæ, qua pauperem texerat, parte vestitum: audiuitque Iesum ad circũstantium angelorum multitudinem clara voce dicentem: Martinus adhuc catechumenus hac me veste contexit. Quo viso, vir beatissimus non in gloriam est elatus humanam, sed bonitatem Dei in suo opere cognoscens, cùm esset annorum duodeuiginti ad baptismum conuolauit. Nec tamen statim militiæ nuncium remisit, tribuni sui precibus euictus, cui contubernium familiare præstabat. Etenim transacto tribunatus sui tempore, renunciaturum se seculo pollicebatur. Qua Martinus expectatione suspensus, biennio ferè à suscepto lauacro solo scilicet nomine militauit.

Christus ei apparet.

Baptizatur.

Intereà irruentibus intrà Gallias barbaris, Iulianus Cæsar coacto in vnum exercitu, apud Vangionum ciuitatem donatiuum cœpit erogare militibus. Cumque singulis (vt moris est) citatis ad Martinum ventum esset: ipse accedens ad Cæsarem: Hactenus, inquit, tibi militaui, nunc patere, vt militem Deo: donatiuum tuum pugnaturus accipiat alter; Christi ego miles sum, pugnare mihi non licet. Tum verò aduersus ad hanc vocem Tyrannus infremuit; dicens eum metu pugnæ, quæ postera die erat futura, non religionis gratia detrectare mili-

Detrectat militiam.

quo terrore correptus esset, respõderit: Se nunquàm magis fuisse securum, quòd sciret Domini misericordiam maximè in tẽtationibus affuturam. Euangelicam deindè aggressus disputationẽ, latronem illum adeò perfectè ad Christum conuertit, vt religiosam posteà duxerit vitam. Martinus indè progressus, cùm Mediolanum præterijsset, diabolum in humana effigie obuium habuit; qui, quò tenderet, ab eo requirens, cùm hoc responsi accepisset, se, quò Dominus vocaret, intendere; ait ad eum: Quocunque ieris, diabolus tibi aduersabitur. Tunc vir sanctus voce prophetica: Dominus, inquit, mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo: statimque è conspectu eius inimicus euanuit. Itaque vt animo ac mente conceperat, matrem gentilitatis absoluit errore, patre in malis perseuerante; plures tamen suo saluauit exemplo: & vnus inter omnes Arianæ perfidiæ pestilentissimè grassanti præcipua virtute resistens, multis est affectus iniurijs, publiceque virgis cæsus ad extremum exilio mulctatus est.

Latronem conuertit.

Diabolus ei fit obuiam.

Psalm. 117.

Conuertit matrem.

Multa patitur ab Arianis.

Italiam igitur repetens, Mediolani sibi monasteriũ statuit. Sed nec ibi eum Auxentius Arianorũ auctor & princeps latitare passus est; quin potius multis oneratum iniurijs de ciuitate exturbauit. Cedendum itaque tempori arbitratus, ad insulam Gallinariam nomine secessit: vbi herbarum aliquamdiù radicibus victitans, helleborum venenatum, vt ferunt, gramen per imprudentiam sumpsit. Cumque vim grassantis in se veneni, vicina iam morte, sensisset, imminens periculum oratione repulit, dolo-

Vim veneni oratione euacuat.

doloremque fugauit. Nec multò pòst, cum S. Hilario (qui similiter hæreticorum fraudibus in exilium missus fuerat) potestatem redeundi à Rege indultam fuisse comperisset, Romæ ei tentauit occurrere: profectus igitur est ad Vrbem. Sed cum Hilarius iam præterijsset; eum Pictauum vsque prosecutus est.

Construit monasteriũ propè Pictauum. Ab eo autem gratissimè susceptus, haud longè ab oppido monasterium collocauit: vbi inter cæteros quidam etiam catechumenus ei se iunxit; qui paulò post, languore correptus, tãdem vi febrium, absente fortè per id tempus Martino, extinctus est. Reuersus verò cùm absque baptismate humanis rebus eum excessisse cognosceret, flens eiulansque super exanimata defuncti fratris se membra prosternens, orationi aliquamdiù incubuit: sentiẽsque per spiritum Domini adesse virtutem, erectus paululùm, & in defuncti ora defixus, misericordiæ diuinæ intrepidus expectabat aduentum. Vixque duarum ferè horarum spatium *Excitat mortuum.* intercesserat, vidit defunctum paulatim membris omnibus commoueri, & laxatis in vsum vidẽdi palpitare luminibus. Nec multò pòst dum agrum Lupicini cuiusdam honorati secundùm seculum viri præteriret, clamore & luctu plangentis turbæ exceptus, intelligit vnum è familia seruulum laqueo sibi vitam extorsisse. Quo cognito, cellulam, in qua corpus iacebat exanime, ingreditur, exclusisq; omnibus, superstratus corpori preces fudit. Moxque in ora illius *Itẽ alterum.* defunctus erigitur, lentoque conamine enisus assurgere, appræhensa beati viri dextera, in pedes constitit, omnique inspectante turba!, ad

domûs

domûs vestibulum processit. Sub idem verò tempus vir diuinus apud omnes tunc sanctitatis opinione celebris ad Turonicæ ecclesiæ Episcopatum petebatur. Sed cum è suo monasterio non facilè erui posset, Ruricius quidam vnus è ciuibus, vxoris languore simulato, ad genua illius prouolutus, vt egrederetur, obtinuit. Ità dispositis iam in itinere ciuium turbis, sub quadam custodia ad ciuitatem vsque deducitur. Mirum in modum incredibilis multitudo non solum ex illo oppido, sed etiam ex vicinis vrbibus ad ferenda conuenerat suffragia. Vna omnium voluntas, eadē vota, eademque sententia, Martinum Episcopatu esse dignissimum: felicem fore tali Ecclesiam sacerdote. Pauci tamen, & nonnulli ex Episcopis, qui ad constituendum antistitem fuerant euocati, impiè repugnabant. Inter eos quidam Defensor nomine pertinaciter resistebat; qui tamen Prophetica lectione eodem die mirabiliter repressus est. Cùm enim, sumpto psalterio, vnus è ministris, sacras literas de more cōsuleret, prima sorte in eum incidit versum: Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, vt destruas inimicum & defensorem. Quo lecto, clamor populi tollitur, pars aduersa confunditur. Atque ità habitum est, diuino nutu psalmum hunc lectum fuisse, vt testimonium operis sui Defensor audiret; quia ex ore infantium & lactentium in Martino Domini laude perfecta, & ostensus pariter & destructus est inimicus.

Eligitur Turonensis Episcopus.

Psalm. 8.

Iam verò sumpto episcopatu, qualē se quantumque præstiterit, non est nostræ facultatis euolue-

Qualis in episcopatu.

nem omnis illa gentilium turba mirificè exultáns, facilem ſibi arboris proponebat iacturā, ſi inimicum ſacrorū ſuorū caſu ilius obtriuiſſent. Nec recuſauit vir ſanctiſſimus, quin vinctus pro ruſticorū arbitrio eò in loco ſtatueretur, quò arborem eſſe caſuram nemo dubitabat. Succidere igitur ipſi ſuam pinum cum ingenti gaudio lætitiáque cæperūt. Aderat eminùs turba mirantium. Cumque nutare paulatim pinus, & ruinam minitari inciperet, monachi pallore perfuſi, & periculi magnitudine conterriti, ſpe omni fideq; abiecta, ſolam Martini mortem expectabant. At ille Chriſti virtuti & gratiæ confiſus, intrepidè ruentem operiens pinum, eleuata manu contrà ſalutiferæ Crucis oppoſuit ſignum; & iam iamque labantem (mirabile dictu) quaſi turbine retroactam, in alteram partem ruere fecit. Tum verò in cælum clamore ſublato, gentiles ſtupere miraculo, monachi flere præ gaudio; Chriſti nomen in commune ab omnibus prædicari: ſatiſque conſtitit, eò die ſalutem illi veniſſe regioni. Nam nemo ferè ex immani illa multitudine gentilium fuit, qui non impoſitione manus deſiderata, in Dominum Ieſum Chriſtum, relicto impietatis errore, crediderit.

Ex virtutem S. Crucis ſigni.

Nec minorem ſub idem ferè tempus eodem in opere virtutem edidit. Cùm enim in vico, cui Leproſum nomen eſt, templum ſuperſtitioſæ religionis opulentiſſimum euertere ſtatueret, & gentilium multitudo non abſque iniuria eum repelleret, ipſe ad proxima ſecedēs loca, diuinam toto triduo cilicio & cinere tectus implorauit opem: & eccè ſubitò duo ange-

Angeli ei apparent & assistunt in euertendis dæmonum fanis.

angeli hastis scutisque instar militiæ cælestis muniti se ei obtulerunt; dicentes se à Domino missos vt fusa fugataque rusticorum multitudine, præsidium Martino ferrent. Regressus igitur vir sanctus ad vicum, spectantibus gentilium turbis profanam succendit ædem, arasq; omnes & simulachra in puluerẽ redegit. Cùm verò in Heduorum pago idem moliretur, & vnus cæteris audacior stricto eum gladio peteret, ipse reiecto pallio nudam ceruicem percussori præbuit. Sacrilegus autem cùm eleuata altius dextera ferire vellet, subitò diuina virtute resupinus ruens, quanto se scelere obstrinxerat, cognouit. Alia sunt huiusmodi virtutum genera penè infinita: & miracula sanè clarissima, quibus eum Dominus in fugandis morbis, & dæmonibus pellendis egregiè illustrauit.

Infinitis claret miraculis.

Sed vt minora tantis inseram, quamuis (vt est nostrorum ætas temporum, quibus iam deprauata omnia, atque corrupta sunt) penè præcipuum sit, adulationi regiæ sacerdotalem nõ cessisse constantiam: cum ad Imperatorem Maximum ferocis ingenij virum, & bellorum ciuilium victoria elatum, plures ex diuersis partibus episcopi cõuenissent, & fœda circa Principem omnium adulatio notaretur, seque degeneri inconstantia regiæ clientelæ sacerdotalis dignitas subdidisset, in solo Martino Apostolica auctoritas permanet. Nam etsi pro aliquibus supplicandum regi fuit, imperauit potiùs quã rogauit. Et à conuiuio eius frequenter rogatus abstinuit, dicens, se mensæ eius participem esse non posse, qui duos Imperatores

Egregia Martini in redarguendo Imperatore constantia.

* vnum

* vnum regno, * alterum vita expulisset. Postremò cum Maximus se non spontè sumpsisse imperium affirmaret, sed impositam sibi à militibus diuino nutu necessitatem regni, armis defendisse, tandem victus vel ratione vel precibus ad conuiuium venit; mirum in modum gaudente rege, quod id impetrasset. Aderant conuiuæ veluti ad diem festum euocati, summi atq; illustres viri; inter quos Martini presbyter medius accubuerat: ipse autem cellula iuxtà regem posita consederat: Ad medium verò conuiuium vbi pateram (vt moris est) minister Regi obtulisset, ille sancto admodum Episcopo dari potiùs iubet; expectans atque ambiens, vt ab illius dextera poculum sumeret. Sed Martinus vbi ebibit, pateram presbytero suo tradidit; nullum scilicet existimãs digniorem, qui post se prior biberet. Quod factum Imperator, omnesque qui aderant ita admirati sunt, vt hoc ipsum eis, in quo contempti fuerant, placeret; celeberrimumq; per totum palatium euasit, fecisse Martinum in Regis prandio, quod in infimorum Iudicum conuiuijs, episcoporum nemo vnquàm tentasset. Prædixit autem longè antè eidem Maximo futurum, vt si ad Italiam pergeret, bellum Valentiniano Imperatori inferens, sciret se primo quidem impetu victorem futurum, sed paruo pòst tempore esse periturum. Quod planè vaticinium impletum vidimus. Nam primo aduentu eius Valentinianus in fugam versus, post anni spatium resumptis viribus cum Theodosio reuersus, captũ intra Aquileiæ muros Maximum interfecit.

** Valẽtinianum iuniorẽ.*
** Gratianũ.*

En quantum vir sanct[i]ssimus tribuerit sacerdotio.

Prædixit] Maximo interitum.

Cæterùm vt ad Martinum reuertamur, constat eum tanta vitæ castimonia enituisse, vt sæpè familiari angelorũ conspectu atq; sermone frueretur. Nihil enim in illi⁹ ore, nisi Christus; nihil in corde, nisi pax, misericordia & pietas inerat. Porrò tantæ sunt tamque eximiæ illius virtutes, vt nulla vnquam pro dignitate explicare queat oratio. Animus cælo semper intentus; ieiunijs, vigilijs & orationibus vacabat assiduè: ita vt ne inter occupationes gratissimas mentem à studio precandi relaxaret. O virum vere beatũ, in quo dolus omninò nullus fuit. Nemo eum vnquam vel iratũ, vel mœrentem, vel ridentem vidit; vnus idemque semper, cælestem quodammodò vultu præ se ferebat lætitiam: iniuriarum omniũ adeò patiens, vt ab infimis etiam Clericis læsus, nunquàm nè verbulo quidem vindictam sumpserit. Sed iuuat adhuc paucas quasdam ex omnibus tanti viri referre virtutes, vt clariùs ex ijs admiranda illius sanctitas elucescat.

Angeli eius castimonia delectantur.

Assiduum orationis studium.

Eximiæ eius virtutes.

Et quidem summus humilitatis amator nunquam sublimi, in ecclesia, cathedra vti voluit: sed in tripode residebat: nec Clericorum multitudine ad gloriã stipatus, sed permissa à clericis libertate, in secretario solus planè ad peragenda mysteria precib. lachrymisq; se comparabat. Accidit aũt vt quidã pauper seminudus hybernis mensib. eunti ad Ecclesiã occurreret, & aliquod suæ nuditati operimentũ supplex postularet. Tunc ille accersito archidiacono iussit algentem sinè dilatione vestiri. Sed cùm ille mandatum negligeret, pauper beati viri secretum captans, irrupit; & nouis querimonijs

Humilitas summa.

monijs nuditatem suam sancti episcopi oculis obiecit. Nec mora: Martinus intra amphibalũ, paupere minimè vidente, tunicam sibi latentet educens, eaque eum contegens ocyùs discedere iubet.

Nota insignẽ benignitatẽ in pauperem.

Paulò autem pòst ingressus archidiaconus, admonet eum frequentem in ecclesia populũ Missarum præstólari sólennia: tempus esse vt procedat. Cui antistes negat se ad ecclesiã procedere posse, nisi vestem priùs pauper (se autẽ intelligebat) acciperet. Diaconus verò nihil intelligens, quia extrinsecùs amphibalo indutum, interius veste nudum nõ videbat: postremò pauperem non cõparere causatur. At Martinus: mihi, inquit, vestis, quæ parata est, deferatur: pauper non deerit vestiendus. Arctatus demùm clericus & necessitate cõpulsus, iamq; felle commotus, è proximis tabernis breuem atque hispidam quinq; argenteis comparatam adducit vestem; eamque ad pedes antistitis exponens: En, inquit, vestem, sed pauper iam recessit. Ille nihil motus, iubet eum paulùm stare pro foribus, vtique vt occultè nuda interim membra contegeret. Cùm hac igitur Deo oblaturus sacrificium procedit: & eccè globus de capite illius igneus emicans, ità in sublime contendit, vt longiùs collum crinemque flamma produceret.

En insignẽ miraculum:

Cùm primùm ad episcopi dignitatem euectus esset, quædam necessitas Valentinianum, qui tunc rerum potiebatur, eum adire coëgit. Is autem Martinum venientem palatij foribus arceri iussit: quòd postulata antistitis concedere nollet. Accedebat ad animum illius

immitem atque superbum vxor Ariana, quæ totum eum à sancto viro auerteret. Itaque vir sanctus semel iterumque repulsam passus, ad opem diuinam supplex confugit. Septimò verò die ab angelo monitus, vt regiam spontè reserandam peteret, & superbum Principem diuina virtute molliendũ adiret intrepidò, fretus eo auxilio palatium tertiò accessit. Patent limina; nullus obsistit; intrat aulæ penetralia: & postremò ad ipsum, nemine prohibente, Regem peruenit. Qui venientẽ eminùs cõspiciẽs, nequaquàm adstãti assurgere est dignatus; donec regiã sellam ignis operiret, ipsumque Regem, ea corporis parte, qua sedebat, afflaret incendium. Ita solio suo superbus excutitur, & Martino inuitus assurgit: multumque complexus, quem spernere antè decreuerat, virtutem se sensisse diuinam emendatior fatebatur. Nec exspectatis Martini precibus, priùs omnia præstitit, quam Rogaretur. Colloquio illum atq; conuiuio frequenter asciuit: postremò abeunti multa munera obtulit: quæ vir beatus, vt semper paupertatis custos cuncta reiecit. Sed maior tamen ille honos & planè admirandus, quem Regina Maximi Imperatoris coniunx ei impendit.

Superbia Imperatoris diuinitus punitur.

Munera spernit.

Cùm enim Imperator ille sepiùs euocatum antistitem summa in palatio veneratione prosequeretur; eiusque sermones de fidelium gloria, de æternitate sanctorũ, incredibili auiditate audiret: Regina dieb. ac noctibus de ore illi pendẽs, Euangelico illo nõ inferior exemplo, pedes sancti fletu rigabat, crine tergebat. Martinus quem nulla vnquàm fœmina contigisset

Nota quãto honore Regina S. Martinum prosequatur.

Lucæ 7.

illius

illius assiduitatem, imo potiùs seruitutem non poterat euadere. Non illa opes regni, non imperij dignitatem, non diadema, non purpuram cogitabat: diuelli à Martini pedibus solo strata nō poterat. Postremò à viro suo poscit, dein Martinum vterque compellunt, vt ei, remotis omnibus ministris præberet sola conuiuium. Nec potuit vir beatus obstinatiùs reluctari. Componitur castus Reginæ manibus apparatus, sellulam ipsa consternit, mensam admouet, aquam manibus subministrat, cibum, quem ipsa coxerat, apponit. Ipsa, illo sedente, eminùs secundùm famulantium disciplinam, solo fixa, consistit immobilis; per omnia ministrantis modestiam, & humilitatem exhibens seruientis. Finita cœnula, fragmenta panis absumpti micasque collegit, satis fideliter illas reliquias Imperialibus epulis anteponens.

Nunc verò Auitiani quondam Comitis barbaram nimis & vltra omnes cruentam quoque referamus feritatem: vt simul sanctissimi viri misericordia luce meridiana clariùs innotescat. Ille igitur Comes rabido spiritu Turonum ciuitatem ingressus, ingentem post se, miserabili sanè facie, catenarum vinculis cōstrictam trahebat multitudinem, quam, postera die, diuersis pœnarum generibus perdere statuebat. Quod vbi Martinus comperit, solus paulò antè mediam noctem ad prætorium bestiæ illius contendit. Sed cùm profundę noctis silentio, quiescentibus cunctis, nulli foribus obseratis pateret ingressus, antè limina cruenta prosternitur. Intereà Auitianus graui somno se- *Insignis Martini misericordia in redimendis captiuis.*

no se-

no sepultus, angelo irruente percellitur: Seruus, inquit, Dei ad tua limina iacet, & tu quiescis? Qua ille voce percepta lecto suo turbatus excutitur: conuocatisque seruis, trepidus exclamat, Martinum esse præ foribus: Irent protinùs, claustra reserarent, ne Dei seruus pateretur iniuriam. Sed illi (vt est omnium natura seruorum) vix prima limina egressi, irridentes dominum suum, quod somno fuisset illusus, negant quenquam esse præ foribus; ex suomet ingenio coniectantes neminem nocte posse vigilare; nedùm illi crederent in illo noctis horrore iacere ad aliena limina sacerdotē. Idque Auitiano facilè persuasum: rursus soluitur in soporem. Sed mox vi maiore concussus, exclamat Martinum stare prę foribus: sibi ideò nullam quietem animi corporisque permitti. Tardantibus seruis, ipse ad limina exteriora progreditur. Ibi Martinum, vt senserat, depræhendit. Percussus miser tantæ manifestatione virtutis: Quid, inquit, hoc Domine mi fecisti? Nihil te loqui necesse est: Scio quid desideres; video quid requiras: decede quantocyùs, nè me ob iniuriam tui, cælestis ira consumat: satis soluerim hucusque pœnarum. Post discessum autem sancti iubet omnes relaxari custodias: & mox ipse proficiscitur. Ita fugato Auitiano, & miseris illis è mortis faucibus liberatis, ciuitas magno exultauit gaudio, & Martini misericordiam cum tanta virtute coniunctam mirè celebrauit.

Nos si cuncta ab illo patrata miracula referre velimus, modum profectò omnem excedemus, & faciliùs admirari quàm explicare poteri-

terimus. Quare ad obitũ illius veniamus, quẽ multò antè prophetiæ ſpiritu clar⁹ cognouit. Intereà cauſa extitit, qua Condatẽſem Eccleſiã viſitaret. Vbi cùm aliquandiù vltimam virtutum ſuarum conſummationem exerceret, corporis viribus repentè deſtitutus in lectum incidit. Cumque luctu & mœrore nimio exceſſum eius diſcipuli deplorarent, ille fletibus ſuorum motus: Domine, inquit, ſi adhuc populo tuo neceſſarius videor, nõ recuſo laborem: Fiat voluntas tua. Indè aliquot diebus vi febrium exercitatus in cinere cilicioque recubans, cùm aſſiduo orationis ſtudio exitum ſuũ muniret, fortè adſtantem propè vidit diabolum. Tum verò fiducia plenus: Quid hic, inquit, adſtas, cruenta beſtia? Nihil in me funeſte reperies: Abrahæ me ſinus recipiet. Cum his vocibus fatigatum diuinis operibus ſpiritum cælo reddidit. Quo tempore angelos diuinas laudes concinentes beatus Seuerinus Colonienſis epiſcopus cum Archidiacono ſuo Euergiſlo audire meruit.

Vidit dæmonem in agone.

Feliciter migrat.

S. Seuerini vita habetur 23 Octob.

VITA S. LIVINI ARCHIEPISCOpi & Martyris: Ex breuiario Gandenſi, vbi ſacrum eius corpus quieſcit. Coronatus eſt anno Domini 633.

Vide Iohan. Molan. in Indic. SS. Belgij.

LIVINVS in Scotia nobili genere natus, admodùm adhuc puer, non modò ſupra ætatem eximia pietate conſpicuus, verũ etiam miraculis clarus fuit. Adultæ autem ætatis factus, præceptoribus vſus eſt, primùm egregio Dei ſacerdote Benigno: deindè ſuſce-

12. Nouẽb.

Patria eius.

Præceptores eius in ſtudijs.

Huius S. Augustini vita habetur 26 Maij.

Fit Archiepiscopus in Scotia.

susceptore suo è sacro fonte magno illo Augustino, Anglorum primo episcopo. A quo tandem etiam sacro sacerdotij ordine decoratus, tāta cū̃m laude eo in statu versatus est, vt eum Scoti non multò pòst in Archiepiscopum suū eligere non dubitauerint. Quod munus tametsi Rege populoque compellente susceperit, & magno cum fructu annos aliquot administrauerit, posteà tamen maluit infidelibus ad Christum conuertendis operam dare (ad quam rem mira Spiritus sancti gratia præditus erat) quàm in episcopatu suo vni tantū prouinciæ quietiùs & minori cum laude præesse.

Flagrat zelo animarum.

Ex Scotia venit in Flādriam.

S. Amandi vita extat 6. Februar.

S. Bauonis vita extat 1. Octob.

Itaque relicto in Scotia loco suo magnæ sanctitatis & virtutis Syluano Archidiacono, ipse Euāgelij plantandi causa trib. cum discipulis Foillano, Helia, & Kiliano, Oceano traiecto deuenit in Flandriam. Et ingressus cœnobium Gandēse à B. Amando Episcopo tunc recēs extructum, humaniter à Florberto Abbate fratribusq; exceptus est, anno Salutis humanę 633. 17. Kalend. Augusti. Vbi cùm beatum Bauonem triennio iam defunctum, magnis coruscantem miraculis inueniret, memoriam viri celeberrimam & præsentia sanctitatis testimonia admiratus, triginta continuos dies super eius sepulchrum Missarum solennia celebrauit, sui illi multis precibus & monasterij Gandensis curam demandans. Posteà autem indè prædicationis causa profectus, innumeros ad Christi fidem, verbo, exemplo, magnisque adiunctis miraculis conuertebat.

Multos conuertit.

Sed virtutē vmbra sua statim inuida sequitur. Homines enim impij, quibus Christus & pietas

pietas omnis erat exosa, animaduertentes sanctum episcopum tantam hominum multitudinem ad nouam religionem, erroribus pristinis, vitijsque spretis, adducere, atque adeò sui ipsorum prauis cupiditatibus non parum obsistere, miris modis eum persequebantur. Nec omninò desistebant, donec linguam eius extractam canibus deuorandam proijcerẽt (quæ tamen illi mox fuit miraculo restituta) ac tãdem apud Hescham Flandriæ vicum multis vulneribus saucium, etiam obtruncarent. Quo eodem loco nobilem quoque & religiosam matronam Craphahildem Liuini hospitam, vna cum filiolo eius Brictio, quẽ Liuinus de sacro fonte susceperat, quum palam quererentur immerito interfectum esse sanctum episcopum, immaniter trucidârunt. Quo facto, discipuli beati collectum eius corpus, simul cum beati Brictij corpusculo, vno eodemque in loculo in Hautem vicino pagò, ac iuxtà eos seorsum sanctam martyrem Craphahildem, decenter sepeliêrunt. Porrò anno 1007. Erembodus Abbas, ex memorato pago, sacra illa pignora Gaudauum ad suum monasterium trãstulit.

Lingua canibus proiecta diuinitus ei restituitur.

Crudeliter trucidatur, cum hospita, & eius filiolo.

Translatio reliquiarum eorum.

VITA S. CVNIBERTI EPISCOPI Coloniensis & Confessoris: Ex ea quæ extat apud R. P. Laur. Surium. Successit in episcopatu S. Remedio anno Domini 653.

Vide Notat. C. Baron. ad Martyr. Rom.

S. Cunibertus in prouincia Mosellensi, à patre Crallo, matre verò Regina nomine natus, eà adhuc puer virtute, & animi sagacitate præditus fuit, vt sinistrum

12. Nouẽ.

Patria & parẽtes eius.

Pytagoricæ literæ ramum prius declinaret, quam per ætatem eiusdem biuium ascendere posset. Cùm enim pater eius, genere & dignitate clarus, puerum elegantem in primis infantiæ rudimétis aptum, virtutibus Dagoberto magno Francorum Regi nutriendum simul & prouehendum, illectus familiaritate regia, commendâsset, ipse mirum in modum non tantum ab illicitis, verumetiam multoties à licitis, naturam compescuit; & cupiditate compressa, animum ad studium sapientiæ præclarè excitauit. Erat laudibus mansuetudinis & patientiæ egregiè ornatus; ingenio ita docilis vt magistrorum industriam etiam superaret. Comitas eius grata erat omnibus; humilitas verò & promptum omnibus benignè faciendi studium cunctis magnæ planè admirationi erat. Non enim Regi tantum & maioribus iuxtà personæ cuiusque dignitatem deseruire studebat, sed ipsis etiam non rarò seruorum vice calceamenta detrahere, & mundare solebat; quæ officia ita exercebat, vt per ea inflatos sæpè nobilium animos ad humilitatis studium, humanæque vitæ cognitionem mira dexteritate prouocaret.

Traditur nutriendus Regi Dagoberto.

Egregiæ illius virtutes.

Insignis eius humilitas.

Cum verò ab hoc primo exercitij gradu vellet illum Dominus ad altiora virtutum incrementa conscendere, reuelare dignatus est Regi, quanti apud ipsum meriti puerilis illa simplicitas haberetur. Quadam enim nocte dum peruigil Rex in lecto quiesceret, vidit subitò locum illum, vbi sanctus puer soporis gratia membra fessa composuit, magnifico lumine resplendere; & futura pueri facta cælesti præsagi-

Visio Regis de Cuniberto.

sagi-

ſagio denotari. Manè itaq; facto, Rex miraculi nouitate perterritus, magnum futuræ ſanctitatis præſagium intellexit. Itaque accitum ad ſe puerum, ſolito familiarius alloquutus eſt, & adoptatum ſibi in filij locum, amplexu dulciſſimo exoſculans, coram omnibus illuſtre de puero innocentiæ teſtimonium perhibuit.

Adoptat eſt in filiũ Rex Dagobertũ.

Exin igitur literis apprimè eruditus ad eccleſiaſticos honores mox promotus eſt: quos & excellentibus illuſtrauit meritis, & cõgruentibus adornare curauit obſequijs. Itaque auctus benedictione cæleſti à Treuirorum Archiepiſcopo, officio Archidiaconatûs ſublimatus eſt. Vbi mirum in modum totus in Dei opere feruens, vitæque huius quodammodò exoſus, ſolum animarum lucrum ob oculos ſibi ſtatuebat: vnicè huic rei intentus, vt plurimos Chriſto lucrifaceret.

Fit Archidiaconus.

Elapſis deindè paucis annorum curriculis, Clerus & populus Agrippinę Colonię, paſtore proprio deſtitutus, virum Dei Cunibertũ iam in opere Dei exercitatum ſibi antiſtitem cum vocibus, tum precibus implorauit. Nec difficilè erat ad id honoris eum euehere, quem Rex olim anxia expectatione promouere quærebat; & omnis tripartitæ Galliæ populus digniſſimum & verè plebi Dei neceſſarium prædicabat. Sola in eo repugnabat humilitas: quæ conſtantiſſimè ſummum illud honoris faſtigium reſpuebat. Tandem conuenientibus in vnum maioribus, maximoq; ſacerdotum & aliorum principum cœtu, fortiſſimum viri Dei pectus charitati tantum cedere ſolitum, à propoſiti ſui duritia emollitum eſt. Sicque nutu diui-

Fit Archiepiscopus Coloniensis.

diuino, Remedio antistiti successor electus, septimo Kalendas Octobris gradum illum dignitatis conscendit. Deindè talem se tantumq; exhibuit, vt nulla vis orationis pro dignitatè hoc explicare queat. Veruntamē vnicum de omnibus referre placet miraculū; ex quo vitæ vel doctrinæ ipsius insignia luce meridiana clarius cognosci possunt.

Ecclesia vndecim millium Virginum.

Quadam die dum singulare redemptionis nostræ mysterium in basilica sanctarum Virginum immolaret, adstans Clerus populusque splendididissimam vidit hac atque illac per omnem ecclesiam volitare columbam: quæ deindè pontificis insidens capiti, tandem ad virginis cuiusdam tumulum, stupētibus simul & mirantibus vniuersis qui aderant, ab omnium oculis subitò euanuit. Acclamatum est confestim ab omnibus verè dignum hunc esse, qui immaculata Domino pro populi salute offerret sacrificia. At ille in omnibus his clauso cordis sui cubiculo laudabat Dominum, & humanas laudes constanter respuens, solo conscientiæ suæ testimonio cōtentus, Christo seruiebat. Sicque sitiens & esuriens iustitiam, cū totos quadraginta in sacra illa functione cōplesset annos, tandem pridiè Iduum Nouembris ditādum bonis omnibus creatori suo reddidit Spiritum.. Corpus eius sicut viuens ipse præceperat, positum est in S. Clementis, quam ipse cōstruxerat. Fuit verò illustri sanè miraculo sacra ædes D. Petri, anno Domini millesimo octuagesimo, eius meritis ab incendio, quo cōflagrabat, mirabiliter liberata. Cum enim monasterium ad gradus Mariæ in cineres redactū esset,

En præclarū miraculum.

Contemnit laudes humanas.

Ecclesia S. Petri precibus S.

esset & vorax flamma prædictam ædem similiter inuasisset, congregatio S. Cuniberti dum eiusdem sanctissimi Patroni corpus contrà ignem gemendo & lachrymando deferret, confestim flamma euanuit, & sacra domus à repentino interitu immunis permansit.

Cuniberti ab incendio liberatur.

VITA S. BRICTII EPISCOPI TVronensis discipuli S. Martini: Ex ea quæ est per Gregorium Turonensem, lib. 2. Hist. Francor. cap. 1.

Vide Tom. 5. Annal. C. Baron. & Notat. ad Martyr. Roman. 13. Nouēb. *a qui accidit iuxtà Tom. 5. Annal. C. Baron. anno Domini* 402.

POST gloriosum beati Martini, Turonicæ ciuitatis Episcopi, summi & incomparabilis viri a decessum, Bricti' ei' discipulus in eo dignitatis gradu successit. At verò hic Brictius primeuæ adhuc ætatis iuuenis multum à magistri sui perfectione remotus, varias ei tendebat insidias, & sæpè furibundus virum optimum, & omni sanctitatis laude cōspicuum tantis onerabat conuicijs, vt ægrè interdum à manibus temperaret. Quadam verò die dum quidam corporis ægrimonia oppressus, medicinam à B. Martino expeteret, fortè Brictium adhuc Diaconum in platea obuium habuit. Qui cùm ab eo de Martino inquireret, ipse solitis inuidiæ stimulis in virum sanctum concitatus, Si, inquit, delirum illum quæris, prospice eminus. Eccè, cælum solitò sicut amens respicit. Cumque pauper ille voti compos factus iam recessisset: vir sanctissimus placida voce Brictium compellans; Num ego, inquit, Bricti delirus tibi videor? Cumque ille turpiter confusus se dixisse negaret, Martinus ait;

Brictius in iuuētute valdè discolus.

Brictius irridet S. Martinum.

ait;Nonnè aures meæ ori tuo adhærebant,cùm hæc eminus loquereris? Amen dico tibi, quia obtinui à Domino, vt tu primus à me Pontificatûs huius honorem obtineas. Sed noueris interim multis te in episcopatu tempestatibus agitatum iri. Brictius hæc audiens, Nonnè verum,inquit,dixi, istum delira verba proferre? Sed & presbyterij honore præditus, sæpius beatum virum conuicijs lacessiuit.

His alijsque vitijs quanquam obnoxius esset Brictius, castimonia tamen & perspicacis ingenij laude præcellens orationi vacabat: & candido synceroque animo cum cæteris Dei famulis Dominum laudabat. Itaque ciuibus non ingratus,summa populi totius voluntate ad Pontificatûs officium euectus fuit: in quo multis sanè & horrendis tempestatibus agitatus,præcedentis vitæ maculas sordesque vbere lachrymarum fonte diluit. Trigesimo enim tertio ordinationis eius anno (vndè profectò constat etiam multorum annorum felicitatem valdè esse pertimescendam) lamentabilis contrà eũ intentati falsò criminis exorsa est causa. Nã mulier, ad quam cubicularij eius vestimenta deferebant abluenda, mutata religionis veste, quam professa fuerat, concepit peperitque. Quo sanè scelere Turonorum populus grauiter offensus, Episcopum, quem huius criminis reum clamabat, lapidibus vnanimi consensu obruere statuit. Illo autem crimen negante, populus maiore furore concitatus, scelestum eum & supplicio dignum multò magis clamabat. Cumq; furentis populi impetum morti iam proximus diutius reprimere non

Fit Episcopus & multa patitur.

Populus ei crimen stupri intendit.

re non posset, infantem ad se deferri postulauit. Erat is triginta, non amplius dierum; cui Episcopus: adiuro, inquit, te per Iesum Christum Dei filium, vt palam edicas, num ego genitor tuus existam. Et infans: Non es, inquit, tu pater meus. Populis autem clamantibus & vrgentibus, vt infantem patris nomen prodere cogeret, respondit Brictius: Quod ad me pertinuit, solicitus præstiti. Vobis si quid præterea suppetit, per vos requirite. Tunc illi magicis artibus hæc fieri asserentes, facta conspiratione in eum insurgunt, & multis oneratum iniurijs huc atque illuc trahunt. Ille autem ad mitigandam furientis populi insaniã, ardentes prunas birro suo imponens, illæsus eas ad beati Martini detulit sepulchrum dicẽs: Sicut istud vestimentũ ab ignis huius incendio illæsum videtis, ita & corpus meum à tactu mulieris est impollutũ. Illis verò nec tanto miraculo fidem adhibentibus, nouis oneratus calumnijs trahitur, eijcitur, & Iustinianus ei in episcopatu subrogatur.

Infans 30. dierum loquitur.

Prunas ardentes portat illæsus.

Expellitur ex episcopatu.

Tum verò Brictius memor verborũ sanctissimi quondam antistitis, flens eiulansque Romanæ vrbis Pontificem expetijt: meritò se ijs exerceri iniurijs dicens, quod sanctum Dei sæpius delirum amentemque vocasset, nec clarissima maximarum virtutum eius testimonia recipere voluisset. Neque tamen ijs contenti iniurijs ciues, Iustinianum ad persequẽdum eum destinârunt; similia ei aut etiam grauiora minitantes, ni Brictium abeuntem iudicio persequeretur. Iustinianus verò Turonis, Vercellas Italiæ ciuitatem perueniens, iudi-

Pergit Romam.

iudicio Dei percussus, obijt peregrinus. Turonici eius obitum audientes, & in malitia perdurantes, Armentium in eius locum constituunt. At Brictius Romam veniens Pontifici quátis fuisset agitatus turbinibus cum lachrymis exposuit; iustoque animi fractus dolore, patrata in sanctum Dei mala dignis pœnitentiæ fructibus expiauit. Septem continuos in ijs lachrymis Romæ exegit annos; quibus exactis cum plena Summi Pontificis auctoritate Turonos redire disposuit: veniensque ad vicum, cui nomen est Laudiaco, sexto ab vrbe Turonica milliario, correptum febre Armentium, media dein nocte è vita migrasse cælesti visione admonitus cognouit. Tum verò ocyus ad vrbem contendens, cum portam ciuitatis ingrederetur, eccè per oppositam defunctus Armentius ad sepulchrum defertur. Quo sepulto, Brictius in cathedram restitutus, septem dein annos in ea functione feliciter expleuit: cui post quadraginta septem episcopatûs annos defuncto, magnificæ sanctitatis vir Eustochius successit.

Septem annos Romæ multis se lachrymis conficit.

Nota mirum quid.

Brictius in sedem restituitur.

VITA S. QVINTIANI, PRIMO RVthenæ, deindè Aruernæ Ciuitatis Episcopi: Ex ea quæ est apud Gregor. Turonens. Episcop. de vita Patrum Cap. 4. Claruit Anno Domini 507. & reliquis.

Vide Tom. 6. Annal. C. Baron.

13. Nouē.

Patria eius.

BEATVS Quintianus Afer natione, in ecclesiasticis scripturis apprimè eruditus, ob eximiam vitæ sanctimoniam B. Amátio in Episcopatu Ruthenæ Ecclesiæ meruit succedere: cuius & sacrum corpus pietate ductus

Fit Episcopus Ruthenensis.

ductus in auctam anteà eius basilicam transtulit. Erat autem id temporis Ruthena sub dominio Alarici Gothorum Regis Ariani. Porrò Francorum gens cum esset ab exordio nascentis Ecclesiæ, Catholicis semper assueta dogmatibus, haud facilè patiebatur Arianum barbarum sibi dominari; memores quot quantaque maiores ipsorum sanctissimi, qui sub Constantio Augusto claruêre Episcopi, obijssent strenuè aduersus Arianos pro Catholica fide certamina: mouebantur amplius, cum nouum Regem eundemque Catholicum, barbarum licet, summa tamen religione nitentem regnare scirent in Gallijs Clodoueum. Cum igitur inter alios Quintianus id se cupere testaretur, vt Rex Catholicus Catholicis dominaretur, à delatoribus delatus ad Gothos, ab eisdem quæsitus est ad necem. Quod cum viro sancto nunciatum esset, de nocte consurgens, cum fidelissimis ministris suis, ab vrbe illa egrediens Aruernos aduenit: ibique à S. Euphrasio Episcopo qui Aprunculo quondã Antistiti successerat, benignè receptus est; largitisque ei tam domibus quàm agris & vineis, & ille & qui Lugdunensi Ecclesiæ præerat, summa cum diligentia eum excolebant: erat enim iam senex & verus Dei cultor.

Transtulit corpus S. Amantij: cuius vita extat 4. Nouemb.

Alaricus Gothorum Rex dominatur in Francia.

Clodoueus primus Francorum Rex Christianus.

Quæritur ad necem à Gothis.

Fugit Aruernos.

Porrò beato Euphrasio rebus humanis feliciter exempto successit in Cathedra Apollinaris; qui cum tribus tantũ mensibus sedisset, etiã emigrauit: Eidẽ autẽ ilicò, annuẽte Rege Theodorico, substituitur Quintianus: omnisque ei potestas Ecclesiæ contradita est. Erat autẽ vir beatus vt iniuriarũ patientissimus, ita & preca-

Fit ibidem Episcopus.

Qualis in Episcopatu.

tionibus deditissimus; & in tantum amator populi sui, vt Theodorico Rege quodam tempore adeò infenso, vt & vrbem euertere & Pontificem in exilium retrudere minaretur, eodem iam adueniẽte ac ciuitatem cum exercitu vallante, sanctus Rei muros per noctem psallẽdo circuiret, & vt regioni vel populo Dominus velociter succurrere dignaretur, afflictus in ieiunijs atque vigilijs, instanter oraret. Et quidem exauditus est pro sua innocentia. Theodoricus etenim diuina animaduersione constrictus (sensibus nimirum ad tẽpus priuatus) pænitens resipuit.

Theodoricus Rex punitur dum ei mala intentat.

Benignitas eius in pauperes.

Erat vir sanctus eximia in pauperes benignitate: nã cũ pauperẽ aliquẽ clamare cerneret aiebat: Succurrite, quæso succurrite, & pauperi victûs necessaria ministrate: ignari .n. estis, an forsitã ipse sit, qui se per Euãgelicæ lectionis seriẽ reficiendum in pauperibus minimis esse mandauit. Eijciebat quoque dæmonia se confitentia, & complura alia vir beatus operabatur miracula: quicquid siquidem à Domino petebat: plerumque obtinebat.

Matth. 25.

Claret miraculis.

En antiquissimum vsum Rogationum antè Asscensionem Domini.

Cum aliquandò in territorio Aruerno magna siccitas arua consumeret, & arẽtibus herbis nulla penitus iumentis pabula remanerẽt, & sanctus Dei Rogationes illas, quæ antè Asscensionem Dominicam aguntur, deuotissimè celebraret, die tertia iam portæ ciuitatis appropinquantes, suggerunt ei, vt Antiphonam necessitati præsenti congruentem dignaretur imponere; Confidimus (inquiebant) de sanctitate tua, quod protinus nobis Dominus pluuiã dignabitur benigna pietate largiri. Et quidem

illle

Ille prostratus super cilicium suum, in ipsa platea diutissimè cum fletu orauit. Exurgens autem, Antiphonam imposuit ex hisce verbis & oratione Salomonis: *Si clauso cælo, pluuiæ non fuerint propter peccata populi, & conuersi deprecati fuerint faciem tuam, exaudi Domine, & dimitte peccata populi tui, & da pluuiam terræ, quam dedisti populo tuo ad possidendum.* Cumque psallere deuotissimè cepissent, eccè repentè contenebratum est cælum, ac nubibus obductum; & priusquam portam vrbis attingerent, descendit pluuia vehemens semper vniuersam terram: ita vt omnes mirarentur, ac affirmarent ad preces beati viri hanc diuinitus fuisse largitam.

3 Reg. 8.

Impetrat pluuiam summè necessariam.

Et quidem non caligauit oculus eius, nec immutatum est cor eius a vijs Domini; non seposuit vultum pauperis, nec metuit personam potentis: sed vna eademque ei fuit in omnibus sancta libertas; vt ita susciperet penulam pauperis, acsi veneraretur togam inclyti senatoris. Sicque demum prouectæ admodum ætatis, corporeis ruptis vinculis sancta eius anima ad æternitatis gloriam in cælos ab angelis est translata: Sacrum verò eius corpus terræ mandatum est in Basilica S. Stephani ad læuam Altaris: vbi febricitantes plerique sanantur.

Præclara virtus eius.

Felix obitus eius.

Locus sepulturæ eius.

Vide Notat. C. Baron. in Martyr. Rom.

VITA S. HOMOBONI CIVIS CREmonensis: Ex ea quæ est à Canonicis Cathedralis Ecclesiæ Cremonensis, viris doctissimis conscripta. Obijt sanctitate & miraculis clarissimus anno à partu virgineo 1197. sequenti verò 11. Calen. Ianuar. ab Innocentio 3. Papa in Catalogum sanctorum maxima cum celebritate relatus est.

13. Nouē. Patria & parētes eius.

B. Homobonus in præclara vrbe Cremonensi, ex honesta Tucengorum familia, patre mercatore mediocris fortunæ prognatus est. Et quidem parentes eius cælesti quodam mentis præsagio, atque afflatu diuino instincti, ei in sacro Baptismatis fonte Homoboni nomen imposuêre: atque ab ipsis incunabulis persanctè educatum, Christianaque inprimis religione egregiè excultum, ad exercendam, quam ipsi faciebant, mercaturam traduxêre. Verum tanta fuit dictorum conuentorumque constantia & veritate, vt nulla omninò augendæ rei cupiditate permotus, neminem vnquam sciens deceperit. Erat insuper summa in adolescente comitas, cum singulari grauitate coniuncta, insignisque morum probitas: ita vt breui omnium ciuium & oculos in sui admirationem conuerteret, & animos ad beneuolentiam alliceret. Progressu deindè temporis parentum consilio, quibus iugiter in omnibus fuit obsequentissimus, virginem dixit vxorem: cum qua castissimè semper vixit.

Exercet mercaturam summa fide.

Ducit vxorem.

Porrò patre eius vita functo, iam sui iuris esse.

effectus, aliam vitæ rationem cogitabat. Igitur qui ab ineunte adolescentia in terris coerceruare diuitias cœperat, in cælum thesauros congerere constituit: sermone vtique Domini, qui semper eius animo inhærebat, admonitus. Quarè inani solicitudine augēdarum opum omissa, ad diuinarum rerū contemplationem cura omni studioque animum conuertebat: ieiunijs, vigilijs, orationibusque assiduè intentus. Rem itaque suam quam mercatura auxerat, cœpit pauperibus erogare, adeò comiter, benignè & liberaliter, vt cum cæteræ virtutes essent in eo præclaræ, hæc tamen beneficentia principem semper locum obtineret, intantum vt vno omnium ore pauperum pater appellaretur. Vxor autem eius meticulosa, cum videret profusam viri liberalitatē, nihil nō moliri vt maritū ab hoc sancto opere auocaret. Cuius ille immoderatā solicitudinē præclara instructione sæpius castigās eā demū ex parte pacatā reddidit: seipsū verò indies magis ac magis ad anteriora extendit.

Totum se confert ad Deum.
Matth. 6.

Benignitas eius eximia in pauperes.

Frequentabat siquidem Domū Dei Homobonus: nec id die solū, sed nocte etiā assiduè nocturnis & matutinis precibus intererat. Vt autem Dominus, quanti apud se esset meriti, palam faceret, contigit sæpenumerò, cum tempestiuius solito ad Ecclesiā properâsset, ac paulisper antè fores immorari cogeretur, valuas templi sponte sua reseratas, introitum ipsi præbuisse; obstupescente admodum Æditu quòd verè sciret se vesperi ianuas diligenter obserasse. Nec quidem finito officio è templo recedebat; verum plerunque in oratione rem

Quam fuerit assiduus in diuino officio.

Miraculum.

diuinam, quam Missam dicimus, antè crucem Domini nostri, & imaginem beatissimæ virginis prostratus expectabat. Accidit autem forte, vt eo tempore esset magna annonæ caritas; cumque aliquando ab oratione esset domum reuersus, egeni qui viderant panis canistrum ad eum afferri subitò ad eum accurrerunt: quibus ille summa cum hilaritate, dum vxor, quæ sibi maximè repugnabat abesset; maiorem panis partem distribuit: & eccè hora cænæ reperti sunt in arca totidem, quot donauerat panes, longè reliquis & candore & suauitate præstantiores.

Aliud.

Cum ex amplo patrimonio, vnicum prædiolum, cæteris diuenditis, & in egenos erogatis, sibi pauperibusque seruasset, eoque fossoribus vinum aliquando ferret, occurrêre ei mendici aliquot, potum ab eo petentes: quibus vir sanctus summa cum animi alacritate, & frontis lætitia porrexit. At cum exhausti ferè essent canthari, nec propter vxoris morositatem auderet domum reuerti, eos aqua repleuit ac benedixit. Vinitores autem se nihil vnquam suauius gustasse asserentes quærebant, vndè tam bonum vinum habuissent. Vir Dei qui optimè norât quid fecisset, arbitratus se derideri, bibit & ipse eximiæ bonitatis vinum, gratiasque Deo, cuius esset illud opus, maximas egit. Qui verò eum viderant aquam in vasa infundentem, cum & ipsi vinum gustassent, admodũ attoniti, insigne hoc miraculum cæteris prædicauerunt.

Item aliud.

His itaque atque similibus quamplurimis illustratus quidem miraculis, sed multo magis

gis ſumma vitæ puritate ad extremum vſque vitæ tempus inſignitus Homobonus, tantam non inter populares ſolum atque finitimos, ſed eos etiam omnes acquiſiuit fidem, ad quos longè lateque celeberrima illius fama peruaſerat: vt hæreticorum plerique ad ſanitatẽ redirent, & qui nullo prudentũ conſilio, aut doctiſſimorũ hominũ diſceptationibus victi, in deprauata iamdudũ de fide & religione ſentẽtia obfirmato animo obduruërant, eos Homobonus ſanctiſſimis verbis & moribus miraculorumq; frequentia, ab omni errore abductos ad benè beateq; viuendi rationem traduceret.

Pleroſq; hæreticos vir ſanctus conuertit.

Ceterùm cum iam adeſſet tempus, vt tot ſuarum virtutum & rectè factorum acciperet præmia, more quidem ſuo matutino officio penitùs incolumis interfuit: deindè flexis antè crucem Domini genibus, in Oratione vſque ad horam Miſſæ permanſit. At cum ſacerdos Hymnũ Angelicũ inchoaſſet, antè crucem, manibus in modum Crucis in terra extẽſis procubuit, atque ſic nemine animaduertẽte ex mortalitatis huius ergaſtulo ad immortalẽ vitam emigrauit. Cũ autẽ more ſuo ad audiendũ Euangeliũ non ſurgeret, fuêre qui illũ ſopore oppreſſum crederẽt: volẽtes itaq; eũ excitare, eũ è vita exceſſiſſe cognouerũt. Volat ſubitò per vrbẽ fama, concurrũt pauperes vndiq; patrẽ ſuũ maximo cũ dolore deplorãt: funuſq; cũ lachrymis ac eiulatu comitãtur: cũ eccè virtus Dei in eo ſe cæpit oſtẽdere. Claudi ſiquidẽ greſſum, cæci viſum, muti loquelam, ſurdi auditũ, dæmoniaci liberationẽ: varijſq; lãguoribus oppreſſi optatã ſoſpitatẽ adepti ſũt. Anno

Cæleſtibus rebus intentus in templo emigrat in cælum.

Miracula ad funus eius.

autem 1357. 7. Calend. Iulij translatum fuit viri sancti corpus in eam maioris templi subterraneam partem, vbi in marmoreo tumulo cōpositum quiescit: præter pauca quædam ossa, in priore sepulchro relicta, & præter caput, quod tabernaculo conditum, in ipsius maioris templi sacrario custoditur.

Translatio reliquiarum eius.

Vide Notat. C. Baron. in Martyr. Rom.

VITA S. LAVRENTII ARCHIEPISCOPI Dublinensis: Ex ea quæ exstat apud V. P. Laur. Sur. Relatus est in numerum Sanctorum, ab Honorio, eius nominis tertio, Romanorum Pontifice: anno eius Pontificatûs 10; qui fuit Dominici natalis 1226. iuxtà Chron. Genebrardi.

14. Nouē.

Patria & parētes eius.

PONTIFEX Laurētius, Deo hominibusque dilect⁹, insula Hybernia claris inprimis natalib. oriundus, patrē habuit Mauricium, matrem Inianobrem, latino sermone, principis filiam dictam. Et quidem pater tanta animi generositate claruit, vt non modica Hyberniæ pars, quæ Lagenia dicitur, eius ditioni cesserit. His alijsq; rebus felix, subitò in maximum Dermitij Regis incidit odium; cuius animum ira & furore incēsum vt placaret, è quatuor filijs, quos morib. & eruditione ornatissimos habebat, Laurentiū ei natu minimum pacis obsidē dedit. At Rex inhumanus effera crudelitate puerum excipiēs, vinctum eum in terram sterilem & inhabitabilē deportari iussit; vbi squalore & extrema inopia confectus, iam iā mortis discrimē subire parabat. Quod simulac pater intellexit, sinè mora cōprehēsos duodecim Regis Dermitij milites morte acerbissima se deleturum minatus est, ni protinùs filiū è mise-

Laurentius puer Regi Dermitio obses datur.

è miſeranda ſeruitute in libertatem reſtitueret. In audiens Rex puerum non quidem patri, ſed cuidam epiſcopo Glindalacenſi tradidit; qui eum ſuo ſacellano fouendum nutriẽdumque commiſit. Sacellanus verò puerum ſumma benignitate ſuſcipiens, non corporeo tantùm, ſed & ſpiritali alimento tam perfectè nutriuit, vt puer delicijs cęleſtis gloriæ ineſcatus mundum eiuſque voluptates planè reſpueret, & cunctis virtutibus mirabiliter ornatus, in Glindalacẽſi monaſterio, annos iam natus 25. Abbas crearetur.

Liberatur.

Renunciat mundo, & fit Abbas in monaſterio Glindalacenſi.

Ea dignitate ornatus, ſumma humilitate onus ſibi impoſitum minuere ſtuduit. Fratres eiuſdem profeſſionis nõ vt ſeruos, ſed vt dominos (rarum profectò exemplum) honorabat. Pauperum & egenorum calamitatem non verbo, ſed opere ſubleuabat: cunctaſque, quas potuit, opes hinc indè corraſas, indigentibus alacritate mirabili diſtribuit: & Eccleſijs ædificandis ſtudiosè impendit.

Humilitas eius.

Benignitas in pauperes.

Intereà defuncto Dublinenſi antiſtite, Laurentius ſanctitatis opinione longè lateque celebris omnium votis ad ſummum id honoris faſtigium, valdè inuitus diuque renitens, & in ipſo honore onus penſitans promotus eſt. In quo diligenti ſtudio ſatagere ſtuduit, vt ſubditis ſuis forma ſanctitatis & totius honeſtatis exemplum eſſet: ne prædicantem vel docentem contraria remorderet conſcientia, ſed potius vitæ ſanctimonia commendaret. Carnem aſpero inprimis, & quod totum corpus contegebat, domabat cilicio; ſic ſuæ intentus ſaluti, vt alios mira quadam ſuauitate ad can-

Fit Archiepiſcopus Dublinenſis.

Qualis in Epiſcopatu.

eandem sanctitatis formam prouocaret.

Canonicos sæculares & huic mundo sic satis deditos ad regularis vitæ induxit professionem: quam etiam & ipse, vt Domino securiùs militaret, cùm habitu, tum strictissima disciplinæ obseruantia sectatus est. Carnem suam vigilijs & precibus exhaustam ter quotidiè flagris à familiari quodam cædi volebat: vt si quid sanctæ animæ eius pedibus mundani adhæsisset pulueris, per confessionem, adiunctis virgarum scopis, excuteret. Carnium esu penitùs sibi interdictum volebat; & quòd suæ mensę subtrahebat, id pauperibus erogari curabat. Singulis autem diebus pauperes sexaginta aut quadraginta vel minimũ triginta, suo in conspectu refici faciebat.

Ter quotidiè flagris se cædit.

Abstinet à carnibus & benè tractat pauperes.

Quodam tempore vir beatus pro ecclesiæ suæ negocijs in Angliam profectus, ad Regem Henricum venit Cantuariam: ibique, vt decuit, susceptus in ecclesia Sanctæ Trinitatis à monachis, ob impetranda Sancti Thomæ martyris suffragia, noctem illam in precibus exegit; sequenti luce Missarum deuotè solennia celebraturus. Cumque pontificalibus vestibus processisset ornatus, quidam haud sani cerebri homo, audiens eum virum sanctum, & religione præstantem esse, simplici sua fatuitate, vel fatua simplicitate sibi persuasit, se rectè & piè facturum & præmia posse diuina promereri, si beatum virũ sancto Thomæ reddat martyrio parem. Mox igitur ingenti fuste arrepto, per medios populos in beatum irruẽs antistitem, totis viribus capiti eius vulnus inflixit. Ille verò statim corruens iam animam agere

Implorat suffragia S. Thomæ martyris: cuius vita extat 29. Decemb.

Temerariũ simplicis cuiusdam factum.

agere videbatur. Oritur clamor & eiulatus; cùm nemo non sanctũ Pontificem lethali percussum vulnere putaret. At vir sanctus leuato post breuẽ morulam paululùm capite, dari sibi aquam in vasculo postulauit; eamque Dominica oratione & Crucis signo benedicens, vulneri admouit & sanguinem abluit; factoq; citiùs põtifex integrè sanatus, stupente populo, Missarum solennia peregit. Voluit autem Rex fatuum illum suspendio pœnas luere; sed vir sanctus nequaquàm id passus, precibus eum ab omni periculo eripuit. *Præclarum miraculum.*

Emergentibus autem causis quibusdam Ecclesiæ suæ, Romam profectus summum Pontificem adijt: Cumq; pro libertate Hyberniæ Ecclesiæ facundè satis egisset, & animi eius benignitas atq; prudẽtia manifestè innotuisset, voti compos effectus, iam reuersurus ad propria, Legatus insuper totius Hyberniæ à Domino Papa cõstituitur: Quod sanè officiũ, regressus ad Sedem, cũ magna totius Ecclesię libertate exequi satagebat. *A Summo Pontifice ordinatur Legatus Hyberniæ.*

Cæterùm multis per omnẽ vitam claruit miraculis; vitaq; functum precibus suis excitasse memoratur. *Excitat mortuum.* Sed nulla virtus clarius in tanto viro emicuit, quàm vnà illa omnium præstantissima charitas: qua incẽsus nullos vnq̃ labores pro patriæ totius salute & incolumitate recusauit. *Eximia charitas eius.* Oborta quandoque fuit grauis, & quæ certam toti patrię perniciem minitabatur, dissensio, inter Angliæ Regem Henricum, (sub quo Thomas martyrio coronatus est) & Deronogum Hyberniæ Regem potẽtissimum: cuius sedãdæ causa Pontifex beatus in Angliã venit *Dissensio inter Henricũ Angliæ Regem & Deronogũ Hyberniæ.*

cum

cum quodam suo nepote, iuuene sanè eleganti; vt eum Henrico Regi daret obsidem, si pax cum illo constitui vlla ratione posset. Sed Rex Angliæ repudiata pace, crudelem potiùs tyrannum se exhibuit, regioque edicto cauit, nè sanctus Pontifex in Hyberniam rediret. Itaque eo mulctatus exilio animum nō planè despondit; sed transfretantem in Nortmanniam Regem sequi statuit. Ingressus igitur nauim primò VVitsantum applicuit, prosequensque in Nortmanniam Regem, tandèm in febrim incidit. Ea ingrauescente, triduo eius morbi importunitate adeò grauiter afflictus est, vt ab incepto desistere cogeretur. Itaque præsagiens vltimum vitæ terminum sibi imminere, ad castrum Augense in introitu Nortmanniæ sub ditione Regis Angliæ constitutum, ingressus est. Erat in eo Canonicorum monasterium, instituti S. Victoris Parisiensis: quibus vir vitæ venerabilis Abbas præerat Osbertus. Is virum sanctum omni humanitatis officio excepit; & confitenti ei aures præbuit; & cælesti viatico ad æternitatis iter ritè conficiendum muniuit.

Eam studet componere vir sanctus, sed frustrà.

His peractis, vir venerabilis & haud vulgari prudentia præditus Dauid, supra memorati iuuenis pædagogus, precibus Laurentij adiutus, confidenter ad Regem Henricum abijt, vt pro sua tenuitate pacem à sancto Episcopo inchoatam quodammodò consummaret. Nec frustra difficiles tentauit aditus; nam & Regis animum rationibus emolliuit, & quarto die ad sanctum episcopum reuersus tanto eum, pacis mentione, gaudio perfudit: vt exultanti animo pau-

Feliciter decedit.

paucis post diebus, ecclesiasticis ritè munitus sacramentis, è corporis ergastulo ad cælos migrarit. Sacrum corpus eius fuit in medio Augensis Ecclesię honorificè & reuerenter sepulturæ mandatum.

MARRTYRIVM S. EVGENII EPISCOPI Toletani: Ex libro 5. historiar. Hispan. Lucij Marinei Siculi.

Vide Notat. C. Baron. ad Martyr. Rom. 15. Noué.

CVM Raymundus, olim Toletanæ sedis antistes, ad Concilium apud Rhemos Galliæ populos celebrandum, temporibus Eugenij summi Pontificis, cum alijs multis episcopis in Galliã profectus esset, & apud Parisios ad Ecclesiam sancti Dionysij orandi gratia diuertisset, in eadem ecclesia quoddam sepulchrum, magnæ apud eos venerationis inuenit: in quo ex epitaphio, beati Eugenij Toletani Archiepiscopi corpus humatum esse cognouit. De quo diligentiùs inquirens, cùm ex relatu hominum, tum ex scriptura, quæ vitam continebat, intellexit: hunc Eugenium à Beato Dionysio in Galliam *a* proficiscente, ab vrbe Arelatensi in Hispaniam directum, Toletanæ sedi præfuisse. Qui tactus magistri sui desiderio, cùm in Gallia eum visitasset, & iter rursus ad propriam sedem institueret, à gẽtilibus depræhensus, & ex fidei confessione cognitus, gladio confossus pro Christi nomine martyrio occubuit. Cuius corpus post multum temporis, diuina reuelatione repertum, in Ecclesia beati Dionysij, magna fidelium lætitia & exultatione conditum fuit: vbi merito sanctitatis & miraculorum gloria quieuit, donec à sancto

Raymundus Toletanus Episcopus.

Sepulchrum S. Eugenij.

Eugenius discipulus Dionysij.

a Accidit hoc iuxtà C. Baron Tom. 1. Annal. anno Domini 89 sub Clemente Pontifice Maximo.

Martyrium eius.

De hac translatione vide

in vita S. Gerardi 3. Octobr.

** Broniensi.*

sancto Gerardo * Bromiensi Abbate translatum fuit.

Hanc secundam translationem in Hispaniam refert Baro. in Notat. ad Martyr. Roman. hoc die iisdē planè verbis.

En humilitatem tanti Regis.

Secunda autem, celebriorque translatio facta est, corporis eiusdem sanctissimi martyris ex Gallijs in Hispaniam; cùm nostra ætate, anno Domini millesimo, quingentesimo sexagesimo quinto, amplissimo apparatu ac religiosissimo cultu, non rheda aliqua triumphali, sed (quod omnem excedit pompæ amplitudinem) regijs humeris, in suam antiquam nobilissimam Toletanam sedem sacer Antistes & martyr illustris delatus est. Siquidem Rex Catholicus, Christianæ fidei robur & ornamentum, Philippus secundus, se sacræ subdidit sarcinæ; ouansque & exultans, humili obsequio augustior redditus, in prædictum locum euexit.

VITA S. EVCHERII, EPISCOPI LVgdunensis: Ex ea quæ est per Adonem Archiepiscopum Treuirorum. Ponitur vicesimus eius sedis episcopus: interfuit tertio Concilio Arelatensi habito Opilione & Vincomalo Conss. anno Domini quadringentesimo quinquagesimo tertio, itemque Arausicano posteriori & Carpentoratensi, celebratis anno Domini 463. Vixit & alius eiusdem nominis, tempore Caroli Martelli Episcopus Aurelianensis. Porrò hunc Lugdunensem (quem Sanctus Mamertus miris extollit præconijs) germanum esse auctorem homiliarum illarum quæ Eusebij Emisseni nomine falsò inscribuntur multis a probat Baronius.

a Annal. Ecclesiast. tom. 5. & in Not. ad Martyr. Roman. hoc die.

SAN-

SANCTVS Eucherius Lugdunẽsis antistes admirandæ fidei, vitæ, & doctrinæ vir, claris admodùm ex nobilissimo Senatorũ ordine natus parentibus; ea, à primis annis, floruit pietate, vt amplissimis bonis & possessionibus, atque mundi & carnis voluptatibus delicijsque, Christi amore spretis, in agro suo super fluuium Durentiam, intra septa speluncæ spontè se concluserit: ibidemq; ieiunijs & orationibus strenuò cælesti Regi Christo seruierit. Defuncto autem pontifice Lugdunensi, cùm vniuersa Ecclesia, de more antiquitùs obseruato, triduanis ieiunijs & obsecrationibus vacaret, vt dignum à Deo ecclesiæ moderatorẽ consequi possent: eccè cuidam puero angelus Domini in visu apparens: Est, inquit, Senator quidam Eucherius nomine, super fluuium Durentiam in specu retrusus, rerum humanarum contemptor eximius, & cunctis virtutibus mirificè ornatus. Ad hunc deducendum pergite, & pontificio honore dignissimum, pastorem vobis constituite.

16. Nouẽ.

Patria & parẽtes eius.

Viuit in spelunca solitarius.

Diuinitus designatur episcopus.

Quod cùm diluculo puer senioribus retulisset, gratijs in commune omnipotẽti Deo actis, missus à populo confestim adfuit Archidiaconus; qui simulac aduentus sui causam illi indicasset, Eucherius tota mente & corpore honores perhorrescens, cum iuramento obtestatur, se de specu non egressurum, nec cum eo, nisi vim inferre & homini solitario vincula inijcere vellet, ad ciuitatem iturum. Hæc cùm diu constanter assereret, repeteretque, Archidiaconus effracto speluncæ muro eum eduxit, & vinculis coercitum Lugdunum perduxit.

Præcisè recusat episcopatum.

Per vim ad episcopatum rapitur.

Quem

Quem pari animo vnoque consensu Clerus & populus sibi eligens sacerdotem, in pontificali cathedra solenniter collocauit.

Vxor eius viuit in castitate. Illo in episcopum consecrato intrat eius speluncam.

Erat illi vxor Galla nomine; quæ suscepto iam antè sacro velamine, summa castitate matrona Deo seruiebat. Cùm autem è spelunca ad pontificiam dignitatem euectum intelligeret, festina locum speluncæ subintrans, reliquum vitæ tempus in summo religionis studio ibidem exegit. Nec minori sanctitate duæ ipsorũ filiæ Consortia & Tullia floruerunt: quæ virginitatis gratia & signorum gloria claræ, calcato mundi fastu, de cunctis hostibus egregiè triumpharunt: similiter & duo eius filij Veranus & Salonius: quos monasticis institutis in Lerinensi Insula imbutos Ecclesia, postea habuit Episcopos.

Præclarum S. Eucherij Lugdunen. Episcopi Elogium.

Ceterùm extat insigne hoc Elogium prę̃stātissimi huius Præsulis apud Claudianum de statu animæ lib. 2. Haudquaquam tamen Eucherium præterierim mihimet viuentem, doctrina & præsentaneis coram disputationibus cognitum: nõ porrò nuncijs aut lectione compertum: qui scilicet viridis æui, maturi animi, terræ despuens, cæli appetens, humilis spiritu, arduus merito, ac proindè ingenio subtilissimus, scientia plenus, eloquij profluus, magnorum sui seculi Pontificum longè maximus, editis in rem fidei multijugis variorum operum voluminibus, ad populum quoque bis, super statu animę concionatus est.

VITA S. ANIANI EPISCOPI AVRElianensis: Ex ea quæ est apud V. P. Laurent. Surium. Fuit septimus eius sedis Episcopus: claruitq́ temporibus Valentiniani tertij, Romani Imperatoris; & Leonis, Romani Pontificis: anno Christi 451. &c.

Vide Tom. 6. Annal. C. Baron. & Notat. ad Martyrol. Rom.

EA tempestate, qua Hunnica rabies in regiones populandas deuastandasque se effudit, & Gallijs atrociter imminebat, beatissimus Anianus Aurelianẽsis vrbis fidum se pastorem declarauit. Metuens enim gregi, quem à Domino pascendum acceperat (quippè qui ex sancti spiritus reuelatione, quæ ventura essent, iam antè cognouisset) supplices pro eo ad Deum preces fudit, iram eius ab eo auertere cupiens.

17. Nouẽ. *Hunnorum irruptio.*

Porrò cùm iam communibus omnium suffragijs episcopus electus esset, ab Agrippino viro illustri & militum magistro petijt, vt eos omnes, quos carceres vinctos detinerent, liberos abire pateretur. Recusabat ille, nescio q̃d causæ prætexens: sed cùm vellet in templum precandi causa ingredi, ab alto decidit lapis in caput eius, diramque ei plagam imponens, multum ex eo sanguinem expressit. Sensit ilicò ea causa id accidisse, quòd sancti episcopi preces reiecisset: Mittit ergò, iam à famulis reportatus in domum suam, qui episcopum vocent: mors enim propter nimiam sanguinis fluxionem iam impendere videbatur. Venit episcopus, manu sua vulneri Crucis signum imprimit; sanguis sistitur; redeunt vires propè iam deplorato; aperiuntur carceres; & exeunt mi-

S. Anianus supplicat pro captiuis magistrum militum.

Punitur diuinitus magister militum.

 liti:

ſeri, B. Aniani epiſcopi interceſſione in libertatem vindicati.

Condiderat eius deceſſor beatus Euortius eccleſiam Aureliæ. Eam ſanctus Anianus illuſtriorem reddere volens, culmen eius iuſſit altius euehi. In eo opere præfectus operis ſiue architectus, labante pede, è tecto corruens, præſentiſſimum vitæ diſcrimen adijt; toto quaſſato corpore, vix vltimo ſpiritu in illo reſidéte. Id ſentiens B. Anianus, procùl contra eum expreſſit Crucis ſignum, ad eumq; aduolans manum eius apprehendit: punctoque temporis ſanatum iuſſit redire ad opus.

Egregium miraculum.

At verò in Gallias irruentibus Hunnis, ſæuiſſimus Attila Rex imperabat. Qui cùm Aurelianenſem vrbem vellet euertere, B. Anianus vt officio ſuo non deeſſet, Arelatem profectus eſt; vt Aëtio patritio, barbaræ gentis crudelitatem explicaret. Cùm autem iter ageret, ad Mamerti viri potentis ædes diuertit; qui grauiſſimè decumbens, ſpiritu & voce omniq́ue gradiendi facultate deſtitutus, ſpem viuẽdi omnẽ ſuis ademiſſe videbatur. Vt autem perſenſit vxor eius, matrona nobiliſſima, beatũ Anianum adueniſſe, ad eius ſe pedes abiecit, orans vt marito ſalus redderetur. Accedit igitur vir Dei ad lectum ægrotantis; videt eum horas extremas ducere; procumbit in preces; orat Dominum tota nocte cum lachrymis: donec manè æger priſtinæ ſanitati redditus eſt. Indè pergit Arelatem, & ab Aëtio humaniſſimè exceptus, indicat quo in periculo verſetur Aurelia; implorat eius opẽ: quã Aëtius liberaliter & prolixè pollicetur. Redit deindè ad ciues ſuos, nõ

Aliud.

parùm

parùm tanti pastoris absentia mœrētes; erigit animos eorum multa cōsolatione: præparant illi omnia propulsando hosti opportuna.

a Intereà trementibus iam ab impetu arietū muris, iamq; ruituris, eccè Aëtius & *Theudo Gotthorum rex, ac Thorismūdus eius filius, cum exercitibus suis ciuitati subueniunt; aduersumque hostem eijciunt ac repellunt. Itaque liberata obtentu beati antistitis ciuitate, Attilam fugant. Post eam verò à barbaris reportatam victoriam, S. Anianus lætabatur in Domino, quòd neminem è suis amisisset, nisi si quis fortè diuinā desperans opem, contra eius præceptum barbaro se hosti vltrò tradidisset. Tanta autem meritis beati viri post eam victoriam extitit frugum vbertas in Aurelianensi territorio, vt magna indè ad superiorem lætitiam fieret accessio. Biennio indè elapso, multis virtutum ornamentis illustris, post calcatos seculi fluctus, iam emeritus miles, carnis nexibus expeditus migrauit ad cælos. Conditus autem est sepulchro ad occidentalem vrbis Aurelianensis plagam, in beatissimi martyris Laurentij æde; vbi meritorum eius præstantiam, Christus multiplici miraculorum gloria declarauit. Posteà crescēte fidelium deuotione, ad orientalem ciuitatis partem extructo templo insigni, corpus illius eò translatum est: Christo pergente miraculorum signis mirificare sanctum suum: qui cum patre & spiritu sancto viuit, & regnat in secula benedictus, Amen.

a Hæc lib. 2. histor. Francor. cap. 7. Gregorius Turonensis.

** hunc alij Theodoricū vocant.*

Migrat ad Dominum.

Tumulus eius miraculis celebris.

VITA S. GREGORII THAVMATVRgi, id est, mirabilium operum effectoris: qui fuit episcopus Neocæsareæ. Ex ea quæ est per D. Gregorium Nyssenum, Gentiano Herueto, Gallo, viro doctissimo interprete. Florere cæpit in Schola Originis anno Domini 233. sub Alexandro Imperatore: Obijt verò circa annum Salutis 266.

Vide C. Baron. in Not. in Roman. & Annal. Tom. 2.

17. Noueb. *alias 3. Iulij.*

CVM nulla omninò vera sit laus, nisi ea, quæ propria eorum est, qui laudantur; scripturus magni & planè admirabilis viri Gregorij vitam, libet indè potissimũ ducere principium (patriæ, parentum & diuitiarum gloria prætermissis) vndè magnus & excelsus eius animus studio virtutum maximarum incensus elucescit. Cùm enim ex splendida & lautissima parentum fortuna, omnibus ijs, quæ mundus stupet & admiratur, abundaret, à tenera ætate cuncta relinquens, totum se ad studium sapientiæ strenuè viriliterque sectandum composuit. Nec fuit difficile ingenio terrenis rebus longè superiori & ab omni fastu & flatu superbiæ alieno, ad summũ sapientiæ culmen pertingere. Igitur philosophicis præceptionibus exactè imbutus; earum cognitione, tanquàm basi & fundamento ad supereminentis boni cõtemplationem, instar patriarchæ Abrahæ præclarè est vsus; adeò vt per eam ad summi & veri boni cognitionem peruenerit: relictaque falsa parentũ religione, ab omni mortiferi contagione peccati purus (tam rectè enim & prudenter gentilis adhuc

Vera laus quæ.

Ardens in eo sapientiæ studium.

vitam

vitam instituebat) ad regeneratiõis lauacrum accesserit. Cùm enim Alexandriæ Philosophię operam nauaret, ijs erat virtutum ornamentis ac præcipuè vitæ castimonia excultus, vt fœdè & incestè viuentes inuidiæ stimulis concitati, modis omnibus laudes eius obscurare conarentur. Hinc vt aliquam vitæ illius inurerent labem, eaque vt sperabant, propria flagitia excusarent, structis insidijs, mulierculam insigni infamia meretricem mercede conducunt, vt castissimo adolescenti calumniam intentaret.

Nota insignè in homine ethnico vitæ puritatem.

Calumnia ei struitur.

Cùm is autem pro more inter viros grauissimos & sapientię opinione pręstantissimos de rebus fortè philosophicis dissereret, muliercula illa petulanter sanè atque lasciuè se ingerens, palàm mercede se ab eo fraudatam esse clamauit, adiecitque causam, quæ viris illis prudentissimis, qui vitæ illius castimoniã virtutesque egregiè perspectas habebãt, indignationem commouit, atque ad illatæ iniuriæ vltionem prouocauit. Ipse verò ne tantillũ quidem commotus fuit; non vitæ suæ testes citauit; non iureiurando illatum probrum repulit; nõ tantæ malitiæ auctores redarguit; sed quieta, & constanti voce ad quendam è familiarib. conuersus: Heus, inquit, solue ei pecuniam, ne ampliùs molestiam exhibẽs rei propositæ studium inturbet. Cumque infamis fœmina accepto lucro gaudẽs recederet, eccè subitò correpta à dęmone humi ruit; & stridore belluino eiulans, horrendum & terribile ijs qui aderãt, disiectis crinibus, auersis oculis, & ore spumante, exhibet spectaculum: neque priùs à dæ-

Nota insignè profectò & admiratione dignam patientiam.

monis tortura libera extitit, quàm magnus ille Gregorius inuocato Dei omnipotentis nomine, eam à crimine, quo obstricta erat, liberaret. Et hæc quidem vitæ illius virtutibus admirandæ præludia fuêre.

Punitur diuinitus calũniatrix.

Postquàm verò exactissima humanarum rerum scientia animum mentemque locupletasset, incidit in Firmianum quendam Cappadocem, honesto loco natũ & amore cælestis philosophiæ pariter incẽsum, ac postmodùm Cæsareensium antistitem sanè egregium: quocùm Originem adijt: seseq; totum in eius disciplinam contradidit. Erat Origines illis temporibus omnium eruditorum facilè princeps; cuius tamen laudes eximius summæ virtutis æmulator Gregorius, breui tam excellenter est assecutus, vt omnis illa regio eum suspiceret: certatimque ad maximos honores & dignitates prouehere cuperet. At ille tota mente in studium virtutis intentus, periculosos honorum scopulos remis, vt aiũt, velisque fugiens, confestim se in patriam recepit: vbi secum in quadam solitudine habitans, præmeditatam iam antè summę perfectionis viam multò alacrior est ingressus.

Fit discipulus Originis cum Firmiano.

Fugit honores.

Viuit Solitarius.

Cùm autem Phœdimus Amaseæ Ecclesiæ illo tempore Episcopus, prophetico spiritu clarus, insignes & planè diuinas Gregorij cognouisset virtutes, modis omnibus latentem fugientemq; ad sacerdotij dignitatem pertrahere conatus est: ne vir tam præclarus ociosam & inutilem, sibi soli intentus, traduceret vitã. Cùm verò Gregorius de solitudine in solitudinem fugiens, pios viri sancti conatus illuderet,

Phædimus Episcopus Amaseæ eũ conatur facere sacerdotem.

ret: Phœdimus inuocato Dei nomine absentem verbo consecrauit, eique illam ciuitatem attribuit: quæ cùm esset mirè populosa, tanto idolorum tenebatur errore, vt plures quàm septemdecim, qui Christianis sacris initiati erant, inuenti non fuerint.

Creat fugitem & absentem episcopum.

Cùm ergò coactus iugum illud subijsset, vt animum mentemque egregiè instructam, ad tanti muneris administrationem adferret, breue ab eo tempus petijt induciarum ad ministerium accuratè considerandum. Itaque precib. lachrymisque die nocteq; sedulò vacans, certam minimeque dubiã, nec humanis argumentis, sed diuina reuelatione confirmatam, à Deo fidei veritatisque postulauit doctrinam. Erant enim tunc quidam externa virtutis specie ornati, qui probabilibus argumentis piam synceramque Christianæ fidei doctrinam adulterare conabantur. Igitur fluctuanti adhuc Gregorio, & omne genus cogitationum cum animo suo voluenti, eccè noctu visus adesse quidam veste pontificia indutus; forma senili vultusque dignitate, & honestate habitus, magnam præ se ferẽs per omnia virtutem. Aderat ex obliquo diuina planè specie fœmina: quæ suo splendore, discussis noctis tenebris, totum locum mirabiliter illustrabat. Stupente verò & trepidante metu Gregorio, Virgo gloriosa Ioannem Euangelistam appellans mandauit, vt iuueni veritatis mysterium ritè panderet. Nec mora: Sacer Euangelista breui & præclara oratione cuncta complectens, dubiam non modò Gregorij mentẽ confirmauit, sed tanto insuper gaudio perfudit, vt

Mysteria fidei ei reuelantur per sanctum Ioannem Euãgelistam & sanctam Deiparam.

inito episcopatu, certam sibi quodammodò de cunctis Christianæ fidei hostibus victoriã promitteret.

Igitur relicta solitudine, cùm ad vrbem nefando dæmonum cultu execrabilem tenderet, in ipso itinere vehementior pluuia subitò irruens, & nox superueniẽs templum quoddam insigne & idolorum cultu dæmonumque responsis celebre, eum subire coëgit. Ibi noctem illam cum socijs in precibus & laudibus exegit insomnem; & omnem illam dæmonum cateruam indè expulit. Cùm verò manè cęptũ cum socijs iter ingrederetur, & ędituus cõsuetum dæmonibus cultũ institueret; magnis vocibus clamare cœperunt nefas esse templũ ingredi propter Gregorium, qui Christo suo vota precesque in eo fecisset. Ea propter ędituus, animo in Gregorium concitato, mortẽ illi intentat, ni offensa deorũ numina placaret. Cùm is autem temerariam & insolentem æditui irã eximia repressisset prudentia: postremò intulit, se Christi virtute & dæmones quocunque vellet relegandi potestatem habere, & pari facilitate reuocãdi. Admiratus æditaus & magnitudine potestatis obstupefactus rogauit, vt fugata rursum in templum reduceret dæmonia. Nec recusauit vir sanctus Christi potentiam declarare; sed arrepto calamo tria hæc verba in charta exarans, Gregorius Satanæ: Ingredere, eam æadituo tradidit vt altari imponeret. Imposuit ille, consuetosq; offerẽs nidores & inquinamenta, dæmones momento temporis reuocauit. Ea re ingenti affectus admiratione æadituus cursu abeuntem est prosequutus,

Scribit dæmoni epistolam Gregorius.

quutus, orans atque obteſtans vt tantæ potentiæ doceret myſterium. Paruit Gregorius; ſed illo verbis fidem adhuc derogante, vir ſanctiſſimus doctrinam miraculo confirmare nõ dubitauit.

Conuertit æditum.

Erat ingens lapis, quem æditus per ſolam ex fide poteſtatem iuſſu Gregorij ad alium transferri locum poſtulauit. Nec mora: Gregorius lapidi tanquam animato imperauit, vt ſe ad locum, quem deſignabat æditus, ilicò transferret. Paruit immani pondere ſaxum fidei verbo, & æditus Chriſto pari alacritate ſe ſubdens, omnibus quæ habebat relictis, adhæſit Gregorio. Ea res cum magna Gregorij gloria ſtatim longè lateque increbuit; populúque ad virum talem tantaq; virtute præditum oculis ſpectandum excitauit. Et quidem illo ad vrbem veniẽte, effuſa multitudo ei obuiam proceſſit; fixis eum oculis intuens, & tanquam virum quendam diuinũ honoribus proſequẽs. Ille autem humanarum laudum contemptor egregius, ne tantillum quidem ea gloria motus incedebat quaſi ſolitarius; mente oculiſq; diuinis tantummodò rebus intentus. Quæ res multò maiorem populo admirationem commouebat, quam patrati recens miraculi in lapide magnitudo.

Solo verbo ingentem transfert lapidem.

Contemnit laudes humanas.

Igitur ciuitatem ingreſſus à terrena cupiditate ſe excuſſit perfectè: ità vt nullius omninò rei ne domûs quidem poſſeſſionem admitteret. Is tam admirandus rerum omnium in viro Dei contemptus, tantam ei apud populos conciliabat auctoritatem, vt certatim eum domo ſua excipere contenderent: magno videlicet ſe

Summus rerum terrenarum in eo contemptus.

 bene-

beneficio & honore affici existimantes, si tanta virtute virum tecto reciperent. Ille verò animarum lucris auidè inhians, de rebus diuinis totos ad populum dies differebat, & quauis corporis calamitate vel dæmonio oppressos verbo curabat; breuique tam ingẽtem multitudinem ad Christiana sacra perduxit, vt tẽplum protinus Christo construerẽt, rebusque omnibus præclarè adornarent. Fuit hoc ipsum basis quædam & fundamentum fidei, salutisq; Neocæsareensium: Nam cum multis post temporibus ingens & horribilis terræmotus omnia delubra subuertisset, magnamq; ædiũ partem humi strauisset, sola illa ædes sacra à Gregorio constructa perstitit immobilis: ita vt eo spectaculo, & neophyti in fide mirificè confirmarentur, & idolorũ adhuc superstitione polluti libenter sua nomina Christo darent.

Operatur miracula. Plurimos ab errore ad Christum conuertit.

Ædes sacra ab eo constructa non corruit, ceteris omnibus terræmotu quassatis.

Igitur cum & ciues, & accolæ, Apostolica in viro Dei quotidiè stuperent miracula, certatim vrbis totius regimen & cõtrouersiarum omnium ad eum detulêre iudicium: in quo tãquam alter Salomon admirandam prudentiæ virtutisque vim declarauit. Erant duo fratres ætate iuuenes, qui paternam nuper inter se diuiserant hæreditatem: in stagni cuiusdam possessione adeò pertinaciter dissidentes, vt alter alteri necem intenderet. Fuerat causæ arbiter electus Gregorius; sed neque is animos in mutuam cædem œstro quodam iracundiæ cõspirantes, nullis rationibus vel lenitate verborum placare poterat. Iamque dies certaminis aderat, quo inter se, conflata vtrinque magna subditorum manu, de summa rei confligerent.

3. Reg. 3.

ret. Quod vir ſanctus vt intellexit, pridiè ad ripam ſtagni celeriter abijt; totamque noctem ducens inſomnem, Moſaico planè miraculo, continentem ilicò reddidit aridam, & omni humore vacuam; itè vt nè in cauo quidem vllæ ſupereſſent aquarum reliquiæ: quæ antè orationem inſtàr pelagi exundabant. Quo ſpectaculo & contentio omnis dirempta eſt; & diſſidentes animi fraterno amore verè ſociati. Nec huic cedit alterum illud quod in Lyco fluuio patrauit miraculum. Cum enim fluuius ille accolis vehementer noxius, terribili inundatione non vicinos modò agros, ſed ipſa etiam hominum habitacula frequenter inuaderet, miſeroſque mortales inopinatò opprimeret, accolæ audita viri virtute ſupplices ad eum venêre, vt opportunũ tanto malo remedium adhiberet. Nihil ille cunctatus, ſcipione innixus cũ gente ad fluuium venit; baculumque, præmiſſa oratione, humi defigens, eum veluti clauſtrum & obſtaculum aquarum obiecit violentiæ. Nam haud ità longo poſt tẽpore, baculus, actis radicibus in arborem excreuit, & inundantes dein aquarum impetus mirabili ſanè virtute repreſſit.

Stupendo miraculo redigit in concordiam diſſidentes fratres.

Exodi 14.

Baculus eius humi defixus agit radices & arcet vim aquarum.

Dum hæc aliaque in Neocæſarienſium eccleſia vir diuinus patraret, ex propinqua quadã ciuitate Comana nomine aduenere legati, qui aliquem ſuæ eccleſiæ à ſancto pontifice antiſtitem poſtulabant. Abijt cum eis vir ſanctus Comanam, vt ſtatum Eccleſiæ oculis luſtraret, & virum diuinis virtutibus egregiè excultum ei præficeret. Cumque illi, ad quos ſuffragia pertinebant, viros illuſtres & dicendi artificio præſtan-

præstantes offerrent, & laudibus quibus poterant extollerent; Gregorius, non externā corporis speciem, sed multò magis animi ornatū spectandum esse respondit. Vndè quidam animo commotus; Si, inquit, hos præcipua dignitate & genere viros despiciendos existimas, vilesque homunciones præponendos, Alexandrum licet carbonarium ad sacerdotium voces.

Alexander carbonarius vir insignis fit Comanæ episcopus.

Hoc ille ironicè quidem protulit suffragiū; sed vir Dei non sinè diuino nutu Alexandri factam esse mentionem existimans, hominem in medium produci mandat. Erat is Alexander insigni profectò virtute præditus, & cūctis iustitiæ pietatisque ornamentis egregiè excultus. Assumpserat autem vile hoc & abiectum opificium; vt latitans, propositum virtutis scopum facilius attingeret. Cùm ergò sordidis lacerisque pannis indutus, & manibus ac facie & toto denique corpore sordidatus prodiret, immodici omnium risus consecuti sunt. At Gregorius eximia viri virtute probè cognita, eum inter omnes summo illo sacerdotij honore dignissimum pronuncians, paulò pòst, cum contractas ex fuligine sordes abluisset, & cultiori se habitu, vt decebat, induisset, initiatum gratia consecrauit.

Post hæc cùm iam vesanis gentium ritibus, & detestabili inanium deorum cultu sublato Christiana pietas mirificè floreret, * Imperator, qui tunc Romana sceptra tenebat, ira & inuidia stimulatus, ad omnes gentium Præsides misit edicta, vt Christi cultores probris, cōtumelijs, ac postremò cruciatibus ad patriū dæmo-

** Decius is fuit.*

dæmonum cultum reducerent. Fuère cõfestim terribiles suppliciorum minæ, & varia tormẽtorum genera Christianorum oculis proposita. Eratque ingens in gente confusio; cum alij alios deferebant; alij indicabant; alij latentes scrutabantur; alij fugientes inuadebant: plurimi verò iniectis in fidelium facultates oculis, sub specioso pietatis ac religionis prætextu, cognatos ac parentes expellebant. Ingens vbique terror; nec vsquam fides tuto consistebat. Filius, qui gentili errore conflictabatur, parẽtem fidelem iudici prodebat; & filium, qui crediderat, pater incredulus accusabat. Hinc cum miseranda Ecclesię facies magnum illum Gregorium ad misericordiam & lachrymas prouocaret, cerneretque imbecilliores ad mortẽ vsque pro pietate decertare non posse, consuluit omnibus, vt tyrannidi locum darent, fugiendoque suas potius animas conseruarent, quam in acie stantes fidei desertores fierent. Atque vt melius salutarem fugam hominibus persuaderet, ipse antè alios cedens periculo, desertum quendam collem, cum diacono suo, quem ex æditiuo ad fidem perduxerat, petijt: ibidemque latitando afflicta Ecclesiæ membra fouit. Intereà cum scelerati fidei hostes totis in eam rem viribus incumberent, vt illo tanquam duce exercitûs expugnato, omnem fidei aciem frangerent, & dissoluerent, magna persequentium multitudo vestigijs eorum inhæsit; vnoque ductore, quem locus non latebat, ad collem tandem peruenerunt. Quos vt venientes conspexit Gregorius, cum diacono suo ad preces conuersus constitit imperterritus:

Ingens oritur persecutio in Christianos.

Fugiendum in persecutione.

Latitans in persecutione fouet ecclesiã S. Gregorius.

Nota rem admirandã. tus:& eccè nefarij illi loca omnia ſcrutantes, duas, ſanctorum loco, arbores conſpexêre, & oculorum errore diuinitus decepti ſtomachantes, re infecta receſſêre. Poſt quæ relictus Iudex ad ſanctum accurrens, ad eius ſe pedes ſupplex abiecit; abiectoque errore Chriſto credidit:& qui paulò antè fidem perſequebatur, tunc pro fide ſimul cum fugientibus & ipſe fugam inijt.

Proditor S. Gregorij viſo miraculo credit in Chriſtum.

Intereà præſes tota mente furibundus, quòd nulla ſpes conſequendi Gregorium relicta eſſet, in reliquum Chriſtianorũ vulgus deſæuijt:& inter alios Troadium quendam egregia nobilitate iuuenem ad certamẽ pertraxit. Decertabat is pro fide & pietate admirãda animi fortitudine; clariſſimaque poſt acerbiſſimos cruciatus, martyrij corona redimitus ad cælos euolauit. Cernebat ea omnia in oratione excubans per viſionẽ Gregorius; cunctaque per ordinem diacono & cæteris, qui aderãt fidelibus enarrabat. Qua re obſtupefactus vehementer diaconus, magiſtrum obnixè rogauit, vt ſibi ciuitatem ingredi & martyris iſtius certamen fortitudinemque cognoſcere liceret. Cumque antiſtes periculũ ſubeſſe nunciaret, diaconus cõtrà reſpondit ſe ſperare quòd precibus illius adiutus & periculum euaderet, & cuncta, quæ volebat, oculis luſtraret.

Troadius inſignis martyr.

Claret prophetico ſpiritu S. Gregorius.

Igitur magni illius Gregorij precibus confiſus, cum veſperè ciuitatem intraret, laſſuſque ex itinere corpus lauacro reficere vellet, acceſſit ad quendam balnearum locum, quem dæmon multis annis infeſtus obſidebat, & plurimis necẽ intulerat. Itaque cum diaconus admit-

admitti postularet, hospes vim dæmonis exitialem ei exposuit, monuitque non sine presenti mortis periculo corp⁹ eo in loco lauari posse. At diaconus precibus sui antistitis confisus locum ingressus est; & dæmones terribilibus spectris metum mortemque inferre conantes, Crucis signo in fugam conuertit. Commouit ea virtus ingentem ijs, qui loco præerant, admirationem: quod nulli antè eum diem mortẽ euaserant, qui nocturnis horis se balneis istis fouere præsumpserant.

Diaconus Gregorij, Crucis signo dæmones fugat.

Postquã verò diuina ope tyrannis illa soluta esset, & pax Ecclesiæ restituta Gregoriũ ad sedem reduxisset, vir diuinus totã circumiens regionem, accuratè nomina eorum qui pro fide viriliter occubuerãt describi, & festos dies in honorem sanctorum martyrum à populo vniuerso celebrari curauit. Hisce rebus sedulò intentus, sub obitum totam rursus peragrauit diœcesim, vt cognosceret, num qui adhuc fidei veræque salutis expertes relicti essent. Vbi autem cognouit non plures in antiquo errore, quàm septemdecim permansisse, dixit hoc quidem esse vehementer dolendum: veruntamen iure magnas Deo esse agendas gratias, quod suo in Ecclesia successori, tot relinqueret simulacrorum cultores, quot ipse quondam accepisset Christianos. His ità constitutis cum Ecclesiæ suæ pacem precatus esset, ita excessit è vita, vir planè diuinus & rerũ terrenarũ contemptor admirandus, vt suis mandauerit, ne vllũ locum proprium ei ad sepulturam compararent: Sed hoc, inquit, narretur posteris; quod Gregorius neque viuus alicuius

Natalitia Martyrum celebranda instituit.

Notarẽ admiratione dignam.

Felicissimus eius obitus.

cuius

cuius loci possessor est nominatus,& post mortem alieni sepulchri inquilinus fuerit. Ad miranda profectò & omni præconio maior illa virtus,quæ solam eam possessionem iudicauit preciosam,quæ in se auaritiæ non suscepit vestigium.

terrenarum eximium.

MARTYRIVM SS. ACISCLI ET VIctoriæ Germanorum : Ex Ioanne Maldonato Hispano.

Vide Not. C. Baron in ad Martyr. Rom.

17.Noué.

CVM Dion præses,carceres, sæuos cruciatus,mortem deniq; Cordubæ Christianis indiceret, ni sacra continuò facerent dijs , Acisclus & Victoria strenui adeò & fortes in asserenda Christiana religione fuêre,vt ad præsidem ducti,nihil se facere iussa principum audacter prædicarent. Quibus Dion admiratus,Vosnè,inquit, estis, qui sacra deorum contemnitis?Præstamus nos, ait Acisclus,Christo Deo debitam seruitutem, nõ autem dæmonibus surdisque lapidibus. Erubuit præses ad tam audax responsum, & in ima carceris eos detrudi præcepit.

Præsentantur Iudici.

Mancipantur carceri.

Postera verò die producti,cùm in caminum ignis pręcipitarētur,ab angelis excepti laudes diuinas personabant. In fluentum cum saxis ingentibus protrusi,enatant psallentes;& vocẽ angelicam audiunt,irrita suorum clientum nõ fore vota.His Dion perceptis rotas iubet afferri;ignem sub rotis accendi;oleum desuper infundi. Acisclus & Victoria circumactis rotis certè assabantur ; sed precibus instabant supplices,vt ignis extingueretur,ne victoriaDion exultaret.Itaque subitò prorumpens flamma,

Diuersis supplicijs afficiuntur.

quam-

quamplurimos ethnicos interemit. Dion cum eos vinci tormentis posse omninò diffideret; sagittis Victoriam confecit, & Acisclum iugulauit. *Demum martyrio coronantur.*

VITA S. HVGONIS, LINCOLNIENsis Episcopi; professione Carthusiani: Ex ea quæ est apud V.P. Laurent. Sur. Tempus obitûs eius patet infrà. *Vide C. Baron. Notat. ad Martyr. Rom.*

S. Hugo è Burgundiæ prouincia claris natalibus ortus, patrem habuit militaris opinione virtutis cumprimis celebrē, & vulgari haudquaquam pietate præditum: vtpotè qui filium ferè octennem, vxoris iam solatio destitutus, spiritali militiæ deuotus obtulerit. Erat non longè à castro eius monasterium Canonicorum regularium, quod pater eius præcipuo quodam affectu colebat, filiumque in eo cælestibus disciplinis imbuendum curauit. Fuit nouellus Christi tyro peramanter susceptus, & seni cuidam religione & eruditione celeberrimo traditus; cuius industria ad tantam virtutum omniū perfectionem peruenit: vt pater, eius potissimum exemplo permotus, relicta dignitate terrena, in eandem militiæ societatem concesserit. Cum autem Hugo nonumdecimum ætatis attigisset annum, cunctis tunc virtutibus egregiè ornatus, sacro Leuitarum ordine est initiatus. In quo gradu cum admirandis virtutibus eniteret, statim parochię cuiusdam administratio ei concredita fuit: cui sanè cum summa virtutis & prudētiæ opinione præfuisse memoratur.

17. Noue. *Patria & parētes eius.* *Nutritur in monasterio Canonicorū Regularium.* *Anno ætatis suæ 19. fit diaconus.*

Post hæc contigit, vt quadam vice deuotionis gratia, cum Priore suo Carthusiam visitaret: vbi statim tantam diuini amoris in suo pectore concepit flammam, vt eam nulla ratione cohibere posset. Mox igitur instat secretius; pulsat precibus fratres singulos, vt in societatem illorum admitti mereretur. Videntes autem fratres ingens eius desiderium & perseuerantem animi deuotionē, in sanctam sodalitatem suam eum perbenignè admiserunt. Nouá verò militiam ingressus, noua inimicorum experitur tentamina: de quibus tamen omnibus Dei fretus auxilio triumphum egit. Carnis infestas tentationes, licet virgineæ esset puritatis, die nocteque patiebatur innumeras: quas magnis abstinentijs, & crebris orationibus itá refrenauit, vt tandem, Domino largiente, ab ijs prorsus extaret immunis. Prómotus deindè ad sacerdotium noua atque insolita deuotione perfusus, attentissimè tanti persoluit debitū officij: corpus seuerioribus multo subdens disciplinis; vigilijs, ieiunijs, flagellis, cilicio, potu; aquæ cum pane arido, carnis mundiq; blanditias egregie repellebat. Sacro Quadragesimæ tempore, ter qualibet hebdomada, solo pane & aqua contentus, in vltima sabbathū insuper addebat.

Ex canonico regulari fit Carthusianus.

Carnis tentationes patitur innumeras.

Pia eius exercitia.

Videns autem Prior tantam in eo sanctitatem, humanitatem, & prudentiam, procurationem totius domûs ei demandauit; non quidem statim à suscepto sacerdotio, sed decimo ab ingressu anno. Quod ille munus tam vigilanter executus est, vt fama eius etiā vltra fines prouinciæ illius excresceret: & Henricum Angliæ Regem

Fit Procurator.

Regem eius nominis secundum magno illius amore inflammaret. Eodem illo tempore VVictamiæ domum Carthusiano instituto Rex attribuerat, sed propter incolarum & vicinorum proteruiam duo iam antè Priores nihil ibi proficere potuerant. Itaque audita Hugonis eximia & prudentia & sanctitate, eum per legatos ilicò accersijt. Fuit hoc viro sancto & contemplationis dulcedine inescato durum sanè & asperum: veruntamen obedientiæ virtute compulsus, cùm prouinciam illam subterfugere non posset, incredibili sui desiderio fratribus relicto, VVictamiam abijt; fratresque in magna paupertate degentes aduentu suo breui subleuauit. Nam cum Rex verane essent, quæ de eo audiuerat, experiri vellet, eum acciuit; & longa verborum concertatione cũ illo disseruit. Hugo verò adeò subtiliter & religiosè verba verbis aptauit, vt eo die non parum Regis crumenam exhauriret. Omnia enim quæ pro instauratione dictæ domûs petijt, Rex deinceps libenter concessit. Verum antè, quam prioratum illũ susciperet, tanta rursus carnis infestatio eum inuasit, vt similẽ nec antè nec posteà vnquam expertus fuerit. Ab hac autem post multas orationes tandẽ per sanctæ memoriæ Basilium, qui in visione ei apparuit, liberatus est: qui Basilius paucos ante dies Prior Carthusiæ fuerat, & ad sacrum Ordinem eum receperat, nec ita pridem ab hac luce migrarat.

Accersitur ab Henrico Angliæ Rege vt sit Prior in VVictha.

Secundo magnam patitur tentationem carnis.

S. Basilius Prior Carthusiæ.

Per id tempus Rege de transmarinis partibus redeunte, suborta tempestas adeò classem elidere cœpit, vt impendentem mortis terro-

rem euadere nemo confideret. Vniuersis igitur orantibus, votaque multa Deo & sanctis eius nuncupantibus, Rex tandem in hæc verba prorupit: O si vigilaret nunc Carthusiensis Hugo meus, & solitas pro nobis preces funderet, nõ ita in longum obliuisceretur mei Deus. Et altius ingemiscens, Deus, inquit, cui in veritate seruit Prior Victamiæ, illius interuentu ac meritis, nobis in tantam ob peccata nostra angustiam iure coniectis, clemẽter succurre. Nec mora; trãquillitas rediijt insperata, & prospero cursu nauis ad portũ delata est. Fertur Rex in illo discrimine vouisse Deo, se eum ad episcopatum promoturum, si periculum euaderet. Ab eo sanè tempore in tanta eum veneratione habuit, vt nec vnus quidẽ in toto Britanniæ regno esset, in quo tam fidenter spiritus eius cõquiesceret. Fama etiã viri Dei propter hoc factum, longè lateque diffusa est. Quapropter quamplures ad eum confluentes, sacri Ordinis iugo colla submittebant: quos ille & pabulo diuini verbi & multo magis exemplo ad omnem sanctitatis perfectionem perducebat. Ante omnia strenuam sacris codicibus nauabat operam; quos religiosis quibusque necessarios, & maximè vitam ducentibus solitariam, dicere solebat. His enim pro delicijs & diuitijs tẽpore tranquillo, his bellico in procinctu pro telis & armis, his in fame pro alimonia, his in languore pro medela monachis vtendum esse memorabat.

Rex Angliæ meritis precibusq; Hugonis à mortis discrimine liberatus putatur.

Obserua quãti fecerit quantumque necessarios duxerit sacros codices: sine quibus solitarius diu subsistere nequit.

Intereà appropinquante tempore quo vir sanctus nutu diuino ad altiora erat promouẽdus, contigit canonicos ecclesiæ Lincolniensis ad re-

ad regiam pro pastoris electione vnanimiter venire. Vacauerat enim sedes illa annos decē ferè & octo. Annuente igitur Rege & consentiente Metropolitano, electionem ibidem celebrarunt. Quid multis? Conuenientibus omnium votis in Priorem Vvictamiæ, Hugo (quāquam non sinè grandi labore multisque molestijs, quas exhibebat, vt illud onus honoris subterfugeret) trahitur, rapitur, & volens nolens episcopus consecratur. Fertur tunc miri quiddam in Lincolniensi accidisse diœcesi. Nā eodem illo die quo vir sanctus Lincolniam intrauit, cygnus quidam non paulò maior cæteris, & nunquam anteà ibi visus ad castrum quoddam aduolauit, & omnes alios, quos illic reperit plurimos, paucos intra dies occidit cygnos, vno tantū fæminei sexûs, solatij magis quā prolis propagandæ causa, reseruato. Familiarē se nulli, nisi solo exhibebat episcopo: de cui9 manu statim micas accepit. Caput cū collo lōgo in eius manicam satis amplam quasi in aquam immersit: die noctuque apud eū mansit, & fidelē per omnia corpori eius adhibuit custodiā. Abeunte verò episcopo, mox auis regia in stagnum recurrit. Aduentum etiam viri sancti, triduo aut quatriduo, antè prænunciare cōsueuit; volando, clamitando, alijsque gestibus insolitis: adeò vt famuli vel eo solum signo de aduentu episcopi certiores fierent. Vltimo tamen aduentu eius antè mortem, solito more non occurrit; imò per ministros ægrè adducta nullam lætitiæ aut familiaritatis significationem exhibere voluit: sed capite pendulo ægrā se simulans, mœsta redibat.

Fit Episcopus omninò inuitus.

Nota de cygno rara sanè.

Quomodò episcopatum administrauerit.

Suscepto itaque præsulatu, prima cura & solicitudo ei fuit, vt viros sapientia & scientia instructos atque in timore Dei probatissimos, suo lateri adhiberet. Horum consilio & auxilio fretus, pastorale munus per quam strenuè executus est. Videns autem Forensium tyrannidem, qua summum ius in summam iniuriam vertebant; contra eos primum suscepit bellum. Nam cum more solito contra ecclesiæ libertatem in subditos ipsius debacchari cœpissent, mox in primarium fulmen excommunicationis vibrauit. Attulit ea res magnam Regis animo indignationem: sed antistes iustitiæ tenax nihil iram Regis veritus est. Vacabat eodem illo tempore in Lincolniensi ecclesia ecclesiasticum beneficium; quod Rex per legatos vni ex seruis suis ab episcopo postulabat. Sed vir sanctus diuino timori postponens humanum, postulatũ reiecit; & regios legatos à se inanes remisit, dicens; Habet dominus Rex, vndè mercedem seruientibus sibi tribuat: nec decet summo Regi famulantes iustis priuare prouentibus, vt indè seruis suis prouideri poscat à nobis.

Intrepidè iustitiam defendit.

Studiosissimus est pacis.

Pacis amator & conseruator intantum fuit, vt bono pacis in hac vita nihil præferendũ, nec seditionis & turbatiõis peste quidquã amplius fugiendum assereret. Itaq; monebat indifferẽter quoslibet prælatos, vt vnitatis & cõcordiæ vinculũ cum suis subditis inuiolabiliter conseruarent: si facerent, nunquã internam pectoris securitatẽ perderẽt, quæ sempiternam nobis tranquillitatẽ conciliat. In mensa vir sanctus hilaris semper, & quanquam non sinè grauitate

uitate & modestia, iucundus fuit; hortabaturque alios ad eandem animi lætitiam dicens: Læti simus secundum faciem sanctorum. Si quandò musici, aut alij mundana solatia afferentes quauis occasione interessent, tũ vel maximè grauitati studebat; ne peregrina consolatio, animum eius ab æternorum contemplatione auocaret. A carnis esu abstinuit semper; piscibus crebrò vescebatur: & moderatum vini vsum non respuebat. In episcopali quoque munere constitutus, de victûs parsimonia nonnihil remittere visus est. Magna subditos beneuolentia & humanitate prosequebatur; & peccatores tanta commiseratione, vt sanguinem pro eorum salute, si opus fuisset, profundere non dubitasset. Regi Richardo, qui Henrico in imperio successit, & maximas frequenter ei molestias exhibuit, pro subditorum incolumitate constanter semper restitit, eiusque iram implacabilem interdum mira dexteritate extinxit.

Aliæ eius virtutes.

Richardus Angliæ Rex successor Henrici.

Fuit verò non minus Zelosus, contrà quoslibet alios pauperum oppressores, Ecclesiasticæq; libertatis violatores; quos indiscriminatim absq; vlla personarũ acceptione arguebat, admonebat; etsi cõtumaces persisterẽt, etiã excommunicationis sententia feriebat. Excommunicati autem plerique ilicò terribiliter diuinitus puniebantur; nonnulli subitò nõ comparebant: alij à malo dęmone præfocati protinus expirabant. Inter micantes gladios, nudo capite sæpius stetit imperterrit[9], & nec ad momentũ ab obiurgationib. cessauit, vbicũq; res postulare videretur, pro iustitię defensiõe. Tãta

Zelus eius aduersus libertatis Ecclesiasticæ violatores.

siquidem fiducia illi semper erat ergà Dominum, vt non parum se peccasse fateretur, si vel tenuiter eas ob res formidâsset, propter quas formidare, trepidare & angi solet humana infirmitas. Singularem quoque à Domino gratiā acceperat iustum ab iniusto discernendi: ita vt peritissimi iureconsulti cum admiratione dicerent, nunquam se talem virum reperisse in decidendis etiam difficilibus subtilissimisque causis: quamuis ille eiusmodi praxim nusquā didicerat. Vndè & grauiora totius prouinciæ negotia ei expedienda summi Pontifices subindè delegârunt.

Admiranda in eo æqui et iniqui cognitio.

Quanta autem deuotione ergà reuerendissimum altaris Sacramentum fuerit, ex hoc solo satis perpendi potest, quòd crebro pius Dominus in forma speciosissimi pueruli, sacrificāti illi visibiliter apparere dignatus est: quod quidem religiosis quibusdam personis diuino nutu non rarò intueri concessum fuit. Preces Canonicas statuto persoluebat tēpore, etiam in itinere cōstitutus: nec induci poterat vt aut præueniret illud, aut differret. Sed enim in magnis tractatibus sicut quidam ad consultandum siuè deliberandum egredi solent, sic ipse immortali Regi debitum laudis oblaturus, simulatque venisset hora, mox exire solebat. Nihil siquidem diuino officio anteponendū Carthusiano more vir fidelis didicerat: quod etiam vsque in finem exactè seruauit. Post longa tandem huius vitæ certamina, acri correptus febre, inter continua orationis verba beatū Deo spiritū reddidit, circa annū Domini 1200, iam sexagenarius, cum sedisset annis 15, diebus 58: vir san-

Christus ei in Venerab. Sacramento sæpè apparet.

Vt Preces horarias persolueris.

Feliciter è vita abit.

vir sanctitate admirabilis; Pōtificum baculus; & Regum malleus; quem multis & illustribus sanè miraculis Dominus sicut priùs in vita, sic & post obitum mirificauit.

Ceterùm sacrum corpus eius fuit cum magna celebritate ad sedem propriam deportatum, ac summa in AEde honorificè admodum terræ mandatum: atque hoc Epitaphio decoratum. *Locus sepulturæ eius.*

Pontificum baculus, monachorum norma, scholarū
Consultor: Regum malleus Hugo fuit. *Epitaphium eius.*

Anno verò Christi millesimo ducentesimo octogesimo, Octobris sexto die, eleuatum atque translatum est: cùm iam antè ab Honorio 3. Pontifice Maximo in Sanctos relatus esset. In hac autem eleuatione corpus, quasi integrum, vestes verò incorruptæ planè repertæ sunt, & loculus magnā purissimi olei exhibuit copiā. Tandem in theca auro, argento, & pretiosis lapidibus ornata reconditum est, ipsaque theca loco cōgruo satisq; sublimi, è marmore structo honorificè collocata est, nō lōgè à sanctissimo eius capite: quod iuxtà altare beatissimi Ioannis Baptistæ in Lincolniēsi Ecclesia, à corpore separatum, ac auro, argento & gemmis inclusum reposuerunt. *Eleuatio ac translatio eius.*

MARTYRIVM S. ROMANI, EX Ecclesiasticæ Historiæ Eusebij Cæsareensis. lib. 8. cap. 12. interprete Ioāne Christophorsono Anglo. Coronatus est anno Christi 301. Marcel. Papæ 6. Diocletiani & Maximiani Imperat. 19. *Vide Tom. 2. Annal. & Notat. ad Martyrol. Rom.*

18. Nouē. *Patria eius.*

ROMANVS, Palæstinus genere, ecclesiæ Cæsareensis Diaconus & exorcista, cùm pariter Antiochiæ in ecclesiarum vastatione fortè versaretur, complures viros simul cum vxoribus & liberis aceruatim ad idolorū delubra properantes, & ijsdem hostias immolantes, intuitus, spectaculum neutiquam tolerandum arbitratus est: & propterea singulari pietatis studio incensus, accedit propius, & magna voce exclamans, eos grauiter redarguit. Qui propter hoc tam audax facinus præhensus, generosissimus, si quisquam alius, testis declaratur veritatis. Nam cum Iudex mortem illi ignis incendio infligēdam pronunciasset, ille vultu hilari & animo maximè læto, sententiam lubens amplexatus, ad supplicij locū abducitur. Deindè vbi alligatur ad palum, & dum ligna illi circumcirca coaceruabantur, & hi qui incenderent rogum, Imperatoris iam præsentis sententiam expectabant, clamauit: Vbi mihi ignis quæso?

Redarguit publicè idolorum cultores.
Damnatur incendio ignis.

Hæc locutus accersitur ad Imperatorem, quò nouum & inusitatum supplicij genus sustineret, vt lingua nimirum illi amputaretur. Quod fortissimè perpessus, rebus omnibus declarauit, diuinam vim illis, qui aliquid pro pietate subeant acerbitatis, opem semper apportare solere; cum labores & ærumnas alleuādo, tum animi alacritatem firmiter corroborando. Iste enim simulatque nouum illum supplicij modum intellexit, præ generoso animi alacritate neutiquàm obstupefactus, lubens extendit linguam, & paratissimo animo eam lictoribus quasi instructam præbet. Post quod supplicium in vin-

Lingua ei amputatur.

in vincula coniectus, longinquo temporis spatio ibi afflictatus, tandem cùm vigesimus annus regni Imperatoris aduentaret (quo ex decreto concessum erat, vt libertas omnibus, qui in vinculis vbique constricti tenebantur, palam prædicaretur) solus iste in compedibus iacens, vtroque pede ad quintum foramen distracto, laqueo collo circumiecto strangulatus, martyrio demùm, sicut ei erat in optatis, decoratur. *Strangulatur.*

VITA S. MAXIMI EPISCOPI MOGUNTINI: Ex ea quæ est iussu Reuerendissimi & Illustrissimi Alberti Archiepiscopi Moguntini à Ioanne Tritbemio conscripta. Numeratur eius sedis episcopus nonusdecimus. Obijt verò anno Domini trecentesimo septuagesimo octauo. Pontificatus sui 24. *Vide C. Baro. et Not. ad Marty. Rom. & Annal. Tom. 3.*

BEATVS Maximus Moguntiæ honestis & Christiana pietate eximijs natus parentibus, optima præstantiq; indole puer literis traditus, tantos in ijs breuissimo temporis spacio fecit progressus, vt nulli sodalium esset secundus. Sæuiebat eo tempore cùm aliorum hæreticorum, tum Arianorum præcipuè perfidia; quæ inter alios Lucium quoque Anneum Moguntinum antistitem pro fide Catholica apud Phrygiam cum duobus presbyteris Paulo & Crescentio exulantem insidijs circũuenit, ac postremò strenuè decertantem strangulauit. Ei viro sanctissimo & magnarum in Christo virtutum insigni Maximus stabili semper charitate adhæserat: eaque propter beatissimus Præsul Moguntia discedens, Maximũ pres-

18. Noue. Patria eius.

Eximius profectus eius in studijs.

Srangulatur ab Arianis Lucius Anneus Moguntinus episcopus.

presbyterum pro confirmãdis in recta fide populis apud Moguntiam reliquerat. Relictus igitur cùm nequaquàm suo antistiti virtute inferior, veras Christi oues pabulo diuini verbi sedulo pasceret, & irruẽtes lupos dictis factisque submoueret, mox audita Lucij Annei nece, reliquiæ fidelium continuò eum communi consensu in defuncti sedem collocarunt, & Moguntinæ Ecclesiæ Præsulem, anno salutis humanæ trecentesimo quinquagesimo quarto, dignissimum declararunt.

Ei succedit Maximus.

Eo igitur munere haud segniter suscepto, irrepræhensibilem se Domino exhibuit ministrum: paratus pro amore Dei populique salute non persecutiones solùm & carceres sustinere, sed ipsam quoq; mortem; & si quid morte esset crudelius, constanter subire. Erat vir diuinarum humanarumque rerum sciẽtia præclarè instructus, & tantis insuper virtutibus ornatus, vt vita ab Apostolica perfectione nihil distaret. Corpus assiduis ieiunijs & vigilijs penè continuis castigabat, sanctis orationibus & Euangelicæ prædicationi sinè intermissione intẽtus. Peragrabat vicos & vrbes nudis, vt plurimũ, pedibus, Presbytero, Diacono & Subdiacono comitatus; cũctisq; per gyrũ populis salutarẽ doctrinam opportunè & importunè inculcabat: & multos, frementib. licet Arianis, à perfidia ad fidem veram & Orthodoxam reducebat. Ea res cùm dæmonis satellites haberet pessimè, tùm nihil non moliebantur, vt adeò præstanti virtute & doctrina virum vel morte mulctarent, vel certè perpetuò exilio à pascendis Christi ouibus arcerent. Septies itaque

Zelus eius pro defensione fidei.

Aliæ eius virtutes.

itaq; Pontificatus sui tempore ab impijs Arianis vrbe Moguntina pulsus est; septies quoque diuina prouidentia restitutus: animo menteque per omnia inuictus: vtpotè quem nullæ hæreticorum insidiæ, nullæ calumniæ vel impugnationes frangere poterant. Pro tuenda namque Catholicæ Orthodoxæque fidei assertione, nec mortem timuit; nec vincula, nec carcerem aut exilium subire formidauit. Docuit publicè cùm licuit; docuit & occultè, cùm aliter non poterat: docuit verbis, docuit scriptis: ac tãdem post varias pro fide Christi persecutiones, & innumeras tribulationes, plenus dierum atque virtutum ad Dominum migrauit fœliciter: anno Incarnati verbi trecentesimo septuagesimo octauo: Pontificatus sui vicesimo quarto.

Septies mittitur in exilium ab Arianis & multa patitur.

Migrat ad Dominum.

Porrò Arianorum perfidiam, quatuor libris pietate & eruditione plenis oppugnauit; edidítque præterea de Incarnatione Domini libros duos: De Spiritu sancto totidem. De Constantia fidei Catholicæ librum vnum: De Martyrio Sanctorum similiter vnum. Homilias & Sermones multos & vtiles ad populum, aliáque nonnulla scripsisse dicitur: quæ ad notitiam nostræ lectionis peruenire minimè potuerunt. At verò beatissimi Pontificis corpus à discipulis in Ecclesia diui Præsulis Hilarij, posteà nuncupata in Dalheim (vbi ciuitas Moguntina eo tempore legitur fuisse constructa) debito cum honore, iuxta tumbam S. Crescentis, primi Episcopi, fuit sepultum: in quo quidem loco humatum permansit annis quingentis quinquaginta septem, vsque ad tempora Hilde-

Scripta eius.

Locus sepulturæ eius.

Hildeberti, post S. Bonifacium Moguntinensis ecclesiæ Archiepiscopum, duodecimi: qui anno Dominicæ incarnationis 935. decem Ecclesiæ Moguntinæ Pontificum ossa è Sacello D. Hilarij memorato, solemni cum processione Cleri & populi, ad Ecclesiam monasterij diui martyris Albani transtulit: & in choro summa cum reuerentia collocauit: inter quæ, corpus quoque beatissimi Pontificis Maximi, fuisse memoratur.

Translatio reliquiarum eius & aliorum.

MARTYRIVM S. BARLAAM: EX HOmilia B. Basilij magni desumptum: quod Cæsarea in Cappadocia inuicto robore consummauit, anno Domini 304. Marcelli Papæ 1. Galerij Maximiani Imp. 1. similiter.

Vide Tom. 2 Annal C. Baron.

19. Nouẽb.

PRIMVM quidem Sanctorum mors planctu ac lachrymis cohonestabatur: nunc verò moriẽtibus sanctis exultamus. Tristium namque post Crucem Domini immutata est natura. Iam non amplius Sanctorum obitus lamentationibus prosequimur, sed tripudijs diuinis circum ipsorum sepulchra veluti choreas ducimus: Somnus autẽ iustis est mors: imò magis ad vitam meliorem migratio. Hinc est, quod martyres exultant, dum trucidantur: Non enim pericula, sed coronas respicit martyr: & plagas non horret, sed præmia numerat. Non videt lictores infernè flagellantes: sed Angelos supernè lætus omnibus acclamantes imaginatur: non spectat ad temporaria pericula, sed ad præmiorum æternitatem. Idipsum sanè hodie forti ac strenuo Barlaam vsu venit: qui homo quidem agrestis insuperabilem nobis

Mors sanctorum somnus.

bis pietatis exhibet doctrinam: quem Tyrannus rapuit quidem veluti facilem prædam ac venationem nactus; posteà verò insuperabilem militem sensit: quem tanquàm insana ac delira loquentem risit, mox verò angelica virtute strenuum horruit. Mores enim hominis non fuerunt cum organo linguæ barbari, nec ratio cum syllabis, claudicare visa est. Sed erat alter Paulus cum Paulo dicens: Etiamsi sermone sim rudis, non tamen scientia. Torpebant iam flagellando lictores, martyr verò robustior inueniebatur. Lacerantium manus eneruabantur, verum mens lacerati haudquaquam flectebatur. Neruorum harmonias iam flagra remiserant, ac fidei vigor vehementius stringebatur. Perfossa latera absumebantur, mentis verò philosophia florebat. Maior carnis ipsi⁹ portio emortua erat: at ipse martyr, quasi nondũ inito certamine, firmus erat. Nam quãdo pietatis amor animum hominis præoccupat, quodcunque illi pugnarum genus ridiculum reddit; & quotquot illum desideratæ rei gratia conuellunt: delectant magis, quàm consternunt.

2. Cor. 11.

Flagellatur S. Barlaam.

Vis diuini amoris.

Talis & nobis hodie laudatur miles; qui supplicia loco gaudij duxit. Dexteram habuit igne firmiorem; quam, post varia tormenta, carceres & flagra, hostes illius igne concremarũt. Aræ namque pro more dæmoniaci libaminis igne imposito martyrem adductum sistentes, focoque incenso dexteram illius thure incenso plenam adhibuerunt: ea spe vt ignis vi expugnata manus, necessariò ac velociter thus in aram excuteret. Sed martyr impiam illorum

Dextera illius igne crematur.

En ministrorum

rum Satanæ insidias. lorum spem admiranda planè constantia delusit: nam manum adeò fortiter tenuit immobilem, vt stupentibus barbaris, flamma penitus

Admiranda illius fortitudo. eam absumeret: sed nequaquam martyris virtutem vel tantillum infringeret.] Hæc & alia plura affert in facti egregij commendationem Basilius: adeò vt Mutij Romani, omnium penè scriptorum chartis commendatum exemplũ, iam videatur huius comparatione vilescere; ac veluti solis fulgore, quæ lucebat in nocte lucerna, propemodum obscurari. Etenim ad tale facinus illum error impulit; porrigereq́; dexteram, crimen maiestatis etiam caput exigens, persuasit: martyrem verò Christi veritas, cultusq́ue pietatis reddidit fortiorem. At nõ in vno tantum Barlaam Christiana religio gloriatur; sed alios propè innumeros huic similes atq; præstãtiores habuit; ijs alijsq́; tẽporibus, eiusmodi atq; maiorũ facinorũ patratores. Nõ enim in vno Barlaã, sed alijs quamplurimis sæua tyrannis, quo specietenùs viderentur Christiani aræ incensæ cum thure admouisse manum, eiusmodi est experta noua crudelitatis arte sæuitiam.

Hæc C. Baron. Tom. 2. Annal.

Vide Notat. C. Baron. in Martyr. Rom.

VITA S. ELIZABETH REGIS HVNgarorum filiæ: Ex ea quæ est per Iacobum Montanum Spirensem. Tempus obitûs eius &c. patet infrà.

19. Nouẽ. *Parentes eius.*

ELIZABETH nobilissimis in Hungaria parentibus, patre Andrea Rege belli iuxta ac pacis artibus præstantissimo, matre verò Gertrude Regina, virilis animi fœmina, progenita est. Quam lactantem adhuc Herma-

Hermannus Turingiæ Maximus princeps (Lãtgrauium vulgò vocant) Ludouico filio infanti desponderi procurauit. Cuius petitioni regina mater non modò libenter annuere est visa, sed postea etiam quadrimam, enixè id per legatos postulante Hermanno, splẽdido & magnifico admodùm apparatu, eò destinauit; & in Turingia maximo illi Principi futuram filij sui sponsam nutriendã cõmisit. Ibi postquàm triennium exegisset, fędo rumore percrebuit, Reginam insidiosa procerum quorundam machinatione fato cõcessisse. Hoc igitur æui altero parente orba nobilissima virgo, magna quædam sæpenumerò futurę sanctitatis veluti progymnasmata edere cœpit. Vbi annum ætatis nonũ ingressa est spõsi sui patre vita functo, mox tota mente Deũ sibi ob oculos statuens, omnes actiões suas ad illius potissimũ laudes & gloriam mirificè cõposuit: vestiũ splendorem carnis lenocinia, & mundi vanitatem egregiè contempsit. Educabatur vna cùm illa Agnes, spõsi soror, eximia pulchritudine virgo: q̃ cum matre sua Sophia molestè interdum Elizabeth humilitatem ferebat, monebatque vt, si vellet optatis fratris sui nuptijs potiri, fastum mundique gloriam sectaretur, & vitam regio splẽdore & magnificentia dignam institueret. At illa nihil quotidianis conuicijs atque cachinnis, quibus eam nonnulli ex aulicis appetebãt, mota, in virtutum studio & exercitatione constans permanebat; relictisq́; nobilibus & purpuratis, pauperum magis & ancillarum gaudebat consortio, fruebatur alloquijs, & operibus occupabatur.

Elizabeth adhuc infans desponderur.

Nutritur in Turingia.

Pietas eius in puerili ætate.

Nn In hisce

In hisce pietatis virtutumque exercitijs ætate puerili transmissa tandem Princeps nubilem, vxorem duxit; cum Elizabeth nihil non modò de pristini feruoris intentione remisit, sed insuper in dies auxit, accumulauitque bonarum actionum studia. Enimuerò animũ cælestium rerum contemplatione pascens, corpusculum vigilijs, ieiunijs & precibus exercebat: votiuas quotidiè Deo fundens preces; quas si interdiu quopiam impedita negotio intermisisset, noctu persoluebat. Quam nocturnam deprecandi deuotionem tanto feruore assumpserat, vt sæpiusculè pro lecto, strato sit vsa tapeto. Deindè temporis progressu arctioribus se spontè subdens disciplinis, sexta qualibet feria, virgarum flagellis in tenerum corpus animaduertebat.

Nupta Principi matrimonio.

Ieiunia & Vigiliæ eius.

Castigatiões corporis.

Per id tempus eximius Christi sacerdos Cõradus Marpurgensis, vita & eruditione clarus, ius cõferendi Sacerdotia, templorumque præfecturas à Ludouico principe obtinebat. Eius viri tanta erat prętereà virtutis & pietatis opinio, vt Elizabeth, summa Principis mariti sui voluntate, eidem congruentem matrimonio obedientiam promitteret: quam illa, non solũ toto biennio, quo Princeps superuixit, sed reliquo deinceps vitæ tempore tam exactè seruauit, vt res, quã narraturi sumus, haud vulgari admiratione digna sit. Habiturus aliquando de rebus (vt solebat) diuinis concionem idem Conradus, eidem Christi famulæ interesse præceperat. Illa autem inopinato sororis viri sui aduentu præpedita, hoc ipsum neglexerat: quapropter ille eam posteà velut indignabundus

Conradus sacerdos insignis.

Elizabeth ei obedientiã promittit.

dus auerſari viſus eſt. Quod ſimulac regia mulier præſenſit, nulla habita generis ſui ratione, eius aduoluta pedibus, negligentiæ ſuæ veniam humiliter poſtulare non dubitauit. *En inſigne exemplum humilitatis & obedientiæ.*

Sed exigua ſunt hæc in tanta matrona, ſi reliquas eius virtutes euoluere velimus. Fuit in ea admirandum pauperibus benignè faciendi ſtudium: quo omnium incommoda ſubleuare, pauperesque tanquam proprios filios fouere non deſinebat. *Benignitas eius in pauperes incomparabilis.* Anno à Chriſti natali milleſimo duceteſimo vigeſimo quinto, cùm dira fames per vniuerſam Alemaniā horrendè graſſaretur, degente per id tempus in Apulia apud Imperatorem Principe, ipſa explēdæ pietatis occàſionē nacta, primò collectum omne ſuæ ditionis frumentum pauperibus largiſſima manu erogare cæpit. *Fames valida in Alemania.* Deindè cùm aduerteret plurimos egenorum præ aduerſa valetudine aut membrorum incommodis eleemoſynæ communis manere expertes, quòd aſcenſu montis, in cuius vertice arx ſita erat, præpedirentur, inſigne quoque xenodochium loco humili ſub arce quamprimùm conſtrui, curauit. *Conſtruit xenodochium.* In eo verò xenodochio eos potiſſimum fouebat pauperes, quos vel morborum vexabat iniquitas, vel membrorum debilitas inſigni dehoneſtamento notabat: quos ipſa quotidie per ſe paſcere, è ſtrato ſuo tollere, geſtare brachijs, fœtoremque ſingulorum perferre non grauabatur. Duodetriginta verò pauperes ita in xenodochio illo diſpoſuerat, vt ſtatim defuncti cuiuſpiam lecto alius potiretur. Nongenti autem mendici quo-

tidie ſub oculis eius alebantur; exceptis, quos per latiſſimam ditionis ſuæ prouinciam paſcebat abſens: apud quos tanta indefeſſæ humanitatis exercuit beneficia, vt non raro redditibus iam erogatis, corporis ſui ornamenta diſtraheret, nè Chriſti membra fame tabeſcerent.

Notent iſta auari & immiſericordes.

Et quidem reuerſum ex Apulia Principem mox graues œconomorum excipiunt querelę: quod redditus omnes frugesque locupletiſſimas intempeſtiua erogatione in pauperes profunderet Elizabeth. At verò ille dignum profectò Principe reddens reſponſum: Sinite, inquit, ſororem meã, vt cępit, benefacere; modo arces mihi incolumes ſuperſint. Non deerit, ſcio, victus, quamdiu illam egenis ſubuenirę permiſerimus. Sed hanc tantam tamq; eximiã pientiſſimæ matronæ virtutem, mox à mariti obitu grauiſſima quorundam excepit inuidia. Magnates enim qui Henrico defuncti Principis fratri, per ætatẽ ad regni gubernacula necdum idoneo, adhærebant, poſthabito Dei timore ac publica honeſtate, Chriſti famulam fortunis omnibus exutam, ceu ignobilem aliquam arce coëgerunt ęxcedere; idque eo modo vt vix quiſquam hoſpitio eiectam excipere auderet, propter ſæuitiam, qua crudeles illi in eam bacchabantur. Quo tempore ipſa, humano ſolatio planè deſtituta, ad cœnobium Fratrum Minorum veniens, hymnũ quem, Te Deũ laudamus, vocant, decantari obnixè rogauit: præclarè ſecum ſtatuens, Chriſti numen multo magis in aduerſis quàm proſperis reb⁹ hymnis & laudibus proſequẽdum eſſe. Ibi, ne quid

Defuncto marito à ſuis expellitur miſereque vexatur.

cala-

calamitatis deesset, eius quoque liberi nouo inhumanitatis genere delati fuêre. Itaque filia Regis, ab altissimo diuitiarum culmine deiecta, eò paupertatis deuenit, vt ablatis vitæ necessarijs, angustias erguli magis quàm diuersorij non sinè mendicitate adipisceretur. In ijs constitutam miserijs (si tamen miseriæ dicendæ sunt, quæ pro Christi amore in hac vita tolerantur) matertera eius Sanctimonialiũ Præfecta, ad se quamprimùm acciri aduehique curauit: aduectam ad Babenbergensis Ecclesiæ Episcopum ipsius auunculum transmisit honorificè.

Et quidem humanissimè ab eo suscepta, paulò pòst illius & aliorum procerũ opera in arcem quidẽ restituta fuit: sed illa verita nè fortè diuina se gratia indignam redderet, mox iterum populari se vitæ ac paupertati sponte addixit: magnatibus illis (quos supra notauimus) eam nequicquàm insanam, fatuam, ac superstitiosam clamitantibus. Erat itaque impijs ostentui, sed pijs summæ venerationi: adeò vt Pontifex Maximus Gregorius Nonus, audita fama virtutum eius, tanquã filiam sub Apostolicæ legis protectione eam assumpserit: assumptam Christi sacerdoti Conrado Marpurgensi commendauerit; commendatæ solatium pariter & adhortationem adhibuerit.

Spontè renunciat omnibus pompis & diuitijs mundi.

Gregorius 9. Papa.

Intereà ædificato intra vrbem expedito magis quàm sumptuoso domicilio, reuersa ibidẽ Deo in omni sanctitate famulari, simulque cõstructum à se quõdam Xenodochium crebrius inuisere, ac Christi membra, quibus poterat, fouere solatijs perrexit. Quanquàm autẽ qui-

Nota quod etiam delectus pauperũ haberi possit. quibuſuis, pro facultate, pauperibus eleemoſynas largiretur; delectum tamen eorum quos Xenodochij domicilio donabat, perquàm diligentem agebat: ijs videlicet potiſſimùm aſſumptis, quos vel Christanæ religionis ſtudiũ præ cæteris commendabat, vel affecta valetudo ad maiorem miſericordiam tribuendam prouocabat.

Manibus victum ſibi comparat. Veſtem à magiſtro Conrado colore accepit natiuo; textu ruſtico; valore admodum vili abiectoque. Porrò lanificio operam dans, victum indè quæſtuaria procurabat, cũctis Regum delicijs ſibi gratiorem. Qua in paupertate degẽtem, miſſus ex Hungaria Comes cùm non ſinè ſtupore vehementi inueniſſet, tentaretque ad opes natalis ſoli reducere, affirmans eo ſe nomine illuc miſſum à patre, nequaquàm tamen illis Elizabeth eſt mota, ſed conſtanter in illo ſuo paupertatis amore permãſit; & multis miraculorum à Deo decorata virtutibus ac ſignis tandem inter puelli Ieſu nati magnalia placidè obdormiuit in Domino: anno Religionis noſtræ 1231. tertiodecimo Kal. Decemb. Quam *Obitus eius feliciſſimus.* mox plurimis coruſcantem miraculis, quarto poſtquàm deceſſerat anno, Gregorius IX. Diuarum catologo digniſſimam cenſuit.

Vide Tom. 10. C. Baron. & Notat. in Martyrol. Rom.

MARTYRIVM S. EADMVNDI REGIS Angliæ: Ex eo quod eſt per Abbonem Floriacẽſem Abbatem. Paſſus eſt anno Chriſti 870. Regni verò ſui 16.

20. Noué.

EADMVNDVS Eaſtengle prouinciæ Rex nobiliſſima antiquorum Saxonum proſapia ortus, à primæuo ætatis ſuæ tẽpore, cul-

cultor extitit fidei Christianæ veracissimus. Qui atauis Regibus editus non tantùm ex generis successione, sed multo magis quòd bonis polleret moribus, essetque specie imperio dignissima, ad summum illud honoris culmen, vnanimi procerũ omniũ fauore, euectus fuit. Ea verò regiæ dignitatis amplitudine inauguratus, inter suos coæuos mirabili mansuetudine dominus, absque vllo fastu superbiæ residebat. Erat in eo tam excellens virtutum omniũ præsidium, vt cũctis suis subditis mirificè charus esset, eiusque studijs & vigilantia, conspicuis admodum bonorum actuum ornamentis Ecclesia illa emineret.

Dotes animi eius & corporis.

Hanc verò tantam Ecclesię pacem, inimicus omnis boni dæmon, inuidens duos malitię suę satellites excitauit egregios: Inguar & Hubbã; qui coniunctis nefaria conspiratione animis, totiùs Britanniæ fines exterminare aggressi sunt. Itaque furibunda mente, infesta in *Nordanhumbrorum prouinciam signa inferentes, eam graui & miseranda valdè depopulatione peruagati sunt. Cumque obuia quæque loca flammis cremâssent, & nulli omninò ætati vel sexui immani crudelitate pepercissent, tãdem Eadmundum quoque Regem ad necem Inguar tyrannus inquirere cœpit. Morabatur is eo tẽpore in villa quadam, quæ lingua eorum Hagilisdum dicitur. Eo confestim barbarus vnum è suis direxit commilitonibus; qui Regi flammã ferrumq; & acerbissimos deniq; cruciatus minitaretur, ni antiquos thesauros & paternas diuitias, sub eo deinceps regnatur*, diuideret. Eo tam subito atrociq; nuncio perculsus Rex,

Inguar & Hubbam Danorum Duces, depopulantur Britanniam.

*Nordanimbrorum.

Persequuntur Regem.

 con-

confestim vnum è suis Episcopis in consilium adhibet, vt quid facto opus esset maturè cognosceret. Antistes de Regis vita magnoperè solicitus, deditionem faciendam consuluit. Nam, inquit, nisi fugæ præsidio, aut infausto deditionis patrocinio præcaueas, mox aderũt tortores, quorum nefando obsequio pœnas lues. Ad ea Rex beatissimus: Hoc est, ait, quod desidero, quod votis omnibus antepono: ne charissimis meis fidelibus quos truculentus pyrata ferro trucidauit, superstes inueniar. Et quid suggeris, vt in extremis vitæ desolatus meo satellite, fugiendo crimen inferam gloriæ nostræ? Hæc cùm Antistiti dixisset, tandẽ conuersus ad eum, qui de cõditione regni locuturus ab impijssimo Inguar missus fuerat, Madefactus, inquit, meorũ cruore, mortis supplicio dignus extiteras: sed planè Christi mei exemplum sequutus, nolo puras cõmaculare manus: qui pro eius nomine, si ità cõtigerit, libẽter paratus sum vestris telis occumbere. Ideò pernici gradu rediens festinus, domino tuo hæc responsa perfer quantocyùs: Benè filius diaboli patrem tuum imitaris, qui superbiendo intumescens cælo corruit; & mendacio suo humanum genus inuoluere gestiens, plurimos suæ pœnæ obnoxios fecit. Cuius sectator præcipuus, me nec minis terrere præuales, nec blãdæ perditionis lenocinijs illectum decipies: quẽ ex Christi institutis inermẽ reperies. Thesauros & diuitias, quas nobis hactenùs propitia contulit diuinitas, sumat, consumat tua insatiabilis auiditas; quoniam etsi hoc corpus caducum & fragile confringas veluti vas fictile, vera

Episcopus consulit Regi fugam, aut deditionem.

Ille constanter abnuit.

Obserua responsum quod Legato tyranni dat.

Præclara vox in Rege.

vera libertas animi nunquam tibi vel ad momentum suberit.

Vix sanctus verba compleuerat, & renũciaturus miles pedem domo extulerat, cùm eccè Inguar obuius, breuibus responsa Regis pandi iubet. Quæ ille dum exequitur, tyrannus circumfuso protinus milite solum Regem quem suis legibus rebellem iam cognouerat, teneri imperat. Tum sanctus Rex proiectis in palatio armis, vt membrum Christi capitur, & vinculis arctioribus constringitur; cupiens eius insistere vestigijs, qui pro nobis omnibus immolatus est hostia. Vinctus itaque multis modis illuditur; ac tandem fustigatus acri instantia, ad vicinam quandam perducitur arborẽ; ad quam religatus flagris diutissimè vexatur dirissimis; sed vno Christi nomine constanter inuocato, nequaquam vincitur. Qua re aduersarij in furorem versi, quasi ludendo ad signũ, toto eum corpore sagittarum iaculis confodiunt; crebrisque telorum iactibus vulnera multiplicãt, donec terebratis spiculorum circumfossus aculeis palpitãs horreret. Cumque nec sic Inguar furcifer eum lanistis assensum præbere conspiceret, Christum inclamantem iugiter; lictori mandat protinus, vt caput ei amputet. Ille seminecem, cui adhuc vitalis in tepido pectore palpitabat calor cruento stipiti auellit festinus; auulsumque retectis costarum latebris præ punctionibus crebris, caput quod semper regali diademate fuerat insigne iubet extendere. Cumque staret mitissimus, diuinis intentus beneficijs, spiculator arrepto mucrone ceruicem illi vno ictu præcidit: sicq;

Rex sanctus capitur, & multis supplicijs afficitur.

Caput ei amputatur post plurima tormenta.

cum palma victoriæ & corona iustitiæ, Rex & martyr cælestem curiam gloriabundus intrauit.

Cuius corpus ita truncum & aculeis hirsutum Dani illi relinquentes, caput in syluam Hagilesdum asportârunt: & inter densa veprium fruteta lõgius proiectum occuluerunt: id omni sagacitate elaborantes, ne à Christianis, quos vix paucos reliquerant, sacratissimæ martyris reliquiæ, honestæ traderentur sepulturæ. Verumenimuerò quantulacunque reddita Ecclesijs pace, Christiani de latebris consurgentes, corpus quidem sanctissimi Regis adhuc sub dio positum facilè inuenerunt: sed caput in inuia siluarum delatum repertu difficile fuit. Spe tamen recuperandi tanti thesauri nullis pepercêre laboribus; sed collecta plurimorum multitudine, densitatem saltûs studiosè lustrârunt; lustrandoque non sinè ingenti & inaudito planè miraculo inuenerunt. Cum enim socij diuisim inuia quæque penetrârent, & alter ad alterum subindè clamaret, Vbi es? sacratissimum caput (res sanè dictu mirabilis) patria lingua prorupit in vocem, Her, Her, Her. Nec vnquam eadem repetendo clamare destitit, quoad omnes ad se perduxit. Cui miraculo rerum conditor aliud annexuit, dum cælesti thesauro insolitum custodem dedit. Quippe immanis lupus eo loci diuina miseratione est repertus; qui sacrum illud caput inter brachia complexus, procumbebat humi; excubias impendens martyri. Nec sibi depositum quampiam bestiarum permisit lædere; quod inuiolabile solote-

Caput à ceruicibus abscissum loquitur.

Caput seruatur ab immani lupo.

lotenus prostratus, oblita voracitate, seruabat attentius.

Assumentes igitur vnanimi deuotione inæstimabilis precij margaritam, cum profuso pręgaudio lachrymarum imbre retulerũt ad corpus, prosequente vsque ad locum sepulchri lupo, earundem reliquiarum custode & baiulo. Qui eis à tergo imminens, & quasi pro credito pignore lugens, postremò nota dilectæ solitudinis secreta illæsus repetijt; nec vlterius ijs in locis tam terribili specie lupus apparuit. Cæterum capite corpori iuncto, vtrumque pariter competenti mausoleo condiderunt; quod post longissima temporum interualla, ita sanũ & incolume repertum est, vt non dicam caput redintegratum, suoque corpori compaginatum, sed omninò in eo nihil vulneris, nihil cicatricis apparuerit.

Lupus idem sacras reliquias ad sepulturam prosequitur: En miraculũ insigne.

Obseruet autẽ hic studiosus lector, quod cũ Eusebius quartũ ponat indictæ persecutionis annũ, hanc esse causam; vt in multis alijs contingit: Quod licet Diocl. & Max. imperio se abdicassent, cũ hic martyr pateretur; nihilominus cœpta eorũ edictis persecutio, eorundẽ nomine dici perseuerauit, quod Baron. freqũẽter in Annal. rememorat.

CERTAMEN GLORIOSI MARTYRIS

Agapij: Ex Eusebij Cæsariensis Ecclesiastica Historiæ lib. 8. cap. 16. Passus est anno persecutionis Diocletiani 4. Iuxtà Baronium Annal. Tom. 2. Anno Christi 305. Marcelli Pap. 2. Constant. & Galer. Imp. 2.

QVARTO anno persecutiõis in nos grassantis, ad duodecimũ Kal. Decemb. hoc est, vigesimo die mẽsis qui Dius vocatur; die Veneris; in eadem vrbe Cæsarea, tale facinus, dignum reuerà quod literarum monumẽtis commendetur, ipso tyranno * Maximiano præsente (qui eodẽ die, qui natalis suus dies erat, spectacula populo, magno cũ apparatu ac sumptu edebat) patratũ fuit. Et quia cõsuetudo inue-

20. Nouẽ.

* *al. Maximino.*

Spectacula præsentibus Imperatoribus edi solita.

inueterauerat, vt varia ſpectacula (ſi etiam vnquam alias) præſentibus ipſis Imperatoribus ſumma cum magnificentia ac ſplendore, proponerentur ſpectatoribus, ad eorum animos oblectandos, eaq; nouis ac peregrinis formis, præter communem & vſitatum morem variarentur, ſic vt interdum animalia, ex India & AEthiopia, aut aliundè acta in amphiteatrũ introducerentur, interdum viri mimicis corporis geſtibus permira animorum oblectamenta ſpectantibus oſtenderent: ob eam cauſam cum iam Imperator ipſe ludos faceret, eximiũ quoddam ſpectaculum, & quod multum haberet admirationis in magnifico eorum apparatu omninò elucere oportebat. Quodnam igitur erat iſtud quidem? Martyr & teſtis noſtræ in Chriſto religionis adducitur in medium, ſtrenuè pro ſola & vera pietate decertaturus Agapius nomine: quem vnà cum Thecla ſociatum, beſtijſque traditum ad deuorandum paulò antè demonſtrauimus. Iſte aliâs è cuſtodia eductus, ſimulque cum maleficis ad ſpectacula populo edenda coniunctus, cùm palam egregiè ſuas partes in ſtadio egiſſet; idque ter ac ſæpius; propterea quod iudex poſt minas varijs temporibus illi oppoſitas, ſiue illum commiſeratus, ſiue ſpe propoſiti & ſententiæ eius cõmutandæ inductus, ad alia ſemper noua certamina diſtulerat, tandem ipſo præſente Imperatore denuò producitur velut opportunè & commodè in illud tempus reſeruatus: vt hoc dictum ſalutare, quod Dominus diſcipulis ſuis diuina præſcientia prædixiſſet (nimirum quod coram Regibus adducerentur propter teſti-

S. Agapius in medium adducitur decertaturus.

Matth. 10.

testimonium eius) verè in eo compleretur.

Primum igitur in medium stadium, cũ quodam malefico & scelesto homine, quem cædis domini sui reum fuisse ferunt, vnà rapitur. Deindè hic domini sui interfector, qui bestijs obijci debuisset, misericordia & clementia Imperatoris (propè ad similitudinem Barrabæ latronis, quem Seruatoris loco Iudæi mortis periculo eripiebant) nece liberatus est: & proptereà strepitu & acclamationibus personabat theatrum, quod homicida Imperatoris beneficentia, non solum seruatus esset, verumetiam honore & libertate donatus. *Ecce Iudaicum tyrannum.* *Luc. 23* *Iohan. 19.* Cæterum hic veræ diuinæ pietatis athleta, primùm à tyranno accersitur; deindè inficiationem suæ voluntatis & instituti rogatus est: promittitur ei libertas; at ille magna voce palam testatur, non turpis & nefarij criminis causa, sed pietatis in Deum omnium rerum opificem, libenter & cũ voluptate omnia supplicia quęcunque sibi imponerentur, se pacato & trãquillo animo subiturum. *Martyris constantia.* Atque hoc elocutus, dicto citius factum exequitur: & vrso in illum dimisso, ex aduerso veluti curriculo factus obuiam, seipsum libentissimè vorandum dat. *Vrso ferocißimo obijcitur.* Post adhuc superstes spiritum ducens, in carcerem mittitur; vbi vno die in vita commoratus, postridiè lapidibus ad pedes eius appensis in medium mare demergitur. Tale Agapij martyrium fuisse constat. *In mare demergitur.*

VITA

*al. Bernuardi. Vide Ioan. Molan. in Martyr. Vsuardi.

VITA S. *BERVVARDI EPISCOPI *Hildesemensis: Ex ea quæ est per Tangmarum presbyterum: eius Præceptorem. Quo tempore floruerit & obierit patet infrà.*

20. Nouẽ.

Patria & parẽtes eius.

S. Beruuardus illustri admodum Saxonum prosapia ortus, ex filia nimirum Adelberonis Palatini Comitis, Tangmaro presbytero multæ eruditionis viro, literis imbuendus, ac moribus instruendus commendatus fuit. Et quidem cũ esset egregiæ indolis puer, multis parasangis coæuos suos superabat. Mirum enim in modum tenera ætas, cælesti irradiata lumine, subtili meditatione interiora diuinæ sapientiæ iugi studio rimabatur; nunc communi studio cum alijs, nũc quos diligentiores in sancta exercitatione cernebat, familiarius seorsum assumens, propositis quæstionibus scrupulosa quæque ad medullam euentilabat: moreque prudentissimæ apis singulas lectiones, remotiori loco sedens, intento auditu captabat. Sicque progressu temporis omni scientiarum genere egregiè instructus, cunctisque sacris ordinibus ritè susceptis, tanta insuper claruit vitæ sanctimonia, vt Otho eius nominis tertius Imperator septennis adhuc puer, fidei illius literis imbuendus, moribusque instituendus, consensu cunctorum procerum à venerabili matre eius Domina Teophania Augusta commendatus sit. Qua non multo post ex humanis sublata, vtroque iam parente orbatus Imperator, totum se regendum in stationem fidissimi magistri sui contulit: quem familiaritate

Sedulò dat operam literis Beruuardus.

Initiatur sacris ordinibus.

Fit Præceptor Imperatoris.

tate complectebatur præcipua, nec ab vllo inferius tractari patiebatur, quem vniuerso virtutum decore resperſum venerabatur. *Quamuis apud Imperatorem.*

Contigit autem per idem tempus Oſdagum Antiſtitem Hildeſienſem viam vniuerſæ carnis ingredi, cum protinus hic religioſus vir Beruuardus votis omnium ad Pontificatum eligitur: ac tandem Anno Dominicæ Incarnationis 993. Indictione Sexta à VVillegiſo Archiepiſcopo, Epiſcopus Hildeſemenſis Eccleſiæ conſecratur 18. Calend. Februarias. *Succedit Oſdago in Epiſcopatu Hildeſienſi.* Adeptus itaque pontificatum, quanta continentia, vigiliarum, precumq; aſſiduitate iuuenile corpus ad virtutũ culmẽ coëgerit, dici nõ poteſt: modũ tamen ac diſcretionẽ in cunctis agendis precipuè amplectebatur. *Qualis in Epiſcopatu.* Nocturnum ac diurnum diuinum officium cum clero in Eccleſia perſoluebat. *Quam ſedulus in diuinis.* Poſt Miſſarum verò ſolennia in publicum progreſſus forenſes cauſas & oppreſſorum negotia breuiter examinabat; quia ingenio ac facundia apprimè pollebat; *Item in externis.* habuitque clericum diſpenſatorem, qui eleemoſynæ ac pauperibus præerat: quorum centenos videlicet vel eò amplius dietim abũdantiſſimè victu refecit. *Quam benignus in pauperes.* Pleroſq; etiam vel argento aut cæteris ſubſidijs, prout facultas conceſſit, ſubleuabat. Inde officinas, vbi diuerſi vſûs metalla fiebant, circumiẽs, ſingulorũ opera librabat: donec circa horam Nonã ritè omnibus peractis, cum timore ac Domini benedictione ad menſam, fratrum populique ſtipatus frequentia conſedit: nõ põpatice quidẽ, ſed religioſo ſilẽtio cunctis ad lectionẽ intẽtis, quæ inter reficiendum non breuis legebatur. *Qualis in menſa.*

Porrò

Porrò nihil artis erat, quod non attentaret, etiamsi ad vnguem pertingere non valeret. In scribendo verò apprimè enituit; picturam etiam limatè exercuit: frabrili quoque scientia & arte clusoria omnique structura mirificè excelluit; vt in plerisque ædificijs, quæ pompatico decore composuit, post quoque claruit. In negotijs verò domesticis, & ad vsum familiaris rei pertinentibus viuacissimus executor, ac si his à puero innutritus, calluit. Sed enim cum in Christi gazophylacio quęcunque idonea sciuit, fidei deuotione congereret: non minus tamen Cæsari sua persoluebat. Saxoniam à frequentibus Barbarorum incursionibus, vigilantissimus Pastor, extructis duabus munitionibus, locis opportunis, egregiè tutauit, ac demum ab hostili feritate omninò liberauit.

Etiam mechanicis artibus excellit.

Optimus Oeconimus.

Matth. 22.

Hostium irruptiones comprimit.

In prædijs autem Ecclesiæ suæ tanta congessit, vt triginta vel plures præcipuas chortes cum litorum ac colonorum familijs, clarissimis ædificijs prænitentes comparârit; cum in alijs complurimis locis decem mansos vel octo plus vel minus, prout causa acciderat conferret. Antiqua siquidem loca, ab Antecessoribus suis neglecta, optimis ædificijs collustrauit. Ecclesiam quoque suam miro studio decorare ardenter instabat: picturis nimirum lucidissimis; Codicibus auro & gemmis clarissimis; thymia materijs quoque precij & magnifici ponderis: similiter & calicibus. Coronam quoque auro argentoque radiantem miræ magnitudinis in facie templi suspendit: ciuitatēque muro ac turribus insignibus ad orientē & occi-

Multū auget facultates Ecclesiæ suæ.

Collapsa restaurat.

Exornat Ecclesiā suam.

Munit ciuitatem.

occidentem. Ecclesiam quoque valde splendidam in honore viuificæ Crucis extruxit; cuius etiam aliquam partem, largiente Imperatore, ibidem clarissimis gemmis auroque purissimo inclusam condidit: vbi etiam diuina pietas plurima signorum miracula ostēdit. Monasterium quoq; S. Michaelis in septentrionali parte ciuitatis, à fundo extruxit, totaque deuotione & apparatu decenti instituit: quod prædijs sufficientibus dotatum, cænobitis Deo famulātibus ibi collectis delegauit. In cuius Ecclesiæ crypta 66. corpora reliquiarum digna veneratione ab eo condita sunt.

Condit Templū S. Crucis.

Ibidem fiunt miracula.

Monasteriū S. Michaelis extruit & exornat reliquijs Sanctorum.

Ceterum cum iam transitûs sui diem, quem semper optauerat, imminere præuideret, sacellum quoddam inter S. Crucis &* suum monasterium, constructum in honorem S. Martini dedicari fecit: ibidemque pro augmento religionis ipso die habitum priorē mutans, monasticæ professionis iugū suscepit. Tactus deindè infirmitate vltima, ad eandē Capellā se transferri præcepit vir beatissimus; ibidemq; diutina quinquennali nimirum corporis molestia tritus anno à Christo nato 1022. 12 Calend. Decemb. Pontificatûs sui circiter 30. è carnis ergastulo ad æternitatis gloriā in cælos emigrauit: tota regione, illius obitu non mediocriter consternata & afflicta. More autem ecclesiastico exequijs ritè celebratis, sacrum corpus eius in crypta* Cænobij quod ipse fundauerat antè altare S. Mariæ maxima cum Christi fideliū deuotione sepelitur. Quantis autem post hæc Dominus miraculorum insignijs sanctum suū glorificauerit: non est nostræ paruitatis ob

** S. Michaelis.*

Induit habitum monasticum.

Migrat in cælum.

Quo tēpore.

** S. Michaelis.*

Locus sepulturæ eius.

Miracula ad tumulū eius. nimiam prolixitatem singulatim hîc explanare. Et quidem præter sanitatū collata beneficia ad tumulū eius: ibidem & noctu psalmodiæ cātus auditus, ac luminaria diuinitus accēsa subindè visa, miriq; odoris fragrātia lōgè lateq; diffusa. Successit verò huic sacro Antistiti, S. Gothehardus: cuius vita extat 4. Maij, Tom. 2.

Vide Tom. 7. Annal. & 8. C. Baron.

VITA S. COLVMBANI ABBATIS: EX ea quæ est per Ionam eius discipulum & Abbatē conscripta insertis quibusdam ex vita S. Galli. Obijt anno Dominici Natalis 615 temporibus Clotarij Francorum Regis Chilperici filij.

21. Nouē.

Patria eius. COLVMBANVS, qui etiam Columba dictus est, in Hybernia, inter ipsa fidei illic nascentis primordia, oriundus, nō sine futuræ sanctitatis præsagio in lucem prodijt. Eius namque genitrix, cùm concepto fœtu grauida esset, vidit nocte quadam intempesta è sinu suo rutilantem nimioque fulgore micantem procedere solem, & mundo ingens lumen præbere. *Visio matris S. Columbani.* Porrò Columbanus exactis infantiæ annis, pubescente ætate, artium liberalium & Grammaticorum literis capaci inprimis ingenio operam nauare cæpit: eamque ad virilem vsque ætatem magna animi contentione prosecutus est. *Dat operam literis.* Sed cum eum formæ elegantia, corporis candor, & nobilis pubertas omnibus gratum redderet, cœpit antiquus hostis lethifera sua in eum torquere tela: vt quem tanto cernebat pollere ingenio, suis, si posset, nexibus implicaret. *Diabolus insidiatur eius pudicitiæ.* Aggreditur igitur lasciuas puellas, illasque eius amore inflam-

flammat; maximè quas formæ corporis perfunctorius decor horrendo desiderio in miserorum animos insinuare & immergere solet. Sed cũ egregius miles tot vndique telis appeti & vrgeri se conspiceret; micantemq́; versuti hostis sicā in se vibrari cerneret, humanæ fragilitatis non ignarus, sciens etiā nihil esse tam sanctum religione, tamque custodia clausum, quo penetrare libido nequeat, cōtra immanes hostium cuneos ad pugnam se accingit; ne frustrato labore, quẽ nō mediocri ingenio in Grāmatica, Rhetorica, Geometria & ipsis quoque scripturis diuinis consumpserat, seculi illecebris occuparetur.

Ei fortiter Vir sanctus resistit.

Itaque relicto natali solo, & matris lachrymis admiranda animi virtute contẽptis, ad virum venerabilem, qui Senilis dicebatur, singulari religione & scripturarum eruditione pollentem se contulit: aqud quem tantos in omni scientia fecit processus; vt adhuc intra adolescentiæ metas constitutus, multa literarũ monumentis dignissima conscripserit. Sed antè quam maternis se amplexibus expedire posset, dictu mirum quas non luctas, pius adolescens superauerit. Mater enim simulac de abitu eius certior est facta, perurgente dolore, ne se desereret, multis precibus rogare cœpit. Illo autem preces repellente, mater totis viribus obsistere, & limini inhærens abeuntem retinere. Deindè eiulans & in pauimentũ prostrata, vbera quibus eũ nutrierat exhibere, & copioso lachrymarum imbre mentem eius emollire conari. At ille oculis perpetuò in Christum coniectis, egregiè sustinuit pugnā;

Relinquit patriam & parentes.

Ingens tentatio matris.

Ita faciendū docet S. Hieronymus in epistola ad Heliodorū.

ac tãdem limen matremque transiliẽs, orat eã vt bono sit animo, magnum à Deo in cęlis prę-mium pro ea re perceptura.

Igitur hac difficultatę, auxiliante Christi numine, superata, primo ad Senilem, vt diximus confugit: deindè monachorum se societati adiunxit. Erat per id tempus in monasterio Benchor Comogellus Abbas studio religionis & regularis disciplinæ cultu præcipuus: cui se Colũbanus in disciplinã tradens prima sub eo spiritalis militię fecit stipẽdia. Quo in monasterio vt multos annos magna cum opinione virtutis exegit, tandem tactus desiderio peregrinandi, assumptis in opus Euangelij viris duodecim, pietate & eruditione præstãtibus ex Hybernia in Gallias postremò delatus est. Vbi à Rege Sigeberto humaniter suscepti, eremum pariter petiêre Vosagum, vastã sanè, sed Christi amatoribus inprimis gratam: in qua locum muris antiquitus septum & aquis calidis irriguum inuenerunt, sed iam vetustate collapsum; quem vulgò Luxouium vocabant. Eo in loco oratorium in honorem S. Petri cõstruentes, tuguriola pariter cõdiderunt; in quibus die nocteque cælestibus tantũ intẽti rebus suauissimum conuersationis suæ longe lateq; diffundebãt odorem: ita vt multi admodũ mirifica virtutum fragrãtia illecti ad ipsos confluerent, & se suaq; omnia in eandem vitæ societatem conferrent. Cernens autẽ vir sanctus tantam multitudinem vnius cœnobij limitibus compræhendi vix posse, alio idoneo reperto loco, aliud illic monasterium ædificauit: quod fontanas voluit appellari, ob aquarũ

Ingreditur monasteriũ Benchor.

Cum 12 socijs ex Hybernia proficiscitur.

Luxouiense monasteriũ extruit.

Multi ad eos confluũt.

Item Fontanense.

ibidem

ibidem abundantiam. His igitur in locis cum monachos instituisset, canonem siue regulam quam sequerentur spiritu sancto plenus condidit: cumque præcipua sanctitate & miraculorum insuper gloria floreret, tum tentationum procellæ nequaquam deerant: quæ tamen fidei ipsius anchoram in Deo multo magis firmabant. Cum aliquandò per opaca saltûs inter deuia ambularet, & de scripturis sacris secũ conferret, subitò eius animo incidit cogitatio vtrũ potius eligeret hominũ iniurias perpeti, an ferarũ sæuitiam sustinere. Quæ cogitatio cum illi importuna esset, eumque vehementer vrgeret, crebrò frontẽ Crucis signo armans atque orans intrà se ait; præstare bestiarum ferocitatem absque alieno peccato, quam hominum rabiem cum animarum damno perpeti. Cumque hæc animo volueret, eccè lupi duodecim aduentãtes dextera læuaque mediũ cingunt, oraque sua ad eius vestimenta adiungunt. At cum ille constanter clypeum fidei eis opponeret, & Christi numen placidè inuocaret, feræ bestiæ interritum relinquunt, & securum per saltum iter carpentem quasi obstupescunt. Ea verò tentatione superata, mox frequentium per auia oberrãtium audit voces latronum; quibus tamen nihil motus gradum confecit: sicque pari animi constantia eandem quoque tentationem profligauit. Hoc autem an reuerà ità se habuerit, an verò dæmonum terriculamenta fuerint, perspicuè non cognouit.

Præscribit monachis canonem.

Importuna quædam cogitatio eum infestat.

Erat autem illi in more positum, vt Dominicis diebus & præcipuis Sanctorum solenni-

tatibus, ab aliorum societate seperatus in loca abdita se reciperet: & lógioris spatij eremi secreta expeteret. Itaque die quodam vastā eremum penetrans, reperit immane saxum, præruptaque cuiusdā rupis latera, hominibus inaccessa. Ea ingressus, cernit in interiori sinu vrsum latitantem, cui protinùs mansuete vt abiret, nec deinceps eos calles repeteret, imperauit. Paruit ille mira facilitate, & vir sanctus concauum in cauæ sinum ingressus, vndè ferā expulerat, ibi suæ orationis locum deinceps constituit; vbi etiam fontem suis precibus elicuit perennem: qui vsque hodie scaturire non desinit.

Vrsum iubet abscedere.

Fontem precibus impetrat.

His alijsq; penè innumeris sanctitatis operibus adeò nomen eius apud omnes euaserat celebre, vt Theodoricus Rex filius Childeberti, nepos Sigeberti, qui eo tempore Burgundionibus imperabat, mirum in modū viri familiaritate delectaretur; sæpiusque eū visitans summa deuotione precū eius deposceret suffragia. Verùm cum vir sanctus acrius interdum eum increparet, quod impudicis quarūdam fœminarum pollueretur amplexibus, Brunechildis auia Regis, videns Regem attentas salutaribus viri Dei monitis præbētem aures, cœpit insidias viro sancto moliri, modisq; omnibus Regē incitare, vt Columbanum cum socijs regno suo deturbet. Timebat enim, ne, si abiectis cōcubinis, Regina in cōsortium regni assumeretur, dignitas eius planè cōcideret; ac deinceps nulla apud Regem regniq; proceres in precio esset. Itaque Theodoricus qui ad illum vsque diem summa veneratione virum sanctum prosecu-

Brunechildis auia Regis Theodorici ei insidiatur ac tandem regno expellit.

secutus fuerat, superba auiæ suæ malitia inductus, misso militari præsidio, post eremi illius incolatum anno vigesimo, è monasterio tam eximia sanctitate virum expulit.

Expulsus & iuxta Vesontionense oppidum in exilium abactus, audiuit eo in loco carcerem esse damnatorum hominum plenũ, vltima supplicia iam iam expectãtium. Eo itaque ocyus accedens, ostium, nullo obstante, ingreditur; damnatisque salutaria monita depromens, hortatur omnes, vt patrata facinora dignis pœnitentiæ fructibus expiare festinent. Illi nullos pœnitentiæ labores recusant, si modo aliqua spes veniæ affulgeret. Tum Columbanus ministro suo Domoali imperat, vt ferrum, quo compedes irretitæ atque innexæ erant, manu ad se trahat. Et eccè illo appræhensum ad se ferrum trahente, mox instar putrefacti fruticis particulatim comminuitur. Solutis itaque compedibus, vir Dei, peracto ministerio Euangelico, pedes singulorum lauit, linteoque extersit. Deinde iubet omnes Ecclesiã petere, vt concepta flagitia pœnitentia & lachrymis expiare festinent. Properantes illi, ecclesiæ fores inuenere obseratas, tribuno militũ eorum interim vestigia persequente: & damnatos suos ad supplicia postulante. Illi verò à tergo appropinquantẽ videntes militem, foresque ecclesiæ obseratas, gemina vallati angustiã, virum Dei vt eruantur, compellant. Anxio ille pectore caput sursum attollens precatur Dominũ, vt ipsius virtute à vinculis ereptos, nõ sinat denuò à militib. vinciri. Nec mora. Fores firmis obseratę claustris,

Liberat è carcere vinctos vltimo supplicio afficiendos.

Diuinitus referantur fores tẽpli.

confestim in angustijs positis aditum pandunt; illisq́; intrò receptis rursus diuina virtute obserantur. Et quidem eis hoc modo ex ipsis penè mortis faucibus ereptis, nemo deinceps iniuriam inferre ausus fuit.

Reuertitur ad suum monasterium.

Post hæc vir Dei animo fiduciæ pleno, ad monasterium suum reuerti non dubitauit. Quod simulac Regi Theodorico & Brunechildi innotuit, illi atrocioribus iræ aculeis stimulati, militum cohortem confestim miserunt, qui Columbanum vi indè abstractũ ad pristinum exilium reuocarent. Sed accidit tũc spectaculum sanè pulcherrimum. Milites enim cũ tribuno in monasterium irruentes, residentem in atrio Ecclesiæ occæcatis virtute diuina luminibus videre nõ poterant: Ipse verò lætabundus quærentes se cernebat. Veruntamẽ ne sua constantia alijs periculum crearet, spontè cessit: & deducentibus eum Sophronio Nannetensi episcopo & Theobaldo Comite iuxta Regis imperium, nauim conscendit, vt in Hyberniam remearet. Sed fuit huic itineri diuina voluntas multis indicijs planè contraria: quæ eum patrium solum repetere prohibebat. Itaque ad Clotarium Chilperici Regis filium, qui in Austrasijs regnabat, profectus est. A quo peramãter exceptus, & benignè aliquamdiu habitus, cum sedem ibi figere nollet, ne ipsi Clotario vllam inimicitiarum occasionem cum Theodorico præberet, rebus ad iter necessarijs ab eo adiutus, postremò in Italiam venit: vbi ab Agilulpho Longobardorum Rege summa cum humanitate, nec minore cum honore exceptus est. Ibi cum apud Medio-

Non potest cerni à persecutoribus.

Spontè egreditur & quarè.

Venit ad Clotarium Regem, & benignè ab eo suscipitur.

Venit in Italiam.

Mediolanum moraretur, & hæresum fraudes atque Arianæ perfidiæ machinas scripturarum cauterio discerperet ac dissicaret, editoque libello scientia & eruditione florentissimo profligaret, vir quidam Iucundus nomine ad Regem venit, indicans se scire basilicam in ruribus Apenninis Apostolorum principi sacram: virtutibus & miraculis clarissimam: locum prætereà esse vbertate fœcundum: aquis irriguum: & piscium copia abundantem: veterum traditione eum Bobium appellari: à riuo quodam sic dicto illic manante: cui adiunctus sit amnis Trebia, ad quem olim Annibal hyemãs ingentem suorum stragem passus fuisse fertur. Eo cùm vir Dei magna animi intentione peruenisset, basilicam semirutam pristino decori restituit; & monasterium ædificijs insigne non minùs quàm commodum construxit: vbi postquàm annum vnum in omni sanctitate exegisset, soluto mortalitatis ergastulo ad cælos migrauit: æquè post obitum gloriosis clarus miraculis.

Romani ucch

Construit Bobiense monasterium & postmodum moritur.

IN SOLENNITATE PRAESENTAtionis seu Oblationis gloriosissimæ Virginis Mariæ: Ex R. P. D. Petro Canisio societatis Iesu Theologo. Libr. 1. cap. 12. de eadem Deipara virgine.

Vide Notat. C. Baron. ad Martyr. Rom.

IAMPRIDEM traditum & multorum auctoritate corroboratum est, Ioachim & Annam, integerrimos Virginis nostræ parentes, post longam sterilitatem fœcunditatis suæ desideratissimum munus, natam scilicet ac 21. Nouẽ.

Trimula sanctissima Virgo in templo præsentatur.

ablactatam puellam, eamque trimam in templum Hierosolymitanum reuerenter adduxisse; atque adductam, vt votum suum reipsa perficerent, diuino numini & eius temporis Sacerdotibus solenniter obtulisse. Quæ quidem oblatio, siue vt vulgò dicunt, præsentatio, partim ob ipsorum parentum offerentium eximiã pietatem, partim propter oblatæ puellæ, quæ seipsam auctori Deo libenter dedicabat, præclaram volũtatem, non potuit summo Deo nõ esse pergrata: meritoque in hunc diem vsque commendatur. Etenim ex hoc munere singulari, non minùs quàm ex peccatoris vnius conuersione, proculdubio Angelis nouum in cælo gaudium creabatur: deindè memorandum in Ecclesia imò imitandum exemplum tum parẽtibus, tùm filijs arcano Dei consilio statuebatur. Etenim quod in libris Regum de Samuele puero, eiusque matre traditur, multis modis huic negotio affine est, quod de Maria puella & eius parente tractamus. Nam sicut de Anna Ioachimi cõiuge, sic etiam de Samuelis matre & Helcanæ vxore scribitur, quòd multo tempore sterilis vixerit; ꝙ prolis desiderio magno teneretur; quòd pro fœcunditate Deum sedulò precaretur; quòd libenter versaretur in templo; quòd honesta esset ac religiosa matrona; quòd voto se obstrinxerit, prolem natam offerendi Deo, sacroque ministerio in templo consecrandi: demùm quòd statim post ablactationem promissum exoluerit, suamq; prolem in templo obtulerit; & oblatam, vt piè illic educaretur, reliquerit. Tam pulchrè matres hæ duæ inter se consentiunt, totque modis similia

Lucæ 15.

1. Reg. 1. & 2.

Concinna cõparatio B. Annæ Ioachimi coniugis, cũ Anna Helcanæ vxore.

milia

milia faciunt, vt non frustrà eodem etiam dici nomine & quasi germanæ sorores & eiusdem ferè classis esse viderentur. Quod prior Anna ob sterilitatem contempta, precibus à Deo cõtendit & exorauit, vt Deo charam haberet offerretque in templo sobolem, id nostra etiam Anna, cùm simili modo laboraret ac eodem remedij genere vteretur, fœliciter est consecuta: pro Samuele Mariam summo DEO dedicans, ac in templo instituendam relinquens.

Et quidem trimula in templo præsentata, ibi in sanctis sanctorum vndecim traduxit annos. Deindè sacerdotum manibus Iosepho ad custodiam est tradita: apud quem quum menses exegisset quatuor, ab Angelo Gabriele lætum illud accepit nuncium.

Quatuordecim annorũ despondetur Iosepho.
Lucæ 1.

MARTYRIVM S. ET GLORIOSAE VIRginis Cæciliæ: & qui cum ipsa erant SS. Valeriani, Tiburtij & Maximi: Ex eo quod est apud Metaphrasten. Coronata est anno Christi 232. Vrbani Papæ 6. & vltimo, Alexandri verò Imperat. 9.

Vide Tom. 2 & 9. Annal. C. Baron. & Notat. ad Marty. Rom.

QVAM admirandum veræ dignitatis lumen in sacratissima hac virgine Cæcilia eluceat, nemo vllis verbis pro dignitate explicare poterit. A teneris namque annis cunctas cogitationes ita ab humanis rebus ad religionis & sanctimoniæ studium traduxit, vt non modò in seipsa tenues humanæ mentis opes incredibili constantia roborauerit, sed in alijs etiam diuinæ mentis effigiem illuuie infuscatam admirabili splendore illustraue-

22. Nouẽ.

Valerianus ambit eius nuptias.

ſtrauerit. Cùm enim Valerianus eximia corporis animique ſpecie iuuenis, immodico illius amore accenſus, nihil non moliretur vt cupitis eius nuptijs ſumma parentum voluntate, potiri poſſet; Cæcilia quanquã auro gemmiſque extrinſecùs ornata, mundo ad oculum nonnihil ſeruire cogeretur, ad carnem tamen cilicio induta illicitos motus egregiè refrenabat, animumque Euãgelica lectione ad ſolum Chriſti amorem aſſiduò excitabat. Cumque Valerianus amore cæcus eò rem deduxiſſet, vt parentes filiam ei ſuã magno cum gaudio deſpondiſſent, iamque dies thalamo conſtitutus adeſſet, & omnia immodicæ lætitiæ ſignificatione reſonarent, Cæcilia, quæ ſolo Chriſti amore ardebat, tacito corde hæc ſine intermiſſione Deo pſallebat. Fiat, Domine, cor meum & corpus immaculatum in iuſtificationibus, vt non pudore afficiar. Cumque alij epulis & lætitijs die nocteque operam darent, illa toto biduo triduove ieiuna precibus lachrymiſque ſuam Deo caſtitatem commendabat: & ſanctos ſanctaſque omnes vt perpetuam caſtimoniæ virtutem pariter à Chriſto impetrarent, enixè rogabat.

Cæcilia induta cilicio ſub precioſis veſtibus.

Pſalm. 118.

Alijs epulãtibus illa ieiunijs ſuam Deo cõmendat caſtitatem.

Intereà nox illa aduenit, in qua ſpõſus Valerianus deſideratis diu amplexibus frueretur. Tum verò Cæcilia virgineo pudore ſponſum intuens blando eum compellans alloquio: O, inquit, dulciſſime chariſſimeque adoleſcẽs, eſt mihi arcanum quod tibi aperiam; ſi tamen iureiurando affirmare velis, te omnia celaturũ. Dedit ſine mora fidem Valerianus, ſe nullis inſidijs vel quacunque demùm neceſſitate chariſſi-

Aperit ſuo ſponſo ſecretum cordis ſui, & ſuadet vt credat ac baptizetur.

rissimæ sponsæ arcana proditurum. Tunc illa: Noueris, inquit, Angelum Dei me habere amicum, qui summo zelo corpus meum custodit. Itaque si vel leuiter incesto me amore polluere tentaueris, is protinus iram in te suã expromet, floremque pulcherrimæ iuuentutis tuæ disperdet. Sin autem cognouerit quòd simplici & immaculato mei amore tenearis, & virginitatem meam integram & impollutam custodias, ille pari te prosequetur amore, & ineffabilem tibi gratiam ostendet. His auditis Valerianus timore quodam non sine Dei numine affectus: Si vis, inquit, me fidem verbis tuis adhibere, ostende mihi ipsum Angelum. Sin autem alium virũ in amore mihi proponis, profectò ego & te & illum mucrone confodiam. Tunc virgo castissima: Si velis, inquit, fonte salutari animum tuum expiare, certè poteris Dei Angelum contemplari. Est verò tertio ab Vrbe lapide quidam ætate venerandus, qui tibi cæleste potest conferre lauacrum: quo ablutus & candidis indutus vestimentis Angelũ Dei confestim videbis. Vade igitur ad viam Appiam vbi magnam pauperum reperies multitudinem: qui quidem arcani mei præclarè conscij venerandum tibi senem exhibebunt.

Vestes baptizatorum.

Tunc profectus Valerianus ijsdem indicijs sanctum inuenit Vrbanum Pontificem secunda iam confessione insignem, qui in sanctorum martyrum monimentis latebat occultus. Is missum ad se à sancta Cæcilia Valerianum magno excepit cum gaudio, fusisque præ lætitia lachrymis Christi numen ardenter precatus est, vt tetram erroris caliginem ab oculis Valeria-

S. Vrbanus Pontifex.

leriani auferre dignaretur. Et eccè illo adhuc orante, senex repentè ante eum apparuit, candidissimo vestiũ splendore coruscans, qui tabellam aureis inscriptam litteris tenebat. Quo conspecto Valerianus propè exanimis factus repentè concidit: totusque tremebundus ægrè ab ipso sene erectus est. Iussus deindè scripturam legere hæc eadem ibi verba exarata inuenit: Vnus Deus, vna fides, vnum baptisma: Vnus Deus & pater omnium qui est super omnia, & in omnibus, Amen.

Ephes. 4.

Hæc vt legit: Sacerdos, num ijs fidem prębe-ret, interrogauit. Cumque Valerianus magna voce exclamans se credere dixisset, senex ab oculis eius repentè euanuit, & ipse manibus S. Vrbani Pontificis sacro baptismate lustratus est. Indè verò candidis indutus vestibus domũ reuertens, Cæciliam inuenit precibus vacantem, cui Dei angelus micantis glorię specie adstabat scintillans, duas manu tenens coronas, rosis lilijsque mirificè splendentes. Quarum vnam dedit Cæciliæ, alteram verò Valeriano dicens: Has corde immaculato & puro corpore custodite, ex ipso paradiso Dei ad vos allatas. Nunquàm marcescent, neque suauitatem odoris amittent: neque ab vllo mortaliũ conspici poterunt, nisi cui castitas placet, quomodo probatum est, eam vobis placere. Et tu, ô Valeriane, quia castitatis consilio assensus es, mandat per me tibi Christus IESVS, vt postules quidquid animo tuo collibitum fuerit, certus te nequaquam postulato frustratum iri. Valerianus hæc audiens vix præ lætitia mentis cõpos exclamauit: Cùm nihil mihi sit vnici fra-

Valerianus à S. Vrbano baptizatur.

Videt Angelum Dei apud Cæciliam.

fratris mei præsentia in hac vita dulcius, supplex contendo vt mecum pariter ab insano idolorum cultu liberatus in Christi confessione perfectus euadat.

Sancta & honesta Valeriani petitio.

Hisce ergo finitis sermonibus, forma visionis angelicæ ab oculis eorum ablata est: illisq; in Christo lætantibus, aduenit Tiburtius, qui casto osculo fratris sui sponsam salutans, protinus suauissimum rosarum liliorumque percepit odorem. Vndè admirans: Ecquid est hoc, inquit, quod insolito hoc tēpore rosas & lilia olfacio? Fateor, adeò hoc odore recreat⁹ sum, vt nouum planè spiritum mihi concepisse videar. Cui Valerianus: Bonum odorem accepisti frater, cùm ego, vt acciperes, Deum rogarim. Accipies autem & amaranthinam coronā cùm eum fide menteque perceperis, cuius in rosis ipsis sanguis florescit, & in lilijs cuius corpus albescit. Habemus enim coronas, quas oculorum tuorum acies intueri nequit, igneo rosæ rubore niueoque candore fulgentes. Dicit ei Tiburtius: In somnisnè hæc audio: an veritate dicis Valeriane frater? Cui Valerianus: In somnis hucusque viximus, ô frater charissime. Iam enim Dei gratia illustrati in veritate sumus, & non est in nobis mendacium. Dij nāque quos hucusque nefario & detestabili cultu prosecuti sumus, reuera sunt dæmonia. Vndè, inquit Tiburtius, cognouisti esse dæmonia? Respondit Valerianus: Ab Angelo edoctus cognoui, quem tu quoque intueri poteris, si ab omnibus idolorum sordibus mundus extiteris. Tum Tiburtius: Si angelum, inquit, intueri licet, nulla quæso sit expiationis mora.

Tiburtius frater Valeriani.

His

S. Cæcilia disserit egregiè de fidei mysterijs.

His ita constitutis Cæcilia idolorum vanitatem & abominationem luculentis verbis ei ob oculos proposuit, tantaque Christianę eloquentiæ præstantia de vno Deo & Sanctissimæ Trinitatis mysterio, ac postremò, de vitæ huius fragilitate, infinitisque ærumnis & calamitatibus circumuenta, disseruit, vt Tiburtius ad pedes eius prouolutus, cum multis lachrymis gemitibusque exclamaret: Habeant insipientes lucrum præsentis temporis: Ego autem, qui in hodiernum vsque diem omnis rationis vixi expers, absit vt de cætero vitam ducam priori conformem. His dictis, vna cum fratre Valeriano ad Vrbanum Pontificem festinus abijt, eique se supplex lustrandum exhibuit. Lustratus ilicò cum fratre totum se pietatis operibus dedidit, consecrauitque: ita vt sepeliendis sanctorum martyrum corporibus totos dies insudarent.

Tiburtius credit in Christum.

Tiburtius à S. Vrbano baptizatur.

Exercitia SS. Valer. & Tiburt.

** Turgius.*

*Turcius, quem etiam Almachium dictum ferunt, Vrbis eo tempore Pręfectus, immanem in Christi seruos persecutionem exercebat; qui cùm Valerianum & Tiburtium sepeliendis sanctorum corporibus præcipuam operam nauare intelligeret, confestim eos compræhédi & tribunali suo offerri præcepit. Itaque à militari cohorte cõpræhensi, ad Almachium Præfectum vincti perducti sunt. Quos Almachius aduentantes subridens ita affatus est: Insipientes, miseri, & nescio quo errore decepti, itanè, præclaro & nobilissimo stemmate pro nihilo habito, vos abiecistis, vt mendicis & vlcerosis hominibus, &, quod dictu fœdius est, sceleratorum hominum corporibus sepeliendis

SS. Martyres compræhensi iudici exhibentur.

dis operam veſtrā nauare ſtatuatis? Ad ea Valerianus placida mente ita reſpōdiſſe dicitur: Tu quidem nos deliros, pro tua prudentia, iudicas, quòd communi cum alijs lætitia in hac vita non fruamur. Sed aderit aliquando tempus, quo pro hiſce laborib. & lachrymis, millecuplos recipiemus fructus; & ſumma cum exultatione metemus, quæ nunc in lachrymis ſeminamus. Vos autem, qui huius vitæ delicias tanto ſtudio & ſecuritate exquiritis, ecquid vobis præmij poſt hanc vitam repoſitum exiſtimatis?

Valerianus egregiè Iudici reſpondet.

Pſalm. 125.

Præfectus his auditis animi furorem compeſcere nequiens, virgis in Valerianum animaduerti præcepit. Valerianus dum cæderetur læto animo & vultu hilari Romanos hortabatur, ne ijs ſupplicijs à Chriſti confeſſione terrerētur. Præfectus verò: Tarquinij, qui ei à conſilijs erat, hortatu inductus, vt celerem vtriq; mortem inferret, nè ampliſſimas ſuas facultates pauperibus diſtribuerēt; tam Valerianum quā Tiburtium à Maximo cubiculario ſuo ad Iouis ſtatuam deduci, & ſacrificare recuſantes vltimo affici ſupplicio præcepit.

Cæditur virgis Valerianus.

Porrò Maximus cum duos fratres iuuentutis flore vernātes incredibili alacritate ad ſupplicium properare cerneret, obortis lachrymis eos deflere & magno eiulatu proſequi. Nec ſe diutius continere valens: Quæ eſt, inquit, hæc mentis veſtræ dementia, vt tanto cum gaudio in peſtem antè oculos poſitā ruatis? Cui Tiburtius: Nos ſi non aliam vitam, omnibus delicijs, & diuitijs, & honoribus florentiſſimam expectaremus, profectò non tanta alacritate ad ter-

SS. ad mortē feſtinant, lætantes.

minum præsentis vitæ properaremus. Et quæ, inquit Maximus, alia potest superesse vita? Respondit Valerianus: Eam tuis ipse oculis in nostro agone contemplari poteris; si tamen promittere velis, te ex animo idolorum errori renunciaturum. Ad ea Maximus, anathemate seipsum deuouens, respondit: Equidem flammis ignis sempiterni consumi velim, nisi vnum Deum libens confiteri paratus sim, si modò aliam cunctis mortalibus, post hanc vitam, constitutam esse ostenderis. Et quidem ostendemus, inquiunt sancti martyres: tantùm nos domum tuam abduci præcipe. Abducti igitur à lictoribus in domum Maximi, mox luculenter cuncta Christianæ fidei mysteria Maximo eiusque familiæ explicârunt: breuique omnes ab errore in admirabile Christi lumen transtulerunt.

Maximus et multi alij conuertuntur ad Dominum.

Post quæ pariter ad locum certaminis, qui Pagus dicitur, quarto ab vrbe lapide situs, deducti, capitis abscissiõe gloriosas martyrij coronas adepti sunt. Intererat spectaculo Maximus recens baptizatus: qui angelos Dei cælico fulgore micantes martyrum animas niue candidiores excipere conspiciens, & lachrymabundus rem q̃ cernebat, alijs enarrans: multos ab errore ad veritatem traduxit. Quapropter iussu Almachij plumbeis tamdiu cęsus est globis, donec in Christi confessione spiritum traderet. Quem sacra virgo Christi Cæcilia vna cùm Valeriani & Tiburtij corporibus honorificè condidit.

Plectuntur capite SS. Valerian & Tiburtius.

Maximus cernit SS. martyrum animas ab angelis in cælũ deduci.

Plumbeis globis necatur.

Illis autem hoc modo martyrio coronatis Præfectus cùm tota auiditate in scrutãdis eorum

rum facultatibus excubaret, ipsam quoq; Cæciliam, quod eas pauperib. distribuisset, compræhendit: compræhensamque vltimo supplicio affici iussit. Cumque duceretur, ingens populi multitudo, visa virginis eximia pulchritudine, eam profusis lachrymis prosecuti sunt; indignum facinus clamitantes, tanto decore, nobilitate, & prudentia virginem ad supplicium trudi. Multi deindè eam rogare & obtestari, ne ita temerè decorem amitteret, & ætatem specie florentissimam atroci morti subijceret. At illa hilari & magno animo ad flentes lugentesque conuersa: Non est, inquit, ô fratres, hoc vitam perdere, sed commutare. Quid? An vobis luctu lachrymisque digna videor, quæ hodiè lutum offero, vt aurum accipiam? Hæc aliaque, admiranda cum pietate dicens, tandem sublimiorem quandam conscendit petram; vndè tanta cum prudentia ad populum disseruit, vt homines plusquàm quadringenti, ad sanctissima Christi sacra transirent, seseque Vrbano Papæ expiandos offerrent.

S. Cæcilia compræhenditur.

S. Cæcilia docet per mortē temporalem perueniri ad æternam vitam.

400. baptizantur à S. Vrbano.

Dum hæc fierent, Almachius Martyrem suo tribunali sisti iussit. Ibi cùm Tyrannus de genere, religione, rebusque alijs multa inquireret, & illa responsum daret sua fide & prudentia dignum, Præfectus virginis constantiam admiratus: An ignoras, inquit, quanta polleam potestate? Respondit virgo: Tu quidem certè ignoras; nam si ex me scire libet, equidem paucis indicabo. Humana potestas perindè est, ac vter vento inflatus: quem si acu pupugeris, omnis tumor repentè flaccescit. Post hæc

Præclarum S. Virginis responsum.

aliaque multa verba vltrò citroq; habita, Almachius plenus furore & amentia, in domum suam eam reduci, & balnei flamma torreri iussit. a Fuit itaque in aëre balnei sui inclusa, & toto die ac nocte ingenti lignorum strue subtus ardente, ibidem detenta; sed Domino protegente ne leui quidem sudore aspersa; ita vt locus illi potius refrigerio quàm calori esset. Quo audito Almachius misso carnifice capite eam plecti iussit. Et quidem crudelis lictor niueam eius ceruicem tribus ictibus feriẽs amputare nõ potuit, sed semiputato capite eam reliquit. Illa verò, toto, quo superuixit, triduo, non cessauit alumnos suos & discipulos fidei mysteria docere; hortarique, vt ad similem martyrij gloriam pijs indesinenter operibus aspirarent. Sacrum eius corpus S. Vrbanus Papa noctu inter collegas suos episcopos & martyres sepulturæ mandauit: eiusque domum ex vltima virginis voluntate in ecclesiam consecrauit: vbi diuina in hodiernum vsque diem celebrantur mysteria.

a Erat hic ille locus in balneis, vbi erat aër calidus; nullæq; in eo aquæ; sed æstus ad sudandum; sub cui' loci pauimento ignis succendebatur, quo pauimentum feruentius redderetur.

Tertiò cæsa in capite, triduo superuixit.

Porrò Anno à Christi Incarnatione 821. corpus sacratissimæ Virginis à Paschali Romano Pontifice, ipsa reuelante, repertum est, aureis velatum indumentis sanguine adhuc infusis: quod inuentum simul cum corporibus sanctorum Martyrum Valeriani eius sponsi, Tiburtij, Maximi, nec non Vrbani atque Lucij Romanorum Pontificum, transtulit in Ecclesiam eiusdem Sanctæ Cæciliæ nomine nuncupatam; quam & plurimis donis auxit.

Corpus S. Cæciliæ ac sociorum repertum à Paschali Papa anno Domini 821.

Cuius translationis memoriam testatam reliquit

reliquit idem Paschalis Papa: posita antè faciē altaris, inferius in confessione, in marmorea tabula huiusmodi inscriptione:

Hanc fidei zelo Paschalis primus ab imo
Ecclesiā renouās: dum corpora sacra requirit,
Eleuat inuentum venerandum Martyris alma *Hæc C. Baron. Tom. 9. Annal. & plura.*
Cæciliæ corpus: hoc illud marmore condens.
Lucius, Vrbanus huic Pontifices sociantur:
Vosq́; Dei testes Tiburti, Valeriane,
Maxime; cum dictis consortia digna tenetis:
Hos colit egregios deuotè Roma Patronos.

Secunda inuentio anno Christi 1599. & Eleuatio per Clementem 8. Papā.

Iterum verò post annos ferè octingētos, anno quippè Dominicæ Incarnationis 1599. die 20. Octobris, cum ijsdem SS. Martyribus sub Clemente Papa, eius nominis 8. lucem aspexit. Cuius beatissimæ virginis corpus, præfatus Pontifex, veteri cupressina capsa in qua iacebat, thecæ argenteę prægrandi, stellis auri fulgore micantibus exornatæ, valoris 4392. aureorum, inclusa: intactum, immutatumque, eodem loco in quo fuerat collocatum, post peracta Missarum solemnia, maxima cum deuotione & lachrymis, toto spectante populo, reposuit XXII. Nouembris; ipso festo virginis die. Ad cuius latus in alia seorsum capsa prædicti tres martyres Valerianus, Tiburtius & Maximus requiescunt. Nec non sub ipso virginis corpore, in alia similiter arca, præfati duo martyres ac Pontifices Lucius & Vrbanus; prout à Paschali Pontifice omnes in ijs conditi sunt. In pretiosa arcâ argentea quæ pretiosissimum Sacræ virginis Cæciliæ con-

Corpora SS. Cæciliæ, Valeriani, Tiburtij, & Maximi. Item Lucij & Vrbani, Romæ asseruantur.

tinet corpus, eiusmodi est foris posita inscriptio.

Corpus S. Cęciliæ virginis & Martyris; à Clemente 8. Pontif. Max. inclusum: Anno M.D.IC. Pontif. 8.

Vide Notat. in Martyr. Roman. & Baron. Annal. Tom. 2. & 1. vbi hæc eadem fusiùs prosequitur.

VITA S. CLEMENTIS MARTYRIS Episcopi Romani, discipuli S. Petri: qui tertius ab eo Sedem tenuit: ex ea quæ est apud Metaphrasten. Passus anno Christi centesimo secundo, Traiani Imperatoris 3. cùm sedisset annis nouem, mensibus sex, & diebus totidem: numerando ab vltimo die Vacationis sedis Cleti.

23. Noué.

CVM S. Clemens Romanæ Vrbis antistes sanctitate & miraculorum gloria præcellens innumerabilē paganorū multitudinem ad fidem traduceret, Christiq; ecclesiam & multitudine fidelium & bonorum operum fructu florētem redderet, Torcutianus officiorum Comes, inuidiæ stimulis concitatus, Vrbis Pręfectos pecuniarum largitione corruptos induxit, vt populum odio & seditione in Christianum nomen cōmouerent. Vrbis præfecturam obtinebat Mamertinus, cum minores præfecti plebem nouarū rerum cupidam nullo penè negotio concitarunt, vt Christianorū Pontificem Clementem ad necem postularēt. Aliqui tamen nominis illius studiosi contra afferebant, virum illum esse cunctis virtutibus egregiè ornatum, & Reipublicæ salutis vehemen-

Seditio populi aduersus S. Clementem.

menter cupidú. Quis enim, dicebant, vnquã illius opem in rebus afflictis implorauit, & continuò pręsens ab eo remedium non est cõsecutus? Pauperes, miseros, ægrotos benignè visitat, & cunctis consilia, pecunias, & sanitatem cõfert. Hæccinè sunt opera supplicio aut morte digna? Hæc aliaque quibusdam asserentibus, alij quidam diabolico furore concitati clamabant, magicis eum hæc omnia artibus operari. Deorum enim esse contemptorem; ideoq; impium, ac dignum qui atrocissimis excruciatus supplicijs pœnas luat.

Hac occasione arrepta Mamertinus eum ad se adduci præcepit, adductumque hisce verbis affatus est: Clara quidem & generosa stirpe ortus esse diceris, sed nescio qua religionis superstitione conflictaris; ideoque populus animo grauiter commotus in te exsurgit, & plectendum affirmat. Ad ea S. Clemens respondens: Cùm inquit, seditio ab imperito vulgo semper proficiscatur, nec tutũ aliquid aut verum habeat, equidem optarem vt tua prudentia non ex populi seditione, sed ex mea doctrina causam dijudicare velis. Nam licèt canes multi suo nos latratu appetant, non tamen propterea rationẽ nobis à Deo datam eripiẽt. Illi autem quid aliud quàm canes latrantes, & homines nomine tenus dici possunt? Hac ratione Mamertinus obmutescens ilicò rem totam ad Imperatorem Traianum per literas detulit: qui Clementem sacrificare recusantem exilio vltra * mare Pontum in desertam ciuitatem prope Chersonam damnandum rescripsit.

S. Clemens Præfecto sapienter respondit.

**Sic legendum esse cẽset Baron. in Not. Martyr. Roman. Alij enim scribunt vltra mare & Pontum, adduntq; Chersonesum Liciæ: Sed malè.*

fecit. Quo ſanè miraculo tanta populi multitudo ad Chriſti fidem conuerſa eſt, vt quotidiè quingenti & plures baptiſmate luſtrarentur: intraque vnius anni ſpatium quinque & ſeptuaginta eccleſiæ ea in prouincia conderẽtur. Itaque ſimulachra omnia confracta & fana diruta, lucique ad trecenta vſque milliaria in orbem conciſi & conſtrati ſunt. *Permulti cōuertuntur ad Chriſtum extructis eccleſiis.*

Quæ res vt fama celeberrima ad aures Traiani Imperatoris peruenit, animo vehementer commotus protinus eò Aufidianum Præſidem deſtinauit, qui plurimos Chriſtianos diuerſis tormentis ſuſtulit. Videns verò multitudinem ſumma cum alacritate ad martyrij palmã contendere, rabiem ſuam in Pontificem conuertit, eumque in medium maris præcipitem dari iuſſit. Aderat ingens Chriſtianorum multitudo, quæ Pontificis ſui agonem precibus & lachrymis Deo commendabat. Porrò Cornelius & Phœbus viri ſancti diſcipuli hortati ſunt omnes vt precibus ſacras eius reliquias à Deo obtinere contenderent. Orante ergò populo, mare ad tria millia retroceſſiſſe fertur, populoq; liberũ ad ipſas vſque reliquias ſiccis pedibus aditum præbuiſſe. Inuenerunt verò paratum in figura marmorei templi à Deo habitaculum, in quo ſanctiſſimi Pontificis corpus honeſtè quieſcebat. Nec longè ab eo, ancora, cùm qua proiectus fuerat, reperta eſt. Cęterum diſcipulis cæleſti viſione reuelatum eſt, ne corpus indè tollerent; ſed annis ſingulis feſtiuo gaudio certamen illius celebrarẽt: Ceſſurum namque venientibus mare; & continuis 7. diebus ſiccum eis iter præbiturum. Quod qui- *Demergitur in mare.* *Inſigne miraculum.*

quidem Deus in hodiernum vſque diem ad nominis ſui gloriam facere dignatur; qui etiã eodem in loco ad martyris ſui memoriam, varia ſanitatis beneficia mortalibus concedere non ceſſat. Cæterum inter alia miracula fama & virtute celeberrima, lubet hic vnum fide digniſſimũ & virtute admirãdum cõmemorare.

Deſcribit hoc miraculum S. Martyr Ephræus Epiſcopus Cherſonis.

Cum ciues Cherſonis ad contemplandam miraculi magnitudinem confluxiſſent, inter omnes vir quidam eximius cũ vxore & paruulo filio adfuit; qui vt ſarcophagum & templum venerabundi luſtrârunt, peractis demũ precibus, regreſſi ſunt: filio interim non tam obliuione, quam Dei voluntate relicto. Cumque longius progreſſi eſſent, & mare iam denuo templum fluctibus operuiſſet, filio non inuento, ſuſpicati ſunt, id quod res erat, paruulum in templi quodam angulo remanſiſſe. Itaque caſu repentinæ miſeriæ grauiter perculſi, aëra miſerandis valdè eiulatibus cõpleuerunt, & filium incredibili lachrymarum vi deplorarunt. Totique lachrymis & luctu deformati domum regreſſi ſunt. Anno autem redeunte filij memores, ad eandem cum cæteris ſolennitatem reuerſi ſunt; tenui ſanè concepta fiducia, vt vel aliquas oſſium eius reliquias inuenirent. At verò vt primi omnium, mare paulatim cedente, templum ingreſſi ſunt, filium (dictu mirum & ſeculis omnibus inauditum) ſaluum & incolumen & lætitia geſtientem conſpicati ſunt. Eo ſpectaculo haud immeritò ſtupefacti proni in facies ſuas conciderunt, ſummiſque lætitiæ vocibus cum magna gratiarũ actione Deum in ſancto

Illuſtre inprimis & diuinum miraculum.

ſuo

ſuo mirabilem collaudârunt: filiumq́ue, martyris patrocinio à mille mortis periculis anno integro ſeruatum, lætitia & admiratione pleni domum ſuam reduxerunt.

VITA S. TRVDONIS PRESBYTERI & Confeſſoris Hasbaniorum Apoſtoli: Ex ea quæ eſt per Theodoricũ Abbatẽ S. Trudonis. Obijt Anno Christi Domini 693. qui fuit Sergij Papæ. 6.

Vide Notat. C. Baron. in Martyr. Rom. & Tom. 8. Annal.

S. Trudo in Hasbania, quæ olim cum Lotharingia cenſebatur, claris & diuitiarum gloria præcellentibus a natus maioribus, ab ipſis penè ætatis primordijs tanta cœpit pietate & religionis gratia floreſcere, vt lineam illam nobilitatis, quam ab omnibus retrò atauis, Francorum principum ſanguis & Auſtraſiorum ducum vena in eum transfuderat, nouo quodam virtutis genere ab excelſiore animo prodeunte longè ſuperauerit. Veruntamen nec parentes, licet cunctis opibus & humana gloria circunfluentes, à ſummo pietatis ſtudio alieni fuêre: imò tam eximijs pariter religionis & pietatis floruêre operibus, vt matris eius Adelę corpus in Zeelem (quod iuris hæreditarij erat) apud Dieſthemium tumulatũ poſtea in altari eleuatum ſit; cuius os permagnũ & pars item maxillæ, in Trudonenſi monaſterio ſummo honore aſſeruatur.

23. Nouẽ.

Patria & parẽtes eius.

a Natus eſt anno Chriſti 628. iuxtà Iann. Molan. in Indiculo SS. Belgij.

Adela mater eius propè Dieſthemium quieſcit.

Porrò Trudo admodum adhuc puer, cum alijs animi corporiſq; dotibus egregiè ornatus, tum benignè faciendi ſtudio erat admirabilis: ita prorſus vt nunquam tam calore æſtiuali, quam

Benignitas pueri egregia in pauperes.

Sed quanquam hisce & alijs sanè admirandis virtutibus clarus esset, vna tamen cura stimulabat animum, quod omnis literaturæ planè rudis, Deum, quem in scripturis Euangelia loquuntur, prophetæ testantur, legendo non mereretur agnoscere. Itaque tædens mœrensque ad Dominum conuersus, frequẽtibus cœpit exorare suspirijs, vt clauim omnis scientię largiri dignaretur; qua libri illius signacula reserare posset, cuius clausuram nemo præter Iesum dignus inuentus est aperire. Hæc assiduò orans cælesti per Angelũ oraculo in somnis monitus est, vt beatum Remaclum Tungrensem episcopum adiret: plenissimam literarum, quam petebat, consecuturus scientiam Ea visione mirificè exhilaratus Remaclum adijt, à quo peramanter exceptus, ad * Glodulphum Metensem antistitem missus est; qui eũ viro cuidam primario & prudentia ac religione præstantissimo literis imbuendum tradidit: sub quo tantos fecit processus vt nulli sodalium esset secũdus. Porrò ibidem quicquid in Hasbania patrimonij habebat, Ecclesię Metensi in honorem S. Stephani resignauit.

Angelus ei dormienti apparet.

** Clodulphum.*

Multa legat Ecclesiæ Metensi.

Post quæ à Glodulpho sacerdotij honore initiatus doctrina iam præcipuus, mox ad partes Hasbaniæ remissus est; vt quæ magna ex parte idolis adhuc deseruiebat, eius prædicatione citò in plenam Euangelij libertatem veniret. Et quidem ibi cum primò, quod puer vouerat templum construxisset, in gentilitio agro, in honorem Quintini martyris & Remigij Episcopi, ilicò in corda incolarum lætissima sparsit Euangelij sata; quæ vberes adeò fru-

Remittitur in Hasbaniã ad concionandum.

Construit templum.

fructus protulêre, vt extirpata penitus superstitione, sanctissima Christi religio mirè effloruerit. Qua re plurimũ delectatus vir sanctus, optimum factu arbitratus est, si Christianum illum exercitum cænobiali etiam vallo circũdaret; vbi tutius deindè inimici insultus oratione à se suisque propulsaret. Nec mora. Iactis cœnobij fundamentis, doteque ex fideliũ collatione adiecta, nouum repetè Christo arctius seruire cupientiũ contraxit exercitum, quem & doctrina & exemplo ad cælestem disciplinam instruxit egregiè. Cõdidit autem & aliud quoq; monasteriũ, simulq; dotauit, quod medio à Brugis Flandriæ ciuitate (quæ id temporis cum vniuerso suo agro, iure paterno, ditionis eius erat) dissitum milliario, & personarũ multitudine & sanctitatis gloria quõdã fuit florentissimum: quod vulgo sancti Trudonis appellatur.

Item Monasterium.

Condit secũdum monasterium propè Brugas.

Intereà angeli occultæ sanctitatis ei⁹ testes fidissimi, præliantis cõciuis sui attendebãt labores, & fulgẽtes beatæ immortalitatis nectebant coronas; cũ arescentibus languore membris & rigentibus neruis, nihil tamẽ de cõsueto pietatis remittebat ardore; sed deficiẽte penè spiritu de cõtemptu mundi, de Dei amore differere nõ destitit, donec viuificis mysteriorũ munitus Sacramẽtis, anno ætatis 65. sanctã animã in manus Creatoris fœliciter efflaret: tot ac tantis postmodũ vti prius in vita clarus miraculis, vt nullo orationis fluento cõdignè explicari valeant. Quiescit apud Hasbanos, in oppido & Abbatia S. Trudonis patriæ Leodiensis.

Obitus eius felicissimus.

Acta? Chrysogoni habet Lector in vita S. Anastasiæ Tom. 1.

INVENTIO ET TRANSLATIO CLArissimi Martyris S. Gereonis. A Rudolpho Abbate S. Trudonis & posteà S. Pantaleonis in Colonia, cõscripta, anno Domini 1121 aut circiter.

ANNO incarnati verbi millesimo centesimo vigesimo primo, turbatis iam antè per aliquot annos Ecclesia & regno, sub Imperatore Henrico, quem Papa Calixtus secundus anathemate percusserat, ego Rudolphus, multis Episcopis & Abbatibus de sedibus suis eiectis, tandem è cœnobio beati Trudonis, cui annos duodecim, menses duos & dies quatuordecim indignus præfueram, expulsus sum: veniensque Coloniam à Friderico Coloniensi antistite humaniter susceptus, & in beati Pantaleonis monasterio Abbas cõstitutus sum. Quo tempore petente quodam Dei seruo & prędicatore magno Nortberto cũ de corporibus martyrũ Thebæorum, quæ in S. Gereonis monasterio condita iacent, apertum est vnius eorum sepulchrum, præsentibus tota nocte ad vigilias religiosis clericis, monachis, atq; abbatibus: inter quos, ego peccator vocat⁹ adfui. Eleuato ergò superiori lapide sarcophagi, post octingentos & amplius annos martyrij Thebæorũ, inuentum est in eo corpus magnũ, per scapulas amplũ, militari purpurei coloris chlamyde indutũ: quæ ampla vtrinque vestis tribus subter genua dependebat digitis, genus pallij nõ ignobilis. Eam vestem rursus alia tegebat breuior, ignota quidẽ nobis nomine, sed cogni-

24. Nouẽ.

Henricus Imperator excommunicatus à Papa Calixto.

Monasteriũ S. Gereonis hodiè collegium Canonicorum.

Inuentio corporis S. Gereonis post annos à morte 800.

phagis hac occaſione apertis, eadem Dei magnalia vidimus. Pili herbarum in ipſis cæſpitibus adhuc rigebant ſicci tamen ſed concreto ſanguine integri & rubei tenebantur. Totus cinis carnis & oſſium, quaſi calx nouiter fuſa, candebat per totum ſarcophagum. O quoties ibi cantatum multis cum lachrymis fuit. Et in ſanguine Agni lauerunt ſtolas ſuas. O quoties repetitum: Lauerunt ſtolas ſuas & candidas eas fecerunt in ſanguine Agni. Tandem collectus eſt cinis & cæſpes ſimul ſanguineus in puluerem reſolutus: ſuſceptuſque in munda palla & precioſa in alio ſcrinio maiore recōditus eſt. Vniuerſæ autem reliquiæ fuēre: Veſtes eius craſſo ſanguine, ſed ſicco graues. Balteus eius militaris de nigro corio vnius penè vlnæ longitudinis. Nodus ferreus ad modum oui rubigine propè conſumptus; quē capulum gladij eius fuiſſe credimus: quæ omnia ſtudio & deuotione Hermanni eiuſdem monaſterij Præpoſiti tranſlata ſunt.

Item inuentio aliorum trium.

Apocal 7.
Ibidem.

CERTAMEN S. MARTYRIS MERCURIJ: *Vt refert illud Baron. in Annal. Tom. 2. Anno Chriſti 254. Decij Imp. 2.*

CAESAREAE in Cappadocia inter alios inſignes Martyres Mercurius pro fide Chriſti nobile certamen exegit: cū prius egregia nauata opera in bello aduerſus Perſas, ab eodē Imperatore fuiſſet honoribus auctus, vt ordinum ductor fieret. Hic natus patre Gordiano Primicerio legionis * Fretenſis, Chriſtiana fide imbutus & angelica viſione roboratus, ingētem de Perſis victoriam conſecutus,

De rebus eius in Iulianum Apoſtatā præclarè geſtis meminit Sozomenus, licet nomē eius non exprimat. Hiſt. Eccl. lib. 6. c. 2. vt Notat Baron. in Martyr. Rom. 25. Nouē.
** alias Martenſis.*

Causam dicit corã Decio.

cutus, delatus à Catulo Consulare, quod Christianus esset, à Decio vocatus causam dixit magna constantia: cuius rei occasione multa passus, demùm capite truncatus, corona martyrij insignitus de impietate & perfidia illiberalis Principis triumphauit. Hic ipse sequenti seculo, quo ostenderetur sanctos martyres in cælis viuere, & in necessitatibus eos inuocantibus præstò esse, pro Christiana religione aduersus apostatam Iulianum pugnâsse repertus est. Cũ enim impius ille in Ecclesiam grassaretur, & vir quidam * pietate insignis Dominæ nostræ adstaret imagini (in qua etiam Mercurij celebris martyris figura descripta erat) supplicans vt impius Apostata è medio tolleretur, mox, quid euenturum esset, visione didicit. Vidit enim martyrem ad exiguum tempus obscurũ; nõ multo autem post hastam cruentam tenentem; cuius iaculo Iulianum traiectum fuisse constans est opinio.

Nota lector sanctos in cælis non ignorare quæ in terris fiũt. Ioan. Damasc. de Imag orat 1.

** Fuit is S. Basilius. De his vide Baron. Annal Tom. 4. Iuliani Imp. Anno 2.*

*MARTYRIVM S. ET CLARISSIMAE Virginis * Catharinæ: Ex eo quod est apud Simeonem Metaphrasten. Passa est anno Christi 307. Marcelli Pap. 4. Constantini Imp. anno 2.*

** al. Aecaterinæ & Hecaterinæ. Vide Tom. 3. Annal. C. Baron.*

25. Nouẽ.

IMPERANTE impio * Maxentio, terribili per vniuersum imperiũ edicto, ab eo cautum est, vt omnes insolita & noua quadam sacrificiorum magnificentia, suam in deos religionem, cultumque declararent. Agebat is

** Maximino, legẽdum. Ruffinus hãc ipsam nominat Dorotheam: nam quòd Hecaterinæ ab Hecate nomen deriuatum, esse videtur, id illi fuisse inditum apparet cum adhuc Gentilis esset. Factam autem Christianam, mutasse nomen ac dictam esse Dorotheam, sed priori nomine magis notam. Hæc Baronius eodem Tomo.*

Alexan-

Alexandriæ ; cum diuulgato per orbem edicto innumerabilis hominum multitudo, metu minarum potius , quam religione coacta , eò conflueret & oues bouesque aliaque animalia pro facultatum ratione ad sacrificij solennitatem pertraheret . Ipse igitur imperator visa populi & sacrificiorum multitudine,non modò impensè lætabatur , sed multo magis operam dabat , vt summa & inaudita quadam magnificentia sacrificium perageret. Itaque cum certatim vnusquisque Imperatoris sui voluntati obsequi studeret , tantus erat hominum concursus, vt non dico fanum, sed ne ipsa quidē ciuitas cunctos caperet: brutorum verò animantium clamore tota regio ità circunsonabat, vt alter alterum loquentem vix audiret: nidorque & fumus aspectum pene adimerent.

Alexandriæ nefaria idololatria exercetur.

Dum hæc fierent , virgo quædam natalibus clarissima, diuitijs opulenta, formæ pulchritudine florentissima , scientijs disertissima, nullique quod rarum est in fœmina, prudentiæ opinione secunda , Hecaterina nominè, videns tam nefaria religionis superstitione innumerabilem populi multitudinem ad insaniam vsque flagrātem, & in pestem animæ sempiternam miserè ruentem, ardentissimo fidei zelo incitata , paucis comitata puellis famulisque, protinus ad templū profecta est: in quo vniuersa cū Rege multitudo sacrificia nefaria immolabat . Cūq; virgo ætate iuuenis, & specie corporis animiq; decora, in ipso limine templi hæreret, omniumq; oculos animosque prouocaret, nūciatū est Regi præ tēpli foribus

Dotes animi & corporis S. Catherinæ.

adesse Hecaterinã necessarium aliquid quod ei dicat habentem: qui præ gaudio exultans summo cum honore eam introduci præcepit.

Illa verò summa cum modestia & omnium admiratione gradum inferens, Tyrannum sacrificijs occupatum hisce ferè verbis allocuta est: Oportebat quidem te, ô Imperator, ipso naturæ instinctu vanam religionis huius agnoscere superstitionem; sed quoniam potenti nimis dæmonis fraude longius te à veritate in errorem abductum video, saltem ipsis, qui apud vos sunt, sapientibus adhibe fidem; qui apertè deorum vanitatem redarguunt. Satis multas hactenus in barathrum damnationis æternæ pertraxisti animas: vel iam tandem ad meliorem ac saniorem reuertere mentem, ni malis iusto Dei iudicio æternę gehénę subire supplicia. Hæc aliaque virgo prudentissima cum diceret; * Maxentius ira repletus responsum quidem dare volebat, sed impotēti furoris sui dominatu superatus, vox faucibus hærens non poterat. Tandem totus adhuc stupore oppressus præ admiratione sacrificij consummationem eam præstolari iubet. Eo igitur peracto in Regiam reuersus, accersitam ad se beatam hisce ferè verbis affari exorsus est: Dic nobis, quænam es tu, aut quæ sunt ea verba, quæ es nobis locuta? Ad quæ Catharina: An ignoras, me filiam Imperatoris esse, qui te in hac ipsa dignitate præcessit? Si tamen nomen scire libet, equidem Hecatherina dicor; omniũ artium disciplinis erudita: sed cuncta hæc pro nihilo ducens, vt immortali sponso Christo despondear; qui per Prophetam locutus est: Per-

Constanter reprehendit Imperatorē idolis sacrificantem.

** Maximinus.*

Esaiæ. 29.

Perdam sapientiam ſapientum, & prudentiā prudentum reprobabo.

His auditis Imperator prudentiam eius ſiнè ſine admirans, facibus libidinis repentè inflammatus eſt; totuſque ad blanditias conuerſus, nihil non fecit vt animi eius virtutem emolliret, & ijſdem ſcelerati amoris facibus quam ardentiſſimè incenderet. At illa cernēs hominem cæco amore miſerrimè captum, Quid, inquit, tam miſerè dæmonis fraude deciperis, qui te ad libidinem, & intemperantiam, & nefarias cupiditates impellit? Ego cuiuſmodicunque ſum, certè puluis ſum & lutum; Creatoris potentia & gratia in hanc formam inducta, eiuſque imagine honorata. Quamobrem vel ex hoc ſolum Opificis conuenit te admirari ſapientiam, quod in luto, & materia tam vili, tantam potuerit extruere pulchritudinem. Et quidem ſi parumper à dæmonum fraude mentem auocare velis, efficiam profectò, vt verum Deum, æternū & immortalem luce meridiana clarius cognoſcas: cuius tanta eſt potentia, vt ſolum eius nomen, vel crux in aëre formata, deos tuos in fugam vertere poteſt.

Inceditur magno illius amore Imperator.

Praeclarè eſt monet Catherina.

Ad hæc Imperator cum reſponſum dare nō poſſet, ſimulata grauitate, quaſi indignum foret Imperatorem cū fœmina diſſerere; Comprime, inquit, parumper illam dicēdi libertatem, & ego meos ad te oratores adduci præcipiam, qui & rationes tuas, quibus inniteris abundè confutabunt, & te meliora edoctam ad deorum noſtrorum cultum reducent. Hæc dicens martyrem quidem in cuſtodiam abduci,

Abducitur in Cuſtodiā.

ex toto verò regno oratores ingenij acumine, & dicendi artificio præstantissimos adduci præcepit: qui certamen disputationis cum Catharina susciperent. Conuenerunt breui numero quinquaginta; viri opinione prudentiæ, & dicendi facultate admirandi. Qui vt causam, propter quam tanto studio aduocati fuerant, intellexêre, animis nonnihil commoti sunt, quod tanti numero ad certamen cum fœmina ineũdum vocati essent. Vndè eorum vnus, eximius inter omnes, vt eam ignominiam confestim deleret, ait ad Imperatorem: Fieri quidem potest, fœminam, quã dicis, aliqua prudentia vel doctrina excultam esse, sed quæ fœminarum tanta inueniri poterit, vt congressum doctissimorum oratorũ, qui ætatem omnem in literis triuerunt, sustineat? Itaque ad me ocyus perducatur, vt omnes intelligant, quam vana sit opinio eorum, qui fœminam cum viris doctissimis conferendam putant.

50. Oratores conuocantur vt eam disputando superent.

His auditis* Maxentius lætitia gestiẽs quasi parta iam victoria Catharinam adduci præcepit: quam orator ille fastu superbiæ & inanis sapientiæ opinione tumidus, intuens, Tunè es illa, inquit, quæ deos nostros tã impudenter & insolenter iniuria afficis & conuicijs proscindis? Martyr autem placidè leniterque respondens, Ego sum, inquit; sed non impudenter vel insolenter. Deindè disputatione instituta, virgo clarissima ex ipsis veterũ poetarũ carminibus, quibus oratores deorum numina astruere conabantur, ita eos conuicit, atq; ex Apollinis oraculo, & Sybillæ folijs æternum Christi numen

** Maximin'*

S. Catharina Oratores clarissimos disputando conuincit & ad Christum cõuertit.

men ità potenter confirmauit vt apertiſſimis ſuperati rationibus manus virgini dare, ſeque victos planè eſſe fateri cogerētur. Qua re* Maxentius tanto animi furore concitatus eſt, vt omnes illos oratores flāmarum incendio condemnaret. Hac audita ſentētia proni omnes ad pedes beatæ Catherinæ ſe abiecerunt, vt b p-tiſmate luſtrarentur. Quos illa optimo animo eſſe iubēs, certiſſima immortalis vitæ ſpe plenos ad martyrij certamen præmiſit: quod ſeptimodecimo menſis Nouembris latabūdi peregerunt.

Maximinum.

Oratores coronantur martyrio.

Ijs per ignis incendium martyrio coronatis,* Maxentius rurſus blanditijs Catharinam eſt aggreſſus. Spondebat diuitias, honores, regni denique communionem: ſi dijs libamina offerre vellet. At illa ne illibatæ integritatis diſpendium pateretur, depone, inquit, ô Imperator, animū illum fraudulentū, vafraque conſilia, atq; blanditias. Dixi enim me Chriſto conſecratam eſſe, ſtolamque martyrij cuiuis purpuratæ regiæ longè præponere. Hęc cum diceret,* Maxentius in furorem & rabiem cōuerſus, iubet eam regali ſpoliatam purpura boum neruis crudeliſſimè cædi: cæſamque in carcerem abduci, vt interim, quo genere ſupplicij eam conſumeret, ſedulò perpenderet.

Maximinum.

Maximinum.

Catherina flagellatur.

Dū hæc geruntur, Auguſta Imperatoris cōiūx magno Catharinæ deſiderio tacta, Prophyrionē adijt, eique expoſuit, accepta prius ab eo ſilentij fide, quod Catharinā in carcere conuenire vellet. Nec mora: Prophyrio, carceris cuſtodibus pecunia delinitis, Imperatrici aditum patefecit: quæ viſo virginis vultu,

Augusta cõiunx Imperatoris Catharinam inuisens credit.

tam vehementer animo exhilarata est, vt ad eius pedes procideret, fusisque præ gaudio lachrymis, tum demùm verè se Imperatricem, verè beatam prædicaret. Cui martyr: Profectò beata es, verè beata; cui ipsos angelos immortalem video offerre coronam, quam post diem tertium martyrio redimita à Christo æternũ regnatura accipies. Illa verò trepidãte & suppliciorum atrocitatem toto corpore perhorrescente, Catharina eam confirmãs nihil cruciatus ijs timendos esse docuit, qui Christum in certamine adiutorem haberent. Porphyrio inter ea audito Christi nomine, ait ad virginẽ: Et quid quæso præmij consequerer, si & ego deinceps Christo militare cuperem? Cui Catharina: Præmiũ, quod pijs omnibus à Christo post hanc vitam in cælis est constitutum, nulla humana mens, non dico exprimere, sed ne cõcipere quidem vllo modo potest. Tale enim tantumque est, vt omnes humani ingenij vires & mẽtis cogitationes longè excedat. Porphyrio his auditis ilicò cum 202. militibus, repudiata idolorum superstitione, Christo nomen dedit; totusque lætabundus domum, nocte cõcubia, reuersus est. Catharina verò totis illis duodecim diebus, quibus in carcere fuit, colũbæ cuiusdam ministerio alimenta accipiens, postremò ab ipso quoque Christo Iesu ad constantiam confirmata est.

Itẽ Porphyrio cum 200 militibus.

Alitur per Columbam in carcere S. Catharina.

Igitur Christi præsentia mirificè recreata & noua insuper pulchritudine decorata rursus ad *Maxẽtij tribunal euocata fuit. Stupebãt omnes ad mirabilem virginis decorẽ, ipseque inprimis Imperator specie eius emollitus; Te, inquit,

** Maximini.*

inquit, decet ô filia imperium. Age igitur dijs sacrifica, & nobiscum impera, & noli tantam pulchritudinem tormentis subdere. Illa autē: Hæc, (inquit) quam tu admiraris pulchritudinem, terra est & cinis; quam & tēpus efflorescere facit, & morbus tabefacit: vtpotè quæ nihil stabile, nihil firmum habet.

Æstuat rursus amore illius Imperator Maximinus.

Dum hęc dicuntur, Pręfectus quidam Chursasadem nomine, acri dolore *Maxentij vicem miseratus, simulque Imperatoris beneuolentiam captans: Ego, inquit, ô Imperator viam modumque inueni, quo hanc vel tibi dicto audientem reddes, vel momento temporis dissipabis. Iube sub vna fibula quatuor fieri rotas, serris & clauis acutissimis munitas; eamq; machinam funibus paruisque rotis maximo impetu agitari præcipe. Eo terrore eius constantia protinùs vel concidet, vel certè corpus in mille particulas dissecabitur.

*Maximini.

Horribilis rota ad torquendā virginem.

Fuêre cuncta hæc ordine impleta, & martyr in rotam coniecta: sed mox ipsa machina ab Angelo tanta vi & impetu, martyre illæsa permanente, dissipata, vt multi è circumstantibus discerperentur: plurimi verò clamarent: Magnus est Deus Christianorum. Efferbuit tūc furor * Maxentij incredibiliter: eoque noua in martyrem supplicia cogitante, eccè coniunx Augusta accedens ad Imperatorem: Absolue quæso, inquit, magni Dei famulam, quam, vt vides, tormenta superare non possunt. Reuera enim erras toto cælo, & planè desipis, si existimas te Deo viuo & vero potentiorem esse. Audiēs hæc Imperator cōfestim vniuersam mentis suæ rabiem in coniugem conuertit: eamque

Ea ab angelo dissipatur.

*Maximini.

Maximinus in propriam coniugē horrendè sæuit & martyrio afficit.

 abscis-

abſciſſis prius, crudeli ſanè ſpectaculo, mammillis, capite truncari iuſſit. Illa verò, accepta ſententia, læta dixit martyri: Ora pro me. Et Catharina: Vade, inquit, in pace, æternum cum Chriſto regnatura. Ea igitur martyrio conſummata. Porphyrio cum ſuo exercitu conſtanter accedens: Et ego, inquit, Chriſtianus ſum, paratus cum hiſce commilitonibus idem pro Chriſto certamen ſubire. His auditis, eiulauit præ dolore * Maxentius; & frendens gemensque cunctos crudeli ferro trucidari præcepit.

Item Porphyrio cum ſuis fit martyr.

** Maximinus.*

Indè conuerſus ad Catharinam, Tyrannus cum irrito conatu minas ac blanditias adhibuiſſet poſtremas, eam ſimiliter truncari iuſſit. Itaque virgo illa clariſſima & cunctis ſciẽtijs ad miraculum vſque ornatiſſima, tot tantisque certaminibus inclyta ad martyrij locum deducta fuit; quam cum multæ virgines & matronæ nobiliſſimæ acerbiſſimis lachrymis atque lamentis proſequerentur, illa vultu conſtanti, & ad hilaritatem compoſito, ab omni luctu ad ſummam lætitiam omnes prouocabat; ſublatisque in cælum manibus orationem fudit; ſicque niueam extendens ceruicem lictori eam feriendam præbuit: è qua pro ſanguine lac fluxiſſe viſum eſt. Corpus verò omni veneratione digniſſimum angelorum miniſterio in montem Sina perlatum fuit: vbi clariſſimis inclytum miraculis etiamnum eius viſitur ſepulchrum.

Damnatur capitis S. Catharina.

Lac pro ſanguine è ceruicibus eius fluit.

Locus ſepulturæ eius.

VITA S. CONRADI EPISCOPI CONstantiensis: Ex addit. ad Petrum episcopum Equilinū. Migrauit ex humanis anno Dom. 976. Numeratur 30. eius sedis Episcopus.

Vide C. Baron. in Not. ad Martyr. Roman.

S. Conradus genere Alemannus, parentibus simul & virtutibus nobilis, primò à Notingo Constantiensi episcopo causarum auditor: episcopatui præfectus: ac deindè etiam maiori Ecclesiæ præpositus est. Vbi cùm in magna perfectione se dudum gessisset, tandem defuncto Notingo, à sācto Vdalrico, post indictum triduanum ieiunium, Constantiensis episcopus quamuis renitens cōstituitur: vbi tres insigni opere erexit Ecclesias: in quarum vna videlicet beati Mauricij, sepulchrum Domini Hierosolymitano illi simillimum extrui curauit: nec non & Dei genitricis templum preciosis reliquijs decorauit. Ter, deuotione impulsus, sepulchrum Domini Hierusalem visitauit. Sed enim contigit die quodam Paschæ peracta consecratione araneam in calicem delabi quam vir sanctus (ad euitandam fortè cōfusionem & scandalum) fiducialiter deglutiuit; quæ & posteà, non sinè miraculo, ipso ad mensam expectante, omnibus videntibus ex ore eius exiuit. Porrò & Gebbardo adolescenti, post Gamelonium sibi successurum in episcopalem sedem prædixit: quod & ita euenit. Et sic demùm plenus operibus bonis diem in Domino clausit extremum; multis post mortem miraculis clarus.

26. Nouē.

Fit præpositus maioris ecclesiæ.

Fit episcopus & tres ædificat ecclesias.

Ter visitauit sepulchrū Domini.

Claruit spiritu prophetiæ.

Obit feliciter.

VITA

Vide Notat. C. Baron. in Martyrol. Roman. & Tõ. 6. Ann. Item Ioan. Mola in Ind. SS. Belgij.

VITA S. MAXIMI EPISCOPI RHEgiensis in Gallia Cisalpina: *Ex ea quæ est per Dinamium Patriciũ. Successit S. Prospero anno Domini 466. ferturq; Vimæ obijsse in Territorio Taruanensi: Vbi quadruplici solennitate colitur. Verùm propter vrbis excidium Capsa reliquiarum eius est Ypris Flandorum.*

27. Noué. *S. Maximi natales & patria.*

BEATVS Maximus in vico proprio, cui Decomeco nomen est, Christianis ortus parentibus, ab ipsis infantię rudimentis, ità lubricos adolescentiæ annos morum maturitate castigauit, luxuriæque illecebras & blandimenta animi magisterio & censura edomuit, vt rarum in eo castimoniæ exemplum eluceret. Sed ijs minimè cõtentus, vt abundantiori Christi gratia frueretur, terrenis facultatibus posthabitis, Lirinẽse monasterium sempiternas diuitias congesturus petijt: vbi tam eximia vitæ integritate ac sanctitate floruit, vt cunctis mirificè charus, tandem Honorato decessori suo summis virtutibus ornatissimo, meritis haud inferior succederet. Qua in functione cùm rara quadam prudentię & virtutis opinione versaretur, fama insignium virtutum eius per orbem volitante, ad Rhegiensis vrbis episcopatum non minus raptus quàm electus, & quamuis inuitus ilicò consecratus est.

Pollet insigni castitate.

Confert se ad Lirinense monasteriũ.

Fit ibidem Abbas.

Creatur episcopus Rhegiensis.

Porrò in Episcopatu multis & summis virtutum ornamentis cultissimus, cùm in Rhegiensi castello templum in honorem beati Albini condere statuisset, hoc inprimis admirabile in ea structura contigisse memoratur. Erant immani vastitate columnę, quas iuga boum ad tem-

templum pertrahebant. Cumque præsente Episcopo oneri iungerentur, nullam tanti ponderis molestiam sentiebant; eo verò absente, adeò earum pondere, nequissimi dæmonis occulta machinatione, premebantur, vt nullis stimulis ad progrediendum adigi possent. Nec mirum sanè. Populo enim eam rem stupente, vir diuinus, cuius oculos inimicus fallere non poterat, paruum cernebat AEthiopem bobus sese obijcientem. Cumque flexis genibus supplices Deo preces funderet, vt hostis insidias auerteret, malignus vim precum non ferens, ocyùs, non sine teterrimo fœtore, recedebat. Fertur quoque puerum à morte ad vitam reuocasse, itemque puellam; adolescentem quoque qui rabidi canis laniatu, miserè extinctus erat, non solum vitæ restituit, sed & plurimos, qui saucij vix euaserant, signo Crucis confestim curauit. Porrò innumera sunt reliqua beatissimi Antistitis miracula: cùm ei facillimum esset illuminare cæcos, sanare claudos & vita functos excitare.

En nequitia dæmonis.

Excitat mortuum puerũ & puellam.

Item adolescentem.

Cæterùm teneros corporis sui artus perpetua cilicij asperitate domabat: tota, virtute in eam rem incumbens, vt ab omni peccati contagione purus populum sibi creditum ad pascua vitæ æternæ, & verbo & exemplo pertraheret. Imminente autem sui obitus die, quem diuina reuelatione cognouerat, ad natale solum, vt propinquos inuiseret & cælesti doctrina ditaret, reuersus est: vbi leui infirmitate correptus, extremum halitum V. Kalend. Decembris efflauit. Corpus eius in oppidum Rhegiẽse reductum fuit: ibidemque in Ecclesia B. Petri, quam

Vtitur perpetuò cilicio.

Obitus eius felicissimus.

Locus sepulturæ eius.

ſam conſcientiæ pacem ac tranquillitatem recuperaret.

Ea res cùm alijs minimè occulta eſſet, tum ad aures *Imperatoris delata eſt; qui Iacobum ad ſe deduci præcepit: adductoque acerbiſſimam & propter nouitatē ſummè admirandā, inaudita tyrannide intulit morem. Nam iuncturis & articulis quibusque membratim reſectis, cùm nihilominùs in Chriſti confeſſione inuictus permaneret, capite truncatus, martyrij coronam adeptus eſt.

*Regis Iſdegerdis.

Membratim à capite ad calcem vſq; conciditur.

MARTYRIVM S. SATVRNINI PRImi Epiſcopi Tholoſani: Ex Ioanne Maldonato Hiſpano & Surio. Coronatus eſt Tholoſæ in Gallia anno Chriſti 254. Decij Imperatoris 2.

Vide Tom. 2. Annal. C. Baron. & Notat. in Marty. Rom.

SATVRNINVS vrbis Tholoſæ epiſcopus rem Chriſtianam, Decio Cæſare imperante, plurimum auxit, maximasq; gentium ſuperſtitioni tenebras offudit. Nam cùm bonus antiſtes in eccleſiam tunc modicam itaret, & Tholoſanum Capitolium inter domum eius & eccleſiam mediū interiaceret, reſponſis ſolitis deos quoties tranſiret, priuabat: ac mutos omninò reddebat. Quod longa diuturnaque obſeruatione Tholoſani ciues intelligentes, Saturninum corripuerunt, & in arcam Capitolinam pertractum, magnis vociferationibus, ni patrio more ſacrificaret, ſe interfecturos comminati ſunt. At ille Deo vero, non autem dæmonibus ac truncis immolaturum ſe, conſtanter affirmans: impios illos præ-

29. Nouē. *Promouet rem Chriſtianam.*

Deorum ora clauduntur ſancti viri præſentia.

Alligatur tauro S Saturninus & crudeli supplicio perimitur.

præclarè corripiebat. Quare malè suada plebis furore & amentia concitata, pedes eius ad latera victimarij tauri alligarunt, actumque stimulis acribus taurum, de superiori Capitolij parte in plana præcipitarunt. Quo impetu, inter primos descensus ipsius gradus, capite colliso, cerebroque excusso, & corpore omni membrorum parte lacerato, dignam Deo animam CHRISTVS excepit: vt quam pro nomine suo fideliter dimicātem supplicijs furor gentilis extorserat, suis post victoriam laureis coronaret.

Exanime tamen corpus neque obnoxiū iam vllius iniuriæ, vsque ad eum locum, tauro furente, perductum est, vbi fune disrupto, tumultuariam eo tempore meruit sepulturam. Nam paucis id temporis Christianis, ipsisque propter furorem gentilium sancti viri corpus humare metuentibus, duæ tantùm mulierculæ, sexus infirmitatem fidei virtute vincentes, & viris omnibus fortiores, & sui sacerdotis exemplum, credo, ad tolerantiam passionis animatæ, beati viri corpus ligneo feretro immissum, quàm maximè in profundo loco actis satis scrobibus condiderunt.

Duæ mulierculæ eius corpus sepeliunt.

Porrò multo post tempore, S. Exuperius Episcopus sanctas eius reliquias, indè in Basilicam nouam egregio opere visendam transtulit. Hoc ipso die Saturninus alter & Sisinus Diaconus Romæ sub Maximiano, quòd idola deprecabundi comminuissent, & ad Christum quamplurimos perduxissent, martyrio sunt affecti.

Habetur horum Martyrium in gestis Marcelli Papæ.

VITA S. RADBODI VLTRAIECtensis episcopi: Ex ea quæ est per V.P. Lau. Sur. Obijt anno Dominici Natalis 917.

Vide Ioan. Mola. in Ind. SS. Belgij.

BEATVS Radbodus è nobili Francorum stirpe, parẽtibus ortus Christianissimis, nomen traxisse putatur à Radbodo Frisonum Duce; quem alij Regem vocant; qui matris eius attauus fuit. Cùm primùm discendi capax visus est, ad Guntherum Coloniensem Archiepiscopum missus, prima ibidem literarum iecit fundamenta. Sed cum episcopi res in angustias redactæ essent, puer egregiæ indolis primò ad Caroli Regis Frãcorum, indè ad Ludouici eius filij aulam se contulit; non quod palatinos ambiret honores, sed quod intra Regis palatium liberalium artium studia pręclarè colerentur. Præerat autem gymnasio illi Manno philosophus; cui sanctus puer, feruens discendi studio, sedulus adhærebat: instarque apis sedulæ literarum floribus insidens, multam ibi eruditionis collegit copiam; donec omnium iudicio haud vulgari doctrina præditus esset. Interim virtute animi adolescentiæ motus egregiè comprimebat, carnisque rebellionem parsimonia edomãs, mentem spiritalibus delicijs inpinguabat. Et quanquàm summo studio virtutem occultabat, propter ipsam tamen morum integritatem Regi eximiè charus erat. Postquàm verò Carolus, sub quo adolescentiæ exegit annos, è vita decessit, tactus desiderio suorum, Lomaganium (sic enim vulgò patria eius dicebatur) adijt.

29. Nouẽ.
Stẽma eius.
Radbodus Frisonũ Dux matris eius attauus.
Discendi causa degit in aulis Regum.
Multum profecit.
Eius Patria.

S. Radbodus fit Episcopus Vltraiectensis.

Intereà Egilbertus Vltraiectensis Ecclesiæ præsul vitam cum morte commutat: & Radbodus eo honore omnium iudicio dignissimus à Clero, Rege, principibus, populoque vniuerso in eius locum subrogatur. Ea re non mediocri animi dolore affectus, cùm onus honoris istius nullo modo euadere posset, mox maioribus virtutũ præsidijs opus esse statuens, monasticam Regulariũ disciplinã professus est, sicque spiritalibus armis egregiè tectus ad pugnam processit. Quidquid ex rebus mũdi huius habere poterat, id totum in pauperes erogabat: nulli benignitate erga inopes secundus; vtpotè qui non modò victum vestitumque eis præbebat abundè, sed suis ipse manibus etiam pedes lauabat. Eiusmodi studijs & officijs humanitatis & misericordię diu noctuque incredibili vigilantia & solicitudine indefessus vacabat, nec vnquàm id genus frangebatur laboribus, licèt biduanis triduanisque ieiunijs carnem sæpiùs frangeret, & corpusculum vix ossibus hærens summa seueritate edomaret. Carnium esus & vini potus plenè ei incognita erant: dabatque operam ne vnquam ea abstinentia ad aliorum notitiam perueniret. Ita enim inter suos se cõparabat, vt delicatis cibis vesci putaretur: perpetuò solicitus nè fortè cunctarum virtutum nauis ad cæcos superbiæ scopulos illisa miserrimè periret. Qua in re Dominus etiam seruo suo mirabiliter opitulatus fuisse insigni miraculo perhibetur. Cùm enim quidam signis minimè dubijs assequeretur, perpetuo aquæ potu eum vti, die quodam inter conuiuandum poculum eius ex onyche factum

Profitetur monachum.

Valdè benignus est in pauperes.

Semper ieiunans & à vino ac carnibus abstinens simulat se delicatis vesci cibarijs.

factum, & auro congruenter ornatum mirabili dexteritate clàm arripuit: è quo dum biberet, episcopo suspirante & ingemiscente, aqua repentè in vinum mutatum fuisse constat: Domino id pro sua misericordia operante, ne famuli ipsius virtus in publicum prolata periclitaretur. *Aqua in vinum mutatur.*

Fuit autem & spiritu prophetię clarus: nam cùm alia multa, tum obitûs sui diem multo antè prædixit: & successorem suum Baldricum tum temporis adhuc adolescentem prophetico spiritu designauit. Excessit autē è vita cum admiranda pietatis significatione, corpusque à Clero & populo Dauētriam translatum fuit: vbi à Christi fidelibus pia & grata festiuitate memoria eius recolitur. *Claret Prophetiæ spiritu.* *Moritur & Sepelitur Dauentriæ.*

MARTYRIVM S. ANDREAE APOSTOLI: Ex passione eius, à Presbyteris & Diaconis Ecclesiarum Achaiæ scripta, desumptum: quibusdam superadditis ex Tomo 1. Annal. C. Baronij. *Vide Tom. 1. Annal. C. Baron. & Notat. in Marty. Rom.*

ANDREAS Simonis Petri frater, ætate eo senior, Iona, siue Ioanne patre, in vico Bethsaida prouinciæ Galilææ oriundus fuit. 30. Nouē. *Patria & parētes eius.*

Porrò cū cælibem quidē duceret vitam, Præcursoris Domini fact⁹ est discipulus. Procedēte verò tēpore primùm in Christi disciplinam se tradidit; deinde à Beato Petro baptizatus ac Christi benignitate ad Apostolici muneris dignitatem euectus, nequaquàm se ea functione indignū exhibuit. Quod luce meridiana clari⁹ Euangelij testimonio comprobatur. Cæterùm *Ioan. 1.*

quia sacris literis expressum non est, quo in loco Christi Euangelium diuulgauerit, & quo mortis supplicijque genere in cælum ad Christum migrauerit: non erit abs re ex verissima fidelium testium relatione fusius explicare.

Igitur Andreas post Christi in cælos ascensionem ac inter Apostolos prouinciarum diuisionem & partitionem non tantum adijt ac Christum annunciauit Scythis, verum etiam Sogdianis, Sacis ac AEthiopibus. Indè verò in Græciam descendens per Epyrum in Achaiam deuenit, ac in vrbe eius prouinciæ clarissima, quæ Patræ dicitur, diuini verbi semina sparsit tanto feruore ac animi pietate, vt breui multos ad Christi fidem traduxerit. AEgeas Proconsul hac re comperta confestim Patras venit, pietati bellum indicturus: & minis pariter ac blanditijs Christi cultores ad idolorum sacrificia compulsurus. Cui Andreas diuina virtute occurrens, ita dixisse fertur: Oportebat te quidem, qui hominum Iudex esse comprobaris, summum illum & incorruptum viuorũ ac mortuorum Iudicem agnoscere, & agnitum colere, colendoque animum ab impio & nefario deorum cultu reuocare. Cui AEgeas: Tunè es ille Andreas qui deorum templa subuertis, & nouam religionis superstitionem hominibus persuades, cuius auctor IESVS vester à Iudæis crucis patibulo affixus fuit? Respondit Andreas: O si velles diuinissimum Crucis mysterium agnoscere, quanta charitate humani generis auctor morbos & ægritudines sceleribus nostris debitas exceperit, & dolores qui nobis

S. Andreas constanter se opponit AEgeæ proconsuli populũ à Christi cultu auocanti.

nobis subeundi erant sustinuerit, sponteque omninò Crucem conscenderit, vt cruciatu suo, nos ab exilio & cruciatu sẽpiterno liberaret, profectò vna nobiscum Crucem istam, quam tu conuicijs proscindis, summa veneratione & amore complectereris. Non enim coactus, vel Iudæorum fraudibus, aut vi circumuentus, in Crucem sublatus fuit, sed voluntate sua ardentissimo pietatis & charitatis studio impulsus, pœnas consceleratis hominibus irrogandas corpore suo excepit: vt humanum genus expiaret, & iniquitatis nostræ maculas elueret.

Docet Apostolus Christum spontè Crucem conscendisse.

AEgeas quanquàm Apostoli auctoritate superatus, impietatis tamen tenebris oppressus: Miror, inquit, te tanta prudentia & virtute vitum istum sectari velle, quem quoquo pacto aut spontè, aut inuitum, Cruci tamen confiteris affixum. Cui Andreas: Et hoc est, inquit, quod etiam me dixisse iam retines: Magnum nimirum esse Crucis mysterium. Quod si fortè attentas mihi differenti aures præbere velis, eadem hæc comprobabis. Et AEgeas: Ego quidem patienter te audiam: sed tu si me obtemperanter nõ audieris, ipsum Crucis mysterium in teipso excipies. Ad ea intrepidè respondens Andreas: Ego inquit, si Crucis patibulum expauescerem, Crucis gloriam non prædicarem. AEgeas dixit: Insanus sermo tuus supplicij gloriam prædicat, qui per audaciam mortis pœnam non times. Respondit Apostolus: Non per audaciam, sed per fidem pœnam non timeo mortis. Mors enim iustorum preciosa est; mors verò peccatorum pes-

Non expauescit Crucis supplicium Apostolus.

Psalm 115.
Psalm. 33.
Genes. 3.
Docet AEgeam mysterium S. Crucis.

pessima. Et ideò audire te volo Crucis mysterium, vt agnitum credas, credensque ad veram & sempiternam salutem pertingas. Primus enim homo per lignum preuaricationis mortem induxit: vndè necessarium fuit humano generi vt per lignum passionis mors, quæ ingressa fuerat, pelleretur. Et quomodò de pura & incontaminata terra primus homo in lucem prodierat, qui rebellione sua mundo mortem intulerat: ita necessarium fuit vt de immaculata Virgine CHRISTVS Dei filius natus homo, perfecta sua obedientia vitam æternam, quam perdiderant omnes, repararet.

AEgeas ad eam Apostoli doctrinam planè stupidus: Ista, inquit, verba, ijs inculcato, qui tibi fidem adhibent, mihi autem, nisi deorum sacrificia suadenti obtemperes, in istam, quam tantis laudibus extollis, Crucem te fustigatum affigi præcipiam. Respondit Apostolus: Deorum tuorum sacrificia mihi persuadebis nunquam, qui Omnipotẽti Deo omni die sacrifico, non thuris fumum, nec taurorum mugientium carnes, nec hircorum sanguinem: sed immaculatum Agnum: cuius carnes posteaquàm credentium populus manducauerit, & sanguinem in ara Crucis semel effusum biberit, Agnus, qui immolatus est, integer perseuerat & viuus. Et quomodo, inquit, AEgeas hæc fieri possint? Respondit Apostolus: Si Christianæ religiõis mysteriũ integra fide, toto corde amplexatus fueris, discere poteris: si autem non credideris, nunquàm ad huius rei notitiam & indagationem peruenies.

Præclarum testimonium sacrificij Missæ, & veri corporis Christi in Eucharistia.

Tunc

Tunc furore mentis concitatus AEgeas, Apostolum in carcerem retrudi iussit. Vbi cùm vinctus teneretur, populus totius penè prouinciæ indignum facinus esse clamitans tantę virtutis virum ergastulo concludi, Aegeam ad mortem postulare cœpit. *S. Andreas mittitur in carcerem.*

Porrò Apostolus furentis populi animos oratione grauitatis plena compescens, cunctos admonuit vt Christi Domini exéplo paci studerent, & illatas iniurias patienter perferrét. Humanus enim (dicebat) terror & iniuriæ & supplicia, fumo sunt simillima, quæ excitata subitò euanescũt. Quare nolite repositam mihi martyrij coronam impedire, aut humanos terrores & cruciatus expauescere: sed estote magis parati, vt per tribulationes temporarias ad æterna gaudia pertingatis. *Populus vult eum liberare, sed id nō permittit Apostolus.*

Hæc & his similia per totam noctem Apostolo ad populum differéte, AEgeas prima luce per satellites ad suum tribunal eum adduci iussit: quem superba mente ita affatus est: Existimaui te nocturna cogitatione à mentis tuæ stultitia resipuisse, vt possis deinceps nobiscũ huius vitæ gaudijs perfrui securè. Stultũ enim est temeraria mente ad supplicium properare, & semetipsum in exitium ante oculos positum præcipitem dare. Ad ea Apostolus: Gaudijs tecum fruar sempiternis, si execrabili deorum cultu relicto, mecum Christo credas & animæ tuæ curã geras. Ego enim missus in hanc prouinciam à Christo Saluatore nostro, ingentem populi multitudinem ab errore ad fidem & à morte ad vitam perduxi. Et hoc est, inquit, AEgeas quòd me discruciat: *Sistitur denuò tribunali AEgea.* *Vberrimus S. Andreæ fructus in Achaia.*

quòd deorum nostrorum cultum subuerteris, & templa demolitus sis: atque ideò, nisi confestim dignis sacrificijs irata deorum numina placaueris, ego te varijs eximijs excruciatum supplicijs Cruci affigam. Tum verò Andræas hominem in scelere suo penitus obduratum cernens ait: Audi fili mortis, & stipula æternis parata incendijs; audi me seruum Domini & Apostolum IESV Christi. Hactenùs censura fidei mitiùs tecum egi, vt rationis capax, & veritatis defensor effectus idola vana contemneres, & Deum, qui in cælis est adorares. Sed quia in impudẽtia tua perseuerans, me existimas minas tuas formidare posse, age, quidquid tibi in supplicijs maius videtur, excogita. Tanto enim Regi meo ero acceptior, quanto pro eius nomine in tormentis certauero constantior.

Magna libertas & constantia eius.

Tunc AEgeas mentis suæ furias expediens, extensum iussit Apostolum flagellis cædi. Qui cùm septem inuicta virtute terniones transisset, eleuatus est; totoque corpore lacer AEgeæ exhibitus. Qui denuò ad blanditias conuersus: Audi me, inquit, Andrea, & ab effusione sanguinis tui consilium reuoca. Quod si non feceris, Crucis tibi supplicium erit subeundũ. Cui Andreas: Ego Crucis Christi seruus, Crucis trophæum optare potius, quã timere debeo. Neq; enim de mea passione, sed de tuo interitu sanè conturbor. Passio enim mea vnius est diei, aut vt multum, duorum. Tuus autem cruciatus nulla vnquam temporis longinquitate finem accipiet. Vndè desine tibi tuas augmentare miserias, & vel ex mea tandem perseuerantia fidem

Ceditur flagellis Apostolus.

fidem amplectere. Eam Apostoli libertatem grauiter indignatus Aegeas, Crucis supplicio eum damnauit. Cumque raperetur ad mortẽ, populus magno concursu clamare cœpit: Iustus homo & amicus Dei quid fecit, vt ducatur ad Crucem? Andreas verò populi clamores lenitate compescens, & incredibili gaudio exultans, ad locum certaminis properabat; cernensque paratam sibi à longè Crucem exclamauit: Salue Crux, quæ in corpore Christi dedicata es, & ex membrorum eius margaritis ornata. Antequam te ascenderet Dominus, timorem terrenum habuisti: modò verò amorem cælestem obtinẽs, pro voto susciperis. Sciris enim à credentibus, quanta intrà te gaudia habeas, quanta munera præparata. Securus ergò & gaudens venio ad te, ita vt tu exultans suscipias me, discipulum eius qui pependit in te: quia amator tuus semper fui, & desideraui amplecti te: O bona Crux quæ decorem & pulchritudinem de mẽbris Domini suscepisti, diu desiderata, solicitè amata, sinè intermissione quæsita, & aliquando iam concupiscenti animo præparata: accipe me ab hominibus, & redde me magistro meo, vt per te me recipiat, qui per te redemit me. Et hæc dicẽs expoliauit se, & vestimẽta sua tradidit carnificibus. Qui manus eius & pedes funibus Cruci alligârunt, ne clauis affixus citò deficeret, sed longo cruciatu Aegeæ crudelitatem satiaret. Aderant turbæ ad viginti hominum millia; inter quos Stratocles Aegeæ frater; qui simul cum populo AEgeæ tyrannidem execrans, Apostolum de pietate in Deum

Damnatur Crucis supplicio.

Eccè tibi Apostolum ad Crucem tanquam ad epulas properantem.

Alligatur Cruci.

differentem audiebat. Apoſtolus enim mentes credentium Chriſto, aſſidua adhortatione toto illo biduo in cruce pendens confirmabat, atque ad laborum tolerantiam, excitabat: affirmans huius vitæ paſſiones ad æternæ remunerationis gloriam non eſſe condignas.

Rom. 8.

Cæterum cum populus Aegeam grauiſſimè incuſaret, quòd virum ſanctiſſimum indigno ſupplicio affeciſſet, ille tumultum ac populi ſeditionem veritus, ad deponendum eum de Cruce properabat. Cui Apoſtolus: Quid tu ad nos AEgea veniſti? Si vis credere Chriſto, ſicut promiſi, aperietur tibi via ſalutis: Si autem ad hoc veniſti, vt me ſoluas, ego hinc viuens in corpore deponi non potero. Iam enim Regem meum video, iam adoro, iã conſpectui eius aſſiſto. Sed de infœlici ſorte tua doleo, quia parat⁹ te expectat æternus interitus. Curre pro te miſer, cum adhuc potes, ne tunc incipias velle, cum minimè poteris. Attollentes autem manus ad Crucem carnifices, ipſum penitus contingere non poterant: torpebãt enim brachia, virtute vtique diuina, ne diu deſiderata martyrij corona Apoſtolus fraudaretur. Erat enim mirè ſolicitus Andreas, ne fortè ſolueretur; ideoque voce magna clamabat: Ne me permittas Domine Ieſu Chriſte, famulum tuũ, qui propter nomen tuum pendeo in Cruce, ſolui; & ab AEgea homine corruptibili humiliari: ſed ſuſcipe me tu magiſter mi Chriſte; quem dilexi, quem cognoui, quem confiteor; quem videre deſidero. Suſcipe Domine Ieſu ſpiritũ meũ in pace: quia iam tempus eſt, vt ad te veniam, deſiderans te videre. Suſcipe me

Aegeas timens populum vult eũ ſoluere.

Recuſat B. Apoſtolus.

En animum Chriſti amore ardentiſſimum.

Domi-

Domine Iesu Christe, magister bone; neque permittas me ex hac cruce deponi, nisi prius spiritum meum susceperis. Hæc cùm dixisset, ingens repentè de cælo adfuit splendor; qui eum circundans, adstantium aciem ita obtundebat, vt penitus in eum oculos defigere non possent. Perseuerauit autem lux illa dimidiæ ferè horæ spatio; qua deindè abscedente, Apostolus emisit spiritum; qui simul cum ipso lumine ad Dominum perrexit. *Lux cælitus eum circundat & emittit spiritũ.*

Sacratissimum illius corpus insigni pudicitia & sanctitate fœmina, Maximilla nomine senatrix, suorum adiuta solatio, cum omni reuerentia de cruce deposuit; conditumque aromatibus honorificè sepeliuit. AEgeas verò ea re ad indignationem commotus, statuit Maximillam & populum Cæsari deferre: & quæstione habita, de illis quoque supplicium sumere. Qua in re dum furore & amentia plenus occupatus esset, subitò à diabolo arreptus, in medio foro ciuitatis expirauit. Frater autem eius Stratocles Christi fidelis AEgeæ facinus detestans, opes illius omnes bonaque ne attingere quidem voluit, ne illius crimine pollueretur, qui Apostolum Domini pecuniæ cupiditate & auaritia occæcatus occidere ausus fuisset. Morte verò AEgeæ tanto timore omnium animi concussi sunt, vt nemo non esset, qui idolorum cultum detestaretur, & supplex ad Christi nomen accederet: cuius diuina potentia, gloriosa ibidem præstantur petentibus beneficia. Ceterũ de translatione beatissimi huius Apostoli demũ facta Amalphim, in Archiuis illi⁹ Ecclesiæ, *Maximilla eius corpus sepelit.* *AEgeas Proconsul à dæmone arreptus expirat.* *Multi ad Christum cõuertuntur.*

Vltima trãſlatio eius. ſiæ rei geſtæ monumenta continẽtur. De perẽni autem miraculo ſcaturientis indè liquoris medici ad curandos morbos, totus penè Chriſtianus orbis eſt teſtis: in omnes enim regiones ex eo fonte fluxêre riui. Vnum verò eius brachium à Gregorio Papa cum adhuc diaconus eſſet Conſtantinopoli delatum aſſeruatúr Romæ in Eccleſia S. Andreæ ad cliuum Scauri: Caput autem eiuſdem ad Aedes ſacras eius germani Romam in vaticanum à Pio Secundo delatum decentiſſimè aſſeruatur.

Brachium & Caput eius Romæ aſſeruantur.

DECEMBER.

Vide Tom. 8. Annal. C. Baron.

VITA S. ELIGII NOVIOMENSIS Epiſcopi; Flandrorum Apoſtoli nuncupati; Ex ea quæ eſt à beato Audoeno Rothomagenſi Præſule eius æquali conſcripta. Migrauit ex humanis anno Domini 665. Vitaliani Papæ 11. ſub Clotario Clodouei filio, Francorum Rege.

1. Decem. *Patria & Parentes eius.*

SANCTVS Eligius, Lemouice Galliarum vrbe in villa Catalacenſi oriundus, parentes habuit ingenuos cumprimis & Chriſtiana religione eximios: patrem Eucherium, matrẽ verò Terrigiam. Quæ cũ filio grauida eſſet, vidit nocte quadam, ſecundum quietem inſigni pulchritudine aquilam, ſupra ſtratum ſuum volitantem, & ſemel iterumque ac tertio ſe inclamãtem. Erat præſagium naſcituri filij; quòd præclara aliqua, in vita, polleret virtute, quæ cunctis admirationi futura eſſet. Igitur natus infans, cui pater Eligij nomen impoſuit, antè omnia

Viſio matris eius.

omnia magnum sagacis ingenij præbebat specimen; quem tamen parentes non liberalium artium studijs, sed Christiana ritè pietate imbutum mechanico operi admouerunt. Erat in vrbe Lemouica aurifaber, Abbo nomine, qui publicam fiscalis monetæ officinam gerebat; cui eodem artificio instituendus traditus Eligius, breui huius officij vsum plenissimè est assecutus.

Proficiscitur in Franciam. Intereà post aliquot annorum curricula, relicta patria Franciam adijt; vbi in intimam Regis Clotarij, artis suæ præstantia, peruenit notitiam. Volebat enim Rex eo tempore sellã sibi auro gemmisque vrbanè distinctam fieri; cuius rei gratia Eligio copiosam auri contulit impensam, ne quid ad summam sellæ magnificentiam atque splendorem deesse pateretur. At Eligius admiranda non modò industria opus elaborauit, sed tanta insuper fide auri laminas extendit, vt non vnam sed duas affabre factas Regi exhiberet sellas. Quæ res Regi & summæ admirationi fuit, & Eligium adeò acceptum reddidit, vt nihil non esset quod Rex illius fidei concreditum vellet.

Conficit Regi duas sellas summa fide & industria.

Studia pietatis eius. Interim Eligius opum & honorum cõtemptor eximius, totum se diuinis rebus sedulò mancipabat; Inediæ & vigiliarum patiens noctes & dies precibus & lachrymis incumbebat; indesinenter solicitus vt ab omni peccati contagione purus Christi gratiam vberrimè mereretur. Erat illi in cubiculo sanctarum reliquiarum magnus thesaurus, quem vnicè diligebat; & antè eum totis frequenter noctibus peruigil feruentes Domino preces fundebat:

Supplicat Deo frequẽter antè sacras reliquias.

& ecce

& eccè nocte quadam cum supplex Dominum deprecatus esset, vt si sibi accepta eius esset pænitentia, quoquo modo certam dignaretur dare significationem (dictu mirum) visus illi adstare sanctorum aliquis; qui de somno eum excitans ait: Eligi, exauditæ sunt orationes tuę indiciaque eccè olim quæsita nunc tibi cócessa. Mox ille excitatus, cum dubitaret, veranè res, an somnium esset; ilicò admirandum fragrantiæ hausit odorem; guttas quoque suauissimas ex gerulo reliquiarum super caput suum defluentes sensit: quæ fidem fecêre, quempiam sanctorum præsentem fuisse.

Nota miraculum.

Sub id verò tēpus mortuo Clotario, Dagobert⁹ eius fili⁹ regni suscepit gubernacula, qui Eligiū nō minori, quàm pater, & fide & amore complexus est. Erat nomen illius non artificij solum præstantia, sed multò magis sanctitatis opinione celeberrimū: ità vt è longinquis regionibus legati ad regiā confluētes eius inprimis cōspectu & colloquio frui vellēt. Fuit autem ardens in eo benignè faciendi studiū: ità vt nō rarò se suaque omnia oppignoraret, quò debitoribus subueniret, & inopiam multorū subleuaret, vel captiuos redimeret. Si fortè à peregrino aut ignoto domi quæsitus nō inueniretur, statim nō alio in loco quàm apud pauperū cœtum inueniendus erat. Et primò quidē auro gemmisque, vt cæteri, ornatus incedebat, vt ostētationē vitaret; intrinsecus nihilominus aspero indutus cilicio: sed postquā solidiora pietatis iecit fundamenta, quæ humani fauoris turbinem non extimescebant, ilicò cuncta ornamēta egenis distribuit; vilibusque dein-

Summa eius benignitas in pauperes.

Sub preciosis vestibus gerit cilicium.

deindè vestimentis contectus, & funiculo cinctus pauperū domicilia benefactor lustrabat: & quidquid à Rege, & principibus obtinebat, id protinùs in egentium eleemosynas expendebat. Erat autem Regi adeò charus, vt verbo, quidquid vellet, ab eo impetraret.

Inter cætera autē petijt à Rege villam quādam in rure Lemouicino, Solemniacum nomine; quam mox in virorum conuertit monasterium; vbi centum & quinquaginta strenuos Christianæ militiæ professores congregauit: reditusque ad vitæ sustentationem necessarios delegauit. Post quæ in vrbe Parisiensi sacrarū virginum condidit domicilium, trecentarum numero puellarum florens; cui Abbatissam, Auream nomine, Maurini & Quiriæ filiam, præfecit. Quibus actibus sedulò intentum Dominus pro sua misericordia tanta virtute & gratia decorauit, vt laicus adhuc miraculis coruscaret; & modo cæcum, modò claudum sanaret, modò exiguo vino multos reficeret; alijsq; id genus virtutibus fulgeret. Nec minor illius erat in curandis animabus industria; vtpotè qui Christianæ eloquentię præstantia florentissimus, & cognitione scripturarū egregiè instructus, populū, quocunq; pergeret, euangelicis monitis viā salutis præclarè docebat.

Extruit monasteriū Solemniacum.

Itē Parisijs monasteriū virginum.

Claret miraculis.

Hisce igitur maximarū virtutum ornamentis inclytus, cunctisque admirandus, ad Nouiomensis ecclesiæ regimen vocatus fuit: atque ita aurifaber inuitus detonsus, vrbium seu municipiorum custos constituitur; Veromanduensis scilicet; Tornacensis; Nouiomensis & Flandrensis; Gandensis atq; * Corturiacensis; idque

Fit Episcopus.

* *Curtracensis.*

idque vel hoc maximè, quòd eius regionis incolæ magna adhuc ex parte gentilitatis errore detinerentur: quos ille populos cælesti alimonia sedulò pascens, omniaque suæ diœcesis loca studiosè peragrans, & verbo & exemplo ad pietatem & fidem adducebat. Et quidem Flandrenses atque Andouerpienses; Frisones quoque & * Sueui; & barbari quique circa maris littora degentes; quos velut in extremis remotos, nullus adhuc prædicationis vomere exarauerat, principio eum hostili animo & aduersa mente exceperunt. Sed vbi eximiæ sanctissimi viri virtutes eis innotuerunt, pars maxima trucis ac barbari populi, relictis idolis, gaudens Christo nomen dedit. Et quidem multoties mors, illius ceruicibus impendés, atrocia quæque ob veritatis assertionem minabatur: quam ille toto desiderio martyrij auidus expetebat, sed nunquam voti compos fieri potuit. Reseruabat enim eum Dominus multorũ adhuc saluti necessarium; vtpotè qui postmodum in Nouiomensi oppido, virginum Christi condidit monasterium; & alia multa, tum per se tum per discipulos construxit: in quibus cælestis disciplina egregiè viget. Corpus S. Quintini martyris, aliaque complura, post multam inuestigationem, inuenit. Postremò autem & post multarum virtutum insignia, post miraculorum coruscationes, inter quæ sunt, & cõfractæ diuinitus carcerum seræ, & compeditorum vincula; post multa quoque & varia ab eo veridicè prædicta, annos iam amplius natus septuaginta in Nouiomensi oppido beatum Deo spiritum tradidit: præclarissimis & posteà

Flandrenses, Anduerpienses & alios, ad Christi fidẽ conuertit.

* *Suedi.*

Fœliciter obit.

posteà vti prius in vita coruscans miraculis.

VITA S. PETRI COGNOMENTO Chrysologi; Rauennatis Archiepiscopi: Ex ea quæ est per Hieronymum Rubeum l. 2. Historiarum Rauennatum. Obijt anno Christi 449. vel sequenti, sub Leone Papa, & Valentiniano Imp.

Vide Tom. 6. Annal. C. Baron & Not. Martyr. Rom.

PETRVS Rauennatum antistes, cùm alijs virtutibus clarus, tum ea potissimú ratione Chrysologus dictus est, quod mira sermonis suauitate pollens, aureum ex se orationis flumen funderet. Hic ex Foro Cornelij, vbi natus fuisse perhibetur, in Archiepiscopú Rauennaté, non humano fauore vel industria, sed diuina prorsus virtute electus fuit. Cùm enim defuncto Ioanne Rauennatú Archiepiscopo, ciues, vt moris erat, antistitem ab eis electum Romam ad Xistum tertium, Pontificem, vnà cum Cornelio, Fori Cornelij episcopo, confirmandum misissent, ferút Xysto per quietem Principem apostolorum & Apollinarem apparuisse, mandasseque, vt quem medium sibi adolescentem habebant, Rauennatem Archiepiscopum, altero illo à Rauennatibus adducto reiecto, crearet. Quapropter cum postridie Rauennates adessent, Xystus primò reiecit quem elegerant: deindè omnes præstò esse iubens, vt quem Petrus & Apollinaris designauerant, Archiepiscopum faceret, cum neminem ex Rauennatibus illius similem fuisset conspicatus, Cornelio episcopo mandat, vt suos in medium proferat. Eminebat inter cæteros, vitæ innocétia ac doctrina Petrus, Cornelij Diaconus. Hunc cum illius similé Xystus

2. Decem. Petrus quare dictus sit Chrysologus. Vbi natus.

Diuinitus fit episcopus.

cognouisset, quem in somno viderat, Archiepiscopum Rauennatibus prȩfecit. Id verò illis ægrè ferentibus, rem omnem aperit; vndè tanta reuerentia Petro apud omnes conflata est: vt summa cum gratulatione, quanquam inuitus & non sinè ingenti molestia, primum ab Valentiniano & Galla Placidia, deindè ab omnibus, exciperetur.

Synodus Chalcedonensis.

Petrus Chrysologus scribit aduersus Eutychen.

Itaque ad id honoris fastigium euectus, cũ Eutyches Byzantius Abbas factiosorum ope falsam disseminaret doctrinam, qua diuinam Christi naturam cum humana in idem recidisse asseuerabat; & Leo Pontifex, qui Xysto successerat, conuocato trecentorum & sexaginta episcoporum Chalcedonem Cõcilio, eam pestem restinguere niteretur, Petrum Chrysologum iussit ad Concilium aduersus Eutychem scripto decertare. Quod ille adeò luculenter grauiterque & piè præstitit, vt ad hanc vsque ætatem ea scripta viri omnes docti mirentur, & primo loco habeant.

** Antisiodorensis.*

S. Germanus Altißiodorensis episcopus Rauennæ moritur: eius vita extat 31. Iulij.

Accessit hoc tempore Rauennã ad Valentinianũ Germanus* Altisiodorensis antistes, eximia vir sanctitate; qui nõ multo post prȩuisam iam antè ab se mortem atque prȩnunciatã, Rauennæ cum vita commutauit: cuius cadauer à Petro Chrysologo condîtum in Galliam trãsmissum fuit: & Petrus sancti viri cucullam & cilicium, nequid pius hæres ex intestati bonis non possideret, sibi vendicauit. Cum verò hoc tempore, Rauennates ad deorum commentitiorum simulachrum, quos antiquitas, antè partum Virginis errore delusa coluerat, personati Kalend. Ianuarijs, tota vrbe per ludum discur-

discurrere consuêssent, ipse multis concionibus habitis, eam perniciosam consuetudinem tollere conatus est. *Cultum falsorum deorum tollit.*

Tandem cum imminere sibi extremum vitæ diem diuinitus intelligeret, decimumque iam annum Rauennati Ecclesiæ præfuisset, contulit se ad forum Cornelij, vbi diui Cassiani martyris templum ingressus, muneribus tributis, Deum precatus atque ipsum Cassianum martyrem, vt benigne eius animam exciperēt: hortatusque Rauennates, qui illum fuerant insecuti, vt in deligendo optimo pastore inuigilarent, nec discederent à diuinis mandatis; placidè ac tranquillè ex hac vita migrauit, quarto nonas Decembris. Sepultus est ibidem iuxtà aram D. Cassiani, vbi & nunc quiescit. Eius tamen brachium auro ac gemmis ornatum, in Vrsiana æde veneramur. Inter alia quæ reliquit doctrinæ monumenta, eius ad populum, conciones, diuino spiritu & eximia pietate religioneque illustres ab omnibus bonis & doctis iudicantur. Communi omnium consensu in Diuos relatus est; eique anniuersarij honores ob id decreti. *Obit feliciter.* *Canonizatur.*

VITA S. BIRINI DORCESTRIENsis Episcopi: Ex ea quæ est per Gulielmū Ramesiū, Ordinis S. Benedicti. Claruit anno Domini Sexcentesimo Trigesimo quinto & sequētibus.

Vide C. Baron Not in Martyr. Rom. & Tom 8. Annal.
3. Decem.

SBirinus à Papa Honorio ad prædicandum verba salutis Anglorum gēti directus, eiusdemque Pontificis iussu per Asterium Genuensem episcopum antistes con-

Consecratur episcopus ab Asterio Genuensi antistite, iussu Honorij Pap.

secratus, primò ad Britannici freti littus peruenit. Vbi cum nauem ascensurus diuina celebraret mysteria, & sibi suisque salutaris hostię viaticum pararet, vixdum peracto sacrificio, vrgente nauigationis articulo, ad nauem festinans introducitur. Cumque prospero ventorum flatu alta sulcarent pelagi, Birinus se rem præcipuè charam in littore, vndè ascenderat, reliquisse recordatur. Acceperat enim ab Honorio Pontifice, maximi mu[illegible] loco pallam, vt vocant; super quam sacratissimum Christi consecrabat corpus; eidemque syndoni sacra mysteria inuoluta atque ex collo suspensa secum deferebat. Igitur ne re sacrosanctis mysterijs valdè necessaria fraudaretur, fide armatus in mare descendit; siccisque pedibus aquas inambulans, recepto quod reliquerat ad nauem regressus est: quæ ad viri sancti reditum constitit immobilis. Eo tam admirando spectaculo nautæ stupefacti, flexis genibus Birinum tanquam Deum quendam venerati sunt; & complures eorum ad Christi fidē conuersi.

En admirandum fidei miraculum.

Porrò intrante illo Occidentalium Saxorum portum, & Euangelij semina vberrimo cum fructu spargente, annosa quędam mulier, oculorum & aurium beneficio longo tempore priuata, supplex accessit; quam ille Crucis signo repente sanauit. Eo miraculo alijsque plurimis sancti viri auctoritas mirè apud gentem illam crescere cœpit: ita vt dicta eius purgatis auribus auidè exciperent, Christoque sua nomina libenter darent. Cinigilsus eā tempestate regni gubernacula tractabat; qui doctrina

Cæcā sanat signo Crucis.

Birini

Birini illustratus & catchesi instructus, baptismate expiatus est: quem Osualdus Nordanhũbrorum Rex de sacrofonte suscipiens, pari studio & pietate in Christianæ fidei religione profecit: eiusque filiam coniugem accepit. Itaque duo illi Reges fidei mysterijs iniati, Birino Dorcestram ciuitatem donauerunt, vt in ea, sede episcopali constituta & confirmata, alijs in circuitu populis Christum annunciaret. Neque passus est vir diuinus vllis se frangi laboribus, sed pari alacritate atque virtute in VVestsaxoniam quoque fidem inuexit. Et hæc quidem tricesimo octauo ab ingressu S. Augustini in Angliam anno cum magna sanctitatis opinione peregit. Anno verò Domini 635. tempore Regis Cinigilsi, regulares apud Dorcestam instituit canonicos, vbi ipse & successores eius viginti & septem episcopi, annis circiter quadringentis & quinquaginta septem fuêre: sed Gulielmo Conquæstore regnante, Remigius episcopus eam sedem Lincolniam transtulit. Stephano autem regni gubernacula moderante, Alexander episcopus canonicos regulares Dorcestriæ instituit. Cæterum Birinus sanctitate & miraculis clarus ità è vita excessit, vt cunctis fidelibus magnum sui desiderium cũ multis lachrymis coniunctum relinqueret.

Cinigilsus Rex ab eo conuertitur.

Constituit sedem episcopalẽ Dorcestria S. Birinus.

Huius S. Augustini vita extat 26. Maij.

Instituit canonicos regulares.

Episcopi sedes transfertur Lincolniam.

Obitus S. Vbri.

VITA ET CERTAMEN GLORIOSAE *Virginis & Martyris Barbarae ex actis, quae nomine Ioannis Damasceni & Arsenij feruntur: passa est Nicomedia tempore Maximini Imperatoris qui post Alexādrum regnauit, Anno Christi 237. & sequentibus secundum sententiam Doctissimi & praestantissimi viri Baronij.*

NOBILIS planè virgo & multis virtutib⁹ ac miraculis illustris Barbara[a] Maximino imperij sceptra tenente, Christiani nominis hoste infensissimo, præclarum pro pietate & Christianæ religionis defensione certamen subijt. Hæc patre Dioscoro Græco homine, nobili quidem viro & diuitijs inclyto, at impio & idolorum cultui vel maximè dedito, nata, ab Origine[c] sacris literis imbuta fertur. Certè patri filia planè dissimilis, ab ineunte ætate ità se à rerum humilium & caducarum cogitatione abduxit, vt cùm mundi fabricam sæpè intentoque animo consideraret, magnitudineque eius & pulchritudine, animaduersa, perpetuam constantiam & certũ rerum ordinem admiraretur, facilè indè perspexit, tanti operis laudem fortunæ ac falsis idolis non esse tribuendã: sed aliquem præesse, qui hæc omnia fabricatus, summa sapientia moderetur atq; conseruet. Hac cõtemplatione summũ rerũ opificẽ colligens, idolorum nefariam superstitionem detestabatur; & cælesti lumine mirifice lustrata, in dies maxima fidei pietatisque augmenta capiebat. Cum autem patri esset vnica, liberali admodum specie & insigni

[a] Vide Not. C. Baron. ad Martyr. Rom. & 2. Tom. Annal. Quidam enim scribunt eam martyrium subiisse in Tuscia: plerique Heliopoli; referuntque eam de prouincia nonnulli codices ad tempora Maximiani. 4. Decem. * Met. p. & Pet. Galesinius, habent Maximiano.

[c] Teste Baronio in Not. vbi addit, teste Eusebio, lib. 6. cap. 4 & 7. quamplurimas mulieres ab eo Christianam fidem edoctas esse.

gni morum honestate prædita: ne passim formæ eius pulchritudo omnium oculis exposita esset, parens egregiam illi turrim, & habitationi commodissimam ædificauit: in quam virgo inclusa multo ardentius animum suum Christianæ fidei mysterijs excolebat, totosque dies ac noctes de rebus diuinis, de animæ immortalitate, de cælestibus præmijs, de supplicijs æternis, & de caducis huius mundi rebus secum cogitabat. Interea patris animus nobilium quorundam & principum virorum precibus solicitatus, filiæ nuptias suadere conatur; at illa eas constanter reijciens, stultũ fore ducebat, iam semel cælesti sponso dicata, terrenis amplexibus inhiare.

Degit in turri sanctissimè.

Respuit sponsos omnes.

Itaq; pater cum virginis animum eò impellere non posset, statuit longa peregrinatione filiam permouere: ratus eam patris desiderio victam tandem aliquando voluntatem eius amplexuram. At illa cælestibus delicijs mirabiliter inescata abeuntem non lachrymis, vt fieri solet, sed vnica hac petitione prosecuta est, vt fontem, in quo lauari posset, turrim iuxtà ædificari curaret. Nec in eo difficilem se præbuit pater, sed & duas insuper fenestras, quibus lumen exciperet, fieri præcepit. Hoc ædificium, absente patre Barbara contemplata, vt fidei, quam religiosè colebat, posteris monumentum relinqueret, S. Trinitatis exemplar in eo exprimendum curauit. Itaque pro duabus fenestras tres fieri, & labri pauimentum Crucis imagine ornari iussit, sicque magna cum fidei suæ significa-

Lauacrum ei conditur.

tione ædificium illud obſcurum & auri ſimile, ſanctimoniæ & ſpiritûs plenum demonſtrauit. Pater reuerſus, vt ædificij ratione mutatã vidit, ira excandeſcens in fabros inuectus eſt. Fabri culpam in filiam reijcientes veniam deprecati ſunt. Filia verò opportunam ſuæ fidei prædicandæ nacta occaſionem, patrem pluribus verbis ad Sacroſanctæ Trinitatis myſterium, & ſalutarem Chriſti Ieſu fidem hortata eſt. Qui graui filiæ oratione ad iram & indignationem commotus, ſtricto enſe, vtpote omni impietate imbutus, vnicam filiam furibũdus aggreditur. At illa ſcelerati patris impetũ miſerata, ne ſe nefaria filię cęde inquinaret, fuga ſalutẽ quæſiuit: Deiq; ope è periculo liberata ad montem quendam feſtinè confugit. Ibi tunc contigit res omni admiratione digniſſima. Virgo enim ſimulac ad montem peruenit, ſaxum ingens mirabiliter ſe patefaciens fugienti viam aperuit, & ſuo complexu eam recepit. Quo miraculo nequaquam commotus pater eam ad necem requirere pergit, & indicio paſtoris cuiuſdam tandem inuenit. Tũ verò omni ſaxo durior, pedibus in latera eius inſultãs, dorſum pugnis fœdè percutit, crinibuſq; raptatã via aſpera ac difficili trahit. His cruciatibus tenera virgo nihil à Chriſtianæ fidei propoſito remota in tetrum includitur carcerem: vbi paſſis in cælum manibus à Chriſto ſponſo ſuo, cujus deſiderio tenebatur, auxilium implorare non deſtitit.

Patri fidem ſuã explicat.

Pater vertitur in tyrannũ crudelẽ.

Magno miraculo euadit mortem.

Crudeliter eam cædit Pater.

Mittitur in carcerem.

Quam eius conſtantiam pater ægrè ferens, vehementiori ira exardeſcens, eã Præſidi prouinciæ Martiano tradidit, vt eã exquiſitis tormentis,

Præſidi Martiano cruciãda traditur.

mentis, nisi repudiata Christiana fide patrium deorum cultum suscipere velit, crudeliter discerpat. Præses autem nè ira aut perturbatione vlla commotus videretur, primùm verborum blanditijs & laudum illecebris virginem attentat: positisque ob oculos eius pulchritudine, generis splendore, paternis opibus, rebusque alijs, quibus ad fallendum armis satanas vti cõsueuit, obnixè eam rogauit, vt benè monenti pareret, paternamque religionem tempore & legibus confirmatam amplecteretur. Ad ea virgo graui ac pia oratione ità respondit, vt Pręses facilè intelligere posset, eam terrena omnia respuere ac pro nihilo putare: solaque cælestia ac sempiterna toto animo appetere. Quinimò voce, vultu, & animo constanti ac libero sanctam Iesu Christi fidem cõfessa, Præsidem, qui malitiosis blanditijs idolorum impietatem ei suadere conabatur, vehementer reprænhendit.

Præses ei blanditur.

Nihil proficit.

Præses igitur cum blanditijs virginem ad falsum idolorum cultum allicere non posset, deposita omni simulatione, vultu tristi ac seuero, tormenta expedire iubet: sperans eo terrore virginis constantiam ilicò casuram. Itaque vestimentis spoliata, neruis bubulis atrociter cæditur, & inflicta vulnera, quo acrior ei dolor inureretur, cilicio perfricantur. Illa verò his cruciamentis non fracta, neque debilitata, Christi nomen perpetuis laudibus celebrabat: prorsus vt Præses animi eius constantiam vehementer admiratus, in carcerem eam recipi iuberet. Recepta in custodiam, media nocte carcer clarissima luce collustratur: sese-

Ceditur flagellis nuda virgo.

Recipitur in carcerem.

Christus in carcere eam confirmat & integrè sanat.

Iuliana mulier martyri se associat.

que Rex gloriæ Dominus ei in conspectũ dãs, præsentem eius dolorem est cõsolatus; vulneraque, quæ ei grauia sanè inflicta fuerant, integrè sanauit. Quo miraculo Iuliana religiosa admodum matrona excitata in idẽ certamen, quod forti inuictoque animo barbara virgo sustinebat, se spontè coniecit.

Constanter respondet Præsidi.

Cæterùm gloriosa Martyr tam admirabili Christi beneficio animata, cruciatus vel grauissimos nihil extimescens, postridiè eius diei in iudicium adducta ingentem Præsidi admirationem commouit. Qui impia mẽte tantum beneficium idolis suis asscribens: Vides, inquit puella, quantam dij tui curã gerant, qui te verberibus grauiter cæsam, & plagis liuidam, repentè sanarunt. Est igitur, cur illis & gratiam referas, & cultum tribuas, quorum singulari beneficio incolumis & salua es. At illa tantam sacrilegi impietatem non ferens, summa vocis & orationis grauitate respondens: Dij tui, inquit, nullo planè sensu præditi nihil horũ præstare queunt; sed est Christus Iesus qui me sanã restituit: quem tu impietatis tuæ tenebris occæcatus videre non potes.

Dirissimè cruciatur.

Hac oratione Præses vehementius cõmotus, virginem ferreis vnguibus dilaniari, eius lateribus faces accẽsas admoueri, tum deniùm caput malleolis quibusdam pertundi iubet. Illa verò sublatis in cœlum oculis: Domine, inquit, qui scrutator es cordium, nosti quanto tui desiderio tenear: nè me derelinquas, quæso, vsque in finem. Strenua igitur Christi martyr Barbara cum iterùm grauissimis supplicijs torqueretur cœlesti auxilio confortata, ea omnia in-

uicto

uicto robore perferebat. At Iuliana cùm teterrimos, quibus illa afficiebatur, cruciatus cerneret, non potuit lachrymas & gemitus continere: spiritu tamen Christi roborata fortissimam athletam in his lamentis ad fidei constátiam cohortari non destitit. Quod cùm Præses animaduerteret furore & amentia æstuans, ijsdem ipsam tormentis subiecit. Itaque vni & item alteri, ad grauiorem sexui inurẽdam contumeliam, vbera pręcidi, præcisisque vberibus nudam vtramque, direptis vestib. per loca publica passim deduci iussit. Hem crudelis & impia mens. Num vllum aliud commentum hoc scelere fœdius excogitari potuit? num aliud cõtumeliæ genus tam insigne ad muliebris sexus infamiam? At illæ, gratijs omnipotenti Deo actis, in Christi bonitate spe futuræ retributionis exultabant: sędeque per omnes vrbis partes perductæ, postremò capitis damnatæ ad martyrij palmam incredibili cum gaudio properabant.

Iuliana eam confortans, fit socia pœnarum horribilium.

Vbera earũ excinduntur.

Graue sanè supplicium pro castissimis virginibus.

At verò pater omnis humanitatis expers, cũ tanta alacritate filiã ad vltimi certaminis locum tendere cerneret, furibunda mẽte in eam inuectus, ipse ꝑ se triste inprimis expleuit ministerium: filiamque vnicã, cunctis animi corporisq; dotibus ornatissimam, capite trũcauit. Cuius feram crudelitatem non diu tulit impunem diuina iustitia: nam statim eodẽ in loco, quo filiæ caput absciderat, iactis de cælo fulminib. ambustus animam expirauit. Libet autem hic vnum omni admiratione dignũ attexere miraculum: ꝙ anno humanę Salutis millesimo quadringentesimo quadragęsimo octauo, meri-

Pater eam interficit.

Fulmine propterea perit.

meritis sanctissimæ huius martyris contigisse certò comprobatur.

Scribit hoc miraculum Theodoric⁹ Pauli: qui præsens interfuit.

Degebat in Gorcomensi oppido Hollandiæ lanius quidam, pius non minùs quàm diues, Henricus Kock nomine: cui ex agro fortè redeunti hæc accidit calamitas. Siquidem nocte, qua diui Augustini memoria festiuo gaudio recolitur, cùm rurali fatigatus labore, arctiori somno complecteretur, candela ardens in stramina decidit, flammasque adeò vehementes excitauit, vt tota domus incendio conflagraret. Euigilans verò Henricus ægrè admodùm cum filio Andrea incendium euasit. Verùm corpore liberatus, pro pecuniæ amissione vehementer solicitus, non dubitauit iterùm sese furentibus obijcere flammis. Itaque Crucis signo munitus in domum pedem intulit; quæ collucentibus vndique flammis penè vastata antè super eum corruit, quàm ad conclaue, vbi nummi reconditi iacebant, perueniret. Hinc cùm certa iam mors instaret, tametsi vrentibus flammis grauiter torqueretur, maiori tamen dolore cruciabatur, quod Ecclesiasticis destitutus sacramentis è vita migraret. Ea propter desperata corporis salute, cùm vndique se angustijs cinctũ animaduerteret, ad diuam Barbaram, quam diebus singulis singulari deuotione venerari consueuerat, suppliciter cõfugit, dicens: Barbara martyr Christi sanctissima, succurre misero & in peccatis morienti: Deprecare Dominum nè de corpore meo anima egrediatur, nisi confessionis sacramento antè purgata, & saluifico viatico præmunita.

Henrici cuiusdam Lanij infortunium.

Inuocat S. Barbaram in medijs flãmis Henricus præfatus.

Vix orationẽ finierat, & ecce virgo eo schemate,

mate, quo in templo picta habebatur adesse visa furentes ignium globos pallio suo restingués, supplicem suum per tectum stramineum eduxit, atque tuto in loco statuens sic allocuta est: Quia diuinam per meum patrocinium implorasti opem, meo scias interuētu vitam tibi ad auroram vsque prorogatam; quo viuendi spatio, Confessionis, Eucharistiæ, atq; Extremæ vnctionis sacramenta recipias. His dictis sanctissima virgo disparuit: & Henricus toto corpore adustus, ad filiæ suæ Dietuerdæ, quæ viro honorabili Neudoni dudùm nupserat, domū solus perrexit. Nulla erat in toto hominis corpore sanitas: ità vt assati cadaueris speciē magis quàm hominis præ se ferret. Verenda eius ignis edax absumpserat, adeò vt hiatibus in inguine vulneribus etiam exta nudarentur cremata. Nates & clunes flamma vorauerat: præcordia, venter, pectus, ascellæ, collum ac scapulæ non modò adusta, sed inflexibilia & ferri instar rigida erant. Denique à vertice capitis capilli cum carnibus defluentes, & ossa nudantes, in genis hærebant: & antequàm ad filiæ suæ domùm veniret arentes pedicæ inter eundum à corpore eius decidentes combustionis pariter ac miraculi euidens testimonium præbebant. Quid multis? Nihil in eo cernebatur præter admirabile horrendumque cunctis simulachrum; cui tamen in mortuo atque cremato corpore, ne sacramentorum expers moreretur, vita seruabatur.

Eripitur à S. Barbara è medijs igniū globis.

En rem superadmirabilem in homine igne penè consumpto.

Cùm autem per ciuitatem stupendi huius miraculi rumor percrebuisset, plures ad spectaculum hoc mirabile cadaueris, vt ita dixerim

rim, morituri, quàm ad restinguendum ignem confluebant. Idcircò vt maius fieret miraculum, confortatus à Deo Henricus, perindè ac sanus & incolumis populo aduentanti prædicabat. Hortabatur omnes ad terrenorum contemptum cælestiumq; amorem: atq; vt Deum in cunctis eius operibus laudarēt, & in sanctis suis verè mirabilem honorarent oēs admonebat. Multis deindè astruebat sanctissimæ virginis & martyris Barbaræ interuentu, & meritis gloriosis, præsens hoc longioris vitæ beneficiū se obtinere. Hæc enim, inquit, vt ipsi cernitis oculis vestris, honorantibus se sacramenta confessionis & Eucharistię antè mortem impetrat. Ad hæc miraculi huius in se facti narrans ordinem, postremò addebat, illucescēte aurora quantocyus in testimonium veritatis è seculo se migraturum. Et nè quis de miraculi adhuc veritate dubitaret, aut quod diuinæ erat miserationis, naturæ aut fortunæ adscriberet, rogabat honestissimos quosq; vtriusque sexus senes, vt accederent, & exploratis visu, tactuq; probatis singulis, & membris & locis, discerēt non virtutis humanæ quòd viueret, sed potestatis esse diuinæ. Igitur multi humana curiositate permoti, cum omnia lustrassent, Dei omnipotentiam & sanctæ Barbaræ merita benedixerunt.

Meritis S. Barbaræ cōseruatus Henricus.

His ità peractis, cum omnium peccatorum suorum ab infantia confessionem fecisset, sumptis sacramentis, sanctam Barbaram diuumq; Laurentium in patrocinium inuocauit: omniumque deindè sanctorum se precibus cōmendans, peccatorum suorum veniam assiduò à Chri-

En Confessionem generalem.

En quos habuerit speciales patronos.

Christo precabatur. Postremò sonora voce, Domine, inquit, IESV Christe misericordissime Deus, qui me in ara Crucis preciosissimo sanguine & acerbissima morte redemisti, miserere mei: Eccè in manus tuas commendo spiritum meum. Hæc dicens emisit spiritum. His ego Theodoricus Pauli de Gorcum quia interfui, & prædicti Henrici confessionem quater audiui; sacramenta administraui: vulnera eius ac membra tractaui: tractandaque alijs obtuli; ipsum prætereà inter brachia mea morientem tenui: non potui tam glorioso miraculo testimonium non præstare, & hæc ad Dei gloriam scribere.

Tandem moritur Sacramentis munitus.

En quàm sit fide dignus qui hæc scripsit.

VITA S. ANNONIS ARCHIEPIScopi Coloniensis: Ex ea quæ syncerissimè, tribus libris apud V. P. Lauren. Surium conscripta habetur. Migrauit ex humanis anno Domini 1075 Sedis suæ anno 21. In virum hunc sanctissimum ecclesiasticæ libertatis vindicem & propugnatorem, olim declamarunt schismatici: obstrepuntquè nunc hæretici Magdeburgenses Centuriatores: Sed eorum calumniæ à Mariano Scoto, & Lamberto, & hisce actis fidelissimis refutantur.

Vide C. Baron. in Not. ad Martyr. Roman.

ANNO, generis & patriæ suæ decus, sideribus ipsis meritis altior, ex Alemannorum populis duxit originem. Pater eius VValterius, mater Eugela: ambo studio religionis insignes, ex ingenuis ingenui, nobilitate animorum magis quàm corporum conspicui. Horum

4. Decem.

Patria & parentes eius.

Horum in filios & filias fusa fęcunditas, cùm inclytam satis posteritatis suæ produxerit familiam, tum filium hûc Annonem moribus, ingenio, formaque cæteris præstantiorē edidit; qui oculis cunctorum gratiosus, ipsum inprimis parentem summo gaudio cumulabat. Vndè pater, licet pietate in Deum præstans haberetur filium tamen generosa admodùm indole præditum, per militaria exercitia mundo nutrire, & ad summos quosque honores euehere decreuit. Itaque pius puer militaribus à parente studijs adhibitus, dum crebras inediæ, algoris, æstus, ac vigiliarum patitur asperitates, fortitudinem moralium disciplinarum didicit nobilissimam: quæ futuræ constructioni antè omnia in eo necessaria videbatur. Intereà eius auunculus Babinbergensis ecclesiæ canonicus, patriam, propinquos, & notos inuisens, vbi conscius esse cępit paterni erga Annonem consilij, ægrè ferens tam ægregiæ indolis infantiam mundanis consecrari negocijs, explorata prius pueri volūtate, clandestinam ei persuasit fugam: hortans vt abiectis impedimentis domesticis, excellentes ingenij sui vires in spem & gloriam totius generis sui, non modò temporalibus, sed & æternis in cælo cōmodis & dignitatibus amplificaret. Quid plura? Puer monitis hisce stimulatus redeunti Babenbergum auunculo clàm se socium adiunxit: & animum in Babinbergēsium schola (quæ tunc temporis disciplinæ, religionis ac studij feruore florebat) ad literarum disciplinas appulit. Vbi per incrementa temporum mirificos in humanarum diuinarumque rerum cogniti-

Anno puer militaribus studijs adhibetur.

Auunculus eius persuadet ei vt fiat clericus.

Mirè proficit in litteris.

gnitione faciens processus, ingenium pariter & mores egregiè nobilitauit.

Itaque suis ipse profectibus magisterij honore decoratus, cùm indies probitatis suæ & virtutum ramos per ora multorum longè lateque extenderet, Henricus tertius Romanorũ Augustus eum in palatium assumpsit: vbi breui primum gratiæ & familiaritatis locum obtinuit. Erat enim vel eo solùm nomine Imperatori gratissimus, quòd iusti ac recti admodum tenax in omnibus causis, pro suo tum statu, non adulando, vt cæteri, sed magna cum libertate obloquendo, iustitiæ patrocinaretur. Denique exactis in palatio haud multis annis, magna Imperatoris, magna omnium, qui eum nouerãt, expectatione, adeptus est Agrippinæ, quæ & Colonia, nobilem sedẽ: Hermanno nominis huius præsule secundo, paucos antè dies ex hac luce subtracto. Quem gradũ Ecclesiæ, anno Dominicæ incarnationis 1055. adeptus, haud sanè imparem se acceptæ dignitati deinceps gessit: prorsus vt sicut editioris loci insignibus, ita cunctis virtutum generibus inter cęteros regni principes conspicuus incederet. Pernoctabat plerunque in orationibus; & per ecclesias paucis ac certis comitibus, interdum vno tantùm puero contentus, discurrens nudis pedibus, nonnunquam etiam cilicio ad carnẽ indutus, flens procedebat. Et diem quidem in publicis & priuatis negocijs, noctem verò totam in Dei opere expendebat. Nam tũc peccata confessione & lachrymis expiare, & inferioris personæ manibus flagellis cędi, tantus pontifex non erubuit. Perlustrabat verò

A Henrico 3 Imperatore in palatiũ assumitur.

Fit Coloniensis episcopus: anno Domini 1055.

Studia eximiæ pietatis eius.

omnem episcopatus sui parochiam hominesque fidei, ac totius penè religionis ignaros, solo autem nomine Christianos, assiduis prædicationibus ad Catholicæ pietatis cultum informabat: habens hoc insigne meritorum suorum indicium, quòd quoties prædicaturus in publicum processisset, subitò multis lachrymis immadesceret: quò factum est vt nemo vel saxei cordis, Annonem in ecclesia loquentem audiens, se à lachrymis temperaret.

Assiduus in concionibus.

Gratia lachrymarum.

Pauperum, peregrinorum, & infirmorũ prima illi & perpes erat solicitudo. Illucescente enim primo surgẽtis diei crepusculo, tum turba egenorum, velut apum examen vndecunq; conuolaret, sufficientia alimenta hora statuta percepturi: ipse miserrimos quosque numero viginti quatuor seorsum congregabat; antè quorum pedes humillimè procumbẽs, eos lauit ac tersit; osculum oris & cordis impressit: manibus singulorum aquam infudit: simulque cum cibo & potu vnicuique etiam nummum porrexit. Iam verò imminente hora & necessitate, vbi & ipse consedit ad mensam: more solito, quotquot superuenerant, introducebantur antè eum ad cõuescendum peregrini. Tum ex singulis, quæ mensæ erant imposita, partem propè decimam colligens, pro reficiendis hàc & illàc per vrbem ægrotis, in locum vnum separauit. Postremò mensa submota, surrexit, verè pater orphanorum, verè iudex viduarum, & tanquam diceret: Sinite paruulos venire ad me, talium est regnum cælorum, acclinans se, manu propria cibauit pupillos: refecit orphanos:

Summa illius benignitas in pauperes & egregia humilitas.

Matth. 19.

nos;aluit filios pauperum:delicatioribus escis ex mensa per seipsum in hoc reseruatis. Cùm autē ergà cūctos inopes mirè esset misericors, tum pauperculas & earum infantulos speciali quadam miseratione fouebat. Non rarò puerulos exesos & seminudos,quos nec oculis dignos quis arbitraretur, ipse cū lachrymis amplectens materna vice exosculabatur. Cæterū hisce quotidianis benignè faciendi studijs minimè contentus, xenodochium insuper Coloniæ construxit:tutissimum languidis, debilibus,& omni solatio destitutis refugium: quod sufficientibus ad eorum subsidia stipendijs ditauit.

Xenodochiū Coloniæ condit.

At verò cum laxatis disciplinarum habenis per omnes diœcesis suæ congregationes Clerum partim pro vitæ necessitatib⁹, partim pro mundi cupiditatibus extra vagari doleret, ilicò huic quoque malo medicam manum adhibuit:nullisq; sumptib. pepercit, vt Christo semel consecratos solis cælestibus deseruire faceret. Atq; vt diuinarum rerū cultum quā maximè amplificaret, quinque monasteriorum structuras ab ipsis fundamentorum initijs ad culmen perduxit. In ijs primum locū obtinet, quod dicitur,ad Gradus, Virgini Matri sacrū: quod omni decore & elegantia distinctum consecrauit:prædijsque ad sustentationem triginta Canonicorum copiosè ditauit. Deindè S.Georgij ecclesiam *, extra vrbis murum construxit, annuisque redditibus locupletauit. Post hæc cùm animo die nocteque volueret, vt præclarius adhuc quoddam Deo domicilium extrueret, manè quodam in beati Petri

Construit quinq; monasteria.

Monasteriū ad Gradus Mariæ, hodie Canonicorum collegium.

** Hodiè intra murum est.*

Monetur à quodā ignoto sene vt monasterium in Sigeberg cōstruat.

residens, à superueniente quodam sene est admonitus, vt monasterium in monte, qui à præterfluente fluuio Sigeberg cognominatur, requiei suæ locum conderet.

Per id tempus Palatinus Comes Henricus, vir secularis potentiæ & gloriæ, diœcesim cædibus, rapinis, & incendijs vastabat; montisque Sigebergensis præsidio fretus, episcopi copias contemnebat. Vndè antistes hominem anathematis sententia feriens, tandem ad satisfactionem Coloniam pertraxit. Qui iusto admissi sceleris dolore perculsus, supplexq; beato Antistiti factus, pro accepto communionis & indulgentiæ beneficio, B. Petro montem Sigebergensem dono contradidit. Quæ res acres inprimis beato Pontifici stimulos addidit, vt diu desideratum omni alacritate perficeret negocium. Accedebat cæleste quoddam præsagium signi Crucis in monte illo per noctem visi: quod multo magis virum sanctū impulit, vt sinè mora opus inchoaret. Itaq; diuersis vallatus artificibus eò se contulit, templumq; ad culmen breui temporis spatio perductum anno 1066. nomini S. Michaelis Archāgeli in honorem omnium cælestium Virtutum, sub patrocinio gloriosi Ducis Mauricij sociorumque eius cōsecrauit: pclaris priuilegijs ei attributis. Intereà contigit virum beatissimū Reipublicæ causa Romam proficisci. Vbi cùm nonnullas regiones peragraret, Principes eius regni, nè à Rege deficerent, suis exhortationibus cōfortaturus, fortè ad monasterium quoddam, cui Fructuaria nomen est, diuertit. Quo in loco admiratus & ordinē disciplinæ, & morum

Excommunicat Comitē Palatinum Henricum.

Construit Abbatiam Sigebergensem.

Ex Italia adducit monachos in Sigeberg.

rum honestatem, duodecim ex eis in opere Dei probatissimos secũ rediẽs abduxit monachos, & eos ad tradendum Gallijs eiusdem disciplinæ formulam in Sigeberg constituit.

Porrò Rege grauissimis sæpenumerò dissidens inimicitijs, quòd ea, quæ in regno præter iustitiæ rationem gerebantur, vehementer detestaretur, & acerrimè impugnaret, multis sæpenumerò oneratus contumelijs eijciebatur. At ille in precibus Sigebergensium posita sæpè fiducia, ad Regem pergebat intrepidus, tanta morum grauitate & prudentia ornatus, vt Rex qui paulò antè necem, vltimumque, si copia fieret, exterminium Annoni & omnibus, quæ eius essent, minabatur, eo conspecto, reuerenter assurgeret & pacis osculum summa cũ dilectione porrigeret. Inerat autem viro sancto tanta monastici ordinis veneratio, vt duas adhuc monachorum congregationes superioribus adderet; vnam in VVestphalorum regione, loco qui Grafcaf dicitur; alteram in Turingorum & Sclauorum confinio: qui locus Saleuelt appellatur: quarum prior Alexãdro martyri, sequens Apostolorum principi consecrata fuit.

Quanta à Rege perpessus.

Efficacia precum monachorum.

Alia duo extruit monasteria.

Cùm autem diuitijs & gloria cunctos in regno præcederet, tanto tamen benefaciẽdi pauperibus studio tenebatur, vt sæpè nec nummũ nec nummi precium sub sui iuris custodia haberet. Exstãt eius innumerabiles pro Ecclesia sudores; & pręclara sanè miracula, quæ per eũ Deus præstitit, plurima: quorum singula quia longum nimis foret referre, illis prętermissis, tãtùm prosequemur grauissimas illas tẽpesta-

Omnia sua pauperibus largitur.

Miraculis floruit.

tes, quibus in vita iactatus, constanter semper iustitiæ & ecclesiasticę libertatis patrocinium retinuit. Et primò quidem postquàm Sigebergensis mons ditioni S. Petri, beneficio Palatini Comitis, vt diximus, cessisset, idem magnæ tyrannidis vir, quasi sopito peruersitatis igne, Gorziam venit: vbi deposito pompæ secularis cingulo, monasticæ paupertatis habitum sumpsit.

Comes Palatinus fit monachus.

Sed paulò pòst cælestium disciplinarum planè pertæsus, amplexus coniugales, resque familiares, per fas perque nefas, votifragus repetijt. Indè exosos habens omnes Dei seruos, bella mouit: seditiones concitauit: & ad suæ perditionis cumulum, ad extinguendum nomē celeberrimi tunc Pontificis Annonis Agrippinensem vrbem, post rapinas & incendia, post cædes & detruncationes plurimorum, hostiliter aggressus est.

Deserit monasterium, & vastat ditionem S. Annonis.

Interim sacer Pontifex intrinsecus cilicio tectus, minori pro se, maxima verò pro cōmmisso sibi grege solicitudine æstuans, solis ieiunijs & precibus contrà perfidum certamen suscepit.

Vide quibus armis S. Anno ei resistat.

Iamque futurus quasi præsens timebatur hostis: cùm eccè beato Annone cum sacerdotibus & populo in preces incumbente, & versiculum illum Psalmi 34. Veniat illi laqueus quem ignorat, semel iterumque repetente, paucis pòst diebus, Comes, inaudito seculis furore, vxorē suam (cuius mortifera dulcedine captus suaue Christi iugum excusserat) proprijs manibus interficit.

Palatinus suam vxorē interficit.

Nam præfectis militum, aciem foris ad futuram, quæ sperabatur, cum episcopo congressionem instruentibus, ipse in cubiculo iuxta suæ cupidinis sociam residens, irascente Domino, nec diu-

diutiùs calamitates innocentiũ ſuſtinente, in amentiam verſus eſt: ac mox dependentem arripiens bipennem, dilectæ coniugis Adelheidis caput feriens amputauit: curſuque fores egreſſus, plauſu manuum & cachinno, quid egiſſet, inſanientis, vt erat, more expoſuit. Exhorruit ad tam triſte piaculum omnis ætas: cunctiſque ad propria recedentibus, ipſe princeps & auctor ſeditionis captus, vinculiſque à ſuis conſtrictus, quamdiù ſuperuixit furioſus & impos ſui manſit, proprijſque calamitatibus contentus, in alienam cladem ampliùs graſſandi, nec copiam nec voluntatem habuit. Pace igitur patriæ reſtituta, ſacer Antiſtes cũ in alijs pietatis officijs, tũ in perquirendis & honorãdis Sanctorũ Reliquijs aſſiduus erat. Ab Agaunenſib' corpus S. Innocẽtij Martyris Thebæi, vna cum capite S. Vitalis impetrauit: ac in Sigebergenſe Cœnobiũ intulit. Brachiũ S. Cæſarij Martyris, ꝙ Roma detulerat, in Eccleſia S. Iacobi, quam à fundamentis cõſtruxerat, depoſuit. S. Agilolfi corpus Malmũdaria Coloniam in Mariæ ad Gradus tranſtulit.

Mente capitur.

Vide iudiciũ Dei & time.

Porrò pius Dominus, qui quos amat arguit, & caſtigat, hunc quoque dilectum ſibi famulum, alijs ijſque grauioribus incommodis exercuit: vt ſcilicet ab omni ſcoria terrenę conuerſationis, camino trãſitoriæ tribulationis excoctus, tanquã aurum puriſſimum in cæleſte regnum transferretur.

Apocal. 2.

Primùm moto Saxonico bello, tẽpeſtas grauiſſimæ perſecutionis fratrem eius VVeſſelum Magdeburgenſem Archiepiſcopum, & conſobrinum eius Bucconem Halberſteden-

ſem Antiſtitem inuoluit. Cõtra quos, cùm Regi totius Saxonicæ gentis excidium ſpiranti opem ſatis alacriter ferre recuſaret, naturæ profectò legibus inhibitus, inuiſus ei & ſuſpectus redditus, periurij ac perfidię inſimulatur. Hinc eum inter & Regem diſcordijs quotidiè incrementa accipientibus, ciues quoque Colonienſes, quibus paulò antè vnice charus acceptusq́; fuerat, ad necem ei inferendam (prô dolor) ſolicitantur. Nec mora: Populus œſtro furoris cõcitatus, quadam vice, telis armisq́; quęcunq́; ſors obtulerat instructus, ad aulam ruũt Archiepiſcopi; & in eum cum Monaſterienſi antiſtite fortè cęnantem furoris ſui tela cõtorquent: ſaxa iaciunt: nonnullos ex aſſiſtentibus interimunt: cæteros plagis & vulneribus confectos in fugam vertunt. Deniq; Archiepiſcopum ex eorum manibus vix fugã elapſum & in æde ſacra D. Petri ſe occultantem arctiſſimè obſidẽt: ferrum ei flammamque & atrociſſima quæque minitantes. Sed vir diuinus per poſticum quẽdam noctu egreſſus, furibundas eorum minas eluſit: Nuſſiamque veniens, populorum animos tam inſigni accepta calamitate ad iuſtum adeò dolorem prouocauit, vt mox per quatuor vel quinque milliaria ad arma conclamarent, multaque hominum millia dicto citius in vnum conglobata epiſcopum ad ciuitatem quãtocius recuperandam vi impellerent. Quò factum eſt, vt quarto dein à fuga ſua die, magno vallatus agmine ad vrbem accederet, eamque, populo iam ſupplice facto, recuperaret. Cumque toto triduo vir humaniſſimus & iniuriarum omnium oblitus, aliquod ſatisfactionis genus

Ciues Colonienſes mortẽ ei machinantur.

Fuga euadit mortem & Nuſſiam venit.

Redit Coloniam.

genus à rebellibus expectaret, neque tamen quisquam omninò compareret, milites eius præda inescati, inscio planè antistite & vindictam omnem detestante, arma rapiunt; domos incursant; possessiones diripiunt; occursantes partim sternunt, partim captos in vincula conijciunt; & prorsus multo ferocius, quam tanti pontificis existimationi competeret, iustæ vltionis negocium exequuntur.

Sunt qui calumniantur summa Episcopi voluntate hæc facta esse, sed falsum planè est: quemadmodum latius scribit Lambertus Shafnaburgensis.

Post hæc nouæ rursus ab ipso Imperatore inimicitiæ excitatæ, grauiora ei minabantur: ni sua prudentia & vitæ meritis nascenti malo occurrisset. Cum enim Imperator celebrata solennitate Paschali in Babinberg, Ratisponã cogitaret, mox fictæ legationis adsunt nuncij, qui calumniabantur* Gulielmum cognomento Bastardum Anglorum Regem ab Archiepiscopo Coloniensi vana pollicitatione illectum, cum maguo exercitu aduentare; regni sedem Aquisgrani occupare paratum. Territus tam atroci nuncio Rex, spirans irarum & comminationis in Archiepiscopum, Coloniã ire instituit: sed Anno missis in occursum eius nunciis mandauit falsam omninò & scenicis figmentis similem esse fabulam, quam in eum æmuli sui composuissent. Impetrata dein per legatos coram veniendi copia, intẽtatum proditæ reipublicæ crimen in villa Andernaco sacramento purgauit. Verumenimuerò non extincto sed cohibito tantum furore, Imperator Coloniam processit; sperans fore vt seditione concitata eum rursus ciuitate exturbaret, vel propter oppressos per calumniam innocentes, saltem reum Maiestatis faceret. Sed

** VVilhelmum.*

Falso accusatur apud Imperatorẽ S. Anno.

Purgat se per legatos S. Anno.

Imperator Coloniam venit, vt quoquo modo Annonem exturbet.

ille omnes accusationum strophas respõsi veritate ac sententiarum grauitate, tãquam aranearum telas dirupit. Postquam verò Rex, innocentia eius ac vitæ integritate, cõsilijs quoque omnia septa vidit, nec vllum patere calũniæ locum, ad aliud se vertit genus iniuriarũ. Exegit ab eo, non precibus quidẽ (vt oportuit) sed imperiosa quadam auctoritate, vt Coloniensibus admissæ in se temeritatis veniã daret, excommunicatosque Ecclesiæ reconciliaret: præterea vt ad firmamentum conseruandæ erga se in perpetuũ fidei, sex sibi ex militibus suis obsides daret. Vtrumque ille cum magna constantia negauit; obsides quidem, quod nullus Regum priorum tale quid ab aliquo prædecessore suo postulasset: excommunicatorũ autem reconciliãtionem; quòd sine digna satisfactione excommunicatos in Ecclesiam recipi, leges Ecclesiasticæ vetarent. Imminebat ille vehementer, minis terribilibus episcopi constantiam infringere tentans: sed Antistes eximius Ecclesiasticæ libertatis vindex, fixus in proposito vitam sibi eripi posse, iustitiam verò non posse respondebat.

Annonis in tuenda libertate Ecclesiastica constantia.

Ceterum vir beatus cæcorum illuminatione, prophetiæ spiritu, alijsque miraculorum signis admodum clarus, tandem pluribus alijs grauissimis tribulationibus velut in camino ad purum excoctus, anno Saluatoris 1075. episcopatûs sui 21. pridie Nonas Decembris, è vita præsenti ad immortalem gloriam fœliciter migrauit: cuius venerandum corpus non tam funus quam cæleste munus Colonia in protectionem filiorumque suorum sanctificationẽ

Fœliciter è vita decedit S. Anno.

Vide quanta veneratione Colonienses

diebus

diebus ſex ſolenniter circunduxit, & ſeptimo tandem die cum ingenti comitatu tam honorificè quam luctuosè ad montem Sigebergenſem ex Antiſtitis ipſius voluntate tranſmiſit; vbi & eximijs vt prius paſſim in vita floruit miraculis: hoc inſigni decoratus Epitaphio.

defuncti corpus proſecuti ſint.

Transfertur ad montem Sigeberſem.

Patribus egregijs ornata Colonia multis:
Eccleſiæ ſpeculum miſit ad hunc tumulum.
Emicuit mundo noua lux Annone ſecundo:
Qui per cuncta ſuo par erat officio.
Menſibus hoc denis, annis actoq; vicenis:
Quarta Decembris cum lux tulit è medio.

Epitaphium eius.

VITA S. SABAE ABBATIS: EX EA quæ eſt per Cyrillum monachū, aquè ſanctitate clarum: Obijt anno Domini quingenteſimo trigeſimo primo, AEtatis ſuæ nonageſimo ſecundo Iuſtiniani Imp 5. Ioannis verò Pap. 1.

Vide Tom. 7. C. Baron. vbi quædam emēdat quæ in Notat. Martyr. Rom. dixit. 5. Decem.

SABAS magnus planè vir & ineffabili Dei amore incēſus, è Cappadocia in vico Mutalaſca oriundus, parentes habuit Ioannē & Sophiam, ambos genere & pietate claros. Natus autem decimoſeptimo conſulatu Theodoſij, cum quintum ætatis ageret annū, parentibus eius Alexandriam neceſſario cōmigrantibus, ipſe diuina prouidentia Hermiæ auunculo relictus fuit: cuius vxor mulier impudēs & moroſa, cum frequentes adoleſcenti moleſtias excitaret, auunculo relicto ad patruum ſuum Gregorium confugit: qui eum omni quidem humanitatis officio excepit, tractauitque benignè, ſed orta mox inter patruum & auun-

Patria & parētes eius.

Affligitur ab vxore auunculi ſui adhuc puer.

& auúculum eam ob rem dissensione, grauiore quam antè, pius adolescens animi ægritudine conflictari cœpit. Vndè arrepta occasione philosophico medicamine dolori suo medendi, statuit cunctis opibus mundique delicijs valere iussis, cælesti se totum tradere disciplinæ, & angelicam in humano corpore quietem æmulari. Nec mora: Patria cognatis, diuitijs, rebusque alijs, quæ maximè adolescentium animos delinire solent, relictis, ad monasteriũ Flauianæ, tutissimum quietis portum confugit: vbi breui tanta vitæ sanctitate & fide in Deum emicuit, vt etiam ardentem ingressus clibanum nihil ab igne læsus fuerit. Inter hæc occultis virtutum facibus agitabatur, vt loca sancta & instituta patrum in eremo degẽtium perlustraret: obtinuitque tandem à monasterij Præfecto cælesti visione admonito, vt sanctis suis desiderijs faceret satis. Abiens itaque primo in Euthymium fama sanctitatis celeberrimum incidit; qui eum ad Theoctistum monasticis disciplinis præstãtissimum misit. Et quidem Theoctistus summo cum gaudio venientem excepit: sed paulò post importuna Ioannis cuiusdam petitione, qui monasticæ disciplinæ vinculis constrictus parentum recens defunctorum hæreditatem adire volebat, coactus, eum cum eodem Ioanne rursus dimisit. Qui vt Alexandriam venêre, mox ágnitus à parentibus Sabas ingens suæ professionis periculum adijt. Parentes enim viso filio incredibiliter exhilarati, omnibus modis persuadere conati sunt, vt relicto seuerioris vitæ instituto, deinceps (paterna suscepta militia) ei opi-

Petit monasterium relictis omnibus.

Ingressus clibanũ nihil læditur.

S. Sabas venit ad Euthymium, qui eum ad Theoctistum mittit.

opibus & dignitatibus amplificandis operam nauaret.

At ille cum præclara admodum illis oratione declarasset, quam esset indecorum ac periculi plenum, cælesti Rege relicto, terrestri denuò militare; ac manu semel ad aratrũ missa, retrò respicere, ijs tandem constantiæ eius vel inuitè cedentibus, confestim cum Ioanne ad monasterium repedauit, ac paulò post, bona præfecti sui venia, in quandam speluncam serecepit; vbi annos continuò quinque in summa vitæ austeritate exegit: ita vt quinque cuiuslibet hebdomadæ dies cibi omnis potûsque expers soli precationi & operi manuum : vacaret. Assumpsit eum deindè S. Euthymius solitudinis suæ & certaminum socium: vbi, defuncto breui post beato patre, puer senex (hoc enim illi nomen indiderat Euthymius) horrendas dæmonum insidias & terriculamenta est perpessus. Sed fide fortior semper de ijs triumphum egit; vir tantæ mansuetudinis atque virtutis, vt ferę bestiæ illo familiarissimè vterentur. Confluxit autem ad eum hominum multitudo, qui virtutis pulchritudine, quam oculis cernebant, capti, illius sese disciplinæ subdiderunt, singulisque singulas cellulas lõgo satis interuallo à se inuicem distinctas attributis, miro ardore præceptoris sui institutum æmulabâtur. Inter eos discipulus quidam, Iacobus nomine, fœdis cœpit carnis cogitationibus infestari. Cumque importunius irruerent, & ille æstum earum diutius se ferre posse diffideret, consilium cępit, vt sibi quidem videbatur vtile & præ-

Degit in spelunca.

Illæsus viuit inter feras.

Congregat multitudinem monachorum.

& præmio cælesti dignum, sed reuera nefandum & vltricibus gehennæ flammis expiandum. Cum enim, vt diximus, impotenti libidinis dominatu propemodum opprimeretur, animo incensus, immemor sacrorum canonũ stricto mucrone sibi genitalia amputauit. Quod facinus ad aures Sabæ vt peruenit, hominem vtpotè in seipsum crudelem & homicidam, è Laura expulit: & fratrum communione indignum reputauit. Ille verò vbi præposterum pietatis suæ zelum cognouit, magno animi dolore prostratus, profuso lachrymarũ imbre scelus suum detestatus est: donec ei desuper remissum fuit crimen, & data delicti venia à Saba diuinitus edocto, reditũ impetrauit.

Vota præposterum monachi zelũ.

Condidit autem vir sanctus Lauras plurimas & innumerabilem monachorum multitudinem in Palæstina constituit; tantis excultam virtutibus, vt nomen illius apud summos pariter & infimos longè celeberrimum euaderet. Et quidem quæ quantaque apud Imperatores pro Orthodoxæ fidei defensione patrauerit, fortassis haud abs re foret explicare; sed rerum maximarum multitudine absterriti, stylum ad dulcissima pietatis illius eximiæ opera conuertimus. Cum aliquándo Agareni quidam barbarum planè & improbum hominum genus, ad eum in solitudine venissent, & fame sitique confecti cibos scrutarentur, abdita quæque lustrantes nihil inuenirent, Sabas insita benignitate permotus, dum illi cõuicia iactant & minas intentant, extensa statim ouilla pelle, meleagriorum radicibus & arundinum corticibus eos excepit. Mirati autem barba-

Cõdit multa monasteria.

Egregia eius in Agarenos humanitas.

barbari, promptum eius & liberalem animum tunc quidem, vt licuit, famem sedârunt: posteà verò redeuntes caseos & dactylos in grati animi significationem attulerunt. Qua re ilicò ad pietatem & lachrymas cõmotus diuinus Sabas grauissima ab imò pectore trahẽs suspiria: Hei mihi, inquit, barbari homines & ingenio moribus efferati, tam exigui illius nostri beneficij memores, gratiam præclarè & munificè referre student: & nos qui quotidiè bonis Creatoris fruimur, sensu planè stupidi nullam Deo nostro grati animi significationẽ exhibemus? Hac recordatione frequenter obortis lachrymis humani cordis duritiẽ & ingratitudinem deplorabat: dabatque operam vt se suosq; ex rebus etiam minimis ad Creatoris cognitionẽ amoremque prouocaret. *Nota præclarum S. Viri dictum.*

Cum aliquando per viam, quæ fert à Ruba ad Iordanem, iter haberet, Leo pedem paxillo transfixum grauiterque saucium, ei curandum exhibuit. Ille autem pedem sensim attollens, euulso manu sua paxillo, sanum & incolumen restituit. Quo permota beneficio fera, deinceps ei adhæsit, ac ferinæ naturæ oblita promptũ in omnibus obsequiũ exhibuit. Erat Sancto Sabæ discipulus quidam Phlais nomine, qui asini ministerio Lauris inseruiebat. Ei verò asino Sabas leonem custodem adhibuit; qui viri sanctissimi mãdato parens, asini capistrum ore accipiebat, eumq; ad pascua ducẽs atq; reducẽs, non modo nõ lędebat, sed longo tẽporę summa diligẽtia ab aliorum iniuria vindicabat. Accidit aũt vt Phlais, qui vtriq; prę̨erat, fœda libidinis cõtagione se pollue- *Sanat pedem Leonis. Leo ei in omnibus obedit.*

Leo ob crimen cuiusdam, asinum deuorat.

pollueret : quo die Leo in asinum surrexit, eumque crudeliter deuorauit . Tunc Phlais patrati sceleris sui magnitudine (quod cerneret feram expetere vindictam) totus perhorrescens, fugam inijt: ratus, id quod res erat, crimen sanctum Sabam latêre non posse, quod ipse leo vindicta prodebat. Sed vir diuinus, qui peccatores insigni artificio curare nouerat, multo labore quæsitum ac tandem inuentum lenitate sua reduxit, & à crimine salutari dolore expiatum, maiori deindè virtute excultũ reddidit.

Porrò qua via potissimum modoq; ad summum virtutis sanctitatisque fastigium vir sanctus deuenerit, vel hoc vnico exemplo facilè quilibet iudicare poterit: Cum aliquando in horti cultura vehementius desudaret, malorum, quæ ex arbore pendebant, cupiditate illectus, ægrè appetitionem refrænare potuit: prorsus vt victus penè, manu pomum decerperet . Sed mox insidias maligni suspicatus, malũ humi abiecit, acriter illicitos in se motus castigans; flens gemensque quod in ipso statim limine callidi serpentis insidijs non restitisset . Cæterum hanc in posterum sibi legem imposuit, vt toto vitæ tempore, malo amplius non vescatur, vt ea admonitus cautione maligni deinceps suggestionibus confestim occurreret: neque pestifera blandientis cupiditatis venena, ne latum quidem vnguem, serpere pateretur. Seruauit verò omni contentione hanc deindè consuetudinem , vt nascentem cupiditatem statim elideret: ne, vt fieri solet, vel momento dilata vires caperet; quæ post-modum

Eccè quomodo vir sanctus cupiditatem punit.

modum magnis laboribus vix ſuperari queũt. Hac igitur prudentia totum vitæ curſum conſtanter moderatus, ad conſummatam monaſticæ vitæ virtutumque omnium diſciplinam peruenit; clariſſimiſque æmulorum ſuorum ac hæreticorum victorijs inclytus, anno ætatis ſuæ nonageſimo ſecundo è corporis ergaſtulo ad cælos migrauit: complurimis & poſt obitum vti & in viuis miraculis celeberrimus. *Feliciſſimus obitus eius.*

VITA BREVIS S. DALMATII EPISCOPI Ticinenſis & Martyris: Ex ea quam Hieronymus Vidas pulcherrimo cecinit carmine. Paſſus eſt anno Christi 303. Marcel. Pap. 7. Dioclet. & Maxim. Imp. 20. *Vide 2. Tom. Annal. C. Baron.*

DALMATIVS vitæ ſanctitate & martyrio clarus, patre Senatore ex Italia oriundus, cum occultis Chriſtianæ pietatis & religionis incenſus facibus, fidei propagandæ miro teneretur ardore, cunctis, quæ poſſidebat, relictis ad Albam ciuitatem Chriſtum prædicaturus perrexit. Ibi cùm multis miraculis clarus impiam idolorum ſuperſtitionem extirparet, Valentinianus militum magiſter fama virtutum eius excitatus de Rauenna ad eum venit: orans ſupplicanſque vt filium graui detentum infirmitate liberare dignaretur. Dalmatius inſita pietate motus ſupplices Deo preces cum lachrymis fudit: moxque diuino admonitus ſpiritu militum Magiſtrum in patriam redire iubet, filium priſtinæ ſanitati reſtitutum, & cæleſti lumine perfuſum aſſerens. Adhibuit dictis fidem Magiſter, *5. Decem.* *Patria & Parentes.* *Prædicat Albæ Chriſtũ.* *Sanat Valentiniani militum magiſtri filium.*

 filium-

filiumque in patriam reuersus incolumen inueniens, tanto perfusus est gaudio, vt sinè mora Christo nomen daret, & se suaq; omnia pro fidei Christianæ propagatione libenter offerret. Expiatus igitur salutari lauacro à Dalmatio, totus ilicò in opus Euangelij incubuit, & multos cum doctrina tum miraculorum virtute ad Christum conuertit.

Est baptizat.

Præclarum miraculum.

Porrò Dalmatius salutis omnium desiderio flagrans, angelo duce, Ticinum abijt: vbi cum cælesti auxilio fluuium, sinè pōte vel naui, mirabiliter, multis coram positis, transiuisset, tāta vniuersum populū eo miraculo admiratione perculit, vt certatim, detestabili deorū cultu relicto, ad eum cōfugerent; expiatiq; aquis salutaribus episcopū eū constituerent. Ille verò fidelis & strenuus Euāgelij minister, nō eos tantū populos diuini verbi prędicatione fouebat, sed in Gallias insuper excurrens multos tū præstanti doctrina, tū miraculorū virtute ab infœlici dęmonum seruitute ad Christi castra transferebat. Denique diuina reuelatione ad suam monitus redire Ecclesiam, iuxta Ticini fluuiū præclaram martyrij palmam est consecutus. Ibi namque ab impijs & hostibus Christiani nominis infensissimis captus, & gladijs in cerebro maximè confossus, magno cum triumpho ad Christum migrauit. Nam truncum ipsius corpus viuenti simile longo tēpore perstitit immobile; quo miraculo nonsolum homicidæ, sed ingens prætereà infidelium turba lumen veritatis receperunt, moxque baptismate abluti Christi nomen longè lateque celeberrimum reddiderunt.

Fit episcop⁹.

Prædicat in Gallijs.

Fit martyr.

Nota insigne miraculum.

VITA

VITA S. NICOLAI MYRENSIS Episcopi: Ex ea quæ est per Metaphrastem, & Leonardum Iustinianum Patricium Venetum, S. Laurentij Venetorum Patriarchæ fratrem, conscripta. Obijt circa annũ salutis 326.

Vide Tom. 3. Annal C. Baron. & Notat. Martyr. Rom.

S. Nicolaus Myrarum antistes, vir profectò in Republica Christiana nemini propè sanctorũ in omni virtutũ laude secundus, Pataræ in Lycia illustri inprimis loco natus est. Mater eius claro genere matrona, grauitate morum ac vitæ sanctimonia omnibus conspicua fuit. Patri verò non tam vitæ splendor, quam integritas; nõ tam populi, quã Dei cultus: non tam diuitiæ quam eleemosyna in precio fuerunt. Itaque relictis mundi illecebris cum nullum eis, nisi bonarum actionũ studium esset, atque voluptas, summo Dei beneficio vnicum hunc genuêre filium; in quem diuinè ornandum omnis eorum diligẽtia, studia & voluptates sunt collectæ: vt quem carnaliter genuerant, spiritualiter educarent, & omnibus sanctissimarum institutionum ornamentis excultum, admirabilem cunctis mortalibus redderent.

6. Decem.

Patria eius.

Parẽtes eius quales fuerint.

Nec dubium est infantem in ipso statim natiuitatis exordio, diuino fuisse numine afflatũ, sanctificatumque; vtpotè qui non prius viuere, quam Deum venerari, nõ prius comedere, quam ieiunare cœperit. Compertum enim habemus, illum, cum reliquos dies noctesque omnes, crebrò nutricis sugeret vbera, quarta tamen sextaque feria, nullis blanditijs, nullo nutricis lenocinio, nulla naturæ necessitate

Notarem miram in infantulo Nicolao. induci potuit, vt antè vesperam, lac gustaret; immotoque hoc ipsum seruauit ordine: prorsus vt non fortuitò aut aliqua stomachi intéperie factum fuisse constet.

Postquam verò è pueritia excessit, castissimos mores & disciplinam ab optimis acceptam parentibus in melius redigens, nouos quotidiè honestatis & pietatis non destitit edere fructus: donec multa ingenuarum disciplinarum scientia imbutus, alijs etiam sanctioris vitæ exemplũ & norma esse inciperet. *Qualis eius adolescentia.* Ab omni humanæ laudis cura alienus, æqualiũ sodalitates, conuiuia, consuetudines vitabat omninò: mulierum verò colloquia & conspectum tanquam pestilentissimam iuuenilis animi labem fugiens, totum sese honestati pudicitiæque addicebat. Libidinũ & carnis incendia quotidianis laboribus, ieiunijs, vigilijs extinguebat. Enitebat iam tunc in adolescẽte senilis quædam modestia & grauitas; qua fluctuantis ætatis inconstantiam præclarè firmabat. Erat verò illi auunculus Nicolaus nomine; à quo hoc nomen traxisse verisimile est; vir integritate vitæ ac sanctimonia illustris; egregius in Ecclesia antistes; qui cernens nepotem castis operibus & studio religionis mirificè florere, summa parentum voluntate & gaudio, sacerdotio eum initiauit: initiatumque monasterio à se constructo nobili sanè atque illustri sub nomine sacræ Sion moderatorem præfecit. *Auunculus eius etiam Nicolaus dictus.* *Præficitur monasterio ab auunculo constructo.*

Intereà parentibus pestilenti contagione, quę Lyciam ea tẽpestate depopulabatur, è vita sublatis, cùm hæres testamento institutus amplis- *Parẽtes eius pestis tollit.*

amplissimas possessiones adiret, mox vir constans & sapiens, qui ab ineunte ætate funditus ex animo terrenas eiecerat cupiditates, non ad congregandas diuitias, sed ad congestas in pauperes & miseros dispertiendas animũ appulit. Cuius reliquas eleemosynas intelligemus facilius, si hoc vnum è pluribus celebre illius factum subijciamus.

Liberalis est in pauperes.

Erat Pataræ vir genere nobili, qui (vt fert humanarum rerum inconstantia, & fortunæ ludibrium) ab alto honorum culmine in summum contemptum, & à diuitiarum gloria in extremam rerum omnium inopiam deciderat. Ei erant filiæ tres, corporis formæque venustate & morum elegantia longè præstantes; virgines omnes; & quarum ætas (si patris calamitas non obstitisset) nuptias flagitabat. Has inops pater, omni rerum egestate calcatus, nõ modò viro tradere, sed ne alere quidem quoquo pacto poterat: neque spes vlla miserum hominem solabatur, qua quotidiè crescentis inopiæ vim perferret. Heu rem dictu fœdam, heu quo mortalium mentes insuperabilis vis egestatis impellit? Tetrum, atrox, immane facinus patrem (paternæ pietatis memoremné, an immemorem dixerim?) exagitat filiarũ decus ac pudicitiam deserentem, vt natis esuriẽtibus non deesset. Cœpit enim de illarum virginitate alienæ prostituenda libidini cogitare, vt turpissimo & flagitioso quæstu vitã pereuntis familiæ tueretur. Iam vesana fames reluctantem patris animum ægrè perfregerat. Iã crudele & humanis indignum luminibus spectaculum parabatur. Quod simulac, Deo sic volen-

Nobilis quidam pressus inopia, vult prostituere filias suas.

Mirè odit laudes humanas Nicolaus.

volente, Nicolaus cognouit, tum rei atrocitate, tum insita pietate commotus, in auxilium periclitantium totus accingitur. Sed cum animus misericordię studio vehementer arderet, & humanum sui beneficij testimonium refugeret, qua potissimum ratione cogitatum charitatis opus perficeret non videbat. Itaque impiger illius animus his agitatus stimulis, intempestæ noctis silentio è strato prosiliēs, auri haud mediocre pondus saccullo bellè insutum sumit; domo egreditur clanculum; miserandæ familiæ domum tacitus adit; circumspectat sagaciter omnia; animaduertit tādem, luna ipsa adiuuante, fenestram apertam paululum: Ea cubili inseruiebat, in quo infœlix pater membra quieti tradiderat. Tunc Nicolaus pulcherrimam sibi à Deo oblatam occasionem ratus, auro per fenestram immisso, domum se statim proripit. Manè pater auri comperto miraculo, stupens, cum tanti muneris datorem suspicari non posset, dæmonum eam esse, aut callidi cuiuspiam hominis fallaciam putat, adulterinoque se credit lusum auro. Indè cum aurum digitis contrectaret, iāque rei cognosceret veritatem, incredibili lætitia gestiens, lachrymas vbertim effundit. Miratur rem: animo versat omnia. Et cum humanum benefactorem coniectare non posset, in Deum hoc muneris transferens, Quid faciam nunc miser, inquit, ne tanti beneficij ingratus arguar? Certum est, peccatum meum diluere, & impio me ac nefario scelere expiare. Filiā, in cuius pudicitiam crudelissimè sæuiebam, à fœdo periculo eruam. Aurum virginem redimat,

Leuat inopiam nobilis viri.

mat, quæ meo scelere auri gratia perdenda erat. Hæc itaque secum reputās, primam ex tribus filiam honesto marito locat. Nicolaus nō minùs dato, quam ille accepto munere gaudens, vbi virginem vidit à periculo liberatam, Liberabo, inquit, & reliquas; aurique tantundem noctu, vt anteà, per parentum fenestram immittit. Diluculo pater cum secundum aurū inuenisset, vix sui compos, humi supplex sese prosternit. Tum ora pectusque largis irrigans fletibus; Deus inquit, misericórs, esurientiū liberalis alumne, fac (quæso Domine) vt sciam quo ministro tu flagitiorum meorum periculum sustulisti, vt te, Domine, in illo laudem, te in illo magnificem, te in illo contempler, Domine; qui me iampridē sanguine tuo redemisti, & nūc auro pereuntē familiā redimis. Hæc dicens, non prius destitit, quam alterum quoque generū sibi asciuit, nec minori certè gaudio duplicis cōiugij celebrati, quam spe tertij quoque propediē celebrandi. Iā enim tantum sibi de Dei misericordia pollicebatur, vt sese putaret tertiæ quoq; filiæ dotē tenere manib[9]. Ità ab inferno ereptus homo, noctesdiesq; perpetuo ereptoris sui desiderio æstuabat. Statuitque noctes insomnes per excubias ducere, quoad, quisnam esset hic, exploratum haberet. Nec minus admirabilis noster, tertiam quoq; filiam nuptijs tradi cupiebat. Profunda itaque nocte veniens tacito, vt assolet, pede, per eandem fenestram, tertiam iniecit dotem. Ac peruigil pater decidentis auri strepitu monitus, quanta potest pedum velocitate prosiliens, Nicolaum tandē fugientem assequitur:

Fornicationis crimen S. Nicolaus sua eleemosyna impedit.

comprahendit;tenet;atque illius pedibus aduolutus,redemptorem suum,adiutorem, saluatorem pereuntium animarum flens gaudẽsque compellat.Talia lachrymantem,beatosq; osculantem pedes,Nicolaus ęgrè compescuit: qui cum beneficium suum quanta potuit humilitate attenuasset, multis tandem adiurationibus,vt rem nulli mortalium patefaceret, frustrà precatus est. Vna igitur hæc ex innumeris propè misericordis hominis huius eleemosynis. Quod si reliquas quoque recensere pergemus,quoties indigentibus opẽ tulit;quoties pauit esurientes, quoties alieno grauatos ære leuauit, immensi propemodum laboris fuerit.

Multa S Nicolai in egenos benignitas.

Posteà verò quam perfecta iam & absoluta viri virtus illum maiore Dei familiaritate dignum effecit, cœpit eum solitudinis cupiditas ingens: ità vt eo desiderio vehementer æstuans in Palestinam profectus sit, vt loca sancta Christi Saluatoris vestigijs pressa venerabundus inuiseret: ac deindè se totum solitudini dicaret. Qua in peregrinatione cum sereno & tranquillo cælo è portu solueret, horrendas ventorum turbinumque procellas imminere prædixit. Nautis autem nihil aduersi suspicantibus, eccè derepentè vehemens atraque vis tempestatum exoritur; quæ nauim rapidis vorticibus circumactam in profundum cum viris ipsis iam iam demergere videbatur. Vectoribus hoc modo miserè periclitantibus & Nicolai preces cum fletu implorantibus, vir Dei fusa breui oratiuncula fluctus sedauit, turbines in leuem auram dissoluit; & vndique

Iter ad loca sancta suscipit.

Precibus suis sedat tempestatẽ.

dique læta tranquillaq; pereuntibus reddidit. Tum nautę à lachrymis in gaudium versi, ex animo gratias cùm Deo, tum admirabili eius famulo agere, duplici viri admiratione commoti quòd & futurum prædixisset periculum, & præsens tam facilè sustulisset. Auxit verò illorum admirationem insequentis quoq; rei miraculum. Conscenderat nauta supremum antennæ cornu, qui lubricante manu, magno lapsu super nauis tabulata corruit: ità vt contuso corpore animam iam emigrasse dubium non esset. Quem Nicolaus, defixis in cælum oculis oratione sua ad vitam reuocauit: & repentè incolumen ad obeunda nauis munera remisit. *Excitat mortuum.* Hisce defuncti periculis Alexandriam appulerunt: indè in Palæstinam, vt constituerat, cōtendens, simulac sacrosancta loca venerabundus lustrauit, in solitudinem sese colligere parat. Sed semel iterumque à Domino nocturna visione admonitus, vt ad oues, quas reliquerat in Sion, confestim rediret, diuino mādato impiger paruit: conductaque precio naui Alexādrina in Lyciam remeauit. *Cupit manere in solitudine Nicolaus, sed diuinitus prohibetur.* Ibi sese suū in monasterium tanquàm in portum à turbulentis mundi actionibus tranquillissimum recipiēs: reliquum vitę tempus in cælestium rerū contemplatione exigere decreuerat. Cæterū cùm quadam nocte orandi contemplandique gratia, vti insueuerat, in locum secretiorem sese abdidisset; cælica huiusmodi vox in aures eius insonuit: Nicolae ad mundi palæstram tibi redeundum est: si æternæ vitæ coronam expetis. *Audit cælitus vocem S. Nicolaus.* His verbis exterrito cogitantique, quidnam vox ista portenderet; iterum eadem acrius intonans;

 tonans;

Iubetur animarum saluti incumbere.

tonans: Nicolae, inquit, nõ est hic ager, in quo fructum, quem ex te flagito, proferas: Ad homines redi, vt in te nomen clarificetur meum. Tunc hac voce Nicolaus imperatum sibi à Deo intelligens, vt miseris mortalib. è cœno peccatorũ eruendis operam nauaret, relicta Patara, Myras abijt: vt ignotus minori cũ propriæ salutis periculo lucrandis animab. incũberet.

Fortè per eos dies Myrensis pontifex è vita migrarat. Cumq; prouinciales episcopi, precibus & ieiunijs de successore deligendo soliciti, diuinam mentem sedulò consultarent: cuidam inter omnes vitæ meritis præstantiori, diuina reuelatione significatum fuit, vt ab oratione confestim se ad templi excubias cõferret, nihil dubitans eum diuinitùs Myrensi ecclesiæ episcopum destinatũ, qui primus summo manè ecclesiam oraturus accederet. Virum esse sanctitate & prudentia ornatissimum Nicolaũ nomine: nulli prorsus in ea dignitate postponendum. Hoc oraculo cuncti præsules admoniti, fideles pręforibus ecclesiæ posuere custodes, qui Nicolaum diuinę voluntatis ignarum, ac nihil tale suspicantem, primo diliculo ad Ecclesiam orationis ergò properãtem excepe-runt Et quidem diuinorum iudiciorum sedulus explorator ingrediẽti Nicolao templi vestibulum manus iniecit, percunctansque de vitæ conditione: dic, inquit, quo nomine vociteris? Et ille mansuetè ac verecunde: Peccator, inquit, sum & seru⁹ inutilis, nomine Nicolaus. Hoc accepto responso Episcopus, incredibili repletus gaudio appręhensum dextera ad reliquos introduxit episcopos: qui vnanimi consen-

Diuinitus declaratur Myrarum episcopus.

su &

su & insolita quadam veneratione Myrensem antistitem eum consecrarunt. Nicolaus noui huius velut prodigij vix sui compos, cùm reluctari non posset, tandem Myrẽsem thronum consecratus conscendit.

Tum verò licet pristini illius mores accurata sanè castigatione essent cõpositi, tamen non ignorans alium esse priuati hominis rationẽ, aliam magistratum gerentis; vitam omnem moresque pro magistratus dignitate transformandos putauit. Igitur vnica in die refectione eaque vespertina contentus, totum diem publicis negocijs studiosè impendebat. Intercœnandum nunquam sacrorum librorum aberat lectio; vel certè aderant sacerdotes eruditione & vita probati, à quibus suauiori aliquo animi cibo alebatur. A mensa in cubiculum se recipiens, totus in cælestiũ contemplationũ campum diffundebatur; & animum diurnis alienisque curis distractũ, nocturna meditatione collectum refouebat. Inter quas delicias meliori noctis parte absumpta, tandem demissa humi membra breui admodùm somno reficiebat.

Semel tantũ vescitur quotidie idque vesperè.

Cubat humi.

Nulla autem virtus magis in eo eluxit, quàm ardentissimum charitatis studium, quo laborantibus quauis in necessitate promptus ac alacer occurrebat: prorsus vt nõ modò res suas egentibus cõferret, sed frequenter etiam à ditioribus pecuniam mutuò acciperet, vt viduis & orphanis subueniret. Eadem illa tempestate Diocletiani & Maximiani edicto crudelis Christiano nomini persecutio parabatur; cui vir sanctus cùm cõstanti prædicatione occurreret, ab Imperatorum satellitibus cõpræhensus

Summa illi⁹ charitas.

Cõijcitur in carcerẽ pro confessione fidei.

ſus & in carcerem coniectus, varijs captiuitatis incommodis affectus fuit: quæ tamen tanta virtute & animi magnitudine tolerauit, vt ſuo exemplo cæteris confeſſoribus incredibile animi robur adderet. Poſtea verò Conſtantino ad Imperij gubernacula euecto è cuſtodia cum innumeris alijs dimiſſus Myream redijt: atque profligata penitus è ſua Diœceſi idololatria, ad Nicenum Concilium cum trecentis illis decē & octo patribus contendens, Arianorum hæreſim condemnauit.

In Niceno concilio damnat hæreſim Arianā.

Eadem tempeſtate Conſtantino nunciatum eſt, à nonnullis rerum nouarum cupidis ſeditionem haud negligendam in ſuperiori Phrygia excitatā. Ad eos reprimendos motus, Conſtantinus tres mittit legatos: Nepotianum, Vrſum, & Herpilionem: qui cum armis celerè ad negocium ſibi datum profecti Andriaciama appulere: vbi Euſtachius vrbis præfectus calūniatorum quorundam auro victus, tres viros innocentiſſimos paulò poſt in carcerem conjecit, & capitis contra omnem iuſtitiam damnatos ad vltimum ſuppliciū trahi iuſſit. Quod ſimulàc Nicolaus intellexit, aſſumptis ſecum Conſtantini legatis, ad locum ſupplicij velox contendit: & tres illos viros manibus poſt terga vinctos, & lumina linteolo velatos, nudaq́; colla carnificis ſecuri iam prębentes, offendit. Nec mora, vir diuinus viſo nefario ſpectaculo, grauiter admodùm & cum ſeueritate carnificem compellans. Quid agis, inquit, ſceleſte? ſecurim contine: ſimulque accedens intrepidus & fiduciæ plenus, cum regia quadam auctoritate, extortam è manibus ſecurim abijcit: & po-

Euſtachius quād præfectus tres innocentes capitis dānat.

Liberat eos S. Nicolaus.

& populo ad tantum tamque præclarum facinus stupente, simulque viri virtutem laudãte, innoxios abire iubet. Crudelem verò Præfectum in pœnitentiam quidem versum, multisque lachrymis suppliciter sibi veniã postulantem, seuera admodum increpat obiurgatione.

His peractis legati Constantini in Phrygiã proficiscuntur, ac re ex animi sententia ibidem confecta Byzantium regressi sunt: vbi pro meritis non modò accepti non fuêre, sed confictis criminibus accusati ab æmulis, & in carcerem coniecti, capitis insuper damnati sunt. Cumque amicis cognatisque frustrà imploratis, necem ceruicibus suis impendentem conspicerent: Nepotianus Nicolai recordatus, quòd tribus illis Myrensibus mirabili virtute succurrisset, mortis suæ socios hortatus est, vt hunc ipsum innocentiæ suæ patronum ex animo implorent. Illi ad orationem lachrymis & mente conuersi, sanctissimi viri patrocinium inuocant: & ecce sequenti nocte Nicolaus Imperatori per quietem apparens ore profectò sicuti venerando, ita & terribili imperauit, vt tres illos per inuidiã accusatos & iniuria damnatos absoluat; & pristinæ dignitati honorificè restituat. Qua sanè visione ita motus est Imperator, vt non modò victos per calumniã liberaret, & nouis honoribus, vt æquum erat, afficeret, sed ipsi insuper Nicolao Euangelium aureis exaratum literis dono mitteret, aureũque thuribulum gemmis & arte insigne; & duo præterea puro ex auro candelabra in perpetuũ suæ pietatis monumentum offerret. His atque

Item tres legati innocentes in carcerem traduntur.

Capitis damnati implorant patrocinium S. Nicolai.

Ille eos liberat mirabili visione.

Constantinus ei munera mittit.

alijs

Contigêre hæc (teste C. Baron. Tom. 3. Annal.) anno Domini 326 ac nõ multo post tempore S. Nicolaum vita functũ esse affirmat

alijs admirabilibus viri factis, eousq; nomen eius diffusum est, vt iam vel remotas orbis plagas attingeret; essetque calamitosis & periclitantibus certissima spes atque refugium: adeò vt nautas quosdam præsenti naufragio periclitantes opemque illius suppliciter implorãtes è mortis faucibus mirabiliter extraxerit. Cùm enim turbulentis maris obruti procellis, clauoq; destituti sanctissimi huius viri preces meritaque implorarent, eccè vir sanctissimus ilicò præsens adesse visus, arrepto clauo nauim erigit, gubernatque; & sequentes confestim procellas placans, nautas eandem in admirationem, in quam olim ipse Dominus discipulos, impulit: ità vt dicerent: Quis est hic, quia mare & venti obediunt ei? Et ipse Christi promissis fidem faceret dicentis: Amen dico vobis qui credit in me, signa quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horũ faciet. Ità cùm procellarum omnis illa superbia resedisset, eisq; placidam reddidisset nauigationem, ex oculis eorum euanuit. Eximiũ profectò tãti viri calamitosis hominibus opitulandi studiũ. Ferunt quoq; beatissimum hunc cælesti quadã oris & vultus venustate fuisse; moribusq; senili ac veneranda grauitate iucundis, & veluti sanctificationem quandam & gratiam ex se spirantibus: in cuius intuitu ea fuere vniuersę honestatis species & exemplũ, vt sibi congressos aspectu solo à vitijs ad virtutem facilè reuocaret. Si quem autẽ nactus esset vlla animi molestia laborantem, nunquàm non abundè consolatũ atque lenitum abs se misisset. Tradunt præterèa ex eius vultu velut coruscantia fulgura micare

S. Nicolaus adhuc viuẽs apparet ipsũ inuocantib.

Ioan. 14.

Singularis gratia vultus eius.

care solita:faciemque super humanum eluxisse splendorem.

Hic itaq; tantis præditus ornamentis, sic inter mortales versatus est vt cælo semper, & immortalitate omnium consensu dignissimus videretur. Qui cùm diutius quasi lilium intrà Myrenses hortos iucundissimè redoleuisset, tandem dierum plenus & diuinarum virtutũ odorem atq; suauitatem fragrans, in cælestem patriã cum omni lætitiæ significatione migrauit. Venerabile corpus ei⁹ singulare orbis terrarum ornamentũ, episcoporum, vniuersique cleri, & populi laudibus & lachrymis decoratum, in templo, quod Myris maximũ omnium ea tempestate erat & pulcherrimum, conditũ fuit. Ex cuius purissimis & redolentibus membris circa annũ Domini 1088. Barum Appuliæ oppidũ translatis, per antè acta secula in hunc vsque diem, nectareus distillat liquor; certissima spiritalium ac corporalium ægritudinum medicina.

Abit è corpore in cælum.

Nota miraculum quod hactenus vigere dicitur.

Translatio reliquiarum eius.

MARTYRIVM SS. DIONYSIAE, Datiuæ, Leontiæ, Tertij, Bonifacij, & aliorũ quorundam. Ex lib. 3. sancti Victoris Episcopi Vticensis: De persecutione VVandalica. Coronati sunt anno Dominici Natalis 484. Felicis Papæ 2. Hunnerici VVandalorum Regis 8.

Vide Tom. 6 annal. C. Baron.

CVM Hunnericus Vvandalorum Rex sanguinem innocẽtium sitiens per Africanæ terræ prouincias vno tẽpore tortores crudelissimos destinaret, qui hos fustibus, illos suspendio, alios ignibus concremabant: inter mulieres præcipuè nobiles quas contra ius

6. Decem.

ius naturę nudas omninò in facie publica cruciabant, Dionysiam compręhenderunt: matronam constantem non modò & pro Christianæ fidei defensione certare paratam, sed cæteris etiam pulchriorem: quam primò nisi sunt fustibus expoliatam aptare. Illa verò non de suppliciorum atrocitate, sed tantummodò de pudicitia solicita: Cruciate, inquit, hoc corpus, vt libet: sed verecũda membra nolite nudare. At verò crudelitatis ministri eò ampliùs furentes, celsiori loco vestimentis exutã constituũt, publico eam spectaculo superare conantes. Cumque virgarum ictibus sanguinis riuulos toto corpore exprimerent, & insultantes ludibrio haberent, illa ad ministros conuersa libera voce ait: Ministri diaboli, quod ad opprobrium meum facere computatis, hoc ipsum vel maximè mihi laudi cædit. Et quia diuinarum scientia scripturarum erat plena, alios inter pœnarum cruciatus ad martyrij gloriam hortari non destitit: prorsus vt sanctissimo suo exemplo vniuersam patriam suam liberauerit.

S. Dionysia matrona pulcerrima crudelissimè caditur.

Nota egregiam matronæ constantiam.

Erat ei filius vnicus teneræ admodùm ętatis & delicatulus: qui timore pęnarum formidolosus contremiscebat: quem mater nutibus oculorum & auctoritate materna ita confortabat, vt paulò post ipsa matre fortior redderetur. Cui inter crudelia verbera, pia mater ita dicebat: Memento, fili mi, quia in nomine Trinitatis in matre Catholica baptizati sumus: nó perdamus indumentum nostræ salutis; ne veniens inuitator vestem non inueniat nuptialẽ, dicatq; ministris: Mittite in tenebras exteriores,

Præclara vox S. Dionysiæ filium suum confortantis. Matth. 22.

res, vbi erit fletus oculorum & stridor dẽtium. Illa pœna timenda est, quæ nullo vnquàm tempore finem habet: illa desideranda vita, quæ semper habetur. Talibus itaque filius, Maioricus nomine, verbis animatus, in certamine confessionis spiritum reddidit: quem mater in propria domo sepulturæ mandatũ magno gaudio & lætitia est venerata: nequaquàm se à filio alienam existimans, quem martyrio coronatum in cælis triumphare non dubitabat. *Inferni cruciatus timẽdi.*

Quantos verò in illa ciuitate Deo eadem acquiiiuerit matrona longum est enarrare. Nam & eius germana Datiua nomine, & Leõtia sancti Germani episcopi filia, cognatusque Datiuæ venerabilis * Emilius medicus, religiosus quoque Tertius, Trinitatis confessione pręclarus, vel Sibidensis Bonifacius quanta pertulerint, qualibusq; euiscerati cruciatibus de cunctis hostibus triumphum egerint, nulla vis orationis explicare potest.

* *Vsuardus hunc Æmilianũ vocat.*

VITA S. ASELLAE VIRGINIS: EX ea, quam D. Hieronymus ad Marcellam scripsit, epistola 15. & ad Principiam epistola 140. Quod ad nomen spectat, erat id cognomen nobili Romanæ familiæ. Vide Cic. orat. 6. in Verrem P. Annij Aselli.

Vide C. Baron. in Not. ad Martyr. Roman. ac Tom. 4. Annal.

ASELLA virgo sanctissima in matris vtero benedicta, infantiæ adhuc pannis inuoluta, & annum ætatis vix decimum excedens, honore futuræ beatitudinis consecratur. Sed cæteris omissis, veniamus ad 6. Decem. *Asella benedicitur in matris vtero*

ea quæ post duodecimum annum sudore proprio elegit: arripuit; tenuit; cœpit; impleuit. Vnius cellulæ clausa angustijs, latitudine paradysi fruebatur. Idem terræ solum, & orationis locus extitit & quietis. Ieiunium pro ludo habuit, inediam pro refectione. Et cùm eam non vescendi desiderium, sed humana confectio ad cibum traheret: pane, sale, & aqua frigida concitabat magis esuriem, quàm restinguebat.

Mira abstinentia eius.

Cùm primùm hoc propositum arripuit, aurum colli sui, quod quidē murenulam vulgus vocat, quod scilicet metallo in virgulas lentescente, quadam ordinis flexuosi catena contexitur, absque parentibus vendidit, & tunicam fusciorem, quam à matre impetrare non poterat, induta, pro negociationis auspicio, se repentè Domino consecrauit: vt intelligeret vniuersa cognatio; non posse aliud ei extorqueri, quæ iam seculum damnasset in vestibus.

Voluntaria paupertas.

Ita se semper moderatè habuit, & intra cubiculi sui secreta custodiuit, vt nunquā pedem proferret in publicum, nunquam viri nosset alloquium: & quod magis sit admirandum, sororem virginem amaret potius quàm videret. Operabatur manibus suis; sciēs scriptum esse: Qui non laborat, non manducet. Sponso aut orans loquebatur, aut psallens. Ad martyrum limina penè inuisa properabat. Et cùm gauderet proposito suo, in eo vehemētiùs exultabat, quòd se nullus cognosceret. Cumque per omnem annum iugi ieiunio pasceretur, biduo triduoque sic permanens: tum verò in Quadragesima

Solitudo & silentium.

2. Thess. 3.

ſima nauigij ſui vela tendebat; omnes penè hebdomadas vultu lætante coniungens; & quod impoſſibile forſitan eſt hominibus ad credendum, DEO autem præſtante poſſibile eſt, ita ad quinquagenariam peruenit ætatem; vt non doleret ſtomachum, non viſcerum cruciaretur iniuria, non ſicca humus iacentia membra confringeret, non ſacco aſperata cutis, fœtorem aliquem ſitumq; contraheret: ſed ſana corpore, anima ſanior, ſolitudinem putaret eſſe delicias, & in vrbe turbida inueniret eremum monachorum. Et hæc quidẽ tu melius noſti à qua pauca didicimus, & cuius oculis durities de genubus camelorum in illo ſancto corpuſculo præ orandi frequentia obcalluiſſe perſpecta eſt. Nos, quod ſcire poſſumus, explicamus. Nihil illius ſeueritate iucundius; nihil iucunditate ſeuerius; nihil ſuauitate triſtius; nihil triſtitia ſuauius. Ita pallor in facie eſt, vt cùm cõtinentiam iudicet, non redoleat oſtentationem. Sermo ſilens, & ſilentium loquens. Nec citus, nec tardus inceſſus: idem ſemper habitus. Neglecta mundities, & in culta veſte, cultus ipſe ſinè cultu. Sola vitæ ſuæ æqualitate promeruit, vt in vrbe pompæ, laſciuiæ, ac deliciarum, (in qua humilem eſſe miſeria eſt) & boni eam prędicent, & mali detrahere non audeant; viduæ eam imitentur & virgines: maritatæ colant, noxiæ timeant; ſuſpiciant ſacerdotes.

Amanti nihil difficile.

Solitudinem delicias reputat.

Eius genua in camelorũ duritiem obcalluerunt.

Perfectio e m.

VITA SANCTISSIMI ET PRAESTANTISSIMI viri D. Ambrosij Præsulis Mediolanensis, Ecclesiæ Doctoris clarissimi: Ex ea quæ est à Paulino presbytero primum, ac iam recens à Ioanne Costerio fideliter conscripta. Obijt anno à Christi Incarnatione 397. Siricij Papæ 13. Arcadij & Honorij Imperator. 3. cùm sedisset Annos 22. Menses 4. dieb. 3. minus, ætatis verò suæ anno 64 vix inchoato.

Vide Tom. C. Baron. 4. & 5 Annal. & Notat. in Marty. Rom.

7. Decem.

Patria & parẽtes eius.

DIVINVS planè vir Ambrosius Romæ sub Cæsaris Constantij a imperio, filio Constantini Principis, nobili ac claro inprimis stemmate ortus, patrem habuit Ambrosium nomine: Gallicanæ prouinciæ præfectum: quæ tunc summa dignitas, nisi in summos ac præclarissimos viros conferebatur. Porrò Ambrosius infans, quantis in vita pietatis pariter & scientiæ decorandus esset ornamentis, huiusmodi præsagio ostẽsum est. Cùm in area prætorij in cunabilis positus aperto ore dormiret, subitò apum examen adueniens, faciem eius atque ora compleuit; ita vt ingrediendi in os, egrediendique vices frequentarent. Quæ deindè (expectante patre, quo fine miraculum illud clauderetur) auolantes, in tantam aëris altitudinem subleuatæ sunt, vt aciem oculorum planè effugerent. Quo facto territus pater; profectò, inquit, si antè diem hic infantulus è vita non excesserit, ad ardua quæque & summa pertinget. Itaque vbi artibus liberalibus Romæ institutus fuit, contempta fortunæ temeritate ac vanitate, nihil humile, nihil abiectum meditatus est: sed, quo erat

a Anno Constantini 28. fuit is Christi Domini 333.

Præsagium de Ambrosio.

Dat operam literis Romæ.

erat, viuido, erecto, & excelso animo, quidquid eruditionis vel apud Græcos vel apud Latinos esset, summo studio euoluit, excussitque: assiduo ac pertinaci labore animum cunctis artibus ac disciplinis excolens: & tunc ex AEgyptijs opibus incomparabilem thesaurum sibi corradens: quem posteà ad Dei templi dignitatem maiestatemque ampliandam esset exprompturus.

Igitur simulac maturiorem attigit ætatem, & in declamatoria palæstra summa cum omnium admiratione luculenter grauiterq; versari cœpit, vir illustris, Probus prætorij præfectus, ob eximiam prudentiæ ciuilis opinionẽ, eum ad se vocauit: vt in consilijs ac grauissimarum rerũ disceptationib. operam sibi nauaret: ratus nihil tam egregium tam magnificum in eum conferri posse, quod non ipsius virtus ac præclara merita superarent. In ea administratione rerum publicarũ, cùm Ambrosius fidei ac prudentiæ suæ multa ac præclara documenta, cum summa iustitiæ & æquitatis laude dedisset, voluntate Christianissimi Principis Valentiniani maioris, qui in Iouiniani demortui locum suffectus erat, Liguriam AEmiliamque prouincias gubernandas suscepit, cùm iam ad annum ætatis 36. peruenisset. Ita autem se comparabat, vt nunquam dignitatem aliquam videretur consecutus, etiam amplissimam, quin maiore semper & ampliore dignus haberetur. Erat porrò ea conditio id temporis ardua inprimis ac perdifficilis: q̃d populus ille nouis rebus subindè studeret: frequentes motus cieret; nec nisi grauissimarũ legum seueritate ac

Agit Aduocatum.

Fit Consiliarius.

Præficitur duabus prouincijs.

maxima cum difficultate in officio contineri poſſet. Quare opus erat hic viro inſigni: qui & prudentia & vſu rerum pręſtans, turbata componeret: nutantia ſuſtineret: pacata in quiete ac tranquillitate conſeruaret.

Ambroſium igitur in prouincias commiſſas proficiſcentem: Probus Præfectus, quem optabat cum iuſtitia æquitatē clementiamq; ad populorum regimen habere coniunctam, ad optimū moderamen hiſce verbis, veluti quodam futurorum vaticinio, hortatus eſt, dicēs: Vade, age nō vt Iudex: ſed vt Epiſcopus. Quod vir diuinus ſuccedente tēpore egregiè præſtitit: erat ſiquidem facunda lingua facillimè ſedans tumultus, & concordiā non minus accuratè, quā dextrè ac fœliciter ſarciens: nec id ſolùm in ijs regionibus, vbi fungebatur magiſtratu: verùm etiam quoties res apud alios ſpectabant ad ſeditionem, Ambroſius veluti peritus ac fęlix nauclerus, ad ſedandam tempeſtatem acceſſebatur.

Eximia illi⁹ facundia & in rebus agēdis dexteritas.

Eadem tēpeſtate tota ferè Inſubria, magnaque Italię pars Ariana peſte corrupta erat: maximas ad eam rem faces ſuggerente Auxentio quodam, homine & ſceleratiſſimo & crudeliſſimo; qui nefandi dogmatis venenum longè lateque diffuderat. Hic poſtquā ſanctum Dionyſium, qui tum Mediolanenſis eccleſię gubernaçula tenebat, fraude ac ſcelere ſuo in exiliū exturbaſſet, nefario auſu in Chriſti ouile ſęuus ac ſanguinarius lupus irrupit: nihil prius habens, quàm vt innoxium gregem Chriſti, rabido ore diſcerperet. Is eſt Auxentius, cuius maleficio D. Martinus poſteà Turonenſis archi-

Duos fuiſſe Auxentios confirmat Baron. in Notat. cōtra errorē quorundam.

præ-

præſul, Mediolano non ſinè acerbiſſimis iniurijs fuit eiectus. Hac igitur peſte extincta, in comitiali cõtentione populus, (penes quem tunc ius erat deligendi antiſtitis) in duas partes diſſectus, in diuerſam ſententiam rapiebatur; cùm ij qui Ariano dogmate imbuti erant, quempiam à ſua factione, contrà catholici epiſcopum Orthodoxum habere vellent. Porrò cùm hic ſumma vtrinque cõtentione diu multumque tumultuatum eſſet, & res iam ad manifeſtam periculoſamque ſpectaret ſeditionẽ, ac ciuitatis perniciem, Probus præfectus rei periculo permotus, Ambroſium, cuius efficacem linguæ facundiam, animumque magno rerum vſu & exactæ prudẽtiæ præſidijs inſtructum ſciebat, eò mittit; turbulentos comitiorum fluctus, & excitatum inteſtinæ ſeditionis incendium virtute atque auctoritate repreſſurum.

Arianorum & Catholicorum cõtentio de eligẽdo antiſtite.

Mittitur Ambroſius ad ſedandos tumultus.

Is dum pro delegato munere templũ ingreſſus ſingulari facundia ſuadet concordiam, ſubitò cuncta populi modò diſſidentis ſtudia in vnum conuerſa ſunt: iamque iunctis vocibus ſuffragijsque concordibus Ambroſium epiſcopum flagitãt. Multa cauſatur ille; ſe prophanæ functionis hominem eſſe; ſacrarum rerũ imperitum; nondũ ſacro lauacro renatum: quũ Paulus vetet etiã neophytum ad eccleſiæ gubernacula admoueri. Sed hic fruſtrà facundus erat. Quo vehementius ille detrectat, hoc magis accendũtur populi ſtudia. Quid multis? Miſſa eſt velox relatio ad Imperat. Imperator verò ꝓſpiciẽs diuinit⁹ geri negociũ, populi cõſtantẽ approbat volũtatẽ sũmo gaudio accipiẽs, Iudicẽ

Repentè tam Ariani quã Catholici Ambroſium eligunt epiſcopum.

1. Timot. 3.

à se directum ad sacerdotiũ peti. Proindè imperat, vt quæ statuerãt, perficere maturarent. Ipse tamen nihilo segnius omnem quærẽs euadendi modum, fertur tunc tribunal sibi parasse, & contrà consuetudinẽ suam reos quosdam quæstionibus & supplicijs subdidisse. Sed cùm nec ijs rebus quidquã proficeret, domũ reuersus philosophiam profiteri voluit. Populo verò acrius obsistẽte, publicas mulieres domum suam aduocare non dubitauit, vt vel eo spectaculo à sententia discederent. Cumq; nec ijs adinuentionibus populi mentem inuertere posset, quærit latebras; quærit patronos; quærit procrastinationem: sed frustrà id à se reijcere conatur, ad quod olim diuina prouidentia electus erat. Igitur cùm nusquam videret elabẽdi viam; nusquam esse neque fugæ neque cõsilijs suis locum; multisque iam iam argumẽtis Domini erga se intelligeret voluntatem; populi tandem precibus cessit. Et quia nondum sacra vnda in Christo regeneratus, in catechumenorum ordine constitutus erat, à nullo nisi à Catholico episcopo expiari voluit; iam tũc Arianorum perfidiam suspectam atque exosam habens: & haud aliter tunc ipsis affectus, quàm olim inuictissimus Sampson Philistęis erat; quorum ipse perniciem atque excidium primis ab annis meditabatur.

Vide, quid non faciat tantus Vir, vt episcopatum euadat.

Adhuc catechumenus eligitur episcopus.

Iudic 13. & 14.

Igitur reiectis veteris hominis exuuijs, cùm iam in verba Christi iurasset, in summum illũ dignitatis locum euectus fuit, anno post Christi natum trecentesimo septuagesimo quarto: VII. Idus Decembris: Gratiano & Equitio Cons. Imperij Valẽtiniani Senioris vndecimo.

Baptizatur S. Ambrosi⁹.

Hæc est sententia D. Hieron. quã

Quo

Quo tempore, licet inculpatam honestamque ac omni ciuili virtute perpolitam hactenus duxisset vitam, alium tamen animum, aliam viuendi rationem, qualem tunc ea functio flagitabat, assumpsit. Summa vitæ puritas, summa grauitas cum admirabili modestia coniũcta in eo relucebat. Laborum verò patientia, & orandi legendique frequentia tanta fuit, vt miraculum sit, hominem à tribunalibus ac rerum forensum strepitu ad ecclesiasticum munus abreptum, illa statim in docendo potuisse præstare, quæ ipsum tunc effecisse miramur. Tametsi enim humanioribus literis & singulari quadam dicendi scribendique arte probè esset excultus, diuinarum tamen literarum scientiam nondum attigerat; quæ illi tunc inprimis necessaria erat. Quapropter summo tunc studio Græcorum commentaria, maximè verò Origenis, cui tunc eruditionis primas dabant, euoluit: quorum subsidio fretus, multa de scripturis & publicè disseruit & priuatim conscripsit. Paucis verò ab inito episcopatu excursis diebus dum ipse & Valentinianus Augustus de rebus imperij, de belli pacisque negocijs, deque Ecclesiæ statu amicè ac familiariter inter se tractant, opportunitatem hic nactus Ambrosius, grauissima ac liberrima oratione de immodica principum potentia ac libertate conqueritur: qui multa præter æquitatem, plurima pro suo affectu agerent; quibus subiectum populum opprimerent verius, quam iuuarent. Cæsar autem tantum abest vt ea episcopi libertate offensus fuerit, vt etiam laudata eius fiducia, diceret: Noueram

Doctiss. Baron. cum in Not. tum in Annal. Tom. 4. confirmat. Costerius enim ponit annum 377. alij quidam 369.

Voluit diligenter Origenem.

Acriter reprehendit Cæsarem.

En veri Christiani Principis in Antistitem reuerentia.

prius hanc tuam Ambrosi libertatem. Macte igitur virtute, age quod tui muneris est, cura vt res Christiana consistat incolumis, vt veteris religionis disciplina incorrupta perseueret: doce quæ amare, doce quæ fugere debeamus. Habes animas nostars fidei tuæ cõcreditas: his consule; his Christianæ medicinæ appone prę-sidia; vt cuiusque morbus atq; ægritudo exposcit. Talis tunc erat recentis adhuc sacerdotis apud potentissimum orbis monarcham auctoritas; talis libertas; talis etiam gratia: vt quod plerique toto vitæ suæ tempore multis ac profusissimis largitionibus impetrare nequeunt, id Ambrosius solius vitæ merito sit cõsecutus.

Ariani valdè sunt illi infesti.

Postquam verò domum Domini repurgare, & pestiferas Ariani seminis radices reuellere cœpit, Ariana factio totis viribus omnique armorum genere in Christi sacerdotem impetum facit; omnia agens, omnia tentans, vt lacerata ac conuulsa eius dignitate, põtificatu deiectum in exilium pellerent. Ferociores erant, quod Iustinianam Valentiniani senioris Imperatoris vxorem huius nefandi sui erroris propugnatricem haberent; quæ cum viuo adhuc marito, quem Arianæ perfidiæ seuerissimum vindicem sciebat, virus hoc, multo iam tẽpore suis confouisset inclusum visceribus, eo demortuo secura euomuit: multa interim & clàm & palam faciens, quibus illum inexpugnabilem Ecclesiæ murum Ambrosium deijcere, atquę euertere tentabat. Fremebat, & muliebri impotentia acta, funesto ac diro animo certum viro sancto exitiũ apparabat. Cũque ille Iesabelis istius, tanquã Helias, maliciã

Iustina Imperatrix modis omnibus

nihili

nihili faceret; illa tanquã peracerbam contumeliã ab ipso perpessa, Valentinianum filium atrocissimis criminationibus in episcopi odiũ impellit. Qui vlciscendæ matris studio adeò concitatus fuit, vt statim militarem manum ad ecclesiam miserit, matris iniuriam grauius atque acerbius vindicare volens. Miles effractis templi foribus cum Christi sacerdotẽ ad Cæsarẽ pertrahere vellet, populi accurrentis atque obsistentis audacia est impeditus: quod sanè Reginæ imperium tulit permolestè. Magnis tamen & splendidis promissis quorundam animos expugnatos ad hæc audẽda Regina incitauit. Sed dum ista molitur, mors Gratiani principis fraude ac scelere Andrathij nunciata, Iustinæ impetum ac furorem repressit: quæ alioqui conquietura non videbatur, nisi Ambrosio è medio sublato.

episcopatu eum exuere conatur.

Venerat id temporis è Syriæ partibus Mediolanum alius quidam Auxentius, homo crudeli prorsus ingenio, qui non minus ferro quam lingua passim desæuiret, impuro scelestoque ore multa profundens, quibus Christianæ fidei purissimam veritatem labefactare ac subuertere contendebat. Is vt commodius noceret, quum sciret illius Auxentij, qui apud Insubres graues motus excitârat, nomen esse odiosum, ementito vocabulo Mercurinum se appellabat. Hic ergo pessimis artibus in aulã Cæsaris irrepens, tempusque nouandis ac turbandis rebus opportunũ cõspicatus, ob impotentissimum Reginę in pontificem odium, sursum ac deorsum omnia miscet: vt aut fraudę aut potentia Ariani dogmatis impugnatores oppri-

Hic est alius Auxentius ab eo qui diu Mediolani Arianorum episcopus fuerat teste Baron. in Notat.

Appellat se Mercurinũ.

opprimerentur. Denique cum videret Ambrosium vigilantissimo studio suam oppugnare sententiam, detestari mores; sæuitiam insectari: eius auctoritatem totis viribus apud principem conuellere contendebat: egitque apud eum, vt cum Ambrosio, non quidem in ecclesia (vt fieri solet) sed in principis aula de rebus fidei certamen iniret. Hoc tẽtare audebat homo versutus ac vafer: non quod doctissimum & eloquentissimum virum superare se posse speraret, sed quod huius certaminis eos arbitros delegisset, qui vt in suam sententiam erãt perpensi, ita pontificis libertatem auctoritatemque ferre nequibant. Vocatus itaque per Dalmatium prætorianæ cohortis præfectum Ambrosius, venire renuit: dicens in causa fidei eos iudicare debere, qui nec munere impares essent, nec iure dissimiles: hoc est, de sacerdotibus sacerdotes.

Sacerdotes à laicis iudicari non debent.

Auxentius igitur cum se nihil hîc fecisse videbat, diro scelestoque consilio nouas rursus insidias episcopo parat. Duæ erant Mediolani basilicæ, altera in vrbe, quæ Portiana dicebatur, altera haud ita procul extra muros sita. Vtramque Catholici tenebant. Auxentius iniquum esse apud Cæsarem querebatur, duo simul templa ab Ambrosianis occupari: interim verò neque se, neque ipsum Cæsarem habere orandi locum. Facilè principis animus superiore pontificis libertate exasperatus, maximè accedentibus persuasionib. matris, quę episcopi odio nihil non tentatum volebat, eò est impulsus, vt Ambrosio mandaret vel basilicam tradere vel in exilium ire. Verum fieri non pote-

En quanta virtute & Constantia Imperatori iniqua imperanti resistat.

poterat, vt apud constantem virum plus præponderaret pœnæ formido, quam amor Christi. Vndè Augusto intrepidè respondens, Quid quærit, inquit, Imperator, quid expectat? An vt ego maiorũ hæreditatem regię cedam potestati? vt dilectã Domini vineã porcorũ sordib⁹ conspurcandã tradã? Nõ est Ambrosius tã stultus, vt hoc putet; tã timidus, vt velit; tã potens vt possit. Hæreditas maiorũ fides est; hęreditas maiorũ templum est Christi; sed propitius, inquit, mihi sit Dominus, ne hæreditatem patrũ meorum Cæsari tradam. Quid quærit Imperator, quid ambit Auxentius? Quid cruento ore ac sanguinolentis manibus basilicam quærit? Non tradam. Vultis in vincula rapere? vultis in mortem? non recuso. Principis furorem nõ timeo. Facio ego quod Sacerdotis est: quod Imperatoris est, faciat Imperator.

Hac episcopi libertate ad maiorem adactus insaniam Cęsar, missis aliquot militum centurijs, imperat vt abreptum è templo statim ad se perducant. Obsepserant illi Portianam basilicam, & tanquam rabidi canes discursantes aditus latebrasque omnes explorant: verum Dei iudicio cæcitate perfusi, etiam quod apertum erat videre nequibant. Quo tumultu, tantum abest vt inuictum Ambrosij pectus vllo instantis periculi metu consternatum fuerit, vt etiam in tanto aduersariorum fremitu & furore, diuinos hymnos piam plebem quæ cũ amantissimo pastore mori parata in templo excubabat, edocuerit: nimirum modulatione ac suauitate diuini carminis luctuosi carminis acerbitatem temperare ac mitigare volens.

En vt Deus protegat suos.

Quo

Diuinitus SS. Geruasij & Protasij corpora ei ostenduntur. Clarent miraculis.

Quo tempore & in eodem loco cælesti oraculo commonitus, sanctissimorum Martyrũ Geruasij & Protasij corpora reperit; quæ longa tẽporis vetustate neglecta iacebãt. Multa & præclara miracula tunc per sanctorum martyrum merita edita sunt: quibus & Catholica plebs admodum in fide confirmata, & aduersariorũ contumacia grauiter repressa fuit.

En mutationem Dexteræ excelsi.

Istarum verò rerum inusitata & admiranda magnitudo effecit, vt & Iustinæ Imperatricis funesta & perniciosa consilia, & militum rabies conquiesceret. Nam qui pro templi foribus excubabant, rerum nouitate & maiestate perculsi, abiectis armis positaque nocendi voluntate, templum orandi causa ingressi sunt; vt iã haberet episcopus defensores, quos hostes putabat: iam essent socij qui aduersarij fuerant. Verùm Arianorum deplorata insania nullis interim remedijs ad sanitatem reduci potuit. Quæ enim pijs præbebant gloriæ & lætitiæ causam, ea impijs & factiosis hominibus erant incitamentum furoris; & quæ diuina virtute gerebantur, ea ipsi quorundam incantamentis, ea dæmonum præstigijs, ea Ambrosij fuco ac fraudi tribuebant; hæc apud Cæsarem, hæc apud Reginam, hæc apud factiosos homines clamitabant. Per idem tempus acerrimus quidam Arianæ perfidiæ propugnator, qui nullis rationibus vel argumentorum vi ad sanam doctrinam conuerti poterat, disserente ad populum in Ecclesia Ambrosio, angelum ad aures episcopi loquentem vidit: quo spectaculo repentè conuersus, fidem quam expugnauerat, deinceps defendit.

Execranda impietas Arianorum.

Angelus loquitur in aures Ambrosij.

Intereà

Intereà Gratiano proditione & insidijs Maximi interempto, recipiẽdi corporis eius causa, Ambrosius secundam ad Maximum legationem suscepit. Apud quem cum admiranda quadam constantia ageret, tum etiam à cõmuni consortio segregauit; admonens vt effusi sanguinis domini sui, & (quod grauius est) innocentis ageret pœnitentiam. Extincto autem Maximo, cum Theodosius Mediolani, Ambrosius verò Aquileiæ ageret; quidam Christiani, zelo religionis ac fidei incensi, in partibus Orientis in quodam castello synagogam Iudæorum & lucum Valentinianorum incendio cõcremârũt: propterea quod Iudæi vel Valentiniani Christianis monachis insultarent. Quod factum Comes Orientis cum ad Imperatorem retulisset, & ille mandaret vt loci episcopus synagogam restauraret, Ambrosius re intellecta, continuò ad Imperatorem literas dedit, vt iniquam contrà Ecclesiam Dei sententiam reuocaret. Reuersus verò Mediolanum præsente in ecclesia Imperatore, latius de eadem causa perorauit; ac tandẽ obtinuit vt quę statuta fuerant reuocarẽtur. Neq; enim ad altare accedere vel diuina peragere mysteria voluit, nisi fide sua Imperator illum agere debere testaretur. Verũ post Valentiniani necẽ, cũ Eugenius occupato imperio, Victoriæ arã & sacrilegos ceremoniarum sumptus, fidei suæ oblitus, Gentilibus instaurari iussisset, ac paulò pòst Mediolanũ veniret, Ambrosius sacrilegi tyranni deuitans conspectum, relicta vrbe Bononiam concessit.

Excommunicat Maximum S. Ambrosius vide Baron. quomodò hæc excommunicatio sit intelligenda. Annal. Tom. 4 fol. 471.

Valentiniani hæretici 30 Deos colunt.

Defendit egregiè libertatem Ecclesiæ.

Cæterum Theodosius, Eugenio prostrato, totius

totius Orientis ac Occidẽtis potitus imperio, ſanctum Chriſti ſacerdotem Ambroſium vnico amplectebatur ac venerabatur affectu, atq; in eius admirabili virtute ſummum præſidiũ collocabat: quòd huius diuina ope potentiſſimorum hoſtium fregiſſet potentiam, atque perpetuo victoriarum curſu vſum eſſe ſe ſciret. Quiddam verò accidit, per quod & epiſcopi infracta inuictaque auctoritas, & Imperatoris incomparabilis modeſtia oſtenderetur. Nulla enim ex victoria armis parta plus laudis tulit Theodoſius, quam quod ab Ambroſio ſe vinci paſſus eſt. Babylæ parum fælициter ceſſit, quod imperatorem impia cæde funeſtatum templo prohibuit; imò fœliciter ceſſit, ipſi, qui præſulis auctoritatem ſua morte confirmauit. At Ambroſio ceſſit fœlicius; qui ſumma conſtantia ſuam tenens auctoritatem, ipſum etiam Cęſarem Chriſto lucri fecit, ac pulcherrimum exemplũ omnibus monarchis edidit, quanta ſit epiſcoporum dignitas, ſi modò verè ſint quod audiunt. Quoque magis liqueat quod dicimus, primum rem, deindè perſonas expendamus.

Hæc Eraſmus Roterod.

Nota epiſcoporum dignitatem.

Theſſalonicæ quidam è Comitatu Cæſaris per populi tumultum fuerat interfectus. Cæſar ira diſſimulata plebem ad ludos Circenſes euocat. Ibi repentè circumfuſa militibus inermi multitudine, promiſcuè ſæuitum eſt in noxios iuxtà & innoxios; pœnaque non meritis eſt data ſed furori: tantaque ſæuitia atque rabie milites in plebem, nulla habita neque ętatis neque innocentiæ ratione, graſſati ſunt, vt Theodoretus ſeptem hominum millia in ea macta-

Septem hominum milia Theſſalonicæ occiſa.

mactatione occubuisse dicat. Elapsis indè aliquot diebus cum Imperator ab Eugenij tyranni cæde reuersus Mediolanum venisset, more solito templum ingredi volenti Ambrosius constanter sese opponens. Quid, inquit, tentas Cæsar, quid moliris? Tunè Domini templum post tam crudelem innocentium hominũ stragem intrare audes? Qua fronte manus ad Domini aram protendes, quæ adhuc insontium sanguine stillant? Noli Cæsar, noli priorem iniquitatem hac temeritate augere; noli hoc tuum tam graue vulnus noua plaga exasperare. Exhorresco hoc tam immane facinus Cæsar, exhorresco sæuitiam, & hunc tuum gladiũ multorum tam iniqua morte cruentum videre non possum. Et hæc tu non vides? pro his non doles? non ingemiscis? Clamat tibi dico, Cæsar, horum sanguis de terra; clamat innocentia; clamat æquitas: & mihi crede non erit hic surdus; non cõniuebit; nõ dissimulabit; qui innocentium causam defendere ac vindicare solet. Cæsar quum neque sacerdotis libertatẽ, neque vim doloris, quem ipsi sua oratione incusserat, ferre posset, cum gemitu ac lachrymis in palatium se recepit, vbi totos 6. menses mœrori intabescens, nullum solatium recipere neque voluit, neque potuit: adeò durũ hoc vinculum, quo sacerdos ipsum ligauerat, hominem torsit. O incomparabilẽ pontificis dignitatem; ô Imperatoris pietatẽ insignem. Venerant Natalitiæ feriæ Christi Saluatoris. Cæsar Ruffinũ aulæ præfectũ ad Ambrosiũ mittit, obsecrãs vt ipsi anathematis vinculum soluat, liceatque interesse rebus diuinis. Quum

Nota quanta virtute Imperatorẽ ab ecclesia repellat S. Ambrosius.

En quanti tantus Imp. faciat episcopi auctoritatem.

is nihil egisset, Cæsar acerbitatē doloris sui nō ferens, ipse Ambrosium adit; non quidem tēplum ingressus, ne rursus repelleretur, sed in vestibulo consistens; vbi tum fortè episcopus considebat. Gemit hic, plorat; obsecrat; vt nexus illi dissoluat. Quid, inquit ille, agis Cæsar; quid poscis? Num tam immani sceleri tuo dignam pœnitudinem ostendisti? Tuum est, ait ille, remedium dare, meum accipere. Impera quid fieri velis; non obsistam; non reluctabor; non querar de acerbitate remedij; id vnū specto, hoc solū ambio, vt cū Deo meo in gratiam redire possim. Post longū igitur mœrorē, post multorū contēptas preces, cessit tandē Præsul Cæsaris lachrymis: verū non prius anathemate absoluit, quā in locū pœnitentibus destinatū is sese cōferret; vbi posito diademate, abiecta purpura, humi prostratus, vberrimo lachrymarum imbre effuso, Dei misericordiam efflagitabat. Voluit prætereà Ambrosius legē ab eo condi, vt si qui ob maleficium per Cæsaris edictum iuberentur occidi, id non nisi post trigesimum diem fieret: vt intereà temporis maturo sedatoque animo ac rebus omnibus rationis libra perpensis, aut parcendum esse videretur, aut vindicandum.

Vide episcopi auctoritatem.

Vide Imperatoris humilitatem.

Hæc erat sanctissimi Præsulis constantia, hæc auctoritas; quam illi cum primis conciliabat insignis vitæ sanctimonia, & pectus nulla auaritiæ labe imbutum: quæ alioqui magnos interdum viros corrumpere, retundereq; virtutis aciem solet, & facere, vt nulla habita neque dignitatis suæ, neque honestatis ratione, in fœdam ac dedecorosam assentationem sese pro-

Alienus est ab omni auaritia.

prosternant. Verum is ab hac peste adeò liber fuit, vt postquam omnibus in pios vsus distractis, nihil iam domi haberet, quod aut in subsidium pauperum, aut in redemptionem captiuorum conferre posset, templi vasa in eos vsus confregerit. Durissimas atque acerbissimas aduersariorum impressiones frequenter sensit: quas non armorum strepitu, ac bellico certamine, sed pietate & constantissima in Deum fide euicit. Arma illi erant assiduæ preces; arma illi erant ieiunia; lachrymæ atque suspiria: quorum præsidio & principum furorem, & ferociam militum, & hæreticorum insidias maliciamque contēpsit. Quibus rebus tantā consecutus est famā ac gloriam, vt nō solū in Insubria, AEthruria, tota denique Italia primus, sed apud exteras & barbaras nationes summus etiam ac venerandus haberetur. Argumēto huic rei sunt virgines complures: quæ ex Mauritania & remotissimis mundi partibus Mediolanum venêre: vt abdicatis mundi istius pompis ac voluptatibus, à sanctissimo viro sacro velamine ornarentur: & Christi amore intrà pudicitiæ septa nemine cogente, concluderentur.

Summa eius benignitas in pauperes.

Ieiunia & preces sunt arma eius:

Efficacissimā eius oris facundiam persensit Aurelius Augustinus: qui dum ipsius docendi modum, dum amœnitatem dictionis miratur, sensit animo infigi aculeos, sensit se rapi atque impelli quo ferè nolebat: deniq; sic hominem traxit, sic vellicauit, sic reuinxit, vt inciperet amare quod prius odisset: odisse, quod antè amâsset. Hæc Ambrosij lingua excussit illi Manichæum; excussit illi mundi amorem;

Augustinus concioni\|us D. Ambrosij conuertitur: cuius vita habetur 27. Augusti.

quibus ceu duobus capistris miser ad omnem miseriam trahebatur. Hinc ipse eum salutis suæ prædicabat auctorem, patris venerabatur ac colebat affectu: hinc denique tam frequens & honorifica in scriptis suis Ambrosij mentio: cuius pectus sanctum Dei oraculum; cuius os Spiritûssancti fistulam; fontemque salientis aquæ in vitam æternam; cuius denique eloquia ministrare adipem frumenti diuini, & lætitiam olei, & sobriam vini ebrietatem populo Dei scribit. Hæc ergo erant viri sanctissima merita; hæc fama; hæc opud omnes gratia: vt nemo esset qui hunc non amaret, non suspiceret, non vnicè amplecteretur. Itaque cum Dominus famulũ suum ex turbulentissimis mũdi huius rebus, quæ tunc Italiam vehemẽtius exagitabant, ad se vocare volebat, febre primum correptus fuit. Dum verò lectulo decũberet, nobilibus viris & amicis ad eum venientibus & persuadere volẽtib⁹, vt diuturniorẽ sibi vitã à Domino impetraret, præclarissimã illam & apostolico viro dignam sententiã dixit; Nõ ita inter vos vixi, vt vixisse me pudeat: nec mori timeo quia bonũ Dominũ habemus. Sicque demum longa ac lenta infirmitate consumptus, integerrimis sensibus accepto viatico Dominici Corporis è vita excessit, 4. die mẽsis Aprilis summo cum omniũ luctu; qui sanctissimum ac vigilantissimũ animarum medicũ, parentem omniũ longè amantissimum & publicæ libertatis patronũ ac cõseruatorem extinctum esse clamabant: adeò vt Stilico Comes, homo alias non ita æquus per Ambrosij mortẽ Italiæ ruinam imminere diceret: quod hũc sua vir-

Vide quanti fecerit eum S. Augustinus.

Felicissimus obitus eius.

virtute tanquam firmissimam ac constantissimā basim imperiū sustinere crederet. Ceterū plura eius scripta desiderantur; nonnulla verò ab eo alienissima, eius tamen titulo cusa leguntur; Complures nimirum sermones S. Maximi Episcopi Taurinensis, sicut & alia quædā aliorum: vt S. Prosperi & aliorum; vtinam & non Pelagij etiam Epistola ad Demetriadem scripta. Porrò sicut prius in vita, sic & eximijs post obitum signis, sanctum suū Deus glorificauit. *Ambrosij plura scripta desiderata.*

DE CONCEPTIONE GLORIOSAE

*virginis Mariæ: ex Reuerendo Patre Petro Canisio, societatis Iesu Theologo. a Ea quidem festiuitas in Anglia primū anno Domini 1070. agi cæpta est: occasione cuiusdam reuelationis, * Elsino Anglo Abbati, maris tempestate periclitanti exhibita, & subsequentis miraculi testimonio probata. Posteà verò eandem celebritatem recepit ecclesia Lugdunensis; & postremò accessit Romanæ Ecclesiæ assensus atq; decretum: nouissimeq; SS. Concilium Tridentinum, ac Pius V. Rom. Pontifex eam seruandam esse firmârunt.*

a Teste C. Baron. in Not. Vbi plura videre licet.

* al. Elpino.

QVANQVAM de intemerata Gloriosæ Virginis Conceptione nullum Ecclesiæ Romanæ iudiciū certū reperimus, nisi quod Sixtus quartus Pōtifex lege lata definierit, neutrius partis damnandam esse sententiā, siuè Mariam sinè peccato conceptam affirmātium, siuè contrà illam in originis peccato cōceptam affirmantium, eandemq; legem rece- 8. Decem.

perit & confirmauerit postrema Synodus Tridenti celebrata: tamen puram eius fuisse conceptionem & ab omni peccati contagione alienam verisimilius est: præsertim cum rerum omnium Conditor Deus summam facultatem habuerit, Matrem quam vellet, ex omnibus deligendi, ornandi, sanctificandi. Nec dubium est, quin eam potissimum ad hoc tantum munus adsciscere voluerit, quæ sibi gratissima, nec non puritate & innocentia foret simillima. Quid enim? An non Dei iudicio indecorum & ipsi Christo quodammodo ignominiosum esset, si tanti filij Matrem actionis vitio pollui fateremur? Sed quanto maiorem & Christo & Matri conflabit ignominiam, si Originale piaculum, quod hominem Deo inimicum efficit, in Mariam deriuemus? quum hoc peccatum quodammodo præponderet actuali: longeque sit existimandum grauius: siue infectionis, siue turpitudinis, siue magnitudinis ratio habeatur? Deindè si Christi consulamus honori, quid minus congruum obsecro, quam talem illi assignare parentem, quæ peccati serua, Dei inimica, maledicto obnoxia, ipsiq; dæmoni aliquãdo subiecta fuisse credatur; Ad hæc, si nec venialiter quidem delinquere decebat Mariã; ne vllam cum Belial cõuētionem vel societatem habere videretur illa, quæ Christo semper debuit esse coniunctissima; quanto minus illam decuit fœdissima Originis macula conspurcari? ne summa illius cum Christo affinitas, perfectaque coniũctio, hoc infami crimine, per quod Adæ filij omnes diabolo coniunguntur, vel labefactaretur, vel offus-

Verisimile est virginem Mariam sine originali peccato conceptam.

Argumenta quibus pura Mariæ conceptio adstruuntur.

offuscaretur? Postremò si æternæ Sapientiæ & Sancto sanctorum non nisi purum sanctumque domiciliũ instruendum fuerit & accommodandũ: certè huc maximè pertinet, si corpus non solum è veniali, sed etiam ab Originali peccato purum & incorruptum Matri Redẽptoris attribuamus: vt habitet nempè Christus, aptamque sibi Sedem æterna Sapientia vendicet in vtero non expurgato, sed semper immaculato: quem nulla vnquam veteris fermenti labes vel modicè asperserit atque vitiârit. Hoc nisi Mariæ donemus, ac de illa nobis persuadeamus, non video sanè, quàm rectè perfectéque dicat illi sponsus ille cælestis, quod Thomas dici rectè postulat: Tota pulchra es amica mea & macula nõn est in te. Quomodò enim in oculis Dei hæc verba loquentis tota pulchra & immaculata censeatur, quæ tam enormis peccati velut cœno oblita & defædata, suum primæuum debitumque nitorẽ amisit, & quasi sub nequissimi serpentis pedibus deuicta iacuit atque prostrata? *Canticor. 4.*

Atqui nõ decet, inquiunt, Mariæ Cõceptionẽ Christi Cõceptioni exæquari; qui solus absque peccato Cõceptus, in hunc debuit prodire mundũ: vt ex immundo Conceptos semine purificaret. Absit procul, vt cũ Christi aliqua iniuria de Mariæ Conceptione philosophemur: & tanti filij gloriam propter Matrem, dicam & ancillam, obscuremus. Vni Christo hâc incomparabilem & perpetuam vindicamus prærogatiuã, quòd non ex Virili semine, sed suprà omnem naturæ ordinem Spiritûsſancti virtute in Virginis vtero Conceptus fuerit: quod *Mariæ pura Conceptio, non præiudicat Christi Conceptioni.*

Christi Conceptio multis modis excellit Mariæ Conceptionẽ.

eodem planè momento, quo carnem Verbum æternum assumpsit, perfectus Deus & perfectus Homo extiterit; quod omni ex parte per se purus, ac natura sanctus, nullo vel Mediatoris vel Redemptoris beneficio indiguerit; quòd statim ab ipso Conceptu tantam charismatum omnium abundantiam acceperit, nulla vt eis facta fuerit accessio; vtque iusti omnes quidquid bonorum habent spiritualium, ab illo fonte mutuentur, & sinè illo nihil omnino possint Deo gratum efficere; quod demũ tam eximiæ semper fuerit innocentiæ; vt nec peccatum fecerit, nec potuerit quidem peccare: licet pro nobis peccatum, imò & maledictum factus esse dicatur. Nihil autem horũ omnium Virgini tribuunt, qui Conceptionem eius illibatam piè tuentur: quinimò apertè fatentur, quod eadem ex maris & fœminæ coniunctione, & secundum legem naturæ procreata sit, peccato vtique subijcienda, ac inter iræ filias recensenda, nisi eximia & singulari quadã Christi filij ac Redẽptoris beneficio præseruata fuisset, quò minus natiui peccati sordibus inquinaretur. Nam vtrumque beneficium ad Christum pertinet Redemptorẽ; & culpã commissam lapsis cõdonare, & Mariam in perpetua innocentia, ne laberetur, cõseruare. Certè qui alterius ope, ne, hostis mancipium fiat maturè liberatur, redimi quidẽ & ille dicitur; suoq; Redemptori haud minùs debet, quã si captiuus ex ipsis vinculis erueretur. Non ergò Christi gloriã imminuit, sed singularem eius bonitatẽ atq; sapientiam magis magisq; commẽdat; quòd vt sæpè alias,

2. Cor. 5. Gal. 3.

Quo sẽsu Deiparæ Mariæ Conceptio probetur.

Ad Christi gloriam illustrandam facit opinio de Mariæ pura Conceptione.

sic

ſic etiam in Conceptione, Matris rationem filius maximam habuit: ſanctamque ſemper, radicem & arborem, ex qua fructus ipſe ſanctior prodiret, peculiari ſtudio ſibi præparauit.

PRAECLARVM MARTYRIVM S. EVLALIAE Virginis: Ex actis Vetuſtiſſimis: quibus conſentiunt quæ hymno pulcherrimo cecinit Prudentius. a *Paſſa eſt anno Chriſti 303. Marcelli Papæ 7. Dioclet & Maxim. Impp. 20. Eſt & alia Eulalia martyr: Barcinone Paſſa iiſdem perſecutionis temporibus: ſub vno eodemq; Præſide Datiano: de qua Baron. in Notat. ad Mart. Ro. pridie Idus Februarij.*

a *Teſte C. Baron. Tom. 2. Annal. vide & Notat. in Martyr. Rom.*

EMERITA prouinciæ Luſitaniæ Metropolis nobiliſſima, nulla re magis quàm nobili ſanctiſſimæ virginis Eulaliæ agone illuſtrata inuenitur. Hæc, eadem tempeſtate, qua beatus Vincentius Chriſti eccleſiam admirando certamine illuſtrauit, puella annorũ non ampliùs duodecim ad ſimilem martyrij gloriã incredibili ardore atque alacritate perrexit; Cùm enim rumore percrebuiſſet Dacianum Hiſpaniæ præſidem ab Imperatoribus deſtinatum, vt Chriſtianam religionem penitùs exterminaret, multoſque Chriſti athletas fide & pietate robuſtiſſimos horrendis ſupplicijs excarnificaret, hæc virgo nobilis & diuitijs inclyta, ſpretis vitæ huius oblectamentis, ſpontè ad Præſidem contendere, eumque tyrannidis arguere decreuit. At verò parentes eius de filiæ ſuæ dignitate ac vita corporali vehemẽter ſoliciti, eam domi, quam ruri procùl ab vrbe habe-

9. Decem.

Eulalia 12. annorũ puella ad martyrium pergit.

S. Vincentij vita extat 22. Ianuarij. Tom. I.

Detinetur à parentibus ne pergat ad martyrium.

habebant, inuitam cōdiderunt: nè in apertum se periculum conijceret, & crudeli morte perpetuum parentibus atque cognatis luctum relinqueret.

Clàm tendit ad certamē.

Itaque domi aliquamdiu summo parentum studio & diligentia detenta, cùm Christi amore ęstuaret incredibili, nocte quadam, reseratis clāculum foribus, per inuia sentibus & vepribus plena, ad vrbem, angelico comitata præsidio, contendit: & primo diluculo tribunal intrepidè adiens exclamauit: Quis furor aut mētis insania vos, ô ciues, exagitat, vt mutis & nullo sensu prędititis simulachris honores, supplici corpore, deferatis? Dij omnes deæque nihil sunt: sed & ipse Maximianus nihil: qui vos vnà secum in æternæ perditionis barathrum trahere, & sanctorum sanguine inebriari gaudet. Talibus Præses in furias excitatus, virginē eximia pulchritudine, & generis dignitate clarissimam comprehendi, & suppliciorum atrocitate ab huiusmodi confessione abduci iubet. Præstò ilicò fuēre carnifices: qui ferreis armati furcis mortem & atrocissima quæque intentabant. Sed & ipse Datianus Præses dæmonum fraudibus pariter instructus adfuit: qui huiuscemodi blanditijs incēsum amore diuino virginis animum ad relicta spretaque mundi oblectamēta reuocare conabatur. Quid, inquiēs, ô puellarum formosissima amplissimis dotib. & thalamo proxima, huius vitæ gaudia fugis: quæ tibi fert genialis honor? Accede, & saniora tibi consulenti potiùs, quàm miseris Christicolis mortem & cruciatus temerè suadentibus, obtempera. Ad ea nihil respōdens delicata vir-

Vide admirabilem in tenera virgine fidei ardorem.

Horrendis cruciatibus eam terrere conatur Dacianus.

Vide quomodo ei blādiatur.

ta virgo, sed spiritu fremens & in faciē tyranni sputa iaciens, simulachra dissipauit. Quo exemplo cæteri Christianorū permoti intrepido fortiq; animo ad idola frangenda passim prosilierunt: eaq; propter à Gentilibus ad supplicia abrepti, martyrio insignes è vita excessêre.

Cæterùm cùm Eulalia prostratis idolis, impositam insuper thuribulis molam pede subigeret, carnifices iussu Pręsidis festinè aduolantes, latera virginis vngulis inuadunt: pectus dilacerant: carnes ad ipsa vsque ossa crudeliter discerpunt. Virgo verò nulla prorsus doloris vel gemitus significatione data, in tantis cruciatibus Christi nomen inuicta prædicabat, oculosque in lacera membra interdum reflectēs seipsam purpureo decoratam sanguine, magnificè circumspiciebat: & magno exultans gaudio, vultu, oculis, & voce triumphum loquebatur. Quare Præses pudore pariter & furore affectus, totam eam flammis exuri, lampadibusque ad latera admotis, grauius torqueri iussit. Tum illa vt ostenderet quàm ingenti futuræ vitę desiderio teneretur, quamque pro nihilo cruciatus duceret, voraces flammas crines & verticem pascentes patulo ore haurire visa est: & ecce emicans ex ore columba niue cādidior cæli astra velociter petijt, simulque virgo sacra glorioso triumpho mox occubuit. Lictor aūt, viso tam stupendo miraculo, magno pauore, correptus fugam arripuit; & suam in virginem sæuitiam perpetuo animi dolore & luctu damnauit. De mirandis admodū signis, quæ ad eius sepulchrū fieri consueuerunt, vide Greg. Turon. de glor. Mart. lib. 1. cap. 91.

Statutū fuit posteà in Cōcilio Eliberitano: Si quis idola frangeret & ibidem occumberet, nè in martyrū numerū reciperetur: quia nec in Euangelio scrpitū est, nec ab Apostolis factum vnquā inuenitur. Quod enim Eulalia priuato quodam diuini Spiritus impulsu fecit, id ab omnibus importunè & temerè vsurpari non debere multis Hispaniæ episcopis placuit. Hæc Baron. Tō. 2. Annal. anno citato.

Columba ex ore eius apparet & tradit spiritum.

MARTY-

d. Mena.

MARTYRIVM SS. MENNAE, HERmogenis & Eugraphi: Ex eo quod est apud C. Baron. Passi sunt anno Christi 307. Marcelli Papæ 4. sub Maximino Imperat. Alius est hic Mennas ab eo de quo suprà 3. Idus Nouemb.

Vide Tom. 3. Annal. C. Baron.

10. Decẽb.

CVM Diocletianus & Maximianus sese imperio abdicassent & Maxentius quidem ab eis Romæ, Constantinus autem Gallijs, Maximinus verò Orienti Imperatores præfecti fuissent, ingens repentè ab ipso Maximino & sęua admodùm tempestas in Christianos excitata fuit. Quo tempore illustris sanè martyr Mennas ex AEgypti Præfecto Augustali, martyrium consecutus est. Hic patria Atheniensis, Ordinis Senatorij, ob incredibilem quandam in rebus gerendis prudentiam atque solertiam, domi fortisque spectatus, Imperatori intimus erat, & cùm Christianum occultè ageret, nę id illi innotesceret, sedulo studio procurauit. Accidit autem opportunę sanè, vt cum causa Christianæ religionis Alexandrini grauiter tumultuarentur, ad eos compescendos atque in officio continendos, Augustali tunc Præfectura ab Imperatore auctus Alexandriam mitteretur; qui mira quadam, qua pollebat in maximis negotijs obeundis, dexteritate & aptitudine Alexandrinorum animos composuit; sibi verò eos ob animi facilitatem, morumque pręstantiam deuinxit, indiesque magis magisque collatis officijs obligauit: vsq; adeò vt nonnullos ex illis ad Christianam fidem capessendam induceret, editisq; quibusdam miraculis, certioribus ijs,

Patria Mennæ & dignitas.

Ab Imperatore Alexandriam mittitur ad compescendos tumultus.

quæ

quæ olim à Vespasiano, vel Tyanæo ad conciliandos sibi Alexandrinorum animos fuissent exhibita, in quamplurimos Gentiles Christianitatem propagaret. Cùm autem res eò perducta esset, vt iã in occulto ampliùs esse non posset, Maximinus literis Gentilium certior factus, ad vlciscendum facinus mittit Hermogenem Alexandriam, qui Mennæ succedat, inque eum vt impium animaduertat. Erat Hermogenes & ipse Atheniensis; at licet Ethnicus, tamen, quæ secundùm optimos mores est, vitam instituerat. Hic cùm venisset Alexandriam, Mennam nactum satellitio destitutũ (est enim consuetudo in ÆEgypto, vt cùm proximè accedit nouus, qui ab Imperatore delectus est Augustalis Præfectus, ille prior confestim magistratum deponat) detrudi iussit in carcerem: eumque sequenti die pro tribunali sedens audiuit rationem reddentem Christianæ à se susceptæ religionis: non quidem temerè, sed maturè admodùm atque consultò; quippè qui anteà post perscrutatas omnes Philosophorum Gentilium disciplinas, libros quoq; Christianæ religionis impensiùs legisset, & quæ in ijs essent, accuratiùs disquisisset: cùm veritatis, quàm in eis adinuenisset, præpotenti vi quadã permotus atque captus nonnihil esset. Sic primò atque secundò auditus Mennas, etiam de Christiana fide à se suscepta parãs defensionẽ, Hermogenem in se acrius concitauit: qui primò (quod incomparabile tormenti genus habebatur) illius pedum plantas excoriari iussit; linguam præcidi: oculosque conuelli: sicque penè exanimem & extinctum reddi carceri.

Miraculis claret, & multos ad Christũ conuertit.

Hermogenes ab Imperatore Alexandriam mittitur vt Mennam supplicio subdat.

Detruditur in carcerem Mennas.

Horrendè cruciatur S. Mennas.

Sed

Pœnitet Hermogenē tantæ crudelitatis. Sed prudentior factus, nimiæ crudelitatis, quā in Mennam tantum virum præter morem exercuisset, seipsum redarguit; atque adeò, vt lachrymas angoris animi indices abundantius fuderit, & quem in carcere defunctum putabat, honesto funere manè sepelire decreuerit. *Mennas diuinitus sanatus.* Sed præter spem accidit, vt cùm de asportando è carcere corpore militibus mandasset, eū viuere atque pristinæ naturæ officijs esse diuinitùs restitutum audiuerit, testesque milites de carceris fulgore corusco numinisque præsentia firmiùs affirmantes, & fidem Christianā palàm profitentes, atque in alios hęc admiranda adeò diffamantes expauit: rèque altius contemplatus, *Hermogenes ex ethnico fit Christianus.* Christi cœpit mirari potentiam: eiusque diuinitatis, docente Menna, originem accuratius perscutari: diuinęque illi gratię lumine affulgente de fide suscipienda consilium inijt; quod & baptismate sacro suscepto perfecit. *Baptizatur.*

Sed delata hæc cùm essent per quendam Senatorem Rusticium Maximino: collapsamque penitùs duorum Præfectorum opera Gentilitiam superstitionem audiret, idem ipse euestigio Alexandriam venit, Hermogenemque primò in fidei confessione perstantem, manibus ac pedibus amputatis, direque admodum verberatum vnà cum Menna alijs tormentis exagitato capite truncari iussit. *Imperator ipse Alexandriam venit & vtrumq; capitis damnat.* Sed & quidam Eugraphus olim Mennæ minister, quòd corā imperatore magna constantia Christum confessus esset, ab eodē indignatione furente gladio cōfossus occubuit. *Eugraphus Mennæ minister necatur.* Sacrum verò corpus huius Mennæ translatum est Constantinopolim: ac post-

postmodum à Iustiniano Imperatore inclyta honoratum Basilica: Teste C. Baron. in Not.

VITA PLANE ADMIRANDA S. DANIELIS STYLITÆ: Ex ea quæ est fidelissimè conscripta per Simeonem Metaphrast. Obijt anno à Partu virgineo 489. Felicis Papæ 7. Zenonis Imperat. 16.

Vide Tom. 6. Annal. C. Baron.

EST vicus in Mesopotamia, vrbi Samosatorum vicinus Maratha nomine, qui Danielis Stylitæ natiuitate celebris euasit. Pater ei fuit Eliu, mater verò Martha nomine: qui filium à teneris vnguiculis sanctioribus disciplinis imbuendum curarunt. Cùm autem annorum esset duodecim tactus monasticæ vitæ desiderio, relictis parẽtibus, spretisque delicatioris vitæ blandimentis, clàm ad religionis asylum confugit: vbi cùm assiduo labore solidissima sanctioris vitæ fundamẽta iecisset, animo maiora quotidiè certamina appetens, tandẽ summa Præfecti sui voluntate sacrosancta loca lustraturus, Simeonem in colũna degentem, & fama sanctitatis toto orbe celeberrimum, conuenit: cuius non modò exemplo, sed etiã prophetia (vtpotè qui diceret Danielem haud leuibus pro Christo laboribus exercendum) adeò ad simile vitæ genus exarsit, vt ægrè se ab illo auelli pateretur.

11. Decem.

Patria & parẽtes eius.

Confugit ad monasteriũ.

Venit ad Simeonem stylitem: cuius vita habetur Tom. 1. 5. Ianuar.

Porrò ad monasterium reuersus paulò pòst Præfecto è vita sublato ad regimen votis precibusque omnium vocatus fuit. At ille honorum scopulos remisque velisque, quod aiunt, fugiens, clàm omnibus, se indè proripuit, & Si-

Difficulter auelli potest à Simeone.

Fugit Constantinopolim nè Abbas fiat.

& Simeonis stylitæ ei in specie senis apparentis hortatu Constantinopolim adijt. Palæstina ideò potissimum relicta, quòd Samaritani incolas Christianos bello lacesserent: & amicam cælesti philosophiæ quietem interturbarent.

Dæmones expellit ex quodam fano.

Itaque sacra templa Bizantij obiens, vt audiuit fanum quoddam esse malignis spiritibus miserè obnoxium: locumque Philemporum nomine accolis infestum: sinè mora eò, cũ hoste conflicturus, contendit. Vbi cùm infestos dæmonum clamores, lapidum ictus, horribiles cacodæmonũ formas egregiè aliquamdiu sustinuisset, fide & virtute cunctis hostibus superior, tandem impuram illam dæmonum cateruam fudit fugauitque: & locum, stupẽtibus miraculi nouitatẽ accolis, pacatissimum reddidit.

Clerici in eũ insurgunt & maleficij apud Episcopũ accusant.

Sed eo damno affectus dæmon, mox Clericorum animos inuidia commouit, ac tanto calumniandi furore succendit: vt nihil nõ apud Anatolium Bizantij episcopum molirentur, vt Danielem tanquàm maleficum ac magicis artibus imbutum loco pelleret. Sed vicit eorum calumnias spectata viri virtus, & sanctitas: prorsus vt episcopus viso Daniele vehementer gauderet, hominemque haud secus ac verum cælicolam amplecteretur. Porrò Daniel Simeonis institutum modumque viuendi mente ac cogitatione assiduò voluens, tandem & ipse semel iam iterumque oraculo admonitus columnam conscendit: sed, vt fit, sanctioris vitæ instituta vixdum aggressus omnium in se odia,

Habitat in columna Daniel.

Eum vult è columna de-

& ipsius inprimis loci Domini, Gelasij concitauit. Is igitur paulò post furibunda mente ad virum

virum sanctum è columna deturbandum accessit. Sed Christo famulum suum protegente, cùm mira esset cæli serenitas, repêtina imbriũ ac grandinis exorta tempestas hominem quidem nonnihil exterruit, sed amentis stultitiã nequaquam extinxit. Itaq; columnæ iam propinquior factus, Danielem inclamans, mandauit vt festinus descenderet. Cumque admotis scalis vir sanctus, pedes tumidos & vlceribus atque vulneribus, præ diurna nocturnaque statione, plenos proferret: Gelasius eo spectaculo misericordia motus temerarij sui facti veniam petijt: & in ea columna manendi nõ modò potestatem fecit, sed aliam quoque excelsiorem firmioremque suis sumptibus viro sancto exstruxit. In quam translatus cum maiori indies virtute & miraculorum gloria clarus euaderet, homines quidam hæretica prauitate infames, vt illius vel Christi potius gloriam obscurarent, meretriculam ingenti precio cõduxêre, vt eum vel saltem discipulorum eius aliquem ad impuri amoris libidinem prouocaret. Illa verò arti suæ fraudique non defuit: sed cùm omnes suos conatus irritos cerneret, ne lucri diu expectati precio fraudaretur, reuersa ad suos impudentissimè affirmauit, Danielem libidinis telo vehementer sauciũ violentas illi manus, quòd pro voto cupitis amplexibus frui non poterat, afferre voluisse. Eo rumore impiæ mulierculæ & hęreticorũ fraudibus increbrescente, & viri fama apud nonnullos periclitante, mox iustus Deus suorum protector Mænadem illam dæmonio tradidit: à quo exagitata vehementius, & Danie-

turbare, Gelasius loci Dominus.

Viso pedum tumore, quẽ Daniel ex diuturna statione contraxerat totus mutatur.

Impudens scortum, incredibilia fingit de illo.

Corripitur dæmonio.

Eam sanat S. Daniel.

lis innocentiam & hæreticorum insidias integrè detexit. Adducta deindè ad virum sanctissimum, eius precibus & à dæmone purgata & à vinculis peccatorum absoluta fuit.

Fit Sacerdos Daniel.

Post hæc Gennadius Episcopus Constantinopolitanus, iussu Imperatoris columnam accedens Danielem sacerdotio, inuitum planè & reluctãtem, initiauit. Quo munere affectus adeò se totum diuinis rebus & meditationi cælestium cõsecrauit, vt corporis quodammodò expers solo spiritu constare putaretur. Die quodam cum aëris intemperies frigusque sæuirent, fuit à discipulis nudus planè, & toto corpore concretus atq; in glaciem propemodùm conuersus inuentus. Cumque aquis calidis alijsque fomentis vitalem spiritum reuocare contenderent, ipse omnis ferè sensus expers: Ecquid, inquit, mihi molestiam affertis, & suaui oppressum somno vexatis? Nam cùm modò precationi intentus Domini auxilium inuocarem, accidit vt parùm dormitarem. Sic ille planè mente atq; cogitatione cælestia tractabat, vt iam non in terris, sed in ipso cælo versari videretur. Et quidem tantis tamque asperis per omnem vitam exercitatus laboribus, nulli morbo vel corporis iniuriæ obnoxius ad octogesimumprimum vsque peruenit annum: vir summis infimisque honorabilis: & Regibus atque Imperatoribus tanta veneratione ob vitæ sanctitatem, prophetiæ Spiritum, & miraculorum splendorem conspicuus, vt non rarò ad eius se pedes abijcerẽt, precesque quouis robore bellico firmiores, pro regni firmamento & sua subditorumque salute implorarent.

Horrendos corporis cruciatus planè non sentit.

Nota ætatẽ in tantis laboribus & inedia sanã & robustam.

Migrat ad Christum o ctogenarius.

rent. Cæterùm quàm esset pretiosa in conspectu Domini mors eius, ilicò ab obitu, præclaris miraculorum prodigijs diuina potētia manifestauit. Tres siquidem stellas Cruces, cùm dies esset, & sol luceret clarissimus, cum summa pulchritudine & splendore dicuntur apparuisse, & stetisse super preciosum illius loculum: quinetiam volasse columbas candidissimas: gratiam Spiritus sancti quę cum eo semper est significantes.

Signa quæ ad loculum eius contigere.

CERTAMEN SS. MARTYRVM ALE-*xandrinorum, Epimachi, Alexandri, Ammonarij virginis, & sodalium eius: Item Hieronis, Isidori, & Dioscori, ac sociorum eorum. Vt habetur Ecclesiasticæ Historiæ Eusebij Cæsareensis, Lib. 6. cap. 34. ex epistola S. Dionysij Alexandrinorum, ad Fabium Antiochenum. Passi sunt anno Christi 253. sede vacante, Decij verò Imperat. 1.*

Vide Tom. 2. Annal. C. Baron.

EPIMACHVS & Alexander non longo pòst tempore, quàm vincti tenebantur, multos perpessi dolores, nouaculis dilaniati & flagellis lacerati, ad extremum ardentissimis flammis circumiectis absumpti fuerunt. Quibus quatuor mulieres fidei cōstantia & martyrij gloria illustres adiungebātur: quarum prima fuit Ammonariū, sancta virgo: quæ cum diu admirabili fortitudine horrēdos cruciatus pertulisset, & sæuientem ac blādientem iudicem summa virtute contempsisset, postremò vltimū suppliciū inuicta subijt. Mercuria

12. Decē.

Epimachus & Alexander, viui cremantur.

Ammonariū virgo dirè cruciatur.

Item Mercuria Dionysia. secunda erat, anus inprimis veneranda. Tertia, Dionysia, quæ quanquàm erat multorum liberorum parens, illos tamen Domino in amore minimè prætulit. Quarta, Ammonarium *Altera Ammonarium.* altera: quæ tres, cùm præses vereretur nè incassum tormenta illis infligeret, & quodammodo euinceretur à mulieribus, nullum cruciamentorum genus amplius subire cogebantur: sed statim capite obtruncato, mortem oppetunt. *Demùm plectuntur capite.* Pro omnibus enim prior Ammonarium, tanquàm in prima dimicationis acie locata, satis tormentorum exceperat.

14. Decemb. Hierō, Ater, Isidorus & Dioscorus. Hieron prætereà, Ater, & Isidorus AEgyptij: & Dioscorus vnà cùm illis, adolescens quindecim annos natus, iudici traduntur. Et primùm Iudex adolescentem tanquàm blāditijs obnoxium, blandis in fraudem inducere verbis, tum velut remissum & flexibilem ad fidem negandam, tormentis impellere tentat. Sed Dioscorus neque blanditijs quidquàm commotus, neque supplicijs exterritus, impiæ Iudicis persuasioni restitit viriliter. *Dioscori adolescentis constantia.* In reliquos igitur rabiem suam conuertens acerbissimè crudelissimeque verberibus dilacerat: quos cùm tormēta magno & fidenti animo pro fide tolerare cerneret, rogo cremandos tradit. Dioscorum autem cùm propter singularem animi magnitudinem, quam palàm ostenderat, tum propter prudentissima responsa, quæ ad singula rogata dederat, iudex magnoperè admiratus, dimisit: affirmans se propter ætatem certos dies illi velle concedere, quibus resipiscendi haberet facultatem. Iam ergò Dioscorus summa pietate eximius nobiscum est: expectans cùm certamen

men prolixius,grauiusque, tũ amplexius præmium & diuturnius.]

Porrò Nemesis quidam & ille etiam AEgyptius,falso in crimen vocabatur,quòd cum latronibus societatem coiuisset:sed istam calumniæ notam ab eo alienissimam quidem, cùm coram centurione diluisset, iterùm per iudicem fuit delatus,quòd Christianus esset, vinculisque constrictus ad presidem venit.Iste iniustissimus præses beatum martyrem tormentis & verberibus duplo grauioribus, quàm latrones ipsos affligtans, exemplo Christi inter latrones interiectum (vndè non parum honoris adeptus est) feruido ignis exurit incendio. *29. Decem. Nemesis AEgyptius.*

Quædam porrò militum turma derepentè accedit:nimirùm Ammon,Zeno, Ptolomæus, Ingenes,& pariter cũ illis senex Theophilus: qui præ tribunali se ipsi stiterunt. Cùm igitur quidam, quòd Christianus esset, in quæstione versaretur,& iam ad fidei negationem propédéret:isti assistentes,pre rei indignatione dentibus frendere:vultum mutare: manus extendere:toto denique corpore gestus quosdam agere. In quos cùm omnium ora essent conuersa,priùs quàm vlli alij in eos inijcerẽt manus, illi ipsi ad subsellia accurrere; se Christianos profiteri:sic,vt cùm præfectus & assessores qui aderant ei in concilio,timore obstupescerent, tum Christiani in quos iam inquirebatur, ad ea tormenta, quæ pòst essent perpessuri, toleranter sufferenda maximè cõfirmarentur:tum denique iudices, qui essent contra eos sententiam pronunciaturi, maximo metu ex- *20. Decem. Ammon, Zeno, Ptolomeus, Ingenes, Theophilus.*

horreſcerent: iſti verò è foro gloriantes abſcedere, & præ teſtimonio quod Chriſto perhibuerant, ſummo gaudio exultare; Deo per illos glorioſos triumphos agente: Alij præterea complures in vrbibus & pagis, à gentibus diſtracti erant, & quaſi membratim diſcerpti: ex quibus vnum exempli gratia commemorabo.

22. Decemb. Iſchyrion.

Iſchyrion cuiuſdã magiſtratus negocia mercede conductus procurat: is qui eum conduxerat iubet idolis ſacrificare: quem, cùm mandato minimè obſequeretur, cœpit conuicijs lacerare: ac cùm conſtanter fidei adhæreſceret, grauibus affecit contumelijs: atque vbi vidit pacatè eum & tranquillè omnia ſufferentẽm, arrepto fuſte præacuto, inteſtina ac viſcera illius transfodit, crudeliterque interemit. Quid attinet multitudinem eorum percẽſere, qui in ſolitudine & montibus vagi, errantesque, fame, ſiti, frigore, morbis, latronib⁹, beſtijs fuere extincti? Quorum electionis beatæ & eximiæ victoriæ quanquàm teſtes ſunt hi, quibus adhuc ex illo numero vita ſuppeditat: tamen vnum aliquod facinus proferam, quò res iſtæ ſint exploratius cognitæ perſpectæque.

Complures martyres diuerſis ſupplicijs interimuntur.

Chæremonis Epiſcopi cũ ſuis fuga.

Chæremon Epiſcopus ciuitatis quæ Nilus dicitur, cùm iam planè grandis eſſet, & ætate propè exacta, cum ſuis ad montẽ Arabiæ confugiens, neque poſt reuerſus eſt, neque vſquàm eos quiſpiam videre potuit. Et licet fratres iam aliquoties eos quærerent, tamen neque ipſos neq; corpora eorum vſpiam reperire potuerunt. Permulti ſanè in eo Arabico monte erant à barbaris Saracenis in captiuitatem abducti:

ducti: quorum alij ægrè quidem & vix ingenti pecuniæ summa redimi potuerāt: alij hactenùs nullo modo. Atq; ista, mi frater, non frustrà equidē dicendo prosecutus sum: sed vt cognoscas quātæ, & quàm acerbæ calamitates apud nos obtigerint: quas qui fuerint magis experti, plura de illis & sciunt, & dicere possunt.

MARTYRIVM SANCTISSIMAE VIRginis Luciæ: quæ passa est Syracusis anno Christi 303. Marcelli Papæ 7. Diocleti. & Maxi. 20. Ex eo quod extat apud V.P. Laur. Surium. *Teste C. Baron. Annal. Tom. 2.*

CVM Syracusani per milliaria propè quinquaginta ad Catanensium vrbem, sepulchrum beatæ Agathę, fama sanctitatis & martyrij gloria per vniuersam Siciliæ prouinciam celeberrimæ visitaturi confluerent: Lucia quoque Syracusanorum nobilissima & virgineo candore nitidissima, cum matre sua Eutychia, pariter festiuitatis gratia inuitante, eò perrexêre. Porrò Eutychia continuis quatuor annis sanguinis profluuio miserrimè vexata nulla medicorum arte curari poterat. Cumque ad diuina peragenda mysteria, lectio Euangelica recitata esset, quæ mulierem fimbria vestimenti à fluxu sanguinis liberatam habet, Lucia ad matrem conuersa: Si, inquit, lectis fidem adhibes mater, crede Agatham pro Christi nomine passam hoc meruisse, vt facilè ab eo quiduis impetrare possit, pro cuius nomine passa est. Continge ergò eius sepulchrū, quæ Christo perpetua charitate vnita est, & sanitatem consequeris.

13. Decem.

En antiquā consuetudinē sanctorum sepulchra visitandi.

Marc. 5. Matth. 9.

Igitur peractis omnibus cùm populus abscessisset, mater & filia antè sepulchrum prostratæ cũ lachrymis sanctissimæ Martyris suffragium deuotè implorarunt. Et eccè dum orationis prolixitate grauata Lucia à somno corripitur, videt ipsam Agatham in medio Angelorum coruscantibus ornatam gemmis ita dicentem: Soror mea Lucia, quid à me petis quod ipsa continuò præstare poteris? Nam & matri tuæ fides tua subuenit, & illa pristinæ sanitati restituta est; & sicut per me Catanẽsium ciuitas sublimatur à Christo, ita per te Syracusana decorabitur: quia iucundum Christo in tua virginitate habitaculum præparasti. His auditis Lucia è somno excitata tremens acclamat matri: Mater mea, Mater mea: eccè sana facta es. Per ipsam deprecor, cuius beneficio sanitatem obtines, ne vnquàm mortalem mihi sponsum nomines, neuè de corporis mei posteritate mortalitatis fructum inquirere velis: sed omnia quæ eũti mihi ad corruptionis meæ auctorem, hominem moriturum, datura es, da potius tẽdenti ad integritatis meę auctorẽ Dominum Iesum Christum. Nec mora: Mater salutari prudentissimæ filiæ consilio inducta, rerum suarum distractionem fecit alacriter: easque pauperum necessitatibus quotidiè impendens, de solis æternis cum filia perpetuò philosophabatur.

Agatha Luciæ prædicit Syracusanã ciuitatem eius martyrio decorandam.

Virgo Lucia facultates suas distribuit egenis.

Intereà cùm prædiorum gemmarumque distractio ad sponsi notitiam perueniret, is indignatione commotus apud Paschasium Præfectum eam, quòd Christiana esset, & contra Augustorum leges vitam institueret, accusauit.

A Sponso suo accusatur.

Quam

Quam ille corripiens cum ad dæmonum sacrificia inuitaret, Lucia impio respondens; Sacrificium, inquit, viuum & immaculatū apud Deum & patrem hoc est, visitare viduas & orphanos in tribulatione eorum. Ego verò toto hoc triennio sacrificium hoc Deo viuo gratissimum obtuli. Iam quia nihil super est quod offeram, meipsam Deo hostiam viuētem libens sacrifico. Quod ipsi placet, de hostia sua faciat. *Iacob. 1.*

Cumque hæc inter & alia multa, nec precibus, nec minis virginem ad idolorum cultum perducere posset, imò tanto magis incensam videret, ad celebrandas Christianæ fidei laudes, quanto magis ipse eam à sententia auertere conabatur; Cessabunt, inquit, verba, cum ventum fuerit ad verbera. Cui Virgo; Dei seruis verba deesse nō possunt, quibus à Christo Domino dictū est: Cùm steteritis ante Reges & Præsides, nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini: non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritussanctus qui loquitur in vobis. Quam cum Paschasius interrogasset. Estne ergè in te Spiritussāctus? Respōdit illa: Castè & piè viuentes (vt testatur Apostolus) templum sunt Spiritûssancti. At ille: Iubebo te ad lupanar duci, vt te Spiritussanctus deserat. Cui Virgo: Siquidem inuitam me iusseris violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam; nunquam enim inquinatur corpus: nisi de consensu mentis. Sed enim tametsi in manu mea thura ponas, & per manum meam sacrificijs iacias: Deus hæc attendit & irridet; de sensi-

Sapientissimè respondet Iudici S. Lucia.

Matth. 10.

1. Corint. 3.

Præfectus dum eam ad lupanar vult pertrahere, nulla vi loco moueri potest.

sensibus enim & voluntatibus iudicat.

Quibus auditis Paschasius ira inflammatus Luciam eò pertrahi iussit, vbi virginitas eius violaretur: sed diuinitus factum est, vt tanto pondere firmaretur, vt nulla vi de loco dimoueri posset, Quamobrem Prȩfectus in eius circuitu copiosum iussit excitari rogum, eamque pice, resina, ac feruenti oleo perfundi, vt flammis absumpta nullam sui memoriam relinqueret. At illa in medijs flammis illæsa permanens: Ego, inquit ad Præfectum, à Domino Iesu Christo martyrij mei inducias obtinui, vt credentibus timorem tollerem passionis, & non credentibus vocem insultationis auferrẽ.

Ab igne nihil læditur.

Gladio trãsfixa diu su peruiuit.

Hac tanta Martyris virtute angustiari Paschasium non ferentes amici eius; indignabũdi gladium in eius viscera mergi fecerũt. Quo vulnere accepto nõ quidem statim expirauit; sed quamdiu voluit orationi intenta, pacem Ecclesiæ breui reddendam gratulabunda turbæ circunstanti annunciauit. Hæc loquẽte Dei famula, visceribus iã gladio patefactis, antè oculos eius Paschasius crudelitatis minister ferro vinctus ducebatur. A Siculis namq; accusatus, quod prouinciã prædatus fuisset, Romã catenis ligatus perductus fuit: vbi capitalẽ sententiã scelerum suorum præmium accepit. Christi autem martyr eodẽ in loco consistens non prius spiritũ emisit, quã viuificis munita sacramẽtis supremã cũ insita pietate orationẽ peregisset, & sacerdotes Amen pronũciassent. Corpus eius post varias trãslationes postremò translatum est *a* Metim vrbem Galliæ vbi etiãnum in Ecclesia S. Vincentij requiescit.

Paschasius præses plectitur capite.

Moritur virgo sacratißima.

Teste Ioan. Molan. In Annot. Martyr. Vsuardi.

MARTY-

MARTYRIVM SS. EVSTRATII, AVxentij, Eugenij, Mardarij & Orestis: Ex eo quod est per Simeonem Metaphrasten. a *Asseruantur eorum corpora Romæ in Ecclesia Sancti Apollinaris episcopi: vbi stabilitum est collegium Germanicum.* b *Passi sunt sub Galerio Maximiano in Oriente Imperante: incerto quidem anno.*

Vide Baron. in Not. ad a *Martyr. Rom. &* b *Tom 3. Annal.*

EO tempore quo Agricolaus in Sebastenorum metropoli Imperatorum edicta executurus, acerrimam in Christianos persecutionem meditabatur, & Lysias pari crudelitate vir, in Sateleon versaretur, Eustratius quidam pietate atque virtute insignis, cum animaduerteret vel fugam vel certamen cum tyranno necessariò sibi esse subeundum, animi anxius, ne fortè in confessione diris cruciamentis succumberet, post multas preces & lachrymas Deo exhibitas tali ratione diuinam mentem consulendam statuit. Solutam de corpore zonam vni famulorum suorum omnium fidelissimo, ad aram in ecclesia * Arabracinorum deferendam tradidit; & siquidem eam Auxentius notæ pietatis sacerdos, primus omnium tolleret, sperabat Deum propitium sibi futurum, viresque ad certamen intrepidè & constanter peragendum largiturum. Sin autem alius quispiam ad tollendam ex ara zonam prior veniret, haberet hoc pro certissimo diuini consilij & prouidentiæ iudicio, vt fuga potius salutem quæreret.

13. Decem.

Eustratij magna pietas.

* *al. Araucenorum.*

Auxentius presbyter optimi testimonij.

Itaque deposita in altari zona, famulus oculorum acie perpetuò adhibita, tandem ipsum

Auxen-

Auxëtium tanquam ab aliquo missum ad aram tendentem, Zonamque tollentem cernit. Quo nuncio accepto Eustratius, tanto delibutus est gaudio, vt omnes summæ dignitatis amicos ex Prætorio domum suam abduceret, & lautissimo conuiuio, quali antea nunquam, exciperet. Vultu, verbis, moribus, denique & gestibus lætitiam significabat; ita vt insuetum hoc spectaculum cunctis maximam admirationem commoueret. Vnus igitur ex ijs ætate iunior, sed charitate præcipuus, Eugenius nomine, familiari sermone tantæ lætitię causam percunctatus est: Nunquid, inquit, propterea hoc insolito perfusus es gaudio, quod amplissimum die crastina ex Christianorum supplicijs lucrum expectas? Erant enim altera die Christiani, qui in vinculis tenebantur, quæstionibus subijciēdi; & Eustratius eo anno Commentariensem agebat. Itaque vir sanctus amico suo respondens, Rectè, inquit, existimasti: Spero enim insequenti luce ijs me diuitijs cumulandum, quæ nullo deinceps tempore vel iniuria eripi poterunt.

En vt lætatur Eustratius ob futurum martyrium.

His ita constitutis Eustratius vinctos ad tribunal Præsidis, ex officio producturus, ad carcerem abijt; statimque omnes Christi martyres supplex rogauit, vt precibus suis inuictum animi robur à Deo sibi impetrarent. Tum verò, Agite, inquit, socius ego vester ego, pari vobiscum martyrij certamine probandus. Hęc dicens, præclarum confessorum exercitum ad Lisyæ Præsidis perduxit tribunal. Et conuersus ad Præsidem, En, inquit, coram hic adstat fortissimus Christianorum cœtus, mecũ vnà

forti

forti & robusto animo tuas machinas à patre diabolo tuo inuentas perdituri. Et quidem Auxentius iam antè confessionẽ eximius nũc rursus tuo iussu è vinculis adest. Experire num eadem in viro fortitudo permaneat. Perculit hęc inopinata vox Præsidem vehementer, totusque stupore & iracundia plenus; Acerbius, inquit, hoc mihi, quam vnquam antea, extitit iudicium. Sed citò ab hoc oratore, scelerato carnifice, militaria auferte ornamenta: eumque toto corpore nudum funibus in aëra sustollite, ignem pectori eius subdite, humeros virgis & flagris laniate. Cumque in tantis supplicijs inuictus permaneret, Præses ira excandescens, muriam, inquit, aceto contemperatã membris igne combustis infundite, & acutis testis fortiter affricate.

Eustratij egregia coram iudice dicendi libertas.

In mare supplicium.

Dum hæc fierẽt & martyr toto corpore fœdatus, nullam tamen doloris vel gemitûs significationem daret, Præses vt suam ipse miseriam nonnihil leniret, insultando ait: Iã emotæ mentis factus est; nam si Deus ille, de cuius potestate tantopere gloriatur, eum immortalitatis participem reddere posset, posset vtique & à præsentibus quoque tormentis liberare. Vix hæc impius ille effatus erat, & eccè, Eustratius, squammis quibusdam è corpore decidentibus, sanus repentè apparuit & nouo quodam decore perfusus. Cumque, viso miraculo, populus voces lætitiæ extolleret, Eugenius qui minorem magistratum gerebat, magno voce exclamans, Lysia, inquit, & ego Christianus nefariam idolorum superstitionem detestor. Hæc dicens ilicò compræhẽsus, & simul

Sanatur diuinitus S. Eustratius.

Eugenij confessio.

omnes certatim suam, quã habebant in armis, ostẽtarent experientiam, Orestes quidam vir procerus & forma decorus aureã ex collo gestabat crucẽ eamq; sub veste fouebat: eò quod Christianis quoque sacris initiatus esset. Dum autem hastam, spectante Lysia, fortius vibraret, excussa è veste crux ipsi inprimis Lysiæ apparuit. Qui eam manu tollens, Ecquid est hoc, inquit; num & tu Crucifixi cultor es? Et ille: Christi, inquit, seruus ego sum, eiusque insignia gesto ad omnia mala auertenda, quæ mihi ingruunt. Hoc dicto, protinus in vincula coniectus, gloriosi certaminis vnà cum Eustratio particeps extitit.

Orestes miles crucem auream ad pectus gestauit.

Conijcitur in carcerem.

Intereà Nicopolitanã ciuitatem ingressus Lysias, mox nouam militum cohortem Christi cõfessione insignem obuiam habuit. Certatim enim se illius cõspectui ingerebant, solutisq; zonis suis, quanta auiditate certamen expeterent, stupente Lysia, declarabant. Quorum cõstantia & multitudine perculsus, multoq; magis ipsius Eustratij virtutem veritus, ne rursus in certamine aliquod miraculum ederet, & Gẽtiles à simulachrorum cultu auerteret, Eustratium & Orestem ad Agricolaum in ciuitatem Sebastenorum transmisit.

Multi milites vltrò Christum confitentur.

Quò, quinque post diebus, delati antè Agricolai tribunal causam dicere iussi sunt. Ibi tũc Eustratius tanta verborum elegantia & sentẽtiarum grauitate, cum ex alijs Philosophis, tum ex ipso præcipuè Platone deorũ vanitatẽ ostendit atq; redarguit, vt cuncti præstantissimam viri eloquentiam prudentiamq; satis mirari non possent. At verò Agricolaus agresti planè

Eustratij eximia eloquentia & doctrina.

par erat honore, ex vltima Eustratij voluntate, honorificè condidit.

VITA S. AVTBERTI CAMERACENSIS Episcopi: Ex ea quæ extat apud V. P. Laur. Sur. b Numeratur octauus eius Sedis episcopus. a Claruit Anno Christi 709. & sequentibus.

a *Vide Tom. 8. Annal. C. Baron. &* b *Not. in Martyr. Rom.* 13. Decem.

S. Autbertus & Christi sacerdos eximius temporibus inclyti Regis Francorum Dagoberti eius nominis secundi, spectata vitæ integritate & sanctimonia clarus, defuncto Alleberto Cameracẽsis sedis episcopo in dignitate successit. Quo honore decoratus summæ humilitatis vir, & cõtemptor terrenarum rerum eximius, hoc solum cogitabat vt purã sanctamque Deo seruitutẽ exhiberet, & cunctos sibi subditos eiusdem sanctimoniæ ac puritatis participes faceret. Erat tãtis ornatus virtutibus vt ipse Rex Dagobertus, deposito regalis excellentiæ fastu, eius consuetudine colloquioque mirificè delectaretur. Qui cum ad eum de æterna futuri sæculi beatitudine, de gehennæ supplicijs, & pietatis studio, quo Christi gratiam comparamus, frequenter dissereret, Regis animus gaudio non modò exultabat, sed summi etiam beneficij loco reputabat, quòd tanti viri hospitio recipi eiusque familiari colloquio frui mereretur.

Succedit Alleberto in episcopatu.

Dagobertus Rex quanti eũ fecerit.

Porrò discipulos habebat vir sanctus Landelinum Crispinij Abbatem; Vincentium Madelgarium Comitem; & cõiugem eius sanctissimam a VValdetrudẽ. Quorũ sanctitati multi insuper diuini verbi præcones egregij, ex Scotia

Discipuli eius viri sanctissimi S. Landelini vita extat 15. Iunij, Tom. 2.

* *Eius vitã vide apud Ioan. Molan. in Indic. SS. Belgij.*

tia & Gallia: & ex ipsa Græcia sanctissimus b Gislenus se adiunxerunt. Horum potissimum studijs Hannonia à miseranda dæmonum seruitute redēpta, Christianæ fidei mysterijs initiata fuit. Porrò beatū Autbertū Angelos corporalibus oculis sæpè vidisse, multi audierūt. Corpus S. c Vedasti ex vili sepulchro in locum cælitus designatum Atrebati, honorificè transtulit: ac ibidem insigne Monasterium cōstruxit. Hisce alijsque, quæ ad posteritatis notitiā non peruenerunt, virtutibus clarus S. Autbertus, cum maximis insitæ pietatis sanctitatisque documentis è vita excessit. Corpus eius fuit in basilica D. Petri, quæ tunc extra muros ciuitatis erat honorificè conditum: vbi ad tēpora vsque Dadilonis, qui 14. ciuitatis istius episcopus extitit, requieuit. Cum verò Nortmanni Galliam depopulati essent, studio & magna eiusdem Antistitis diligentia in B. Mariæ Ecclesiam translatum fuit: vbi multo tempore quieuit: donec Herluini Præsulis successor Gerardus monasterium in quo sanctus Autbertus quiescit ab Herluino amplificatum, in memoriam S. Pauli solenniter consecrauit, sacrumque S. Autberti corpus suis sedibus restituit, anno Christi decimoquinto supra millesimum. Qui locus haud procul abest ab ecclesia sanctissimæ Dei Genitricis: in quo recta fide petentibus, beato Autberto intercedente, beneficia diuina præstantur eximia.

b Huius sancti vita habetur suprà 9. Octob.

c Eius vita extat. 6. Februar. Tom. 1

Obitus eius Felicissimus.

Quiescit Cameraci.

VITA

VITA S. IVDOCI, FILII REGIS Britonum & Confessoris: Ex ea quæ est per Florentium Abbatem. a Obijt anno salutis 653. Martini Papæ 5..

a Teste C. Baron Tom. 8. Annal. vide & Not. in Martyr. Rom. 13. Decem.

EXIMIVS Christi confessor Iudocus, illustri admodum stemmate natus, Rethaëli Britonum Regis filius, vnà cum fratre suo Rodichaële in maxima Regiæ dignitatis spe educatus fuit. Sed insito quodam religionis pietatisq; studio excitatus, & amore immortalis gloriæ mirabiliter incensus, cunctas regni opes deseruit; regiā dignitatem contempsit; voluptates aspernatus est: & quod mirabilius est, in vastā eremum, tanquam in portum vitæ longè tranquilliorem, confugit. Cum enim frater eius Rodichaëlis natu maior, defuncto parente, regni hæres factus, grauissimas (quas cum Dagoberto Francorum Rege aliquamdiu exercuerat) inimicitias deposuisset, totumq; regni statum pace & odio florentem reddidisset, studio admirabilis virtutis, quam mente & cogitatione voluebat, inflāmatus, honores omnes deserere regniq; administrationē in Iudocum fratrem transferre statuit, vt aureis illis compedibus solutus, integra animi libertate monasticis se totū disciplinis consecrare posset. Quam fratris sui voluntatem Iudocus simulac cognouit, ipse sanctioris vitæ desiderio non inferior, octo dierum inducias postulauit: vt matura interim deliberatione habita, non tam de suscipienda regni administratione, quam de fuga rationem iniret. Cumque anxia cogitatione fluctuans,

Patria & Parentes.

Contemnit omnia & fugit in eremum.

Frater eius natu maior Christi amore incensus vult regnum relinquere & in Iudocum transferre.

Adiungit se duodecim peregrinis Iudocus.

viam omnem modumq́ue inquireret, vt periculosos illos honorum scopulos, in quos frater eum impellere nitebatur, euaderet: accidit duodecim peregrinos Romam versus iter habere. Quibus conspectis ilicò se, secretò tamē, socium adiunxit, fratreq́ue planè ignaro, relictis regni finibus, Parisios venit.

Ibi quasi in primo salutis portu constitutus, consiliū cæpit à cupiditate gloriæ immortalis excelsum planè, ac homine terrenis rebus superiore dignū. Dimissis namque comitibus, ad Pontinij cōfinia antiquis plena nemoribus, & inuia, atque inaccessa festinans, in vasta solitudine habitationis suæ locum constituit: omne ibidē vitæ tempus exacturus, nisi à Duce Haymone ab eo proposito per septē annorum spatium retardatus fuisset. Quo tempore & exactiorem literarum cognitionem imbibit, & sacris initiatus ordinibus, ad intermissa deindè solitudinis exercitia redijt.

Fit Sacerdos.

Extruit ecclesiam & cellam monasticam.

VVulmarus eius discipulus.

Locus erat Brahic nomine; fluminis riuulis vndique circundatus; vbi ædificatis ecclesia & domicilio, cogitatum iamdiu cū hoste certamē aggressus est. Erat illi discipulus VVulmarus nomine, cuius ministerio pauperū necessitatibus incredibili charitate consulebat. Cūq́ue quadam vice cunctis, quæ ad victum pertinebant, erogatis, vnicus tantum superesset panis, vir sanctus ne vnquam petenti pauperi deesset, eundem illum in quadrantes diuidi, & petenti de quadrantibus vnum erogari iussit. Accidit tunc vt egenus quidam extrema confectus inedia aduenerit; cui prima panis portio; secundò denique tertiò &, quartò redeūti, reli-

reliquæ ad vnam omnes tributæ fuerunt. Anxio verò VVulmaro & modestè cum magistro expostulante, Iudocus bono eum animo esse iussit; & eccè in alueo fluminis quatuor nauiculæ victualibus onustæ repentè, nullo planè gubernatore, apparuerunt: quæ Christi famulorum inopiam abundè subleuârunt. Erat autem vir sanctus tanta ingenij facilitate & morum suauitate, vt ipse etiam cæli volucres, & diuersi generis pisces, eius consuetudine delectarentur: ita vt escas de manu eius acciperent, nulloque terrore abigi possent.

Diuinitus illi transmittuntur victualia.

Porrò cum ingens hominum confluxus, qui ad impetranda ipsius apud Deum suffragia accedebant, amicam eius quietem interturbaret, iam octo annis ibidem cum maxima sanctitatis opinione exactis, aliud desertum festinus expetijt: vbi, in loco qui Rimacus dicitur, constructo oratorio, maligni insidias atque insultus, qui fœlicibus eius actibus inuidebat, annos quatuordecim egregiè sustinuit. Eo in loco aquila inprimis magnas ei molestias exhibebat, quam in sublime cũ gallo gallicaneo auolantem signo Crucis, recepto gallo, prostrauisse dicitur. Non longo post tempore diabolus terribilem mutatus in colubrum, haud leue pedi illius inflixit vulnus; qua læsione accepta diuino admonitus oraculo vt alio cõmigraret, comitãte Duce Haymone, vastam circuibat eremum, vt commodũ in ea habitationis locum inueniret. Accidit verò tunc vt Dux venationi intẽtus intolerabili sitis ardore torqueretur, ita vt nimia oppressis lassitudi-

Aliud extruit templum.

Eccè vim signi S. Crucis.

Oratione fontem oriri facit in loco arido.

situdine in somnū laberetur. Intereà Iudocus precibus de more incumbēs, baculo quo innitebatur humi fixo, aquam elicuit, fontemque largius effluentē ad Ducis & familiæ eius solatium produxit: qui in hodiernum vsque diē aquā transeuntibus administrare non desinit.

Iam tertiò mutat locum & duo construit oratoria;

Vocatur à summo Pontifice Romã.

Progressus deindè versus mare in valle vmbrosa paruum offendit riuum; quo delectatus, duo ibidem lignea proprijs manibus, construxit oratoria, vnum Apostolorum Principi, alterum Gentium Doctori sacra. Ibi dum tota mente cælestibus inhiaret, Romanæ ecclesiæ Pontifex Martinus, tanti viri videndi cupidus, per literas eum accersijt: eiusque colloquio cum magno tum suo tum ecclesiæ totius fructu fruitus fuit. Post varios verò de æternitate & religionis studio sermones inter ipsum & Pontificem habitos, rursus diuino edoctus spiritu (quem in omnibus magistrum habebat & custodem) cum preciosis Sanctorum reliquijs à Pontifice sibi collatis, ad Pontinij confinia reuersus est. Fuit verò ab ipso non tãtum Duce, sed & ab vniuersa tam Cleri quam plebis multitudine cū summo patriæ totius gaudio exceptus. Cumque venerandas, quas adferebat, reliquias in noua beati Martini ecclesia, quam Dux lapidum ornatu restaurârat, deposuisset, & stolam ad candidam indutus casulã ad diuina celebrãda mysteria procederet, fertur inter ipsa solennia vox cælitus cunctorum auribus insonuisse: Quia spretis diuitijs, & culmine paterni regni contempto, pauper & abiectus esse elegisti in domo Dei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum; immortalem

Reuertitur in eremum suam.

Psal. 33.

Merces renunciantium integrè huic seculo æterna.

talem in cælis recipies coronam, & cultu perpetuo celebraberis in terra.

Hac accepta promissione Iudocus gaudio sanè incredibili exultans, non quidem propterea factus est remissior: sed assumpta potius maiori vitæ seueritate, vigilias intendit; preces multiplicauit; benignè faciendi disciplinam exercuit; nullisque non pietatis operibus insudauit; donec Idibus Septemb. Angelorum obsequijs & Christo duce ad cælos euocatus abiret. Cuius corpus sicuti ab omni carnalis commixtionis contagio immune extiterat, ità ad sexaginta ferè annos saluum atque integrũ planè permansit. Credidisses vitali adhuc spiritu præditum fuisse. Nam vngues manuum pedumque, capilli quoque capitis & barbæ excrescentes radebantur omni sabbatho, quousque successor Haymonis Doctricus, nescio, quo mentis furore agitatus, sacrarium violenter irrupit; qui statim cæcitate percussus & amentia vexatus, surdus denique ac mutus ad supremum vitæ diem miserabiliter permansit. Porrò miraculorũ eius gloria in claudorum, surdorum, mutorum, cæcorum paralyticorum & aliorum diuersis infirmitatibus laborantium curatione, tanta est vt vix vlla orationis prolixitate singula enarrari possent.

Fœlix obitus eius.

Eius corpus manet incorruptum 60. annis post mortem.

Vltio diuina in præsumptuosum Ducem.

*VITA ET CERTAMINA S. * SPIRIdionis Archiepiscopi * Trimmythuntis: Ex actis à Metaphraste conscriptis.*

** al. Spiridonis.*

** al. Trimmithuntis.*

Vide C. Baron. Annal. Tom 3 & Not in Martyr. Rom. 14. Decẽ.

SPIRIDION vir magnæ simplicitatis in insula Cypro oriũdus, primò quidẽ pastor ouiũ tanquam alter Iacob vitã instituisse inue-

Secundum Martyrolog. Rom.
Genes. 25.
Patria eius.
Admiranda eius benignitas in pauperes.

inuenitur. Moribus namque commodis admodum atque facilibus, mitique ingenio præditus, pauperibus benignè faciebat: ingenti se damno affectum ratus, si quis pauperum peregrinorum eius beneficio non recrearetur. Abluebat eorũ pedes; tergebat linteo; cibos ministrabat; nullumque officij genus prætermittens, peregrinos quoslibet quasi iuræ amicitiæ hospitio inuitabat. Erant illi vxor & liberi qui rem rusticam pariter cum eo exercebãt; sed tanta in illis omnibus studio Spiridionis, virtutum disciplina, morumque suauitas enitebat, vt magni istius Abrahami credentium omnium patris familiæ haud absimiles viderétur. Aiunt aliquando nocturnis occultos tenebris, malignos quosdam ad caulas ouium eius venisse: cumque rapere niterentur, subitò vinctos, nullo ligante, fures constitisse. Manè autem facto Spiridion ligatos inueniens soluẽsque benignè, Cur, inquit, fratres rapere potius & noctem ducere infœlicem elegistis, cùm à nobis vtique accipere licuisset? Tum miseratus eorum sortem, simulque saluberrimis monitis ad meliora erudiens, Abite hinc, inquit, sumeutes arietem: laborâstis quippè vigilijs, & decet vos sinè queremonijs ab ouibus meis recedere.

Hæc ex tripartitæ Historiæ lib 1: Cap. 10.

Vide vt tractarit fures.

Cũ hisce pietatis operibus mirabiliter sanè fulgeret, & miraculis insuper clar⁹ morbos curaret, dęmonesq; solo verbo ex obsessis corporibus fugaret, fuit repentè ex ouium pastore, Trimmythuntinorum, magno omniũ gaudio & gratulatione, factus antistes. In ea verò dignitate constitutus, vnus idemq; qui anteà, paupe-

Fit Episcopus Trimmythuntis.

pauperum imprimis curam gerebat, vir tantæ virtutis vt & futura prædiceret,& quæ vellet, precibus àDeo facilè impetraret. Cùm aliquãdo extrema rerum inopia Cyprum opprimeret (quo tempore opulẽti & diuites è propinquorum malis impium sibi lucrum parant) pauper quidam diuitem accedens,quia precio nõ poterat, precibus ac lachrymis exiguum quid frumenti sibi comparare studebat. Sed diues cum iurgio,vt fieri solet, hominem repellens inanem dimisit. Qui ad Spiridionem tanquàm sacram anchoram confugiens,inopiæ suæ malum explicauit. Antistes eius misertus, diuino veluti afflatus spiritu: Esto,inquit, bono & securo animo. Crastina enim die tua quidem domus bonis abundabit : diuitis verò vacua apparebit. Abijt ille parua aut nulla, vt existimabat, spe subleuandæ miseriæ accepta. Sed eccè adueniẽte nocte copiosus de cælo imber, tanto impetu in terrã ruit,vt diuitis istius horrea subuerteret,cõditumque frumentum sparsim eijceret,& pauperibus ad prędam confluẽtibus non tantùm frumentum, sed alios insuper fructus diripiendos traderet. Adfuit tunc inter alios ille,quoque miser:qui tunc gaudio & exultatione plenus,inopię suę abundè consuluit.

Claret spiritu prophetico.

Vide admirabile Dei iudicium in diuitem inhumanum.

Non multò post quidam viri sancti amicus propter virtutis studium, quo excellebat, per calumniam in crimen vocatus,& à Pręside cõpræhensus,capitis damnatus fuit. Cumque ad supplicium raperetur, Spiridion hominem liberaturus,ponè subsecutus est. Erat hyems sæuissima:& torrens quidam inundans, viro sancto trans-

Vir bonus falsò delatus damnatur capite.

cto transmittendus erat, Cùm autem nauicula deesset, Spiridion fide armatus, nè amicus propter moram periculum subiret, sta, inquit ad fluuium, & Christi famulis transitum præbe. Dictu mirum: Fluuius iter præbens, cessit viri imperio; quo miraculo Præses stupore pariter & timore correptus, repentè solutum à vinculis amicum restituit.

S. Spiridion cogit fluuiũ sibi præbere iter, & liberat innoxiũ capite damnatum.

Sed vt ostendamus quanto vir sanctus fidei ardore flagrarit, non erit abs re pulcherrimũ illius facinus in Nicæno Concilio editum explicare. Cùm enim Constantini Imperatoris permissu & Peripatetici quidam philosophi Synodo interessẽt, & inter eos vn⁹ subdola ratiocinandi arte præstantissimus, Orthodoxorũ patrum argumenta eluderet, fideique vim sua dicendi copia euaderet, Spiridion summæ simplicitatis vir, qui nihil præter Christum, eumque Crucifixum sciebat, cùm cerneret Philosophum sophismatibus se iactantem, & quasi parta iam de Orthodoxis Patribus pro Arianis victoria, temerè exultantem, & ore sacrilego Christo proscindentem, zelo Christianæ fidei inflammatus, vltimam cum eo disputationem subire postulauit. Trepidabant Orthodoxi, imò prohibebant, ne antiquæ simplicitatis vir, & Græcarum disciplinarum prorsus ignarus cum sophista cõgrederetur. Ipse autem intrepidè hominem compellans, exposita verbis simplicissimis fidei suæ ratione: Dic, inquit, an non hæc ità tibi se habere videntur? Res admiratione digna, & miraculi plena. Philosophus ille repentè obstupefactus: Credo inqt, ita se habere: & gratijs illi actis, quòd vir-

1. Corint. 2.

S. Spiridion congreditur cũ Sophista.

Vide stupendam vim sermonum beati viri.

virtute verborum eius ad fidei cognitionẽ venisset, non modò eadem cum pio & simplici sene sentijt, sed alios etiam modis omnibus ad eandem fidei doctrinam pertraxit. Attulit ea res incredibile Orthodoxis patribus gaudiũ, cum summa admiratione cõiunctum: & Arianis perfidiæ interitum, tãtumque pudorem, vt hinc indè dilapsi Spiridionis congressum vehementer formidarent.

Dùm hæc aguntur, domum reuersus Spiridion offendit filiam suam florenti ætate virginem, è vita hac caduca ad immortalem migrasse. Quam cũ æquo animo sepulturæ mandasset, accessit matrona quædam, depositum quoddam filiæ traditum repetitura. Condiderat illa hoc ipsum sub terra, ne fortè oculis aliorum expositum, furto pateret. Porrò Spiridion horum omnium ignarus matronam vt poterat verbis solabatur. At illa flens eiulansque capillos vellebat, & miseram se tertio quoque verbo clamabat. Tum verò misericordia motus, cursim ad filiæ sepulchrum abijt: eamque de nomine vocans: Dic, inquit, vbi est depositum tuæ fidei à pia hac matrona cõmissum? Et illa tanquàm è molli somno suscitata, patri respondens locum designauit. Tum pater: Dormi, inquit, filia, donec communis dominus te cum omnibus communiter excitauerit.

Antè episcopatum obijt eius vxor, cuius hæc fuit filia.

Obserua stupendum miraculum.

Vt autem eius gratia & virtus Antiochenis quoque innotesceret, Constantius qui magno Constantino in Orientis imperio successerat, & Antiochiam ob expeditionem aduersus Persas parandam se cõtulerat, in morbum inci-

Hæc Baron. Annal. Tom. 3 anno Christi 338.

incidit, vlcere incurabili diuinitùs, vt putatur, immiſſo: vt à qua deflectere videbatur, fauens Euſebianis, pietatem ardentiùs coleret: & ſolicitiùs cuſtodiret. Quem quonam modo magnus ille Spiridion ad bonam valetudinem reuocauerit, nō erit abs re fuſiùs explicare. Cùm igitur morbo oppreſſus ſalutem ſuam à medicis in dubium vocari cerneret, quod reliquum erat, ad opem diuinam ſupplex cōfugit. Cumque intenſius precibus incumberet, noctu ſecundùm quietem, angelus ei multitudinem epiſcoporum exhibuit: & inter eos, duos aliorum duces & præſides ei oſtendit, qui morbi curationem facilè præſtarent. Ea viſione exhilaratus Imperator, cunctos Romani Imperij antiſtites per literas euocauit. Sed cum in ijs, quos per viſionem agnouerat, minimè conſpiceret, Spiridionem è Cypro accerſiuit. Ille diuino ſpiritu cuncta edoctus, aſſumpto ſecum Triphyllio, (priuatò tunc temporis adhuc viro, ſed à Deo ad ſummi ſacerdotij dignitatem deſtinato) in regiam venit: vili admodùm indutus habitu: manu virgam ex palma tenens. Pendebat ex collo vaſculum fictile: & vt verbo dicam, toto corporis habitu contempti hominis ſpeciem præ ſe ferebat. Itaque regiam ingredientem quidam irridens, & indecorum eſſe arbitrās, tam abiecta ſpecie virum regiam intrare, ſacræ illius maxillæ impudenter ſanè colaphum infregit. Tulit id non modò patienter vir ſanctus, ſed & alteram, prompto ad patiendum animo, percuſſori exhibuit. Quæ res inſolentem illum tanto pudore affecit, vt repentè ei ſupplex fieret, & inconſideratæ audaciæ

Conſtantij Imperatoris viſio.

Vide ſummā S. Spiridionis humilitatem.

Spiridion in regia malè habitus.

ciæ veniam peteret: quam & libens concessit, & hominem paternè instruxit, vt ab inferenda iniuria sese contineret. Quo factum est vt à viris principibus in honore haberetur: qui eũ summa cum reuerentia ad Imperatorem deduxerunt.

Imperator verò ex excelso tribunali venientem conspiciens, cum eundẽ quem in visione curatorẽ suũ fore acceperat, esse cognosceret statim è solio prosiliens, posthabito fastu regio atque splendore, demisso corporis habitu eum veneratus est: captansque omni humilitate eius beneuolentiam, certum medicamentũ expectabat. Nec frustratus est diutius spe sua & expectatione: nam simulàc vir sanctus manu sua caput illius tetigit, fugato morbo, integrè conualuit. Quæ res non potuit non Imperatori & cunctis principibus ingentem adferre lætitiam. Itaque tota die gaudio exultantes Spiridionem omnes mirabantur, prędicabant, venerabantur. Constantius autem vt grati animi significationẽ ostenderet, immẽsum auri pondus ei obtulit: quod ille cum multis fatigatus precibus admittere cogeretur, vniuersum in regia pauperibus distribuit. Monuit deindè Imperatorem sui officij, hortatusque est vt benignè faciendi disciplinam coleret: qui cuncta se facturum promisit, atque re ipsa præstitit. Indignum verò & absurdum esse statuens, eos qui Regi immortali perpetuò deseruiunt, Regi mortali vectigalia soluere: Sacerdotibus & Diaconis primus lege immunitatem decreuit.

En quanta cum reuerẽtia & honore eum excipiat Imperator ægrotãs.

Eundem sanat vir sanctus.

Constantius Imperator Ecclesiasticos statuit immunes esse.

Hisce patratis cùm è regia domum pergeret, obuiam

obuiam ei mulier barbara & Græcæ linguæ imperita procedit: quæ defunctum in vlnis ferens filiũ multis lachrymis & miserando valdè eiulatu proli suæ vitam à Spiridione precabatur. At Spiridion, quãquam mulieris vicem doleret, rei tamen magnitudine deterritus abnuebat. Aderat illi Artemidotus diaconus: qui pontificem blandè ac leniter compellans: Domine, inquit, quid dubitas Christum, vitæ datorem inuocare, à quo in omnibus te exauditũ constat? alioqui si per te salutem obtinuit Imperator, & hæc repulsam patitur, pauperes & inglorij despectui tibi esse videbũtur. Hisce ad opem miseræ mulierculæ ferendam motus, confestim in preces incubuit, fusisque lachrymis mox defunctus vocem in ploratum emittere cœpit. Quo beneficio tam immoderata mater perfusa est lætitia, vt præ gaudio animã exhalaret. Sed propè aderat magn⁹ Spiridion; qui fixis in terram genibus, & vbertim fletibus faciem rigans, eam quoque pari virtute ad vitam reuocauit.

Excitat mortuum.

Item matrẽ eius admirabiliter.

Fuit porrò hic sacer antistes ecclesiasticæ antiquitatis tenacissimus, custosque paternarum traditionum: prorsus vt nec vnius voculæ mutatione passus sit eam quauis occasione labefactari. Vndè cùm aliquandò Triphylium posteà Ledrensis in Cypro episcopum, virum (vt testatur Hieronymus) omnium suæ ætatis eloquentissimum in Synodo orantem audiret, & locum illum Marci Euãgelistæ citaret, Tolle grabatum tuum & ambula: & loco κραββάτον quod habet textus, dixisset σκιμπόδιον;

Lib. de scriptoribus Ecclesiast. in Triphyl.

Marc. 2.

id est,

id est, lectum humilem: assurgens Spiridion: Tunè, inquit, melior es illo, qui τὸν κραββάτον, dixit, vt eius verbis vti dedigneris? Quod cùm dixisset, exilijt è sede sacerdotali, populo inspectante: atque hoc modo Triphyllium eloquentia se arroganter efferentem, ad modestiam erudiuit: nam satis in se habuit auctoritatis ad pudorem alteri incutiendum: quippè cùm & veneratione dignus esset, & rerum admirabiliter gestarum gloria maximè nobilitatus: quin etiam cùm eum & ætate anteiret & dignitate sacerdotali.

S. Spiridion videt arcanas Triphyllij cogitationes.

Cæterùm vt innumera alia, quibus in vita claruit, miracula prætermitamus; tantæ apud omnes existimationis & auctoritatis fuit, licet sublimiores illas Philosophorum disciplinas nè extremis quidem labris gustasset, vt memoratus Triphyllius, qui diù Beryti ius ciuile professus erat, admiratus viri egregiæ vitæ institutionem, miraculorum virtute mirificè illustratam, eo licet homine agresti & custode ouium, vti voluerit præceptore: magnam sibi indè gloriam comparans, quod Spiridionis discipulus effectus esset.

Hæc ex Baron Annal. tom 3 fol. 250. qui hæc eadē ex Sozomeno habet, lib. 1. c. 11 & Nicephor. lib. 2. cap. 42.

Et hoc quidem modo vir sanctissimus prudentia pariter & simplicitate admirandus vitam instituit, plenusque dierum & bonorum operum ad cælos migrauit: ab obitu quidem eximijs quoque coruscans miraculis.

Moritur feliciter.

(.˙.)

CERTA-

CERTAMEN SS. MARTYRVM NI-
casij Episcopi Rhemensis & Eutropiæ sororis eius ac sociorum: Ex eo quod est apud V. P. Laur. Sur. Passi sunt anno Christi 407. Innocentij Papæ 6.

Vide Tom. 5. Annal. C. Baron & Notat. ad Martyrol. Rom. 14. Decẽb.

QVO tempore VVandali multas vrbes per diuersas prouincias depopulabantur, Nicasius Rhemẽsis, & Anianus Aurelianensis Pontifices magnis prodigijs & virtutibus insignes, fortissimum sese murum impietati opponebant: populum assiduis monitis ad preces lachrymasque & meliorem vitæ frugem inuitantes: quo iustam Dei indignationẽ à suis capitibus auerterẽt. Sed cùm illi in peccatis obdurati salutaria præcepta pertinaciter respuerent, accidit vt * VVandali ad ipsam vsque Rhemorum vrbem armis penetrarent, & omni regione miserrimè depopulata, vltimũ ciuibus excidium pararent. Instabat acriter hostis, murosque arietibus quatiens, iam iam introitum ferociter aperuerat: cùm ciues nimio terrore perculsi ad sanctum Nicasium in orationibus prostratum cõfugiunt: consilium petentes, vtiliusnè foret, seruituti gentium se tradere, an vsque ad mortem pro salute vrbis dimicare. Qui præscius, ex reuelatione diuina vrbem penitùs subuertendam, cum magna cõstantia respondit: Indignationem hanc iusto Dei iudicio nostris sceleribus prouocatam nõ ignoramus. Quapropter ad flagella diuina cõpuncti, non inuiti aut desperantes, sed patientes & deuotissimè cum summa spe salutis nostræ, suscipiamus mortis periculum: quatenùs

**fuère hi VVandali Christiani: teste Baronio loco memorato.*

VVandali obsident ciuitatẽ Rhemensem.

Nicasius docet de manu Domini suscipienda flagella.

ipsa

ipsa mors præsens, non supplicium nobis fiat, sed remedium. Eccè ego pastor prò ouib. mori paratus sum: proindè instantius pro inimicorum salute Dominum deprecemur.

Sancta quoq; Eutropia germana eius, expansis in cælum manibus, plebem pro viribus ad martyrium prouocabat. Dum ergò furibundus hostium impetus irrueret, vir sanctus comitãte sorore, cum hymnis & canticis spiritualibus ad ostium basilicæ S. Dei genitricis occurrit. Moxque vt ferratas acies vidit, manu silentium indicens ait: O nutibus diuinis ministra fortitudo, quarè contra humanæ naturæ conditionem, victoriam vestræ dignitatis in rabiẽ vertitis? Eccè plebs Christiana Deo suo humilis & deuota, vestris in conspectibus prostrata, remissionem peccatorum vsq; ad mortẽ obediens expectat. Pœnitemini & vos pro sceleribus vestris, nè fortè iusta Deì indignatio, quæ per vos filijs fit ad correctionem salutis, vobis sit stipendium tartareæ damnationis. Quòd si oues meas perseuerãte impietate quæritis trucidare, me primum pro ipsis, victimam diuinæ maiestati libate, vt pariter digni beatitudine cælesti mereamur inueniri. His dictis cùm in oratione prostratus versum hunc decantaret. Adhæsit pauimento anima mea, ilicò gladiatoris ictu, capite truncatus, immortalitatis sententiam adimpleuit dicens: Viuifica me secundum verbum tuum.

Eutropia et soror hortatur ciues ad martyrium.

En verum pastorẽ, pro ouibus suis ponentem animam suã.

Truncatur capite S. Nicasius.

Psalm. 118.

Sancta verò Eutropia, videns impietatem eorum, ob corporis sui pulchritudinem, mitigatam, super interfectorẽ sacerdotis insiliẽs: Heu crudelis tyranne, ait, quid fecisti? Magnũ

Magna animi fortitudo S. Eutropiæ.

Dei virum indignis iugulasti manibus, & me tibi abutendam reseruas? Diuina te iam iamq; damnat sentẽtia. Quem ità ad martyrium suũ prouocans, saltu repentino raptis palpebris, non fœminea virtute, sed diuina vltione oculos eius euulsit: maluitque gladios persequentium sustinere, quàm delectationibus eorum assentiendo, peccare. Ilicò igitur sacro fuso sanguine, palmam martyrij cum germano suo, & cæteris sanctis ibidẽ triumphantibus à Domino promeruit.

Eutropiæ & sodaliũ martyrium.

Vniuersorum autem expleta cæde sanctorũ terror subitaneus omnes persecutores VVandalos inuasit: cùm propter audaciam virginis & Dei vltionem quam perspiciebant: tum propter acies cælestes, quas cõtra se dimicare sentiebant: tum etiam propter horribilem sonitum, quem in ecclesia audiebant: ità vt relictis spolijs, fuga tumultuantes salutem quærerent. Sicque manente ciuitate solitaria (nam fideles incursiones VVandalorum pertimescentes ad montium munitiones confugerant) sub custodia angelica martyrum ibi corpora seruabantur: ità vt in noctibus à longè cælestia conspicerentur lumina, & suauissimi soni supernarũ virtutum à multis audirentur carmina. Vndè paucissimi, qui remanserant, ciues, resumptis animis, ad vrbem properarunt, atque sanctorum corpora cum hymnorum decantationibus circà ciuitatẽ locis congruis, summa cum reuerentia humarunt. Beatissimi verò Nicasij & sanctæ Eutropiæ reliquias in cœmiterio sancti Agricolæ solenniter sepelierunt.

VVandali diuinitus in fugam vertuntur.

MARTY-

MARTYRIVM S. VALENTINI, CONcordij,* Noualis. & Agricolæ: Ex Hieronymi Rubei secundo libro Historiarum Rauenatum. Passi sunt anno Christi 303. Marcelli Papæ 7. Dioclet. & Maxim. 20.

* al. Naualis Teste C. Baron Tom. 2. Annal.

IN ea calamitate, quam Diocletianus Christianis intulit Rauennæ, Valentinus cum Nouali & Agricola 17. Kal. Ianuar. ob Christum acerbissimam necem subierunt. De Valentino in vita D. Dalmatij Episcopi & martyris Ticinensis, in hanc sententiam legimus. Ad Dalmatium (cùm is esset in vrbe Alba, patre senatore, & occultè primùm Christianus, mox omnibus statim relictis, palàm Christum Deū prædicare & miracula edere cœpisset) Valentinus magister militum, cùm ad eius aures fama peruenisset, Rauenna profectus, venit eum rogans, vt filio graui morbo laboranti, ac iam desperato suppetias ferret. Deū precatus Dalmatius Valentino renunciat, Concordium filium suum, qui erat Rauennæ, conualuisse: virumque sanctissimum, item Rauennatem, nomine Antonium, eadem die obijsse. Quæ omnia cùm Valentinus Rauennam regressus, vera comperisset, denuò ad Dalmatium rediens, vnà cum filio, sacra baptismatis vnda ablutus est. Cœpit ab eo die Valentinus Rauennæ Christum profiteri, multisque ad veram eius religionem adductis, tandem pariter cum filio Concordio, & Nouali, Agricolaque socijs ob Christum (vti memorauimus) necatus est.

16. Decē.

Dalmatij vitam quære 5. Decem.

S. Valētinus cum filio credit in Christum & baptizatur & tandem martyrio coronatur.

VITA S. GATIANI PRIMI EPIScopi Turonensis: *Ex ea quæ est per S. Gregorium æquè Turonensem episcopum, Lib.10. histor.cap.30.*

18.Decéb.

* est 1. (iuxtà Baron Tom. 2. ann° Christi Domini 253.

Prædicat Christum clàm.

Multa patitur.

Obitus eius.

PRIMVS ecclesiæ Turonensis antistes Gatianus anno Imperij * Decij 1. à Romanę Sedis Pontifice Fabiano destinatus est: qui vrbem multitudine paganorum nafaria idolorum superstitione miserrimè conflictante, plenam inueniens, prædicatione diuini verbi clanculùm eam primò expurgare cœpit. Idololatræ namque tanta in eum rabie interdum sęuiebant, vt inuentum multis iniurijs afficerent, impositisque plagis haud leuibus sanè ad mortem raptarent. Et quidem ille martyrij cupidus, vitam libenter vel millies data oportunitate pro Christo neci exposuisset: nisi eam in apertam ecclesiæ perniciem vergere prospexisset. Igitur occultè animarum saluti die nocteque inuigilans, tandem in pace post annos non paucos è vita decessit: magno sanè cùm ecclesiæ istius detrimento: vt pote quæ annos 37. pastore deinceps caruerit.

20. Decé.

Passionem SS. Eugenij & Macarij habet lector in vita S. Artemij 20. Octob.

Vide Tom. 1. Annal. C. Baron. & Notat. ad Martyrol. Rom.

COMMENTARIVS RERVM GESTARUM *Sancti & gloriosi Apostoli Thomæ: Ex grauissimis Rerum Indicarum Scriptoribus R. P. D. Ioanne Petro Maffeio, Bergomate, è Societate Iesu, & Reuerendiss. D. Hieronymo Osorio Lusitano, Siluensi episcopo.*

CVM

CVM misso sancto Spiritu, Apostoli prouincias instructu diuino docendæ religionis veritatisque causa sortirentur, Thomas Indiam in orbis terrarũ distributione sortitus, Socotoram insulam Arabici maris fertur adijsse primùm: dein, multis ibi factis Christianis, traiecisse Cranganorem. In ea ciuitate cùm multos item Christo filios peperisset, Colanum petijt; neque ibi frustrà disseminato Euangelio, trans iuga montium ad oram Orientalem ingenti labore contendit: multisque locis ac præsertim in Coromandelis regno, Christiana re bene gesta, perrexit in Sinas; quorũ ea tẽpestate celeberrimum erat nomen; ac diuini verbi sementẽ in ea quoque nouali facere instituit. Atque haud pœnitenda collecta fruge, templisque ad Christi cultum ædificatis, in Coromandelem ad reuisendos & confirmandos in fide neophytos redijt. 21. Decemb. *Hæc Maffei histor. Indicarũ, lib.* 2.

Coromandelis caput ac regia tum erat vrbs Meliapor; quam vetustate bellisque dirutam nuper Lusitani, deducta eo militum emeritorũ colonia, frequentarunt, ac mutata appellatione, honoris Apostoli causa ab sancto Thoma denominarũt. In ea vrbe sacram ædem extruere aggressus Apostolus, cùm à dęmonum sacrificulis, & ab Sagamo Rege prohiberetur, res interim insignis accidisse perhibetur ad Christi virtutem & fidem Euangelij comprobandam. Inusitatę magnitudinis truncum (vt fit) in littus eiecerat mare: quod eo tempore leucas ferè decem ab vrbe distabat. Eam Rex materiã cùm in vsum ædificij cuiusdam vehemẽter expeteret, robusti primùm homines incassum *Vrbs S. Thomæ in India.* *Præclarum miraculum.*

funibus ergatisque amouere conati, dein adhibiti complures elephanti, cùm toto connixi impetu nihil omninò proficerent, Apostolus Regi conditionem tulisse fertur, si truncum illum sibi ad templum vero Deo ædificandum daret, nullis machinis, nullo mortalium adiutore, sese protinùs ad vrbem attracturum. Cùm Rex, insanire videlicet hominem ratus, per ludibrium annuisset, tum diuus Thomas, zona, qua erat præcinctus, ad prominentem è caudice ramusculum annexa, signo tantùm facto Crucis, immanem stipitem facili ductu sequentem, vniuersa ad spectaculum effusa ciuitate, in ipso pomærio statuit: ibidemque defixa lapidea Cruce, vaticinatus est, cùm ad eum lapidē vsque pertingeret pelagus, tum diuino iussu è remotissimis terris candidos homines ad eadem, quæ ipse intulisset, sacra instaurandū venturos. Neque fefellit prædictio. Siquidē sub Lusitanorum appulsum, occultis tot annorum accessibus locus Oceano demùm allui cœptus.

Vaticinium D. Thomæ, quod hodiè nostris temporibus impletum cernimus.

Verùm ab eo signo cæterisque virtutibus, cùm Thomæ verbis maior in dies accresceret fides, Brachmanis autem, fuco & fallacijs parta iam auctoritas, iam sagina deficeret, accensus rabie quidā ex ijs, fœdum ac ferum facinus mali dæmonis instinctu conciuit. Filio admodū puero ipsemet necē intulit, vt haberet vndè peregrino & inuiso capiti crimen exitiumque conflaret. Citatus ad Regem Thomas, cùm accusator ab eo per summā indignationem & querimoniam pœnas filij extincti repeteret, contrà, Thomæ discipuli, affinem aut omninò con-

Nefandum facinus cuiusdam Brachmanæ.

conſcium eius culpæ magiſtrum negarent, nihil opus eſſe coniecturis & certaminibus, ait Apoſtolus, ab ipſomet qui occiſus ſidicatur, omnium optimè cognoſci rem poſſe: petit vt eius publicè interrogandi poteſtas fiat: nihil recuſatum ab aduerſario: & cunctis tam inauditæ rei expectatione ſuſpenſis, cadauer in medium affertur. Tum ad exanimem puerum Thomas placido & ſereno vultu conuerſus: Agedum, inquit, per Chriſtum quem ego Deũ prædico, palàm & ſinè ambagibus puer prome quiſnam huiuſce tãti ſceleris auctor exſtiterit. Mirum dictu: ad Chriſti nomen frigido & exſangui corpuſculo vitales confeſtim rediere ſpiritus: & clara voce vt oẽs exaudirent, Thomam certum ſummi Dei legatũ & ipſius odio, ad ſtruendam illi calumniam, nefarias à parẽte ſibi manus illatas eſſe confirmat. Hac tam illuſtri tamque admiranda teſtificatione fractus calumniator obmutuit. *Suſcitat mortuum S. Thomas.*

Sagamus propenſo iam antè ad credendum animo Chriſtianam deindè fidem ac religionẽ ſinè vlla dubitatione complexus eſt. Regem ex amicis & popularibus imitati complures. Brachmanis, quãquam detecta diuinitùs fraude, & pulſo in exilium parricida, pertinax tamen & cæca manſit improbitas. Cùm lætos Chriſtianæ rei progreſſus, & neglecta deorum ſimulachra ferre non poſſet, facta conſpiratione præconem Euangelij è medio tollere omninò conſtituunt. Tumulus erat non procul ab vrbe, quò Thomas identidem, è Chriſti diſciplina, ſecedere propitiandi æterni Regis & ſui recolligendi gratia, conſueuerat: in eum *Rex Sagamus fit Chriſtianus & multi alij.*

locum, tempore captato, Brachmanæ armati cum sui similibus impetum dant: ibi Apostolus dum ad Crucem alienato ab sensibus animo, Deum pro salute hominum, & eius præsertim populi deprecatur, telis primùm ac lapidibus appetitus, dein ab vno è Brachmanis lancea trãsfossus occubuit. Venerandum corpus indè sublatum à discipulis & in templo nuper ædificato conditum est. Accessit martyrij nomine & memoriæ causa, fragmẽtum hastæ, quæ inhæserat costis; & baculus præferratus, quo ille ad peregrinationes vtebatur: & vrna fictilis cespite inserto, nẽpè qui manantem è sacris vulneribus cruorem ebiberat. Exindè locus multis miraculis claruit; ac magnus eodem ex omni parte concursus, voti & religionis ergo fieri ceptus.

Martyrio coronatur Apostolus.

Hæc fermè Indi sciscitantibus Lusitanis, nõ è fama solùm, sed etiam è veterum annalibus edidêre: quin egregias Thomæ laudes, ac mortem pro Christi nomine fortiter obitam, pueris Malabarib. patrio carmine decantare mos est. Sunt qui cum tribus magis qui ad Christi liberatoris incunabula cum muneribus adoranda, Sybillæ Indicæ (vt ferunt) monitu, stella duce tetenderant (quo in numero Pirimal Ceilani Rex ponitur) Thomam in Oriente cõgressum; deque immani trunco miraculum non Meliapore, sed Crãganore perpetrasse dicant: ac postremo in Calamina vrbe mactatú Regis imperio (qui Sagamo defuncto successerat) ac sacrum deindè corpus Edessam Mesopotamiæ translatum à Christianis fuisse contendant. Vtcunque res habeat (nam ego meam

Nota Historiæ veritatem.

meam interponere ſententiam in tali re, tantoque locorum & temporum interuallo non auſim) ſatis conſtat, Apoſtolum in Coromandelio tractu Gangetici ſinus palmam tuliſſe martyrij; nec dubium eſt quin ex diuini viri præceptis atque inſtitutis, ingens hominū multitudo varijs Indiæ diſperſa regionibus in hæc vſque tempora, Christi nomen fidemque tenuerit; quanquam ex Armeniæ Patriarchæ Neſtoriani placitis, à quo epiſcopos paulò ante hanc memoriā accipere conſueuerant, multis vitijs & erroribus inquinatam; alioquin Apoſtolicas cæremonias magna ex parte obeūt: altaris myſteria religiosè venerantur; eoque viatico, decedentes è vita ſe muniunt. Aduentus Domini & 40. dierum ſolenne ieiunium diligenter obſeruāt; quotidianę pſalmodię, & ſacris inſiſtunt: & cum alia Christi Domini Sāctorumque feſta ritè concelebrant, tum verò præcipuè Paſchalium feriarum octauam: quā Dominicam in Albis vocamus, quòd eo demū die, incredulus anteà Sanctus Thomas, indito in Christi latus ac vulnera digito, Dominum ſuum ac Deum ſuum præclara teſtificatione confeſſus eſt. Alia prætereà multa ex maiorum traditione diligenter obſeruant; eo maiore fidei & conſtantiæ laude, quod ob idipſum non modò à Mahometanis hominibus acerbè vexantur, ſed etiam ab Regulis Ethnicis in ſeruitutem redacti, cum alias indignitates & contumelias, tum verò ſedē ac domicilia iniquis penſionibus redimere ſubindè coguntur.

Ceremonias ab Apoſtolo acceptas etiamnū retinent Indi.

Cæterùm, vt ad Apoſtolum reuertamur, Ioannes tertius, defuncto Emmanuele, anno ætatis

Maffeius Hiſtor. Indicarum lib. 1.

Ioannes 3. Lusitaniæ Rex curat inuestigari S. Thomæ sepulchrum.

vigesimo, acceptis regni gubernaculis, per literas Eduardo Indiæ Prætori mandauit, vt diuini Apostoli Thomæ sepulchrũ in Coromandelio littore peruestigandum curaret: daretq; operam vti sacrosanctæ illæ reliquiæ (quanquam easdem (vti suprà dictum est) vel earum certè partem Mesopotamia sibi vendicat) cum dignitate custodirentur. Eduardus Emmanueli Friæ, Præposito Coromandelicæ oræ, cum sacerdotibus, aliquot & architecto id negocij dat. Profecti Melioporem (nam ibi situm Apostoli corpus audierant) æquatam solo ingentis amplitudinis vrbem offendunt. Paucæ tantum pyramides, turresque & columnæ, miserabili è strage supererant: nec non varij coloris lapides, ac veluti porphyretica peregregiè sculpta fragmenta; quæ antiquum vrbis ornatum & elegantiam satis arguerent.

Vetustissimũ templum.

In ijs visebantur operosa magnifici cuiusdam templi vestigia: vno tantum superstite ad Orientalem plagam sacello; crebris intus forisque lapideis Crucibus è veteri disciplina consperso. Sub eo tecto latêre Apostoli ossa cùm accolæ pro certo affirmarent, primum omnium sarcire ipsum ædificiũ placuit; quod testudinis pondere pressi parietes aliquot locis vitium fecissent. Ad eos ergò fulciẽdos, ac renouanda fundamenta, conductis è vicino operis, dum effoditur humus, ad quintum fermè dodrãtem apparuit loculus lapidea tabula tectus: in quam ab interiore parte incisæ prisca gentis lingua (vti à peritis cognitũ est) literæ testabantur, templum id ab Sancto Dei Apostolo Thoma quondam exstructum; ei tẽ-

plo

plo tuendo colendoque, mercium quæ in vrbem importarentur, decimam ab Sagamo Rege attributam: accesserat obtestatio ad posteros, ne quid ex eo vectigali ac donatione imminutum vellent.

Paulo infrà eam tabulã, ipsius Regis (vti ex priscorum traditione Indi asseuerabant) cadauer inuentum. Altius dein molientibus terrã, quadratum, primò lateritiæ, postremò lapideę structuræ septum apparuit; multiplici operimẽto, pedũ circiter nouẽ altitudine: ibi quod sepultũ hauddubie corpus Apostoli dicebatur esse adhibiti ad amouendum operculũ Lusitani duo (nã Indis rem eiusmodi cõmittere non est visum) non nisi noxis per sacrã confessionẽ expiatis, & reconciliato per Eucharistiã Deo, aggredi rẽ ausi, locum aperiunt. Immista calci & arenæ candidissima specie ossa, & apposita lanceæ cuspis, & viatorij baculi frustum, itẽque vas fictile, fidem inuenti demum sacri thesauri Lusitanis fecère. Sub hæc repertum aliud cuiusdam è Thomæ discipulis cadauer; cæterum tetro ac terreo aspectu, quemadmodum & Sagami Regis: vt, si alia argumenta defuissent, ex ipso propemodum colore dignosci Apostoli ossa potuerint. Eo maior gratulatio fuit Christianorum: & affabre factas, arte Sinarũ, arculas duas, è proximo emporio Paleacate confestim afferri placuit: quarum in altera eximij operis argento cælata, ipsius Apostoli, in altera discipulorum eius reliquiæ inclusæ: & commune gaudium solenni supplicatione pompaq;, & priuatis omniũ qui aderant studijs celebratũ est. Propositis deindè in

Regis Sagami corpus vna cum S. Apostoli Thoma inuenitur.

Certissima indicia inuenti corporis S. Apostoli.

de in ipso altari arculis, adhibitoque custode, claues vtriusque Emmanuel Frias Cocynum Prætori Menesio detulit. Hoc maximè modo per eos dies & sacello & religioni consultum.

S. Apostoli Thomæ corpus Goam translatum.

Biẽnio deindè pòst, eadem ossa intrà ipsam aram occulto loco, duobus tãtum conscijs Lusitanis, abdita; ac postremò Goam, Constantino Brigantio Prorege (qui D. Thomæ templum in ea vrbe exstruebat) à fratre quodam Franciscano translata fuisse comperio.

Lib. 3. Indicarũ Histor. Hunc Martinum Alfonsum, Indiæ prætorem nominatum quidẽ fuisse: sed non imperasse scribit Maffei⁹ Idem Indici maris præfectum fuisse lib. 11.

Hæc quæ sequuntur Hieronym. Oserius.

Tempore quo Martinus Alfonsus Sousa, vir fortissimus pro Rege Ioanne tertio Indiam cũ imperio obtinebat, fuerũt ad illum æneæ tabulæ delatæ in quibus erant incisæ literæ, quarum vsus absoleuerat; ita vt nemo eas legere posset. Fuit tandem ab illo Iudæus accersitus multis linguis eruditus & minimè antiquitatis ignarus; qui eas tandem cum difficultate propter scripturæ antiquitatem, & linguæ parum notæ rationem (erat enim ex multis conflata) perlegit. Literæ autẽ nihil aliud in summa continebant, quam Regis, qui Thomę temporibus, illis terris imperabat, donationem Thomæ factam telluris certa dimensione definitæ, in qua templum extrueret. Et quia huius diuini viri mentio facta est, non alienum arbitror, hoc in loco aliud testimonium antiquitatis afferre, quod Thomæ monumentum continet.

Anno à Christo nato M. D. LXII. Pontifex Cochunensis misit ad Henricum Cardinalem testimonium publicis literis consignatũ, quod

histo-

historiam commemoratione dignam continebat. In ea ciuitate quã diximus appellari * Malipurem, & nunc, postquam à Lusitanis frequentari cæpit, S. Thomæ ciuitas appellatur erat in colle sacellum ædificatum, eò quod affirmarent incolæ in eo loco Thomam fuisse à religionis hostibus interfectum. Erat autem hoc solèniter institutum, vt in eo sacello octo diebus antè diem natalem Christi, res diuina fieret, & omnes Christiani eo conuenirent. Fuerat quoque antè 14. annos in illo colle inuenta Crux in lapide incisa; in cuius fastigio columbæ imago insidebat. Basis verò erat in specie quadam herbarum, quæ diffundi latissimè videbantur, collocata; & tam fastigiũ quã basis & brachia in liliorum formam desinebant. Arcus eam ex eodem lapide factus vndique muniebat. In arcu erant incisę literæ, quas nemo legere poterat. Totum hoc opus integrũ, quod erat satis magnum, fuit super altare eiusdem sacelli multorum operis statutum. In Cruce eminebant notæ sanguinis insignes. Accidit autem die, quo Christiani conueniebãt, vt in eo fano salutationem ab Angelo factam sanctissimæ Virgini, 8. dies, antequam dies Christi natalis adueniret, celebrarent; cum sacerdos, qui rem diuinam faciebat, Euangelium inchoaret, vt Crux in nigrum colorẽ verteretur, & liquor ex illa incredibili copia dimanaret: deindè color cœruleus pro nigro subiret. In locis autem vbi notæ sanguinis extabant, rosei coloris splendor eluxit. Sequentibus deindè annis eodem die semper eueniebat. Nec enim alio die (quod magnam admirationem com-

Maff. Meliapo enim nunc dicta ciuitas S. Thomæ.

Stupendum vetustæ Crucis miraculum.

cõmouebat)id in nulla Cruce cernebatur. Fuit tamen aliquo tempore eius rei, quæ admirabilis omnibus videbatur, intermiſſio.

Aliud eiuſdem Crucis miraculum.

Anno autem M. D. L. XI. cum Chriſtiani in eundem locum cum eadem pompa & celebritate conuenirent, eo die quo Crux dum ſacrificium fieret, ſtillare ſolebat, & Sacerdos Euangelium inchoaret (id enim admirandum videbatur quod nunquam prius, quam Euangeliũ legi cœpiſſet, ea Crucis mutatio fieret) Crux repetè nigris maculis, ſplendidis tamẽ inficeretur, donec tandem alijs atque alijs ſubeuntibus, tota nigreſceret. Ita verò ſplendebat, atq; ſi fuiſſet oleo delibuta. Tũ inſtar roris guttæ defluere cœperunt; quæ paulatim grandiores effectæ, totã Crucẽ humore largiſſimo cõpleuerũt. Peregit ſacerdos cũ multis lachrymis & crebro ſingultu ſacrificiũ. Deindè aſcẽdit in altare & linteis, quibus in rebus ſacris de more procurãdis vti ſolebat, Crucẽ exterſit. Lintea maculis ſanguineis tincta repetè sũt. Ciuitatis præfectus, & reliqua multitudo quæ cõuenerat manus in cœlũ tẽdere; Chriſti numẽ implorare; flagitiorum veniam poſtulare; & ad ſtudiũ religionis ardentius excitari. Crux autẽ poſtquam multo liquore fluxit, clarius ſplendere cœpit: & color ſanguineus euidentius eluxit.

Hoc ſignum commouit & præfectũ vrbis & primarium ſacerdotem, vt diligenter inquirerent, ecquis eſſet, qui literas illis interpretari poſſet. Aiunt incolæ, in Narſingæ regno eſſe Brachmanam, inter omnes Brachmanas literis & eruditione præſtantem, qui varias linguas tenebat. Hominem cõtinuò acceſſunt, & inter-

interrogant an illas literas nosset. Respondit literas esse priscas quibus antiqui sapiētes vtebātur: negligentia verò hominum factum esse, vt earum cognitio interiret. Quin etiam linguam, qua erant descriptæ, à paucis admodum teneri. Admonent illi Brachmanam, vt in altare ascendat. Restitit ille, & nefarium facinus esse dixit, altare in quo res diuina fieret, humanis pedibus conculcari. Inuitus tamen subijt, & literas perlegit; quarum vim eam esse dixit, vt vna nota 10. & 15. & 20. literarum officio fungeretur. Sententia verò literarum in summa hæc erat; Thomam diuinum virum fuisse à Dei filio, cuius erat discipulus, in eas oras Sagami Regis tempore missum, vt Dei summi notitia gentes illas erudiret. Ibique templum extruxisse & res admirabiles effecisse: atq; tandem cum genibus flexis ad Crucem illam affixus, orationem ad Deum funderet, à quodam Brachmana fuisse hasta trāsfixum. Crucē verò eiusdem viri sanctissimi cruore tinctam, ad memoriam virtutis illius sempiternam, relictam fuisse. Hæc erat sententia quæ literis cōtinebatur. Fecit autē maiorem fidē alius eiusdem sectæ vir aliundè accersitus, grandis admodum natu, & sapientiæ opinione præstans qui literas in eandem sententiā interpretatus est. Huius autem Crucis exemplum, in eodem ligno, ex quo templum ædificatum perhibent, insculptum, cum literis publicis multorum virorum testimonio consignatis, retineo: cuius fides tantis tūc argumentis explorata fuit: vt nemo possit de tam claris atque testatis viri diuini monumentis ambigere.

Sententia literarum vetustæ illius Crucis.

MAR-

MARTYRIVM S. VICTORIAE: EX *Adonis Martyrologio. Coronata est anño Christi ducentesimo quinquagesimo tertio, Decij Imp. 1. Sede vacante.*

Teste C. Baron. Tom. 2. Annal.

23. Decẽ.

QVo tempore Decius acri inprimis persecutione Christi Ecclesiam exagitabat, Romæ Victoria eximia pulchritudine virgo fidei certamen cum magna Christiani nominis gloria subiuit. Hæc cum Eugenio viro pagano desponsata esset, blanditijs Titi Aurelij, qui Anatoliæ sororis eius ambibat nuptias, inducta ad sororem suam porrexit, carnalem copulam sedulò suasura. Neque segniter profectò id virgo præstitit: Prophetas & Patriarchas in exemplum adducens, qui vinculo, matrimoniali constricti fuerant. Adiecit deindè: Quin igitur & tu, ô charissima soror, huic sponso coniungere, qui per maritalem copulam, Christo auxiliante, in veram Euãgelij libertatem vindicari poterit. Ad hæc Anatolia, quæ virginitatis amore tota feruebat, Christique spiritu plena de cælestibus assiduò cogitabat: Rectè tu quidẽ, inqt, nuptias sãctas esse & honorabiles dicis: & Deus ipse hominibus dixit: Crescite & multiplicamini, & replete terram: sed eo tempore quo vacua planè erat. At nunc cùm infinita hominum sit multitudo postquàm Dei filius de cælo in terram descendit, vt hominem suo scelere in exitiũ & perniciem sempiternam prolapsum restaurare, clamat quotidiè: Crescite in fide; multiplicamini in charitate; & replete cælos: quia appropinquauit regnum cælorum.

Victoria sororem suam Anatoliam ad carnales nuptias. [partly illegible]

Genes. 1. 8. & 9.

Matth. 4.

Inter

Inter hæc & alia pia sanctaque colloquia, tandem Anatolia intulit; Ego quo die precium ornamentorum meorum in Christi pauperes destribui, insolito quodam gaudio me delibutam sensi: & quòd omnem admirationem superat, nocte quadam secundum quietem iuuenem aureo diademate splendidum, & purpureis atque gemmatis coruscantem vestibus vidi; qui grata facie & lęto vultu virginitatẽ vnicè mihi commendauit: hortatusque est vt omni diligentia & solicitudine insidias hostium deuitarem; esse namq; innumerabiles qui eximium & incomparabilem virginitatis thesaurum suffurari conantur.

Gaudium bonæ conscientiæ.

Visio Anatoliæ.

Hisce alijsque sororis suæ dictis factisque incitata pariter Victoria, ornamẽta distraxit, & larga manu benignè faciendi disciplinam exercuit. Quæ ad aures Eugenij & Aurelij vt peruenerunt, rabie quadã mentis efferati, summa Decij Imperatoris voluntate, ad prædia sua eas abripuerunt: ibidemque cùm blanditijs tum minis ad libidinis consensum impellere conati sunt. Sed illæ admiranda in virginitatis proposito constantia permanentes, minas æquè ac blanditias contempserunt. Accessit dira fames & inedia, quã eas conficiebant: rati tam acri telo mentes earum expugnari posse. Sed ea omnia animos virginum mirificè confirmabant; ita vt Victoria sexaginta alias eiusdem propositi effecerit puellas: quæ hymnos & psalmos die nocteque Christo cõcinebant. Fertur etiam immanẽ draconem omnibus in circuitu populis vehementer infestũ precibus suis interfecisse. Post quæ & alia

Victoria, omnia sua largitur pauperibus.

Dirè vexantur Victoria & Anatolia.

Congregat multitudinem Virginum.

Ccc diui-

diuinæ virtutis indicia gloriosum martyrij triumphũ peregit. Eugenius namque cum omnem mutandi illius animi spẽ penitus abscissam esse cerneret, Iuliano Capitolij pontifici & templorum Comiti persuasit, vt aliquem è suo comitatu mitteret, qui virginem crudeli internecione deleret. Datum id negocij Taliarcho carnifici; qui ausu nefario acinacem in præcordia virginis adegit: fusoque sanguine, quasi pro ludo, animam excussit. Sed non impunè. Nam fœda contagione lepræ repentè infectus: sexto pòst die consumptus à vermibus expirauit.

Cæditur gladio in pectore S. Victoria.

Percussor eius diuinitus punitur.

MARTYRIVM SS. THEODVLI AC Sociorum, qui in Creta passi sunt, a anno Christi 254. sede vacante. Decij Imp. anno 2. Ex eo quod est apud S. Metaphrasten.

a Teste C. Baron. Tom. 2. Annal.

23. Decẽ.

DECIVS Imperator qui magno furore percitus & ad Christianum nomen penitus delendum fuit violentissimus, ad Cretam insulam Proconsulem quendam, Decium similiter nomine, & pari crudelitate insignem destinauit: vt omnes Christianæ fidei & religionis professores quibuslibet supplicijs exagitaret. Præstitit ille immanem profecto sese tyrannum, & inter alios, decem viros genere pariter & virtute præstantes ad quæstiones euocauit. Vincti & graui pondere ferri onerati antè tribunal stetere; sermone vel factis nequaquam obscuri: prorsus vt furentis Proconsulis iram sua constantia vehementius accenderent.

Decem præstantes viri compræhenduntur.

Nec mora: à verbis ad supplicia ventum est.

Cæsis

Cæsi; torti; per terram tracti; lapidibus appetiti; irrisi; consputati: & omni denique subsannationis genere affecti sunt. Sed hisce vtpotè leuioribus certaminib⁹ egregiè superatis, postremò dies 10. Kalend. Ianuarias est præstitutus, vt omnẽ tormentorum vim inuicti Christi athletæ subirent. Feruebat animis vtraq; pars. Hi quidem gaudio & alacritate incredibili: ille verò furore & amentia. Et ille quidem ad mortem vsque puniendam propensus: hi verò addemũ vsque spiritũ sustinere parati trcõsistebant. Hærebat animo Proconsul vndè potissimum initium faceret, cum cerneret martyres tanta alacritate certamen expetere. Tandem stupore pariter & furore plenus, An, inquit, tormenta hæc non formidatis? Sacrificate, & imminentem suppliciorum tempestatem redimite. Cui martyres: Iam dictis factisque abundè satis testati sumus, nos neque dijs sacrificare, neque tormẽta expauescere. Nã vt de cęteris taceamus, vester ille Iupiter, cui primos honores decernitis, an obscurũ est, quam scelestus & nefarius fuerit? Nam in Creta oriundus, itemque sepultus, manifesta & tyrannidis suæ & libidinis nobis reliquit monumẽta. Adeò namque intemperans atque ad libidinem procliuis fuit, vt non solum in fœminas, sed in ipsos etiam masculos (prô scelus) insaniret: præstigijs verò & malis artib. in varias idẽtidem se formas transmutabat, quô liberius per omnia libidinũ genera vagaretur. Quidam verò, cũ ijsdem contaminati vitijs, in omnẽ similiter libidinis œstrum sese effundere gauderẽt, quô id tutius & sinè frõte liceret,

Multis excruciantur modis.

Iouis libido immanis.

Iupiter vnde dei nomen sit consecutus.

hominem illum nefarium & omnis intemperantiæ auctorem Deum pronunciârunt: eique fana extruxerunt; hodieque etiamnum sacrificant, vt quod eis placet, Deo quoque placere videatur: sicque non solum Deo non inuisum, sed etiam diuinum existimetur, quouis libidinis genere fœdè se atque nefarie cõtaminare.

Sancti martyres dirè cruciantur.

Hæc sacro illo martyrum choro explicante, plebs præcipiti furore agitata impetum in eos fecit: ægreque ab ipso Proconsule prohibita, manus à cæde continuit. Plebis verò dementia sedata, ipse Decius furoris sui instrumenta protulit; & alius quidem ex ipsis, suspẽsus ferreis lacerabâtur vngulis; alij lapidibus & acutis sudibus sauciabantur; alij plumbatis cæsi conterebantur; alij denique alijs atque alijs supplicijs, tetro sanè atque horrendo spectaculo excarnificabantur. Vrgebat lictores Proconsul, sæuiebant illi; clamabat populus: Tollite maleficos, truncate deorum contemptores. Martyres verò in tanta rerum asperitate cunctis hostibus, turba; lictoribus: Præside; & ipso denique principe Satana superiores, omnes veluti signo dato, vocem simul extollebant: Sumus Christiani, Christi hostiæ; Christi victimæ etiamsi millies mori oporteat, libenter moriemur.

Illorum stupenda fortitudo.

Præclara martyrum vox.

Alij alios ad mortem anteuertere conantur.

Tum vero Decius abiecta victoriæ spe, capitis in eos sententiam protulit. Nec mora rapti à lictoribus ad certaminis locũ, qui ab incolis Alonium vocabatur, ipsi inter se, qui ad eam vsque horam concordes fuerant, piam quandam suscipiebant cõtẽtionem. Omnes enim in sanguinis effusione primi esse volebant: veriti

veriti ne qua forte occaſione glorioſo illo triumpho poſtremi fraudarentur. Itaque dũ preces fundunt, & certatim ſacras ſuas ceruices gladijs obijciunt, omnes tandem inclyta martyrij corona inſigniti ad cælos migrârunt.

MARTYRIVM S. GREGORII SPOletani, Presbyteri: Ex eo quod extat apud V. P. Laurent. Sur. Paſſus eſt anno Chriſti 303. Marcelli Papæ 7. Diocletiani & Maximiani 20.

Vide Tom. 2. Annal C. Baron. & Notat. Martyr. Rom. 24. Decẽ.

DIOCLETIANVS & Maximianus Imperatores cum in idolorum cultu ſtatuendo confirmandoque vehementer laborarent, tum Flacco cuidam viro impijſſimo, & crudelitate inſigni, in mandatis dedêre, vt prouincias peragrando idola erigeret, & cultum eorum omni diligentia inſtauraret. Is ciuitatem Spoletanam ingreſſus, cum diligenti, per Tircanum quendam, inueſtigatione de ciuium religione & moribus habita, Gregoriũ inter omnes fidei & pietatis amore in Deũ flagrantẽ, & miraculis clarum fana & ſimulachra demolientẽ intelligeret, rabie protinus incredibili exardeſcẽs, milites quadraginta ad Gregoriũ deſtinauit; qui vinctũ eum ad ſe perducerent. Adductum Flaccus cum Tircano in tribunali ſedens ita affatus eſt; Tune es ille Gregorius, deorum & principum contemptor? Cui Gregorius; Ego, vt verum fatear, ab infantia Deo meo ſeruiui, qui hominem ex limo terræ ad imaginem & ſimilitudinem ſuam facere dignatus eſt; ipſe eſt Deus fortis; qui vnicuique reddet iuxta opera ſua.

Cultus dæmonum mirè feruet ſub Diocletiano.

Gregorij eximia pietas & zelus pro fide Chriſtiana.

Capitur, & ſiſtitur ad tribunal.

Geneſ. 1.

Romion. 2.

Apocal. 22.

Flaccus verò, omiſſis, inquit, verborum ambagibus præcipio vt ſacrifices, niſi pœnas tibi duriſſimas cumulare velis. Gregorio autem abnuente, & nefarium ſcelus conſtanter execrante, Flaccus tormenta proferri, & maxillas martyris, tanquam in deos blaſphemi contũdi iuſſit. Illo autem pari conſtantia atque virtute deorum vanitatem arguẽte, nodoſi fuſtes allati fuêre; quibus & dorſum eius & ventrem acerrimè verberârũnt: ac penitus diſſipârunt. Indè manibus pedibuſque crudeliſſimè vinctum, in craticulam, igne ſuppoſito, iniecerũt. Illo verò ad Chriſtum preces fundente, diuinumque numen in ſui adiutorium vocante, repentè horribilis extitit terræmotus: qui inopinata ruina quadringentos quinquaginta paganos oppreſſit. Territus ea calamitate Flaccus fuga ſe indè celeriter proripuit: relictumque martyrem Tircanus ferro conſtrictum in carcerem recluſit.

Maxillæ eius verberãtur. *Nodoſis fuſtib. cæditur.* *In craticula aſſatur.* *Terræmotus multos paganos opprimit.*

Eadem illa nocte angelus Domini athletam inuiſit, diſſipatiſque tenebris, & vinculis confractis, pacem illi & conſtantiam precatus eſt. Inſequenti luce rurſus ad certamen productus martyr, admotis ad latera lampadibus toto penè corpore aduſtus fuit; ſed nihil ea inuictam illius virtutem infringere potuêre ſupplicia: prorſus vt Flaccus igne furoris totus exæſtuans, moræque impatiens capite eũ plecti iuberet. Raptatus itaque in medium amphiteatrum, & ab Aquilino ſpathario capite trũcatus, è corporis ergaſtulo ad cælos migrauit. Porrò Tircanus, vt nouam aliquam apud Flaccum iniret gratiã, horribiles feras dimitti iuſſit,

Angelus eũ conſolatur in carcere. *Lampadibus aduritur.* *Caput ei amputatur.*

iussit, qui sacrũ martyris corpus deuorarent: At illæ Flacco Tircanoque humaniores, omni feritate posita, corpus lambere; dimisso capite venerari; rugitus edere; multisque signis & indicijs tyrannorum rabiem detestari. Quo viso populus voce magna exclamauit; Verè magnus est Deus Christianorum: multique sua nomina Christo dedêre. Flaccus verò animo & corpore æger, diuina vrgente iustitia, præcordia euomens expirauit. Sacrũ autem martyris corpus Abundantia insigni pietate ac religione matrona, triginta quinque aureis à Tircano redemptum, preciosis conditum aromatibus, balsamo quoque & nardo, iuxta pontem lapideum & riuum, qui Sanguinarium appellatur, propè muros ciuitatis nono Kalend. Ianuarij cum hymnis & cãticis sepeliuit. Hoc verò tempore sanctissimi huius martyris reliquias religiosè colit ac seruat Ecclesia metropolitana Coloniensis summo in templo, collocatas super tumbam trium Regum: cum quibus eò sunt olim simul adductæ.

Feræ eius corpus venerantur.

Multi credũt in Christum.

Abundantia egregia matrona corpus eius sepelit.

Postea Coloniam Agrippinam translatum.

DE SACROSANCTA SOLENNITATE Natiuitatis Domini Nostri Iesu Christi: Ex R. P. Lodouico Granatensi.

Ex Concio 3. & 1. de Natali Domini.

QVANQVAM multa sint, fratres Charissimi, quę in hodiernæ solẽnitatis mysterijs admirãda sese nobis offerãt: in his tamẽ ineffabilis nati Saluatoris nostri supereminet humilitas. Mira siquidẽ sunt signa hęc, quę pastoribus cęlestis nuntius ad paruulũ Ihesum inueniendum proposuit; *pãnis quippè inuolutũ, & positũ in præsepio.* Ad quidnã sibi vult hæc tã dissi-

25. Decẽ.

Admiranda Christi humilitas.

Lucæ 2.

dissimilium rerum cõiunctio? Parum namque signa hæc tanti Saluatoris dignitati conuenire videntur, siuè diuinam in eo maiestatem, siuè regiam potestatem spectare velis. Quomodò enim pannis inuolutum narras, qui per Prophetam dicit *se esse amictum lumine sicut vestimento*? Quomodò in præsepio positum denuncias, qui apud Isaiam dicit: *Cælum mihi sedes est, & terra scabellum pedum meorum?* Et quidem hæc humano iudicio superna illa maiestate indigna esse videntur: verùm si paulisper oculos ab hoc diuinæ maiestatis splendore deflectentes, caussam propter quam Dominus hanc humilitatis speciem suscepit, propius contemplemur, inueniemus planè nullo conuenientiori habitu eum ad nos venire potuisse. Ex finis enim natura, rationem & conuenientiam eorum quæ ad finem consequendum destinata sunt, iudicare solemus. Nemo enim Regem purpura atque auro indui solitum repræhendit, si cum venatum pergit, rusticano habitu induatur: quandoquidem venatoribus hic amictus conuenientior, quam regius est. Quocircà huius Dominici natalis scopum atque finem paulo diligentius perquiramus. Quid tibi, bone Iesu, cum hoc inferiori mundo? quis tibi tam longinquæ peregrinationis finis exstitit? Nimirum (vt innumera alia bona prætercam) ad hoc venisti, vt tanquam verus generis humani medicus vulnera nostra sanares. Et quamuis multi essent ac varij morbi: quibus genus huhumanum infestabatur, vno tamen grauissimo morbo potissimum laborabat: nempè tumore super-

Psal. 103.

Isaiæ 66.

Simile.

Quarè Christus in mundũ venerit.

perbiæ: quo curando nulla certè potuit excogitari medicina salubrior.

Nam quia generis nostri parens superbia elatus, è summo dignitatis fastigio corruit, húc ipsum morbum velut hæreditario iure ad posteros transmisit; quo factum est, vt inter omnes omnium hominum cupiditates vehementissima sit honoris cupiditas: propter quem infinitis se periculis & laboribus obijciunt: nullumque facinus tetrum & immane recusant, modò per illud viam sibi ad inanes seculi honores & gloriam sternant. Cùm autem varia sint morbi huius medicamenta, primum inter ea locum humilitatis exempla obtinent: illa præcipuè quæ clarissimorum ac summorum hominũ sunt. Si hoc igitur ita est, quod quæso aliud vel efficacius vel illustrius exemplũ mundo exhiberi potuit, quàm stupenda Dominicæ Natiuitatis humilitas? Neque enim adeò mirum est, si vel Reges, vel Imperatores vel Pontifices Maximi sese ad ima demittant: cum omnes ex nihilo creati, ad nihilum naturæ lege ferantur. Verùm illud superat omnem admirationem, quod altissimus rerum omnium conditor, qui (vt Ioannes ait) habet in veste & femore suo scriptum, *Rex a Regum & Dominus Dominantium*; qui b *lucem habitat inaccessibilem*; qui *sedit super* c *Cherubin*; qui d *ambulat super pennas ventorum*: quem laudant astra matutina; ad cuius conspectum terra magnis fragoribus quassata contremiscit; ad cuius nutum columnæ cæli pauent: cui denique cætera omnia comparata, quamlibet maxima sint, nihil sunt, ille inquã, rerum omnium Dominus, tot se gradibus ad infi-

Quàm inclinetur homo ad ambitionem.

a *Apoc.* 19.
b 1. *Tim* 6.
c *Psalm.* 79.
d 103.

infimum vſque mundi locũ deiecerit. Primùm ſiquidem ad iumentorum ſe demiſit ſtabulum: deindè ad crucis ſupplicium: mox (ac ſi mortis debitor eſſet) ad tumulum: ac poſtremò ad inferorum vſque locum deſcendit. Quo certè exemplo nullum vel maius, vel illuſtrius ad humilitatis commendationem fingi potuit. Denique quiſquis vitam eius ab incunabilis ad crucem vſq; fuerit cõtemplatus inueniet planè omnia Chriſti tum dicta tum facta, humilitatem ſpirare, humilitatem commendare, humilitatem humanis mentibus infigere. Quemadmodum enim qui munitiſſimã arcem ſumma vi expugnare contendunt, diu noctuq; muros arietibus omniq; tormentorũ genere quatiunt, ita hic cæleſtis Imperator ab ipſis incunabulis, ad extremum vſque vitæ actũ, tot humilitatis documentis & exemplis, quaſi arietibus quibuſdam, ſuperbiam noſtram oppugnare non deſtitit. Hinc D. Gregorius: *Ad hoc*, inquit, *Vnigenitus Dei formam humilitatis noſtræ ſuſcepit; ad hoc inuiſibilis, non ſolum viſibilis, ſed etiam deſpectus apparuit; ad hoc contumeliarum ludibria, irriſionum opprobria, paßionum tormenta tolerauit: vt ſuperbum hominem doceret humilis Deus.* Quis igitur hoc exemplo non ſuperbiæ tumorem deponat, non ceruices deprimat, non ſanctæ humilitatis iugo colla ſubmittat? Cùm Dauid (propter admiſſum ſcelus in Vriam) diuina purgente vindicta à facie Abſolonis profugus in deſertũ fugeret, & flens nudis pedibus, operto capite, per cliuum montis Oliuarum adſcenderet, familia omnis, quæ illum ſequebatur, operto ſimiliter capite adſcendebat plorans. Si igitur Rege ſic gradiente,

Modis omnibus nos Chriſtus humilitatem docuit.

Simile.

2. Reg. 12. & 15.

diente, quisquam è familia eius phalerato equo veheretur, an non merito in magnum superbiæ atque immodestiæ crimen incideret? Si ergò Angelorum & hominum Rex, non quidem propter sua, sed propter nostra omnium scelera adeò se ad ima dejecit, vt (quemadmodùm Isaias ait) nouissimus virorum reputaretur, quomodo vilis homuncio & omni vitiorum genere coopertus apponit magnificare se super terram, & ambulare in magnis & mirabilibus super se? Itaque si medicamenti huius virtutem spectes, nullum certè huic morbo efficacius potuit adhiberi. Cuius rei præscius idem Propheta, Saluatoris aduentum vehementissimè desiderans: *Vtinam*, inquit, *disrumperes cælos, & descenderes: à facie tua montes defluerent.* Montium autem nomine superbos & elatos homines designauit: quos huius tam stupendæ humilitatis exemplo humiliandos præuidebat.

Esaiæ 53.

Esaiæ 64.

Habemus ergo hodie fratres, in nato saluatore summum humilitatis & paupertatis, imò & totius Euangelicæ perfectionis exemplum. Discamus itaque hinc humilitatem; discamus mansuetudinem; discamus charitatem; discamus patientiam: discamus labores amplecti: delicias aspernari: ac denique discamus omnia, quæ in hoc mundo bona putantur contemnere; cum sic ea videamus à summo orbis Domino despici atque contemni.

MARTY-

MARTYRIVM S. ANASTASIAE: PVblij viri clarissimi, sed Gentilis & sceleratissimi coniugis, quam tamen virginem permansisse, ex eius prima epistola ad Chrysogonum quodammodo colligi potest: Itemq; Theodotæ & trium filioru eius. Ex eo quod est apud S. Metaphrasten. Coronatæ sunt anno Christi 303. Marcelli Papæ 7. Diocletian. & Maximian. Imp. 20.

Vide Tom. 2. Annal. C. Baron. & Not. Martyr. Roman.

25. Decē.

Patria & parētes eius.

** vt patet ex 1. epistola ad Chrysogonū.*

ANASTASIA nobilissima Romanæ vrbis fœmina, viri cuiusdam Prætextati sed ethnici,* Christianæ tamen matris filia, generis splendore & corporis pulchritudine, animæ nobilitate & morum honestate nulli prorsus secunda, cum ab infantia Christi cognitione fideiq; mysterijs à Chrysogono exactè esset imbuta, hac vna in re meritò infęlix reputari poterat, quòd à patre, inuita planè, viro Gētili & Christianæ religionis infensissimo hosti, Publio nomine, matrimonij vinculo copulata fuerit. Horrebat illa viri consuetudinem: eoque in rerum publicarum administratione occupato vili induta habitu, vnica comitante ancilla, carceres obibat: custodibusq pecunia delinitis, martyrum curabat corpora: lauabat pedes: comam expurgabat; pilos tondebat; vulnera mundabat: nullumq; officij & charitatis genus omittens, Christi confessores, qua poterat reuerentia tractabat, pascebat, fouebatque. Hæc cum Publium latere non possent, qua erat in omnes Christianos crudelitate, ipsam quoque coniugem domestico diu multumque carcere afflictauit; & profectu-

A Chrysogono docetur fidem Christianam.

Iungitur inuita Publio.

In vili habitu adit carceres & ministrat sanctis.

Maritus eam affligit.

fecturus ad Persas, sub custodia in vinculis dereliquit; de ea supplicium post reditum sumpturus. Sed diuina prouidentia, in ipso itinere morbo confectus interijt: & Anastasia vinculis soluta, libertatique restituta, pristina pietatis officia resumpsit: seseq; totam cum bonis, quæ relicta fuerant, Christianorum præcipuè confessorum ac martyrum vsui atque obsequio mancipauit.

Maritus ei moritur.

Intereà cum Diocletianus odio Christiani nominis vehementer incensus, multa de sanctissimi viri Chrysogoni virtutib. inaudisset, hominem suo confestim tribunali sisti, & in Christi confessione constantem capite plecti iussit. Eadem illa persecutione tres quoque eximia pietate sorores, Agape, Chionia & Irene in Christi confessione constantes glorioso certamine martyrium subiêrunt: quorum omniũ reliquias S. Anastasia, martyrũ cumprimis studiosissima, preciosis vnguentis conditas honorificè composuit. Et hæc quidem Aquileiæ; vbi tunc Anastasia, relicta Vrbe, Christi confessoribus martyribusque suam nauabat operam.

S. Chrysogonus capite cæditur.

Harum sororum martyrium quære 1 April. Tomo 2.

Fuit quoque eodem tẽpore Theodota Christianæ religionis apud Diocletianum accusata: matrona cùm corporis animique dotib. ornatissima, tum religione & fide in Deum sanè præstantissima. Erat ex Bithyniæ ciuitate Nicea oriunda, & inquilina cũ Anastasia & trib. liberis in Macedonia, paria pietatis suæ & religionis documenta præbebat. Cùm autem antè Imperatoris tribunal consisteret, Leucadius quidam admiranda illius pulchritudine captus, eam sibi ab Imperatore popolscit coniugẽ: indi-

Theodota martyr.

Eius patria.

indignum asserens tanta tamque eximia venustate fœminam ad exitium rapi. Diocletianus haud grauatè Leucadij postulato annuit, ratus illius blanditijs facilè eam à Christi cōfessione ad deorum cultum perducendam. Igitur Leucadius gaudio exultans domum suam Theodotam abduxit: nihil non moliens vt eā suæ impietatis participem faceret. At illa cernens hominem nullum non mouere lapidem: Si, inquit, propter opes & pecunias me tibi cōiugem postulas, eccè tibi cedo omnibus solo Christo Deo meo contenta. Sin vt amplexibus fruaris, oleum sanè & & operam perdis: cùm ego neque ferro, neque igne, neq; vllis deniq; supplicijs à Christi amore auellenda sim.

Immutabilis eius constantia.

Intereà Diocletianus audiens tantā esse captiuorum multitudinem, qui pro Christiana religione in vinculis tenebantur, vt carceres quanquam amplissimi eorum minimè capaces essent, prçcepit, vt innnumerabilis multitudo, quouis supplicij genere, è medio tolleretur: locusque carceribus daretur. Fuit ilicò in omnes atrociter sæuitum: ita vt in sequenti luce Anastasia solita pietatis officia martyribus exhibitura veniens, carceres planè vacuos inueniret. Tum verò animo penè deficiens, fudit lachrymas, & concaua ergastuli loca fœmineo complens eiulatu, martyrum agones deplorabat. Accurrunt quidam è custodibus relicti, eamque flentem & eiulantē ad Florum Illyrici Præfectum perducunt. Is quanquā puniendæ illius constantiæ, qua in confessione vtebatur, magno ardore teneretur, tamen quia fas nō esse sciebat illustri genere fœminā supplicijs

Angusti sunt carceres propter multitudinē Christianorū captiuorum.

S. Anastasia denuò compræbēditur.

cijs ſubdere, eam ad Imperatorem tranſmiſit. Ille verò de facultatibus eius magis quā de honore deorum ſuorum ſolicitus: Vbi, inquit, aurum, vbi ſunt opes, quas à patre tuo viro clariſſimo & ſummo deorum amico accepiſti? Cui Anaſtaſia: Si adhuc reliquum mihi foret auri, quo Chriſti ſeruis ſubuenirem, non vtique me tibi tradidiſſem. Nunc autem quia omnia, vt oportuit, erogata ſunt: quod mihi reliquum eſt, ipſum quoque corpus Chriſto meo offerre volui.

Conſtantiſſimè reſpōdet Diocletiano.

His auditis Imperator, veritus ne tantę prudentiæ, conſtantiæque fęmineæ ſuccumberet, eam Præfecto examinandam tradidit: qui poſt blanditias minasque fruſtrà adhibitas, eam ad Vlpianum Capitolij Pontificem adduxit: vt aſtu ſuo, quo plurimum valere putabatur, eam in fraudem impietatis impelleret. Adhibuit ille cuncta quæ potuit patris ſui ſatanæ inſtrumenta; opes; diuitias; honores; veſtium ornatū; gemmarum ſplendorem: lectos argento incruſtatos, & ſtragulis elegantib. adornatos: cæteraque id genus ſtultorum ludibria: quin etiam contraria contrarijs opponēs, enſes micantes: vincula maleficiorum: flagella: lāpades, lebetes æneos: ſartagines: vngulas: aliaque aſpectū ſanè horribilia: quo vel ſic terrorem incuteret vel reb. lętis & externo homini gratiſſimis cōſtantem animi eius virtutem emolliret. Cùmque ſingulari animi magnitudine pia matrona cūcta deſpiceret, Vlpianus virtutē admiratus, in tertium diem cauſam diſcutiēdam diſtulit. Illa verò moræ, propter martyrij deſiderium, impatiens: Iam inquit, exiſtima hos tres dies elapſos

Vlpianus Capitolij pontifex, nititur eam euertere.

Non patitur differri martyrium ſuū.

elapsos esse. Nam eadem, quę nunc, animi tunc erit sententia.

Triduana cum inedia.

Sperans nihilominus Pontifex tempore tãtam virtutem cessuram, tradidit eam mulieribus gentilibus, vt eam effœminato sermone blanditijsque emollirent. At illa toto illo tẽpore cibi omnis potûsque expers, inter inanes mulierum strepitus, Christi opem implorabat assiduò, vnico tantum studio solicita, ne desiderata martyrij gloria fraudaretur. Die verò tertio Vlpianus vt audiuit immotum eius animum, in aulam furore & amentia plenus insiliens, cum in eam manus inijcere nefarias, & aliquid inhonestum prophanis dijs dignũ gerere conaretur, diuinitus oculorum luce orbatus & acri insuper dolore cruciatus in tenębris miser palpitare cœpit. Nec multo post ácrioribus dolorum telis confixus, polluta dijs suis animam tradidit.

Pontifex fit cæcus & vitam amittit.

Exindè Anastasia libertatem consecuta, protinus ad Theodotam abijt; quã suis colloquijs monitisque egregiè confirmauit. Paucis verò post diebus Comes Leucadius ex Bithynia reuersus, vt vidit Anastasiam Theodotæ adhærẽtem, atque pijs sermonibus ad certamen pro Christo subeundum hortantem, haud mediocri percitus furore, Anastasiam quidem statim iudiciario tribunali vinctam obtulit: Theodotam verò Proconsuli Bithyniæ ocyus transmisit. Qui tentata primum per blanditias matronæ voluntate, cum in vanum se verba facere animaduerteret, tyrannus vnum è filijs Euodium nomine accipiens, antè matris oculos virgis crudeliter cædi mandauit: Quod videns

S. Theodota mittitur captiua in Bithyniam.

videns generosa mater: Quin tu, inquit, nate, fortiter has plagas pro Christo perferto: Hæc enim supplicia sempiternos tibi honóres & immarcessibilem æternæ vitæ coronam cõciliabũt. Sta viriliter nate, nè succumbas. Aderit citò ipse Dominus Christus Iesus, qui suauissima consolatione omnem lachrymam ab oculis absterget.

Euodius Theodotæ filius acriter cæditur.

S. Theodota egregiè confortat filium suum.

His Proconsul animo vel maximè incensus maligni dæmonis suggestiõe improbum capit consilium. Viro enim petulanti & œstro libidinis insanienti castissimam matronam tradidit illudendam. Erat ei nomen Hyrtacus: qui simulàc manum in eam inijcere tentauit, ab angelo Dei adeò grauiter cæsus est, vt profluẽte è naribus cruore, tota facie liuidus recederet. Vndè magis conturbatus Proconsul eam vnà cum filijs ignis incendio condemnauit. Itaq; ardentem cum trib. liberis ingressa fornacem, læti omnes & alacres suas Christo animas reddiderunt.

Vltio diuina in virum libidinosum.

S. Theodota cum tribus filijs in fornace reddit spiritum.

Porrò Anastasia in vinculis tenebatur apud Præfectum Illyrici: qui cum tota mentis auiditate opibus illius inhiaret, fraudulenter accedens: Quandoquidem, inquit, Christus tuus præcepit diuitiarum contemptum: cede mihi pecunijs, & possessionibus cunctisque facultatibus: quò deinceps liberè Deo tuo seruire valeas. Ad ea Christi famula respõdens: Sed enim (inquit) ô Iudex alicubi dictum est in Euangelijs à meo Christo: Vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis sic thesaurum in cælis. Itanè ergo, tibi homini diuiti & opulento pauperum facultates tradam? Commotus ira

Matth. 19.

Præfectus, eã cũ alijs numero 120. in profundũ maris submergi iubet. Eo verò mortis discrimine B. Theodotę adiutorio mirabiliter eruta; tertio post die præsidis mandato trib. fuit alligata palis; sicque consummanda, igne vndique circũdata: quæ quidem in medijs flammis eam continua inedia cruciandam in vincula protrusit: vbi postquam dies sexaginta, omni licèt alimento destituta securè & sanè exegisset, indignans & fremens, tyrannus eandem placidè Christo spiritum commendans, mente hilari è vita excessit. Sacrum eius corpus Appollonia claro genere matrona, domi suæ reuerenter condidit, atque in horto honorificè sepeliuit, inclytis admodum posteà glorificatum miraculis.

S. Anastasia victrix migrat ad Dominum.

VITA ET MARTYRIVM S. EVGENIÆ virginis Romanæ nobilissimæ: Philippi Patris eius, Prothi & Hyacinthi Eunuchorũ: Ex eo quod est apud Metaphrasten. Passi sunt anno Christi 262. Dionys. Papæ 2. Valeria. & Gall. Impp. 8.

Vide Tom. 2 Annal. C. Baron. & Notat. ad Martyrol. Rom. 25. Decẽb.

BEATA Eugenia, animo vti generosa, sic specie & pulchritudine admodùm inclyta, parentibus Romanis orta est, natalium splendore quidem illustrissimis: at cultui idolorum plurimùm deditis; patre nimirum Philippo: matre verò Claudia. Erant aùtem ei fratres germani Auita & Sergius. Porrò pater eius ob meritorum claritudinem ab Imperatore Commodo eximia dignitate sublimatus, Præfectura videlicet totius AEgypti,

Patria & parẽtes eius.

Philippus pater eius exaltatur ab Imperatore.

pti, assumpta secum omni familia: in vrbe Alexandrina sedem fixit. Et quidem rerum gubernacula prudenter administrans, Iudæos & magos vt pessimum hominum genus vehementer exagitabat; Christianis autem ob perfectam vitæ philosophiam parcens: concedebat eis habitare & conuersari in suburbijs. Sed enim cùm esset eruditionis & eloquentiæ amantissimus, Eugeniam filiam suam omnibus liberalibus artibus, plenè erudiri & tam Latino quàm Græco eloquio egregiè instrui curauit. Illa verò vt erat acerrimi ingenij & memoriæ admodũ tenacis, quicquid audiendo semel vel legendo poterat arripere: perpetuò retinebat.

Beneuolus in Christianos.

Eugeniæ filiæ eius in literis progressus.

Fama igitur meritorum eius longè lateque sese diffundente, iuuenes sanè complures opibus & genere clarissimi eius ambiebant nuptias; demùm verò * Aquilino Consuli apud Romanos nobilissimo à parentibus desponsata fuit. At illa quiduis potius pati parata, quàm castæ virginitatis dispendium: pia quadam fraude vtrosque decepit Venit ei autẽ quandoq; in manus B.Pauli Apostoli Epistolarum liber; quẽ cum attentissima mẽte perlegeret, fuit ilicò diuinitùs illuminata: ac Christo occultè credidit. Igitur animo iam reddita Christiana, secũ pertractans qua ratiõe impietatis vinculis facilius sese expediret, rogat parentes vt recreandi gratia permitteretur prædia sua in suburbano Alexandriȩ posita circuire & perlustrare. Quo impetrato, assumptis secum Eunuchis * Protho & Hyacintho, eis

Despondetur Eugenia Aquilino Consuli.

** Aquilio & Acilio.*

Quo pacto ad Christum cõuersa.

En prouidũ eius consiliũ.

** Preta.*

(quod essent omni disciplinarum genere egregiè imbuti) nullo penè negotio ad fidem Christi conuersis, animi sui conceptum manifestauit. Itaque clam ab eis attonsa ac virili habitu induta, protinus relicto cautè comitatu, ad monasterium monachorũ quod erat non procul à ciuitate simul properant: virumque se simulans ac Eugenium nũcupans vna cum Protho & Hyacintho in fratrum societatem se recipi postulant. Quam Helenus Episcopus Heliopoleos, diuino oraculo edoctus, cum fœminam sciret, præclarè de virili animo commendauit, ac sacro fonte cum socijs expiatam, in numerum monachorum coaptauit.

Prothum & Hyacinthũ eunuchos suos ad Christi fidem cõuertit.

Mutatis habitu & nomine baptizatur cũ eunuchis & fit monacha.

Illa igitur vocationem suam jugiter attendens, virtutum incrementis strenuè inuigilabat: in diuinis scripturis meditãs die ac nocte. Quo factum est, vt biennij spatio vitæ integritate omnes ibidem longè superaret; tenera, inquam, virgo viros: ac B. Abbate nõ multo pòst vita functo, in regimine succedere communi fratrum suffragio coacta fuerit. Parentibus interim eius ob dilectissimæ filiæ amissionem, in continuo penè luctu degentibus. Gentilium verò pontifices mœrebundo patri solamen aliquod excogitantes, vaticinantur deos captos amore Eugeniæ, eam in cælum rapuisse. Vndè ille plurimum gauisus, auream ei erexit statuam: & tanquam nouæ Deæ miser illi sacrificabat. At mater & fratres quibus sanior mens, de figmento dubitantes: Eugeniam suprà modum lugebant.

Mirè proficit in pietate

Cogitur præesse fratribus.

Parentes plurimum dolent filiæ amissionem.

Quæ intereà cum insigniter admodum præfecturam monasterij exerceret: tum ei cęlitùs acces-

Optimè præest suis Eugenia.

accessit curationũ gratia. Contigit porrò matronam quãdam opibus ac gloria insignẽ, Melanthiam nomine, in quodam suo agro propè monasterium degentem, à quartana, olei sacri vnctione ab Eugenia liberari. Et quidem eam virum Melanthia existimans, progressu temporis familiarior effecta, & sępiusculè eã cum munusculis visitãs, demum satanæ astu speciei ac vultus eius decore capta, sub cupidinis iugo infelix ingemiscebat. Excogitans igitur qualiter interna depascens incendium extinguere posset: languorem simulans pro Eugenio misit. Cui tanquàm viro cum amorem pandit: tum protinus ad commixtionẽ inducere omni studio conatur. At Eugenius scelus abhorrens, cũ eam sermonibus manibusque à se repelleret, Melanthia confusa, magis autem ob contemptum exacerbata, dubitans nè Eugenius factũ proderet & sic infamiam ipsa incurreret: eum præueniendum censuit. Ad vrbem itaque properat, Præfectum Philippum protinùs adit: ac Eugenium de intentata violẽtia acerrimo spiritu accusat. Præfectus verò tantæ matronæ indubiam adhibens fidem, Eugenium cum omnibus qui cũ eo erãt compręhendi iussit, diemque statuit, quo cuncti pariter acerbissimis suppliciorum generibus interirent.

Claret miraculis.

Impudicè adamatur à quadam matrona.

Sollicitatur ad stuprum.

Abhorret nefarium actum.

Accusatur innocens stupri.

Præfinito igitur die in medium producta Eugenia, grauibus onerata catenis Præfecto oblata fuit: qui toruo eam intuens vultu, inter varia verborum iacula sciscitatur, num adeò nefaria & impudica Christus quẽ coleret, doceret. Cumque obiectum crimen virgo egregiè diluisset, Melanthia verò pertinax, ancillã

Sistitur Præfecto.

Purgat se.

prout ab ea edocta fuerat testem violentiæ adhibuisset; Eugenia demùm pro defensione veritatis, & nè Christianum nomen falsitate cōfunderetur, coacta etiam aliquid facere præter honestum & decorum, supernè acceptam disrumpit tunicam; nudatisque quibusdam partibus corporis, verè fœminam se esse ostendit; deindè conuersa ad patrem, se ipsam Eugeniam eius filiam: socios verò Prothum & Hyacinthum eunuchos suos esse palam declarauit. Quanto autem tunc stupore repleti, quanto gaudio, quantisque lachrymis perfusi filiam agnitam parentes amplexati sint, quis pro dignitate explicare queat? Melanthia verò resipiscere contemnens, diuina eam persequente vindicta, à fulmine interempta: cum omni domo sua consumpta est. Parentibus autem Eugeniæ & amicis, eius sedulitate ad Christi fidem conuersis, reddita est breui Ecclesiæ optata pax.

Qualis & quænam sit manifestat.

Melanthiæ infæ ix interitus.

Eugenia parentes suos ad Christi fidem conuertit.

Rebus igitur Christianorum egregiè florentibus, eccè impij quidam satanę immissionibus excitati Imperatores adeũt, ac Philippum prefectum de magnorum deorum cultus abolitione, & Reip. cōturbatione accusarunt. Illi eorũ relatione plurimũ cōmoti, Philippo cōfestim scriptis denunciarunt, ni velit insigni sua dignitate exui, protinùs patrios ritus restauret. Eo accepto mandato Philippus, morbum simulans, venditisque interim facultatibus, eas partim ecclesijs partim pauperibus distribuit.

Philippus pater eius accusatur apud Imperatores.

Mittitur ei inter hæc in Præfectura successor Terentius, qui subornatis quibusdam fictis Chri-

Philippi successor Terentius.

Christianis, ac clanculum ad eum immissis, precibus intentum gladio percuti curauit. Sicque martyrij gloria redimitus Philippus, post triduum quod accepta plaga superuixerat, honorificè admodum sepultus est in loco Isium nuncupato; vbi ipse, cum adhuc viueret ædem sacram ædificarat. Cui cum & aliam domum ad excipiẽdos peregrinos Claudia vxor eius addidisset, aliquanto post tempore Romam cum suis redijt. Vbi Eugenia meliora æmulans charismata, complures virgines natalium quoque ac diuitiarum gloria illustres, cum ad Christi fidem conuertisset, sibi associauit. Et quidem præter alias, opera Prothi & Hyacinthi, clarissimam Basillam; quæ quod nollet sponso suo Pompeio matrimonio copulari, ab eo apud Imperatorem accusata quod & Christiana esset: iussu eiusdem capite obtruncata martyrij palmam adepta est.

Philippi martyrium.

Locus sepulturæ eius.

Claudia cum familia reuertitur Romam.

Eugeniæ ibidem eximij fructus.

Basillæ virginis martyrium.

Post quæ compræhenduntur Prothus & Hyacinthus Eunuchi, Beatæ Eugeniæ indiuisi comites & meritis haud impares; trahũtur ad Iouis fanum: vt ei sacrificent. Cùm autem orarent, cecidit simulachrum ad pedes eorum: in puluerem cineremque omninò redactum. Nicetius verò Præfectus id haud virtuti diuinæ sed magicæ arti attribuens, gladio eos animaduerti iussit: & Eugeniam mandato Imperatoris sibi sisti. Quæ imperterrita antè tribunal eius consistens, insigni sanè oratione Christianos, à calumnia quod magicis artibus vterentur vindicauit: ac idolorum vanitatem, eorumque cultores egregiè pudefecit.

Prothi & Hyacinthi Eunuchorũ Martyrium.

Eugenia sistitur Præfecto.

Templum Dianæ eius precibus subuersum.

Vndè Nicetius exacerbatus, protinùs eam ad templum Dianæ abduci iussit, vt eidẽ sacrificaret; verùm illa Deum deprecante fanum cum idolo cælitùs subuersum est. Id audiens Imperator, tenebris impietatis occęcatus, eam ingenti saxo collo eius alligato in Tyberim præcipitari mandat: quod & confestim factum est.

Quæ tamen illæsa permansit.

Ioan. 21.

Sed lapide collo eius exoluto, aquas instar diui Petri inambulabat. Indè verò in fornacem ardentem mittitur: verùm igne diuinitùs extincto illęsa egreditur. Carceri deindè mancipatur tenebricosissimo: vt ibidẽ squalore & inedia consumpta interiret. At ibidẽ à Christo, diuino lumine & cælesti pane confortata: ab eodem, quod & illo die quo ad terras descenderat, eam ad cælestia subleuaret, promissum accipere meruit.

Consolatur à Christo Domino.

Decollatur.

Ipso igitur die Natalis Domini à Præfecto missus spiculator, eam in carcere obtruncauit. Porrò sacrum corpus eius à matre & fratribus indè sublatum, via Romana honorificè admodùm tumulatum est. Cæterùm aliquanto post tempore matri apparuit, ineffabili splendore corusca: ac gloriosa virginum stipata multitudine. Cumque eam abundè consolata fuisset: non ita multis post diebus subsecuturam eam certo prædixit.

Locus sepulturæ eius.

Apparet matri & obitũ eius prædicit.

(.·.)

NOBILE

NOBILE CERTAMEN SANCTISsimi Protomartyris Stephani; qui passus est 26. Decembris: Septimo ab Ascensione Domini mẽse. Anno 18. Tiberij Imp.

Vide C. Baron. Annal. Tom 1. anno Christi 34. & Not. in Martyr. Rom. 26. Decẽ.

STEPHANVS diuini spiritûs gratia mirificè repletus, primus Diaconorum Christianorum omnium, primus inuectam ab ipso Christo in mundum fidem, præclaro sanguinis sui testimonio consignauit. Vndè autem necis eius oborta fuit occasio S. Lucas in actis Apostolorum docet; qui nobile eius certamen & triumphum egregium exactè conscripsit. *Act. 6. 7. 8.* Postquàm enim vehemens è cælo spiritus à *Act. 2.* Christo missus, sacra Apostolorũ pectora stupendo planè & vocis & linguæ miraculo impleuerat, continuo ad fidei & Sacrosancti Euangelij semina dispergenda se contulerunt. *En admirabilem Sancti spiritûs operationem.* Cumque ex omni, quæ sub cælo est, natione Hierosolymis degerent, reique nouitate commoti, ad concionem confluerent, stupore sanè repleti sunt, quod homines rudes & idiotas omnium idioma proferre audirẽt. Quarè Pharisæi & proprijs aurib. fidẽ derogantes, & eos qui rei tam admirandæ stupore tenebantur, irridentes, ex musto mentis quendam furorem, Apostolos hausisse calumniati sunt. *Eximius fructus concionis D. Petri.* Petrus verò diuini verbi calore accensus, vno orationis actu, tria animarũ millia piscatus est; & insigni insuper miraculo claudi ad Speciosam templi portam integræ sanitati restituti, Ecclesiã *Act. 3.* incredibili accessione cumulauit; prorsus vt iam indè plurium opera, qui gratiæ ministrarent, indigeret.

S. Stephani Primordia.

Igitur Spirituſſanctus ad communem Apoſtolorum operam promomouendam, Stephanum admirabili ſapientia & gratia virum aduocauit. Qui ſignis & ſtupendis rerum factis omnium in ſe ora conuertit; & pios quidem ad Chriſti cõfeſſionem perduxit: impios verò odio & ira furentes in ſe concitauit.

Antiq. lib. 20. cap. vlt. Lucia. epiſ. de Inuent. S. Stephani.

Erant Hieroſolymis omnium Iudæorũ metropoli collegia, in quibus erudiebantur adoleſcentes, qui ex diuerſis prouincijs confluebant, vt diuinam legem addiſcerent: Græcorũ verò ſcientias vel nationum linguas haud licuiſſe publicè tradi Ioſephus teſtatur. Erat Stephanus vnus ex illis, & cum illis eodem vſus fuerat legis magiſtro Gamaliele; cumque Chriſti fidẽ liberè fortiterque annunciaret, ac eã miraculis conſignaret, cũ ſodalium omniũ ac condiſcipulorũ, tum præſertim Sauli Tharſenſis ſynagogæ eorum qui erant è Cilicia facile principis in ſe impetum mouit. Incentor enim omnium eſſe viſus eſt Saulus, quod ipſe in Iudaiſmo profeciſſet præ cæteris coætaneis ſuis, paternarum traditionum abundantius æmulator exiſtens: qui nec à cœpto deſtitit, donec eundẽ lapidibus obrutũ, ſicque iã eſſe cognouiſſet exſtinctum. Sed æquum eſt vt inuicti Martyris certamen, quo aduerſus fidei hoſtes Alexandrinos & Libertinos, & Cyrenæos, aliosq; ex omni parte homines impietate cõſpirantes decertauit, inſpiciamus. Cũ nullis vel argumentis vel fraudibus diui Spiritûs vi, qui in Stephano operabatur, reſiſtere valerẽt, falſis eum criminibus oppugnare conſtituunt. Ac primò quidẽ execrandæ in Deũ & Moſen blaſphemiæ

Paul. ad Gal. cap. 1.

Falſo accuſatur Stephanus.

phemiæ

phemiæ apud populum eum insimulant: deindè multa aduersus locũ sanctum & sacra eorũ instituta disseruisse calumniati sunt. Stephanus autẽ diuino quodam claritatis lumine circumfusus, longa orationis serie à sacro petita eloquio, Christum eiusq; gratiam eis aperuit: & inflammato spiritu perfidiam & in instituto scelere pertinaciam exprobrauit. Illi verò immani & ferina quadam rabie debacchantes dissecabantur cordibus & dentium stridore insitum animis furorem testabantur. Sed animi & prudentiæ magnitudine excellens Stephanus, furori illorum patientiam opponebat: beneuolentiam odio; minis mortis contemptionẽ: terrori vitæ despicientiã. Cumque perfidi Iudęi, & in scelere pertinaces, toto animo ad cædẽ spectarẽt, ille admirabili charitatis ardore incensus, nunc eos vt fratres intuẽs, nũc vt patres demulcens, omnem eorũ rabiem facilè superabat. Sed cũ nec si quidem excellẽs eius in omni genere virtus immanem eorum crudelitatem frangere posset, tota mente Deo intentus, cum esset plenus Spiritusancto, eccè, inquit, video cælos apertos, & Christũ diuinitatis gloria mirabiliter fulgentem à dexteris virtutis Dei causæ nostrę patrocinio fungentẽ adspicio. Illi verò accepta hac voce, obstructis auribus, in eũ consurgunt; & valido cum impetu atque clamore è synagoga eijciũt: festinantesq; & suæ crudelitati, & Stephani desiderio finẽ imponere densissimo lapidũ imbre illum obruũt. Sed quid interim Stephanus? Quib. armis tantã eorũ sæuitiam repulit? Certè non alijs, quã quibus ipse Christus Dominus Cruci con-

Purgat se S. Stephanus.

Stephani eximiæ virtutes.

Stephanus videt Christum.

Lapidibus obruitur.

confixus suorum inimicorum rabiem repressit. De corporis enim salute nihil omninò solicitus, primò quidem perbreui oratione suã domino animam cõmendans exclamauit: Domine suscipe spiritum meum. Dein ardentiori pietatis studio pro lapidantium se salute deprecans, positis, summa cum reuerentia humi genibus, Domine, inquit, ne statuas illis hoc peccatum. Quæ cum voce magna & pietatis plenissima exoràsset, in dulcem mortis resolutus soporem placidè quieuit.

Orat pro lapidãtibus se.

Obdormit in Domino.

Locus verò, in quo sanctus protomartyr pro confessione Christi occubuit, non integro stadio Hierosolymis distabat; quem Eudoxia Augusta nobilissimæ ecclesiæ fabrica egregiè illustrauit; situsque erat extra portam quæ vergebat ad Aquilonem, & ducebat ad Cedar; quæ posteà S. Stephani nomine appellata fuit: alio nomine porta Ephraim dicta. Lapis verò, super quem positus lapidum suscepit imbres, in Ecclesiam Apostolorum ad montem Sion positam translatus, magna veneratione est habitus. Porrò vnus ex lapidibus, quo idem protomartyr percussus est, à quopiam Christianorum collectus Anconam Italiæ ciuitatem translatus est: ibidemque ea de causa, Ecclesia in honorem Martyris excitata: in qua eius memoriam annua celebritate agi consueuisse, antiqua testantur Martyrologia. Ibi verò quantis eius sanctitas, & gloria, qua in cælis fruitur, coruscauerit miraculis: satis superq; declarat a Augustinus qui vnus sufficiẽs est ad hæreticorũ calumnias retũdẽdas.

Locus vbi passus est Stephanus.

a Serm. 31. & 32. de diuersis.

Cæterùm sacrum eius corpus sepulturæ cõmitti

mitti statim non potuit, obstantibus Iudæis; quam die nocteque sub dio expositum custodiebāt, vt à feris & volucrib. cōsumeretur. Sed Christo protectore diu intactum planè atque illęsum permāsit; donec Gamaliel collectos quoscunque potuit, Christianos occultè submisit: qui rebus omnibus ad sepulturam necessarijs egregiè instructi, sublatum vehiculo ad villā Caphargamalā (quod interpretatur villa Gamalielis) deportarunt: vbi summa funeris magnificentia, in Orientali theca in nouo monumento ipsius Gamalielis conditum fuit.

Gamaliel corpus S. Protomartyris sepeliri curat.

De inuentione reliquiarum eius ac sociorum quærat Lector tom. 3. die. 3. Augusti. De miraculis verò multa sunt apud Augustinum & Euodium episcopum quæ nimis longum foret hic adscribere.

VITA S. IOANNIS APOSTOLI ET Euangelistæ: Ex probatissimis antiquorum patrum scriptis, Ad censuram Illustrissimi Baron. redactis: Obijt anno Domini 101. Clementis Papæ nono, Traiani Imp. 2.

Vide 1. & 2. Tom. C. Baron. & Not. ad Martyr. Rom.

IOANNES Iacobi Apostoli, quem a Herodes gladio interficiendum curauit, frater, Zebedæo patre natus est. Is à Christo vnà cum Iacobo fratre, cum in mare Galileæ piscatores retia reficerent, vocatus, statim relicto patre, rebusque omnibus, se in illius disciplinam tradidit. Licet enim nobilitate generis multis conspicuus & ea propter ipsi etiā Pontifici notus fuisse dicatur, Euangelistæ tamen testi-

27. Decē.
a *Actor. 12.*
Patria eius.
Ioannes fuit nobilis.
Hieron. Epist. 6.

teſtimonio ipſum fuiſſe piſcatorem & retia conſarcinâſſe conſtat. Ditiorem tamen cæteris Apoſtolis piſcatoribus fuiſſe, ea eſt cóiectura, quod mercenarios ad piſcationem conductos habebat: nam Marcus de ipſo, & Iacobo fratre ipſiꝰ ait, quod relicto patre ſuo Zebedęo in naui cum mercenarijs ſe[illegible]iunt Ieſum: habuiſſeq́ue Hieroſolymis domum, in quam poſt Chriſti paſſionem, Dei genitricem recepit, æquè aſſentimur. Cæterùm à Domino ad Apoſtolici muneris dignitatem nõ adoleſcentulus, ſed annũ agens vigeſimum ſecundũ, electus eſt: ac tribus poſt annis, quibus cũ Domino verſatus eſt, tempore paſſionis in vltima cœna anno ætatis ſuæ vigeſimo quinto, ſacerdotio initiatus eſt: nam ab ea ætate diuina lege Leuitis conceſſum erat miniſtrare in tabernaculo fœderis. Porrò quanta amoris teneritudine Chriſtus Dominus eũ amplexatus fuerit, ex Euangelijs luce meridiana clarius patet. Quarè omiſſis ijs, quæ ſacroſancta Euangelia de illo teſtantur, operæ precium eſt vt geſta illius à glorioſo Crucis triumpho perſtringamus.

Marc. 1.

Secundũ editionem ſeptuaginta interpretum. Secundũ Hebraicã verò triginta annorũ numerum præſcriptum fuiſſe Hieronymus tradit in Ezechielem l. 3. Cap 11.

Igitur in partitione prouinciarum Aſiam illi obtigiſſe referunt: non quidẽ ſtatim à morte Chriſti, ſed multo poſt tempore; vtpotè poſt necem Petri & Pauli Apoſtolorum; quorum prædicatione, Eccleſiæ Aſianæ fuerant fundatæ, & ad pietatem optimè inſtitutæ. Nã & Minoris Aſiæ eccleſias à Petro erectas eſſe conſtat; à Paulo autẽ alias plures; vtpotè qui Epheſi Aſiæ metropoli triennio docuit, eandẽq́ue Eccleſiã primus omnium fundauit. Quãobrem

Euſeb. principio 3 lib. Hiſtor. Eccl.

Aſianæ Eccleſiæ primũ ab Apoſtolis Petro & Paulo inſtitutæ.

obrem etsi (quod multi testantur) cum Hierosolymis iussi sunt abire fideles, Ioannes vnà cum Dei genitrice Ephesum venit, non tamen illum ibi Euangelium prædicasse, atque Ephesinam Ecclesiam erexisse constat, Timotheus namque à Paulo Ephesinus pontifex creatus, antè Ioannem in ea messe laborauit: quo viuo Ioannes eidem Ecclesiæ nequaquam præfuit; licet fortassis eam lumine suæ doctrinæ illustrauerit. Cæterùm vltimis post necem Apostolorum temporibus cum ab hæreticis Asiæ ecclesias vexari cognosceret, eò profectus est, easque protinus administrandas curandasque suscepit: ne, qui in ea erant regione fideles, hæreticorum fraudibus à syncera fide exciderent.

Venit Ephesum Ioannes cum virgine Maria.

Timotheus antè Ioannem Epheso Episcopus præfuit.

Dum igitur Ephesi atque adeò in tota Asia verbũ Dei prædicaret, anno Christi Redemptoris nonagesimo secundo, Domitiano Augusto decimumquintum, & Nerua Cocceio secundum Coss. siue inuidia Apollonij, qui in Christianos erat infensissimus, vel fortassis Euphratis philosophi desertoris apud Domitianum agentis, his officijs assueti; aut opera Ebionis hæresiarchæ, eiusdem Ioannis hostis acerbissimi, ipse Ioannes ad Domitianum Imperatorem reus impietatis, à Proconsule Asiæ Romam vinctus mittitur; atque ad portam Latinam in conspectu Senatûs in dolium feruentis olei, (siue potius solium) tonsus primum ignominiæ causa, immittitur: ex quo tamen saluus planè atque incolumis, sinè vllo doloris sensu, magna omnium admiratione exiuit. Hæc ita se habere confirmat inpri-

Epheso Romam reus accersitur.

Martyrium eius.

Huius veritatis grauissimi sunt ad-

Stipulatores Tertull. de præscript. cap 36 Hieronym in Iouin. lib 1. & in Matth. cap. 20.

inprimis vetus ac nobile Ioannis martyrij, & tam insignis editi miraculi monumentum, apud portam Latinam; vbi sæuum illud constat illatum esse supplicium; imò & ipsa dies qua hæc facta sunt pridiè Nonas Maij; quæ perpetua est memoria illustrata: dum eadem, recurrente quolibet anno, Romæ, & alibi, annua celebritate recolitur.

Mittitur in exilium Ioannes in Patmos.

Porrò Domitianus, tam inusitatæ rei miraculo stupore quidem correptus, verum tenebris infidelitatis planè occæcatus, virum sanctum perpetuo exilio condemnans, in insulam Patmos deportandum curauit. In ea insula, eo die quem Dominicum nunc etiam dicimus, visio quædam ei oblata est, qua illi multa magnaque mysteria ita patefacta sunt, vt ea cum scripsisset, ad septem Asiæ Ecclesias, Ephesinã, Smyrnensem; Pergamenam; Thyatiranam; Sardensem: Philadelphianã; Laodicenemque iussu Dei miserit. In insula verò Patmos anno vno & eo amplius constitutus omnes eiusdem insulæ incolas ad pietatem instituit, & minimè pænitendos exilij sui fructus fecit. Eodem illo tempore sacer * Dionysius 90. fermè annorum vir ex Athenis ad Apostolum literas dedit, quibus prophetico spiritu instantem ab exilio in Asiam reditum ei annunciauit. Quod vaticinium mox effectum sortitum est. Nam mortuo Domitiano, Nerua, qui in imperium successit, rescissis Domitiani actis, omnibus pœna exilij mulctatis libertatem restituit.

Conscribit Apocalypsim.

Hæc Metaphr. quæ non reijcit Baronius, imo confirmat.

** Areopagita*

Nerua Imperator eum ab exilio reuocat.

Igitur Imperatoris edicto in Patmon delato, Ioannes sinè mora Ephesum nauigare constituit. At verò insulani qui sanctissimi Do-

ctoris

ctoris sui monita pietatemque egregiè imbiberant, illius discessum ægris admodum animis tulêre; vndè luctu lachrymisque deformati, supplices ad eum venêre, orantes atque obtestantes, vt, si abire omninò decreuisset, saltē aliquod doctrinæ suæ monimentum relinqueret, & totum redemptionis nostræ mysterium literis consignaret. Nec recusauit Theologus, sed indicto omnib. ieiunio, ieiunus ipse & propemodum corpore exhaustus, assumpto secum ex discipulis vno, montis conscendit verticem. Vbi cum tota mēte diuinis intentus rebus Euangelij mysteria scribere aggrederetur, repentè horrenda tonitrua ac fulgura vehemēti fragore elisa, atque effulgentia micuêre. Quorum terrore exanimis propemodū collapsus discipulus, Ioannes verò Christi spiritu egregiè roboratus constitit immobilis; finemq; rerum admirandarum expectans, postremò huiusmodi vocem è cælo dilapsam percepit: In principio erat verbū, & verbū erat apud Deū, & Deus erat verbū. Sicque totā Euangelij seriē contexens, eā Insularibus tradidit, ijsq; lugentibus & inuitis Ephesum deindè nauigauit. Vbi cū sedem ac domicilium rerum suarum collocasset, omnesque & animi & corporis vires ad collapsa in multis fidei ac religionis fundamenta restauranda intenderet, quorundam rogatu ad finitimas gentes proficiscitur.

Hæc sanè haudquaquam apocrypha esse testatur Iaron. Annal. tom. I.

Conscribit Euangeliū.

Redit Ephesum.

Cumque ad vrbem quandam non longè indè distantem (cuius etiam nomen nōnulli memorant) se contulisset: & fratres, qui in hac erant, opportunè recreasset, quendam ibi fortè reperit adolescentē, corporis viribus valentē,

Hanc historiam, vt verissimam, plurimorum testimonio

comprobat C. Baron. Tom 1. Annal. anno Christi 98.

vultu & oris confirmatione admodum venustũ. Generositatem verò animæ illius, ac morum liberalitatem attentius cum obseruasset, alio autẽ indè discessurus, protinus, data adolescenti benedictione, in eũ, qui ibi episcopus erat constitutus, oculos conuertit, eumque sic affatus est: Hunc adolescentulum omni studio, cura & cogitatione, coram Ecclesia & Christo teste, tibi tuæque fidei commendo. Quem cum Episcopus in suam tutelam accepisset, & omnia se facturum fuisset pollicitus, Ioannes eadem iterum atque iterum illi edisserit: eiusque fidem contestator: Ephesum deindè redit. Episcopus ille adolescentulum sibi concreditum in domum suam recipiens, educauit pro suo; in officio continuit; fouitque humaniter: ad extremum Baptismi sacramento illuminauit. Posteà verò vbi Sigillo Domini (nempè Sacramento Confirmationis, vt addit interpres) tanquam perfecta tutaque eius animæ custodia obsignasset, nõnihil de cura & obseruatione in eo instituendo suscepta remisit. Quem quidem non solum liberior viuendi potestas, quam fuerat paulò antè tempus adeptus, verũ etiam quidam adolescentes eius æquales, otio languidi, inertia dissoluti, & omni malorum genere assuefacti corrupêrunt. Et primum exquisitis conuiuiorum opiparorum delicijs, illum alliciunt, inuitumq; noctu deindè educẽtes, ad furti societatem coëundam atrahunt: tum maiora moliri flagitia hortantur. Iste pedetentim assuescit; & propter generosam animi magnitudinem, tãquam æquus effrænatus, & nimium sibi suisque viribus præfidens, extrà

En quid non facit praua societas.

rectam

rectam viam impetu fertur, frænaque acriter præmordés, procliuius in profundũ vitiorum gurgitẽ se præcipitat. Atq; cùm iam in desperationem salutis in Deo sitæ veniret, deinceps non de exiguis noxis cogitauit, sed maximis quibusdam ac nefarijs facinoribus admissis: vbi semel omni improbitate & nequitia perditus euaserat, nullã non sceleris labem ex æquo cum alijs contrahere secum statuit. Illis igitur in familiaritatem adscitis, & magna latronum turba collecta, animo prompto paratoque se ducem manu violentissimum, sanguinis effusione crudelissimum, seueritate denique acerbissimum præbuit.

Adolescens optimè institutus tandẽ fit pessimus latro.

Intereà temporis, vbi necessaria ad rem incidebat occasio, Ioannes accersitur. Ille, vbi alias res, quarum gratia venerat, recta ratione disposuisset: Age, inquit, episcope, depositum nobis redde, quod ego & Christus, Ecclesia teste, quam gubernas, tibi commisimus. Hic verò primò attonitus obstupuit: arbitratus pecuniam quam nunquàm acceperat, à se per fraudem & dolum malum repeti: & tamen neque facilè credere poterat ea à se reposci per calumniam, quæ neutiquàm habuisset: neque Ioanni depositum repetenti omninò diffidere. Verùm simulatque Ioannes dixerat, Adolescentulum repeto & animam fratris: senex demisso vultu ingemiscens & item lachrymans: Ille, inquit, mortuus est. Quomodò & quo genere mortis? DEO, inquit, mortuus est: nam nequam, & perditus: & vt verbo cõcludam latro euasit: & iam pro ecclesia, in qua versabatur, montem cum nefaria

En vt flagrat zelo salutis perditi adolescentis.

sui similium turba occupat. Apostolus verò his auditis, dolore vehementi oppressus, reuerà, inquit, egregium te custodem animæ fratris tui reliqui. Equus iam mihi adsit, & dux aliquis itineris. Indè ab Ecclesia, ita vt erat, cum festinatione se proripuit. Profectus autem ad locum, à primis latronum excubitoribus præhenditur: qui neque fugam parans, neque euitare studens, sed vociferans admodum, dixit; Huc huius rei causa accessi, me ad principem vestrum deducite: qui quidem ad tempus, vt erat, armatus exspectabat. Verum vt Ioannem aduentantem agnouerat, præ pudore fugam capessit. Hic verò ætatis suæ oblitus, illum pro viribus properè insequitur atque clamans: Quid, inquit, fili me tuum ipsius patrem inermem, & ætate confectum fugis? Miserere laboris mei, fili, ne formides; adhuc tibi salutis spes reliqua est; ego Christo pro te reddam rationem; & si sit opus, pro te lubens mortẽ oppetã; sicut Dominus pro omnibus nobis; pro tua anima meam dabo, consiste, crede: Christus me misit ad te. Ille vbi hæc audiuerat, primum oculis humi defixis, constitit: deindè arma abiecit; tum horrore perfusus, grauiter & acerbè lamentatus est; senem ad se aduentãtem complectitur; fletu & mœrore, quoad poterat pro culpa satisfecit: & dextera sola occultata, lachrymarum vnda secundò baptizatur. Apostolus rata & cõstanti asseueratione, ei se à Saluatore veniam & remissionem peccatorum precibus suis impetraturum pollicetur; atque ad genua accidens, ipsam manum dexteram, tanquam aqua pœni-

pœnitentiæ ablutam purgatamque osculatus, illum ad ecclesiam reducit. Crebris item precibus Deum pro illo inuocat; continuis ieiunijs vnà cum eo se macerat; varijs diuinæ sapientiæ sententijs eius animum quasi quibusdam blanditijs mitigat, tranquillatque: neque prius, vt fertur, indè decessit, quam illum ecclesiæ ministerio præfecisset. Cuius conuersione magnum veræ pœnitentiæ exemplum; præclarum secundæ regenerationis specimen; illustre denique trophæum à peccatis resurrectionis, per exteriora pœnitentiæ signa hominibus Deus proposuit ad imitandū.

Nota quomodo reducat perditum adolescentē in viam salutis.

Cæterum Ioannes cùm totā Asiam religione nostra imbueret, à barbaris seditione cōcitata in templū Dianæ pertractus est, vt ei immolaret & sacrum faceret. Ipse autem hanc eis conditionem proposuit, vt si illi Christi templum Dianæ fide implorata euerterent, ipse Dianæ sacrificaret: sin ipse, appellato inuocatoque Christi nomine, Dianæ templum funditus tolleret, illi Christo crederent. Quæ cum maiori parti placuisset conditio, Ioannes omnibus è templo egressis, preces ad Deum fudit, & Dianæ simulachrum momento comminuit. Aristodemus autem quidam pontifex tum sacerdotum, re cognita, populum concitauit: eoque furoris impulit, vt pars vna cum altera prælio decertare constitueret. Quod cum summa, haud immeritò, molestia Apostolum afficeret, Aristodemum adijt, quæsiuitque ab eo, qua tandem ratione ipsius animum ita infestum placare posset. Ille ita demum se & omnem animi iracundiā ac ferociam depo-

Subuertit Dianæ simulachrum S. Ioannes.

siturum, & Christo, quem Deum prædicaret, crediturum pollicitus est, si venenũ quod daturus esset biberet, nec ei quidquã mali afferret. Nihil recusauit Apostolus. Quẽ Aristodemus vt vidit tanta fiducia præditum, quo facilius eum à suscepto cõsilio deterreret, duobus se daturum esse dixit, qui vt primum bibissent, necarentur. Ne hoc quidem Ioannẽ deterruit. Aristodemus ad Proconsulem veniẽs duos qui capitis rei erant, postulauit. Hi epoto veneno, spiritum ediderunt. Ioannes verò, accepto poculo, cũ signũ Crucis expressisset, magno fortique animo ita venenũ hausit, vt nihil prorsus mali sentiret. Omnes mirari; Deũ laudibus efferre: & Apostolum verum Dei seruum prædicare. Aristodemus autem adhuc animo fluctuans, tum demum se Christo crediturum dixit, si defunctos illos ab inferis excitaret. Tunc Apostolus fertur ei tunicam suam tradidisse, vt eam mortuis adhiberet. Ea adibita dicto citius exanimes ad vitam redierunt. Proconsul & Aristodemus tam inusitatæ rei miraculo impulsi, sacris disciplinæ religionisque nostræ initiati sunt.

S. Ioannes bibit venenum nec quidquam læditur.

Excitat 2. mortuos.

Adduntur ad hæc, alia multa miranda, à Ioanne peracta; vt mutatio* virgarum in aurum, & saxorum in gemmas: sed quia sunt apocrypha, æque reijcienda putamus. Ferunt & viduam, nec non adolescentem defunctos ab eodem Ioanne esse reuocatos ad vitam, sed hæc ex pseudo-Prochoro, vel alijs quorum fides in omnibus non probatur. Illud verò de mortuo homine ad vitam restituto firmum habetur, & testimonio Apollonij antiquioris Theologi, quem

** herbarum.*

Euseb. lib. 5. ca. 17. in fin.

quem citat Eusebius, comprobatur. Confirmat hoc ipsum Sozomenus sic dicens: Non solum Petrus Apostolus mortuum suscitauit, sed & Ioannes Euangelista Ephesi: & Philippi filiæ Hierapoli; & eadem à multis tum veteribus, tum nostri temporis pijs viris (nempè ab Epiphanio inter alios) esse gesta reperies. Plura sanè eademque magna edita esse à Ioanne miracula, cum reuersus est Ephesum, vt credamus, illud magnoperè persuadet, quod Apollonius Tyanæus, magus illorum temporũ famosissimus, cùm se exemisset è manibus Domitiani, qui eum Romæ detinuit vinctum in carcere, ab Vrbe recedens, & per Græciã se in Asiam conferens, Ephesi moraretur. Oportuit igitur, vt olim Petrum aduersus Simonem magum, sic Ioannem magna virtute in magum obniti: ne, qui credidissent, eius malis artibus in præceps adducerentur; cum præsertim recens esset exemplum, quo Apollonius magnam de se apud Ephesios existimationem concitauerat.

Sozom. lib. 7. cap. 26.

Fecit alia multa miracula Ioannes.

Actor. 8.

Vt autẽ mirè beneuolus in peccatores quamuis penè desperatos, ac conclamatos, vt ita dicam, erat: sic in eos, qui Christianam religionẽ fidemq; pertinaciter oppugnabant, ita seuerus extitit, vt rei nullius cũ eis societate coniungi vellet. Quod Irenæus vna in re, ex qua de cęteris cõiecturã facere possimus, apertè declarat. Erat Cherintus quidã homo pestilenti hæresis cõtagione infectus; qui cùm Ephesi die quodã in balneis lauandi causa ageret, & Ioannes eò fortè, eãdẽ ob causã, venisset, viso homine hæretico, ilicò re infecta recessit: dicẽs vereri se, ne bal-

Detestatur hæreticos S. Apostolus.

Lib. 3 cap. 3.

ne balneæ, in quibus Cherintus veritatis hostis esset, conciderent.

D. Hieron. in epist. ad Galatas lib. 3 cap. 6.

Illud verò in virtutibus eius minimè prætereundum: Cum Ephesi moraretur Ioannes vsque ad vltimam senectutem, & vix inter discipulorum manus ad Ecclesiam deferretur, nec posset in plura vocem verba contexere; nihil aliud solebat per singulas proferre collectas, nisi hoc: Filioli diligite alterutrum. Vnde & tandem discipuli, & fratres qui aderant, tædio affecti quod eadem semper audirent, dixerunt: Magister, quare hoc semper loqueris? Qui respondit dignam Ioanne sententiam: Quia præceptum Domini est; & si solum fiat, sufficit.

Hæc est sententia D. Hieron. de scriptor. Eccles. in Ioann. Euseb. in Chronic. a Apud Euseb. lib. 3. cap. 25. Hæc Baron. Tom. 2. Annal. anno 101.

Et hæc quidem apostolico viro & virtute digna, aliaque multa quæ nos latent, cum deuexa planè ætate in terris præclare gessisset, Ioannes, anno à Saluatoris nostri passione 68. Traiani Imperatoris 2. Ephesi diem extremum clausit, & iuxtà eandem vrbem sepultus est. Testantur hoc ipsum Eusebius ex Irenæo, a Polycrates quoque Theologorum antiquissimus, ad Victorem Romanum Pontificem scribens, hæc habet de eiusdem Ioannis obitu: His accedit Ioannes, qui supra pectus Domini recubuit: quique cum esset sacerdos, πέταλον gestauit: qui denique martyr & doctor fuit, & Ephesi etiam obdormiuit. Hæc ipse, quę Eusebius recitat, magnum sanè testimonium eiusdē loci episcopi sanctitate & doctrina celebris; quē haud potuerūt latuisse, quę de Ioannis exitu vera essent: cui merito omnes de Ioan-

de Ioannis obitu debeant auscultare: cùm præsertim idipsum Tertullianus testatum expressè reliquerit, cùm ait: Translatus est Enoch, & Elias, nec mors eorum reperta est, dilata scilicet: cæterum morituri reseruãtur, vt Antichristum sanguine suo extinguant. Obijt & Ioannes, quem in aduentu Domini remãsurum frustrà fuerat spes. Hæc idcirco Tertullianus, q viuente adhuc Ioanne, multi qui sentẽtia Domini de eo dicentis ad Petrum. Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te? quãdo & exijt sermo ille inter fratres, quod discipul9 ille non moritur: in eum sensum acceperũt, vt putarent Ioannem vsque ad Domini aduentũ fore superstitem. Nec satis fuit, Ioannem eos illa suspicione liberasse, cùm scripsit dicens: Et nõ dixit Iesus, non moritur; significans nimirum noluisse illis verbis: Sic enim volo manere donec veniam, vt non esset vsque ad illud tempus moriturus, intelligere.

Tertull. lib. de Anima cap. 20.

Ioan. 21.

Semel igitur illapso in discipulos Domini de immortalitate Ioannis errore, licet ab ipso Ioanne videri potuisset esse omninò sublatus, sic tamen in nonnullos, posteà propagatus est, vt constanter etiam affirmarint, Ioannem adhuc viuere, eundemque venturum cum Enoch & Elia, secundi aduentus Domini præcursoribus. At verò Ioannem (sicut est sors omnium hominum) certo certius esse defunctum, non tantum quæ à nobis adducta sunt, sed & aliorum antiquorum significant testimonia: quæ in Doctissimi Baronij Anna. lib. fusè studiosus lector indagare potest.

Huius opinionis prim9 assertor fuit Hippolytus Portuensis, quem egregiè confutat Baron. Annal. Tom. 2. Anno 101.

DE SANCTIS INNOCENTIBVS, eorumq; festo: ex Notis R.P. Petri Canisij, Doctoris Theologi.

28. Decē.

Quàm hoc festum antiquū & comprobatum.

QVAM hoc festum nobis charum ac religiosum esse debet, ex veterum Ecclesiæ scriptorum, maiorumq; nostrorū commendatione facilè quiuis colligere potest: cū & longo piorum in Latina & Græca Ecclesia consensu publicè comprobetur. Antè mille siquidem annos agnouit & celebrauit hoc festū D. Augustinus: illud sacratissimum vocans in illis homelijs, quas tūc apud populum habuit. *Inter ceteros Martyres* (inquit) *quos sub ara Dei consistere prædicamus* (allusit enim ad verba Ioannis in Apocalypsi) *etiam beatos illos infantū lactantium pro Christo primitias Martyrum laudemus: qui non loquendo, sed moriendo confeßi coronas meruerūt. Neque enim dubitandum est, eos in martyrio plura præ cæteris exorare: qui in martyrio præ cæteris præcesserunt.* Et rursus: *Dignè natalem illorum colimus, quos beatiùs beata vita mundus edidit: quàm quos maternorum viscerum partus effudit. Siquidem antè vitæ perpetuæ adeptæ sunt dignitatem: quàm vsuram præsentis acceperint.*

Homil. 4. in fest. Innoc. Apocal. 6.

Innocente quo pacto Christū confeßi.

Quantum in cælis poßint. Homil. 3. de festo.

In 2. cap. Matth.

Porrò Origenes Augustino vetustior: Orthodoxorum fidem de hoc festo explicat luculenter. Non igitur falluntur qui hoc festum vt antiquissimum & receptissimum, ad Ecclesiam referunt primitiuam: hosque infantes verè beatos & sanctos cum Irenæo & Origine prædicant. Augustinus quidem illos *Martyrum flores* pulchrè

pulchrè vocat; *quos in medio frigore infidelitatis exortas, velut primas erumpentes Ecclesiæ gemmas: quædam persecutionis pruina decoxit. Et ideo dignum est* (ait) *interfectis pro Christo infantibus honores impendere.* Et post alia: *Oportet* (inquit) *quia primitias Martyrum hodierna festiuitate veneramur, vt de æterna quæ in cælis est, festiuitate Martyrum sedulò cogitemus, eorumq; vestigia in quantum possumus sequendo, & ipsi eiusdem festiuitatis supernæ participes existere curemus.* Cyprianus quoque aut certè author peruetustus, de ijsdem innocentibus hæc scribit: *Ecce paruuli isti, quos hostis naturæ, pietatis inimicus, bestialis sæuitia, inauditæ crudelitatis mõstrum Herodes occidit, subitò fiunt martyres: & dum vice Christi, & pro Christo auulsi à matrum vberibus detruncantur, testimonium quod nondum poterãt sermone, perhibent passione: & sufficit causa testimonio, licet nondum eloquio distinguatur.* vbi eos vocat secretorum diuinorum conscios, & in ordine Sanctorum Protomartyres; qui primũ habeant locum, Deique clementiam pro nostris exorent laboribus.

Homil 3.

Quid in festis Sanctorũ contemplandum.

Sermon. de stella & Magis & Innocẽte.

Innocentes in ordine Sãctor. Protomartyres.

Sed & Bernardi ea vox est: *Illo pro Christo trucidatos infantes dubitet inter Martyres coronari, qui regeneratos in Christo non credit inter adoptionis filios numerari.* Quid quod Sancti Patres non solum infantes istos vt veros Christi Martyres, nostrosque apud Deum intercessores agnoscunt, sed & matres illorum sic extollunt, vt beatas reputari & celebrari posse sentiant? Vndè non satis est Chrysologo dicere de Inno-

Serm. in Natal. SS. Innocent.

Innocentes nostri intercessores apud Deum.

Serm. 3. de hoc festo. Innocentibus. *Viuunt, viuunt, quia verè viuunt: qui pro Christo merentur occidi*: sed hoc præterea de matribus illorum adiungit: *Beati ventres qui portauerunt tales: beata vbera quæ se talibus infuderunt: beatæ lachrymæ, quæ pro talibus fusæ flentibus gratiam baptismatis contulerunt. Nam diuerso modo, dono vno in lachrymis suis matres, & sui filij suo sanguine baptizantur. In Martyrio paruulorum passæ sunt matres, nam gladius filiorum pertransiens membra ad matrum corda peruenit, & necesse est vt sint præmij consortes, quæ fuerunt sociæ passionis.* Ex Augustino autem repetere supersedeo, quibus quantisque lamentis hæ matres & se & suos liberos in medijs gladijs atque furoribus Herodianorũ carnificum miserè deplorarint. *Serm 10. de Sanctis.*

Nos igitur, vt monet propheta, Deũ in Sanctis suis prædicemus, ac peculiariter diuinam electionem ac prędestinationem læti agnoscamus: qua factum est, vt tot innocentium millia tanto mysterio destinarentur, qui recens nato Messiæ, eiusque aduentui & ortui præclarum ederent testimonium: & singuli quidem, vice Christi immaniter paterentur, suumque sanguinem profunderent. Ita demùm vna cum Propheta, Deo verè dixerimus: *Ex ore infantium & lactantium perfecisti laudem propter inimicos tuos, &c.* *Psalm. 150.* *Innocentes vice Christi Passi.* *Psalm. 8.*

Huiusmodi capitalis inimicus erat cumprimis Herodes: qui omnes iussit occidi paruulos propter suspectam vnius personam: vt dum omnes pereunt, ille saltem nõ effugeret, sed cõmuni *Herodis insignis crudelitas.*

muni

muni interneciõe quoq; deleretur. Tanta verò crudelitas nõ obfuit sed ꝓfuit mactatis Innocentibus: eamq; illis prærogatiuam attulit: vt Ecclesię omniumque martyrum noui testamẽti tanquam primitiæ, pergratum Deo suauitatis odorem redderent. Et sicut de Henoch scribitur, quod transtulerit illum Deus, cui inprimis erat acceptus: ita de his etiam testari possumus, quod rapuerit eos Dominus, nè malitia mutaret intellectum eorum, aut nè fictio illorum animam deciperet aut deprauaret.

Innocentes primitiæ martyrum. *Genes. 5.* *Hebr. 11.* *Sapien. 4.*

Habemus sanè hic typum & prędudium futuræ persecutionis, quàm indè ab initio præfiniuit ac disposuit altissimus: vt noui testamenti fideles præcipui, per sanguinem Christo capiti conformarentur: & ad singularem coronam præpararentur. Vndè CHRISTVS, qui propter passionem mortis gloria & honore coronatus fuit, apertè prædixit: *Si me persecuti sunt, & vos persequentur.* Ac iterùm: *Calicem quidem meum bibetis.* Et quidem non solum adulti, sed infantes etiam Christo in cruce, sicut & in gloria conformes esse debuerunt, vt lauarent stolas suas, & dealbarent eas in sanguine agni: ideò sunt antè thronum Dei, & seruiunt ei die ac nocte in templo eius; quemadmodum in Apocalypsi legimus. Non itaque nobis sit graue vnquam ac arduum, si Christum amemus, pro Christo quoque in vita & morte decertare: iugiter illud memoria præsenti complectentes: *Nondum vsque ad sanguinem restitistis, aduersus peccatũ repugnantes.* Sed enim non decet perfectos salutari aqua cõtentos, in solo baptismatis sacramẽto cõquiescere: verùm se quoq; ad perfectio-

Innocẽtium cædes, præludium subsequentium persecutionũ Christianorum. *Hebr 2.* *Ioan. 15.* *Matth 20.* *Apocal. 7.* *Innocentes æternum beati.* *In quo imitari eos debemus.* *Hebr. 12.* *Primò corporaliter.*

ctiorē illum sanguinis baptismū pparare: qui maiorem gratiam & gloriā procreat. Si verò istius baptismatis, nimirū realis martyrij, nec gratiam, nec causam, nec occasionem habuerimus, optabimus tanto ardentiùs verum sacri martyrij spiritum in nobis nutriri & maturescere: vt si non actu & opere, voluntate saltem & affectu Christo Domino nos gratos ostendamus: & qualecunque testimonium feramus: si non acerba morte: saltem quotidiana veteris hominis mortificatione. Est enim, sicut prçclarè docet Bernardus, martyrij genus, & effusio quædam sanguinis in quotidiana corporis sui afflictione, diuturnitate quidē molestius, sed horrore mitius quàm in illis martyribus; quorum membra ferro secantur: & sanguis apertè profunditur.

Sin minus.

Spiritualiter.

Serm. in Octaua Paschæ.

Spirituale martyrium quale.

EGREGIVM CERTAMEN SS. MARtyrum Indes & Domnæ, & Multitudinis viginti millium martyrum: *Ex actis à Simeone Metaphraste conscriptis: Passi sunt partim anno Christi 301. partim 302.*

Vide Tom. 2. Annal. C. Baron. anno Christi 293. 301 & 302.

28. Decēb. *Iuxtà Martyr. Roman.*

Cyrillus episcopus Nicomediensis multa cōdit monasteria.

QVO tempore secundum Galerius Maximianus in imperio agebat annum, præerat Nicomediensi Ecclesiæ Cyrillus episcopus: qui sedulò pastorali studio eam mirificè illustrabat. Excitabat passim cælestis disciplinæ [a] domicilia, tantisque virtutibus eadem excolebat, vt multi non modo Christiani, sed barbari etiam pulchritudine virtutis permoti, relicta deorum superstitione, eò cōfluerent: seseq; & corpore & animo in societatem mo- nacho-

[a] *De his passim videre licet Baroniū Tom. 1. & 2. Annal. cōtrà*

nachorum libenter cōferrent. Erat ijs temporibus Gentilis quædam incredibili pulchritudine virgo, Domna nomine: gloria insignis: in thalamo imperatorio nutrita: cunctisque honoribus aucta: ac postremò deorum sacrificijs, quæ in regia fiebant, maxima sacerdotum præfecta. Verùmenimuerò cùm præstanti esset indole, & ingenio ad res maximas & abditas cōtuendo prædita, vt primùm de excellenti, & diuina prorsus Apostolorum doctrina, quædā audiuit, studiosè acta Apostolorum voluere cœpit: ex quibus tantum tamque suauem pietatis gustum percepit, vt spiritali quodā amore ebria, noctu ad Cyrillum veniret: quò pleniorem perfectioremque diuinarum rerum cognitionem ab eo hauriret. Cyrillus verò Pontifex docile eius ingenium ita formauit reformauitque, vt signo Crucis ex more, dato nomine, consignata, catechumena fieret: Agapiumq; diaconū ab eodem Cyrillo catechistam acciperet, qui diuinā legem exactissimè eam edoceret. Huius rei conscius erat tantùm regius quidam Eunuchus, Indes quidem nomine, genere autem barbarus, sed moribus egregiè ornatus, qui paribus votis ad Christiana sacra aspirabat. Ambo igitur probè instituti, statuto tempore, baptismum suscepêre: & quod in Actis legerant, quæcunque possidebant, earum rerum precia ad Cyrilli pedes in pauperes eroganda portarunt.

eos, qui monasteria tunc temporis nō fuisse cōtendunt.

Excellens Domnæ ingenium.

Legendo acta Apostolorum fit Christiana.

Instruitur à Cyrillo.

Indes Eunuchus regius.

Dāt sua pauperib. Domna & Indes. Act. 4. & 5.

Non multò post Cyrillo Pōtifice è vita sublato, * Anthimus in defuncti locum succedit: cuius sedis tempore, Persa quædam, perspecto eorum vitæ instituto, Præfecto domûs regiæ eos

Anthimus succedit Cyrillo.

** al. Antimus.*

Accusantur à Persa quodam.

eos detulit, quod Christianam fidem excolerent, & stipendia sua pauperibus erogarent. Pręfectus rem accuratius exploraturus, suasione delatoris cubiculum eorum ingreditur. Cumque opes, & preciosas vestes, atq; suppellectilem delicatam, se inuenturum sperasset: nihil aliud præter diuinæ Crucis figuram, & librum sacrosanctum, opesque non alias, quã duas storeas in nudo solo stratas, reperit.

Sanctorũ suppellex.

Hæc generosorum Christi militũ erat suppellex: hę diuitiæ: quas cunctis mundi opibus & præcedentibus vitæ delicijs longè chariores habebant. Præterea fictile thuribulum & lucerna, & lignea arcula, quæ sacram continebat oblationem, cuius fiebant participes, apud eos inuenta sunt.

Pristinæ huius consuetudinis tam occidentalis, quam Orientalis Ecclesiæ, domum ab Ecclesia sumptam ferre Eucharistiam, & in arca collocatam asseruare, eandemq; diebus singulis participare frequenter meminit Baron. Tom. I.

Cæterũ sic detecti Domna atq; Indes Christiani, detruduntur in carcerem: ac famè diutius cruciantur: sed diuinitus impertitis alimentis pellunt inediam. Itaque Præfectus cum præter opinionem eos corpore animoque optimè affectos inueniret, ad blanditias & fraudes dæmonis conuersus eos ergastulo liberauit, & pristinas vitæ delicias, opes quoque & vestium splendorẽ restituit. Quæ omnia Christi athletæ ita admisêre, vt clam maximam eorum partem Christianis pauperibus distribuerent: & sedulò misericordiæ operibus die nocteque incumberent. At verò, cùm mente & cogitatiõe ineuitabiles antiqui serpentis fraudes Domna præuideret, ne Præfecti blanditijs & certamini eiusmodi, vni omnium periculosissimo, succumberet, non sinè diuini Spiritûs instinctu, instar Dauid Saulem fugientis simulauit

lauit

lauit insaniam; arreptæ à dæmone speciem præ se ferens: quo vel sic è tabernaculis peccatorũ ad Dei castra transire posset. Exhibebat inconditis clamoribus, & stultis gestibus, ingentem omnibus molestiam; commouebat simulata calamitate Præfecti animum ad misericordiã: qui eam postremò, Anthimo episcopo curandam commisit. Eam enim barbari etiam de Christianis habebant opinionem virtutis, vt dæmones ex obsessis fugarent corporibus, vt mentis corporisque salutem facilè restituerẽt.

Domna simulat amentiam cum Dauid. 1. Reg. 21.

Consueuisse planè Gentiles ad liberandos arreptos à dæmone Christianorum auxilium implorare declarat Baron ex Tertulliano, Cypriano & alijs SS.

Itaque Domna Anthimo antistiti tradita, mox deposita simulatione mentem suam pontifici aperuit: qui eam, incredibili gaudio perfusam vna cum Inde (nam is quoque à Præfecto Domnæ in ministrum adhibitus erat) ad monasterium quoddam transmisit.

Domna & Indes mittuntur ab Anthimo ad quoddã monasterium.

Intereà Maximianus, accepta de Parthis Persisque victoria, theatrum erexit; congregataque maxima populi frequentia, dijs suis sacrificia peregit. Quod cum Christiani, qui fortè præsentes erant, animaduerterẽt, tacito discessu nefandos ritus & sacrilegum cultum detestati sunt. Quos Maximianus abeuntes compellans: Quo, inquit, abitis, ô homines, luci tenebras præferentes; & deos nostros, à quibus hoc vniuersum dependet, contemnentes? Non videtis victorias & trophæa? Non videtis bona plurima, quibus indies à dijs cumulamur? non gloriam, quæ augetur? nõ Imperium quod dilatatur? non ciuitates quæ partim quidem nunc captæ sunt, partim capiendæ? nõ gentium Reges quæ ex sublimi solio in seruitutem à nobis redacti sunt? Cuiusnam hæc, nisi deorũ, con-

Hæc dicit Maximianus alludens ad insignem de Persis & Parthis obtentam victoriam, qua vir[illegible] à Ctesiphontem (quam [illegible] à Romanorum

Imperatorũ nemini licuisset) imperiũ propagasset, & regias personas captiuas duxisset. Hæc Baron. Tom. Annal. 2. anno 301.

Vltio diuina in blasphemos.

contingunt prouidentia? Cùm hæc elato animo & superbo spiritu plenis buccis intonaret, totoque animi impetu impietatẽ agitaret, eccè in medio solis æstu, cælo mirificè blandiente, repentè erupere tonitrua, & micãtia fulgetra, cum valida imbrium tempestate; quæ vniuersam multitudinem tãto terrore cópleuerunt, vt alij quidem semianimes humi sternerentur: alij, dum fuga salutem quærunt, violento exitu compressi atque oppressi expirarẽt. Neque ibi tamen iusta Dei indignatio substitit: sed aquarum insuper inundationes, lætas segetes funditus sustulerunt, vnaque secum in mare præcipites egerũt. Hæc, quanq̃ grauis nó minùs quã repentina calamitas, Maximiani animum ab errore & dementia nequaquam reuocare potuit: imò verò, eo impietatis processit, vt comperta Domnæ & Indes Eunuchi pietate & religione, qua à deorum cultu penitùs desciuerant, primum quidem in regiæ domus præfefectũ indignationẽ conuerterit: eumq; præfectura exutum Claudiopolim ad camelorũ seruitia amandarit. Deindè indicta publicis edictis, in Christianos omnes sæuissima persecutione, Indem cófestim reduci præcepit: Domna in monasteria relicta, quòd eam mentis rabie reuerà laborare putaret. At verò Indes in regiam reductus orationibus & ieiunijs vacãs, non solùm se ab idolorum cultu impollutum seruabat, sed maximam quoq; multitudinem, qui in fraudem impulsi fuerãt, ad veritatis agnitionem reuocabat.

Reuocatur in regiam ex monasterio Indes.

S. Indes multos ad Christũ traducit.

Porrò Maximianus soluta, qua hactenus vsus fuerat, omni humanitatis specie, apertum cum

cum ipso Christo bellũ suscepit. Ecclesias itaque templaque Christianorum demoliens sæuos per oẽs prouincias crudelitatis suæ mittebat ministros, qui sacrificare recusantes, sinè vllo vel personarum vel dignitatis respectu, supplicijs subderent. Ipse verò cunctis Præfectis seipsum formam modumque subuertendi Christianos puniendiq; constituens, cõuocata concione, orationem habuit; qua nunc horrendos cruciatus ob oculos proponebat, nunc humanitatem & beneuolentiam, opes deniq; & honores, deorũ cultoribus ostẽtabat. Cumque totis viribus in eo pugnaret, vt constantes Christianorum animos vel minis vel promissis conuelleret, presbyter quidã Christianus, Glycerius nomine, nõ minore sapientia q̃ pietate prędìtus, Maximiano egregia animi virtute atq; constantia se opponens: Neque tua, inquit, promissa & dona desideram⁹ ò Imperator, neque minas omninò curamus. Qomodo enim ea nostros delinient aut afficient animos, quæ pro somnijs habemus? Mala aũt quid minitaris ijs, qui damnũ pœnamque reputant, nõ vel grauissimis pro Christo exerceri supplicijs? De trophæis verò & inclytis victorijs de Gentibus reportatis, vide quæso quã stultè & ineptè glorieris; vtpotè, qui cùm plurimos viceris, à fœminis tamẽ & pueris Christianæ religionis miserè vincaris. Vide igitur quo animo nobiscum certamen suscipis. Sunt enim nobis non terrena, sed arma cælestia, quibus contra te in aciẽ prodibimus: & admirabili victoria inclyti triũphabimus. Percussi enim interimemus, & cadentes, contra te trophæũ erigemus.

Galerius Maximianus sua oratione quã ad Christianos habet, Christi fideles subuertere nititur.

Glycerius presbyter ei præclarè respondet.

Hæc audiens Imperator incredibili animi dolore ſaucius, occultos furoris ſtimulos tunc quidem repreſſit, egreſſusque è templo, iubet Glycerium ad Eccleſiam tendentem manu militari compræhendi: & correptum ad ſe adduci. Adductus ad tribunal, annuente ſolummodò Imperatore, mox boum neruis tam vehemẽter cæſus fuit, vt & verberantes quidẽ vires, & illum qui cædebatur, vox deficeret. Cumq; iis tormentis martyr longè ſuperior eſſet, immanis tyrannus lictores ad inferendos cruciatus eousque incitauit: donec humi ſtratus martyr, nihil ab exanimi differret: ſanguine quidẽ iam exaninato, pelle verò vento tumefacta, & ipſa carne prius conſumpta, nudis oſſibus ſolũ ad miſericordiam omnibus cõmouendam, apparentibus. Nec erat ſanè aliquis tam fidelis q̃ barbarus, qui non ingemiſceret, & miſericordia motus, ad tantos cruciatus profundius ſuſpiraret. Solus Maximiani animus omni adamante durior ei inſultabat. Martyr verò quanquã nihil à mortuo differret, lingua tamen pro Chriſti gloria cõtrã tyrannũ decertabat, vehementique ſpiritu hæc aſſiduè verba repetebat: Sum Chriſtianus, ſeru⁹ Chriſti, qui ſolus verus Deus eſt: vnus eſt mihi Dominus, vnus Rex. Tyrannus verò non ferens loquendi libertatẽ, iubet eum ſolui à vinculis, abductum verò extrà ciuitatem, igne crematum mortem ſubire.

S. Glycerius immaniſſimè flagellatur.

Stupenda martyris fortitudo.

Ductus ergò generoſus ille ad locum cõſtitutum, verſa ad Orientem facie, Chriſto partim gratias agens, partim ſupplices pro ſe preces fundens, ligno affixus fuit, totoq; corpore Crucis ſigno munito igne ſubtus accenſo præclara

Viuus crematur S. Glycerius.

clara Iesu victima cremata fuit. Eò verò tā glorioso fine consummato cùm idolorū cultores candidis & magnificis induti vestibus ad fanū duodecim deorum, quod erat in regia, festum celebraturi confluerent, solus Indes atra pullaque veste deformatus, in tenebrosa delituit domuncula; copiosa lachrymarum imbre impiorum interitum acerbè deflens. Quod simulac renunciatum fuit Imperatori, ille furore insaniens Indem adduci, victumque compedibus carceris squalorem subire iussit. Deindè de maxima sacerdote diligenter inquirēs, eam quoque ad regiam reduci præcepit. Quod Præfecta monasterij vt resciuit, Domnam virili cōfestim habitu & tonsu adornauit, adhibitisque precibus & lachrymis viæ custodibus, eam dimisit.

Indes degit in custodia.

Præfecta monasterij, in quo degit Domna, eam virili habitu induit, & dimittit.

Sceleratus interim cuncta lustrans monasteria, cùm eam minimè inueniret, furorem suum manusque nefarias in sacratissima domicilia & corpora Christo consecrata intulit, & cædibus atque incendijs cuncta miserabiliter repleuit. Fugiebant certatim ad montes & speluncas, vna tantum cura solicitę, vt pudicitiam conseruarent: & opprobria improborum hominum euaderent.

Deuastat monasteria Galerius Maximianus.

Inter omnes autem exstitit tunc vna, Theophila nomine, cęteris & corporis pulchritudine, & generis claritate, & virtute præstantior: quæ rapta à lictoribus, ad prostibulum trahebatur. Illa verò Iesum amorem suū cū lachrymis inuocans certum de cælo expectabat auxilium. Itaque in lupanar inducta, cum vnus insano libidinis œstro percitus, ad eā accederet:

Theophila virgo sanctißima ducitur in lupanar.

& illa lectioni sacrosancti Euangelij incumberet: mox scelestus diuina vltione humi concidit, multisq; horis omni sensu destitutus, ad pedes Theophilæ immobilis expirauit. Alijs deindè atque alijs irruentibus similis omninò terror incussus fuit: ità vt visis mirabilibus apertè Christi virtutem & potentiam faterentur. Astabat virgini Angelus Domini in specie adolescentis superadmirabilis; ex cuius oculis radij quidam splendoris, fulguris instar coruscabant, quorum aspectu nefarij impiorum conatus ilicò concidebant. Plerique etiam, abnegata simulachrorum superstitione, Christo nomina sua dederunt. Omnibus itaque metu repressis & fuga elapsis, angelus virginem ad templi vestibulum manu deduxit: in quo nocturnos de more hymnos Christiani concinebant. Ingressa verò templum gaudio & metu plena magnalia Dei cunctis enarrauit, fusoq; præ lætitia imbre lachrymarũ, vota precesque & gratiarũ actiones Deo magnificè persoluit.

Malè perit homo petulans.

Plerique credunt in Christum.

S. Angelus Theophilam liberat è lupanari.

Intereà ministri Imperatoris odio & ira in Christianos furentes, aduersus Dorotheũ, qui gloria quidem & ciuili dignitate erat insignis (vtpotè qui ab Italis Præpositus vocaretur) pietate autem erat insignior: calumniam commouerunt. Habebat ille eximiæ pietatis suæ socios Mardonium & Mygdonium, Indemq; qui omnes pariter Maximiano oblati sunt. Tyrannus cùm sua sponte in eos satis esset concitatus, tùm verò improborũ istorum calumnijs stimulatus, adeò rabie exarsit, vt extensis simul manibus & pedibus, crudis boum neruis martyres immaniter cædi iuberet. Et statim sex vnum-

S. Dorotheus cum socijs apud Imperatorem accusatur.

Item Mardonius & Mygdonius.

Cæduntur boũ neruis crudelißimè

vnumquemq; circumsistentes lictores, magna parte diei eos perpetuò verberarũt; nulla scelerati moti communis naturæ misericordia: licet lubrica, propter profluentem in terram sanguinem, ægrè vestigia firmarent.

Cæsi deindè totoque corpore laniati in carcerem, graui ferri pondere onerati, abducti sunt. Vagabatur intereà furor Maximiani & obuios quosq; Christianos dilacerabat. Nec ministri impietatis rem segnius gerebãt. Cùm enim non ignorarent Christianos celebritate præcipua Christi Saluatoris natalitia colere, cunctosque ad eam solennitatẽ certatim confluere, obseruata diligenter temporis ratione, hanc ab Imperatore potestatem postularunt: vt liceret Christianos ea solẽnitate in templo congregatos magna militum manu circundare, & dijs sacrificare recusantes vnà cum ipso templo concremare. Placuit mirum in modũ hoc dæmonis inuentem Imperatori: qui non modò potestatem fecit, sed consilio quoque, & militibus iuuit, vt vna internecione Christianos omnes delerent. Adfuit tandem Saluatoris natiuitas, & Christianis pariter adunatis, & in hymnos precesque incumbentibus, impij templum lignis, sarmentis & arida qualibet materia circumdederunt: missoque præcone nũciarunt, vt præsens suppliciũ euadere vellet, dijs confestim supplex fieret. Aderat Ecclesiæ Archidiaconus; qui audita præconis voce, igne diuini amoris vehementer incãduit; vocemq; cõtrà extollens luculẽtis sanè verbis ex eloquio sacrorũ voluminum prolatis, Christianos oẽs ad subeundam pro Christo Saluatore mortem

Mittuntur in carcerem.

Impij regis, impij satellites.

Christiani omnes ipso natiuitatis Dominicæ die, in templo suo circumuallantur.

Archidiaconus egregiè accẽdit animos Christianorum.

egregiè confirmauit. Vix ille orationem finierat, cum omnes vna voce exclamarunt, Christiani ſumus, Chriſtiani, & deos tuos, ô Imperator, non colemus. Maximianus ea martyrum conſtantia turbatus, faces ſubdi, & cunctos flãmis abſumi mandauit. Chriſtiani interim, omnes catechumenos ſacro fonte luſtrantes, mutuis abhortationibus ad glorioſam mortem ſeſe prouocabant. Chriſtique numen iugiter implorantes, ac canticũ trium puerorum magna voce concinnentes, tandem, flammis in altum ſublatis, omnes ſimul exuſti ſunt. Quinq; dies ignis ſæuiebat, paſcebatque vniuerſa: magno ſanè gaudio Imperatore exultante, quòd iam Chriſtianis omnibus deletis, nullos præter eà ſupereſſe putaret: qui pro pietate vel hiſcere auderent.

Dan. 3.

Multa Christianorũ millia eum templo comburuntur.

Itaque vt dijs ſuis de tanta victoria triumphum ageret, fanũ Cereris, quæ erat apud eos dea maxima, ingreſſus eſt. Cumque execrandis intentus ſacrificijs, gloriabundus antè aram conſiſteret, quidam ex numero militari, Zeno nomine, zelo plenus aduerſus impios, exclamans: Erras, inquit, ô Imperator, lapidibus & lignis, manu hominum fabrefactis, ſacrificãs. Reſipiſce miſer, & vel ex ipſis Dei operibus opificem agnoſce. Ad eam vocem ſtupefactus Imperator: Quin, inquit, hominem iſtum tanta audacia ac temeritate reprimitis? Maxillas eius lapidibus confringite, & capite, vt par eſt, plectite. Contritis maxillis, parùm ſpirans extrà ciuitatem abductus fuit: ibique capitis abſciſſione martyrij corona redimitus eſt.

Zenonis militis eximius pro pietate zelus.

Capite cæditur.

Poſt

Post hunc alius quidam compræhensus atque in vincula cõiectus fuit, qui literas ab Anthimo episcopo ad Dorotheum, eiusque socios deferebat. Delitescebat pontifex in vico quodam; & non modò precibus, sed literis etiam suorum animos in fide roborabat. Itaque literarum baiulus (erat is * Diaconus) à Maximiani satellitibus tentus, & propter dicendi libertatem lingua prius execta, lapidibus obrutus constanter occubuit. Indè furorem ad Dorotheum eiusque socios conuertens tyrannus, Dorotheum quidem capitis damnauit; Mardonium verò incendio: & Mygdonium humo defossum vita spoliari iussit. Gorgonium autem & Indem ac a Petrum molaribus ad collum lapidibus alligatis in mare præcipites agi.

** forsan Theophilus nomine.*

Diaconus, lingua præcisa, lapidib. obruitur.

Sex illustres martyres pereunt.

a Eusebi⁹ & Nicephorus de Petro aliter sentire videntur: nempè quòd in supplicijs animam efflauerit.

Quæ vt casta resciuit Domna, quæ in antro delitescens herbarum radicibus & potu aquæ, vitam ęgrè sustentabat, haud mediocri est gaudio perfusa; maximè quòd Indem antiquũ pristini certaminis sui consortem, tam glorioso fine coronatum intelligeret. Itaque martyrij similiter vehementer cupida, è spelunca ciuitatem adijt; omniaque perlustrans, cùm templum in cineres planè redactum cerneret, ingentẽ lachrymarum vim profudit: tacitè eos fœlices prædicans qui agonẽ suum per flãmas compleuerant. Indè verò ad mare abiens, eccè piscatores in littore retia parantes & contos remosq; expediẽtes, eam ad laboris pariter & prædæ societatẽ inuitarunt. Illa verò alacri animo obtemperans, vtpotè virili contecta habitu, cymbam est ingressa; missisque in profun-

S. Domna è spelunca venit in ciuitatem.

Diuinitus SS. Indes, & sociorum reperit cadauera, S. Domna.

dum retibus, noctu, pellllente caliginem luna, immane pondus persenserunt. Et eccè reductis ad littus nauiculis, inter piscium multitudinem, mortuorum corpora non sinè stupore inuenerũt. Quæ Domna incredibili cũ gaudio & lachrymis excipiens, in loco quodã pro facultatum & temporis ratione aliquamdiu curauit, fouit; lachrymis abluit: & linteis extersit. Inter ea officia alius quidam nauclerus diuina prouidẽtia ad littus ipsum appulit; qui cum Christianis esset initiatus sacris, gratulabundus sindones & vestes candidas, vnguenta denique & suffitus è naui protulit: atque in deponendis sanctorum reliquijs, cum Domna laborauit. Quas illa omni cum reuerentia cõposuit, pariterque cum nauclero ad portam ciuitatis detulit: & corporibus Dorothei atque sociorum eius eodem in sepulchro sociauit.

Sepelit ea propè in tumulo SS. Dorothei & sociorum eius.

Adhæsit verò deinceps, nauclero abeunte, sacris reliquijs sanctissima virgo; debitumque martyribus impẽdit honorem: ad eandẽ martyrij palmã votis precibusque sinè intermissione aspirans Quod vt ad aures peruenit Maximiani, iussit eam gladio feriri, & ijsdem eodem in loco martyribus sociari. Igitur præclara virgo, vitæ sanctitate & moribus ornatissima, multisque certaminibus inclyta, truncato capite (quod homines nefarij igni tradiderunt) desideratam diu martyrij palmam adepta est.

S. Domna indiuulsa adhæret Sanctorum reliquijs eas colens.

S. Domnæ amputatum caput comburitur.

Et paulò pòst præstanti sapientia vir Euthymius sociatus fuit; qui cum multos, per omnẽ vitam, doctrinis & monitis Christo martyres obtulisset, acriter in se Maximiani furorem susci-

suscitauerat. Vndè multis eũ prius tormentis à Christi confessione conatus est abducere: sed cum frustrà inuictum pectus diu multumque exercuisset: celebrẽ illi mortem ense intulit. *S. Euthymij martyrium.*

His igitur veluti quibusdam astris Nicomedia decorata, magnum & gratum emittit splẽdorem: qui auro & gemmis & margaritarum nitoribus longè est illustrior. Sunt enim martyres multitudine & pulchritudine insignes, numero viginti millia; quorũ vno, post Christi natalem, die peragitur memoria; tanto maiore gaudio, quod altero pòst die, Infantium certamina toto orbe celeberrima, maximo Christianorum omnium gaudio recoluntur: quod sicut illi ense, ita etiam hi igne, ad eandẽ & parem Christi gloriam peruenerũt. Quibus postremò accessit Glycerius, Zeno, Theophilus, Mardonius, Dorotheus, Indes, Petrus & Mygdonius: & tres denique virgines, Agape, Theophila & Domna; quæ in hisce certaminibus facilè primas obtinet. *20000. Martyrum Nicomediæ.*

Cæterùm Anthimus, post hos omnes summa industria perquisitus, tandem inuentus Nicomediamque perductus, consummauit martyrium; non quidem breue atque leue, sed in quem Maximianus præ cæteris immensum odium concepisset; vtpotè quem sibi antè alios aduersarium sentiebat (quo superstite, spe cadere videri posset, vt quod conabatur, efficeret, de Christianis vbique delendis) in eum inquã ad se perductũ, omnia quę diu fuerat meditatus supplicia exercuit: vt lector singulatim videre poterit, in eius Actis 27. Aprilis Tom. 2.

VITA

Vide Not. C. Baron. in Martyr. Rom. 28. Decē.

VITA SS. EVTYCHII ET FLORENTIJ seruorum Dei: Ex D. Gregorij Papæ, libro Dialogorum tertio, Cap. 15.

Vbi vixerint.

IN partibus Nursinæ prouinciæ Euthycius & Florentius, viri vita & habitu sanctæ cōuersationis cultissimi, admirandis bonorū operum fructibus claruerunt. Et Euthycius quidem, præter vitę morumque integritatem, insigni prudentia & spiritali zelo instructus, multos ab infœlici dæmonum seruitute ad Christi libertatem traducebat: Florentius verò summæ simplicitatis vir, precibus lachrymisque incumbens, in sola cælestium rerum meditatione sese exercebat. Aberat non longè ab eorum domicilio celebre monasteriū, quod suo pastore destitutum, tandem Euthycium Præfectum postulauit. Ille precibus eorū haud cessit inuitus: relictoque Florentio in suo oratorio, vberiores multo, pietatis & industriæ suæ fructus collegit. Porrò Florentius tanti amici præsentia orbatus, quod reliquum erat, die nocteque solitudinis suæ solatium aliquod à Deo postulauit: & eccè manè egressus, antè oratorij fores immanem vrsum stantem repperit; qui demisso humiliter capite, & omni feritate posita se ad obsequium viri Dei diuinitus missum esse ostendebat. Florentius, visa rei nouitate, vrsum à Deo sibi missum nihil dubitans, eum adduxit: & gregi suo pastorem præfecit. Constabat is grex ex paucis ouibus quas immanis illa bellua tanta cura & solicitudine ad pastum duxit, reduxitque: Vt iussis viri Dei, haud secus atque animal rationis capax,

Euthycius multos à vitijs ad virtutē traducit.

Florentius vacat contemplationi.

Eutychius fit præfectus monasterij.

Vrsus pastor ouium efficitur.

capax, obtemperaret. Cumque tanti miraculi magnitudo longè lateque increbesceret, viri quatuor, beati Euthycij discipuli, inuidiæ stimulis acriter concitati, quod homo simplex miraculis inclaresceret, & eorum Præfectus prudentiæ & eruditionis laude celeberrimus, hac gloria careret, vrsum illum ex insidijs adorti occiderunt. Cumque hora consueta cum ouibus domum non rediret. Florentius admiratione perculsus ad agrum tetendit, vrsumque, saluis ouibus, interemptum inuenit. Nec latuêre eum diu sceleris auctores; quorum cũ impium facinus magis quam vrsi interitum deploraret, nullumque omninò doloris sui remedium ab Euthycio admitteret, nescio qua animi passione commotus tandem ait: Spero quod malefici illi in hac vita antè omnium oculos nequitiæ suæ vindictam recipient. Vix hæc effatus erat: & eccè quatuor illi, elephantico morbo subitò correpti, membris putrescentibus, interierunt. Quod factum vir diuinus adeò vehementer expauit, vt toto deinceps vitæ tempore, luctu lachrymisque sese deploraret: crudelem se & homicidam clamitans, quod à Deo hac in re exauditus fuisset. Quod idcirco Dei permissu accidisse credimus, ne vir miræ simplicitatis quantolibet dolore commotus intorquere vltrà iaculum maledictionis præsumeret. Graue namq; piaculum est maledicentiæ crimen; vltricibus nõ nisi flammis expiandum: testante Paulo; qui maledicos regnum Dei possessuros negat.

Vrsus ab inuidis occiditur.

Diuinitus puniuntur occisores.

Cauendum à maledictione.

1. Cor. 6.

Idem vir sanctus cum die quodam ingẽtem serpentium multitudinem domicilij sui fores obsi-

Florentius occisos oratione serpentes, per aues exportari curat.

obsidere cerneret, eleuatis ad cælum oculis, fusa ad Deum oratione dicto citius pestem illam internecione deleuit: deindè solicitus quis eam tolleret, eccè, illo rursus orante auium adfuit copia: quæ stratos humi serpentes sustulerunt; Florentio, Christi bonitatē admirāte & hymnis atq; laudibus mirificè celebrāte. Nec mirum sanè, virū illum tantæ simplicitrtis tam facilè à Deo exauditum; vtpotè qui ab omni profanorum hominum consuetudine segregatus, præcipua oris cordisque munditia enitebat: atque ab omnibus non dico noxijs, sed ociosis quoque verbis abstinebat.

Eutycius post mortem claret miraculis.

Cæterum Euthycius licet in vita nulla miraculorū virtute claruerit, ne alijs multis magnisque dotibus mens eius ornata ad superbiæ scopulos allisa in præcipitium rueret; post mortem tamen rerum maximarum gloria reliquias eius Dominus decorauit: atque celeberrimas reddidit.

Vide Not. C. Baron. in Martyrol. Rom.

MARTYRIVM S. THOMAE ARCHIEpiscopi Cantuariensis: Ex eo quod est à M. Eduardo eius contemporaneo editum. Coronatus est anno Domini 1170. facta est eiusdem translatio, anno octauo Honorij Papæ tertij: qui fuit Christi 1224. iuxtà Genebrardum.

29. Decē. *Patria & parētes eius.*

THOMAS Cantuariensis antistes, inter alios, de quibus meritò Anglia gloriari potest, martyrio insignis, generis dignitate, opum gloria, eruditionis laude & animi magnitudine illustris, Londini Britanniam suo ortu illustrauit. Pater illi fuit Gillebertus, mater Mathildis: vterque non opibus tan-

tantum & genere, ſed quod multò præſtantius eſt, morum integritate & innocentia nulli ciuium ſuorum ſecundus. Mater cum eum vtero geſtaret, de futura illius ſanctitate & dignitate varias fertur habuiſſe viſiones: quas ipſe ſua natiuitate mirabiliter confirmauit, cum videlicet, ipſo partûs die ignis è domo egreſſus paterna, magnam Londini partem inflammauit.

Dat operam literis.

Vt primum per ætatem diſciplinarũ capax literis adhibitus fuit, breui mirificos in ijs fecit proceſſus; feciſſetque maiores: niſi fortunæ ludibrium ſpem cogitationum eius retardâſſet. Parentes enim in ſumma rerum omnium opulentia, crebris incendijs ac multis aduerſis afflicti caſibus, ſedulam filij ſui inſtituendi curam remiſerunt: atq; poſtremò morte antè tempus oppreſſi magnam illi cũ orbitate calamitatẽ reliquerunt. Neq; tamen idcircò concidit animo Thomas; ſed Richerio cuidã viro opulento & nobili, qui patris hoſpitio frequẽter vti ſolet, ſeſe adiungens, facto cum Muſis iam quodammodo repudio, venatione & aucupio ferè ſe oblectauit: canibus auibuſque ità gaudens, vt tamen virtutis ſtudium nequaquã deſereret; ſed corpore ac mente caſtus & ab omni mendacio alienus inſitos pietatis igniculos fouebat.

Parentes aduerſa conflictantur fortuna.

Cumq; parentibus iam orbatus propria virtute emergere deberet, Osberno cuidam inſigni prudentia, & diuitiarũ gloria inclyto viro, ei ſanguine iuncto, toto ferè triennio adhæſit: cui in acceptis & expenſis operam ſuam ſumma fide nauabat. Iamque adulta ætate ad hono-

Degit in aula Cantuariensis Archiepiscopi.

honores & mundi huius dignitates aspirare videbatur, cum occulto Dei consilio in Theobaldi Cantuariensis Archiepiscopi notitiam familiaritatemque deuenit: qui tanta eum beneuolẽtia, propter iucundam morum grauitatem & singularem animi prudentiam, est complexus: vt suis eum consilijs, & publicis priuatisque negotijs adhiberet. Tum verò ludis & omni penitus leuitate reiecta, sensu peruigil & consilio prouidus, talem tantumque se Episcopo præstitit, vt ab eo multis magnisque decoratus beneficijs, tandem Archidiaconus, adiuncta Beuerlacẽsi Præpositura, crearetur. Nec deerant æmuli qui clam palam modò conuicijs, modò scommatibus eum appetebant: cóceptumque virus modis omnibus euomentes ab aula Archipræsulis excludere nitebantur. At ille inanes rabularum strepitus animi magnitudine contemnens, semper ad maiora nitebatur: vtpotè quod excelsi animi flamma humili loco hærere non posset.

Fit Archidiaconus Cantuariẽsis.

Aemuli eius.

Animi eius magnitudo.

Itaque Archiepiscopus perspecta viri virtute, singulari sapientia, & consiliorum maturitate eum Regi ab eximia prudentia, fide & veritate commendauit. Rex explorata prius viri integritate, præstantique virtute, confestim eũ totius regni Cancellarium constituit: auctumque honoribus, cumulatum diuitijs; prædijs denique & possessionibus; non minori quam seipsum electo militum numero stipauit. Adamabat enim vehementer eximiam viri prudẽtiam, cæterasque dotes, quas plena manu Dominus in eum congesserat. Nullus eo disertior; nullus munificentior; nemo prudentior habe-

Rex eum facit Cancellarium suum.

habebatur. Tantam sibi & Regis & totius regni conciliârat gratiam: vt non minori cunctis amori, quam admirationi esset.

Intereà Theobaldo ex humanis sublato, Rex Cancellarium suum, quod eum sibi suisque rebus ad omnia obsecuturũ speraret, in defuncti Antistitis honorem summa cum auctoritate substitui curauit. Coactum est Londini Concilium; confirmata electio: & Thomas solenni deuotione Cleri, atque mirifica populi totius gratulatione Cantuariũ introducitur. Ibi consecratus, cũ suscepti muneris dignitatem difficultatemque sedulò perpẽderet, tũ maioribus virtutum omnium adminiculis ad tãti oneris administrationem opus esse decernens, post diuersos pœnitẽtiæ labores spontaneè susceptos, Canonicorum, quos regulares vocant, institutum habitumq; est amplexatus; terrenisq; rebus procul ab animo remotis, tota mente cælestia est consectatus: sæuus in seipsum exactor; vt hostiam viuam, sanctam, Deo placentem sese mactaret & immolaret. Gulam tenui domabat victu; illicitos animi motus sacrę lectionis & orationis assiduitate comprimebat; naturalis incendij flammas somno breuiori & cilicio asperiori coërcebat. Quidquid anteà mundanum & fluxum senserat, largo lachrimarum imbre diluit; & pij amoris incendio in ara cordis concremauit: graueque sibi bellũ indicens, quas prius sordes peccatorum contraxerat, pœnitentiæ nitro egregiè expurgauit. Iustitiæ adeò tenax erat, vt nullis vel minis vel blãditijs ad praui semitam inflecti posset. Post habita quoq; terreni Regis voluntate

Consecratur Archiepiscopus Cantuariensis.

Amplectitur institutum Canonicorum Regularium.

Sibi ipsi acre bellum indicit.

& obsequijs, sacris summum sibi Regem conciliabat vigilijs, ieiunijs, precib⁹, lectionibus, & quod caput in eo erat, largissimis eleemosynis. Tantam enim pauperum multitudinem fouebat quotidiè, vt citius petentes deesse, quam dandi voluntas in eo deficere videretur. Atque vt largissimus benignitatis fons perpetuè flueret, possessiones Ecclesiæ conseruabat; alienatas recuperabat; pristinumque Ecclesiæ suæ ius reformabat.

Innumeros fouet pauperes.

Patitur persecutiones.

Hæc res cum sacrilegos quosdam rerum Ecclesiasticarũ vsurpatores pessimè haberet, tum nihil nõ moliti sunt, vt Regẽ eiusq; familiã in Antistitem concitarent; opportunis ad eã rem vsi calumnijs: dicentes eũ regias cõsuetudines & donationes velle abolere, & ad præscriptũ Canonum, Clerũ populumq; moderari. Hinc ipse Rex suspicatus se contẽptui haberi ab eo, quẽ tãti fecerat, eoq; dignitatis & honoris euexerat, crescente sensim animi acerbitate, eũ à secretis amouit cõsilijs: & dictis factisque occultũ animi vir⁹ expromere cœpit. Postremò ab impotẽti iræ suæ dominatu vict⁹ Rex, cõuocata Episcoporũ multitudine, pręsente Archipræsule regniq; procerib⁹, sancitas iã olim ab auo suo regni cõsuetudines, quas ipse propositurus esset, cõfirmari postulauit. Ibi tunc Thomas ecclesiasticę libertatis vindex eximi⁹, nullius se parere velle legibus respondit, quæ cũ diuinis apertè pugnarent. Applaudunt constãti prudentiq; viri responsio antistites omnes; vno tantum excepto; qui vt amissam iam ante Regis amicitiam recuperaret, fœdã se adulatione contaminans, clam persuasit Regi, vt ali-

Contradicit Regi quædã contra fas exigenti.

aliquot antistites quauis tādem ratione ab Archiepiscopi partibus auelleret: quô sic demū coniunctis viribus robustum illius pectus expugnarent. Cessit hoc Satanæ insidijs ex animi sententia, & tres episcopi in fraudem impulsi iniquas Regis partes per fas perq; nefas tueri, fouere, & æquas ac iustas esse docere conati sunt. Accessit prætereà Abbas quidam, magnæ existimationis vir; qui è transmarinis superueniens regionibus, affirmabat se summi Pontificis & Cardinalium adferre literas, quibus Cantuariensem Præsulem ad consentiendum Regi hortabantur. Adhibuit deindè exactissimā, qua plurimùm pollebat oris facundiā Abbas; qua tandem viro sancto suasit, persuasitque: vt auitas regni consuetudines seruaret. Thomas cum nihil fraudis subesse existimaret, verbo promisit, Regi se consuetudines diuino iuri non contrarias seruaturum. Tum Rex vt palam coram omnibus idem polliceretur, vrgere cœpit. At Archiepiscopus latētem fraudem ilicò sentiens, grauiter ingemuit: & seipsum nimiæ facilitatis damnans, pedem retraxit. Spectabat enim hoc solum Rex vt Ecclesiasticam libertatem in ius regium redigeret: & ipse vitæ pariter necisque potestatem in Christi Sacerdotes haberet. Quod ne fictum falsumq; videri possit; simulque vt intelligi queat, quam iustè ac sanctè Archiepiscopus se Regi opposuerit, non erit abs re, vel sola sex iniquæ constitutionis capita, ab Rege oblata, subiungere.

Quidā episcopi malè persuasi adhærent Regi.

Abbatis cuiusdam nefarij dolus.

Auitas, hoc est, ab Auo Regis institutas.

En impiam Regis mentē.

Itaque petebat Rex: Ne ad sedem Apostolicam sinè Regis licentia appellaretur. Ne

Rex iniqua constitutionis articuli siue capita.

Archiepiscopus & episcopi è regni finibus sinè licentia Regis excederent. Ne sententiam excommunicationis in Regis subditos proferrent. Quod non liceat Episcopo aliquem de periurio vel læsa fide coërcere. Quod Clerici sæcularibus subiecti iudicijs punirētur. Quod laici, seu Rex, seu alij, causas de decimis vel ecclesijs deinceps tractarent.

Constantia S. Thomæ pro Ecclesiastica libertate tuenda.

Hæc cum vir sanctus constanter reijceret, Rex vehementi ira excandescens, Clero minas intentare, & Ecclesiæ perniciem moliri. Duo adhuc antistites sacro Præsuli suo adhærebāt: qui imminentis periculi magnitudine perculsi, precibus lachrymisque Thomæ animum ad Regis voluntatem inflectere conati sunt. Accessère dein milites duo, ex eorum numero quos Templarios vocant, fidei sanè & veritatis amantes: quorum lachrymis & obtestationibus fractus tandem Archiepiscopus (præsertim quod affirmarent Regem nihil noui moliturum) publicè spospondit, se bona fide leges & regni consuetudines seruaturum. Rex confestim, Audistis, inquit, quid promiserit Archiepiscopus. Volo igitur vt idē reliquis præcipiat episcopis. Et Thomas; Permitto, inquit: moxque assensère omnes. Tum Rex leges aui sui recitari, & sigillo Archiepiscopi muniri præcepit. At Thomas, deprælhensa fraude, incredibili animi dolore affectus, interposita fide, quam Deo debebat, negauit hoc se viuo futurum. Indè è regia excedens sese lamētis tradidit: totusque sibijpsi suprà modum iratus, à sacrosancto Missæ abstinuit officio: donec à summo Pontifice esset absolutus.

Malè persuasus à bonis viris consentit Regi.

Sibi ipsi interdicit Missæ sacrificium.

Rex

Rex intereà, eiusque ministri, odio & ira in Antistitem furentes, multis eum & intolerandis diuexabant cōtumelijs: quas ille insita animi magnitudine ità sustinebat, vt mortem etiā pro Ecclesiasticæ libertatis defensione subire paratus esset. Erant per id tempus dissoluti admodum Clericorum mores, multique diuini pariter & humani iuris fractis repagulis per omnia libidinum genera vagabentur. Quos cū Rex sæculari subiectos iudicio, pro criminum varietate supplicio affici vellet, Archiepiscopus sese constanter opponens, non tulit, vt in sanctæ matris Ecclesiæ contemptū diuino cultui mancipati laicis legibus plecterētur. Quin potius à se puniendos asserens, Regem magna animi libertate reprehendit, quod Ecclesiastici iuris potestatem nefario ausu sibi sumeret. Tum verò vehementius excandescens Rex, omnia mentis suæ consilia in apertam Pontificis conuertit perniciem; implacabili animi indignatione commotus: quam solus Sacerdotis sanguine leniri posse apparebat.

Ecclesiæ & Cleri libertatem constantissimè defendit.

Itaque regio furori temporique nonnihil cedendum esse ratus, vt ope & auctoritate Summi Pontificis desolatæ Ecclesię & oppresso gregi subueniret, paucis assumptis nauem ingreditur; sed nautæ Regis iram veriti, negabant se hoc vento, eo posse pertingere, quo ipse velit. At ille comiter, Si etiam, inquit, vēti nobis aduersantur, Domini fiat voluntas. Dum hæc fiunt, miles quidam è Regis domesticis calumniam viro sancto apud Regem intentauit. Indictus tunc erat Norhantume publicus conuentus, Ibi citatus Archiepiscopus

Nautæ eum nolunt traducere.

Accusatur falsò apud Regem.

excusat se per morbum, quo grauiter cõflictabatur. Iratus Rex excusationem non recipit; putans eum iudicium subterfugere. Citatur ergo ad Regis tribunal. Comparet vir sanctus; orat submissè, vt pro vtriusque salute patiatur ipsum ad Pontificem ire. Indignatur ille; iubensque ocyus decerni, qua pœna sit mulctandus, quingentarum librarum condemnatur. Ingemiscit Christi Sacerdos, in loco iudicij iniquitatem videns. Agitur deindè de eo quod miles ei intentârat. At Archiepiscopus magna libertate respondẽs, negat eam rem ad regios pertinere ministros, sed ad Ecclesiæ iudicium: neque posse, ait, militem intentatum crimen probare. Is miles eodem anno cum duobus filijs extinctus est; quòd non esset veritus mittere manum in Christum Domini.

Citatur ad tribunal Regis.

Damnatur 500. librarum.

Vltio diuina in accusatorem impium.

Cũ hac via modoque nihil proficerent aduersarij, eo conuersi sunt, vt eorum, quæ in officio Cancellarij gesserat, redderet rationem: licet iam antè publicè atque honorificè ab eiusmodi liber pronunciatus fuerat. Laborabat tũc graui dolore splenis: lectoque affixus æger trahebat spiritũ: & tamen rationẽ reddere cogebatur. Alterò itaque die ad regiam iturus, oblato prius cum multa animi pietate & lachrymis Missæ sacrificio, stolã induit, & dextera Crucem tenens, pro Ecclesia decertaturus ad Regem perrexit. Ibi tunc duo episcopi, visa Cruce, vt eam deponeret, hortati sunt: asserentes eum gladium aduersus Regem ferre. At ille, Crux, inquit, pacem adfert, non gladium: pacificans quæ in cælo & in terra sunt: & ego pacem volo, nec Crucem depono. Interim

Cum cruce pergit ad regiam.

Coloss. 1.

rim audit à quibuſdam, qui Regis conſilio interfuerant, eo die, ni ſibi conſulat, ſe vel capitis vel certè carceris damnandum eſſe. Ille verò pro ſe intrepidus, pro Eccleſia anxius, ad ſummum prouocat Pontificem. Ea re cum omnes haud mediocriter turbarentur, tũ Vvintonienſis antiſtes, vt epiſcopatu ſe abdicaret, eumque Regi permitteret, hortatus eſt. At ille: Non ea, inquit, conditione epiſcopatũ ſuſcepi, vt Regi eum tradam, ſed vt pro illo etiam meipſum impendam.

Prouocat ad Pontificem.

Inter haſce aliaſque difficultates innumeras, improbo malignorum quorundam hortatu, & venenato ſibilo, poſtremò tanquam communis pacis proditor carcere damnatus fuit. Qua accepta ſententia, non ſtans, ne derogaret ſacerdotij dignitati, ſed ſedens reſpondit magnificè, maiorem à minoribus non debere iudicari: ſe illorum non teneri ſententia. Ordo, inquit, confunditur, ſi paſtorem ouis, magiſtrum diſcipulus, patrem filius verberet. Non tantum aurum ferrum antecellit, quantũ ſacerdotium regiam poteſtatem. Addidit etiam poſt interpoſitam appellationem nolle ſe audire iudicium. Quibuſdam dicentibus, quod amplas à Rege obtineret hæreditates, reſpondit ille: Non eſt hæreditas quam teneo: nec à Rege, ſed à Deo ſunt, cui in eleemoſynam data ſunt, quæ obtineo. Grauiſsimè deindè præcipiens, ne ea die in ipſum ferrent ſententiã, ſedemque Apoſtolicam appellans, nihilominus condemnatus eſt. Abeuntem illũ è Concilio, vndiq; conuicijs inſectantur; clamitant, Eccè proditor Regis abit: certatimque con-

Damnatur carcere vir ſanctus.

Sacerdotium præſtantius regia dignitate.

Vide quantus vir tãtus laceretur conuicijs.

contortis eum appetentes straminibus, alijsq; id genus contumelijs, haud multum aberat, quin discerperent, ni Regius satelles illæsum eum conseruasset dimisissetque.

Tum verò vir Domini solo patientiæ clypeo munitus, solis sex ministris comitatus, cæteris metu Regis hinc indè dilapsis, ad monasterium abijt: vbi retrò altare, tanquam tuto ibi quieturus, lectum sibi parari iussit. Profundis autem imminentibus tenebris, duobus fratribus & famulo iuprimis fideli stipatus, vrbe egressus est: largissimorum imbrium beneficio & hyemalium tempestatum beneficio insidias deuitans. Tota verò nocte iter agens primum Lincolniam venit; vbi mutato & habitu, & nomine, (nam frater Hermanus dictus est) alio se contulit: ac tandem, ingenti miseriarum cumulo deuorato, Romam appulit. Ibi cum prudenter Ecclesiæ causam coram Pōtifice ageret, tum sanè constanter, Cardinaliū quorundam, qui Regis partes tueri nitebātur, argumenta ita confutauit: vt non mediocrem ea die optimi Pastoris & Pontificis laudē obtineret.

Clam excedit è regno.

Venit Romam.

Cæterum Rex Angliæ vt percepit illū iam in tuto collocatum, furorem suum rabiemque in omnes eius cognatos conuertit; neque vlla vel ordinis vel ętatis, vel sexûs habita ratione, nudatos facultatibus, è toto regno proscripsit: vt maiorē animi dolorē viro sancto inureret. Fuit ea cognatorum calamitas sancto martyri perquam acerba. Sed Deus afflictū propter se martyrem suum nequaquam deseruit. Permouit enim Franciæ Regem regnique proceres, vt li-

Cognati eius male mulctantur.

Franciæ Rex & Proceres ei multa largiuntur.

vt liberaliter ei suppeditarēt, quod & ipsi & omnibus cognatis eius sufficeret. Degebat tunc vir sanctus in Pontiniacensi monasterio; vbi annis admodum duobus incredibili vitæ austeritate sese afflixit, & multis certaminib⁹ ad martyrij palmam exercuit. Porrò Rex Angliæ dictis factisque innocentem persequens, Abbati Cistertiensi (cui Pontiniacenses æquè, vt alij eiusdem instuti monachi parebant) per literas significauit, vt eum monasterio excluderet: ni mallet breui omnes eius Ordinis monachos in Anglia degentes recipere. Quod ex Abbate vt resciuit Thomas, ilicò præsentem rerum suarum statum, per omnia lamentabilem, Ludouico Franciæ Regi per literas aperuit; qui Pontiniacum ocyùs aduolans, indè eũ honorificè secum abduxit: atque in S. Columbæ monasterio, Senonibus propinquo, collocauit: vbi regijs impensis annos quatuor sustentatus est. Et quidem licuisset in episcoporum & Archiepiscoporum aulis demorari, consuetisque honoribus circumfluere: sed vt reconditum diuini amoris ignem in cordis sui penetrali tutiùs foueret, excitaretque sopitum, vitabat publicum; totumque sese Deo in holocaustum offerens, precibus lachrymisque ad futurum martyrij certamen mentem pariter & corpus aptabat. Neque enim sola cogitatione acerbissimos corporis cruciatus pertractabat, sed amoto à dorso cilicio, sacellanum singulis noctibus in corpus flagello, vsque ad sanguinem sæuire cogebat: ita vt nonnunquàm sacellanus ipse fatigatus succumberet. Iam antè enim secūdùm quietem à Christo præmonitus fue-

Absentem etiam persequitur Rex Angliæ.

Rex Frãciæ eum magno afficit honore & fouet.

En quomodo hic vir sanctus corpus suum castiget & in seruitutem redigat.

fuerant, Ecclesiã eius sanguine esse illustrandam. Itaque vir magnanimus, vt maiore cum Christi gloria & Ecclesiæ vtilitate certamen illud perageret; tanquàm fortis & gnauus miles; qui in æstiuis, aut hybernis agit, aut dum induciæ præstant; nequaquàm inerti otio contabuit, sed omni certaminum genere ad futuram palæstram die nocteque sese exercuit.

Renocatur in Angliam post septimũ exilij sui annum.

Tandem post longa exilij incommoda, post varias velitationes, quæ inter Franciæ Regem & Angliæ, viri sancti causa, agitatæ sunt, septimo exilij anno pax restituta; & libera in Angliam redeundi potestas Archiepiscopo facta est. Sed vir sanctissimus non ignorans nihil sibi in hac vita præter tentationes & pericula superesse, tanto feruentius ad futuram properabat vitam, quanto certius ad palmam se accedere prospiciebat. Itaque ad sedem reuersus, summa cum animi deuotiõe ac puritate Christi celebrauit natalitia; peractaque concione, vnum ex regijs ministris terribili sentẽtia perculit: itemque Randulphum hominem scelestum, totius malitiæ incentorem anathemati subiecit.

Quosdam excõmunicat.

Postremò adiecit: A Christo IESV sint maledicti, qui inter me & Dominum meum Regem odij & discordiarum fomitem suscitant. Hæc vt in regia omnium sermone diuulgata sunt, Rege admodum stomachante atque inertiam suorum ipsis exprobrãte, quod à plebeio quodam (vti aiebat) clerico ipsum tam probrosè paterentur illudi, quatuor viri nobiles & genere conspicui; mox in necem sancti viri conspirarunt; atque Rege inscio Cantuariam

riam nefarium facinus patraturi, mare traiecerunt.

Igitur altero, post sanctorum Innocentium, die pestifera cogitatione pleni, ad Archiepiscopũ venêre; cui pro honorifica non minus, quã pacifica salutatione, maledicta reddidêre: adeoque in Præsulem sanctissimum furore & rabie exarsêre, vt si per alia licuisset hasta protinus eum confodissent. Tandem post minas & conuicia sacrilego ore in Christi Sacerdotem congesta: ex mãdato Regis, vt illi fingebant, cũ omnibus suis è regno excedere iubent. Quibus episcopus: Non veni, inquit, vt fugerem: sed vt pro commisso mihi grege ad mortem vsq. decertaré. Non me terrent minæ vestræ; non gladij: qui si prompti paratiq; sunt ad feriendum, promptior ego ad martyrium obeũdum. Illis cum clamore & contumelijs abeuntibus, vir Dei animo imperterritus suos consolabatur: se interim nulla cõsolatione egere, vultu verbisq́ue egregiè declarans.

Quatuor Regis aulici Cantuariam veniunt ad occidendum Archiepiscopum.

Mentiuntur turpiter in eius præsentia.

Mox illi loricati, securibus gladijsq́ue armati reuertuntur. Cumq́ue obseratis forib. introitum non inuenirent, occultiore per pomariũ via ad ligneam sepem diuertunt: ferroq́ue & & magna vi aditu patefacto, penetralia domus ingredi parant. Eò horribili strepitu ministri & Clerici penè omnes territi vehementer, fuga salutem quæsiêre. Pauci qui remanserant, vt in ecclesiam se recipiat, sacroq́ue asylo imminens mortis periculũ redimat hortãtur. Recusat ille: indignũ Sacerdote esse docens, mortem pro Ecclesiæ libertate & iustitię defensione formidare. Instant nihilominùs monachi: orant

Clerici omnes ferè præ timore eum deserunt.

orant obſecrantque. Cumque nulla vel ratione, vel precibus, permouere eum poſſent, inuitum tandem & reluctãtem in Eccleſiam aſportant. Sequuntur curſu rapidiſſimo quatuor illi nobiles cum Hugone deploratæ nequitiæ diacono; armis pariter & verbis necem ſpirantes. Monachis autem fores Eccleſiæ obſerare volentibus vir ſanctus acriter reſtitit, præclarè ſuos inſtituens: Triumphum ex hoſte, patiendo quàm pugnando fieri celebriorem.

Sententia.

Intereà ſacrilegi adſunt carnifices; Thomam Beketh, Regis & regni proditorem furibundi inclamantes. Eo reſpondente, maiori contentione vociferantur: vbi eſt Archiepiſcopus? Tum ille intrepidus planè atq; imperterritus, Eccè adſum, inquit, non regni proditor, ſed ſacerdos: paratus pro illo ſanguinem fundere, qui, me precioſo ſuo ſanguine à morte redemit. Illis vrgentibus, vt percuſſos anathemate abſolueret, reſpondit vir ſanctus: Tum demum abſoluam, vbi iuſto animi dolore, ob admiſſa facinora, proſtratos videro. Et illi: Nunc igitur morieris, & pro meritis recipies. Non recuſo, inquit ille, glorioſam pro Domino meo mortem ſubire, vt Eccleſia meo ſanguine pacem & libertatem aſſequatur. Mox illi facto impetu, extrà Eccleſiæ fores extrahere eũ conantur, vt illic aut gladijs cõfoderent, aut vinculis conſtrictum in carcerem abriperent. Sed cum difficile loco moueri poſſet, & vnum ex eis acrius inſiſtentẽ remouiſſet, is terribili incenſus furore, enſem contra eius verticem vibrauit.

Sacrilegi in Eccleſiam irruunt, vt eũ occidant. Inuicta animi eius fortitudo.

Tum verò pius & ſanctus Antiſtes, cernens pro-

promiſſam martyrij adeſſe coronã, ceruicem inſtar orantis inclinauit:iunctiſque & ſurſum erectis manibus ſuam & Eccleſiæ cauſam Deo commendauit. Vix ea prolocutum, nefandus vir veritus ne populus eum ex manibus ipſorum eriperet, coronam capitis eius, inflicto vulnere, tanta vi amputauit, vt pariter ſecaret & præcideret brachium iſthæc referentis; qui ſolus, cunctis & monachis & clericis in fugam verſis, ſancto martyri conſtanter adhæſit, & inter vlnas eum cõtinuit, donec altera earum amputata eſt. Additus indè eſt & alter ictus: quẽ immoto corpore placidè excepit. Tertiò percuſſus, flexis genibus ſubmiſſa voce dixit: Pro nomine IESV, & Eccleſiæ defenſiõe mori paratus ſum. Tum verò tertius ex illis ſacrilegis percuſſoribus, ita procumbenti graue inflixit vulnus, vt cum ſanguine pariter è capite cerebrum in eius faciem deflueret. Quartò interim ſuperuenientes abigente, vt cæteri in ea cæde liberius verſarentur, poſtremò loco acceſſit is, quem antè diximus, Hugo execrabilis; poſitoque in collo ſanctiſſimi martyris pede, quod ſinè horrore dici non poteſt, cerebrum cum ſanguine per pauimentum ſparſit, aitque ad illos quatuor: Abeamus hinc: iſte, poſthac non reſurget.

Offert ceruicem percuſſoribus.

Hic videtur Author ſeipſum ſignificare.

Tertio ictu funditur martyris cerebrum.

Nefandum & horribile facinus Hugonis Diaconi.

In his omnibus incredibilem licebat ſancti martyris videre conſtantiam; vt qui neque manum, neque veſtem percuſſoribus opponeret: imò nè gemitum quidem aut aliquam doloris ſignificationem exprimeret. Hoc igitur modo, cæde patrata, infœlices illi & cæteris homicidis immaniores, gloriabundi per ædes Archiepiſco-

Magna viri ſancti patiẽtia & conſtantia.

Diripitur domus Archiepiscopi.

episcopi discurrunt; aurum, argentum, vestes, vasa preciosa, libros & Ecclesiæ chartas, permultaque alia diripiunt. Indè in eius clericos, clientes & parentes, publica potestas suam exercet tyrannidem; diuersisque affectos contumelijs, priuat facultatibus: ita vt miseri & mėdici per ignotas dispersi regiones vagarentur. Magno sanè omnibus horrori fuit tam crudele facinus in ecclesia designatum.

En vt corpus occulte domarit.

Postero die sacrum martyris corpus ad abluendum de more nudatum, aspero & porrecto ad genua succinctum cilicio, est inuetum. Quæ res largos ex præsentium oculis lachrymarum expressit imbres: cùm cernerent tantú pęnitentiæ rigorem, qui anteà paucissimis vix familiaribus cognitus fuerat. Conditum indè est venerandum corpus honorificè admodum atque reuerenter; quod tantis non multò post illustratum est miraculis, vt ea fidem planè vincere putarentur: nisi adeò manifesta & & gloriosa forent, vt multiplicatis ipsa etiam aduersariorum impietas ijs cedere coacta fuisset.

Sepulchrum eius eximijs miraculis celebre.

Deus vlciscitur martyris sanguinē.

Cùm autem toto bienio, demptis diebus decem, diuinæ laudes, & Missarum solennia in eius ecclesia conticuissent, subitò & præter omnem expectationē, Deo fusum martyris sui sanguinem vlciscente, turbulētis seditionibus regnum agitari cœpit: bellaque intestina adeò illud dilacerarunt, vt filius in patrem, pater in filium insurgeret: prorsus vt tota Anglia à facie cladis imminentis contremisceret. Obsidebant eam hostes vndique; & intus exitiales

vasta-

vastabant seditiones: ita vt nihil præter extremum excidium superesse videretur.

Itaque sancti martyris aduersarij animis fracti, cum Deo in gratiā redire, & admissum crimen dignis pœnitentiæ lachrymis delere studuêre. Denique ipse Rex per visionem admonitus, nullam aliam, nisi conciliato martyre, recuperādæ pacis superesse rationē: corde cōtrito & humiliato ad monumentū beati martyris veniā petiturus properauit. Cumq; Cantuariam venisset, ab æde B Dunstanni ad summum templum vsque, in quo S. Thomas cōditus erat, nudis pedibus & cōmuni veste lachrymabundus processit: non pedum teneritudine, non viarum asperitate retardatus. Vbi ad ecclesiæ fores venit, procidit & adorauit: porrò locum ingressus, qui eius martyrio consecratus est, lachrymis infudit: deindè dicta confessione coram Episcopis, multò cum tremore ac reuerentia ad loculū martyris accessit: ibique toto corpore prostratus, fuso, cum crebro singultu, lachrymarum imbre, palam se reū proclamauit; veniamque precatus, quod sanctū virum tam pertinaciter esset persecutus, non tamen occcidi voluisset: omnia Ecclesiæ iura & dignitates in integrum restituit; additisque insuper è suo 30. librarū redditibus supplex martyris pro se ad Deum intercessionē postulauit. Deindè (neque enim hic finis erat) exteriori se nudans veste, caput & scapulas in tumuli fenestram magna humilitate submisit; primoq; ab Episcopis quinquies cæsus est: deindè à monachis amplius 80. ternos accepit ictus; atque ita solenniter absolutus est. Post hæc nuda residēs humo

Obserua singularem Regis pœnitentiam.

Rex omnia iura & dignitates Ecclesiæ restituit Cantuariensi.

Nota hæc.

humo;nudis,vt venerat,pedibus;atque ieiunus totam illam in precibus exegit noctem; præclarum atque admirandum cunctis Principib⁹ & Regibus se præbens exemplum: quale in historijs non facilè reperire liceat.

Eodem autem illo die, quo Rex pro suis in martyrem peccatis satisfacturus, Cantuariam venit:Comes Flandriæ, qui cùm immenso exercitu in Angliam traijcere statuerat, mutata illicò sententia,recessit. Altero verò die Scotiæ Rex, Angliam vastaturus,in acie compræhensus est: & breui omnes conticuere hostes. Neque dubium sanè,quin Thomæ potissimum precibus meritisq; optata regno redierit tranquillitas:Præstante Domino nostro Iesu Christo,qui cum Patre & Spiritusancto viuit & regnat in secula seculorum:Amen.

Coronati sũt teste C. Baro. Tom. 2. Annal. anno Christi 301. Marcel. Papæ 5. Diocle. & Maxim. Imp 18. 30. Decẽ.

MARTYRIUM SS. SABINI EPISCOpi, Exuperantij & Marcelli Diaconorum, &c. Ex ijs quæ extant in Martyrolog. Venerabilis Bedæ, & Archiepiscopi Adonis.

Compræbenditur à Venustano Præside.

BEATVS Sabinus Spoletinus antistes cũ diuinis eloquijs egregiè instructus, præstanti sua facundia Christianam rem mirificè locupletaret, Venustianus Tusciæ Præses de cultu deorum suorum solicitus, cũ duobus diaconibus Exuperantio & Marcello, & multis clericis, eum comprehendit: & domum suã perductos ad thura Iouis simulachro, quod mira superstitione colebat, offerenda compellere nitebatur. At Sabinus hominis errorẽ miseratus, fusa ad Deum oratione, simulachrum mani-

Sabinus confringit Iouis simulachrũ.

manibus suis pauimento allisit, confregitque. Quo facto, Venustianus tãto furore excãduit, vt antistiti manus confestim præcidi iuberet. Neque ea crudelitate contentus, Marcellum & Exuperantium in eculeo suspensos fustibus macerari, latera eorum vnguibus radi, & igne supposito tamdiu cruciari mandauit: donec in Christi confessione spiritum redderent. Quorum corpora in fluuium præcipitata sunt: Sabinus verò Episcopus fœdo carceri mancipatus est.

Truncatur manibus.

SS. Marcellus & Exuperantius reddunt spiritũ, post immania tormenta.

Erat eo tempore Serena quædã, insigni pietate & religiõe vidua, quæ Sabini antistitis curam suscepit: eumq; & pauit; & omni, qua potuit, humanitate fouit. Erat ei nepos Priscianus nomine, oculorũ lumine miserè orbatus: cuius oculis Sabinus truncas imponens manus mira facilitate lumen reformauit. Quo miraculo vndecim viri, qui eodem carcere vincti tenebantur, pedibus illius ilicò prostrati, salutare regenerationis lauacrum, impio deorũ cultu abiurato, postularũt. Abluit eos sanctus martyr; expiatosque in Christi confessione egregiè confirmauit.

Serena Vidua curam gerit S. Sabini.

Sabinus cæcum sanat.

Baptizat viros vndecim.

Eodem tempore Venustianus tanto tamque vehementi oculorum dolore laborabat, vt neque cibum, neque potum, neq; somnum capere posset. Doloris itaq; victus magnitudine, per vxorem & duos filios Sabinum è carcere domũ suam adduci curauit. Veniẽtem venerabundus excepit: eiusque pedibus cum fletu prostratus, & sibi, & vxori, & filijs, baptismũ supplex impertiri petijt. Ea re gauisus vehementer Sabinus, catechesi eos exactè instruxit; & sacro

Venustianus credit cum familia.

fonte ritè expiauit: quo tempore omnis oculorum dolor repentè cessit.

Fuêre hæc continuò Maximiano nunciata; qui pro sua in Christianos rabie Sabinum damnari, & Venustianum capite truncari iussit. Lucius tribunus crudelitatis executor, Venustianum cum vxore & filijs in ciuitate * Assisinate capite plectit. Sanctum verò Sabinũ Spoleti plumbatis tamdiu cædi præcepit: donec in Christi confessione spiritum exhalaret. Cuius corpus Serena, quæ iam sacras eius manus in vitrea pixide cum aromatibus condiderat, vno plus minus, à ciuitate Spoletana, milliario, honorificè sepeliuit.

* *Aßisina.* *Occiditur cum suis.*

Item S. Sabinus.

VITA S. SYLVESTRI PONTIFICIS Romani præstãtißimi: Ex ijs quæ extant apud C. Baronium. Obijt anno à Christi Incarnatione 335. Constantini Imperatoris 30. cum sedisset annos 21. menses 10. & diem vnum.

Tom. 3. Annal. C. Baron & in Notat. ad Martyrol. Rom. 31. Decẽb.

Patria & parẽtes eius. * *al. Iusta.*

DIVINVS planè vir & magnum Orthodoxę Ecclesię ornamentũ Syluester, Romę patre Ruffino, matre verò * Iustina ingenuis omniq; honestate ac probitate conspicuis parentibus natus est. Præstanti indole puer, à teneris sanctiora vitæ instituta summo studio & diligentia sectatus legitur. Iuuenis adhuc, * Curionem quendam eximia fide & eruditione presbyterũ secutus est: à quo Christianæ fidei edoctus mysteria & sanctissimis disciplinis ritè imbutus, ac succedente tempore à Marcellino Papa presbyter ordinatus, eos præcipuo ac singulari quodam amore & honore prosecutus est, quos expiandis mortalium

* *al. Caritiũ.* *S. Syluester à Curione presbytero institutus.*

talium animis operam è Christiana disciplina nauare cognoscebat. Itaque inter alios, quos Romæ peregrinos excepit, Timotheum quendam, virum diuinũ, qui Antiochia Romam peregrinus aduenerat, & strenuã multiplicandæ rei Christianę operã impendebat, anno vno & paulò ampliùs domi suæ fouit; nihil veritꝰ impiorum minas suppliciaque: quæ diuini verbi prœconibus eorumq; fautoribus cõstituta erãt. *Mirè est hospitalis.*

Enimuerò Timotheus post vberem messem, in Ecclesiæ horreum magno labore à se congestam, tandem in vincula coniectus; & longo carceris squalore maceratus, postremò capitis obtruncatione gloriosam martyrij palmam adeptus est. Cuius reliquias beatus Syluester profunda nocte rapuit: spretaque Tyrannorum crudelitate, cùm hymnis & psalmis accedente Melchiade Papa sepulturæ honorificè mandauit: quæ tamen posteà fuêre à Theodorę pia matrona in horto suo, non longè à B. Apostoli Pauli sepulchro via Ostiensi sepultæ; ac in eius tandem Basilica honestissimè collocatæ. Quam ob rem ab vrbis Præfecto Tarquinio Perpenna compræhensus, cunctas Timothei facultates iussus est prodere; ni mallet omni suppliciorum genere consumi. Instabat Præfectus; vrgebat, minas & horrendos cruciatus intentabat: ni ilicò opes Timothei panderet. Sanctus autem mentis oculis præsens Dei iudicium mirabiliter præuidens, Euangelica voce respondens: Hac nocte, inquit, animam à te repetent, & tu intentatas minas quomodò ad effectum deduces? His verbis commotus sanè Præfectus arctioribus vinculis Sylue- *S. Timotheus pro fide necatur.* *Lucæ 12.* *Syluester mittitur in carcerem.*

strum constringi iussit. Ipse verò imminentis periculi ignarus miser, inter epulas meridianas pisciculi generis fortè lautioris os imprudens deglutiuit: quod gutturi fixum diuinitùs inhærens, infelicem animam media nocte misero excussit. Hoc cum idolorum cultoribus haud mediocrem incuteret timorem, tum beato Syluestro libertatem restituit; tantamque venerationem, tam apud fideles, quàm infideles, conciliauit.

Vltio diuina in Præfectū.

Vt paulò pòst, beato Melchiade ex hac vita ad meliorem translato, omnium votis ad summum illud honoris culmen euectus sit. Inuitus planè & ægrè gradum illū dignitatis conscendit. Sed cùm neque precibus, neque obtestationibus, declinare posset: quod reliquum erat, animum ad Christi Ecclesiam omnium virtutum splendore illustrandam adiecit. Et primò quidem cum clericos, & sacræ militiæ consecratos, mercimonijs alijsque rebus secularibus parùm honestè vacātes inueniret, primus omnium lege cauit, vt omnes in sacram Christi militiam adscripti negotijs secularibus planè valere iussis, rebus diuinis sedulò intenderent: Reperitur non multò post tempore celeberrimæ illi contrà Donatistas Arelati in Gallijs [a] celebratæ Synodo præfuisse; quanquàm per legatos tantùm: eosdemque tumultuantes ad tempus multum compressisse.

Fit Roman. Pontifex.

Secundùm illud D. Pauli 2. Tim. 2. Nemo militans Deo, &c.

a Anno Christi 314. Præfuit Concilio Arelatensi, contra Donatistas.

Biennio autem plus minus elapso, cum Orientalis Ecclesia Arij hæresi vbiq; concuteretur, ac vehementer exagitaretur, beatus Pontifex litteris Alexandri Alexandrinorum Antistitis de cunctis rebus gestis certior redditus, quod

Ariani in Oriēte expurgunt.

quod sui muneris præcipuè erat nequaquam prætermisit. sed egregiam in his componendis discordijs, & erroribus pullulantibus euellendis, nauauit operam. Misit siquidem tūc Osium Episcopum Cordubensem, clarissimum confessione & eruditione virum, legatum in Orientem: vt in AEgypto vel alio, vbi opus esset, si quo pio modo posset, excitatum per Arium aliosque schismaticos incēdium extingueret, rixasque sedaret.

Ad eos aliosque comprimendos Osium Antistitem Cordubēsem eo dirigit.

Tractabat eo quidem tempore imperij gubernacula Constantinus varijs præcedentibus signis ac visionibus diuinis, inclytisque victorijs, factus ergà Christianam religionem propensior ad tempus: à qua importunis impiorū quorundam suasionibus, cum auitam superstitionem aliqua saltē ex parte resumpsisset, penitus ferè, non multò post tempore, est reuocatus: ac fluctuans eius animus in deteriora propulsus. Vndè infensissimi Christiani nominis hostes, tam opportunā nacti occasionē, fideles præter spem haud modicè vexarunt, atq; inuitos ad eorū sacra pertraxêre. In ipsum quoque totius Christianitatis Antistitē, tanq̄ in aduersariæ partis antesignanū, retentum diu ac metu cōpressum furorē magno impetu effudere; quorum impetuoso aggressui ad tēpus esse cedendum, B. Pontifex cōsultius arbitrans, neve suo capite vniuersam Ecclesiam in maius conijceret discrimen, quòd Imperator procul esset ab vrbe: eadē relicta in montem Soractem cum suis sese abdidit: vbi precibus & lachrymis afflicta Ecclesiæ membra curabat.

Constantino parum tepescente in pietate, vexantur Christiani.

Latitat in monte S. Syluestri.

Intereà Deus, qui suos paterna prouidentia

Constantinus fit leprosus.

semper & vbique fouet Imperatorem horrenda fœdissimaq; lepræ cõtagione perculit; quæ cum nulla medicorũ arte, nullis medicamentis fugari posset, abiecta spe salutis, inter omnes honores & diuitias potentissimus Orbis Monarcha miserè contabuit. Accedunt ad illũ idolorum Põtifices, aiunt vnicam hanc superesse consequendæ salutis spem: si corpus lepra fœdatum in sanguine infantium, bulliẽte adhuc atq; exhalante, diligẽter lauet. Quid multis? Missi per prouinciam satellites, infantes à matrũ complexibus vberisque auellunt: adductosq; in Capitoliũ, certo prefinito die, ad necem preparant. Adest Imperator, vt nefaria innocentium cæde magis se magisque contaminet. Adsunt & matres miserabili valdè eiulatu regiã & Capitolium, & totam deniq; Vrbẽ implentes. Horret repentè tantos tamque lamẽtabiles clamores Constantinus: nefandumque facinus, quo polluendus erat detestans, è Capitolio in regiam reuertitur. Iubetque sinè mora innocentes matribus reddi infantes; earumque luctum atque lachrymas donis insuper atq; muneribus placari; satius esse dicens, se vnum fœdo morbo intabescere: quàm tantã innocentium multitudinem, cum incerta salutis spe, crudelissima internecione deleri.

Detestabile consilium ad sanitatem corporis assequendam.

Constantinus detestatur cruentum consilium.

Itaque damnato execrando Pontificum consilio, cùm in regia nocte quadam leni oppressus sopore cubaret: eccè visi adesse viri duo, veneranda canitie graues, Petrus & Paulus; qui corporis non modò sed animæ quoq; salutem spondebant sempiternam; quòd infantib' piæ miserationis affectu commotus vitam donasset:

Visio Constantini Imperatoris.

ſet: eorumque ſalutem propria chariorem habuiſſet. Monent igitur vt Syluestrum in monte Soracte latitantem accerſat: ſalutari per eum fonte à corporis animæque ſordibus expiandus. Hac viſione ab oculis ablata, Imperator Syluestrum dictum factum omni cum reuerẽtia ad ſe adduci curauit: adductumq́; compellans: Dic, inquit, num qui apud vos Petrus & Paulus dij habeantur. Reſpondet Pontifex: Vnum tantum, cęli terręque conditorem, Deum eſſe, Petrum verò & Paulum Dei ſeruos Christique diſcipulos, à Nerone pro fidei confeſſione, martyrio coronatos è vita migrâſſe. His auditis eorum effigies ſibi exhiberi postulans Imperator, reipſa cognoſcere voluit, veranè viſio, an ſomnij quoddam ludibrium eſſet.

S. Syluester à Constantino è monte ſoracte Romam aducatur.

Viſis verò imaginibus, tanto eſt perfuſus gaudio, vt nihil iam de rei veritate dubitans, protinus ſibi cæleſte lauacrum exhiberi vellet. At Syluester: Non ita, inquit, ô Imperator, dona illa cæleſtia conferuntur, ſed lachrymis primùm precibusque Deus tibi placandus: deponenda purpura & regium diadema; nefaria idolorum ſuperſtitio funditus extirpanda: & Christiani in carceres & vincula coniecti, protinus relaxandi. Nihil recuſauit Constantinus. Itaque, poſito diademate, poſt dies ſeptem in luctu lachrymisque ac precibus cum ieiunio tranſactos, catecheſi iam probè instructus, ad ſalutarem a fontem intra Palatium Lateranenſe præparatũ (vbi hactenùs eius viſitur Baptiſteriũ) acceſſit: moxq́; vt vnda cæleſti tinctus eſt, affulſit cælitus diuinus ſplendor fulgidiſ-

Petit baptiſma Constantinus.

a De excellẽtia hu9 fontis, vide Baron Tom 3. Anno Domini 324.

Sanatur à lepra Constantinus per Baptismum.

gidissimus; squamisque à corpore in lauacrum decidentibus, sanus planè atque purus, ingenti omnium admiratione, egressus est: confessus palàm, eo fulgore sibi manum porrigentem Christum vidisse.

Exoritur subita gratulatio; audiuntur vbiq; voces lætitiæ: edictum ab Imperatore promulgatur, ne quis deinceps Christi cultoribus vel solo verbo molestiam exhibeat. Neque ad suscipiẽda Christiana sacra quisquã impeditus sed nec cõpulsus est. Constantinus antè omnia vt Christo grati animi significationẽ ostenderet, eodemque pietatis ac religionis cunctos adduceret, magnificum in ipsa regia Christo Saluatori condidit [a] templum: & tum exemplo tum verbo immensas diuinæ bonitatis diuitias omnibus ob oculos statuit. Noua tunc lux oriri visa est Ecclesiæ. Gloriosa Christi trophæa erigebãtur: Confessores è vinculis & metallis soluti prodibant; & tãquàm bellatores eximij, multis inclyti victorijs, de hoste prostrato triumphabant: cum eccè Iudęi vidẽtes Christianã religionem Imperatorijs quoq; splendoribus illustratam, ac præter spem admirabili amplitudine auctam atque mirificè propagatã, maioribus quam vnquàm anteà odijs exarsere; & grauioribus inuidiæ stimulis exagitati, studuêre cum matrem Helenam Augustam, tum ipsummet Constantinum Imperatorem, quibus valebant artibus, ac magia quoque, si potuissent, à suscepta Christiana religione iã penitus reuocare: egereq; procacibus suggestionibus, importunis petitionibus, efficatioribus precibus, & clamoribus petulantibus, vt corã ipsis

[a] De eius magnificentia vide Baron. vbi suprà.

Extruit tẽplum Christo Imp.

Iudæorum impius conatus.

ipſis in publico audirentur conuentu aduerſus eandem Chriſtianam religionem diſputantes. Vbi ſanè diuinus Pontifex tam egregiè eos tũ per ſacram ſcripturam cum per miracula (Domino cooperante) redarguit, confutauit atque conuicit; vt complures ex innumera aſtante multitudine, à ſuperſtitione Iudaica ac Pagana recedentes: exultantibus animis ad Chriſti caſtra conuolârint. Quo tempore & immanẽ draconem ſeu colubrum vrbi admodum infeſtum, quem Gentiles cultu diuino proſequebantur, in propria cauerna occluſum extinxit.

A S. Silueſtro publicè conuincũtur, vndè & multi ad Chriſtum cõuertuntur.

Ab eodem Draco extinguitur.

Titulum quuoque ſuum in Regione tertia, iuxtà thermas Domitianas, quæ cognominantur Traianę cõſtituit; vbi conuocauit ac collegit amplam Synodum Antiſtitum Occidentalium vltrà 230. in qua Hyppolitum Diaconũ, Valentinianæ hæreſis ſectatorem; Calliſtum, Sabellij hæreſi maculatum; & Victorium qui receptos ab Eccleſia Paſchales cyclos redarguere præſumpſiſſet, damnauit; Diaconos alios duos ordinauit: aliaque complura quæ pro propaganda ſtabiliendaque Orthodoxa fide facere videbantur diſpoſuit, definiuit atque concluſit: cum interim contra quàm expectârat, res in Oriente legato ſuo Oſio ſucceſſêre. Labore ſiquidem eius ob aduerſariorum ac repugnantium pertinaciam caſſo reddito, peruicax contentio reconciliationem concordiæ impediuit. Vndè pro Dei Eccleſia zelo exæſtuans vir diuinus, Oecumenicum Nicænum Concilium, 318. ſanctiſſimorum Antiſtitum conuentu celeberrimum, Imperatorio edicto indici, conuocari ac celebrari curauit:

Titulus ab eodem erectus.

Synodus Romana ab eodem collecta Anno Chriſti 324.

Eodem auctore celebratur vniuerſalis Nicæna Synodus.

ac ab eo confirmatur anno Christi 325.
En antiquā consuetudinē Ecclesias picturis sacris ornandi.

quo & legatos tres, quorum primarius erat Osius, direxit: atque ididpsum tandem consummatum Apostolica auctoritate confirmauit. Ecclesias vrbis mira amplitudine à Constantino erectas sacris picturis siuè musiuo opere, siue coloribus exornauit. Eius plantatio fuit nobilissima virgo, Romana nomine; filia Calpurnij Præfecti vrbis; quæ ab eodem baptizata perpetuam coluit virginitatem: cuius Natalis dies 7. Calendas Martij adscriptus tabulis ecclesiasticis, anniuersaria commemoratione in Ecclesia perseuerat; coliturque Tuderti præsertim; vbi eius venerandæ reliquiæ asseruantur. Fecit ordinationes sex per Mensem Decembrem; Ordinauit Episcopos per diuersa loca 65. alias 36. Presbyteros 42. Diaconos 26.

S. Romanam virginem baptizauit.
Ordinationes eius sacræ.

Hæc pauca ex plurimis tanti Pontificis preclaris rebus gestis memoriæ commendata cóperiuntur; quæ licet in terris nobis obscure, Deo tamen, Angelis, & hominibus, satis perspicuæ atque conspicuæ in cælis apparent: ad quorum inclyta Regna tandem sacratissimus præsul, meritisque bonorum operum gloriosissimus, solutis mortalitatis vinculis lætus conscendit; summum pijssimo Imperatori, cęterisque fidelibus sui relinquens desiderium: à quibus sacrum eius corpus honorificè est terræ mandatum in cæmeterio Priscillæ, via Salaria, apud vrbem milliario tertio. Dignus sanè cuius nomen Solenni celebritate, anniuersaria commemoratione recolatur; vtporè Sacerdotis verè magni; Pontificis maximi, Principis Episcoporum, hæredis Apostolorum; qui & pri-

Felicissimus eius obitus.
Locus sepulturæ.

& primatu alter Abel; gubernatu Noe; patriarchatu Abraham; ordine Melchisdech; dignitate Aaron; auctoritate Moses; iudicatu Samuel; potestate Petrus; ac denique extitit auctoritate Christus: cuius Diuinitatis magnus propugnator enituit ac propalator eximius; cui meritò post Petrum, eiusdem dogmatis primum ac præcipuum assertorem, tantum debeat Ecclesia, quantum alij de ea quam optimè merito: ac propterea dignissimus existit, vt in eius memoriam non Romæ modò, hoc est, in primaria vrbe ipsius patriæ, verùm in omnibus Christiani orbis ciuitatibus, ad ipsos vsque extremos Antipodas, insignes basilicæ erectæ, vel oratoria atque sacella, & aræ Deo dicentur.

Præclaro hoc encomio diē obitûs sanctissimi huius Pontificis exornat C. Baron. Tom. 3. Annal. anno Christi 335.

MARTYRIVM SANCTISSIMAE VIRginis Columbæ: Ex antiquissimis M. S. Codicibus. a Passa est anno Christi 275. Eutychiani Papæ 1. Aureliani Imp. 5.

Teste C. Baron. Tom. 2. Annal. vide & Not. Martyr. Rom. 31. Decemb.

AVRELIANVS, qui anno ducentesimo septuagesimoprimo ad Romani Imperij est euectus gubernacula, primo quidem Christi fidelibus haud multum infestum sese exhibuit: sed impiorum mox deprauatus consilio, sopitam acriter suscitauit persecutionem. Atque inter ceteras Christi martyrum turmas, sanctissimam virginem generis nobilitate & corporis animique specie valdè conspicuā, nomine Columbam, à fidei pietatisque constantia ad nefariū deorum cultū traducere conatus est. Ingressus enim vrbem Senonis, die illo, quo magno Christianorum gaudio Salua-

Mouet persecutionem Aurelianus in Christianos.

Conatur peruertere S. Columbam.

Saluatoris natalitia recoluntur, cum stupenda piæ Columbæ virginis audiret opera, eã protinus accersiri, suoque tribunali sisti iussit.

Aurelianus ei blanditur & promittit nuptias filij sui.

Illa fidei armis egregiè munita, magno & excelso animo in certamen prodijt: cui Aurelianus deorum cultum blandis primum verbis persuadere conatus est. Addidit promissa ingentia, & filij quoque sui spopondit coniugium. Illa verò & nuptias & promissa respuẽte, Aurelianus sui contemptum non ferens; Aut sacrificabis, inquit, aut virgineo spoliata pudore igne coucremaberis. Nec mora: Virgo, Christi potentiæ ac bonitati confisa, nihil vel supplicij atrocitatem vel castitatis iacturam verita, ad prostibulum deducitur.

Ducitur ad lupanar.

Adest confestim iuuenis, œstro libidinis vehementer incensus, Barucha nomine; qui violento impetu in cubiculum irruens, florem virginitatis castissimæ Virginis se violaturum sperabat. Eum Columba dum omni ratione à se repellere nititur, eccè ex amphiteatro vrsa immanis, solutis vinculis, in lupanar insilijt: iuuenemque humi prostrauit. Exclamat miser, & opem sanctæ virginis implorat.

Defenditur mirabiliter ab Vrsa.

Hortatur illa impudicum, vt scelerum suorũ pœnitudine ductus, Iesum inuocet: seseque totum ei sincera atque integra fide cõmittat. Miser ille periculi sui magnitudine compulsus, Iesum inclamat: liberatur ab Vrsa: & domo egressus Iesum, stupẽte Aureliano, verũ Deum confitetur.

Impudicus Iuuenis ad Christum conuertitur.

Vult eã exuri tyrannus.

Tyrannus verò furore incensus domunculã virginis copioso igne circundari, & flammis eam consumi iubet. Flammis exurgentibus bel-

bellua, impetu facto, è periculo se eripit; virgo verò precibus diuinam Christi opem implorans imbrem è cælo impetrauit: qui sæuiẽtes flammas protinus oppressit. Aurelianus rei nouitate obstupefactus quidem est scelerum suorum tenebris occęcatus, Christi potentiam non agnouit: sed maleficijs & præstigijs cuncta adscribens, virginem in Christi bonitate & potentia mirificè exultantem, capitis, primo ab vrbe milliario, damnauit. Quo perducta, instanti precatione agonem suum Deo commendans, niueam ceruicem ensi carnificis constanter subdidit: & gloriosam martyrij coronam pridiè Kalendas Iauuarias adepta est.

Extinguitur diuinitus ignis.

Decollatur.

*VITA S. *MELANIAE IVNIORIS; Nobilissima matrona Romana: Ex ea quæ est à Metaphrast. fideliter conscripta. Floruit anno Christi 434. &c. sub Thoedosio Imp. Iuiniore.*

* *al. Melana*

Vide Tom 5. Annal. & Not. Martyr. Rom. C. Baron. 31. Decem. *Alias Ianuar. 31.*

S. Melania clarissima celeberrimaq; Vrbe Roma oriunda, à nobilissimis clarissimisque parentibus quartodecimo ætatis suæ anno, inuita planè viro, genere & ætate, & cunctis opibus florentissimo, a Piniano nomine, sacro matrimonij vinculo copulata fuit. Porrò illa virgineæ castitatis amantissima, corpus simul & animam soli Christo consecrare cupiebat: sed Pinianus, de hærede solicitus volentem nolentemque matrem filiorum efficere conatus est. Itaque viri subiecta imperio, difficiles partus experiri coacta: primo filiam enixa est, quam protinus Deo consecrauit. Indè verò sanctioris vitæ cupi-

a sic restituendum censet C. Baronius.

Iungitur viro inuita.

Parit filiam Deo eam consecrat.

cupidissima; cum nullo modo continentiam viro persuadere posset, fugam cogitabat. Sed cùm id Deo hominibusque ingratum fore esset admonita, quod reliquum erat, pompis mundi & delicijs vniuersis ab animo repulsis, cilicio sub splendida & sumptuosa veste carnem domabat. Hoc futuræ exercitationis prælụdium strenuè viriliterque exercens, masculum deindè peperit infantem; vnicam paternæ hæreditatis spem: quæ tamen immatura eius morte breui sublata fuit. Porrò in vltimo illo partu, tantis est conflictata doloribus, vt maritus & reliqui omnes certissimæ mortis nuncium expectarent. Illa verò iam mortis terrore penè oppressa, cum intelligeret maritum in templum ad aram cõfugisse, diuinumque auxilium implorare, arbitrata adesse tempus pio mentis desiderio satisfaciendi summè idoneum: benignè admodum eum hortatur, pro vitæ conseruatione, vt vel deinceps perpetuum continentiæ votum vnà secum amplectatur. Paret is lubens vxoris voluntati: paribusq; votis se Deo consecrant. Parentes, re intellecta, grauiter indignati, continentiæ & vitæ sanctioris institutũ conuellere, atq; ad pristinas delicias & mundi splendorẽ eos reuocare conãtur. Illi verò igne diuini amoris iam vehementer incensi, Vrbe relicta, ad suburbana se cõferunt: vbi è Christiana disciplina peregrinis quibuslibet salutaria documẽta, & egenis admirandę benignitatis officia sedulò exhibebant. Quo tempore Seuerus Piniani frater dictis factisq; eos oppugnans; insano dęmonis instinctu nihil non moliebatur; vt tan-

Vtitur cilicio.

Parit filium sed is mox decedit.

Vouent ambo castitatẽ.

Relinquunt Vrbem.

Seuerus frater Piniani eos infestat.

vt tantam tamque eximiam eorum philosophiam, quæ in oculis omnium mirificè relucebat, obscuraret.

Verina Augusta fama virtutum eorum permota, Melaniam accersijt; tantoque cũ honore veniẽtem excepit: vt etiam fœlicem se ac beatam prædicaret, quod tanta virtute fœminam cõspicere meruisset. Cumque de illata per Seuerum iniuria audiuisset, illamque digno supplicio vindicare statueret, Melania respondẽs, An non inquit, satius est iniuriam pati quam inferre? Itaque nos quidem grauiora excipere parati, pro solis egenis pauperibusque supplicamus: vt liceat ijs ex proprijs facultatibus liberè, represso Seuero, consulere. Obstupuit sanè, nec immeritò, tantam in Melania virtutẽ Imperatrix: fecitque votis eorum satis. Illi autem è regia domum reuersi, mox plenis manibus opes distrahere immensam auri & argenti vim pauperibus erogare: & benignitatis opera incredibili alacritate exercere. Tanta enim erat diuitiarum eorum gloria, vt Romanorum nemo, excepto Imperatore, cũ ea posset contendere. Erat eis Romæ splendida & magnifica domus, cęterarum diuitiarum argumentum; quam nullus ciuium iusto pretio emere potuit.

Verina Augusta eã admiratur & magnifacit.

Egregia in Melania virtus.

Distrahunt facultates suas.

Verumenimuerò his omnibus maximo animo spretis, virilis animi matrona pauperem & abiectam in Christo elegit vitam; omnibus, quæ possidebat, ità in pauperes & cælestis vitæ cultores monachosq; erogatis: vt ipsa pane interdũ arido, potuq; pertenui vteretur. Vini vsus prorsus ei incognitus erat: & hebdoma-

Diuitiarum Melaniæ insigne.

Magnæ eius & incredibiles abstinentiæ. domadarum inedia (quod mirum videri haud immeritò potest) carnem frequenter macerabat. Cęterùm diuinis eloquijs die nocteque sedulò intenta, conscribendis libris strenuam *Dat operam scripturis.* inprimis nauabat operam: corporis refectione post Solis occasum reseruata: quæ tamen non tam refectio, quam noua afflictio videri poterat.

In lignea arca arctissimè degit annos septem. Post hæc verò maiora adhuc animo proponens, ligneam arculam corpusculo suo ita adaptauit, vt membra integrè nunquam posset extendere: in qua annos continuò septem pulchrum sanè exegit certamen. Et hæc quidem omni in terra peregrina; ciuitate, quæ Tagaste dicitur: ne in patrio solo cognatorum blanditijs à contento pietatis cursu tardaretur. De-*Adit loca sacra.* indè verò visendi sacra loca desiderio tacta, matre & Piniano marito comitibus, Alexandriam nauigauit: vbi pijs sanctissimi Sacerdotis Cyrilli instructa colloquijs, cælesti gaudio plena Hierosolymam abijt: ibidemq; ma-*Item Aegyptum.* tre senio prægrauata relicta, monachorum dein in AEgypto domicilia lustrauit. Ibi hausta sanctioris adhuc vitæ forma, mox Hierosolymam repetijt; virginumque cœnobium nonaginta Christi famulabus erexit celeberrimũ: *Construit cœnobium virginum.* quibus ea cum gratia ac virtutum splendore præfuit, vt angelicæ in humanis corporibus mẽtes appararẽt. Pinianus quoque pari sanctitate conspicuus in monachorum contubernio *Degit in monasterio virorum.* sese exercebat: ac tandem plenus bonorum operum è corporis ergastulo ad cęlos fœliciter emigrauit.

Melania verò præter alias, procedente tem-

tempore, præclaras res geſtas, Voluſianum patruum ſuum nobiliſſimum pariterque diſertiſſimum vrbis Romanæ Præfectum, Paganiſmi tenaciſſimum (quem datis acceptiſque frequenter literis B. Auguſtinus ad Chriſti fidem conuertere fruſtrà laborauerat) Conſtantinopoli, quò legatus ad Eudociam Imperatricem miſſus, eam videndi auidus acciverat, ad Chriſti tandem traduxit caſtra: ac paucis poſt diebus è præſenti vita, percepto primùm Euchariſtiæ viatico, ad beatam immortalitatem præmiſit. At propria dein reuerſa, miraculorum gloria abundè fuit illuſtrata, Dæmoniacam ſiquidem mutam oleo ſacro priſtinæ reſtituit ſanitati; aliaque complura operata eſt mirabilia: quæ ſingula hic recenſere, prolixam nimis exigerent orationem.

Claruit compluribus eximijs miraculis.

Cæterùm cum finem conſummandi curſus inſtare prænoſcens, denuò loca ſancta eximia deuotione obijſſet, monitaque vbique ſalutis impigrè dediſſet; in validam tandem corporis incidit infirmatem: qua ſe penitùs deficere, emigrationiſque diem adeſſe ſentiens, ilicò dilectum ſibi commiſſum gregem conuocatum, pieq; matris diſceſſum multo lachrymarũ imbre deplorantem, ad anteriora aſſiduo tẽdere grauiter eſt adhortata: multiſque dein verbis eundem conſolata, ad innumeram adſtantem multitudinem per vtilem quoq; fecit admonitionẽ: ac tandẽ ab Eleutheropolis Antiſtite, cui multa de ſuo grege mandarat, Eccleſiaſticis munita ſacramentis, ſoluto mortalitatis ergaſtulo, ad ſidereas tranſuolauit læta manſiones; vltimo menſis, Decemb. die.

Præſciuit diem obitus ſui.

Migrat in cœlum.

DE SOLENNITATE DEDICATIONIS Ecclesiæ; Ex R.P. Friderico Nausea: Antistite Viennensi.

Quam antiqua Dedicationis Ecclesiæ solẽnitas.
Genes. 28.

TEMPLI Dedicationẽ & huius anniuersariam solennitatem ac institutionem non esse recẽtem, sed omnium planè vetustissimam exploratissimum est; vtpotè quæ primũ à Iacobo olim Patriarcha visione præsignata, per Israelitas, Domino mandante, ter in anno fieri celebrarique cœperit. Quæ deindè successione multò lõgissima in veteri testamento per viros sanctissimos non sinè laude & deuotione frequentata fuit & obseruata, vsque ad nouum testamentum; In quo nimirũ Christus Rex regum & Dominus Dominantium, vnigenitus Dei filius, vnicus saluator noster, author omnis boni, satis euidenter dedicationẽ ipsam, & eius festiuam solennitatem approbauit, confirmauit, sibique eam esse gratissimã non vna sed multiplici ratione commonstrauit; tum quia tempore Encæniorum, idest Dedicationis, templum singulariter visitauerit; tum quia ibi sermonem ad populum fundere, diuinitatisque suæ sacramenta pandere dignatus est. Vnde non potest non apertò constare, quàm rectè quamque piè Catholica Ecclesia veritatis columna & firmamentum Solennitates Dedicationis tẽpli singulis annis celebrari constituerit: ac in hunc vsque diem toto terrarum orbe seruauerit; vtpotè quæ Instrumenti veteris approbatione, visionis præsignatione solennis comprobetur, confirmeturque visitatione IHESV CHRISTI: nobis exem-

Daniel. 9.
Apocal. 19.
1. Tim. 6.
Comprobat eã Christus.

Iohan. 10.

exemplum, quod imitemur, in seipso præbentis.

Est autem in præsentia dedicare nihil aliud, quam rem quampiam alicui non modo peculiarem, sed & ita propriam facere: vt deindè non possit alterius esse, nec nisi ad ipsius solius vsum fore. Ita Dedicatio tẽpli est, qua domus ipsa materialis, ita Deo singulariter est consecrata & addicta, vt nullius deindè nisi Dei solius dici possit; nec aliud in ea debeat agi: nisi quod ad illius honorẽ est; cuiusmodi est, Deo Opt. pro beneficijs acceptis gratias agere, supplicare, orare, verbum illius prædicare & audire, sacrificia offerre, psallere, sacra ministrare sacramẽta; & si quid huius est generis aliud, quod ad sanctitatem illius attinet, quod ad tẽplum Dei quasi rem peculiarem ipsius pertinet; dicente ad ipsum propheta. *Domum tuam decet sanctitudo Domine, in longitudine dierum.* Et rectè nimirum vereque; cum in hoc loco peculiariter ille sit ac habitet, qui sanctus est sanctorũ; de se dicẽs ad vnumquemq; in persona Moysis; *Solue calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est.* Cuius prætereà sanctitatem, quæ tribuitur illi per benedictiones Episcopi in Dedicatione, Dominus etiã in eo declaruit, quod indignabundus, facto de funiculis flagello, vendentes, ementes, & nummularios eiecit de templo, mensasque illorum subuertit dicens: *Auferte ista hinc & nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. Scriptum est enim; Domus mea domus orationis vocabitur; vos autem fecistis eam speluncam latronum.*

Explicatio vbi dedicare. *Dedicare templum quid.* *Psal. 92.* *Daniel 9.* *Exodi. 3.* *Matth 21.* *Marc. 11.* *Luc 19.* *Ioan. 2.* *Ier. 7.* *Esai. 56.*

Ex ijs licet animaduertere, quam horrendè

Qui in Ecclesijs grauiter peccent.

peccent ij, qui vel negotijs prophanis, vel turpibus fabulis, vel inutilibus & ociosis verbis intendunt in templo; vbi velut in quodã prophano foro spatiantur. Qui cum verbum Dei prædicatur, oculos in contemplandis mulierum formis pascunt; satanicis inspirationibus præbentes locum; nullus vt fructus ex bono semine iacto colligatur. Qui ministros Ecclesiæ siuè orantes, siuè cantantes, siuè sacrificantes nullo habent in pretio: sed eos perturbant potius ac impediunt. Sed enim quod huius temeritatis est caput, crebrò tales nec temporũ nec locorum sacrorum religione vlla tanguntur, atque idcircò non magis quam Iudæi vel Ethnici: Diuinam maiestatem in templo vsque præsentem suspiciunt atque venerãtur. At verò hi præ cæteris (cũ damnabilius multò peccent) magis sunt deplorãdi; qui cum ætate nostra odio Ecclesiæ Vatiniano flagrent, si ante hac vnquam, nunc suum hæreticum spiritum & barbaricum furorem orbi clarissimè prodant; quando Catholicis templis nullum concedunt honorem, & omne pretiosum auferũt omnemque tollunt ornatum; & spoliandi quidem ac vastandi nullum faciunt finem; velati rem Euangelio dignam & sanctam peragant, si inter fas & nefas, inter sacrum & profanum nihil discriminis ponant: omnemque cultum diuinum abrogent ac pessundent.

In Nouatores.

Nos verò quoties anniuersarius dies templi dedicati recurrit, eandem sacram ædem libenter inuisamus, nostraque vota & quæ maximè petenda ducimus, æterno Deo tunc ardenter offera-

offeramus atque commendemus. Si enim Dedicationis dies illis qui sub vmbra vixerunt & figura, tã fuit celebris & venerabilis, quantæ nobis debet illa esse celebritati & venerationi, qui viuimus in luce & veritate IESV Christi? maximè propter mysticam dedicationem templi spiritualis, quod nos sumus: quam illa significat, & ob eam hæc ipsa potissimum est instituta? Sanè si rem ipsam penitus & huius mysterium paulò diligentiùs inspexerimus, profectò resciemus dedicationem sacri templi, nostram dedicationem significare: qua nos primùm non secus per fidem in sacro baptismate Deo sumus ex gentilitate recepti & dedicati, atq; domus Dei materialis; cum & nos ipsius domus simus spiritualis: in qua spiritualiter per suam gratiam vult inhabitare; cuius quodammodò testis est templum materiale & eius dedicatio.

1. Pet. 2.
2. Corint. 6.

Dedicatione Ecclesiæ quid doceamur spiritualiter.

Sed .n. per eam admonemur nostræ dedicationis; qua primum, vt diximus, sumus ex hoc mundo & à diabolo per fidẽ in baptismo erepti, soliq; Deo creatori nostro sic peculariter appropriati, consecrati & dedicati, vt eius solius postea essemus; nec aliud in nobis & à nobis ageretur, quàm quod sanctùm esset, Deoq; gratum; cum domus essemus Dei: quam sanctitudo nec aliud deceret. Atque hinc est, quod ex Ecclesiæ Catholicæ institutione semper in cuiuslibet Ecclesiæ Dedicationis festo legi cantarique soleat Euangelium de Zachæo; cuius domui, id est, animæ & cordi facta est salus. Etenim & nos olim fuimus Zachæi, publicanorum quippè ante fidem & baptismũ principes:

Psalm. 92.
Lucæ 19.
Roman. 1.
Ephes. 2.

quia gentiles & idololatriæ; parui omninò gratia, magni verò peccati enormitate; donec ascendimus in arborem sycomorum, quæ fatua dicitur arbor, qualis est (teste D. Paulo) Christi crux & eius fides; doneçque Christus ipse nos per gratiam suam descendere iussit, & ad fidem suam vocauit; per quam esset in nobis, vt in suo spirituali templo habitaturus: donec cùm eo essemus regnaturi in templo cælesti.

1. Corin. 1.

MARTY-

MARTYRIVM SS. VRSVLAE ET SOCIARVM VIRGINVM ALIORVMQVE ASSOCIATORV̄

breuissime fidelissimeq; conscriptū: Exeo quod est Per R D. Hermanum Fleien, S. Theologiæ Doctorem, S. Cuniberti Decanū, Sanctarumq; Virginum Coloniæ Canonicum. Coronatæ sunt anno à Christi Incarnatione plus minus 451 sub Attilla Hunnorum Rege: qui eodem tempore (iuxta C. Baronij Annal. Tom 6) Gallias, aliasq; prouincias occidentales inuasit.

CVM inclinare Resp. Romana, labi & propè cadere inciperet, nō modò principibus ipsis tyrannidē occupantibus, verumetiam & a Barbaris vndique in Imperium irrumpentibus, & multis pijs ac Christianis populis de ceruicibus suis iugum seruile deijcientibus, Britanni quoque à Pictis & Scotis, continuis diuexabantur ærumnis. Et quanquam fortiter ac strenuè à Romanis prouincia copijs hostium aliquoties prostratis & profligatis defendebatur: tamen, quia indies Romanæ res magis attenuabantur, imminuebanturque, & legio, quæ à Romanis missa, Britannis subsidio venerat, ducem suum cum multis nobilibus Britannis, inter quos Conanus erat honesto loco apud suos natus, secuta in Armoricā Galliæ regionem traiecerat, ibique nouum Britanniç Gallicę regnum firmare cœperat; b coacti sunt Britones omni ope & auxi-

21. Octob.

a *Constat Romanos vocasse omnes illos barbaros, qui ipsorum imperio non parebāt.*

b *Hæc acta esse anno 449 testatur Beda lib. 1 Eccl. Hist. c. 15.*

auxilio destituti, Anglos populum Saxonicum & barbarum contra Pictos & Scotos conducere. Quæ cum fiunt, aut certè haud multo antè, ex Britannia Gallica Conanus, qui isti regno à Duce legionis præfectus erat, missis legatis in maiorem Britanniam, vxorem sociam Regni petebat Vrsulam, filiā Dionethi regis, & alij milites alias virgines. Putabatur enim regnum firmum & diuturnum non fore, nisi ex gente sua vxores sibi adiungerent. Dionethus apud Britones cum adhuc viueret vir magni nominis & auctoritatis erat, & à prima ætate Christiana fide vti & cæteri Britones imbutus. Vrsula filia præterquam quod & ipsa Christo seruatori nostro nomen dedisset, adeò erat pudicitiæ & virginitati dedita, vt ad nuptias istas quanquam Regias, inuita tamē pertraheretur. Gens verò Anglorum ad defensionem vt dictum est vocata, Insulæ fertilitáte illecta, cum nisi biennio pro Britannis contrà pictos & scotos bella gessisset, inito ad tempus cum illis fœdere, in socios Britannos arma immani audacia & ferocitate [a] vertit; prætendens sibi decreta stipendia non persolui. Ruebant, scribit [b] Beda; ædificia publica simul & priuata; passim Sacerdotes inter altaria trucidabantur; præsules cum populis sinè vllo respectu honoris ferro pariter & flammis absumebantur: nec erat qui crudeliter interemptos sepulturæ traderet. Tanta ergo clade pressi Britones, dum nouæ sponsæ abitum parant, magna hominum multitudo, tam Ecclesiasticorum, quam laicorum impendentes maiores calamitates declinaturi, sese illis adiun-

S. Vrsula petitur in vxorem à Conano præfecto Britanniæ Gallicæ.

S. Vrsulæ encomium.

En execrandam Anglorum perfidiā ac impietatē.

a Contigisse hæc constat anno 451.

b lib. 1. Eccles. Hist. cap. 15.

adiungunt itineris comites. Ingressi mare in Armoricam tendentes, mox sæua tempestate orta classis tota dissipatur, & disijcitur; atque alijs naufragium facientibus sancta Vrsula Virgo cum vndecim millibus martyrij coronæ seruata, post longos errores & pericula tãdem Coloniam Agrippinam appulit: quam Ciuitatem tunc Hunni, gens & barbara & libidinosa, & Christiano nomini inimica, vel obsidione adhuc cingebant, vel quod verisimilius est iam occupauerant. Hunni eximia pulchritudine & venustate fœminas contemplati, in venerem proni eos ad carnis commercium flagitare cœperunt. Cœterùm cum sancta Vrsula, non minus virtutum ac virginitatis nitore quam genere illustris, totam Societatem pijs Christianisque monitis vt potius pro Christi fide, ac pudicitia vitam amittere, quam barbarorum voluntati & libidini parere optarent, magna constantia cohortata fuisset: mox Hunni quia diu manere non licebat, immani furore perciti, Barbarica crudelitate vniuersam multitudinem contrucidârunt. Agrippinates verò cum iam hostis alio se recepisset, ciuitatem egressi sacra corpora in locis vbi occubuerant piè, vt decebat, sepelièrunt; ac honore sanctis martyribus debito celebrauerunt, & persecuti sunt; nec non vbi quam plurima corpora recondita fuerunt, Basilicas non diu post erexerunt ædificâruntque; quarum illam, quæ SS. Virginum est in tanta veneratione semper habuerunt vt nullius mortui corpus ibidem vnquam sepelièrunt. In qua etiam Anno à nato Christo

S. Vrsula cũ socijs Coloniã appellit.

Hunni quales.

Crudeliter ab Hunnis è suis necatur S. Vrsula.

Ab Agrippinatibus in Agro Coloniensi sepeliuntur.

Basilica S. Vrsulæ quãto in honore semper habita.

tiones diuersas, diuersis personis, vt fertur, factas, videlicet reuelationes S. Elizabethæ, Abbatissæ Schonaugiensis, quæ vixit anno 1156. vt ipsamet profitetur; Hellentrude sanctimonialis conuentus in Heryse, quo tempore hæc vixerit, mihi adhuc non liquet: & fratris cuiusdam T. qui scripsit suas reuelationes anno 1183. vt ex præfatione eiusdem in visiones hic Coloniæ ante annos aliquot impressas est videre. Suspicor autem hunc esse Tundalum hybernum Cassellensem Carthusianum, qui hisce temporibus non tantum vixisse, sed & reuelationum suarum librum edidisse scribitur. Horum, inquam, & similium multi reuelationes diuinitus, vti dicunt, ipsis factas secuti, multò aliter ac etiam copiosius, eandem historiam, quam priores conscripserunt, vt Rogerius Cistertiensis & Richardus Præmonstratensis Anno 1190. vel circiter. Item incertus auctor Coloniæ ante complures annos excusus, & nostro tempore à Surio in Tom. 1. ex antiquo manuscripto exemplari iterum descriptus, ex quo lectiones Breuiarij Coloniensis postea desumtæ sunt. Ex ijsdem reuelationibus eadem quoque historia passim hîc Coloniæ in templis, religiosis domibus & alibi depicta conspicitur.

De tempore triplex est opinio. Vna eorum, qui historiam referunt ad annum Christi circiter 238. Altera, qui tempore Maximi tyranni à quo Gratianus Imperator interemtus est, stragem hanc accidisse putant; Tertia, qui scribunt societatem hanc tunc trucidatam, cum

Attila Hunnorum Imperator Germaniã Galliamque vastauit.

De loco similiter diuersæ opiniones inueniuntur; quarum prima refert passas esse dictas virgines ante portas Coloniæ Agrippinæ, vbi & corpora earum quiescunt, atq; ita sentiunt nõ modò qui reuelationes sectãtur, sed & plurimi Historiographi, quos infrà nominabimus; altera eorum est, qui, cùm ex Britannia soluissent, ac in Galliam iter direxissent, tempestate fuisse in oppositum maris Germanici littus eiectas, ac ibidem ab Hunnis trucidatas, atque plurima earum corpora Coloniam Agrippinam delata existimant, sic statuunt Martyrologia Romana & Cæsar Barronius. Sunt etiam qui certa literis loca designant, vt Marcus Vellerus & Suffridus Petrus, quanquam hic cum suis auctoribus non tam locum Martyrij quam quo ex Britannia traiecisse arbitrabatur, indicat & demonstrat. Cum ergo in hac historia tot moueantur dubia, quæ à nullo adhuc, quod sciam, sunt resoluta; operæ prætium me facturum spero, si meam de illis exposuero sententiam, alijsque occasionem præbeam de re obscura, & quæ à nullo authore adhuc satis explicata sit, ad veritatem eruẽdam amplius cogitandi & disquirendi.

EX QVIBVS AVCTORIBVS VERA *virginum historia sit petenda.*

DE auctoribus hoc est iudiciũ Clarissimi viri Cæsaris Baronij, in notationibus in Martyrologiũ Romanũ; ad diẽ vigesimum

mum primum Octobris Sanctarum virginum historiam diuersimodè à diuersis auctoribus scriptam reperimus, siue à Rogerio Cistertiensi, hinc à Richardo præmonstratensi, aut ab incertis auctoribus, vt quę descripsit Mombritius tomo secundo, Petrus in Catalogo libr. 9. Cap. 87. Claudius Rota Cap. 154. Bonfinius de rebus vngaricis Decadis 1. lib. 5. aut quæ vberius recitat Surius tomo quinto. Hi quidem omnes in eandem conueniunt sententiam, Vrsulam vna cum socijs Romam peregrinationem suscepisse ac in itinere incidisse in Hunnos, ab ijsdemque sæuissimè trucidatas, idque accidisse Anno Domini 453. testatur Sigebertus in Chronica. addũt & de quodam Romano Pontifice Cyriaco nomine, qui easdem fuerit comitatus. Accidit in his quidem, vt de perdita vera Germanaque earum virginum historia, quisquis (vt libuit) siue quæ suo ingenio commẽtatus fuerit, siue quæ ab alijs leui quodam vulgi rumore acceperit, scripturæ monumentis commendarit, nõ sine magno veritatis detrimento, cum grauissimam historiam commentitiam penè reddiderint. Hæc Baronius: ex quibus manifestissimum est doctissimum virum & in Ecclesiasticis rebus diu multumq; fœlicissimè versatum, omnes illos, qui reuelationes, de quibus supra diximus in virginum historia describenda, sequuntur, repudiare: neque vllam illis fidẽ attribuere; quomodo & pleriq; alij antè ipsum, vt Melchior Canus Episcopus Canariensis lib. 11. de locis Theologicis in obiectione 13. Itẽ Crantzius in Metropoli Trithemius Abbas in epitome historiæ

Francorum & his antiquior Gobelenus quidam autor libri qui Cosmi dromium inscribitur, cuius verba paulò pòst ex Chronicis Coloniẽsibus recitabimus, nullam vel certè valdè paruam, ijsdem visionibus & reuelationibus fidẽ hactenus adhibuerint. Et ad me quod attinet; liberè & ingenuè profiteor, mihi reuelationes istas semper fuisse suspectas, nec verò sine causa; multa enim in reuelationibus istis proferuntur absurda, inter se pugnantia, & à veritate prorsus aliena. Exempli gratia: Elizabetha statim in principio suarum reuelationum narrat, virgines nostras sine honore sub pedibus hominum & iumentorum adusque annum 1156. iacuisse, quod à vero alienum esse multis modis posteà patebit. Patrem S. Vrsulæ Maurum nominatum ait, qui dictus fuit Dionethus, ex quo nomine incertus auctor apud Surium fecit, Deo notus. Cyriacum papatum Romanum administrasse per annum integrum & vndecim hebdomadas, eidemque substitutum Anterum, eadem cõtendit, sed falsò, vt ex ecclesiastica historia infrà docebitur. Sponsum S. Vrsulæ Regem fuisse in Britannia Anglica affirmat, quem ipsa Aetherium, Frater T. Holofernem dictũ somniant. Maximino, quem Maximum ipsa appellat, & Africano Cõsulibus Virgines nostras martyrio affectas primũ affirmat, & mox sui oblita tẽpore Aquilini Archiepiscopi Coloniens. 4. post Maternũ idẽ accidisse asseuerat. His similibusque somnijs plura alia adijcit Fr. T. quæ nunc omnia colligere non libet. Quoniã autẽ nulla nituntur veritate, vti postea intelligetur, meri-

meritò non tantùm reuelationes iſtas hactenus habui ſuſpectas, ſed & hiſtoriã Virginum ex iiſdem cõſcriptam. Nec mouere nos debet, vt reuelationes propterea approbemus, vel quod plurimi eas hucuſque magni fecerunt, adeò vt vulgò nũc vſitatum ſit, Eccleſiã SS. Virginum nullo alio titulo quàm reuelationum inſignire, vel quod dicta Elizabetha in numerum ſanctorum relata ſit, & ſanctitas ei meritò fidem conciliare debeat. Nam quod multi probant, nec tamen ab vniuerſis recipitur, imò à multis doctis refellitur, eſſe magni momenti non poteſt. Et cùm reuelationes non ſint vnius generis, quando nonnullæ pertinent ad hiſtoriam Virginum, de quibus hic agimus, aliæ verò quibus certa virginum corpora piis & ſanctis hominibus fuerunt commonſtrata, quæ & poſtea religioſè à diuerſis Epiſcopis ad honeſtiora loca ſunt tranſlata, de quibus hoc loco nihil improbamus, à poſteriori genere templũ noſtrum ſic appellari poſſe exiſtimamus. Poteſt & alia eſſe appellationis ratio. Vulgus enim locũ Germanicè appellat Suntervilien, quæ vox cùm non immeritò videri poſſit, duriter à Sanctarum reuelatione eſſe deducta, ſunt qui exiſtimant à Vigiliis quas Chriſtiani olim frequentius quàm nunc ad ſepulchra SS. Virginum agere conſueuerũt, appellationem iſtam eſſe deriuatam. Rurſum ſunt aliqui quibus magis placet vt à Gauilliis quibuſdam, vel quod ego verius puto Gaiis Auilliis vulgò locus hoc nomen acceperit. Ratio hæc eſt: In templi SS. Virginum muro auſtrali ante paucos adhuc annos antiquiſſimus & non parum attritus la-

pis muro insert⁹ & inædificat⁹ cóspiciebatur, nunc verò indè exēptus àb Illustri & generoso D. Hermanno Comite à Manderscheit asseruatur in Blanckenheim/in quo tres sunt incisæ & insculptæ facies cum nominibus, quorum imagines proferunt, ad modum sequentem.

EX hoc lapide cõiecturam facimus ante virginũ cædem, familiã in lapide nominatã habuisse eodē loco suam sepulturã, & monumentũ, atq; inde locũ fuisse nominatũ siue Gauillianum siue Auillianũ (ex veterum enim Romanorũ monumentis, loca non pauca fuisse denominata, manifestissimũ est) cùm aũt posteà

posteà SS. Virgines eodē loco pro Christo fuissent trucidatæ, antiquum nomen nullo modò totū fuisse abolitū, & obliteratū: sed tunc nominari cœptum ad SS. Auillianas ꝙ in loco Auilliano essent conditæ, vndè cōmoda deriuatione vulgus dixerit Sunteruillen. Sed de hoc liberum esto lectori iudiciū. Porrò nec Elizabethæ sanctitati propterea detrahitur, si fides eiusdē reuelationib' in omnibus nō adhibetur, q̄a non semper quæ sancti viderunt in spiritu, eadem vt prophetæ viderunt, sed iuxta suas mente cōceptas imaginationes. Quemadmodū docet D. Gregorius Magnus exēplo Natham Prophetæ, homil. 1. in Ezechiel. prophetam, & post illum Antoninus parte 3 historiæ tit. 19. cap. 11. cuius verba hæc sunt. Nec per hoc detrahitur sanctitati Elizabeth si nō credatur. Quia & sācti viri Prophetæ aliquando credūt à Deo sibi aliqua reuelari prophetiæ spiritu, quæ ex phāthasia sua trahunt in visionibus suis, vt patet in Natham Propheta.

Obiter hic monendum puto, Anthoninum eodem loco errare in persona Elizabethæ. Hāc enim visionē corpus B. Mariæ Virginis die 40. circiter post assumptionem animæ, in cælum fuisse euectum, tribuit Elizabethæ filiæ regis Vngariæ, vxori Lantgrauij Thuringiæ, quæ est Elizabethæ Schonaugiēsis, de qua nos agimus: hoc cognoui ex Ioannis Belethi, lib. de Officijs diuinis cap. 146. Ex his quæ diximus cum liquido constet veram & certam virginū historiam ex reuelationibus sumi non posse, consequens est, vt eam ex antiquis scriptoribus & historicis petamus.

DE TEMPORE PRIMA OPI-
nio discussa.

PARVVS extat libellus hic Coloniæ antè annos aliquot impressus, in quo post visiones Fr. T. & passionem S. Vrsulæ incerti autoris, de qua paulò antè, tẽpus his verbis exprimitur. Item passæ sunt Anno Domini 238. Hanc tẽporis designationem auctor Chronici Coloniensis fol. 68. sequitur, atque Cyriacum Papam inter Pontianum & Anterum. Ex Elizabetha Schonaugiensi ponit. Eodem modò & Harigerus Abbas Lobbiensis in Catalogo Episcoporum Tongerensium in Metropolo, cuius verba sic habent. Metropolus filius Metropolini Ducis Lotharingiæ, ex filia regis Hungariæ factus Episcopus Tungerensis quartus, Anno Domini 221. qui in Dei seruitio iugiter perseuerans, diuersas regiones tam domesticas, quàm aduenas, sua prædicatione in fide Christi illuminabat. Huius tempore facta est sexta persecutio sub Maximino Imperatore, qui bellum contra Germanos auxilio regis Hunnorum fœliciter consummauit, qui dum Coloniam obsedisset, sanctæ Virgines Britannicæ scilicèt Vrsula Regina, cùm sodalibus suis à Roma reuertentes, & pèr Rhenum Coloniam descẽdentes, ab Hunnis sunt interfectæ, quarum numerus fuit vndecim millium Virginum, exceptis viris, & viduis, quorum numerus fuit 30000. pontificante ibi Aquilino 4. à B. Materno, qui eos in cãpo sepeliuit. Floruit sub Apostolicis Calixto I. Vrbano I. Pontiano, Cyriaco & Antero. Hæc ille: At verò

Cæsar

Cæsar Baron. illam ipsam opinionem Tom. 2. Annal. ad An. 237. prorsus reijcit & refutat, cuius verba hæc sunt: At non audiendi penitus recentiores quidam, qui post Pontianum introducunt Cyriacum quendam Romanũ Pontificem, cuius nulla prorsus extat mentio in serie Romanorum Pontificum à Latinis descripta, vti in lib. de Romanis Pontificibus; vel apud Optatum Mileuitanum, vel Augustinum, aut Cresconium aliosve Indices Vaticanos: nec apud Græcos vt Eusebiũ, Nicephorũ, Chronographum, vel alios, adeò vt ne digna quidem sit, quę pluribus confutetur sententia, quippè quæ nulla penitus nitatur ratione vel testimonio antiquorum, ex commentitijs tantum actis illis martyrij sanctarum Vrsulæ & & sociarum quæ in nostris notationibus refutauimus. Ex ea namque historia de Cyriaco Papa qui ibi nominatur, falsa hæc opinio fluxisse videtur, sed nec illa licèt adulterina acta suffragantur, quibus sub Attila Cyriaco ille introducitur. Quod in postremis his verbis, ait Baronius, Cyriacum sub Attila introduci, id verùm esse ex reuelatione, Fr. T. liquet. Affirmat enim B. Cyriaco Papæ surrogatum in Pontificatu Hilarium, in quo rursus manifestus error. Nam B. Leo Magnus obijt 3. Idib. Aprilis, & 13. Kal. Maij eligitur S. Hilarius, quare nullus Cyriacus potest interijci, & stragem virginum ante mortẽ Leonis accidisse necesse est. Ante Baronium eodem modo hac de re statuerũt Crãzius in Metropoli, & illo antiquior Gobelenus quidã in Cosmidromio, cuius verba author Chronici Coloniensis, citat fol. 88.

quæ

quæ ſic habent. Sed quidam, neſcio quibus fabulis intenti, dicunt Cyriacum nomine & nomen illius eſſe deletum de Catalogo Romanorum Pontificum, propterea quod cùm 11000. Virginum ab vrbe Roma diſcedens papatum reliquerit Cardinalibus & Clero inuitis, & deindè apud Coloniam Agrippinam cum iiſdem virginibus martyrium pertulerit. Sed error iſtorum patet ex multis. Nam Hierony. petijt à Damaſo Papa vt colligeret ſibi nomina Romanorum Pontificum, & qui ex eis fuiſſent martyrio coronati diligentius annotaret. Vnde Damaſus Papa collegit quēdam librum de prædictis, quem Hieronymo vltra tranſmarinas partes, vbi tunc idem Hierony. degit, deſtinauit. In quo quidem libro ſcripſit Pótiano ſucceſſiſſe Anterum, & nullum ponit in eodem libro Cyriacum, & Damaſus non prætermiſiſſet eũ, maximè cum fuiſſet martyrio coronatus. Nec poteſt dici ꝙ Damaſus nomen ei⁹ ignoraſſet, cùm vix annis 130. eum in papatu præceſſiſſet, &c. Nec dicendũ eſt, quod nomen eius fuerit mutatũ. Quia nondum erat conſuetudo mutare nomina Summorum Pontificum. Item Euſebius Cæſarienſis, qui non longè poſt hæc tempora fuit, in Chronica ſua poſt Pontianum ponit Anterum, & nullibi ponit aliquem nomine Cyriacũ. Item quia vt legitur de 11000. Virginũ, Hunni occiderunt eas, qui nondum iſto tẽpore egreſſi fuerant Mœotidas paludes, nec nomen Hunnorũ adhuc cognitum erat. Itẽ illi qui dicũt, iſtum Cyriacum cũ dictis Virginibus profectũ, dicunt ꝙ pater B. Vrſulæ fuerit Rex Britãniæ, & pater Sponſi eius fuerit
Rex

Rex Anglię: ſed regnũ Angliæ nondũ ortum erat, nec etiã Sicilia adhuc regnũ erat, nec erat aliqua ciuitas adhuc Conſtantinopolis nomita, de quib⁹ omnibus prædicti fabulantes aliquos homines vel fœminas in virginũ prædictarũ comitatu fuiſſe aſſeuerant. Item finaliter non eſt veriſimile Chriſtianos, iſtis temporibus ita publicè vrbem Romanam potuiſſe viſitaſſe, in tanta comitatiua, cùm necdum ſolitum erat eandem vrbẽ, paucas adhuc habentem eccleſias, pro indulgentijs viſitari. Nec etiam aliquis Imperator fidẽ Chriſti adhuc ſuſceperat, prout hæc omnia per ſupra & infrà ſcripta lucidius apparent. Sed error iſte ſurrexit, vt dicitur de quadam fęmina neſcio an incluſa vel Monacha, quæ fuit apud Schonaugiã temporibus Frederici I. circa annos Domini 1156. quæ aſſeruit talia, & multa alia ſibi reuelationibus diuinis patefacta, cuiuſmodi reuelationes aſſertas ego perlegi, & multis contrariantur libris Chronicis & hiſtoricis. Vnde quædam ad impugnandum ſeu verius ad elucidari prouocandum huiuſmodi erroris caliginem collegi, quæ Coloniam examinanda deſtinaui, & licèt plures viri ſolennes & magnæ reputationis iſta perlegerent; tamen ſolutionem eorum, quæ contra ſupradictas aſſertas reuelationes, in quantum hiſtoriam Virginum contingunt, allegaui, obtinere non valebam. In prædictis reuelationibus aſſertis dicit illa fœmina, quod Maximus & Africanus Conſules ſcripſerunt ad quendam Iulium cognatum ſuum, tunc principem Hunnorum, vt vndecim millia Virginum morti tra-

traderet, quando ad partes Germaniæ veniret. Sed si consules isti habuerunt potestatem virgines illas perimere, tunc illas eo tẽpore Romæ occidissent, eò quod tunc feruebat persecutio Christianorũ in vrbe, ita quòd Anterus Papa occisus est, vt dicit Damasus Papa, nec fuit cognita gens Hunnorum in Germania vel in Italia. Hæc ex Cosmidronio, ex quibus satis constare arbitror, & quanto in errore versentur, qui statuunt anno 238. passas Virgines nostras, & simul quàm parum momenti sit ponẽdum in reuelationibus de historia earundem virginum, & si eius libri auctor fuit Gobelinus Alemannus Carmelita, qui vixisse scribitur Anno 1305. non nostro seculo tantũ, sed à multo tempore reuelationes istas in dubium fuisse reuocatas. Non dubito aliquos mihi obiecturos autoritatem Iuris Canonici & Pontificij, cuius apud oẽs magna debet esse auctoritas. In eo enim Sexti lib. 1. Titul. de renunciatione in glossa videri reuelationes nostras approbari, cùm ex ijs exemplum Cyriaci ad docendum Papam renunciare posse papatui adducitur. Glossa sic habet: Datur autem certum exemplum de Cyriaco Papa, de quo legitur, quod cum Vrsula & vndecim millibus Virginum martyrizatus est. Scribitur enim de ipso, quod sibi quondam reuelatum est, quod esset cùm illis virginibus palmam martyrij recepturus. Tunc congregatis Clero & Cardinalibus omnibus inuitis & præcipuè Cardinalibus coram ipsis renunciauit dignitati & officio. Sed iste Cyriacus in Catalogo Romanorum Pontificũ non denominatur, quia creditũ fuit per Cardina-

dinales quod non propter deuotionem, sed propter oblectamenta virginum Papatum dimisisset: Glossem à hoc nullius est momenti, vtpotè quod neque in antiquioribus exemplaribus inuenitur, neque ab auctore ipso, sed alio quodam per parentesin cognoscitur intextum, & merito hodie tanquam nothum in emendatis auctoritate sedis Apostolicæ libris sublatum esse reperitur.

DE TEMPORE SECVNDA OPINIO examinata.

SVFFICIANT ista de prima opinione, accedamus iam ad secundam, videamusq; an Maximi Tyranni tempore hæc cædes ab Hunnis sit patrata. Hoc enim affirmat lib. 5. extremo antiquus Btitanniæ Gallicæ scriptor, qui historiam Brittonum inde ab excidio Troiano adusque annum circiter 700. à nato Christo patria lingua conscripsit, quã postea in Latinum sermonem conuertit Galfredus Monumetensis Episcopus Eluicẽsis, seu ad S. Asaphũ. Eundem sequũtur Polydorus Virgil. lib. 3 Historiæ Anglicæ. Ponticus Virunnius lib. 5. Historiæ Britannicæ. Ioãnes Trithemius in Compendio Historiæ Francorum ad an. 387. Cæsar Baronius in Notationibus in Martyrologiũ ad diem 21. Octob. & Tom. 4. Annal. ad an. 383. & Ioannes Balæus hæreticus lib. de scriptoribus Britãnicis Centuria 1. Singulorũ verba huc referre nõ arbitror esse necessarium, quod & hoc prolixum foret, & auctores isti nunc in manib' omnium studiosorum reperiantur. Videamus ergò de re ipsa. Varijs aũt rationibus demon-

strari potest hanc opinionem subsistere non posse. Principio qđ ex antiquo scriptore Trithemius, Baronius & reliqui auctores, repetunt Maximum ex Britannia traiecisse in eam Galliæ regionem, quam Armoricam dicunt, & ibi constituisse nouum Britanniæ regnum, id veritati non esse consonum ex historicis liquido constat. Præter alios enim Zosimus lib. 4. Historiæ scribit, Maximum simulatque à militibus Imperator fuisset appellatus, ac purpura & diademate cinctus, confestim cum exercitu trãsmisso Oceano nõ in Armoricam, sed ad ostia Rheni appulisse, & Imperiũ in tota Gallia & vicinis regionib⁹ fauore exercitus occupasse, ac Victorem filium Cæsaris dignitate ornatum apud transalpinas gẽtes reliquisse, cũ post Gratianum interemtum Valentinianum persecuturus, in Italiã Aquileiam vsq; copias duceret. Idemque narrat Maximo postea interfecto cum filio Victore Theodosiũ Valentiniano vniuersum Imperium restituisse. Ex qua historia manifestũ fit, Maximum nullũ post se regnũ Britanniȩ in Gallia relinquere potuisse, cui Conanum S. Vrsulæ spõsum præfecerit. Deindè si placet ex Gallicæ historiæ scriptoribus initium regni Britanniæ in Gallia inuestigare, nullo negotio intelligamus post Maximi tempora regnũ illud exortũ esse. Paulus. n. Aemylius accuratus rerũ Francicarum scriptor, li. 1. suæ historiæ ad tempora Regis Francorum Merouei eius regni initiũ refert, qui vt scribit in Galliam cũ exercitu Francorum venit an. 51. à Christo nato, & Aëtio fȩdere iũctus cõtra Attilam posteà exercitũ duxit. Hoc videtur animaduer-

inaduertisse Marc⁹ Velserus, quādo ad hęc verba Baronij in Notationibus: Cū Maximus proximas Gallias inuasisset & vicinos Armoricos sedibus expulisset, vacuā prouinciam, vberes glebas Britānicis militibus nouæ Coloniæ tribuit ac diuisit, vnde & eidē prouinciæ comparatum est nomen, vt minor Britānia diceretur, hanc glossam adijcit, meam fidē hic non interposuerim. Si ergò primum constitutum fuit illud regnū tēpore Nerouei, quis non videt nullo modo ad isti⁹ Maximi tēpora, de quo loquimur, historiam S. Vrsulæ referri posse? Sed hac de re iterum dicetur. Quin etiā qui res gestas, in Albione & tempore ac personis accuratius distinguunt, idq; ex veteribus insulæ scriptoribus, potius meo iudicio fidem merentur, quā incertus iste auctor Britannicus, quem Galfredus cōuertit. Quales sunt Hector Boethius, Ioannes Leslæus & Georgius Buchananus, qui omnes magno consensu testificantur Dionethū patrē S. Vrsulæ nō tempore Maximi Tyrāni vixisse, sed multis annis post, quando alius quidā Dux Romanus, quem illi Maximianum vocāt, cum Legione missus fuerat in Britanniā cōtra Pictos & Scotos, eo scilicet tempore cùm gubernaret Imperiū Valentinianus 3. Et verò nō pauca in Historijs præsertim sanctorum, ex illa nominum Maximini, Maximiani & Maximi similitudine esse confusa, & docti fatentur & res ipsa indicat, vt mirum non sit, quod & in hanc virginum historiam ex eadem nominum similitudine huiusmodi error irrepserit. Quæ nunc de hac opinione diximus, meo iudicio satis demonstrant neque superiorem,

neque etiam hanc de tempore opinionem subsistere posse, quare transeo ad tertiam.

DE TEMPORE TERTIA OPInio comprobata.

ASSERTORES opinionis tertiæ sunt Sigebertus in chronicis ad annũ 453. Otho Frisingens. lib. 4. c. 28. Gotfridus Viterbiensis parte 16. Chronici ad tempora Martiani & Valentiniani, VVernerus Rolevvinck Carthusianus in fasciculo temporum ad annũ 434. Sabellicus in Martiano 8. Enneadis lib. 2. Anthonius Bonfinius de rebus Vngaricis lib. 5. Carolus Sigonius lib. 23. de Occidentali Imperio, & quos paulò antè nominaui Hector Boëthius & Ioãnes Leslęus, qui oẽs, etsi in Chronologia nõ idem sentiũt, tamen in eo cõsentiunt vniuersi, ad tempora Attilę historiam nostram esse referendam, quam opinioné & ego approbandã esse censeo, motus partim rationibus in proxima opinione adductis, partim quia à pluribus historicis celebratur, partim etiã ꝙ tam scriptores quã tẽpora ipsa hoc modo optimè conciliari queunt. Nam si expendamus quæ de initio Britanniæ Gallicæ Francicos scriptores tradere diximus, facilè intelligemus, tempus quod annotãt superiores auctores, ipsum esse, quo Virgines nostræ pro Christo sanguinem suum fuderũt. Accedit quod ætate iunior fuit Dionethus Rex, quã Maximus Tyrannus. Cùm enim Maximus vniuersam Scotorũ gentem ex Albione eiecisset atq; exulare coëgisset, Pictis domitis ac Romanæ Reip. subiectis, constat sanè ex Scotię scriptoribus Scotos duce Fergusio eius

eius nominis secũdo Rege nõ nisi 27. annis minimum interiectis rediјsse in Insulam,& Dionethũ Regem,cui postq̃ rediјssent Fergusij soror nupserat,ex eoq́; Vrsulam nostrã procrearat,cum Fergusio affine anno 16. post reditum contra Romanos pro libertate patriæ bellum gessisse, cùm iã Maximus tyrannus longè antè fuisset è medio sublatus, & alius quidam dux Romanus,quẽ Insulæ scriptores,vt supra dixi, Maximianum etiã appellant,cum Legione vna ab AEtio istuc missus res Romanas in Insula administraret. Porrò nec probari ex vllo authẽtico scriptore posse existimo, Hunnos Germaniam Galliamq́; ad depopulãdum vllo alio tempore intrasse,quam sub duce eorum Attila & nõ modò à vero alienũ videatur, quod scribit Lindanus Episcopus in Notationibus Baronij,Hunnos apud Coloniã egisse Gratiano Augusto cõtra Maximum tyrannum militaturos: verùm etiam quod ipse Baronius ex veteri historico , cuius iam sæpè mentionem fecimus, narrat, Melgam Pictorum & Gaunum Hunnorum piratas in littore Germanico constitisse, ibiq; virgines interemptas, merito suspectum habeatur. Equidem de Pictis perspicuum esse reor,illos iam tum regnum suũ in ipsa Albione constitutũ & firmatum habuisse, nõ in Germania adhuc Britanniam infestaturos hæsisse. Et cùm Zosimus auctor sit Maximum ex Britãnia traiecisse ac venisse ad ostia Rheni, atque Carol.Sigon.addat , ibidem ab ijs, qui in eis stationibus versabantur,militibus fuisse acceptũ,verisimile non est, istic Gratianum præsidium aliquod ex Pictis & Hũnis collocasse. Et

quamuis inficias nequaquā eo, Gratianum externa auxilia ab Alanis & Hunnis quæsiuisse, tamen Hunnos in Germaniam tunc transgressos & ad Oceanum vsque ex probatis historicis confirmari ac demonstrari posse vix crediderο. Sigebertus.n. qui eorundē meminit, narrat illos post Maximi discessum in ipsamet Insula Britannos diuexasse, & per Gratianū ducē à Maximo in Albionem missum, inde in Hyberniam profligatos, vt nulla ratione dici possit, eos in littore Germanico collocatos ad exagitandam Britāniam. Beda quoq; lib.1. Historiæ Anglicanæ cap 12. etsi Pictos & Scotos vocat gentes trāsmarinas, nō pręter mittit tamen, quomodo hoc accipi debeat, explicare his verbis: Trāsmarinas aūt dicimus has gentes, nō quod extra Britāniam essent positæ, sed quia à parte Britonum erant remotæ duobus sinibus maris interiacentibus, quorum vnus ab Oriētali mari, alter ab Occidentali Britannię terras longè lateque irrumpit, quamuis ad se inuicem pertingere nō possint. Hæc ille: Nec his contrariū quod S. Ambrosius ad Valentinianum refert, & Baronius citat, quando aliud nil affirmat, quàm Valętinianum Hūnos atque Alanos appropinquātes Galliæ per Alemaniæ terras reflexisse, hoc est, ad suam redire iussisse. Quin & ipse Baronius agnoscit tom.4. Annaliū ex eodem Ambrosio Hunnos nō tam cōtra Maximū, quam cōtra Iuthungos Rhetias populātes fuisse accitos. Postremò diligenter peruestiganti historiam Britannicam, qualis illa à Gilda sapiente descripta est, & à venerabili Beda breuissimè lib.1. Anglicæ historiæ paucis capitib,

repe-

repetita, facillimè occurret ratio, vnde liquido constare existimabit, nō nisi hoc tempore, quo Attilæ furorē & rabiem sensit Germania & Gallia, virginum cædem accidere potuisse. Quanquam enim aliquoties Britanniam omni armato milite spoliatam per tyrannos Romanum Imperium occupantes profiteantur, tamen nullius transmigrationis populi Britānici præsertim tā memorabilis, qualis hæc fuit, de qua scribit antiquus auctor, quod septuaginta & vnum, Hector Boethius aūt lib. -. centum millia hominum traijcere coacti sint, meminerunt, quam quæ facta est post ingressum Anglorum in Britanniam. Quando igitur Beda scribit anno 449. Anglos & Saxones in Britāniam irrupisse, & negari nequeat, eodē tempore Attilam Hunnum Germaniam Galliamque populatum fuisse, ex hac ipsa tempore cōfessione satis apparet virginum stragem non alio, sed hoc ipso tempore patratam. Atque hæc dicta sint de tempore, nūc porrò etiam agemus de loco.

QVO LOCO SACRATISSIMAE virgines sint passæ.

DE loco duæ sunt, vt suprà dixi, opiniones: vna eorū qui tradunt in maris Germanici littore passas, & pleraq; earum corpora Coloniā vsq. delata & condita: altera omniū ferè historicorum, qui de 11000. millibus virginū aliquid litteris mandarunt, quos etsi non oēs proximo capite enumeraui, quibus etiam assentiuntur, qui visiones & reuelationes sequūtur. Hic nūc adijcio VVandelbertum,

tum, qui ante 640. annos circiter in Martyrologio suo hæc scripta reliquit.

Tunc numerosa simul Rheni per littora fulgent.
Christo virgineus erecta trophæa maniplus,
Agrippinæ vrbi, quarum furor impius olim
Millia mactauit ductricibus inclyta sanctis.

Historici ergo in eo conueniunt, nō alio loco quàm in agro Coloniensi Virgines gloriosam & beatam pro Christo mortem oppetijsse, ad quem consensum magis confirmandum magnam meritò vim & momentum habere debet, perpetua & summè consentiens populi & totius Ecclesiæ Coloniensis traditio, quæ inde vsque à prima passionis tempore ad nos dimanauit ac deducta fuit, quam suis testificationibus non parum exornant Archiepiscopi eiusdem Ecclesiæ nostræ. Quod enim ad vnum omnes à tempore passionis earum loci, vbi passæ sunt, Incolæ profitentur, præsertim præsules, quin hoc ità sit, nemo sanæ mentis, credo, negauerit. Populi aūt hic consensus inde maximè elucet, quod tota Ecclesia Coloniensis in cātu de his virginibus sine vllius vnquam hominis contradictione sequētibus antiphonis eas cōmendare & Deū laudare consueuit. In Choro Sanctorū iugiter diuinæ laudis resonat iubilatio, vbi laudatur Deus Deorū in Syon, alleluia.

Inter quos vndena virginum milia, sequentes agnum sine macula, laudant illum gaudentes cœlesti laude per sæcula, alleluia.

Quæ diuino nutu à partibus occidentis exhibitæ pro Christi nomine hic fudêre cruorem, quia nunquam in persecutione potuerūt ab eius diuelli confessione. Benedicamus ergo

Deum

Deum cælorum cum omni creatura, qui tam pretioso locum istum decorauit martyrio.

O beata virginum corpora, quæ Christi confessione prostrata solo iacent hic sepulta, quarum animæ æterna cum illo regnant in victoria, quas cæli regio cum angelis regnaturas accepit.

Has Antiphonas cum reliquis omnibus, nec non Responsorijs in Matutino officio cantari solitis, arbitror ab Ecclesia Coloniensi vniuersa frequentatas, antequam vllæ reuelationes fuissent diuulgatæ, ex quibus nihil prorsus illis est insertum. Nam si post visiones fuissent introductæ, sine dubio ex ijs quoque fuissent desumptæ, vt in cantu aliorum Sanctorũ fieri consueuit.

Archipræsulum verò attestationes non minus sunt perspicuæ. Et principio, vt proximè ad tempus passionis accedam, placet quædam huc referre ex Commentario quodam doctissimi viri Ortvvini Gratij de initio & progressu Ecclesiæ SS. Machabæorum, qui extat manuscript⁹ adhuc apud Sanctimoniales eiusdẽ Ecclesiæ, vbi post narratã virginũ cędem hęc habentur. Hinc post annos aliquot, salutis videlicet quadringentesimum tertiumque & sexagesimum aut circiter, Solinus Archiepiscopus Coloniensis, quem alias Aquilinum vocatum legimus, vt sacris his locis munitionem aliquam faceret, sanctisque virginibus reuerentiam maiorem, sicuti in Archiuis huius vrbis reperimus notatum, vetustis istis tunc mœnibus noua quædã à loco vbi nunc est Xenodochium, quod nostri Wippertwalt vocant, adijciẽs,

ſtatuenſq; portã quæ vulgo Würffel porß appellatur, ea loca vbi nunc beatæ Vrſulæ extat Baſilica, & eam Grenisbergenſis ſiue Vrſulani agri regionem muro circumcinxit, & intra vrbem contraxit, eamque tanto ampliorẽ reddidit, nec non oſſa Sanctorũ quoad potuit è terra veteribus eruens locellis, lapideis iterũ recondit mauſoleis, & ædiculã iſtam tunc Magdalenæam in loco veſtro ipſe extruxit ampliorem. Fuère quoq; his temporibus qui Baſilicã iſtam D. Vrſulæ ſacrã à vobis occidentem verſus exſtruerent, vt abundè affatimque tam ſacris pignoribus per vicina copia fieret venerationis, atque à pluribus tam exteris quam à noſtris condecorarentur. Hæc ille.

Solini tertium ſucceſſorem S. Cunibertum nõ minus virgines noſtras hic Colonię coluiſſe, ex vita eius fit manifeſtum, quam recitat Surius tomo 6. Quadam die, inquit, dum ſingulare redemptionis noſtræ myſterium, & ſolum infirmitatis noſtræ remedium, plenus Deo, ſuper menſam Dominicam in Baſilica SS. Virginum immolaret, adſtans Clerus & populus vidit columbam ſplendidiſſimam primum hac & illlac per omnem Eccleſiam circumuolitãdo vagari, deindè Pontificis inſidere capiti, mox indè reuerſam & iuxta tumulum cuiuſdã virginis ſtupentibus ſimul & mirantibus vniuerſis, qui aderãt, ab omnium oculis elapſam. Alius quidã incertus auctor eandẽ hiſtoriã deſcripſit, quæ in antiquo quodam libro Eccleſiæ Collegiatę S. Cuniberti reperitur, hic apertiꝰ iſta explicans, annua ſolennitate factũ cõmemorat, & præmittit Coloniã martyrũ ſanguine pro

ne pro Christi nomine fuso, scilicet trecentorum decem & octo mediante Gereone cum socijs suis & vndenũ millium virginum coruscare. Visitur etiamnũ altare in Ecclesia SS. virginum in quo sanctus Episcopus sacrificasse memoratur, Cunibertũ compluribus annis interjectis, secutus Hermãnus eius nominis primus Archiepiscopus Colonensis fundauit Collegiũ S. Vrsulæ, & in ipsa fundatione non agnoscit aliũ certaminis locum quã agrũ Coloniensem. Sic enim habet fundatio. Qui loca sacra rationabiliter gubernat, eisq; famulãtibus stipẽdia augmentãdo deliberat, remunerationẽ in futuro sibi præparat: Ideoq; in nomine sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis; Ego Hermãnus sãctæ Coloniensis Ecclesiæ diuina opitulãte clementia Archiepiscopus, omnibus sanctæ matris Ecclesię filijs ac filiabus pręsentibus & futuris scilicet notũ fieri volo. Quia exusto per Vngaricam tyrannidem Monasterio in loco Gerrizheim nũcupato in honorẽ sancti saluatoris & sanctæ Mariæ sanctiq; Hypoliti Martyris constructo, cunctisque & ipsius Venerabilis Abbatissæ Lancsuindæ omniumq; honorabilium sororum diuinitus vtique sibi subiectarum habitaculis specialibus sibi profecto, & communibus pari modo flammiuomis consumptis incẽdijs, mancipijs interfectis & captiuatis atque in exilium ductis, omnibusque quæ habuêre direptis. Ipsa etiam prænominata Deo deuota Abbatissa vnà cum sanctimonialibus sibi vnanimiter adhęrẽtibus sororib⁹ ex improuiso & subitaneo Vngarorũ impetu mortis periculum formidãdo Coloniensis ciuitatis

uitatis confugia adeuntibus, nullumque per omnia in præfato loco castellũ, vel aliud quodcunque tutamentum habentibus, vt in Dei omnipotentis famulatu, veluti propitia diuinitate in primis cœperunt, permanere mererentur per amicorum probabilium interuentum Monasterium sanctarum Virginum, extra muros Coloniæ erectum, ad laudationem Dei & sanctę Marię ac ipsarũ vndecim milium virginum, sibi à nostra concedi mediocritate deuotè poposcerant, ea pro certa ratione, quo se cũ sibi subiectis omnibus sub patrocinium ac defensionem primitus Christi Domini ac almi patroni nostri Petri, nec non & sub alas pastoris eiusdem sanctæ Coloniensis Ecclesiæ, cum ipsius præfati martyris reliquijs submittendo, quicquid prædij vel hæreditatis, siue ex traditione Gerrici bonæ memoriæ viri, vel quicquid post eius obitum ab alijs religiosis viris siue fœminis traditum fuisset, sine diminutione totum & ad integrum ad Altare S. Petri infra Coloniã honorificè in principali loco fundatum, spontanea contraderent voluntate suscepturæ. Item è contra per huiusmodi traditionem, quicquid bonorum traditione virorum seu honestarum mulierum ad Ecclesiam sanctarum tradebatur virginum, & sic perpetualiter Domino largiente in eodem sub regulari constitutione degendo loco, vtrumque suis vsibus deputatum, sine vlla possiderent contradictione, minimè tamen eâ intentione, quo illud Monasterium in memorato loco constructum, vbi anteà diuinis inuigilabãt laudibus, sine cura omninò relinqueretur: sed aliquatenus

nus illic prout cōgruum visum fuerit, relictis sororibus cū presbytero, Missarum solemnia, & omnem Canonicum cursum, cum aliarum frequentia supplicationū quotidiè explerent. Quæ audientes, earumque calamitatibus ex animo compatientes, sanctum quoq; locum vbi tot preciosarum Christi corpora quiescunt summopere procurare nitentes, consultu fidelium nostrorum tam Clericorum idoneorum, quam etiam Laicorum nobilium, iuxta earum petitionem & nostrorum suggestionem vota suscepimus, & martyris Christi Hypoliti reliquias super altare almi Petri ponentes, in conspectu totius circumstantis populi eius se humiliter subdidêre Dominio, omnia ipsorū vsibus cōmuniter deputata Evvervvini aduocati sui manu in medio posita secundum subscriptam submittentes sententiam, tali itidem tenore. Quatenus eadem Lanchunid quæ instanti præest Abbatissa tempore, omnibus vitæ suæ diebus sine alicuius obiurationis impulsu præfixo vtatur priuilegio, postque ipsius, cū Dominus voluerit, decessum liberum omnimodis electionis suæ habituræ arbitrium, inter se illam quæ optima, & in sanctimonialibus vitæ proposito deuotissima tunc temporis inuenta fuerit, cum consensu atque consilio reuerendi Antistitis, quicunque illis temporibus iam dictæ præesse sacræ videbitur sedi, ab infantia secum multam ac regularem atq; monasterialis vitæ norma benè instructam, ex nobili progenie ortam in Abbatissæ sibi præferre honore. Nec vllus vnquam successorum nostrorum aliquam cuiuslibet famulationis in eisdem ancil-

ancillis Dei, potestatem sibimet vẽdicare præsumet, nisi tantum paterno affectu sanctarum precũ exercitia. Nec suæ cognationis vel familiaritatis Abbatissam, cõtra earũ voluntatẽ eius prępositionẽ attentet, sed ipsarum electio atq; petitio cum adiutorio primi pastoris, sanctissimi Petri Apostolorum Principis, firma in omnibus munitaque permaneat. Hoc loco interijciuntur bona & curtes Monasterio assignata, & illis enumeratis pergit in fundatione his verbis. Hęc omnia & superius compræhensa cum omnibus ad hæc iure pertinentibus domibus, ædificijs, siluis, cãpis, pascuis, aquis aquarũue decursib⁹, ingressibus & exitibus, cũctisq; appendicijs, omnia & ex omnibus totũ & ad integrũ de iure nostro, in i⁹ & dominationẽ præfatæ Ecclesiæ, & sanctimonialibus sororibus ibidẽ Deo sanctisq; virginibus ritè famulãtibus tradimus atque transfundimus ea, pro certa conditione, quatenus illic perpetualiter in diuinis laudibus pro animæ nostræ remedio omniumque supra nominatorũ virorum vel fœminarum augmenta capiendo proficiãt. Si quis verò quod fieri minimè credimus, si nos ipsi, quod absit, aut vllus successorum nostrorum, seu quælibet alia opposita vel extranea persona, qui contra hanc donationis chartam venire tentauerit, & eam infregerit, aut immutare voluerit, primo irã Dei omnipotentis ac sanctæ Mariæ atque earundem sanctarũ vndecim miliũ virginũ incurrat, & à liminibus ipsius sancti loci excõmunicat⁹ appareat, & insuper veniat super eum lepra Naaman & sic marcescat in radice, vt nõ florescat in pal-

in palmite, & si aliquid exindè repetit nullo vnquam tempore euindicare præualeat, & adhuc pro totius rei firmitate inferat eum constringente socio fisco, iuxta legum decreta auri libras quinque, & argenti pondera viginti, ne factum nostrum irrumpere valeat, sed præsens traditionis charta omni tempore firma stabilisque permaneat, cum stipulatione subnixa. Actum publicè Colonia ciuitate regnantibus Christianissimis regibus Carolo & Henrico, Indictione 10. 3. Idus Augusti in Dei nomine feliciter. Fuit annus 922. quo Hungari Germaniam vastarunt iudicio Sigeberti, Hermanni proximus successor VVichfridus anno 927. 4. Kal. August. Henrici Regis anno 9. Indictione 15. in literis quibus vniuit Ecclesiam S. Mariæ virginis Ecclesiæ S. Vrsulæ, & alia quædam contulit illustre quoque nostræ sententiæ perhibet testimonium hoc pacto scribens.

In nomine, sanctæ & indiuiduæ Trinitatis VVichfridus diuina opitulante clementia Coloniensis ciuitatis Archiepiscopus. Nouerit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium præsentium & futurorum industria, quatenus nos diuina inspiratione admoniti, venerabilibus sororibus quæ in Ecclesia sanctarum virginum die noctuque fideliter deseruiunt, aliquid ex nostro ad earum refectionem addere curauimus. Nobis namque inquirentibus cōpertum est, illas in quotidiano victus sui alimento magnū habuisse dispendium. Nō enim ignoramus quod ad peragendum diuinum officium tanto minus desudabant, quanto maiorem cibi penuriā sustinuerunt, & quod ab illis

vnum

vnum nõ exigetur, si alterum subtrahitur. Vnde iuxta consensum communeque consilium nostrorum fidelium tam Clericorum quã Laicorum, propter amorem Domini saluatoris, propterque reuerentiam vndecim miliũ Virginum inibi requiescentium, nec non propter nostri recordationem, concessimus eis habendam ad augmentationem illarum præbendæ, Ecclesiam sanctæ Mariæ proximè statutã, &c. Hæc VVichfridus, eiusdem sententiæ fuisse reliquos omnes, qui Ecclesiæ SS. Virginum aliquid contulerunt, vt VVarinum, Piligrinum, Hermanum 2. Sigvvinum, Brunonem 2. Philippum, Engelbertum 1. Conradum, Henricũ 2. ex eorũ vel donationibus vel attestationibus facilè demonstrari posset, nisi hæc de traditione perpetua totius Ecclesiæ Coloniensis sufficere arbitraremur. Porrò hoc prætermittendũ nulla ratione videtur, veteres totum tractum ilum in quo virgines cæsæ fuerant, & corpora earum sparsim sepulta, vocare solitos agrum Vrsulanum. Extat hac de re diploma Philippi Archiepiscopi Coloniensis, quod subijciendũ putaui.

In nomine sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis. Philippus Dei gratia sanctæ Coloniensis Ecclesię Archiepiscopus, vniuersitati fidelium tã præsentium quam futurorum. Notum facimus omnibus Christi fidelibus, quod Capellam in memoriam sanctarum virginum in loco qui dicitur. S. Vrsulæ ager in Colonia constructã cum omnibus pertinentijs suis sanctimonialibus ordinis B. Benedicti in eadem Deo & sanctis virginibus in perpetuum seruitutis, de cõmuni

muni fratrum S. Cuniberti assensu, intra quorum terminos ipsa Capella sita esse dignoscitur, præsentibus etiam Coloniensis Ecclesiæ prioribus, pro reuerentia sanctarum virginum, nec non & pro consideratione religionis & honestatis sanctimonialiũ, earundem quiete & pacificè perpetuis temporibus concessimus possidendam, statuentes vt nulli omnino hominũ liceat eã ipsis auferre, diminuere seu exinde eas quomodolibet temere perturbare; ex auctoritate S. Petri & nostra bannum, & damnationẽ omnibus denunciantes, qui aduersus huius facti veritatem aliquam iniustitiæ vel violentiæ audaciam tentarint inferre. Ad immortalem igitur huius rei memoriã præsentem paginam sigilli nostri impressione fecimus cõmuniri. Facta sunt hęc anno Dominicę incarnationis 1178. Indictione quinta. Prętereà inde quoque manifestum esse arbitramur Virgines Coloniæ passas, quod omnes reliquiæ ex hac societate, quocunq; locorum in vniuerso orbe Christiano translatæ sunt, nõ aliundè quam ex agro & locis sacris Coloniensibus petitas cognoscimus. De S. Odilia hæc Molanus in Indiculo Sanctorum Belgij: S. Odilia virgo de numero vndecim millium, dixit in visione Ioanni de Eppa cõuerso Parisijs in Conuẽtu fratrũ S. Crucis. Surge frater, Coloniæ iuxta S. Gereonis Ecclesiã, in viridario Arnulphi inuenies ossa mea sub piro in marmoreo sarcophago; quæ in primariũ S. Crucis cœnobium iuxta oppidum Huyense, volo transferri. Conuersus à Priore Coloniã missus cũ thesaurum cæleste inuenisset, Sifredo Archiepiscopo nunciauit, qui Corpus Odilię eleuauit & in capsulam ligneam reuerenter reposuit. Deindè prædictus conuersus capsam cum literis gestorum clam à Colonia digrediens Huyum trastulit

 ad Ec-

ad Ecclesiam Fratrum sanctæ Crucis. In ipsa autem translatione & in loco suæ translationis crebris miraculis coruscauit. Dies trãslationis celebratur decima octaua Iulij. Hæc de Odilia Molanus. De sancta Cordula per Albertum magnum ex horto Ioannitarum S. Cordulæ Fratrũ Hospitalis S. Ioannis Coloniensis ad eorum Ecclesiam, item de Constantia & pluribus alijs quæ lõgum foret huc inferre idem doceri potest, si opus sit. Nunc hoc tantum dico, si non Coloniæ sed in loco alio passæ essent etiam indè inuenirentur reliquiæ aliquando translatæ, & de tali loco alibi constaret. Non enim est verisimile agrum Coloniensem, quo tantum virginum corpora fuissent deportata, tãta martyrio fuisse nobilitatum, & non locum ipsum passionis. Cum ergo de nullo alio loco constet, quã agro Coloniẽsi & absurdũ meritò habeatur per viginti sex, aut plura etiam miliaria ex Rheni ostijs Coloniam vsque tantã multitudinẽ trãsferri potuisse, profectò cõfiteri cogimur nullum alium passionis locum constitui posse, quam qui hactenus fuit celebratus, nẽpè agrum Coloniensem. Huc etiam pertinet, quod cum tam frequenter reliquiarũ nostrarum translationes fieri amplissimus Senatus Coloniẽsis obseruaret, ne noster locus totus exinaniretur, singulari indulto & priuilegio à se de Apostolica impetrato, inhibuerit ante complures annos, ne in posterum quisquam eas facere præsumeret. Denique demonstrari idem potest ex itinere quod sacram Societatem post tempestatis pericula confecisse certo cõstare videtur. Ex Italia enim egressas primum venisse Eichseliam Comitatus Rinfeldici pagũ & ibidẽ ex eis tres defunctas scilicet Cunigundã, VVibrandem ac Mechtildem, inde Basileam & ibi vnam nem-

nempe Christianam, hinc Argentinam, & istic similiter vnam videlicet Aureliam occubuisse, cópertum habemus ex Epitome Historiæ Basileensis cap: 6. Christiani Vrstisij, cuius hæc sunt verba: Ferunt denique de grege isto (vndecim milium virginum) itineris difficultate multas absumtas esse, è quibus virgines tres, Cunigundam, VVibrandem atque Mechtildem Eicseliæ comitatus Rincfeldici pago tumulatas, apud Rauracos obijsse volunt, Christianam Basileæ, atque Aureliam Argentinæ. Idem testis est, videri adhuc edito montis iugo vltra Rhenum dominij Basileensis sacellum Christianæ dedicatum, & hos de sepulchro eius Sebastiani Brant Argentinensis versus ibidem recitat.

Posteaquam meritis plena est tua vita probatis,
Christiana, ô Christi sponsa decora nimis.
Huc vel ab extremis socias comitata Britannis,
Te Basilea rapit, nunc locus ille tenet.
Vrsula te portum Rheni subitura reliquit,
Martyrium petijt sancta virago suum.
Hanc saculo Gothi manus impia morte peremit,
Vulnere non tactam te pia fata vocant.
Præripuit quia non morbus te diua puella,
Martyr es ergò animo, dignaque aureola.
Indomitæ iugo pro te subiêre iuuencæ.
Ad montis donec te iuga pertulerant.
Non locus alter erat tanta te virgine dignus,
Quam locus hic heremi, quam loca lecta tibi.
Alta fuit sponso coniunctaque mens tibi Christo,
Alta igitur montis saxa sepulta tenes.
Virginis instar habes, Arabum quam collis inumbrat.
Monte super Synai quæ Catharina cubat.
Quam nec Alexandri dignum seruarier vrbe:

Sic neque digna quidem te Basilæa fuit.
Scilicet assimilem Deus ex hoc virginitatem,
Indicio monstrans, illius atque tuam.
Vtaque sed mensam, thalamos vel adire Deorum,
O secura minis, ô nimiumque potens.
Millia quæ comitum fuerant vndena tuarum,
Iam tibi colludunt gramine in Elyseo.
More puellarum legitique hyacinthina serta,
Cumque croco nardum, liliaque & violas.
Iam pater omnipotens nectar tibi dulce ministrat,
Et simul Ambrosiam, grata alimenta Deûm.
Iamque agnum comitaris eum, quem candida vestit
Palla, suo spersa sanguine purpureo.
Vt vitæ fueras, sic nominis æmula Christi,
Hic quoque cum sponso, sponsa beata cubas.

Hæc ex Sebastiano Brant Vrstisius, qui in eodem capite etiam cum B. Renano lib. 3. rerum germanicarum narrat commonstrari adhuc gradus à Martiniano templo nomen habentes, per quos societas cliuum conscenderit, similiter domum in antiquissimo vrbis vico statuam S. Vrsulæ præse ferentem, quæ omnia non sinunt nos de profectione virginum ex Italia Coloniam vsque ambigere. Quod ad Aureliam attinet, ei quoque templum extra muros ciuitatis Argentinensis ædificatum facilè ex lectionibus Breuiarij istius Ecclesiæ intelligimus, ac festum eius celebrari consuetum Idibus Octobris sexto die ante festum B. Vrsulæ & Sociarum, videre est in tabulis eiusdem Ecclesiæ. Vnde consequitur sanctam societatem nauibus Argentina Coloniam vsque delatas, vbi ab Hunnis interemtæ fuerunt. Quod enim vltra non venerint ex historia S. Cuneræ patet, quam breuiter Molanus in Indiculo suo Sanctorum Belgij his verbis est complexus: S. Cunera quiescit in oppido Rhenensi, quod

est territorij Traiectensis. Ipsa de numero vndecim millium virginum legitur superstes fuisse: sed postmodum per reginam Rheni, eiusque pedissequam strangulat manutergio, quod in Rhenensi Ecclesia est cõseruatũ. Eã multis miraculis gloriosã Rhenẽses per VVillebrordũ transferri petiuerũt. Quod præmissis fide dignorum testimonijs cum gaudio perfecit, die duodecimo Iunij: Natalis verò eius notatur in Martyrologio Vltraiectensi in die Simonis & Iudæ, qui dies est septimus à festo S. Vrsulæ. Hactenus ea in medium adduximus, ex quibus verũ passionis locum demonstrari posse arbitrati sumus, restat tũc vt alteram opinionem quæ nostra est contraria examinemus & quoad fieri potest, refellamus ac refutemus.

De loco secunda opinio refutata.

ALteram de loco passionis opinione diximus eorum esse, qui tradunt non Coloniæ Agrippinæ passas virgines, sed alibi potius, & pleraque earum corpora Coloniam fuisse delata & cõdita. Sic enim Martyrologium Romanũ Lugduni impressum. Apud Coloniam Agrippinam natalis SS. Vrsulę & sociarum eius, quæ pro virginitatis constantia ab Hunnis interfectæ martyrio vitam consummauerunt, & plurima earum corpora Coloniam delata fuerunt. Venetijs cum Notationibus Baronij editum hoc modo. Apud Coloniam Agrippinam natalis SS. Vrsulæ & sociarum eius, quæ pro Christiana religione & virginitatis constantia ab Hunnis interfectæ martyrio vitam consummarunt, & plurima earum corpora coloniæ condita fuerunt. Statuit ergò Martyrologium Virgines Coloniæ non, sed alicubi martyrio affectas, nec

tamen certum aliquem locum nominat. Cæterum Baronius quod in Martyrologio prætermissum est, supplet & certum locum designat , nempè Germanici maris littus , in Notationibus his verbis: Londini itaque cunctis coactis , inuitæ licet, patrium solum charosque suos relinquentes imponuntur nauigijs , dumque regionem Armoricorum cogitant nautæ ; mox sæua procella naues impulit in Germanicum littus , vbi dum essent, Melga Pictorum & Guanius Hunnorum piratæ, qui comparata classe icto fœdere cum Gratiano Imperatore aduersus Maximum , vt vel hac arte eum à cœptis deturbarent , cum ad infestandam Britanniam tenderent, in has ad littus iactatas virginum naues incidentes ; sic in Britannas virgines vt in hostes grassati sunt , vt vim inferendi illarum pudicitiæ consilium caperent . Quæ omnes hortatu Vrsulæ , mortem durissimam potius oppetere ac gladijs obtruncari Christiana constantia decreuerunt , quam ignominiosum quid pati . Cumque ea persisterent animi firmitate , mox illorum libidine in barbaricum furorem mutata , cum alio properarent , ne longiori mora distinerentur, singulas crudelissimè trucidarunt . Et paucis interiectis pergit , Sparsa in finitimis regionibus fama de gloriosa virginum nece , quod vitæ potius , quam pudicitiæ dispendium pati sustinuissent , à vicinorum locorum accolis sacra cadauera cum honore sunt sublata, atque Coloniam Agrippinam delata , debito sanctis martyribus cultu clebrata sunt . Quin & tom. quarto Annalium ad annum 383. cum Marco Vellero Augustano adhuc magis expresse eundem locum indicat his verbis : Disseruimus de his in nostris Notis ad Ro-

ad Romanum Martyrologium, Lindanique Episcopi Gandauensis viri eruditione clarissimi adstipulationem adiecimus, quibus accedant, quæ vir nobilis & cum primis disertus Marcus Velserus in fragmentis itinerariæ antiquæ tabulæ summa peritia illustratis haud pridem edidit, vbi agit de prætorio Agrippinæ ad mare sito, cuius sententiæ antiquorum monumentorum fide certa testatæ, haud inuiti subscribimus. Tu velim ipsum consulas. Insuper verba Velseri hæc sunt: Adhoc prætorium Agrippinæ quod in scheda inuenitur, vbi Rhenus influit in mare, reuocanda est cædes virginum Britannicarum, quam ab Hunnis Coloniæ Agrippinæ patratam fama ex nominis errore orta proditum. Hæc illi. In alia opinione esse inuenitur doctissimus vir Suffridus Petrus lib. 1. de Frisiorum origine cap. 9. vt ex his eius verbis intelligimus. Hæc autem ciuitas Frongeist/ temporis successu in celeberrimum emporium excreuit. Eam Romani posteaquam Patauiam & Frisiam istam inuasissent ob vicinitatem nominis, quam cũ Italiæ, ciuitate Verona habebat, etiam Veronam appellarunt. Quæ nominis similitudo eos decepit, qui historiam vndecim millium virginum conscripserunt, qui cum audissent eas ex Britannia soluentes, vi tempestatum Veronam appulsas, & Veronam nõ aliam nossent, quam istam Italicã, absurdũ rati quod referebatur, pro Verona Bonnam supposuerunt, hoc est, historiam verã inscitia sua suspectã reddiderunt. Ad hanc enim Frisiæ Veronam eas appulisse nec absurdũ nec incredibile erat, cũ ex Britannia in hunc portum facilis traiectus esset. Hactenus ille. Si hæc ita habent, vti referuntur, vel saltem alterutrum verũ existit, corruit sanè quic-

quid de loco martyrij nos paulò antè constituimus. Quare vt nostram sententiam veram probemus, hæc ipsa sunt refutanda. Equidem non magnoperè laboro de Martyrologio, quod si sano intelligatur sensu, nihil alienum à veritate infert. Nam totus ille ager ab Ecclesia S. Gereonis ad Rhenum vsque, in quo campo passim corpora è terra eruta habentur, cum Ecclesijs in eo ædificatis adusque annum 1180 extra ciuitatem Coloniensem extitit, & quæcunque reliquiæ Societatis in ipsa ciuitate reperiebantur extrinsecus illatæ fuerunt. Etsi enim Solinus vt supra diximus agrum Vrsulanum ad reuerẽtiam Virginum valli fossaque muniuisse fertur, Philippus tamen Archiepiscopus dicto anno ciuitatem multò ampliorem, quam eo vsque fuerat, reddens nouis mœnibus non tantum agrum Vrsulanum, sed & multa alia pia loca & Ecclesias ambientibus cingere cœpit, vt tradunt Chronica Coloniens. fol. 76.

Porrò nec obest nobis opinio Suffridi Petri, quippe qui neque de loco martyrij quicquam narrat, & manifestissimum errorem continet, Nusquam enim in historia virginum alicuius Veronæ fit mentio, neque à quoquam Bonna vnquam fuit supposita, sed fit hoc in historia SS. Thæbeorum & Maurorum præsertim Cassij, Florentij Malhusij & sociorum, in qua aliud oppidum præter Bonnam Veronæ substitui nequiuit. Cuius auctor ipse à me monitus auctorem nominauit, quem fuisset secutus, errorem non defendit. Sumpsit autem hanc narrationem ex Batauia Hadriani Iunij, vbi ista leguntur: Indicauit mihi per Epistolam inter alia multa Nicolaus Vorstius vir non postremæ eruditionis Lugdunianæ scholæ moderator, se à gra-

uis

nis auctoritatis viro Iurecõsulto Coloniensi accepisse, in historia qua vndenum Virginum millium profectio è Britannia Insula pertexitur narrari illas nauibus impositas & fœda tempestate iactatas Veronam appulisse, id quod de hac nostrate Verona probabiliter dicitur, quod istud emporium vicinũ fuerit alueo fluenti illius quod Canefaciũ terga claudebat è Rheno productum, & præterlabens Crabbedamum in mare decurrebat, ostenditurque etiamnũ apud Veronẽses campos alueus decliuiore solo, vbi ostiũ & aditus portus fuerit è mari appellentibus nauibus. De qua cum ne per somnium quidem triuiale istud Concionatorum genus quicquam inaudisset, fidesque historiæ transalpinam illam respueret, pro Verona Bonnam nugatoriè ne dicam falso interpretatur, præter rationem omnẽ: Hæc ille satis petulanter. Quæ enim est ratio nostros Concionatores verbis tam procacibus & cõtumeliosis proscindendi in historia, quam ipsemet ignorauit, & in qua quicunque Iureconsultus fuit, quem sequitur, erratum suum agnoscere debet? Sed & ad Baronij ac Velseri dicta facilis est responsio. Quis enim id vnquam probet, quod nullius grauis auctoris iudicio contra omnem antiquitatem, contra publica monumenta affertur? At sequitur Baronius veteris historici auctoritatem, qui hoc affirmat. Scio Baronium ex Episcopo Asaphensi contexere in Notis suis historiam Virginum, in qua verba, quæ paulò antè recitaui, inueniuntur. An autem verba antiqui auctoris verè expresserit, vel ei⁹ etiã interpretis Asaphensis, rectè cognoscemus, si verba ipsa paulò diligentius discusserimus. Verba Asaphensis sic habent lib. 5. istius historiæ cap. 16. Parato autem nauigio ingrediuntur mulieres naues, &

per Thamesim fluuium maria petunt, postremò cū vela versus Armoricos diuertissent, contrarij venti in classem insurrexerunt, & in breui totam societatem dissipant, periclitabātur ergò naues intra maria in maiore parte submersę sunt, quæ verò totum periculum euaserūt, appulsę in barbaras insulas, & ab ignota gente siue trucidatæ siue mācipatæ. Inciderāt siquidem in nefandū exercitū Guanij & Melgæ, qui iussu Gratia nationes maritimorū & Germaniæ dira cladē opprimebant. Erat autem Guanius Rex Hunnorum, Melga verò Pictorum quos adsciuerat sibi Gratianus, miseratque in Germaniā, vt eos qui Maximiano fauerant, inquietarent. Per maritima ergo sæuientes obuiauerunt prædictis puellis in partes illas appulsis. Inspicientes igitur earum pulchritudinem lassiuire cum eis voluerūt, sed cum abnegauissent puellæ in eas Ambranes irruerunt, maximamque partem sine pietate trucidauerunt. Hæc auctor iste, ex quibus nullum arbitror certum locum haberi posse, in quo Virgines nostræ cæsæ dicantur. Propalam enim dicit appulsas fuisse in barbaras insulas, & ab ignota gente trucidatas, & quanquam hanc ignotam gentem mox nominat, scilicet exercitum Guanij Hūnorum ducis & Melgæ Pictorum: tamen nusquam nominat vel insulas vel locum Germaniæ, vbi in manus eorum inciderint virgines, de quibus etiam certò affirmare non audet, an cæsæ, vel an mancipatæ fuerint. Nec obstat quòd à Gratiano in Germaniam missos dicat Hunnos & Pictos, quando apertis verbis adijcit, factum hoc vt maritimas nationes simul & Germaniam istis in locis ad vires Maximi frangendas, infestas tenerent. Vt ergo auctor ille in dubio relinquit, si societas illa interemta sit: ita

& hoc,

& hoc, quo loco, an alibi in barbara aliqua insula, vel in maritima aliqua natione, vel an in Germania perierit nusquam definit. Quare Virgines in littore Germanico occisione perijsse ex illo auctore euinci meo quidem iudicio non potest, & errat Baronius id affirmans, errat Velserus certiorem adhuc locum ostendens. Insuper & hoc ex superioribus repetendum arbitror, hanc ipsam historiam de Guanio & Melgâ incertam esse, & à nostra historia prorsus alienam. Addo & illud: In ambitu ciuitatis Coloniensis præter Metropolitanam Ecclesiam numerari decem Ecclesias collegiatas, sexdecim monasteria virorum, triginta sanctimonialium, nouemdecim Parochiales, & quam plurima alia sacella, item oratoria virorum ac mulierum. Et cum tot sint templa & fana in hac ciuitate, omnia tamen reliquijs & ossibus SS. Virginum, hic & non alibi è terra erutis ita sunt referta, vt mirum sit inueniri, qui putent, tot olim corpora ad milliaria nostra Germanica viginti sex aut plura fuisse ex loco passionis Coloniam vsque translata, vt sepulturæ traderentur. Quid, quod nec alibi extat aliquod vestigium tantæ cladis, præterquàm Coloniæ Agrippinæ, & nemo veterum alterius alicuius loci meminit, vt iam ante etiã diximus. Denique hoc quoque vt obseruetur dignum iudico, corpora defunctorum ex vna regione in aliam nunquã transferri solita, nisi vt honestiori loco reponerentur ad maiorem eorundem honorem, quod hic factum dici non potest, cum non in ipsam ciuitatem, sed in agrum extra situm, terræ mandata fuerint. Iccirco tandem concludimus, virgines nostras in agro Coloniensi martyrio fuisse affectas.

ANNO-

ANNOTATIONES AD SVPERIOrem historiam.

PRINCIPIBVS] de Tyrannis Rempub. circa hæc tempora inuadentibus & prodentibus Orosius libr. 7. cap. 34. 40. & 42. Paulus Diaconus primis aliquot libris ad Eutropium additis, fusius autè Carolus Sigonius in libris de Occidentali imperio 8. extremo, 9. 10. & aliquot sequentibus. Porrò de Britannicis Tyrannis agunt Gildas Sapiens & venerabilis Beda, ille in Epistola cap. 10. hic ca. 9. & aliquot sequentibus lib. 1. Ecclesiasticæ Historiæ Anglorum.

Barbaris vndiq;] Barbaræ gentes Romanum Imperium depopulantes non sunt ignotæ, scilicet Gothi, Vandali, Alani, Sueui, Burgundiones, Heruli, Franci, Hunni, Longobardi, & similes, de quibus apud eosdem auctores in libris citatis inuenitur.

Multis pijs ac Christianis] Constat Romanos vocasse omnes illos barbaros, qui ipsorum imperio non parebant, inter quos erant Picti quoque & Scoti. Cæterum cùm manifestũ sit has gentes Christianam fidem amplexas, antequam cùm nonnullis Britannis confœderatæ libertatem in Britannia restituere conarentur, nec volui nec potui illas sub barbarorum nomine comprehendere, secutus ea in re Saluianum Episcopum Massiliensem, qui lib. 4. & 5. de vero iudicio Dei, duo genera barbarorum tantum agnoscit, Paganorum scilicet & Hæreticorum, ac multis modis docet, Romanos tam paganis quam hæreticis illo tempore multo fuisse peiores & deteriores vt illi potius barbari, quam hi dicendi sint & nominandi, quod lib. 5. vbi de acerbissimis

mis

anis & iniquissimis Romanorum exactionibus grauissimè disserit, inter alia his verbis affirmat. Vastantur pauperes, viduæ gemunt, orphani proculcantur in tantum vt multi eorum, & non obscuris natalibus editi, & liberaliter instituti, ad hostes fugiant, ne persecutionis publicæ afflictione moriãtur, quærentes scilicet apud Barbaros Romanã humanitatem, quia apud Romanos barbarã inhumanitatem ferre non possunt: Hæc ille.

Britanni quoque à Pictis] de Scotis & Pictis Britanniam persequentibus, & de Romanis eandem fortiter defendentibus Gildas in Epistola de excidio Britanniæ à ca. 11. Beda Ecclesiasticæ Historiæ gentis Anglorum lib. 1. cap. 12. Ioãnes Lesłæus lib. 3. & 4. Georgius Buchenanus lib. 5. copiosissimè autem Hector Boëthius lib. 6. 7. & 8.

Legio quæ à Romanis missa.] Hanc legionem ab Aëtio ex Gallia missam, & eius ducem Maximianũ nominatum Insulæ historici auctores sunt, vti testantur quos citaui scriptores Scotię, quibus potius fidem adhibendam existimo, quã exteris. Quia verò antiquus auctor Britanniæ Gallicæ lib. 5. extremo testatur Maximianum Romæ interfectum: suspicari quis posset, fuisse Petronium Maximum, qui interempto Valentiniano Imperium inuasit, & ad paucos menses tenuit.

In Armoricam Galliæ regionem.] Britanniæ Gallicæ regnum tempore Mereuæi Regis Francorum constitui cœptum, ex historia AEmylij suprà diximus, sed certum annorum tempus, quo Armorici ex patria sua videantur expulsi, & profligati nondum inuestigauimus, quod nũc faciemus. Principio extitisse illud an. 461. ex subscriptione Episcoporum, qui Turonibus cõuenêre, hôc eodẽ anno con-

constare videtur. Nam mansuetus Britannorum E-piscopus huic Conuentui interfuit, & subscripsit, & deinceps Britannorum super Ligerim motum, regnique eorũdem, cùm ex Sidonio, qui hisce temporibus vixit, tum ex alijs in historia à Sigonio fit mentio, videlicet an. 469. & 470. Deinde illud quoque perspicuum est, Armoricas ciuitates sese in libertatem vindicasse Magistratibus Romanis expulsis, & Repub. pro arbitrio constituta, atque in eadem rebellione obdurasse vsque ad legationem à S. Germano Antisiodorensi episcopo pro ipsis ad Valentinianum Imperatorem susceptam, ex Tomo 5. Baronij ad an. 435. & historia Sigonij lib. 10. ad an. 409. lib. 12. ad an. 437. & lib. 13. ad an. 448. Nam Armoricos, cùm vires suas prorsus attritas viderēt, nec amplius Aëtio & exercitui ad coercēdam pertinaciam ac rebellionem eorum missio resistere possent, per Germanum primo ad exercitum, dein ad Aëtium & tandem ad Valentinianum ipsum allegatum pacem petiuisse, & facile eam impetrare potuisse, nisi noua rebellione iustam principis iracundiam excitassent, nominati auctores ex vita S. Germani, à Constantio illo tempore conscriptam tradunt. Porrò hanc S. Germani legationem Baronius refert ad annum eundem 435. Sigonius verò lib. 13. ad an. 448. Sed huius Chronologia cum errore esse coniuncta hac in re videtur. Ex literis enim Britannorũ ad Aetium datis, quas referunt Gildas & Beda manifestũ fit Maximianum qui Armoricos subegit ante annũ 446. quo idem Aetius terti' fuit Consul ex Britãnia in Galliam traiecisse. Frustra enim auxilium tunc Britones ab Aetio petiuerunt. Quoniam ergo Cõstantius, qui vitam S. Germani istis tēporibus, vt dixi, descripsit, auctor est li. 2. c. 18

breui

breui post illam legationem, & mortem S. Germani Armoricos pœnas perfidæ temeritatis exsoluisse, necesse est, vt dicamus post annum 435. & ante annũ 446. initium regni Britániæ Gallicæ constituendũ. Medio enim tempore optima dabatur ditionem occupandi occasio, quod & Armoricæ res prorsus essent afflictę, & Franci vi maxima in Galliam irruerent, Romanisque omnem rebellionis coercendæ occasionem præscinderent.

Coacti sunt Brittones.] Hæc facta esse anno 449. Beda auctor est lib. 1. Ecclesiasticæ historiæ cap. 15. qui fidem meretur.

Qui isti regno à Duce Legionis.] Narrantur ista à Gaifredo lib. 5. extremo, cuius verba suprà retulimus, & Hectore Boethio lib. 7. Historiæ Scoticæ. Verba eius ex scriptoribus Insulæ, vt existimo, desumpta, non enim auctores nominat, hæc sunt: Secuto verò in Cambriam (Maximianus) ducit, Dionethi motus, quem Britones ad Hybernicum mare incolentes regem vocabant, reprimendi consilio. Cumque ad id exequendum faceret delectum per Britanniam accepit amicorum literis Africam à Romano imperio opera Bonifacij cuiusdam tyrannidem occupantis, àlienatam. Duces Valentiniani Augusti Mauortium & Gallionem Romanis cùm copijs in ea prouincia cæsos, Francos Germaniæ populum Rhenum transgressos, multò ferocius quàm vnquam antea Galliam inuasisse, Aurelianum & Parasinum occupasse agros, fixisseque ibi sedes, rege sibi ex gente creato. Apparere propediẽ totam Galliam Romanorum ducum tyrannidem, indies magis fastidientem alienatam imperio in Francorũ nomen fidemq; concessurã. Maximianus tot in orbe tyrannides in Romanum nomen fatis aduer-

aduersis intelligens, & ipse tyrannidem occupare, vt dudum cogitauerat, decreuit. Et ne quid ei imperij initio officeret, Britanniam pacatiorem reddere curauit. Ergò vt Britanniæ regnum sibi primũ stabiliret, Dionethi filiam maiorem natu (geminā enim ille fœminini sexus prolem, virilis nullam, ex Fergusij sorore susceperat Othiliā & Vrsulam) ad quam ius regni attinere credebatur, cunctis Britonum maioribus probātibus matrimonio sibi deuinxit. Vrsulam vt ei perpetua virginitate spē partus adimeret, sacrarum virginum collegio addixit. Honorificum enim erat apud Britannos Virgines summo loco natas Deo Opt. Maxi. ministras capi, nefarium autem initiatas ad matrimonium anhelare. Effecit ea affinitas Dionethum Regem, simul cum tota Cambrorum Icenarumque gente, quæ in Romanos rebellionem fecerāt, Maximiano charissimum. Vnde permissa est Dionetho secundum Maximianum Tegatum summa in Britannia administratio. Nonnullis interiectis pergit idem auctor. Porrò Maximianus, ne Armorica suis armis deuicta atque veteri exhausta habitatore, vicinis Gallis pręda fieret, è Britānia viros accersit, qui prouinciam incolerent, cultamq; ab hostiū tutarētur iniuria. Sunt qui scribant centum millia incolarum è Britannia Maximiani iussu in Armoricam traiecisse, quibus postquam sedes ibi fixerant, Maximianus Conanum nobilem Britannum, Dionethique necessarium Regem præfecit, prouinciamque Britanniam à nouis incolis dixit, sicque Armorici simul nomen ad patriam amisêre. Ipse à Burgundis accitus ad belli summam contra Aëtium gerendum cū illis Romanis militibus, qui secum è Britannia in Galliam transmiserant concessit. Conanus Rex maio-

maiorum nouæ gentis consilio ne regnum recenter conditũ, intra vnius hominis ætatẽ interiret. (nulla enim spes prolis sine vxoribus esse potuit) ex Britannia, vnde fuerant profecti, fœminas quæsiuit. Missi Legati ad negocium conficiendum apud Britanniæ maiores (Dionethus enim Rex medijs his rebus fato erat sublatus) obtinuere, vt Britonũ qui Armoricæ incolendæ causa ad Maximianum transmiserant, filiæ, sorores, vxores neptesque cum Vrsula Dionethi regis filia, quam Conanus ad connubium petiuit, in Galliam traijcerent. Vrsula Christi tum sacerdos singularem ob pietatẽ omnibus venerabilis cœnobio, vbi perpetuæ virginitati vltro addicta sacris ministerijs insistebat, extracta, vi nauim cõscendere est coacta, ne Dionethi Regis propago deficeret. Nam Othilia Maximiani coniũx altera Dionethi filia absq; libris dudũ fatis concesserat) vt viro matrimonio copularetur. Secutus traiectus, etsi Britonibus parũ acceptus Vrsulæ tamen & permultis, quæ cũ ea vehebãtur virginibus gratus. Enimuerò aduerso flatu cũ in Armoricã tenderent, in Rheni ostia non sine vitæ discrimine omnes, qui in ea classe erãt, sunt compulsi. Vbi fœminæ in continentem expositæ, quoniam maris sæuitiã perferre nequiuissent in Armoricam terrestri itinere profecturæ, seu Romã (vt alij scribunt, Vrsula videlicet cum multis virginibus sodalibus suis cõnubia illa religionis causa auersante, & propterea profectionem in Armoricam deuitante) ab Hunnis mox Galliam, Attila duce terribili assultu infestaturis, apud Coloniam Agrippinam pudicitiã tueri conatæ, fœlices Christi sponsæ ad vnã sunt omnes interfectæ. Effecta est harũ tam sanctarum virginum (sed post annos plusculos) fama tam celebris per orbem ad

posteritatem, vt in earum memoriam Christiani sacra solennibus ceremonijs quotannis peragãt. Hactenus Boëthius, quę idcirco fusius huc referre placuit, quod quæ adhuc in historia Virginum consequũtur, ex ijs nõ parũ illustrētur & clariora euadãt.

Dionethus apud Britones] Dionethum de genere regio Octauio patre nec non Octauio natũ tradit Boëthius lib. 6. & 7. historiæ suæ.

Vti & cæteri Britones] Britones inter primos populos Christianam fidẽ suscepisse ad annũ Christi 103. docet Baronius tom. 2. annalium, & in Martyrologio ad diem 26. Maij. Idem tradit Iacobus Pamelius in annotatione 43. in lib. Tertulliani, aduersus Iudæos. Citant præter Tertullianum, Gildam sapientem & Bedam, quorum ille hoc asserit in Epistola sua cap. 6. hic lib. 1. Historiæ cap. 4.

Vrsulæ filia præterquam] Hæc non tantum Boëthius narrat, vt supra vidimus sed & addit B. Vrsulã fuisse sanctimonialem & Deo virginitatẽ perpetuã vouisse. Ioannes Balæus Hæreticus in Catalogo Scriptorum Britannicorum, etsi magna impudẽtia B. Vrsulæ historiam mendacijs suis aspergit; diffiteri tamen non audet Christiani Principis Dionethi fuisse filiam, liberaliter bonis artibus institutã, & laudabilis pudicitiæ fœminam.

Gens Anglorũ] Beda lib. 1. cap. 15. Ecclesiasticę historiæ. Quoniam verò auctor est an. 449. Anglos in Britãniã ingressos, & ex Boëthij lib. 8. colligi potest, nõ nisi duobus annis Saxones pro Britãnis cõtra Pictos & Scotos bella gessisse, cõsequẽs est Britannos an. 4510. vel circiter perpessos Saxonũ hãc tyrãnidẽ.

Tãta ergò clade pressi Britones) Qui de virginũ Britãnicarũ cæde literis aliquid mãdarũt, vnã tantũ ex Britãnia in Galliã traiectꝰ caussã referũt, videlicet, vt nup-

vt nuptui collocarētur militibus. Cæterū, quia ego supra ostēdi, eo ipso tēpore, quo hæc traiectio facta est, Britannos in maximas à gēte Anglorū siue Saxonū redactos angustias: & simul obseruo nō virgines modò, verùm & Infantes, Matres, Viros, inter quos Ecclesiastici quoq; aliquot, iuxta traditionē Ecclesiæ Coloniēsis, extiterūt & corpora ipsa ostendunt, taansfretasse, hanc alteram causam adijciendam eo magis putaui, quod nec Gildas sapiens, nec sanctus Beda vllius emigrationis populi Britannici meminerunt, quam quæ facta est ad declinandam Anglorum tyrannidem & barbaram immanitatem.

Ingressi mare] Affirmant omnes quos vidi scriptores.

Tandē Coloniam Agrippinam] Ex italia venisse virgines clarè supra demonstratum est, sed qua via in Italiā venerint tam facilè doceri nō potest. itaq; quidam dicunt, Societatem cū in ostia Rheni tempestate coniecta fuisset. Hortatu S. Vrsulæ peregrinationem Romam vsq; religionis ergò instituisse, & sic ex Italia Coloniā redijsse. Sed hoc Beato Rhenano multisq; alijs ex eo improbatur, quod credibile vix sit, Frācos, Alemannos aliosq; barbaros populos passuros fuisse, vt aduerso Rheno opera equorū vsa tanta turba Basileam nauigaret cum barbari in ripam Gallicam semper oculos intentos haberent prędę gratia. His & ego assentior Intelligo enim ex ijs, qui Romæ aliquādiu vixerūt, nullū ibi reperiri monumentū, nullū vestigiū, vti Basileæ, tantam hominum multitudinē illo tempore BB. Apostolorū liminibus visitatis Romæ vota sua soluisse. Quare si augurari cōiectura liceat, hoc malim affirmare, naues vento & tēpestate agitatas & propulsas in mare vsq; mediterraneum, vnde egressæ virgines, vel in

patriam redituræ, vel in Armoricam profecturę, ad Rhenum pedestri itinere sese receperunt.

Quam ciuitatem tunc Hunni.] Ante pugnam Catalaunicam Virgines cæsas, auctores sunt Boëthius supra citatus & Sigonius lib. 13. ad an. 451. qui etiam tradit Coloniam tunc ab Hunnis occupatam ac deletam, sed cũ natalis SS. Virginum ex perpetua Ecclesiæ Coloniensis obseruatione ac traditione celebretur 21. Octobris, & ex ipso historiæ Hunnicæ ordine, quem Sigonius tenet, cognoscatur ante illũ diem & mensem Coloniã ab Hunnis occupatã & euersam, verius esse puto vt dicamus, vel post pugnã ad Tolosam factã cũ Attila se reciperet per Germaniã in Scythiã ab ipsomet, vel certè ab ijs militibus qui Coloniæ in præsidijs collocati & relicti fuerãt, interea dũ pugna committeretur & Attila adhuc in Gallia hæreret, sanctũ exercitũ nostrum martyrio fuisse coronatum. Nã hoc ordine historiã describit Sigonius ad an. vt dixi 451. Attilam sæuiente adhuc hyeme cũ exercitu castra mouẽtẽ ad Rhenũ peruenisse, illoq; traiecto primũ occurrẽtia oppida, præcipuè Tũgros Coloniamq; deleuisse, inde in Belgicam primam digressum, Metas pridiè Paschatis occupatas diripuisse simul atq; succendisse, & sic tandem in Belgicam secundam, Senoniam, & reliquas Galliæ regiones infestũ irrupisse. Insuper quod cũ quibusdã alijs Sigonius affirmat, Coloniã ab Hunnis deletã, hoc & Saluianus fortassis innuit, cũ lib. 6. de vero iudicio Dei, Agrippinã hostibus fuisse plenã asserit, & in Epist. 1. religiosis quibusdã Adolescentẽ Agrippinatem, qui cum suis fuisset à Barbaris captũ, instituendum commendans, narrat, eiusdem matrẽ Agrippinæ mansisse, tanta inopia & egestate pressam, vt nec residendi, nec abeundi facultas suppetijs-

petijsset, nihilque fuisset, quod vel ad victum vel ad fugam opitulari potuisset, adeò vt mercenario opere victum quærere & vxoribus Barbarorum locatitias manus subdere coacta fuisset.

Hunni gens & barbara & libidinosa.] Impudicos fuisse Hunnos testimonio suo comprobat Saluianus, de vero Dei iudicio lib. 4. his verbis. Gens Saxonum fera est, Francorum infidelis, Gepidarum inhumana & Hunnorum impudica.

Hunni eximia pulchritudine.] Hæc auctoritate veterum historicorum vtriusque Britanniæ, ex quibus Galfredus, Boethius alijque repetunt, confirmantur.

Agrippinates verò.] Virgines non vno in loco sepulturæ traditas, sed diuersis, ex superioribus facilè intelligi poterit, & res ipsa etiamnum satis demonstrat. Longè plurima corpora recondita fuerunt in loco, vbi Ecclesia SS. Virginũ extructa conspicitur, non pauca etiam in Basilica, quæ nunc Machabæis sacra habetur. Quædam in horto Hospitalis S. Ioannis, & alijs in locis, vt suprà obseruauimus de SS. Odilia, Cordula & alijs. Basilicas nõ diu post.] Templa SS. Virginum & Machabęorum antiquissima, & haud diu post passionem earum ædificata fuisse, inde constat, quod in illo sacrum fecit S. Cunibertus, & hoc Conuentui S. Clementis à se fundato proprium dicauit, vt partim ex vita S. Cuniberti, partim ex diplomate Philippi Archiepiscopi suprà descripto, patet, & pluribus adhuc documentis ex Archiuo Ecclesiæ tunc S. Clementis, nunc verò S. Cuniberti si opus sit, demonstrari potest. Floruit autem S. Cunibertus an. 627. vt scribit Sigebertus in Chronicis.

Quarum illam quæ SS. Virginum est.] Reuc-

rendissimus Lindanus Ruremundensis Episcopus ad notas Baronij inter alia docens locum, vbi nunc visitur S. Vrsulæ Collegium, fuisse certaminis arenam, narrat, templi aream nullum suscipere sepeliendum, imò pueros recens baptizatos de nocte in superficiem reijcere visendos, quod mihi quoque primum Coloniam studiorum causa venienti inde persuasum fuit, quia paruũ mausoleum supra terram eleuatum & paruis columnellis innixum ibi cernitur, in quo corpus cuiusdam contineri è terra iterum eiectum ab imperitis ferebatur. Sed anilem fabulam esse postea didici. Reconditæ enim in illo habentur reliquiæ cuiusdam virginis ex Societate, quam S. Viuentiam nostrates denominant, & cuius commemorationem celebrant 17. die mensis Martij, vti, tabulæ festorum & memoriarum eiusdem Ecclesiæ indicant. Et iure quis miretur, cur in illo templo terra magis corpora Christianorum, si fortè ibi sepeliantur, euomat, quam in Ecclesia SS. Machabæorum, in qua indies adhuc Christiani sepultura traduntur, cum tamen magno numero quoque ex Societate nostrarũ Virginũ corpora ibidẽ sepultura inueniantur, ac inde ab initio passionis colantur. Vt aũt in Ecclesia SS. Virginum nullius corpus terræ mandetur, statuto cautum est, quod in antiquissimo eiusdem Ecclesiæ libro his verbis scriptũ inuenimus. Diuinis flammeis visionibus frequenter admonitus, & virtute magnæ maiestatis martyrij cælestium virginum imminentium, ex partibus Orientis exhibitus, pro voto Clematius, huc de proprio in loco suo hanc Basilicam voto, quod debebat à fundamentis restituit. Si quis autem super tantam maiestatem huius basilicæ, vbi sanctæ virgines pro nomine Christi sanguinem suum fuderunt,

rũt, corpus alicui' depoſuerit exceptis virginibus, ſciat ſe ſempiternis tartari ignib. puniendũ. Quod in principio huius ſtatuti narratur de Clematio, idem his verſibus in eodem libro exprimitur.

Chriſte quem Dominum cæli regemq́ue Deumq́;
Crux iubet agnoſci mortem qui vicit acerbam,
Martyrioq; ſuo reparauit ſecula cunctis.
Hic vbi virgineum fudit manus impia ſanguem,
Angli ſeu Chriſti caſto inter ſomnia iuſſu.
Clematius fuſo poſuit pro ſanguine templum,
Et Diodora ſimul cara & gratiſſima coniunx,
In tantum meritum cæleſtia facta reſurgunt.

In qua etiam, anno.] Quæ deinceps in hiſtoria ſequuntur ex fundationibus ſupra deſcriptis ſumpta ſunt, quæ huc referendæ erunt, ne opus ſit pluribus hoc loco repetere. Hactenus ergò rudi hoc ſcripto de vndenum millium virginum hiſtoria breuiter ea poſuimus, quæ veritati eſſent conſentanea, perſuaſum habemus, attamen ſi aliam quis mente opinionem comprehendit, apertè profitemur nos huic nihil voluiſſe præiudicati afferre, imò vt quiſq; in ſuo ſenſu abundet, per nos licet, hoc tantum rogamus, ſi contrà nos aliquã opinionem concepit, prę-ſertim de loco martyrij, quam veritas ipſa extorquet, eo nomine nullam virginibus litem moueat, neque ſancta corpora ex agro Colonienſi in maris abyſſum contra omnem antiquitatem deportet & immergat. Vt enim in alijs omnibus liberum beneuolo Lectori, iudiciũ concedimus: ita de loco martyrij nulla ratione diſputationem ex incertis & dubijs ad SS. Virginum contumeliam inſtituẽdam exiſtimamus. Denique & hoc vehementer petimus, & in primis à Doctis viris Regni Galliæ contendimus. Quandoquidem à fide dignis accepimus in

Bri-

Britannia Gallica non longè à ciuitate Nannete, in sacello perantiquo, nobilis cuiusdam domus Tremar nuncupatæ, conseruari librum manuscriptum complectentem virginum historiam, sed aliam quam quæ vulgò habetur, vt omnes & singuli quod aut obseruarunt hactenus, aut obseruarunt hactenus, aut obseruaturi sunt deinceps quod nos latuit, benignè nobiscum communicent, ad Virginum historiam illustrandam, mercedem, intercedente sancta Societate à Deo recepturi, cui honor & gloria, nunc & in omne æuum: Amen.

FINIS TOMI QVARTI.

